

מערכת האל"ף אין מבטלין איסור לכתחילה לא אמרינן אלא פשפבר חל עליו שם איסור אבל קודם לכן שפיר דמי כ"כ הרב טורי זקב רס"י תרכ"ו בשם המרדכי והאגודה שהביא הרב ב"ח שם ומזה למד למערוכות לח בלח קודם הפסח שמוותר להרבות עליו ולא תשיב מבטל אס"ל וכ"כ בסי' תמ"ז סק"ה והרב מאמר מרדכי שם בסק"ט חולק עליו פיון דחמץ שמו עליו לא מיקרי היתר אפי' קודם פסח כמ"ש הפוסקים לענין הגעלה ולכן יש להחמיר.

וחידוש הוא שלא ראה דברי הרשב"א בתשו' סי' תפ"ה והביא דבריו הרב מג"א בסי' תמ"ז ס"ק מ"ה דחטים חמץ שנתערבו ברוב אסור להוסיף עליהן עד ס' פדי לאכלן בפסח דהוי כמבטל איסור לכתחילה ומלבד שהלשון מורה שמ"ש בפסח קאי על האכילה אבל התערוכות הוא לפני הפסח מפורש פן בגוף דברי הרשב"א שהשואל פתב מהו להוסיף עליהן וכו' פיון שעדין לא הגיע זמן איסור חמץ ולאכלם אפי' בפסח עי"ש וכבר השיג הרב נהר שלום באות ז על הט"ז מתשו' הרשב"א עי"ש ומ"מ סברת הרב ט"ז לא נפלאות היא שהרב כנה"ג ביו"ד סי' צ"ט הגה"ה ט"ו אות י"ד פתב שבתשובתו לא"ח סי' של"ג פתב שיש סוכרים דחמץ אפילו קודם פסח איסורא מיקרי משמע דדעת רנבא היא דהיתרא מיקרי ומותר לבטל ואין בידי שו"ת הנ"ל לראות אם הזכיר שו"ת הרשב"א ומי הם הסוכרים בהיפך ושם בהגב"י אות כ"ו פתב וז"ל ואפי' היתר פגון חמץ קודם הפסח מתבטל הר"ן בתשו' סי' ז"ן ונ"ט וסיים שם זה אני אומר להלכה ולא למעשה והב"ח בא"ח סי' תמ"ז ס"ג פתב בשם ראב"ה כמ"ש הר"ן להלכה עכ"ל.

ועיינתי שם וליתנהו להני מילי ועי"ש בסעיף ו' שפאר בדעת הטור דרק לערבו קודם הפסח פדי להשהותו שרי אבל לא פדי לאכלו בפסח אמנם ט"ס הוא בכנה"ג וצ"ל והב"ח בסי' תס"ז ס"ג וכו' שפאמת שם הביא דברי מרדכי הארוך בשם ראב"ה ואין פאן משום מבטל איסור לכתחילה דאפתי לא חל הפסח עכ"ל וכ"כ בסי' תנ"ג ס"ב ולפי הנראה דעת הרב כנה"ג מספקת לסברא זו שראיתי שם בהגב"י שבסוס"י קט"ו שכתב ומ"מ בתשו' חא"ח סי' צ"א התרתי וכו' דמה שלא התיר רבינו המהפך אלא בדיעבד ה"ד חלב ש"ג שפבר אסור ועומד ואסור לבטל איסור לכתחילה אבל חלב שנתחמץ קודם הפסח מותר גמור הוא ויכול לעשותו לכתחילה עכ"ל: והרב פר"ח בסי' תנ"ג ס"ג ס"ל דגם קודם הפסח אם מבטלו פדי לאוכלו בפסח אסור משום מבטל איסור לכתחילה והביא מ"ש הב"ח בשם המרדכי וכתב ע"ד ולא נהירא והזכיר ג"כ תשו' הרשב"א סי' תפ"ה הנ"ל עי"ש ומתבאר מדבריו דחומרא זו דבחמץ קודם פסח אין הטעם משום דחמץ שמו עליו (כמ"ש הרב מאמר) שפתב וז"ל וא"ת ל"ל האי טעמא ת"ל דאינו מבטל איסור אלא היתר דהשתא פוליה היתרא כמ"ש הר"ן בפ' גי' בשם הרא"ה דיבש ביבש שנתבטל ברוב פשפא לבטלו מותר להרבות עליו ס' לבטלו ואין פאן משום מבטל איסור לכתחילה פיון דכל אחד בפ"ע מותר וכ"פ בש"ע יו"ד סוס"י ק"ט וי"ל דכיון שמערבו לבטלו לאוכלו בפסח הרי הוא כמבטל איסור לכתחילה דאלת"ה וכי מותר לערב חמץ בס' קודם הפסח לאכלו בתוך הפסח ע"ש וכ"כ בסי' תפ"ז ס"ח (בד"ה יין לכן שנסתנה) עמ"ש הרב צ"ץ סי' ס' דיין שנסתנה מראיתו אסור לתקנו ע"י שנותנים בו חלב חטה שפא יבא לשותות ממנו בפסח ומיקרי מבטל איסור לכתחילה וכו' השיב ע"ז דאין זה מוסכם וכו' ועוד פיון דקודם פסח מתקנו לשותותו בשאר ימות השנה ואין דעתו לתקנו לשותותו

בפסח א"כ מותר לתקנו ואין פאן מבטל איסור לכ"ע וכו' עי"ש הרי דתלי בדעתו בשעת הביטול אם פדי לאכלו בפסח אסור אלא שאיני מבין בענייני מה בין זה למבטל בששים יבש ביבש שנתבטל ברוב פדי לבשלו ולאכלו ובחפשי מצאתי שהרב קהל יהודה בנימוקיו על היו"ד בסי' ק"ט (בדין דיבש ביבש שנתבטל) הביא דברי הרב פר"ח שפסי' תג"ן וכתב ע"ד ולא נתבררו לי דבריו דהכא נמי הרי מכונן לבטל פדי לבשלו ואפי"ה שרי וכתב לחלק בענין אחר דביבש ביבש אין האיסור עתיד לבא בנדאי דאית ליה תקנתא לבשלו בשתי קדרות אבל חמץ קודם הפסח דממילא אתי לכלל איסור מיקרי מבטל איסור עי"ש ועכ"פ אף שחלוקים הם בטעמים הצד השונה שבהם שחמץ לפני הפסח אסור לבטלו פדין שאר איסורין דאין מבטלין לכתחילה וכן מתבאר מדברי הרב מג"א בסי' תנ"ה ס"ק ט"ו ולכאורה נראה דמותר לערבן (מים שלא לנו) לכתחילה דהא אין הטעם משום איסור אלא שפשלא לנו הם חמין וכשנתערבו ונעשו צוננים א"כ מותר לצנון לכתחילה וצ"ע עכ"ל מוכח דאם היה דבר האסור משום איסור חמץ היה אסור לבטל לכתחילה ודוחק לומר דבפסח מייירי (אחר שנים רבות השגתי ס' שו"ת יד יוסף להרב מוהר"י דאייטאש נראיתי בסי' כ"ה בד"ה וי"ל עוד וכו' ומ"ש מעלתו ונפלאתי על המג"א בסי' תנ"ה שנסתפק במים שלנו אם מותר לערבם בנדאי מותר קודם פסח כמ"ש הט"ז סי' תמ"ז ובע"כ דלא נסתפק רק בתוך הפסח עכ"ל מדברי הרשב"א שבמג"א סי' תמ"ז מבואר פינון שהוא מערב פדי לאכלם בפסח הרי הוא כמבטל איסור בתוך הפסח וגם ממ"ש המג"א סי' תס"ז סק"ב בשם הרשד"ם אף דהוי ס"ס וכו' אין עושין ס"ס בינדים והא דאין עושין ס"ס בינדים הוא משום ביטול איסור לכתחילה והתם מייירי קודם הפסח הרי דפשיטא להמג"א דגם קודם פסח אין לערב לכתחילה פדי לאכול בפסח דהוי כמבטל איסור בפסח ע"כ תו"ד) וגדולה מזו פתב מרן הב"י בסוס"י תמ"ז (בד"ה ומ"ש רבינו) לדעת הדר"י שהביא הדיב"ה שם דתערובת חמץ בדבר שאין עוברין על תערובתו אסור לבטלו במזיד דאע"ג דשלא בזמן איסורו מערבו פינון שערבו על דעת להשהותו אחר הפסח הוי כמבטל איסור לכתחילה ואסור עי"ש.

וכ"כ הרב צ"ח בחי' למס' ביצה דף ו' ע"ב (בד"ה ובמסכת) דחמץ קודם הפסח פינון ששמו עליו אסור לבטל לכתחילה. וכ"כ גם בדגול מרכבה סי' תמ"ז ע"ד המג"א בס"ק מ"ה עי"ש וכמדומה לי שפן דעת רוב רבני האחרונים אף שראיתי להרב חיי אדם בכלל קכ"ה אות ה' שפסק דבשעה"ד מותר לכתחילה להוסיף חטים או שעורים לבטל המזומצים בששים פינון דלפני הפסח עדיין היתר הוא וכו'.

וסיים שם ועיין במג"א ס"ס תמ"ו (תמ"ז) שכתב בשם הרשב"א דאסור להוסיף עליהם עד ששים פדי לאכלם בפסח דהוי כמבטל איסור. ונ"ל דהרשב"א אגיל לשיטתו דס"ל דחמץ קודם פסח נקרא איסור כמ"ש המג"א שם ס"ק כ"ד.

ולכן דברי המג"א צ"ע עכ"ל. הנה לענ"ד דברי המג"א נכונים ומוסכמים להלכה אלא דבכל זאת מ"ש הח"א דבשעה"ד מותר להוסיף וכו' מסתברא ודאי פנוניתה דכדאי הם הרבנים הסוברים דבחמץ לפני הפסח ליפא משום ביטול איסור לכתחילה לסמוך עליהם בשעת הדחק אבל שלא בשעת הדחק ודאי יש להחמיר.

ומצאתי להרב מוהרש"ז בש"ע ש"ל בסי' תמ"ב ס"ה שפסק כן ובקונטרס אחרון שם
אות ג' הביא סברת הרט"ז ומסיק שאין לסמוך עליו נגד מוהר"ם והרשב"א והר"ן וטור
וב"י והרמ"א בד"מ וב"ח ומג"א וע"ש וצ"ח ופר"ח עכ"ל ועי"ש בסי' תנ"ג סעיף י"ד
וי"א וכבר כתבתי עוד מרבני האחרונים דקיימי בשיטה זו גם הרב ארעא דרבנן במערכה
זו אות ט"ז (בד"ה אכן) הביא סברת הרב ט"ז דחמץ לפני הפסח מותר לבטלו ושכ"כ
הב"ח בשם המרדכי וכתב ע"ז אבל אין זה מוסכם שהרי הרשב"א בתשובה סי' תפ"ה
וכו' ואפשר לפרש ג"כ דברי הטור סי' תנ"ג דס"ל פהרשב"א וכו' ותמה על הט"ז שלא
הזכיר מזה פלוג' ועי"ש להרב עפ"א דארעא אות י"ח שכתב דאין סתירה על תשו' זו
מדין יבש ביבש שבי"ד סוס"י ק"ט שפבר תירץ הפר"ח וכו' וביאר פוננת הפר"ח בשני
דרכים ויש לפקפק קצת בדבריו לקוע"ד כיעי"ש ונלע"ד דמ"ש הרב אד"ר אבל אין זה
מוסכם וכו' לא קאי אלא אמ"ש הט"ז ללמוד היתר לחמץ קודם הפסח (דאיירי בד"ה
אכן) ולא קאי אמ"ש לפניו (בד"ה ובהכי) שהביא מ"ש הב"ח בסוס"י תרכ"ו גבי סוף
פסול לפני העג דלא מיקרי מבטל איסור וכו' ושפן פסק מרן בי"ד סוס"י ק"ט בדין יבש
ביבש וכ"נ דנדאי גם הוא מודה דאין מדברי הרשב"א בסי' תפ"ה הנ"ל סתירה לזה
דחמץ לפני הפסח שאני רק פוננתו על מ"ש הב"ח בסי' תנ"ג והרב ט"ז שכתב בפירושו
כן לענין חמץ לפני הפסח ובכ"ל ל"ז להבין פוננת הרב אהלי יהודה הפנהו בד' כ' ע"א
שהביא תורף דברי הרב אד"ר וכתב ע"ז ולענ"ד לומר דאפי' (דדוקא) בשאר איסורין
אמרינו דקודם זמן איסורו מותר לבטלו לכתחילה אבל בחמץ בפסח נדאי שאסור וראיה
לזה (תורף דברי ראיתו הו' דכינו דקי"ל דבעינו שימור כדכתיב ושמרתם את המצות
א"כ הרי הוא מונהר שלא לבטל חמץ במצה שאוכל בפסח ומשו"ה דוקא חמץ בפסח
אמרינו דאף קודם זמן איסורו איכא משום ביטול איסור לכתחילה עי"ש ויש לגמגם
הרבה בדב"ק אמנם נהירנא פד הנינא טליא תוככי עיר קדשינו ירושת"ו שמעה אנני
מפום רבנן קשישי שדברי הרב בכמה מקומות סתומים ועמוקים ומקשים מקוצר המשיג
ועומק המושג) נראה שהבין שפוננת הרב אד"ר לומר שהרשב"א חולק גם על דין
המרדכי שבסוף פסול ואין נראה כן לענ"ד ועכ"פ גם הוא מסכים דבחמץ לפני הפסח
איכא משום ביטול איסור: ומפל האמור בענין תמיהה לי על מרן החבי"ף בס' עיני פל חי
ד' ז' שכתב דבטור י"ד סימן רצ"ט התיר לעשות רוב לכתחילה והקשה בדרישה דאין
מבטלין איסור לכתחילה ולא הבנתי קושיתו דהכא האיסור הוא הלבשה ולא חלה עליו
איסור פגולה ובב"ח וכיוצא אלא הרי זה דומה לחמץ שנתערב קודם פסח בא"ח סי'
תמ"ב דקודם זמן איסורו מהני ביטול וכאשר דמיתי כן מצאתי להדיא להרב ז"י שכ"כ
ישמח חיים ועמ"ש הרמ"ז בחק"ל חלק א' בי"ד סי' ג"ן ובספר נזיר שמעון בפ"א דערלה
מ"ו עכ"ל ולא אטפל במה שיש לגמגם בדבריו אף בזאת מאי דפסיק בספינא חריפא
דחמץ לפני זמנו אין בו משום ביטול איסור הם דברים תמוהים דמלבד שאין כן דעת
רובא דרובא הרי גם הטור ס"ל דחמץ לפני זמנו יש בו משום ביטול איסור וא"כ אם
נדמה ההיא דכלאים לחמץ שפיר קא מוטיב הרב הדרישה על דברי הטור וספרים שציין
(שלישה המה ז"י חק"ל נז"ש) אין מצויים אצלי לראות דב"ק וכן יש לפקפק על רבינו
עק"א בתשו' סי' ל"ח דמיסתמיך ואזיל בכל התשו' ההיא פתר סברת הרב ט"ז דבחמץ
לפני זמנו אין בו משום ביטול איסור ולא זכר דאין סברא זו מוסכמת להלכה ועיין

בְּשׁוֹת פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ ח"א סי' ח' קָרוֹב לְסוּפוֹ וְכֵן יֵשׁ לְפַקְפֵּק עַל הַרְבַּ זְרַע יִצְחָק עַל הַמְשָׁנִיּוֹת הַיּוֹבָא בְּדַבְרֵי מִפְתָּח ח"ב ד' ק"ט סוּף ע"ד דְּנִקִּיט בְּפִשְׁטוֹת דְּבַחְמִין לְפָנֵי זְמַנּוֹ אֵין בּוֹ מִשּׁוּם בְּיִטוּל אִיסוּר לְכַתְחִילָה: וּמִקְרֹוב הַשְּׁגָתֵי ס' בֵּית מֵאִיר ח"א וְרֵאִיתִי שֵׁם בְּסִי תמ"ז ד' ס"ה ע"ב ד"ה פְּתַב וְכו' שְׁכַתְב ע"ד הַט"ז סק"ה דמ"ש דאי"מ אִיסוּר לָא אֲמַרִינן בְּחִמִּין קוֹדֵם זְמַן אִיסוּרוֹ כ"כ הַב"ח סי' תס"ז ס"ג בְּשֵׁם מְרַדְכֵי הָאָרוּךְ וְרֵאִיתוּ הִיא רֵאִיָּת הַט"ז עֲצָמוֹ אֶלָּא שְׁאִין דְּבָרֵי מְוָכְרָתִים וְכו' וְכִינּוּן שְׁמִבְנָאָר מְדַבְרֵי הַרְשָׁב"א שְׁבַמְג"א ס"ק מ"ה לְאִיסוּר וְכֵן הַר"י שְׁפַטוֹר בְּסוּף הַסִּי בְּיָאָר הַב"י דַּעְתּוֹ מִשּׁוּם דְּהוּי כְּמַבְטֵל אִיסוּר לְבַצ"ץ ס' פ"ט אוֹסֵר לִיתֵן מְעַט חֵלֶב חֹטֵה בֵּינָן מִשּׁוּם גְּזֵרָה שְׁיִשְׁתָּה מִמֶּנּוּ וְכ"ש לְהַתִּיר לְכַתְחִילָה פְּדֵי לְאֹנְקְלוֹ בְּפִסַּח לְכוּ בְּרוּר דִּהְוָא פִּסַּק לִיתָא וְכֵן הַעֲלָה הַפּוֹר"ח לְאַסֵּן עכ"ל הַגָּד רֹאֵה שְׁגָם הוּא מְסָפִים.

לְסַבְרַת רַבְנֵי הָאֲתְרוּנֵי הַגָּ"ל וְנִטְעָמוּ וְנִימּוּקוֹ מֵאַחַר דְּמַבְנֵן בְּדַבְרֵי הַרְשָׁב"א וְכו' הֵן אָמַת דְּלִפִּי מ"ש הַרְב אִפִּי זוּטְרֵי בְּסִי תמ"ז אוֹת ד' ד"ס ע"ב אֵין הֶכְרַח מְדַבְרֵי הַרְשָׁב"א שְׁכַתְב שְׁמָה שְׁהַקְשׁוּ עַל הַרְמ"א מִתְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א לְק"מ דִּי"ל דְּהַרְשָׁב"א כ"כ עַל תַּעְרוּבָת חֲטִיָּן אֶבֶל בְּתַעְרוּבָת לַח בְּלַח דְּמִתְעַרְב יָפָה שְׁפִיר דְּמִי וְכֵן דַּעַת הַרְשָׁב"א גּוֹפִיָה בְּתַשׁוּ ס' רפ"ג וּבְחָלִי פג"ה ד' קט"ז והט"ז לא הִתִּיר אֶלָּא בְּלַח בְּלַח ע"כ וְלִפִּי הַנְּרָאָה הַדָּר דִּינָא לְאִידָהּ גִּיסָא דְּכִינּוּן דְּמִהַרְשָׁב"א אֵין הֶכְרַח וּבְדַבְרֵי הַמְרַדְכֵי מְצִינּוּ מְפּוֹרֵשׁ דְּמִתִּיר אֶפְשָׁר דְּנִקִּיטִינן כְּהַמְרַדְכֵי אֶלָּא שְׁדַבְרֵי הַא"ז הַגָּ"ל תְּמוּהֵי לְקוּע"ד דְּוֹדָאֵי אֵין שׁוּם סְבָרָא לְחַלֵּק בְּזָה בֵּין לַח בְּלַח לִיבֵשׁ בְּיַבֵּשׁ וְכָל שְׁבָא לַעֲשׂוֹת מֵאִיסוּר הִיתֵר הָרִי זֶה מְבַטֵּל אִיסוּר וְיִמָּה שְׁכַתְב הַרְב ט"ז דִּישׁ לְלַמּוֹד הִיתֵר לְתַעְרוּבָת לַח בְּלַח אֵין כְּנֻנְתּוֹ לְמַעַט תַּעְרוּבָת יַבֵּשׁ בְּיַבֵּשׁ וְגַם הַרְאָה שְׁהִבִּיא מְסִי תְּרַכ"ו גַּבִּי עֲשֵׂה סְפָה תוֹכִיחַ דִּהְיָא לָאו תַּעְרוּבָת לַח בְּלַח הוּא אֶלָּא פְּשׁוּט דְּכֻנּוּת הַט"ז הוּא דְּבַתְעַרוּבָת בְּיַבֵּשׁ נָהִי דְּמִשּׁוּם בְּיִטוּל אִיסוּר לִיפָא כִּינּוּן דְּהוּי קוֹדֵם זְמַן אִיסוּרוֹ מ"מ הָא יַבֵּשׁ בְּיַבֵּשׁ קִי"ל דְּחוּזָר וְנַעוֹר כַּמ"ש הַרְמ"א שֵׁם וַא"כ מֵאִי נִפְק"מ בְּתַעְרוּבָת זֹו אֶהְכִּי נִקַּט תַּעְרוּבָת לַח בְּלַח דְּבִזָּה פִּסַּק הַרְמ"א דֵּאֵין חוּזָר וְנַעוֹר וְה"ה לְמֵאֵן דְּסְבִירָא לִיָּה בְּיַבֵּשׁ בְּיַבֵּשׁ דֵּאֵינוּ חוּזָר וְנַעוֹר יְכוּל לְבַטְלוֹ קוֹדֵם הַפִּסַּח לְשִׁיטַת הַרְט"ז כִּינּוּן שְׁהוּא קוֹדֵם זְמַן אִיסוּרוֹ וּמ"ש הַא"ז הַגָּ"ל שְׁהַרְשָׁב"א בְּסִי רפ"ג דַּעְתּוֹ לְחַלֵּק בֵּין תַּעְרוּבָת לַח לִיבֵשׁ עֵינֵינִי שֵׁם וְלֹא מְצִאתִי מְזָה כְּמוֹ שְׁיִרְאָה הַרְוָאָה וְתַמְיָה לִי כִּי רֵאִיתִי בְּס' א"ז הַגָּ"ל ד' ח"ן ע"ב בְּס"ג שְׁכַתְב וְז"ל וְאֶפְּיִלוֹ לְדַעַת הַרְשָׁב"א ס' שפ"ה דְּאִסֵּר בְּתַעְרוּבָת לַח בְּלַח פְּחוֹת מְס' לְהַרְבּוֹת עָלָיו קוֹדֵם פִּסַּח הֶכָּא מוֹזָה דְּהֵתָם יֵשׁ בּוֹ מְמַשּׁוֹת אִיסוּר גּוֹפִיָה מְעוֹר מִשָּׂא"כ הֶכָּא דֵּאֵינוּ אֶלָּא פְּלִיטָה בְּעַלְמָא עכ"ל הָרִי פְּתַב מְפּוֹרֵשׁ בְּשֵׁם רְשָׁב"א דְּבַתְעַרוּבָת לַח בְּלַח אוֹסֵר וַא"כ קָשָׁה עַל הַרְט"ז מְדַבְרֵי הַרְשָׁב"א הִלְלוּ וְלָכוּן לַע"ד צְדָקוֹ דְּבָרֵי הַרְב בֵּית מֵאִיר דֵּאִית לָן לְמִינְקַט פְּדַעַת הַרְשָׁב"א וְדַעִימָהּ וְהַרְב מְגוֹן הָאֶלְף ס' תמ"ז ס"ק כ"ה (בד"ה וְכַתְב עוֹד הַמ"א) הָאֶרִיף מְאֹד בְּדִין זֶה וּמִסִּיק לְעַנְנֵן חִמִּין הַדְּבָר מְוָכְרַע לְאִיסוּר וְעֵינֵין עוֹד בְּדִין זֶה לְהַרְבָּנִים שׁו"מ מְהַדוּרָא ב' ח"ב ס' ס"ד (ד"ה וְהֵנָּה בְּסִי תמ"ז) וּבְשׁוֹת שֵׁם אֶרְיָה ח"א ח' ס' יו"ד וּבְקוּבֵץ יְגִדִּיל תוֹרָה קוֹנְטְרִיס ט' ד' ר"ך ע"ב אוֹת ג' וּבְשׁוֹת דְּבָרֵי מְרַדְכֵי פְּרִידְבוּרְג ס' מ"ב הַבְּאִתִּי תוֹרָף דְּבָרֵי בְּקוֹנְטְרִיס אִסִּיפַת דִּינִים בְּמַעְרַכַת חִמִּין וּמְצָה ס' יו"ד אוֹת ד': וּבְיִטוּל שַׁחַר דְּבָר הַמְּוֹתָר (חוּץ מִחִמִּין לְפָנֵי זְמַנּוֹ) פְּדֵי שְׁלֵא יָבֵא לִידֵי אִיסוּר אִם יֵשׁ בְּזָה חֲשֵׁשׁ הֵנָּה הַרְמ"א בִּיּו"ד ס' צ"ט סְעִיף ו' פְּתַב כְּזִית חֵלֶב שְׁנַפֵּל לְמִים וְנִתְבַּטֵּל בְּס' וְאַח"כ נָפַל מִן הַמִּים

לקדורה של בֶּשֶׁר מוֹתֵר שְׁהָרִי נִתְבַטֵּל בְּמִים וְכֹתֵב שֵׁם הַרְשׁוּךְ בִּס"ק כ"ב דְּאֶפִּילוּ
לְכַתְּחִילָה מוֹתֵר לִיתֵן הַמִּים לְקַדְרָה שֶׁל בֶּשֶׁר כִּינּוּן שְׁפָכֵר נִתְבַטֵּל מִשְׁמַע דְּאִין הֵיתֵר אֵלָא
שְׁנַפְל מִעֲצָמוֹ וְנִתְבַטֵּל בִּס" אָבֵל אִם לֹא נִתְבַטֵּל בִּס" מִשְׁמַע דְּאִסוּר לְהוֹסִיף מִים עַד ס' פְּדִי
לִיתָגֵם אַח"כּ בְּבֶשֶׁר וְכ"ש שְׁאִסוּר עָרַב לְכַתְּחִילָה חֶלֶב בְּמִים בְּשִׁשִּׁים פְּדִי לִיתֵן הַמִּים
לְקַדְרָה שֶׁל בֶּשֶׁר אֲמָנָם הָרַב כִּנְה"ג שֵׁם בְּהֶגְהֵת הַטּוֹר אוֹת י"ד כ' בְּשֵׁם רַבּוֹ בְּתִשׁוּבָה
חִיו"ד ס' ת"י דְּמוֹתֵר אֶפִּי לְעָרַב חֶלֶב בִּינּוּ וּלְאָכְלוֹ עִם בֶּשֶׁר וְלֹא הָיִי מְבַטֵּל אִיסוּר
לְכַתְּחִילָה דְּהָא דְּאִין מְבַטְלִין הֵינּוּ אִיסוּרֵי אָבֵל הֵיתֵר בְּהֵיתֵר מוֹת' לְעָרְבוּ וְזֶה נִלְמַד מִמ"ש
הָרֵא"ה גַּבִּי יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ דְּמוֹתֵר לְבַטְלוֹ לְכַתְּחִילָה (בִּס" פְּדִי לְבַשְׁלָם אַח"כּ כִּמ"ש בִּסוּס"י
ק"ט) כִּינּוּן דְּכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּפָנָי עֲצָמוֹ מוֹתֵר וּבְתִשׁוּבָה חֶלֶק א"ח ס' שֶׁל"ג פְּתַבְתִּי דְּאִין בְּזֶה
חוֹלֵק אֵלָא שְׁיֵשׁ סוֹבְרִים דְּחִמְצִין אֶפִּילוּ קוֹדָם הַפְּסָח אִיסוּרָא מִיקָרִי עַכ"ל.

וְכ"כ הָרַב עֲרוּף הַשְּׁלַחֵן בִּס' תס"ז אוֹת י"ג בְּשֵׁם שְׁיִירֵי כִנְה"ג ס' קל"ג וּבְשֵׁם שׁו"ת
כִּנְה"ג יו"ד ס' קל"ז וּמְרֵן חִיד"א בְּשִׁירֵי בְּרַכָּה יו"ד ס' צ"ז אוֹת ד' סָבֵר וְקָבִיל סְבֵרַת
הָרַב כִּנְה"ג וְיָמַר רַבּוֹ הַנְּ"ל וְעִי"ש לְהַרְבְּנִים בְּפִלְתֵי וּבֵית מְאִיר מ"ש ע"ד הָרַב מוֹהֲרֵימ"ט
בְּזֶה.

וְהָרַב פֶּרֶמ"ג בְּמִשְׁבָּצוֹת שֵׁם (בד"ה וְהִנֵּה) פֶּתַח אִי אִיכָא ס' נִגְדַת חֶלֶב אִי שְׁרִי לְכַתְּחִילָה
לְעֲשׂוֹת כֵּן דַּעַת הַצ"ח בִּס' פ' דְּאִסוּר דְּהָיִי מְבַטֵּל אִיסוּר לְכַתְּחִילָה כִּינּוּן דְּדָרְךָ הַפֶּתַח וְיִין
לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עִם בֶּשֶׁר וְחֶלֶב וְכִנְה"ג בְּהֶגְהֵת ט"ו אוֹת ג' הֵתִיר דִּין לְעָרַב בּוֹ מְעַט חֶלֶב וְהוֹסִיפִים
עִמּוֹ מוֹהֲר"י אִיסְקָאפֵּא יַעִי"ש נִמְצִינוּ לְמַדִּין לְעָרַב לְכַתְּחִילָה מְעַט חֶלֶב בְּפֶתַח פְּדִי לְאָכְלוֹ
עִם בֶּשֶׁר לִכ"ע אִיסוּר עִס"י צ"ט בְּשִׁשִּׁים אוֹת כ"ב וּמ"י כָּלֵל פ"ה אוֹת ס"ב וְאֶפִּילוּ לְאָכְלוֹ
כֶּף יִרְאֶה לְאִסוּר כִּי פְּלִיגִי לְחַקֵּן הֵינּוּ דְּמִשׁוּם הַפְּסָד הָיִי דִיעֵבַד הַצ"ח אִיסוּר וְהַכִּנְה"ג
מִתִּיר עַכ"ל נִרְאֶה שֶׁכ"כ עִפ"י דְּבָרֵי הַכִּנְה"ג שְׁבִס' צ"ז וְלֹא רָאָה דְּבָרֵי שְׁבִס' צ"ט
הַנּוֹ"ל דְּמִבְּנֵי דָגִים לְעָרַב לְכַתְּחִילָה חֶלֶב בִּינּוּן פְּדִי לְאָכְלוֹ עִם בֶּשֶׁר ס"ל דְּלֹא חָשִׁיב מְבַטֵּל
אִיסוּר לְכַתְּחִילָה כִּינּוּן שְׁמַעְרַב הֵיתֵר בְּהֵיתֵר וְהָרַב מוֹהֲרֵש"ז בִּש"ע שְׁלוֹ ס' תִּמ"ב בְּקו"א
ס"ק ג' בְּהַשְׁגָּתוֹ עַל הַרְט"ז פֶּתַח וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְכֵן מְסַתְּבֵר בְּאַמַּת דְּאִנ"כּ יֵהָא מוֹתֵר לְעָרַב
חֶלֶב בְּתוֹךְ קַדְרָה שְׁמַרְתִּיחִים בְּהַ מִים לְבַשְׁלָם שֵׁם בֶּשֶׁר בְּמִים אֵלּוּ עִם מְעַט חֶלֶב
שְׁנִתְבַטֵּל בִּס' בְּמִים קוֹדָם שְׁנִתֵּן שֵׁם הַבֶּשֶׁר כִּינּוּן שְׁאִין כָּאִן אִיסוּר עֲדִינּוּ וְח"ו יִשְׁתַּמַּע
הַדְּבָר וְלֹא יֵאמֵר עַכ"ל וּלְפִי שִׁיטַת הַרְבְּנִים מוֹהֲרֵימ"ט וְדַעֲמִיָּה הַנּוֹ"ל י"ל דְּאִין הֵכִי נְמִי
דְּשָׁרִי כִּינּוּן דְּמְבַטֵּל הַיִּפְרָה בְּהֵיפְרָה וְדְבָרֵי הָרַב מוֹהֲרֵש"ז א"ש לְפִי מַה שְׁנִרְאָה מִדְּבָרֵי
הַרְמ"א בִּס' צ"ט הַנּוֹ"ל וּמ"מ אִינוּ מוֹסְפִים וְתִשׁוּבָה הַכִּנְה"ג הַנְּ"ל אִין אֶצְלֵי לְרֵאוֹת אִם
הַזְּכִיר דְּבָרֵי הַרְמ"א הַנְּ"ל וְהָרַב פֶּר"ח בִּינּוּ ד' ס' פ"ז סוּף סק"ז הִבִּיא תִשׁוּבָה הַרְדֵּב"ז בְּכ"י
שְׁנִשְׂאֵל עַל מַה שְׁנִהְגוּ לְתַת בְּתוֹךְ הַסּוּקָאָר בְּזִמְנָן שְׁמַבְשְׁלִין אוֹתוֹ חֶלֶב שֶׁל בְּהֶמָּה טְהוֹרָה
וְנוֹתְנִין תְּרֵי לְמֵאָה אִם מוֹתֵר לְאָכְלוֹ הַסּוּקָאָר עִם בֶּשֶׁר וְהַשִּׁיב דְּאִין כָּאִן בֵּית מִיחּוּשׁ שְׁהָרִי
נוֹתְנִים עִם הַסּוּקָאָר כְּפִלִּיִּים מִים וְהָרִי נִתְבַטֵּל בְּמִים וּבְסוּקָאָר וְא"ת וְכִי מְבַטְלִין אִיסוּר
לְכַתְּחִילָה הָא ל"ק דְּבִשְׁעָה שְׁמַבְשְׁלִין אִינוּ אִיסוּר אֵלָא הָאִיסוּר בְּשִׁעָה שְׁאוּכְלוּ עִם בֶּשֶׁר
וְאִז כָּבֵר הוּא מְבִטֵּל וְאֶפִּילוּ בְּלֹא מִים מוֹתֵר לְפִי שְׁהַחֶלֶב מִתְמַעֵט ע"י הָאוֹר וְהַסּוּקָאָר
אִינָה מִתְמַעֵט וְא"ת בְּשִׁלְמָא אִם יֵשׁ מִים עִם הַסּוּקָאָר הַדְּבָר בְּרוּר שְׁנִתְבַטֵּל אָבֵל אִם הָיִי
בּוֹ תְּרֵי לְמֵאָה וְנִעְשָׂה הַפֶּלַח תְּבַשִּׁיל שְׁיֵשׁ בּוֹ חֶלֶב וּבְרִיתִיחָה רֵאוּנוּהָ קוֹדָם שְׁנִתְמַעֵט בְּלַע

הפלי ונאסר ונאסר הסוקאר אח"כ ל"ק שלא יהיה בליעת הכלי עדיף מהחלב עצמו וכמו שהחלב נתמעט משיעור נ"ט גם הבלוע בכלי נתמעט ע"כ.

והרב פר"ח פתב שאין דבריו נראין דכיון דבתחילת רתיחה ליפא ס' בסוקאר נגד החלב הרי הסוקאר והקדירה נאסרו וכו' עי"ש משמע דאם בתחילת הרתיחה יש בו ס' ממים עם הסוקאר אין חשש בדבר.

והרב צל"ח בחי' למס' ביצה על דף ד' ע"ב עמ"ש בש"ס הקא מיקלא קלי איסורא (בד"ה ובמסכת שבת) הביא מ"ש בשפת דף כ"ט אהיה דמסיקין בכלים דמקשינו וקא באיסורא קא מהפך ושנינו דמרבה עליהם עצים מוכנים ומסיקין וכתב דמאי דלא מקשינו וקא אין מבטלין איסור לכתחלה היינו טעמא דאין מבטלין איסור לכתחלה לא שיהי שם כלל ושם בעודו פלי מרבה עצים מוכנים ובעודו פלי גם הוא עצמו היתר הוא אלא אח"כ כשידליק פורתא יהיה איסור וכיון שבשעה שמבטלו עדיין היתר הוא אין זה מבטל איסור רק מבטל היתר ועיין בצ"ץ סי' פ' מ"ש ואני הנלע"ד כתבתי שמכאן מוכח שיותר ואמנם בחמץ קודם פסח אף שעדיין היתר מ"מ פינו ששמו עליו אסור לבטלו לכתחלה עכ"ל הצ"ח ומתבאר דס"ל דכל שמערב היתר בהיתר אין חשש בדבר דלא פהרב צ"ץ שחושש בכה"ג משום ביטול איסור לכתחלה ולפי הנראה נעלם ממנו שפדבריו פתב הרב מג"א בסי' תק"ז סק"א וקא דכתב בסי' תק"א ס"ו בהגהה דמותר להרבות על פלים שאני התם דעדיין הפלי היתר הוא אלא שאחר שינתחיל לישרף יהיה איסור ואין זה מבטל איסור עכ"ל ובסק"ב ציין לעיין בסי' תרכ"ו וכתב הרב מחצה"ש בסק"א דנ"ל דציון זה מקומו הוא בסק"א דמבואר שם ג"כ דכה"ג לא מיקרי מבטל איסור דמבואר שם דמותר לערב סכך פסול לתוך סכך פשר קודם סופות עכ"ל הרי שדעת המג"א פן שבשעת היתרו אין חשש בביטולו ואפילו בחמץ היה דעתו נוטה פן בסי' תמ"ז בדגמ"ר הנ"ל לולי דברי הרשב"א כיעי"ש ובגליון מוהרש"א ליו"ד סי' צ"ט ס"ו בהגהה הביא דברי הצ"ץ ולא ראה דברי המג"א וצל"ח הנ"ל ע"ש והרב שו"מ בגליון הש"ס בירושלמי פ"ב דמס' פלאים הלכה א' אמ"ש בירוש' לחלק בדין ביטול איסור דתנו במתניתין בכלאי זרעים ימעט תמן את מרבה לבטל איסור תורה ברם הקא את מרבה לבטל מפני מראית עין פתב ע"ז וז"ל אף דבלאו הכי עדיין היתר הוא וע' בט"ז סי' תמ"ז סק"ה ובסי' תרכ"ו מ"מ פינו דחז"ל אסרו א"כ שם איסור עליו ועדיף טפי ממ"ש הפוסקים לענין ביטול חמץ קודם פסח דאסור משום דשמו עליו רק שעכשיו היתר הוא וע' ביו"ד סי' צ"ב בט"ז ונש"ף ודו"ק.

ועי' שנות אליהו פאן ובהשמות עכ"ל: ובספק פבוש בכב"ח דקי"ל דאזלינו לקולא פתב בחי' רעק"א ברס"י ק"ה דמ"מ אסור לבטלו ויש לעיין אם מותר להוסיף עד ס' ולבטלו פינו שעתה מותר לאוכלו כף י"ל דלא הוי בכלל מבטל איסור לכתחלה ועיין בפ"מ סי' ס"ח במשפצות סק"א עכ"ל.

וד"ת עשירים במקום אחר שבתשובותיו בסי' ל"ח האריף קצת במה שנשאל בשו"מ אוןזא שנשתתה שלשה ימים בלא מליחה דקי"ל דאסור בביטול ובצלי אי אפשר פינו דנימוח וכלה באש אם יש לערב השו"מ בשו"מ אחר שנמלח כדינו פינו דעכשיו עדיין היתר הוא דהוי דם האברים שלא פירש י"ל דאין זה בכלל אין מבטלין איסור לכתחלה

וְכַתֵּב שֶׁשָּׁמַע הֵיטֵר זֶה מְדוּדוֹ שֶׁאָמַר שֶׁכֵּן הוֹרָה אֶחָד מֵהַגְּדוּלִים לְמַעֲשֵׂה וְהַשִּׁיב ע"ז דְּלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהִבְיָא רְאֵיָה מְדִין יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ שְׁבִי"ד סוּף סִי' ק"ט וּממ"ש ה"ט"ז בְּסִי תמ"ז לְעַנְנֵי חֲמִץ קוֹדֵם זְמַן אִיסוּרוֹ אִךְ שׁוֹב כָּתַב לְחֻלְק דְּלֹא דְמִי לְהִיָּא דְיָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ דְּהִתָּם אֵין הַבִּיטוּל מְחַדֵּשׁ אִיסוּר שְׁגָם עֵתָה מְוֹתֵר לְבִשְׁלָם כֹּל אֶחָד בְּפָנֵי עֲצֻמוֹ רַק שְׁמֵרְבָּה עַד ס' פְּדֵי שְׂיָהָא מְוֹתֵר לְבִשְׁלָם יַחַד מִשְׁא"כ בְּשִׁנְיָן הַנְּ"ל דְּעֵתָה אִיסוּר לְבִשְׁלוֹ וְע"י הַבִּיטוּל יוֹתֵר לְבִשְׁלוֹ וְיִמָּהֵיָא דְחֲמִץ אֵין רְאֵיָה דְהִתָּם קוֹדֵם זְמַן אִיסוּרוֹ אֵין שָׁם אִיסוּר כֹּלֵל לְשׁוּם עַנְנֵי וְיִמָּה שְׁרוּצָה לְאַכְלוֹ אַחַר זְמַנּוֹ ע"י בִּיטוּל הָאֲכִילָה כְּמוֹתוֹ מִמֶּשׁ מְוֹתֵר עֵתָה בְּלֹא בִיטוּל מִשְׁא"כ בְּשִׁנְיָן דְּעֵתָה חֵל ג"כ הָאִיסוּר דְאִיסוּר לְאַכְלוֹ דָּם פְּרוּשׁ וְכִיּוֹן שֶׁהוּא רוּצָה לְאַכְלוֹ דָּם פְּרוּשׁ ע"י בִּיטוּל מִקְרִי מְבַטֵּל אִיסוּר וְשׁוֹב רְאֵה שֶׁהַפְּרַמ"ג בְּסִי' ס"ט גְּתַעוֹרֵר בְּדִין זֶה וְהַעֲלָה בְּפִשְׁטוּת לְאִיסוּר אַתּוּד"ק וְהַזְכִּיר ג"כ הֵיָּא דְהַרְמ"א סִי' צ"ט וְדָבְרֵי הַשְּׁ"ף בְּסִי' ק"כ דְּמוֹכַח דְאִיסוּר לְעַרְב חֵלֵב בְּמִים פְּדֵי לִיתָן הַמִּים לְקַדְרָה שֶׁל בֶּשֶׂר עִי"ש וְדָבְרֵי הַפְּרַמ"ג הֵם בְּשִׁפְתֵי דְעַת ס"ק נ"א וְעִיּוֹן בְּפ"ת שָׁם ס"ק כ"א וְיֵשׁ לְהַעִיר עַל כֹּל הַרְבֵּנֵי הַנְּ"ל דְּשִׁקוּ"ט בְּהִיתֵר הַשִּׁנְיָן הַזֶּה וְלֹא זָכְרוּ דָבְרֵי הַרְבֵּנֵי בְּסִי' חל"ק שֶׁכָּתַב שֶׁכָּל עֵיקַר חוּמְרָא דְבֶשֶׂר שֶׁשֶׁהָהָ בְּלֹא מְלִיחָה שֶׁלֹּא לְבִשְׁלוֹ אֵינָה אֱלָא בְּמִים פּוֹשְׂרִים אֲבָל בְּמִים רוֹתְחִים אֵין הַדָּם פּוֹרֵשׁ מֵהָאֲבָרִים וְא"כ בְּשִׁנְיָן הַנְּ"ל יֵשׁ לְהַתִּיר ע"י בִּיטוּל בְּמִים רוֹתְחִין אֱלָא שְׁנֵי רְאֵה שְׁאֵין הַפּוֹס' מְסַפְּיָם לְסַבְּרָתוֹ וְאִכְמ"ל בְּזֶה וְרִאִיתִי לְהַרְבֵּי נִחְמָד לְמַרְאֵה בְּפ"ק דְּעֵרְלָה ד' קפ"ד ע"א שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הָרַב יִצְחָק יְרֵנָן שֶׁכָּתַב שֶׁטַעַם הֵיטֵר עֵירוּב סְכָף פְּסוּל הוּא מִשׁוּם דְּבִשְׁעַת הַבִּיטוּל עֲדִינָן לֹא הוּי אִיסוּר וְכַתֵּב ע"ד וְאַחֲרֵי הַמַּחֲי"ר הִרְאִיָּה אֵלָיו אֵין טַעַם זֶה מְסַפִּיק דְּהָא דְבִסְנִיפָה מְבַטְלִין לְכַתְּחִלָּה הֵינּוּ טַעַמָא מִשׁוּם דְּמִצְוֹת לֹא לְהִגְנוֹת גִּיתָנוּ וְכַמ"ש הַב"ח וְכו' וְעוֹד זֹאת דַּנְפ"מ לְדִינָא דְלִפִּי טַעַמוֹ אִם עוֹשֶׂה סְנִיפָה בַּחוּה"מ אִיסוּר לְעַרְב סְכָף פְּסוּל מִשְׁא"כ לְטַעַם הַב"ח וְכו' אַתּוּד"ד עִי"ש וְלֹא יִדְעָתִי בְּנִתְּ הַשְּׁנֵי דְלִפִּי הָאֲמַת גַּם הַטַּעַם שֶׁכָּתַב הָרַב יִצְחָק יְרֵנָן רִצּוֹי וּמְקַנְבֵּל וְכַתְּבוּ הַב"ח בְּעֲצֻמוֹ וּמְדָבְרֵי לְמָדוֹ הַפּוֹס' לְעַנְנֵי תַעֲרוֹנְבֵת הֵיטֵר וְכִי נִפְיָק מִיָּנָה לְדִינָא מֵאֵי הוּי וְעִיּוֹן בְּמַג"א סִי' תְּרַכ"ו סק"ג שֶׁכָּתַב דַּנְפ"מ בֵּין הַטַּעַמִּים לְעוֹשֶׂה סְנִיפָה בַּחוּה"מ וְהָרַב ט"ז עַם שֶׁכָּתַב מְדַנְפְּשִׂיָה (בְּרַס"י תְּרַכ"ו) לִיְיָשֵׁב מֵה שְׁאֵין בְּעֵירוּב סְכָף פְּסוּל מִשׁוּם בִּיטוּל אִיסוּר לְכַתְּחִלָּה מִשׁוּם דְאֵין אִיסוּר מִצַּד עֲצֻמָּה שֶׁל סְנִיפָה לִיְיָשֵׁב בָּהָ אֱלָא שְׁאֵינּוּ יוֹצֵא בָּהָ י"ח הַמִּצְוָה ע"כ אֵין שְׂיָיָה בְּזֶה שֵׁם אִיסוּר וְהֵינּוּ אֲפִילוֹ בְּעוֹשֶׂה סְנִיפָה בַּחוּה"מ כִּיעִי"ש וּבְכָל זֹאת הִבִּיא תִּירוּץ הַמְּרַדְכֵי מִשׁוּם דְּנִתְקַן קוֹדֵם יו"ט וְכו' וְלָמַד מִמֶּנּוּ לְתַעֲרוֹנְבֵת הֵיטֵר בְּהִיתֵר וְכֵן לָמַד הַמַּג"א בְּסִי' תְּק"ז סק"א עִי"ש בְּמַחְצָה"ש וְאִם פְּיוֹנָה דְעַת הָרַב יִצְחָק לְדַעָה זֹו אֵין לָנוּ אֱלָא תַרְעוֹנְמַת שֶׁלֹּא הַזְכִּיר דָּבְרֵי הַב"ח וְט"ז וְכו' אֲבָל עַכ"פ יָשׁוּב נִכוּן הוּא.

וְיִמָּה שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעֲלָה בְּד"ה וּמְכָל) בְּשֵׁם הָרַב עֵינֵי כֹל חֵי רְאִיתִי עֵתָה בְּס' דָּבְרֵי מְנַחֵם ח"ב ד' ק"ט ע"ד בְּשֵׁם הָרַב זְרַע יִצְחָק עַל הַמְּשִׁנְיּוֹת בְּפ"ט דְּכִלְאִים מ"ט לְתַרְץ קוֹשְׁיָתִי הַדְּרִישָׁה בְּכִלְאִים כַּמ"ש הַעֵינֵי כ"ח דְּכִלְאִים מְוֹתֵר לְעֲשׂוֹת וּלְחַבֵּר וְאֵינּוּ אִיסוּר אֱלָא בְּלִבִּישָׁה וְכו' וְהַסְּבִיר הַדָּבְרִים בְּטוֹב טַעַם עִי"ש.

וְחִידוּשׁ הוּא שֶׁלֹּא רָאוּ כֹּל הַרְבֵּנִים הָאֵלוֹ דָּבְרֵי הָרַב ט"ז בְּסִי' רצ"ט שֶׁקְדָּמָם בִּישׁוּב זֶה וְנ"ל וְיִמָּה שֶׁהִק' בְּדְרִישָׁה דֵאִי"מ אִיסוּר לְכַתְּחִלָּה לְק"מ דְּכָאֵן אֵין אִיסוּר אֱלָא הַחִיבּוּר ע"י שְׁהַמִּין הַג' בְּבִטּוֹל וְלֹא אָמְרוּ אֵין מְבַטְלִין אִיסוּר אֱלָא כֹּל שְׂיָשׁ אִיסוּר מִצַּד עֲצֻמוֹ וְנִתְעַרְב

כֵּן וְהָלֵא מִדְּבַרֵי הַט"ז שֶׁם מִתְבָּאָר דְּלַעֲרַב בְּיַדִּים אֲסוּר וְכַמ"ש הֶרֶב פֶּרֶמ"ג וְהוּא חִידוּשׁ שְׁנַעְעֲלֵם מִמֶּנּוּ דְּבַרֵי הַפֶּרֶמ"ג וְכַמ"ש דֵּה ט"ז ס"ל דְּקִי"ל פְּהֵרָא"ש וְלֹא כַהֲרַ"י וְשָׂרִי פֶל שְׁהִיָּה קוֹנָדִם זְמַן אִיסוּרוֹ גַּם בְּזֶה בִּמְכַתֵּה"ר דְּבַרְיוֹ תְּמוּהִים לַעֲנִ"ד וְכִי מָה עֲנִין שְׁמִיטָה וְכו' דַּע"כ לֹא הִתִּיר הֶרָא"ש אֶלָּא לַעֲרָבוּ פְּדֵי לְהַשְׁהוּתוֹ לְאַחַר הַפֶּסַח וְאִיךָ יִלְמֹד מְזֶה הֶרֶב ט"ז לְהִתִּיר לַעֲרָב פְּדֵי לְאֹנְכָל בְּפֶסַח וּמְפֹנְרֵשׁ פֶּתַב הֶרֶב בַּ"ח בְּסִי' תַמ"ז ס"ו דְּלֹא נִחְלְקוּ אֶלָּא בְּלִהְשָׁהוּתוֹ אֶבֶל לַעֲרָבוּ פְּדֵי לְאֹכְלוֹ אֲסוּר לְכ"ע כו' ע"כ לַעֲנִ"ד נִדְמָה שְׁרָצָה לֹמַר בְּדַעַת הֶרֶב ט"ז דְּלֹא הִתִּיר אֶלָּא לְהֶרְבּוֹת הוּא הָאֲמַת דְּלַעֲרָב לְכַתְּחִלָּה פְּדֵי לְאֹנְכָלוֹ בְּפֶסַח גַּם הוּא מוֹדָה דְּאֲסוּר.

וְהֶרֶב שֶׁם אֲרִיָּה בַחא"ח סִי' יו"ד (בַּד"ה וְהִנֵּה בְּתַשׁוּבַת) הַקְּשָׁה עַל הַרְט"ז דְּלִפִּי רֵאֲיָתוֹ מִסִּי' תֵרַכ"ו יִהְיֶה מְוֹתֵר לַעֲרָב לְכַתְּחִלָּה וְאִילוּ מְלִשׁוֹן הַט"ז נִרְאָה דְּאִינוּ מִתִּיר לַעֲרָב לְכַתְּחִלָּה פִּי אִם לְהוֹסִיף וְצִיָּין ט"ז רס"י תַמ"ב וְשׁוֹב פֶּתַב דְּאֶפְשָׁר דֵּה ט"ז מִתִּיר גַּם לַעֲרָב חֲמִץ לִפְנֵי זְמַנוֹ וְכו' ע"ש שְׁלֵא רָאָה דְּבַרֵי הַפֶּרֶמ"ג הַנּוֹ"ל שְׁפֶתַב מְפֹנְרֵשׁ דֵּלֵה ט"ז אֲסוּר לַעֲרָב לְכַתְּחִלָּה כַּמֶּש"ל וּמְצַאֲתֵי בַס' יֵד יְהוּדָה עַל הַלְכוּת מְלִיחָה לְרַב גְּדוֹל בְּדוּרוֹ יצ"ו שְׁנַד"מ בְּסִי' ס"ט דָּף נ"ט ע"א אוֹת י"ג שְׁהִבִּיא דְּבַרֵי הֶרֶב ט"ז בְּסִי' רצ"ט לִיִּישָׁב קוֹשְׁיַת הַדְּרִישָׁה גְּבִי פְּלֵאִים מִהָא דְּאִין מְעַרְבִין אִיסוּר לְכַתְּחִלָּה וּפְיַרְשׁ שְׁעִיקָר חִילּוּקוֹ שְׁלֵא אֲסוּרוֹ לְהוֹסִיף אֶלָּא בְּיֵשׁ כְּבָר אִיסוּר בְּהִיתֵר אֶבֶל שֶׁם עֲדִיין אִין כָּאֵן אִיסוּר אַח"כ יַעֲשֶׂה אִיסוּר ע"י הַתְּחַבְּרוֹת לְכָף מְוֹתֵר לְהוֹסִיף בְּעַת הִיתֵר שְׁלֵא יֶאֱסֹר אַח"כ מִיְהוּ דְּוָקָא לְהוֹסִיף כְּשֶׁכְּבָר נִתְעַרְבַּ מְוֹתֵר אֶבֶל לַעֲרָב לְכַתְּחִלָּה צָמֵר רַחֲלִים בְּצָמֵר גְּמִלִים פְּדֵי לְחַבְּרוֹ עִם פֶּשְׁתָּן אֲסוּר דַּמ"ש צָמֵר רַחֲלִים וּגְמִלִים שְׁנִתְעַרְבוּ זֶה בְּזֶה עִם רֹב מְגִמִלִים מְוֹתֵר הִיָּינוּ שְׁנִתְעַרְבוּ מִעֲצָמָם וְכ"כ הַב"ח שֶׁם מְבֹנָר וְדוּמָה לַמ"ש הַט"ז בַּא"ח סו' תַמ"ב וְתַמ"ז דָּאֵם נִתְעַרְבַּ קִמַח חֲמִץ בְּשֵׁל פֶּסַח מְוֹתֵר לְהוֹסִיף עֲנִיו פְּדֵי לְאֹכְלוֹ בְּפֶסַח פִּינּוֹן דְּעֲדִיין זְמַן הִיתֵר אֶבֶל לַעֲרָבוּ לְכַתְּחִלָּה פְּדֵי לְאֹכְלוֹ בְּפֶסַח אֲסוּר וְטַעוֹת גְּדוֹל הִיָּה לַרַעַק"א שְׁפֶתַב בְּסִי' ל"ח דֵּלֵה ט"ז מְוֹתֵר אַף לַעֲרָבוּ ע"מ לְאֹכְלוֹ וְשִׁכַח לַעֲיָין בְּדְבַרְיוֹ וְכו' וְכַמ"ש הַט"ז בְּסִי' תֵרַכ"ו רֵאֲיָה מְסוּפָה לְחֲמִץ אַף דְּבִסּוּפָה מְוֹתֵר גַּם לַעֲרָב הִנֵּה שֶׁם כ' הַמְרָדְכִי עוֹד תִּי דְּלֹא אֲמָרוּ אֶלָּא כְּשֶׁנִּהְיָה וּמְצוֹת לַל"ן א"כ אַף לְתִי הַא' מ"מ י"ל ג"כ דְּוָקָא בְּאִין פּוֹנְתוֹ לְהִנּוֹת מִהָאִיסוּר וְכו' אֵלוּ תו"ד הֶרֶב יצ"ו וְהָאֲרִיךְ בְּדְבַרֵי נְכוּחִים כִּיעִי"ש וּבִמְחַכְתֵּה"ר מְדוּנִיל יִדְיָה מִיִּשְׁתַּלְּמִים שְׁגַם הוּא שִׁכַח לַעֲיָין בַּפֶּרֶמ"ג ע"ד הַט"ז בְּסִי' תַמ"ז פְּמְבֹנָר וְאוּלֵי לֹא נִמְצָא אֶצְלוֹ בּוֹ בְּפֶרֶק הַפֶּרֶמ"ג לַא"ח וּמִן הָאֲמוּר יֵשׁ לְפַקְפֶּק עַמ"ש בְּשׁו"ת יֵד יוֹסֵף לְהֶרֶב מוֹהַר"י דִּיִּטְאָס בְּסִי' כ"ה שְׁהֶרֶב הַשׁוֹאֵל הַקְּשָׁה דְּמֵאֵי מְסַתְּפֶק הַמְנ"א בְּסִי' תַנ"ה ס"ק ט"ו אִם מְוֹתֵר לַעֲרָב מִיָּם שְׁלֵנוּ בְּרֹב וְכו' הָא פִּינּוֹן דֵּהוּא קוֹנָדִם פֶּסַח מְוֹתֵר כַּמ"ש הַט"ז בַּתַּמ"ז סק"ה וְהֶרֶב הַמְּחַבֵּר הַשִּׁיבּוֹ דְּמִתְּשׁוֹ הַרְשָׁב"א וּמוֹהַרשֵׁד"ם מִתְבָּאָר דְּגַם לִפְנֵי זְמַנוֹ ע"ש וּלְפִי הָאֲמוּר לַק"מ דְּהָא הַמְג"א מְסַתְּפֶק אִם מְוֹתֵר לַעֲרָב לְכַתְּחִלָּה וְזֶה בְּחֲמִץ אֲסוּר גַּם לַה ט"ז אֶלָּא שְׁמִסְתְּפֶק פִּינּוֹן שְׁאִין כָּאֵן אִיסוּר חֲמִץ רַק מִחֲמַת חֲמִימוֹת וְכו' עִי"ש וְק"ל: ג אִין מְבִטְלִין אִיסוּר לְכַתְּחִלָּה לֹא אֲמָרִינוּ לַעֲנִין מְצוּה דְּאִין מְבִטְלִין אִיסוּר לְכַתְּחִלָּה מְדַרְבְּנָן הוּא וְלֹא אֲסוּרוֹ אֶלָּא כְּשֶׁנִּהְיָה וּמְצוֹת לֹא לְהִנּוֹת נִתְּנּוּ כ"כ הֶרֶב בַּ"ח סִי' תֵרַכ"ו בְּשֶׁם הַמְרָדְכִי וְהֶרֶבִּינִים ט"ז וּמַג"א בְּרֵאֵשׁ הַסִּי' וְקִהֲלַת יַעֲקֹב בְּתוֹסְפוֹת דְּרַבְּנָן אוֹת ט"ז וְנִחְמַד לְמִרְאָה ח"א ד' צ"ח ע"ב וּפְתַח הַדְּבִיר.

ח"ג סי' ש"ב אות ט' הביאו דבריו ומשמע דאי אמרינן דמדאורייתא הוא דאין מבטלין וכו' אסור אף במידי דמצוה וכ"כ במשפצות שם עי"ש וקרב נהר שלום סי' תמ"ז אות ז יישוב בזה דעת הסוברים דאסור לבטל חמץ קודם הפסח דלא תיקשי להו מההיא דסי' תרכ"ו דשאני התם דהוי מצוה וישוב זה עולה יפה לדעת הרשב"א שבתה"ב בית ד' ריש שער ג' הביא מחלוקת התוס' וקראב"ד אם איסור ביטול האיסורין הוא מדרבנן או מדאורייתא ולא גילה דעתו להיכן נוטה ויתכן דנקיט פדעת התוס' וכן הוא משמעות לשונו שבמשמרת הבית בבית רביעי שער א' תוף ד"ה פתב החכם (ונו"ל ומה שחשב לקושיא וכו' דאסור לבטל איסור לכתחלה מדאורייתא אין בדבריו פלוג דמנ"ל דמדאורייתא אין מבטלין דילמא מדאורייתא שרי ומדרבנן בלבד הוא דאסור ופשוטא דשמעתא דזרוע בשלה הכי דיקא וכן הספימו רבותינו חכמי הצרפתים וכו' עכ"ל) אמנם לדעת הטור לפי מ"ש הרב ב"ח ביו"ד סי' צ"ט סעיף ו' לחד שינויא דס"ל דהוא מדאורייתא וכדעת הראב"ד ואיהו ס"ל דחמץ לפני זמנו אסור לערבו פדי לאכלו בפסח כמ"ש הרב ב"ח בסי' תמ"ז ס"ו וכ"כ בדעתו כל רבני האחרונים א"כ לא יתכן ישוב זה דכינן דהוא מדאורייתא אין חילוק בין דבר הרשות לדבר מצוה וצ"ל פשאר שינויי דאתמרו בהאי עניינא וראיתי להרב שו"מ במהדורא ג' ח"ג סי' קס"ו שכתב ראיתי בס' בן יהודה סי' צ"ט שכתב קושיא עמ"ש המג"א סי' תרכ"ו דלקה מותר להשפיל הענפים ולבטלם ברוב אף דאי"מ איסור לכתחילה מ"מ זה דוקא פשונה מן האיסור אבל פאן מצות לל"ן וע"ז הקשה דהא אמרו בתולין דף ק"מ לא אמרה תורה שלח לתקלה.

והקשה המשל"מ בפ"ז מהלכות מעילה (דין נ' ד"ה וראיתי) דהא בטל ברוב וכתב דמכאן מוכח דהא דאי"מ איסור"ל הוא מן התורה. וקשה הא שם ג"כ הוי מצוה וגם אינו נהנה דהא משלחה וא"כ לא שייך אין מבטלין איסור בזה.

ולענ"ד ל"ק דשם מי שמוצאה ינהה מן האיסור ואף דיתבטל ברוב מ"מ אם יבא אליהו ויאמר שזהו האיסור אסור אף שפכר נתבטל כמ"ש הח"ץ סי' כ"א וא"כ לקה אסור לזה לשלח דשמה האחר ינהה מהאיסור ולקה אסור המשלח לעשות פן והוי לפני עור משא"כ פאן דלא נהנה ומצות לאו ליהנות ניתנו עכ"ל.

ולענ"ד תירוצו דחוק מאד אף לפי מ"ש המשפצות דלא אמרינן לחלק בין רשות למצוה אלא אם נאמר דאין מבטלין איסור הוא מדרבנן ניחא דבההיא דלא אמרה תורה שלח לתקלה דמוכח מנה הרב משל"מ דהא דאין מבטלין איסור לכתחילה הוא מדאורייתא א"כ אין חילוק בין רשות למצוה פאמור ותמה על הרבנים הנ"ל שלא ראו דברי הפרמ"ג הנ"ל ועפ"י האמור דהא דלענין מצוה אי אמרינן אי"מ איסור לכתחילה תלי בעיקר דין איסור הביטול אם מדאורייתא או מדרבנן יתכן ליישב מאי דהנה ק"ל ע"ד הרב יד יוסף בסי' כ"ה (בד"ה וי"ל) שכתב לנדונו לענין ביטול מים שאובים דאין בו משום ביטול איסור לכתחילה ע"פ מ"ש הרב ט"ז בסי' תרכ"ו דכינן שאין איסור מצד הסנפה עצמה שיהי מותר לישוב בה אלא שאינו יוצא י"ח המצוה לכן אין שייך איסור בעשייתה אפילו פשעושה בפסול גמור וה"ה בשאובים וכו' עי"ש ולמה לא כתב ליישוב עפ"י סברת ראב"ה שבמדרכי דלגבי מצוה לא אמרו דאין מבטלין אף לפי האמור ניחא ליה ליישוב גם למ"ד דביטול איסורין הוא איסור תורה ולא שאני לן בין רשות למצוה דאע"ג

דבשאוּבָה דַרְבָּנָן מִיָּרִי מ"מ י"ל דְּכָל דְּתַקוּן רַבָּנָן פְּעִין דְּאֹרְיִיתָא תַקוּן וְכִינּוּן דְּבִאִסוּר
תוֹרָה לֹא שְׂאֵנִי לָן בֵּין רְשׁוּת לְמַצְנָה הֵה"ד נְמִי בְּאִסוּר דְּרַבָּנָן וְלִכּוֹן הַוְצָרָה לֹמַר דְּמָה
שְׂאֵין בְּגִדוּנָו מִשׁוּם בְּיָטוּל אִסוּר הוּא עַפ"י סְבָרַת הַע"ז דְּכָל שְׂאֵין אִסוּר מִצַּד עֲצָמוּ
לִיפָא מִשׁוּם בְּיָטוּל אִסוּר לְכַתְּחִילָה וְעוּד י"ל דְּטְבִינַת אִשָּׁה זִימְנִין אִית בָּהּ הַנְּאִת הַגּוּף
וּבְדִאִיפָא הַנְּאִת הַגּוּף לֹא אֲמַרִינּוּן מְצוֹת לל"ן וְהַנְּאִת צַל סְנִפָה אִינוּן פְּרוּר דְּחִשְׁבִיבָה הַנְּאִת
הַגּוּף וַיֵּשׁ לְהַתְּיָשֵׁב בְּזָה וְאִכְמ"ל: וְלַעֲיָקֵר פְּלָלִין עִם כִּי שְׂרִים רַבִּים הַנּו"ל סְבָרוּ וְקַבְּלוּ
פְּלָל זֶה דְּלִגְבֵי מַצְנָה לֹא נֶאֱמַר דִּין דְּאִסוּר בְּיָטוּל הָאִסוּרִין גַּם הָרַב מוֹהֲרֵשׁ"ק בְּשׁו"ת
חֻכְמַת שְׁלֹמֹה (הַנְּסַפֵּחַ לְשׁו"ת הַר הַמּוֹר) בְּסוֹס"י ט' כִּי קָאִי רַבִּי בְּהַכְּשֵׁר ס"ת ע"י ס"ס
הַנְּעֻשָׂה בְּיָדִים דְּלֹא שְׂרִי מִשׁוּם דְּהוּי פְּמַבְטֵל אִסוּר לְכַתְּחִילָה וּבִיאָר דְּבַגְדוּנָו אִין לְחוּשׁ
לְזָה סִיִּים וְאָמַר רַב וּמַכ"ש לְשִׁיטַת הַמְּרָדְכִי הוּבָא בְּמַג"א ס' תר"כ (תַּרְכ"ו) דְּבַמְצוֹת
דְּלֹאוּ לִיקְהוֹנוֹת נִיתְּנוּ מִן תַּר לְבַטֵּל לְכַתְּחִילָה וְאִין חִילוּק בֵּין דְּאֹרְיִיתָא לְדַרְבָּנָן דְּלֹא כְּרֵא"ה
וּא"כ מִן תַּר לְעֻשׂוֹת בְּיָדִים הַסְּפֵק לְכ"ע עַכ"ל מ"מ נִרְאֶה דְּאִין לְסַמְנָה לְמַעֲשָׂה עַפ"י סְבָרָא
זוּ בְּלִבְד לְהַתִּיר לְבַעַל מִשׁוּם מַצְנָה דְּמַלְבַּד דְּאִין לְתִירוּץ זֶה הַכְּרַח דְּאִהִיָּא דְּעֻצֵי סְבָרָה
פְּסוּל הָא אִיפָא שְׁיִנּוּיֵיאַחְרִינִי וְעוּד דְּלַדְעַת הַסּוּבְרִים דְּאִסוּר בְּיָטוּל הָאִסוּרִים מִן הַתוֹרָה
אִין חִילוּק בֵּין דְּבַר רְשׁוּת לְמַצְנָה וּא"כ אִין לְסַמְנָה ע"ז אֶלָּא לְסַנִּיף בְּעֻלְמָא וְכֵן הוּא בְּגִדוּן
הַחֻכְמַת שְׁלֹמֹה שְׁכָבֵר בִּיאָר בְּלֹא"ה דְּאִין חֲשַׁשׁ בְּגִדוּנָו מִשׁוּם ס"ס הַנְּעֻשָׂה בְּיָדִים כִּיעִי"ש
דְּלֹא פְּמוּ שְׁנַרְאָה מְדַבְּרִי הָרַב פְּתַח הַדְּבִיר בַּח"ג ס' ש"כ אֹת ט' דְּסוּמָה בְּכָל פְּחוּ לְהַתִּיר
בְּיָטוּל אִסוּר עַפ"י סְבָרָא זוּ דְּאִינוּ לְהַנְּאִתוּ כִּי אִם לְצוּרָה מַצְנָה כִּיעִי"ש וּמַצְאֵתִי שְׁהַרַב
פַּרמ"ג בִּי"ד ס' צ"ט בְּשִׁפְתֵי דַעַת ס"ק י"א (בַּד"ה שְׁאֵלָה) חֻקֵּר בְּשׁוּמָן אוּ חֻלַּב הַנְּאָסֵר
מִבְּב"ח הָאִסוּר בְּהַנְּאָה אִי שְׂרִי לְהַדְּלִיק גַּר חֲנוּפָה מִמֶּנּוּ וּאִפ"ל אִסוּר אִי שְׂרִי לְבַטְלוּ
בְּשִׁשִּׁים וְלְהַדְּלִיק מִמֶּנּוּ גַּם אֲתָרוּג שֶׁל עֶרְלָה וְתִירוּמָה טְמֵאָה אִי שְׂרִי לְבַטְלָם בְּשִׁיעוּרָן
וּשְׁקו"ט בְּדִין מְצוֹת לֹאוּ לִיקְהוֹנוֹת נִיתְּנוּ וְלַעֲנִין הַבְּיָטוּל פְּתַב לְכַאוּרָה לְמ"ש הַב"ח בְּס'י
תַּרְכ"ו דְּמַבְטְלִין סְבָרָה פְּסוּל דְּמַצְוֹת לֹאוּ לִיקְהוֹנוֹת נִיתְּנוּ וְכו' וְה"ה אֲתָרוּג כִּי הָאִי גּוֹנָא יְכוּל
לְבַטֵּל וְנִרְאֶה דְּאִסוּר בִּינּוּן דָּאִם מְבַטֵּל לִיהּ שְׂרִי בְּאַכִּילָה אֲתוּ לְמִימַר דְּשְׂרִי לְבַטֵּל לְאַכִּילָה
וּל"מ בְּאֲתָרוּג דְּאִסוּר אֲפִילוּ נ"ח שְׁמַקְצָה מְצוֹתוּ דְּאִסוּר וְכ"ש לְפִי הַטַּעַם דְּמַבְטְלִין קוֹדֵם
י"ט אִין רְאִיָּה פְּלָל וּא"כ אִף בְּמַצְוֹת אִין מְבַטְלִין אִסוּר פְּדִאֲמָרָן עַכ"ל וְכּוֹנְתוּ דְּאִין
לְסַמְנָה אַטְעַם דְּמַצְנָה לְפִי שְׂאִינוּ מוֹכְרַח דְּהֵאִיפָא שְׂאֵר שְׁיִנּוּיֵי וּבְמָה שְׁפַתְבְּתִי לְמַעְלָה עַל
הַקּוֹשִׁיא דְּמַהִּיא דְּלֹא אֲמַרָה תוֹרָה שְׁלַח לְתַקְלָה עֲתָה הַשְּׁגָתִי ס' ב יְהוּדָה וְרֵאִיתִי שְׁם
(בַּד"ה וְהַט"ז שְׁם) שְׁדַקְדָּק מְדַבְּרִי הַט"ז דָּאִם בְּיָטוּל הָאִסוּרִין מְדִאֹרְיִיתָא לֹא מְקִילִינּוּ
בְּמַצְנָה וְכַתְּבַת שַׁעפ"ז נְכוּנִים דְּבָרֵי הַמַּשְׁל"מ שְׁשָׁם דְּקָאִי עַל הַתוֹרָה דְּלֹא אֲמַרָה שְׁלַח
לְתַקְלָה לִיפָא חִילוּק בֵּין נְהִנָּה לְלֹא נְהִנָּה וְכו' עִי"ש שְׁשׁ אֲנָכִי עַל אֲמָרוֹתֵי: ד אִין מְבַטְלִין
אִסוּר לְכַתְּחִילָה מְסוּרַת בְּיָדִינוּ מְגִדוּלִי הַפּוֹסְקִים דְּלֹא אֲמָרוּ אֶלָּא פְּשָׁפְנוּנְתוּ לְבַטֵּל הָאִסוּר
פְּדִי לְאַכְלוּ וְלִיקְהוֹנוֹת מִמֶּנּוּ אֲבָל פְּשָׁאִין פְּנוּנְתוּ אֶלָּא לְתַקְנָה וְלְהַכְשִׁיר הַתַּעֲרוּבַת שְׁפִיר דְּמִי
כַּמ"ש בְּסַפְרֵי הַפְּלָלִים בְּשִׁם תְּשׁוּ הַרְשָׁב"א ס' תַּצ"ה וְהָר"ן בְּפָרָק אִין מַעֲמִידִין
וְהָרִיב"ש ס' שַׁמ"ט וְתַה"ד שְׁהִבִּיא מֶרֶן הַב"י בִּי"ד ס' קט"ו וְהַטוּר בַּא"ח ס' תַּנ"ג
וְלִפִּי שְׁבַעֲנִין זֶה דְּבָרוּ הַמְּחַבְּרִים בְּהַרְבֵּה מְקוּמוֹת מְפוֹרְזִים לְמַצְנָה.

חֲשַׁב לְרְשׁוּם מִי וּמִי הַמְּדַבְּרִים לְהַקְלַל עַל הַרוּצָה לְעִינֵין בְּדַבְּרֵיהֶם הַמְּזוּהָרִים. עִינֵין
לְהַרְבָּנִים כְּנַה"ג יו"ד ס' צ"ט אֹת י"ד מוֹהֲרֵיט"ץ ס' פ"א כַּר"ח יו"ד ס' ס"ד ס"ק ס"ו

ובא"ח סי' תנ"ג ס"ג שער המלך כט"ו מהלכות מאכלות אסורות הלכה כ"ה נחלת שבועה הובא במחצ"ה סי' תנ"ג סק"ח שו"ת פני יהושע בח"ב חיו"ד סי' כ"א נו"ב מ"ק יו"ד סי' ז"ך ובמ"ב סי' נ"ו וז"ן ובש"ע יו"ד סי' פ"ד סי"ג ענני דבש שיש בו נמלים ובפ"ת ונחלת צבי שם ובט"ז שם סק"ך ערך השלחן סי' תס"ז אות י"ג אהל יוסף חיו"ד סי' י"ז שו"מ במהדורא ג' ח"ג סס"י קס"ו ובמהדורא ב' ח"ב סי' ס"ד האריה מאד בכלל זה בית יהודה א"ח סי' מ"ז שו"ת תפארת אדם א"ח סי' י"ד ובשו"ת יו"ד סי' ז' קחים ומלך ד' ע"ז ע"ב בית שלמה בחא"ח סי' פ"ח ופ"ט נחמד למראה ח"א ד נ"ח ע"ד (ד"ה ועוד) וגם הרבנים בס' הפללים (ארעא דרבנן באות ט"ז בקהלת יעקב אות ט"ז ונד מלאכי ובכללי הדינים אות כ"ט אהל יעקב אות יו"ד ומקנה אברהם אות ט"ל) ציינו בזה ענין בדבריהם ובקונטרס אסיפת דינים במערכת חמץ ומצה סי' ד' אות ה' פתבתי קצת בזה וראיתי בס' שו"ת רמ"ץ שנדפס מקרוב בחא"ח סי' ל"ו אות ג' שהקשה הרב בעיקר פלל זה דכיון דבע"כ יתבטל מה לנו אם יתפונן או לא הא הני פס"ר ובפס"ר אסור אף דלא מכונן ות"י כיון דאי מ איסור"ל הוא מדרבנן הא בדר' קי"ל דכשאינו מתפונן אף פס"ר שרי ומסיק דלמ"ד א"מ איסור"ל הוא מדא' לא מהני מה שאין פונתו לבטל עי"ש ובסי' ל"ה וראה זה חדש וצריך להתנישב בדברי רבנן קדישי הנ"ל לראות היעמדו דבריו שו"ר להרב בית מאיר ליו"ד סי' צ"ט ס"ה אף הוא היה מתפונן לומר פן דלא אמרו דכשאינו מתפונן לבטל ולקנות מהאסור ש"ד אלא דוקא אי אמרי' דהא דאין מבטלין וכו' הוא אסור דרבנן עי"ש שהסביר אף חזר בו וכתב דממ"ש בפר"ק סס"י ס"ד בשם הריב"ש מוכח דסובר דאף אם הוא מדא' שרי באין מתפונן לבטל עי"ש ואומר אני דגם מדברי רבינו הב"ח פיו"ד סי' צ"ט נלמוד דס"ל דגם אם אסור הבטול הוא מן התורה שרי כשאינו מתפונן שהרי כתב שם דהטור ס"ל דאי מ איסור וכו' הוא מדא' והא רבינו הטור בא"ח סי' תנ"ג ס"ל דכיון שאין פונתו לבטל רק לטחון החטים אין בו משום בטול אסור עי"ש ואף דביאר שם באות ד' דהא דלמ"ד א"מ איסור"ל מדאורי' גם כשאין מתפונן אסור אינו אלא כשעושה בזמן האסור.

אבל במבטל בזמן היתר גם להראב"ד מותר לבטל מהת"ו ורק מדרבנן אסור וכשאינו מתפונן מותר מ"מ סתמיו' דברי הטו' בסי' תנ"ג מורה נדאי דגם לטחון בחוה"מ (דמותר כמ"ש בסי' תקל"ג) אין חשש משום בטול אסור לכתחילה וק"ל ועיין בענין זה בשו"ת השיב משה חיו"ד סי' ל"ח (מד"ה וראיתי והלאה) ולהרב רמ"ץ הנ"ל בחיו"ד סי' ל"א אות ט' ובשו"ת פן יהודה סי' צ"ט: ודע דכלל זה אינו מוסכם דמוהר"ם בתשו' הרשב"א סי' תתל"א ס"ל דגם בכה"ג א"מ איסור"ל וכמ"ש הרבנים פר"ח ומוהרש"ז בקו"א שבש"ע ש"ל בס"י תמ"ב אות ג' וערך השלחן סי' תמ"ז אות ז וכתב שם דכן משמע מרש"י גטין ד' ד"ן ד"ה יעלו וציין מוצל מאש ח"ב סי' יו"ד ואמ"א לראות ד"ק.

והרב פ"ח בסי' תנ"ג ס"ב כתב שפן דעת הר"ן בהלכות ובתשו' סי' ז"ן וצ"ט וייחס ש"ז דעת הסמ"ק עי"ש וכמדונה לי שראיתי בפספריים שעמדו בסתירת דברי הר"ן בענין זה ונוכל לומר דגם הרמב"ם ס"ל פן ומשו"ה כתב בפ"ט מהלכות מ"א הי"ו אסור להעמיד הגבינה בעור קיבת שחוטה דאף דאינו מתפונן אלא להעמיד הגבינה ולא לבטל אסור ומצאתי שהרב בית מאיר לא"ח בסי' תמ"ז ס"ד (ד"ה ומה שהמג"א) השיג על הרבנים מג"א ופר"ח ונו"ב שהשתמשו בכלל זה דכל שאין פונתו וכו' דהרי בדברי הרמב"ם

מבואר דאסור העמיד בעור קיבת פשרה מטעם דאין מבטלין איסור"ל אלא ודאי פדמחלק המנ"י פל"ל ס"א ע"כ והנה מ"ש בשם הרמב"ם נראה דכוננתו לדברי הרמב"ם הנ"ל ואף דאינו מפורש בדבריו שהוא משום ביטול איסור"ל מ"מ ממ"ש שם אח"כ דאם העמיד אם אין פה טעם בשר מותרת מוכח דמאי דלא שרינו להעמיד הוא משום מבטל איסור"ל ואף דדינו של הרמב"ם הוא ממשנה מפורשת בסוף פל הבשר המעמיד וכו' דמשמע דוקא דיעבד.

מ"מ נראה להרב בי"מ דמלשון זה אינו מוכרח כ"כ וע"כ תלה השגתו מדברי הרמב"ם שכתב מפורש אסור להעמיד וכו' ובהכרח דהוא משום ביטול איסור ואם לכה נתפונן שפיר י"ל כמ"ש דאפשר דהרמב"ם סובר כמוהר"ם ודעמיה והאחרונים הנ"ל נקטי פהרש"פ"א וס' מנח"י אין מצוי אצלי לראות חילוקו בזה והרב יד דוד ליו"ד סו' ס"ד הגב"י אות ח"י כתב בשם הריטב"א בחי' לע"ז ד' ל"ג ע"ד שפשאינו מכנין אין בו משום מבטל וכו' ושבעלי הנפש חוששין שלא לעשות פן לכתחילה אבל בדיעבד פשוט שמותר ע"כ והרב יד אפרים סוף הלכות תערובת (בד"ה ועיין נו ב מ"ת וכו') כתב דאין קי"ל כל שאין פונתו לבטל מותר והרב שער המלאכה בהלכות מאכלות אסורות פט"ו הכ"א ובפי"ז כתב דדעת התוס' בפרק פל שעה ד' ל' ד"ה לישנהו וכו' מוכח דעת הר"ן שם דגם באינו מתפונן אסור והקשה דברי הר"ן אהדדי עי"ש וראיתי להרב מליבוויץ בשו"ת צ"ץ החדש חיו"ד ס"א ח"ע על השאלה בענין הצוקאר שמערבין בו דם אם יש בזה משום ביטול איסור לכתחילה וכתב דכיון דקי"ל כר"ש דדבר שאין מתפונן מותר וזה שאין פונתו לבטל הדם לאוכלו הוי דבר שאי"מ ושרי עי"ש שהאריף קצת אי הוי פסיק רישיה ובפס"ר דלא ניתא ליה ונראה מדבריו דחידוש הוא שחידשה תורה דיליה להמציא היתר עי"ז זה שאינו מתפונן והוא תימה שלא זכר פל"ל מדברי הראשונים והאחרונים המדברים בזה דכל שאין פונתו לבטל האיסור אלא להכשיר הדבר אין בו משום ביטול איסור לכתחילה וכתב רבינו עקיבא איגר בתשו' סי' ע"ז דלא שרינו בטעם זה דאין פונתו לבטל אלא בכגון ההיא דדבש שנפלו בו נמלים דשרי לחממו להתיכו דההיתוף הוא להפריד זה מזה הדבש מהנמלים ולהשליף האיסור אלא דממילא נפלט הטעם זה מיקרי אין פונתו לבטל דהא מראה בהיתוף שמפריד האיסור אבל בטחינה שנתערב הפל יחד י"ל דמקרי קצת פונתו לבטל ואין להתיר אלא אם פן מצטרף עוד סניף אחר עי"ש וצריף להתנישב בדברי רבנו קדישי הנ"ל אי סברי הכי ועיין בהגהות יד שאול בסי' פ"ד ע"ד הט"ז סק"ך ובשבילי דוד שם ע"ד הט"ז בסק"ט וס"ק י"ב ובשו"ת רמ"ץ חיו"ד סוס"י ל"א מענין זה: ה אין מבטלין איסור לכתחילה לא אמרינו אלא באיסור ודאי אבל ספק אם יש איסור שרי עיין להרבנים מוהריט"ץ סי' פ"א ש"ף יו"ד סי' פ"ד סק"מ וסי' קי"ד ס"ק כ"א וקט"ו ס"ק כ"ח כנה"ג סי' דע אות ט"ז.

ופרי מגדים שם (בשפתי דעת סק"ד לחלק יצא בין ספק איסור דרבנן לספק איסור דאורייתא) קהלת יעקב אות ט"ז מקנהאברהם אות ט"ל (ד"ה כתב) בית שלמה בשו"ת א"ח סי' צ"ו שו"ת אהל יוסף יו"ד סי' י"ז י"ח אהל יצחק יו"ד סי' ו' פרמ"ג א"ח סי' תס"ז בא"א סק"ד וד"ה וא"ת ועיין בס' שבילי דוד ליו"ד אחר ההשמטות בהתשו' על הציקארניע (בד"ה וגם) מה שביאר בדעת הש"ף הנ"ל וכתב הרב פר"ת בסי' צ"ט סק"ה דאף דמהת"ו אין מבטלין איסור לכתחילה מ"מ בספק איסור אפילו רבנן לא גזרו בו

וע"ש להרב ערף השלחן באות ו' ובסי' קי"ד אות י"א פתב בשם הרב קול אליהו סי' ט"ז דלמ"ד איסור ביטול האיסורין דאורייתא אסור לבטל ספק איסור וכתב שפיפה פתב בזה עי"ש וצל"ע בגוף דברי הרב קול אליהו לראות אם הנפיר דברי הרב פר"ת וחולק עליו או שלא ראה דבריו: ו אין מבטלין איסו"ל הרב ב"ח בסימן תק"ז ס"ה וז"ל ודע דממ"ש רשפ"ם בהגהתו להרי"ף ומביאו המרדכי יראה דדוקא במידי דאכילה אין מבטלין פגון תרומה שגפלה לפחות ממאה שעל דבר זה נשנה אין מבטלין איסור לכתחילה וכן איסור שגפלה לקדרה בפחות מששים אין מוסיפין עליו וכן בעצים דאיסור אסור להוסיף ולבטל מפני שהגוף נהנה בחימום דהוי כמו אכל נפש אם לא מטעם דמיקלא קלי אבל בסכך פסול דסנפה מבטלין לכתחילה ברוב סכך של היתר פדתנו המקרה סנפתו בשפודין וכו' עכ"ל מתבאר דבסכך פסול לא תשיב לדידיה הנאת הגוף (כמו חימום דעצים) מה שנהנה מן הצל ולכן מותר לערב כף פסול בהדי סכך פשר ולא דוקא משום שהוא דבר מצוה (ומשום דמצות לאו ליהנות ניתנו) דה"ה במסכך בעלמא בעצים האסורים עם עצי היתר יכול לבטלם ולישב תחתם דאף שנהנה מהצל כיון שאינו הנאת הגוף ממש יכול לבטלם וליהנות מהם הנאת הצל ומאי דנקט אבל בסכך פסול דסנפה וכו' היינו משום שזה מפורש במתני' דהמקרה וכו' ויהיב בה טעמא משום שאין הגוף נהנה ולפי זה סברת הרשפ"ם לא זו היא סברת ראב"ה שבמרדכי הארוך שהביא הרב ב"ח בסוס"י תרכ"ו ונהבאתיו לעיל באות ג' עי"ש וחילוק זה שבין מידי דאכילה וכו' נמצא ג"כ בענין אחר והוא במאי דקי"ל דכל היכא דפליגי רב אחא ורבינא הלכה פדברי המיקל פתב הרב יד מלאכי בסי' תקס"ד בשם הר דמשק אליעזר על תולין ד' ל"ו א' דהני מילי בשאר דברים אבל באיסור אכילה גנאי הוא לישאל ליהנות מאיסור הניית שבת עכ"ל וכיוצא לזה כתבו התוס' בההיא דאין הקב"ה מביא תקלה אפי' ע"י בהמתן של צדיקים דהיינו דוקא במידי דאכילה שגנאי הדבר משא"כ בשאר איסורין כידוע וא"כ לא נפלאת היא לחלק פן גם בדין ביטול האיסורין (אחר שנים רבות ראיתי שגוף דברי הרב דמש"א שהביא זה הי"מ גדול בקיצור הביאם במילואם הרב פתח הדביר בח"ג סי' שי"ח אות א' ומבואר דמ"ש דבמידי דאכילה נקיטינן כמאן דמחמיר גליף לה מדמחלקו התוס' בין מידי דאכילה וכו' לענין שאין מביא תקלה וכו' ומדברי המרדכי בפ"ק דיו"ט בדין ביטול איסור לכתחילה עי"ש) ואפשר הנה לומר דהפל עולה אל מקום אחד וגם מ"ש בסי' תרכ"ו פונתו למ"ש הרשפ"ם ומאי דסיים שם ומצות לאו ליהנות ניתנו לאו דוקא הוא ולשון מושאל הוא ועיקר החילוק דהנאת הצל לא תשיבה הנאת הגוף בהנאת אכילה וחימום ומשו"ה מותר לבטלם דלא אמרו אין מבטלים אלא כשגופו נהנה וכאן אינו נהנה גופו ואתי שפיר לפי מאי דסברי כמה מרבנוואתא דלא אמרינן מצות לל"ן אלא כשאין הגוף נהנה בהדי המצוה ואי ס"ל לראב"ה דהנאת הצל תשיבה הנאת הגוף הא ליכא למימר בכה"ג מצות לל"ן.

אלא שראיתי לרבין חסידא בס' קהלת יעקב בתוס' דרבנן אות ט"ז שכתב פי' ששה חי' דינים נאמרו בדין זה וכו' הנה מונה. א) מ"ש הב"ח בסי' תק"ז וכו'.

ב) מ"ש הב"ח סס"י תרכ"ו וכו' עי"ש אלמא משמע ליה דהאי לחודיה והאי לחודיה. והרב כנה"ג ביו"ד סי' צ"ט הג"ה ט"ו אות י"ג פתב וז"ל הא דאין מבטלין איסו"ל אם לא דמיקלא קלי היינו במידי דבר אכילה אבל בסכך פסול דסנפה מבטלין לכתחילה

בְּרוֹב סִכְףּוֹ שֶׁל הַיָּתֵר ב"ח בא"ח סי' תק"ז בסס"י תרכ"ו פָּתַב דְּלָא אָמְרִינוּ הֵכִי אֵלָא בְּמָקוֹם שְׁנֵהֲנָה פְּגוֹן לְאַכּוֹל וּלְהַחֵם אַבְל מְצוֹת לָאו לִיקְהוֹת נִיתְנוּ ע"כ וְזֶה שְׁפָתַב דְּלָא אָמְרִינוּ הֵכִי אֵלָא בְּמִידֵי דְּבַר אֵכִילָהּ הוּא מְדַבְּרֵי הַמְרָדְכֵי בַּפ"ק דִּי"ט בְּשֵׁם רִשְׁבֵי"ם שְׁפָתַב דְּמִידֵי דְּבַר אֵכִילָהּ אִי"מ אָנִ"ל פְּגוֹן תְּרוּמָה שְׁנֵהֲנָה פְּחוֹת מִמָּאָה וְכֵן אִיסוּר שְׁנַפְּל לַקְדֵּרָה פְּחוֹת מִס' וּכ"כ הַגְּהוֹת שַׁע"ד וְאו"ה פָּלֵל כ"ד סִי יו"ד וּבְנִיעֵן זָאב סִי שְׁכ"ב וְד"א ד' פֶּר"ט ע"ב וְעֵינֵן בְּאו"ה לִרְש"ל בְּשַׁעַר פ"ה בֵּית וְנִרְאָה דְּהַרְשֵׁב"א בְּתִשׁוּ' סִי תצ"ה וְשִׁלְטֵי הַגְּבוּרִים פָּרַק פּוֹעֵל עִם רִשְׁבֵי"ם וְהַב"ח הִפְּל הוֹלְכִים אֶל מָקוֹ' א'.

וְהַפָּלֵל שְׁאִין אוֹמְרִים אִין מְבַטְלִין אִיסוּר לְכַתְּחֵלָה אֵלָא בְּמִידֵי דְּבַר אֵכִילָהּ עַכ"ל. וְאִין לִי בְּדַבְּרֵי הַכְּרַע אִם מ"ש עַל הַב"ח שֶׁהִפְּל הוֹלְךָ אֶל מָקוֹם אֶחָד פְּוֹנְתוֹ עַל הַב"ח בְּסִי' תַק"ז אוֹ עַל הַב"ח שְׁבִסִי' תַרְכ"ו וְקִצַּת נִרְאָה מְדַבְּרֵי הָרַב פְּתַח הַדְּבִיר בַּח"א סִי ע"ט סוֹף אוֹת א' דְּמִשְׁמַע לִיהַ דַּמ"ש הַכְּנֵה"ג דְּהַפָּל עוֹלָה בְּקִנְיָה אֶחָד קָאִי גַם אַמ"ש הַב"ח בְּסִי' תַרְכ"ו וְהוּא דְּמַר קַעְסִיק בְּמָה שְׁנֵהֲגוּ פְּשִׁישׁ רִיחַ רַע בְּבֵית שְׁלוֹמֵדִים מְבִיאִים אִיזָה בְּגַד בְּלוּי וּמִאֲחִיזִין בּוֹ אֶת הָאוֹר וְרִיחוֹ נוֹדֵף וּמְבַטֵּל אֶת הָרִיחַ רַע וְכַתְּבֵי דְּמִהֲנֵי תִיקוּן זֶה וְכַתְּבֵי עוֹד דְּאִין בְּזֶה מִשׁוּם בִּיטְאוֹס"ל וְזֶה לֹא שְׁנִיף אֵלָא בְּמִידֵי דְּאֵכִילָהּ כַּמ"ש הַכְּנֵה"ג בְּסִי' צ"ט אוֹת י"ג עַכ"ל וּמְדָלָא קְאָמַר עוֹד טַעַם אַחַר דְּאִין לְחוּשׁ לְבִיטוּל אִיסוּר' מִשׁוּם דְּלְדַבְּרֵי מְצוּנָה לַת"ת וּתְפִלָּה הוּא עוֹשֶׂה לִיכָּא מִשׁוּם מְבַטֵּל אִיסוּר כַּמ"ש גַם זֶה בַּכְּנֵה"ג שֵׁם נִרְאָה דְּמִשְׁמַע לִיהַ דְּגַם אַהֲהִיא דְּסִי' תַרְכ"ו קְאָמַר הַכְּנֵה"ג דְּהַפָּל הוֹלְךָ אֶל מָקוֹם אֶחָד וְהַפָּל תְּלוּי בְּמִידֵי דְּאֵכִילָהּ וְכֵן נִרְאָה מְדַבְּרֵי שַׁבַּח"ג בְּסִי' ש"ב אוֹת ט' שֶׁהִבִּיא מ"ש הָרַב שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה בְּסִי' ק"ט וְשְׁבִמֵי רַגְלִים שְׁעַל הָאָרְץ נִהְגוּ הַיָּתֵר לְשַׁפּוֹף עֲלֵיהֶם מִים לְכַתְּחֵל' בְּשַׁבַּת פְּדֵי לְבַטֵּל הַמ"ר וְלֹא דְּמִי לַמ"ש הַמַּג"א סִי שְׁכ"ג שְׁאָסוּר לְבַטֵּל אִיסוּר בְּשַׁבַּת וְיִו"ט מִשׁוּם מְתַקֵּן דְּהָקָא אִינוּ מְתַקֵּן שׁוּם דְּבַר רַק שַׁע"י נְתִינָת מִים הָנִי פְּאִין שֵׁם מ"ר וְכַמְסִיר גְּרַף שֶׁל רַעִי וְכַתְּבֵי ע"ז הָרַב פַּה"ד וְנ"ל וּלְפַקַּע"ד אֶפְשָׁר לִינְשֵׁב דְּהָקָא לֹא שְׁנִיף לֹמַר אִין מְבַטְלִין אִיסוּר לְכַתְּחֵלָה כַּמ"ש הָרַב ב"ח בְּסוֹס"י תַרְכ"ו (הַבִּיא פֶּל דְּבַרֵי הַב"ח וְסִיִּים) מְבֹאָר מִתִּירוּץ שְׁנֵי דְּאֶפִּילוּ בִּי"ט מְבַטְלִין לְכַתְּחֵלָה בְּמִידֵי דְּלָאוּ בַר אֵכִילָהּ הוּא וְלִיכָּא הַנְּאֻת הַגּוֹרֵף כִּי אִם הַנְּאֻת הַמְּצוּנָה וְהוּן זֶה שְׁמְבַטֵּל הַמ"ר אִינוּ לְצוֹנְרָף גּוֹפּוֹ כ"א לְצוֹנְרָף מְצוּנָה לְבַרְרָף וְלִהַתְּפַלֵּל יוֹכַל לְבַטֵּל לְכַתְּחֵלָה וְלֹא חֲשִׁיב מְתַקֵּן דְּלֹא נִקְרָא תִיקוּן אֵלָא לְצוֹנְרָף גּוֹפּוֹ וְהִנֵּה לְאַכּוֹל עַכ"ל מִשְׁמַע קִצַּת דְּבַמִּידֵי דְּאֵכִילָהּ תְּלוּי אֵלָא שְׁאִינִי מִבִּין דְּבַרֵי שְׁהָרִי הָרַב שַׁע"ת לֹא נִרְגַּשׁ מְדִין בְּיִטוּל אִיסוּר לְכַתְּחֵלָה וְדָנָה אִיסוּר שְׁנֵה בְּחוּל וּבְשַׁבַּת) כִּי אִם מִשׁוּם מְתַקֵּן בְּשַׁבַּת וּמֵאִי מִיִּתִי מְדִין בְּיִטוּל אִיסוּר לְכַתְּחֵלָה וְגַם מֵה שְׁמַבִּין מְדַבְּרֵי הַרַב"ח דְּגַם בִּי"ט מְוֹתֵר לְבַטֵּל הוּא חֲסַר הַמְּצִיאוֹת בְּמֵאִי דְּאִיִּרֵי הַב"ח דְּוֹכֵי עוֹשִׁין סְנִפָּה בִּי"ט וּמֵה שְׁיֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִתִּירוּץ נִי הִיָּנוּ דְּאָרְף אַחַר שְׁהִגִּיעַ הַזְּמַן שְׁפִיר דְּמִי לְבַטֵּל וּלְסַכְּף וְהִיָּנוּ לְחוּה"מ לְפִי מֵאִי דְּקו"ל דְּעוֹשִׁין סְנִפָּה בְּחֻלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד וּמֵה עֲנִין בְּיִטוּל אִיסוּר בִּי"ט פְּאִין: אִין מְבַטְלִין אִיסוּר לְכַתְּחֵלָה נְחַלְקוּ אַבּוֹת הָעוֹלָם אִם הוּא מְדֹאֹרְרִיתָא אוֹ אִינוּ אֵלָא מְדַרְבְּנָן כִּידוּעַ וְאַרְשׁוּם קִצַּת מִהַסּוֹבְרִים דְּאוֹרְרִיתָא וְהַסּוֹבְרִים דְּרַבְּנָן.

א) הַרְאָב"ד סוֹבֵר שֶׁהוּא מְדֹאֹרְרִיתָא וּבְזֶה כְּמַעַט פְּלֵם מְסַכְּמִים וְלֹא רְאִיתִי מִי שְׁמִינְחִס לְהַרְאָב"ד בְּהִיפּוֹף. ב) בְּדַעַת הַתּוֹס' פְּלִיגֵי רַבְּנוֹתָא הָרַב כְּנֵה"ג בְּסִי' צ"ט הַגְּב"י אוֹת ב' הַבִּיא מ"ש הַר"ן וְהַרְשֵׁב"א וּמְרַן הַב"י שְׁדַעַת הַתּוֹס' שֶׁהוּא מְדַרְבְּנָן וְשִׁפְן נִרְאָה דַּעַת הַרַמ"ע מְפֹאֵנוּ וְכַתְּבֵי דְּלוּלָא דְּבַרֵיהֶם הִנֵּה נ"ל לְהַבִּין מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְּסַבְּרֵי דְּהוּא

מדאורייתא ושפן מוכח גם מדברי התוס' בריש ביצה ד' ד' ד"ה ותנן אין מבטלין איסור וכו' וכתב שםצא להרב דמש"א שהבין מדברי התוס' (דחולין שמיניסס הר"ן שפוכרים שהוא מדרבנן) דסוכרים דהוא מדאורייתא ושהוכיח פן גם מדברי התוס' דביצה הג"ל.

וכ"כ מסבא דנפשיה הרב פר"ת בסי' צ"ט סק"ה דדעת התוס' דהוא מדאורייתא וכתב דקם דינא דלכ"ע הוא מדאורייתא והרבנים פר"ח שם סק"ח וערף השלקון באות ד' ומלא הרועים במערכת ביטול איסור לכתחלה נקטי דדעת התוס' דהוא מדרבנן אף לא ראו דברי הכנה הג"ל.

ג) הרמב"ם ס"ל דהוא מדאורייתא כ"כ הרבנים כנה"ג בהגב"י אות כ"א (בשם הרבנים מוהראנ"ח ח"א סי' פ"ח ונדמשק אליעזר ד' רפ"ח ע"א) ופר"ח בסק"ח ופר"ת בסק"ה ומזמור לדוד ד' ע"ג ע"ב וכתב הרב נחמד למראה בח"א ד' צ"ח ע"א שהרב פרי הארץ ח"א ד' כ"ה תמה עמ"ש הפר"ח דמהרמב"ם בפט"ו ממאכלות אסורות מוכח דס"ל דהוא מדאורייתא ולדעתו נהפוך הוא דמוכח דהוא מדרבנן וכן הביא בשם הרב שרשי הי"ם ח"ב ד' ס"ח ע"א אמנם בשם הרב חק"ל חיו"ד ח"א ד' ע"ד ע"ד פתב שצדק הרב פר"ח שדעת הרמב"ם דהוא מדאורייתא.

ד) מדברי הרא"ה בבדה"ב ד' ק"ט ע"ב נראה דס"ל דהוא מדאורייתא פן כתב הרב כנה"ג שם אות כ"א וכן הבין בדעתו הרשב"א במשמרת הבית ביחד שער א' (בתוך ד"ה פתב החרם ולענין) וכ"כ הרב ערף השלקון באות ד' ה' הריטב"א בחידושיו לפרק גיד הנשה וראב"ן בסי' שי"ג סברי דהוא מדאורייתא כ"כ הרב ערף השלקון שם.

ו] הרשב"א עם שבתורת הבית בית ד' ריש שער ג' הביא מחלוקת התוס' והראב"ד ולא הכריע מדבריו שבמשמרת הבית שם בשער א' הג"ל נראה שנוטה דעתו דהוא מדרבנן שכי' ע"ד הרא"ה וז"ל אין בדבריו פלום חדא דמנ"ל דמדאורייתא אין מבטלין איסור לכתחלה דלמא מדאורייתא מישרא שרי אלא מדרבנן בלבד הוא דאסור וכפשא דשמעתא דזרוע בשלה דפ' גיד הנשה הכי דייקא וכן הספיקו רבותינו הצרפתים עכ"ל.

ז] בדעת הטור הרב ב"ח בסי' צ"ט סעיף ו' פתב ליישב קושית מרן הב"י בדין קנסו שוגג אטו מזיד או לא עפ"י הנחה דרבנינו הטור ס"ל פהראב"ד דאיסור ביטול האיסורין מדאורייתא אף לא החליט פן נגם בסי' ק"י סעיף י' כ' דהעיקר פאינדף שינויא נאין החרם דס"ל פהראב"ד עי"ש והרבנים קהל יהודה בד' י"ט ע"ב וכן פדהצור ד' קמ"ג ע"ג תמה ראו פן תמהו על מה שתיגרץ הב"ח ע"פ הנחה דהטור ס"ל פהראב"ד דהוא מדאורייתא וכתבו דהעיקר פאינדף שינויא עי"ש ולדעת הרב רמ"ץ דמאן דס"ל דכשאין פנונתו לבטל האיסור שרי ס"ל דאיסור ביטול האיסורין דרבנן צ"ל בהפרת דהטור ס"ל דהוא מדרבנן פמו שפתבתי באות ד' ע"ש ובעיקר מחלוקת זו האריף הרב מטה אהרן בד' כ"ה ליישב הסתירות לרשמי הדעות והרב אהלי יהודה הפהן ד' י"ט דעתו דהעיקר פדעת הסוכרים דהוא מדאורייתא והרבנים ענג יו"ט בסי' ל"ד (בד"ה ונ"ל) ובשו"ת השיב משה סי' ל"ח ובשו"ת רמ"ץ חיו"ד סי' מ"א ומ"ב שקו"ט בדין זה עיין בדב"ק (וע"ע בס' דרכי הוראה שנד"מ לאחד מרבני גאוני דורנו יצ"ו בח"ב פרק ס"ה מ"ש בדעת רש"י בגטין ד' ד"ן במ"ש בש"ס חזקה אין אדם אוסר פרמו בנטיעה אחת דס"ל דביטול האיסורין הוא איסור מדרבנן ולא פניתי פעת לעיין בדבריו פי מסוגיא זו מוכיח הרב פר"ח בס' מים

חיים בליקוטי יו"ד (שאחר הלכות חנוכה) ד' ח"ן ע"א פדעת הראב"ד ויהיו שני הפכיים בנושא אחד וגם פדעת הרמב"ם שפתי תמי למעלה שפתי רבני הסכימו שדעתו נוטה לסברת הראב"ד שהוא מדאוריין ראיתי שם שכ' שדעת הרמב"ם שהוא מדרבנן עי"ש) ולפי מה שרשמתי נראה דהרבה פוסקי' סוברים דהוא מדאורייתא אמנם הרב רמ"ץ שם פתב שדעת רוב הפוסקים שהוא מדרבנן וכ"כ הרב ישועות יעקב בסי' תרע"ז ע"ש: ובעיקר מחלוקת זו נאמרו בפוסקים איזה ח"י דינים נאלה אשר ראיתי.

א] הרב ישועות יעקב בסי' תרע"ז הנקשה לו לדעת הפוסקי' דהא דאין מבטלין וכו' הוא מדרבנן דמסנגיא דגטין ד' דן מוכח דהוא מדאו' (והיא ראית הרב פר"ח במים חיים הג"ל) ומכח קושיתו חילק ידע דדוקא בדבר שאסור באכילה ולא בהנאה הוא דנחלקו אבל בדבר שאסור גם בהנאה לכ"ע הוא מדאוריין שע"י שמבטל האיסור נהנה מקמות המאכל שניתוסף ולכן בההיא דגטין דבאיסורי הנאה מיירי אסור מדאוריין'.

גם הרב רמ"ץ בשו"ת יו"ד סי' מ"ב עמד בחקירה זו אם יש לחלק בין איסורי אכילה לאיסורי הנאה וכתב להוכיח כמ"ש הישועות יעקב הג"ל ועוד האריך בענין זה עי"ש שדעתו נוטה דבאיסורי הנאה אסור מן התורה ולא הזכיר פלל מדברי הישו"י שוב מצאתי שם בסוף סי' פ"ד שכתב בשם הרב השואל דיש לחלק בין איסורי אכילה לאיסורי הנאה כמ"ש הישועות יעקב (לא ציין מקומו ומסתמ' הוא מ"ש בסי' תרע"ז הג"ל) וכ' לו הנה זה החילוק בין איסור אכילה לאיסור הנאה כב' חדשתי זמ"ר בטרם יצא לאור ס' הישועי"ק גם אז הראו לי שבס' חנות דעת העיר ג"כ מזה ונזכר מזה בתשובתי סי' מ"ב וכו' עי"ש.

ב] הרב רמ"ץ בחא"ח סי' ל"ה אות ג' וסי' ל"ו אות ד' דכל שמבטל בזמן היתר כמו חמץ קוד' פסח וכיוצא גם להראב"ד איסור הביטול אינו אלא מדרבנן ג] אף ל"ד דאין מבטלין איסור' הוא מדאוריין מ"מ מה שאם עבר ובטלו אסור הוא רק מדרבנן וכ"כ הראב"ד והרשב"א והר"ן כ"כ הרבנים פר"ח יו"ד סי' ס"ד ס"ק כ"ו ופרי תואר בסי' צ"ט ס"ק ה' וכ"כ הרדב"ז בח"ג סי' תקמ"ז וכתב שם דמותר להערים להניח הקדרה שנפל בה איסור למקום שיש היתר כדי שישלח מעצמו ויתבטל וכתב הרב ערוך השלחן בחלק יו"ד סי' צ"ט אות ו' דיש ראוי לדבריו מ"ש הר"ן בסוף פ' פל הצלמים הביא דבריו מרן בב"י יו"ד סוס"י קמ"ב דהנאה דאתיא ממילא לא דמי למבטל איסור ועי' להרב פר"ח סי' צ"ה ס"ק כ"ג עכ"ל: וכתב עוד הרדב"ז שם דאם נפל חתיכת בשר לקדרה של חלב ובא נכרי והוסיף בה חלב וביטלו מעצמו מותר ולא חיישינן שיאמר לו לבטלו כמו בשבת דהתם הוא חשש איסור תורה אבל הכא שכבר נתבטל מדאו' הוי רק איסור דרבנן לכן לא גזרינן וביאר דבריו הרב ערוך השלחן יו"ד בסי' צ"ט אות ז דאע"ג דטעם בעיקר בבשר בחלב מיהא לכ"ע מן התורה הוא מ"מ איסור ביטול האיסורין אפי' למ"ד דאוריין אינו אלא כשמתערב היתר באיסור אבל איסור שכבר נתערב ומוסיף כדי לבטלו הוא רק מדרבנן ועיין מזה לקמן בסמוך.

ד] הרב רמ"ץ בחיו"ד סי' מ"א אות ח' פתב פלל אחר דדוקא במין במינו הוא דס"ל להרשב"א והראב"ד (מה שמייחס להרשב"א דקאי בשיתת הראב"ד לא ידעתי מנ"ל ואדרבא דברי הרשב"א מטין דס"ל דהוא מדרבנן כמו שפתי תמי למעלה דאסור מן התורה

בינון דאין טעם האיסור פֿלֿה וְנִשְׁרַף דִּהָא שְׁוִין בְּטַעְמָא אַבְל בְּמִין בְּשִׂאֵינוּ מִינוּ הַשְּׂשִׁים טַעְמִים שֶׁל הֵהִיתָר מֵהֶפְכִּין אֶת חֵלֶק הָאִסוּר ע"י הַתְּנַגְדוֹת הַטַּעְמִים וְנִהְפָּה טַעַם הָאִסוּר לְטַעַם הֵהִיתָר וְהוּי פֿאַיִלוּ פֿלֿה טַעַם הָאִסוּר וּמִתָּר מִן הַתּוֹרָה וְרַק מְדַרְבְּנָן אִסוּר בִּינון דַּע"י תַּעֲרוֹכֶת הוּא גָּזְרוּ בֵּיה עִי"ש עוֹד בְּזָה וְאִין נִרְאָה פֿון דַּעַת הָרַב עֲרַף הַשְּׁלַחֵן שְׂאֲכָתוּב בְּסוּפֵה.

ה) וְכַתֵּב הָרַב עֲרַף הַשְּׁלַחֵן בַּח"ו"ד ס' צ"ט אוֹת ו' דְּלִמְאִי דְקִי"ל כַּמ"ד דְּאִין מְבַטְלִין אִסוּר הוּא מְדַאֲרִינִי אַף דְּנִרְאָ' מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם בְּפִי"ד מֵהַל' תְּרוּמוֹת דִּין ט' דְּשָׂרֵי לְהוֹסִיף עַל סֶפֶק אִסוּר שְׁנִתְעַרַב פְּדִי לְבַטְלוּ אֶפְשָׁר דְּדוֹק' בְּמִינוּ שְׁנִתְעַרַב פְּכָר דְּבַטְל בְּרוּב מְדַאֲרִינִי הוּא דְּמוֹתָר לְהוֹסִיף עַל תַּעֲרוֹכְתוֹ דְּהוּי סֶפֶק דְּרַבְּנָן אַבְל מִין בְּאִינוּ מִינוּ דְּהוּי סֶפֶק דְּאֲרִינִי אִפִּי' לְהוֹסִיף עַל תַּעֲרוֹכְתוֹ אִסוּר דְּכִינוּ דְּאִסוּר לְבַטְל מְדַאֲרִינִי תְּהִי סֶפֶק דְּאֲרִינִי וְשׁוּב פֿתַב דְּאֶפְשָׁר דְּלֵא הוּי אִסוּר דְּאֲרִינִי אֶלֵא לְעַרְב אִסוּר בְּהִיתָר פְּגוֹן זְרוּעַ בְּשִׁלָּה דִּילְפִינוּ מְנִיָּה אַבְל לְהוֹסִיף עַל הַתַּעֲרוֹכֶת לַכ"ע אִינוּ אֶלֵא אִסוּר דְּרַבְּנָן וְהִכְרִיחַ סְבָרָא זֹו וְכַתֵּב שְׁפֵן נִרְאָה דַּעַת מוֹהֶרש"ך וְכ"כ שָׁם בְּסִי' קִי"ד אוֹת י"א דְּאִינוּ אִסוּר מְדַאֲרִינִי אֶלֵא לְעַרְב הָאִסוּר בְּהִיתָר ע"ש וְעַפ"י סְבָרָא זֹו כ' (בְּסִי' צ"ט אוֹת ז) לִיִּישָׁב מ"ש הַרְדָּב"ז בַּח"ג ס' תַּקמ"ז גַּם מִרְן מוֹהֶרד"ף בְּסִי' מְזִמּוֹר לְדוֹד ד' ע"ג ע"ב הָאֲרִיף לְהוֹכִיחַ דְּדוֹקָא לְעַרְב אִסוּר בְּעִין הוּא דְּאִסוּר מִן הַתּוֹרָה אַבְל אִם פְּכָר נִתְעַרַב וּבָא לְהַרְבוֹת עָלָיו פְּדִי לְבַטְלוּ אִינוּ אִסוּר אֶלֵא מְדַרְבְּנָן: ז פֿתַב הָרַב אַבְנֵי מִילּוּאִי בְּתִשׁוּ' ס' ח"י דָּאף לְמ"ד דְּאִין מְבַטְלִין אִסוּר הוּא מְדַרְבְּנָן הֵיִינוּ דְּוֹקָא בְּשִׂאֵר אִסוּרִין אַבְל בְּתִרּוּמָ' שְׂאִסוּר לְאַבְדָּה וְאַמְרָה תּוֹרָה אֶת מְשַׁמְרַת תְּרוּמוֹתֵי וְאִם מְעַרְבָה בְּרוּב חוֹלִין הָרִי הוּא מוֹצִיאָה לְחוּלִין וְהוּי פֿמֵאַבְדָּה לְכֵן לַכ"ע אִסוּר מִן הַתּוֹרָ' עִי"ש וּמָה שְׁהִבִּיאֵו לְזָה הוּא לִיִּישָׁב קוֹשְׁיַת הָרַב מִשְׁל"מ בַּפ' דְּרָכִים דְּרוּש' ד"ה וּלְפִי) וּמָמָה שְׁרַשְׁמַתִּי לְקַמֵּן אוֹת ח' בְּזָה מִתְבָּאָר דְּהַרְבְּנֵי מִשְׁל"מ וְח"ץ וְשִׂאֵלַת יַעֲבֹץ וְחַת"ס בַּח"ו"ד ס' שִׁי"ט לֵא שְׁמִיעָא לְהוּ חִילּוּק זֶה וְכַבֵּר הָרַב הַמַּגִּיָּה לַס' אַב"מ שָׁם פֿקֶפֶק מְאֹד ע"ד עִי"ש גַּם מְדַבְּרֵי הָרַב פֿר"ח בְּסִי' צ"ט סִק"ח שְׁכַתֵּב לְהוֹכִיחַ דְּאִסוּר בִּיטוּל הָאִסוּרִין הוּא מְדַרְבְּנָן מִמַּתְנֵי דְּסוּף תְּרוּמוֹת מְגוּרָה שְׁפִינָה מְמַנָּה תְּרוּמָה וְכו' וְרַבְנֵי הָאַחֲרוֹנִים דְּחוּ הוֹכְחָתוּ כְּמוֹ שְׁנִרְאָה הַמְעַיִין בַּדב"ק מִתְבָּאָר דְּלֵא שְׂאִנִי לְהוּ בִּין חוֹלִין לְתְּרוּמָה בְּזָה פְּמוּבָן.

אַלֵא שְׁהַרְב פֿתַב סוֹפֵר בַּא"ח ס' פ' (ד"ה וְלַעֲנִין) וּבַח"ו"ד ס' ס' מְבִיא דְּבָרֵי הָאַבְנֵי מִילּוּאִים בְּשִׁתִּיקָה עִי"ש וּמְצִאֵתִי לְהָרַב שׁו"מ בַּח"ב סוּף ס' עַק"ד שַׁכ' הַסְבָּרָא בְּהִיפּוּף דָּאף אִי אֲמַרִינוּ דְּבַעֲלָמָא בִּיטוּל אִסוּר אִסוּר מִן הַתּוֹרָ' מ"מ ה"ד בְּדָבָר שְׁהוּא אִסוּר בְּעַצְמָם פְּנַבְלָה וְכִינְצָא מִשְׁא"כ תְּרוּמָ' שְׁהוּא עֲשָׂאוּ תְּרוּמָ' וְיִכּוֹל לִישְׂאֵל עָלָיו א"כ גַּם הַבִּיטוּל לֵא גִרַע מְנִשְׂאֵל עָלָיו וְעַכ"פ לֵא מִיקְרֵי אִסוּר בְּעַצְמָם ע"ש וּבְסִי' קַע"ו וְהוּא חִידוּשׁ שְׁלֵא זָכַר סְבֵרַת הָאַבְנֵי מִילּוּאִים הַנְּ"ל וּמְדַבְּרֵי הָרַב פֿר"ח בְּמָה שְׁהוֹכִיחַ מִמַּתְנֵי דְּסוּף תְּרוּמוֹ' וְכֵן מְדַבְּרֵי רַבְנֵי הָאַחֲרוֹנִים שְׁדְּחוּ הוֹכְחָתוֹ מִתְבָּאָר דְּלֵא שְׁמִיעָא לְהוּ סְבֵרַת הַשׁו"מ וּבְשׁו"ת רַמ"ץ חִי"ד ס' מ"ב אוֹת ב' פֿתַב ג"כ לִיִּישָׁב קוֹשְׁיַת הָרַב מִשְׁל"מ הַנְּ"ל עַפ"י סְבָרָא דְּבַתְּרוּמָ' אִסוּר לְבַטְל לַכ"ע מִן הַתּוֹרָ' מִטַע' דְּחִשְׁיב הַנָּאָה שֶׁל פֿילּוּי דְּאִסוּר בְּתְרוּמָה עִי"ש וּבְסִי' פ"ד אוֹת ג' וְלַעֲנִ"ד יֵשׁ לְפִקְפֶק בַּדב"ק דָּאף אִם נִיִּית פֿסְבָּרְתוֹ דְּכִינוּ דְּאִסוּר נִהְפָּה לְהִיתָר הָרִי הוּא פֿאַיִלוּ הַתְּרוּמָה חֲלַף וְעַבֵר מִן הָעוֹלָם וְחִשְׁיב הַנָּאָה שֶׁל פֿילּוּי (מָה שְׂאִין נִלַע"ד פֿון אֶלֵא שְׂאִין בְּכַחֵי לְחֵלּוֹק מִסְבָּר' בְּעֵלְמָא) מ"מ מָה שְׂאִסוּר

ליהנות מתרומה הנאה של פילוי אינו פשוט דאסור מדאורייתא ניותר נראה עיקר כמ"ד דאינו אסור אלא מדרבנן עיין במשל"מ פ"ב מהלכות תרומות הי"ד ובמה שרשמתי לקמן במערכת הפ"ו אות י"ז וכ"ש לדעת הסוברים דתרומה בזה"ז דרבנן דפשיטא דאסור הנאה של פילוי אינו אסור אלא מדרבנן עיין במ"ש לקמן במערכת המ"ם אות פ"ח ד"ה אמור מעתה ובד"ה ולפי"ז לפ"מ וכו' וא"כ אף אם נאמר דהעירוב תרומה בחולין חשיב כנהנה דרף פילוי מ"מ איה יתכן לומר דאסור מדאורייתא הרי הנאה של פילוי ממש אינו אלא מדרבנן: ח אין מבטלין וכו' אף למ"ד דאינו אלא מדר' ה"ד דומיא דזרוע בשלה דאינו אלא טעם הינצא ממנו אבל לבטל יבש ביבש והוא בעין ובאסורו עומד אסור מן התורה לבטלו נו"ב ח"ב פ"ו ד"ד סי' מ"ה עיין מלא הרועים במע' ביטול אסור לכתחלה אות ב' ובמקום אחר פתבתי דמדברי הרב מוהרי"ך בס' אהלי יהודה די"ט ע"ב מוכח דקאי בשיטת הנו"ב הנ"ל.

אף פתבתי שם דמלבד דמדברי הרר"י בפלתי שהביא במלא הרועים מוכח דלא שאני ליה אף גם זאת מצאתי שלמים וכן רבים דלא ס"ל לחלק בהכי עיין שער המלך פט"ו מהל' מ"א הכ"ה שהביא ראיה דאסורו מן התורה מש"ס חולין ד' ק"מ ע"א לא אמרה תורה שלח לתקלה ועיין פספ נבחר פללים סוף פלל י"ב מוכח דלא שאני ליה פמוכן והרפ"ח בס' מים חיים בליקוטיו ליו"ד ד' ח"ן ע"א מדהביא ראיה להכריע דהוי מדאו' מגטין ה"ן ע"ב והיא הראיה של הרר"י בפלתי גם הרבנים פרי תואר בס"י צ"ט ובני חיי בהשמטות ליו"ד הובא במאמר מרדכי על מסכת גטין בד' ע"ו ע"ד הביאו ראיה זו מוכח דלא סל לחלק כהנו"ב הנ"ל וכן הוכחתי מדברי הרב טירת פספ בד' מ"ג ע"ג עי"ש גם מדברי הרב משל"מ בפרשת דרכים בדרף החיים דרוש י"ט (ד"ה ולפי פי' זה) מתבאר ג"כ דלא ס"ל לחלק בהכי והרב קהל יהודה בד' ח"י ע"ד הקשה ע"ד הרב משל"מ בפ"ז מהל' מעילה דאמאי לא הוכיח מסוגיא ההיא כמ"ד דאין מבטלין אסור לכתחלה הוא מדאו' עי"ש ואני עני פתבתי מזה זמ"ר על גליון הס' לעיין במלא הרועים הנ"ל וכוננתי לומר דעפ"י דברי הנו"ב ב לק"מ משום דהיא שאני פיון דהוי יבש ביבש כ"ע מודו דהוי דאורייתא ועתה חזרתי בי מפני מראית עין אשר ראיתי דברי הרב בפרשת דרכים דמתבאר דלא ס"ל פן פאמור ואף שראיתי בהגהות הרב מוהר"ץ הירש חיות ליומא ד' ס"ז שכתב מדנפשיה פסברת הנו"ב הנ"ל דביבש ביבש לכ"ע הוא מה"ת ויישב בזה דברי הרב משל"מ בהל' מעילה הנ"ל עי"ש אומר אני דלפי שנעלם ממנו לשעתו דברי הרב שבפר"ד הנ"ל ייחס אליו מה שאינו פן לדעתו.

והרב ב"ח בסס"י תרכ"ו והובא בט"ז שם רס"י תרכ"ו פתב גבי סכף פסול פיון דביטול אסורין הוא מדר' במצנה לא אסרו דמצות לל"ן אלמא דגם יבש ביבש משמע ליה דהוא מדרבנן ועיין במה שציינתי בזה לעיל אות ג': והרב חת"ס בחלק א"ח סי' קכ"ט (ד"ה ומ"ש פר"מ עוד) פתב ג"כ פסברת הנו"ב דדוקא בלח בלח בביתול ס' הוא דסברי התוס' דהוא מדרבנן אבל יבש ביבש שהאסור בעין ונרגש ונאכל לכ"ע אסור מן התורה פדמוכח מההיא דלא אמרה תורה שלח לתקלה עי"ש שכ"כ מדנפשיה בפשיטות ולא הזכיר שום חלק.

אָמַנְם ד"ת עֲשִׂירִים בַּמָּקוֹם אַ וּמְצֵאתִי שְׁבַחַת"ס חִי"ד סִי שִׁי"ט הָעֵמִיק בְּעֵנָן זֶה עַמ"ש
בְּשִׂאלַת יַעֲבֵץ ח"א סִי קל"ה בְּשֵׁם הָרַב ח"ץ שֶׁהָק' אֵהִיָּא דְמַאֲכִילִין לְחוּלָה הַקַּל קַל
תְּחִלָּה וְנִחְלָקוּ בְּש"ס בְּטָבֵל וְתַרּוּמָה הִי מְנִיְיָהוּ תְּמוּרָה דֵּהִ"ל לְהַפְרִישׁ תְּרומָה וּלְעָרַב אַח"כ
דְּהָא דַּא"מ אִסּוּר הוּא מְדַרְבָּנָן (וּכְמוֹ שֶׁהָק' הָרַב מִשְׁל"מ בַּפּר"ד) וְע"ז כ' דְּבִיבֵשׁ וְדַאי
אִסּוּר מֵה"ת וְהִבִּיא דְבָרֵי הַשְּׁעַר הַמְּלָךְ וְהִשְׁיֵב ע"ד וְגַם דְּבָרֵי הָרַב פְּרִישַׁת דְּרָכִים הַזְּכִיר
שָׁם (בַּד"ה וְלֹא עוֹד) וְתַמָּה עַל מַה שֶׁתִּירָץ קוֹשְׁתוֹ לְשִׁישַׁת הָר"ן דְּמִיָּרִי שְׂאִין הַבְּעָלִים
כָּאֵן וְאִין יְכוּלִים לְהַפְרִישׁ דַּא"כ מִי הַתִּיר לְזֶה לְאַכּוֹל אֶת שְׁלֶהֶם וְעַכ"ל דְּכֵן הִדִּין נוֹתֵן
לְהַצִּיל עֲצָמוֹ בְּמִזְוֹן חֲבָרוֹ ע"מ לְשַׁלֵּם לוֹ וְא"כ הָרִי הוּא שְׁלוֹ וְיְכוּל לְהַפְרִישׁ גַּם כֵּן וּמִסִּיק
דַּאִין לְיִשָּׁב קוֹשְׁתֵי חַח"ץ אֶלָּא כַּמ"ש חַח"ץ עֲצָמוֹ דְּמִן הַתּוֹרָה הַדְּרָה לְטִיבְלָא וְכו' עִי"ש
וּבְשׁו"ת שׁו"מ ח"ב ס"י ע"ד וּבְסִי ע"ק"ה פְּתַב דְּכָל שְׂאִין סוֹפוֹ לְיִתְּנוֹ לְכַהֵן לֹא פָקַע
שָׁם טָבֵל מְעָלִיו עִי"ש שְׁדַבְּרִיו אִין מְוַכְרְחִים לְקוֹע"ד וְנִרְאָה קֶצֶת מְדַבְּרִיו שְׁבָסִי ע"ק"ד
דְּלֹא ס"ל כְּדַעַת הַנו"ב וְכֵן מִתְבָּאָר דְּעֵתוֹ בְּשׁו"מ מְהַדוּרָא ב' ח"ב סִי ס"ד (ד"ה וְהִנֵּה
בְּחִידוּשֵׁי) עִי"ש: וְתַמִּיהָ לִי עַל מַה שְׁפָרְאִיתִי בְּשׁו"ת פְּתַב סוֹפֵר (מֵר בְּרִיָּה דֵּהַחַת"ס) בְּסִי
קִי"ג שֶׁהִבִּיא סְבָרַת הַנו"ב דְּבִיבֵשׁ לְכ"ע מְדַאֲוִרֵיָּתָא וְכַתְּבֵי שְׁבַמ"א הַקְּשָׁה עָלָיו מְדַבְּרֵי
הַתּוֹס' בְּחֻלּוֹן בְּסוּגִיא דְּמַכְרִיזִין שְׁכ' דְּהָא דְּבָגַד שְׂאֵבַד בּוֹ פְּלָאִים אִין מוֹכְרִין לְנִכְרֵי
תְּשַׁנְתָּא דְּרַבָּנָן הִיא כְּעִין אִין מְבַטְלִין אִסּוּר לְכַתְּחִלָּה וְהִיָּנּוּ מִמֶּשׁ כְּמוֹ שְׁיָלוּחַ הַקֵּן הָרִי
דַּס"ל לְהַתּוֹס' דְּמַדַּאֲוִרֵיָּתָא מְוַתֵּר וּמ"מ אֶפְשָׁר דְּהִדִּין אֶמֶת דַּאִסּוּר לְעָרַב יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ
מְדַאֲוִרֵיָּתָא כְּדִי לְאַכּוֹל אֶבֶל לְמַכּוֹר לְנִכְרֵי דְּבָר לְסַמוּךְ שְׂאֵם יְקִנָּה יִשְׂרָאֵל יְקִנָּה מְהֵרֹב
אִין בְּמַכְרִיהָ זֶה מִשּׁוֹם מְבַטֵּל דְּהָא אִין מְעָרְבוֹ כְּדִי לְאַכּוֹל מֵהַתְּעָרְוֶת לְכֵן רַק תְּשַׁנְתָּא
דְּרַבָּנָן הוּא וְכו' אַתּוּד"ק וְהִנֵּה דְּבָרֵי הַתּוֹס' שְׁרַמְזוּ הֵם לְפִי הַנִּרְאָה בַּד' צ"ה ע"א ד"ה
וּבְנִמְצָא.

וְשָׁם לֹא נִזְכָּר תִּיבּוֹת כְּעִין אִין מְבַטְלִין אִסּוּר לְכַתְּחִלָּה כְּמוֹ שִׁיעִי"ש רַק הוּא תּוֹסֶפֶת
בְּיָאוּר מְשָׁלוֹ. וְהִנֵּה רִוְאָה דְּרַפְּי' בִּידִיָּה אִם בְּיָבֵשׁ הוּא מְדַאֲוִרֵיָּתָא וְלֹא זָכַר דְּבָרֵי הָרַב מֵר
אָבִיו בַּחַת"ס הַנִּזְ"ל דְּפִשְׁיָטָא לִיָּה דְּהוּא מְדַאֲוִרֵיָּתָא גַּם מ"ש דְּלַמְּפֹר לְנִכְרֵי שְׂאֵנִי וְכו'
עִינָן בַּחַת"ס שָׁם ד"ה וְעַתָּה וְכו' וְק"ל שׁוֹב מְצֵאתִי שָׁם בַּחַת"ס סִי פ' ד"ה וְלַעֲנִין וְכו'
שְׁהַזְכִּיר דְּעַת הַחַת"ס (אֶף נִרְאָה שְׁלֵא רָאָה מ"ש בְּתִשׁוֹ הַנִּזְ"ל) שְׁכ' וְז"ל אֶבֶל בְּיָבֵשׁ
בְּיָבֵשׁ דְּהַעֲלָה הַשְּׁעָה"מ וּבְנו"ב וְכֵן אֶבֶל מֵאוּה"ג בְּחִידוּשֵׁי דְּבִיבֵשׁ בְּיָבֵשׁ לְכ"ע אִסּוּר
לְבַטֵּל לְכַתְּחִלָּה וְכו' ע"כ לְעַנְיָנָנוּ וְתַמִּיהָ לִי שְׁמִיָּחַס לְהַשְּׁעָה"מ דְּקֵאִי בְּשִׁישַׁת הַנו"ב
וְהָאֲדָם יִרְאָה לְעֵינָיִם דְּלֹא כֵן דְּעַת הַשְּׁעָה"מ וְנִהְפֹּךְ הוּא וְכַמִּשְׁלִי.

שׁוֹב נִדְפַס כַּת"ס חִי"ד וּמְצֵאתִי שָׁם בְּסִי ס' (וּלְפִי הַנִּרְאָה הִיא הַתִּשׁוֹ שְׁרַמְזוּ עָלֶיהָ בַּא"ח
סִי פ' הַנִּזְ"ל) דְּשַׁקוּ"ט לְעַנְיָן מְבַטֵּל אִסּוּר לְכַתְּחִלָּה וּמֵת אִי קָנְסוּ בְּנוֹ אַחֲרֵיו וְשָׁם ג"כ
כְּתַב דְּדַעַת הַשְּׁעָה"מ וְהַנו"ב וּמֵר אָבִיו דְּבִיבֵשׁ בְּיָבֵשׁ לְכ"ע אִסּוּר מִן הַתּוֹרָה וְשְׁפַמְקוּם
אַחַר הִבִּיא רְאִיָּה לְזֶה (לְפִי הַנִּרְאָה הִיָּנּוּ מ"ש שָׁם בְּסִי ס"ב ד"ה תְּבַנָּא) וְא"כ קָנְסוּ בְּנוֹ
אַחֲרָיו עִי"ש וּבְשׁו"ת רַמ"ץ חִי"ד סִי פ"ד אוֹת ג' הִרְחִיק מְאֹד סְבָרַת הַחַת"ס דְּבִיבֵשׁ
בְּיָבֵשׁ לְכ"ע הוּא מְדַאֲוִרֵיָּתָא וְכַתְּבֵי לְהִשְׁיֵב עַל רְאִיּוֹתָיו עִי"ש וְכֵן מִתְבָּאָר דְּעַת הָרַב
יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב בְּסִי תַרְע"ז סַק"א שְׂאִין לְחַלֵּק בְּזֶה וּמִמ"ש בְּיָד אֶפְרַיִם לִי"ד בְּסִי צ"ט
ע"ד הַנו"ב נִרְאָה קֶצֶת דְּמוּדָה לְסְבָרַתוֹ וּבְס' דְּרָכֵי הוֹרְאָה לְאַחַד מִרְבְּנֵי גְאוּנֵי דוֹרְנוֹ יצ"ו
בַּח"ב פְּרָק ס"ה שַׁקוּ"ט בְּזֶה וּמִסִּיק דְּגַם בְּיָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ הוּא רַק מְדַרְבָּנָן עִי"ש שְׁלֵא הַזְּכִיר

פָּלַל מְדַבְּרֵי רַבְּנֵי הָאֲחֵרוֹנִים שֶׁהִבְאֵתִי וְגַם מ"ש בַּתְּחִלָּה לַיִּשָּׁב קו' הָרַב מִשְׁל"מ עַפ"י דְּבַרֵי הַנּו"ב לֹא רָאָה שֶׁכָּבֵר קִדְמוּהוּ רַבְּנָן כְּמוֹ שֶׁמִּתְבָּאֵר מִמָּה שֶׁרְשָׁמְתִי וְעַיִן בְּקוֹנָךְ יִגְדִּיל תּוֹרָה קוֹנְטְרִיס ד' ס' כ"ה אוֹת ג': ט אֵין מְבַטְלִין וְכו' בְּקוֹנְטְרִיס פְּלִים הִבְאֵתִי דְהַרְבָּנִים מִזְמוֹר לְדוֹד ד' ע"ג וד' ע"ד וְכִסְף נִבְחַר פְּלַל י"ב אוֹת ו' ס"ל דְהִיכָא דְכָבֵר נִתְעַרְבּ וְכָא לְהוֹסִיף עַל תְּעַרְבּוּתוֹ פְּדֵי שְׁיַעוֹר בְּיָטוּל לַכ"ע אֵינוֹ אֱלָא מְדַרְבָּנָן.

וּבְעֵינֵינִי כ' ע"ד וְהִבְאֵתִי דְבַרֵי הָרַב נָהָר שְׁלוֹם הוּבָא בַס' פְּכַפָּא דְשָׁבִיט ד' ק"ה ע"ד וְגִזַּע יְשִׁי אוֹת קל"ו דְמוֹכַח מְדַבְּרֵי הָרֵאָב"ד דְגַם בְּכַה"ג הָנִי מַה"ת וְעַתָּה אֵין מְצוּיִם אֲצִלִּי סָפֵר פְּכַפָּא דְשָׁבִיט וְגִזַּע יְשִׁי הַנ"ל וְעַיִן בְּעַרְפָּה הַשְּׁלָחַן יו"ד ס' צ"ט אוֹת ו' הִבְאֵתִי תוֹד"ק לְעִיל אוֹת ז (בד"ה וְכַתְּב הָרַב עַרְפָּה) וּבִפְרָמ"ג ס' צ"ט בִּשְׁפ"ד סק"ז וּבְקוֹנָךְ יִגְדִּיל תּוֹרָה קוֹנְטְרִיס שְׁבִיעֵי ס' ע"ז אוֹת א' ד"ה גַם מ"ש: י אֵין מְבַטְלִין וְכו' עַיִן כְּנַה"ג ס' צ"ט הַגְב"י אוֹת כ"ב בְּשֵׁם הָרֵשֶׁבֶת אֲדַאֲסוֹר הַבְּלוּעַ בְּקִדְרָה לַכ"ע מְוֹתֵר מַה"ת לְבַטְלוֹ וְעַיִן מְלֵא הָרוּעִים בְּמַעַ' בְּיָטוּל אֲסוֹר שְׁפָן הַסְּפִים הַרְר"י בְּפִלְתִּי וְעַיִן גִּזַּע יְשִׁי אוֹת קל"ו וּמַטָּה אֶהְרֵן כ"ה ע"ד וּבֵית שְׁלֵמָה הַנ"מ בַּא"ח סו' ט"ף (בַּמ"ש וְעוֹד הָרֵי הָרֵאָב"ד וְכו' דְמַה"ת אֲסוֹר לְבַטְלֵי וְכו') וְדוּק אֶהְלִי יְהוּדָה הַכֶּהֵן ד' י"ט וְהָאֲרִיף בְּזָה הָרַב עַרְפָּה הַשְּׁלָחַן ח'ו"ד ס' צ"ט אוֹת ד' ע"י"ש: יא אֵין מְבַטְלִין וְכו' פֶּתַב הָרַב אֶהֱל יַעֲקֹב בְּאוֹת יו"ד דְהַרְפ"ח ס"ל לְדִינָא כְּמַאן דְאָמַר דְהָנִי מְדַר' וְלֹא רָאָה דְמִנִּי"ר עֲצָמוֹ בְּזַקְנוֹתוֹ שְׁנָה לְנוֹ כַּמ"ד דְהָנִי דְאוֹרֵינָא עַיִן בַּס' מִים חַיִּים בְּלִיקוּטִיו לִי"ד ד' ח"ן ע"א וּמ"ש הַרְפ"ח בַּס' צ"ט סק"ח דְהָנִי מְדַרְבָּנָן מִתְרוֹמוֹת סוּף פִּי"א מְגוֹרָה שְׁפִינָה מְמַנָּה וְכו' ע"י"ש צ"ל דְבְּזַקְנוֹתוֹ ס"ל דְאֵין זוֹ רָאָה עַיִן לְהַר' פִּר"ת שֶׁם וְאֶפְשָׁר ס"ל כַּמ"ש הָרַב אַרְעָא דְרַבְּנָן אוֹת ט"ז ד"ה וְלַעֲנֵן ע"י"ש וּבְעַפְרָא דְאַרְעָא שֶׁם וּבְשִׁירֵי בְּרָכָה אוֹת ג' וּבְאַמַּת מְדַקְדוּק לְשׁוֹנוֹ שְׁפָסִי קַכ"ב סק"ג (בד"ה גַם) נִרְאָה שְׁלֵא הֵינָה דְעַתּוֹ בַּס' צ"ט לְהַכְרִיחַ עַפ"י רָאָהוֹ סְבַרְתָּ הַתּוֹס' וְלְדַחוֹת סְבַרְתָּ הָרֵאָב"ד שְׁכַתְּב וְז"ל וְלִפִּי מ"ש בַּס' צ"ט שְׁיֹתֵר נִרְאִין דְבַרֵי הָאוֹמְרִים דְהָא אֵין מְבַטְלִין וְכו' אֵינוֹ אֱלָא מְדַרְבָּנָן וְכו' ע"י"ש וּבְמִים חַיִּים פֶּתַב אֲצִלִּי רָאָהנְכוּנָה לְדַעַת הָרֵאָב"ד מְסוּנָא דַּפ' הַנְּזַקִּין ד' ד"ן דַּר"י לֹא קָנִיס וְכו' נָפְלוּ וְנִתְפָּצְעוּ וְכו' ע"י"ש מְדַתְּלִי כִּיפִי לְרָאָה זוֹ מוֹכַח דְכֵן הִיא דְעַתּוֹ לְדִינָא וּבְדַעַת רֹב רַבְּנֵי הָאֲחֵרוֹנִים שְׁמִסְפִּימִים לְזָה הֵלֵא בְּסִפְרָתָם: יב אֵין מְבַטְלִין אֲסוֹר וְכו' הָא דְקִי"ל דְכַל שְׁאֵין פּוֹנְתוֹ לְבַטְלֵי הָאֲסוֹר אֱלָא לְמַקְוֵן הַדְּבַר מְוֹתֵר ה"ד אַם פְּכַר נִתְעַרְבּ אֲבָל לְעַרְבוּ בְּנִדִּים כְּגוֹן לְעַרְבּ חֲטִיִּים מְבֹקְעִים פְּדֵי לְטוֹחַנָם אֲסוֹר נו"ב הו"ד בְּגִזַּע יְשִׁי אוֹת חל"ק וְעִי' בְּנַחֲלַת צְבִי שְׁרָשְׁמְתִי בַאוֹ ד' וּפִר"ח ס' תנ"ג ס"ג וְסִי תַס"ז ס"ח ד"ה יֵין לְבָן וּבֵית שְׁלֵמָה הַנ"מ בַּא"ח ס' פ"ט דְעַתּוֹ לְהַתִּיר בַּהַפ"מ וְעִי"ש בְּהַגָּהָה וּמִמוֹהֲרֵיט"ץ ס' פ"א מִתְבָּא יַפ' דְלֹא ס"ל לְחַלֵּק כְּהַנּו"ב וְעִי' בַּס' שְׁבִילֵי דְוֹד לִי"ד בַּס' ה"ס אַחַר הַשְּׁמַטוֹת לִי"ד.

בְּתַשׁוּבָתוֹ עַל הַצִּיקָאֲרִי"ע בַּד"ה וְגַם וְכו' וּבִתְשׁוּ' בֵּן הַמְּחַבֵּר וּבְיַד אֲפִרִּים סוּף הַלְכוֹת תְּעַרְבוֹת בַּד"ה וְעַיִן נו"ב מ"ת: יג אֵין מְבַטְלִין וְכו' הָא דְקִי"ל דְכְּשָׁאֵין פּוֹנְתוֹ לְבַטְלֵי הָאֲסוֹר ש"ד כְּמוֹ ש"ל בְּאוֹת ד' עִי' ט"ז יו"ד ס' קל"ז ה"ד הַרְבָּנִים אַרְעָא דְרַבְּנָן אוֹת ט"ז ד"ה אֲמָנָם וְאֶהֱל יַעֲקֹב אוֹת י' שְׁכַתְּב דְהֵינּוּ דְנֹקָא הִיכָא דְאֵי אֶפְשָׁר בַּלֵּא"ה אֲבָל הִיכָא דְאֶפְשָׁר הו"ל מְבַטְלֵי לְכַתְּחִלָּה וְאֲסוֹר וּבְכִסְף נִבְחַר פְּלַל י"ב אוֹת ח' פֶּתַב דְמַהֲרַב"ח וְהַרְש"ך שֶׁם נִרְאָה דְפְּלִיגֵי ע"ז וְעִי' דְבַרֵי מְנַחֵם ס' תנ"ג הָגָה ט"ו אוֹת ג' בְּשֵׁם פְּרִי הָאֲדָמָה ח"ג ד' פ' ע"א וּבִפְר"ח ס' תנ"ג סו"ס"ג וּקְהֵל יְהוּדָה ס' קל"ז ס"ב וּבְכַנָּה"ג יו"ד

סי' צ"ט אות י' הביא בשם ט"ז שם סק"ז דה"ד כשא"א בענין אחר ע"ש ועי' שו"ת רמ"ץ א"ח סי' ל"ה אות ג' שכו' דלא אמר הט"ז אלא היכא דאפשר לעשות בנקל באופן היתר לגמרי אבל היכא דאיכא טרחא גדולה כמו לקבר החטים לית לן בה דלא כמו שחשש הרפ"ח בסי' תנ"ג מפח דברי הט"ז הנ"ל כיעי"ש וכדבריו כ' ג"כ בשו"ת שם ארי' א"ח סי' י' ד' י"ג ע"ב ע"ד הרפ"ח וכו' שגם בשו"ת ברית אברהם סי' ל"ד כ"כ.

וכ"כ בשו"ת בית שלמה א"ח סי' פ"ח ועי"ש בסי' פ"ט: יד אין מבטלין וכו' ה"ד היכא דאפשר אבל היכא דלא אפשר בלא"ה מבטלין הרמ"ע מפאנו הו"ד במקנה אברהם אות ל"ט קהלת יעקב או' ט"ז ומדברי הרט"ז הנז' באות ט"ז ל"מ פן ועי' ארעא דרבנן אות ט"ז ד"ה אמנם כנה"ג יו"ד סי' צ"ט הנה"ט ו' אות י"ב שציין ע"ד הרמ"ע לעיין במש"ל בשם הט"ז וכוונתו למש"ש באות י' שרשמתי בסמוך ועי' שו"ת אהל יוסף יו"ד סי' י"ז וי"ח שו"ת אהל יצחק יו"ד סי' ו' שתפסו לחלק כנו"ל וכן בשו"ת יד יוסף סי' כ"ה בשם פמ"ג יו"ד סי' ק"ה ונ"ל הפר"ח הביא שו"ת מוהרמ"ע והעלה דם שמעמיד המלח אסור בעינא ובתבשיל מותר ולא הוי מבטל אסור דאין רוב צבור יכולים לעמוד וכו' היד יוסף וה"ן אין הצבור יכולים לעמוד ולא הוי מבטל אסור ע"כ: ט"ו אין דנים בערב שבת ובעיו"ט פן הוא לשון מרן בח"מ סי' ה' ס"ב וכו' הרב חשק שלמה שם בהגב"י דמדשני מרן בלישניה דגבי שבת ויו"ט כ' אסור לדון ואילו בע"ש ועיו"ט כ' אין דנין משמע דליכא איסורא אלא בשבת ויו"ט ולא בערב שבת וי"ט ואין נראה פן כ"א גם בע"ש ועיו"ט איכא אסור עי' בסמ"ע סק"ג עכ"ל ולענ"ד גם פוננת מרן היתה בזה לומר דאסור שיהי' הוא תפס ל' הריב"ה שגבי שבת ויו"ט כ' אסרו חכמים לדון בשבת ויו"ט גזרה שפא יכתוב ואלו גבי ע"ש ועיו"ט כ' אין דנין בע"ש וכו' ומרן בב"י מראה מקום הוא לו שפן אמרו בירו' פ' אחד דיני ממונות הל' ז' ונהביאוהו הרי"ף והרא"ש שם ככתבו וכלשונו אסור לדון ד"מ בע"ש ועיו"ט ומקשי' דמתני' משמע דוקא דיני נפשות הוא דאין דנין הא דיני ממונות דנים ומשני' פאן להלכה פאן לדברי תורה ופי' הרב תוי"ט בפלפולא חריפתא דר"ל דדינ"פ אסור לדון מה"ת ודיני ממונות אסור לדון מדרבנן וכ"כ מרן הב"י שפן פי' הסמ"ג דבע"ש אסור מדרבנן (דברי הסמ"ג הם בעשין צ"ח) וכ"כ הרב הנמק"י בסנהדרין גם הרב פני משה שם פי' פן בכוננת הירוש' ד"נ אסור לדון בע"ש מה"ת וד"מ אסור מדרבנן ודברי הירוש' הנ"ל נאמרו ונשנו בפ"ה דמס' ביצה הל' ב' ושם פי' הרב קרפן העדה בסיגנון אחר ועכ"פ גם לפירושו אסור לדון לכתחלה ד"מ בע"ש ובעיו"ט וע"ע בירוש' פ"ק דכתובות הל' א' ובפני משה וקרפן העדה ובמראה הפנים שם בד"ה פאן להלכה ובשירי קרפן ד"ה אסור ולמרן חיד"א בס' ברכ"י סי' ה' אות ג' וגם הרמב"ם בפ"א מהל' סנהדרין הל' ג' פתב מפורש דמדבריהם אין דנים בע"ש (וחידוש הוא שמרן בב"י לא הזכיר דבריו בזה) וכו' מרן בכ"מ שהדין הזה הוא מהירוש' שאמרו אסור לדון בע"ש ומסיק פאן להלכה פאן לד"ת והזכיר דברי הסמ"ג עי"ש ופשוט דכוננת מרן הב"י לפירוש מ"ש רבינו הטור אין דנים בע"ש דר"ל דאיכא איסורא וא"כ כשתפס הוא עצמו לשון זה ודאי שפנתו לומר דאיכא איסורא אלא דרבינו הטור ומרן נחא להו למינקט בע"ש לישנא דמתני' דסנהדרין דתנן בל' אין דנים בע"ש ועיו"ט (אף דל' המשנה הוא על ד"נ ואינהו מיירי בד"מ) אבל גבי שבת לה"מ למינקט

לישנא דמתני' בפ"ה דביצה (ואלו משום רשות לא דנים וכו') דתנא דמתני' פריה ותני כמה מילי ואינו ל' מיוחד לדון בשבת.

פנ"ל לומר בדוחק ויהיה מאיזה טעם שיהיה עכ"פ נלע"ד פשוט דגם דעת מרן הוא פן בדעת הרי"ף וקרא"ש שהעתיקו ל' הירושלמי אסור לדון ד"מ בע"ש: הו אמת דראיתי להרב קרבן נתנאל בפ"ק דכתובות שכ' שמדברי הרא"ש שם בסי' ג' מוכח דס"ל דמותר לדון בע"ש עי"ש באות ה' ואחרי המחיל"ר תמיהני עליו איך פה קדוש יאמר זה והלא מפניו ברא"ש בפ"ד דסנהדרין סי' ט' בהפך שהביא דברי הירוש' שאמרו אסור לדון ד"מ בע"ש וכו' ומה"ת שלא תהיה פן דעתו בדבר שלא נמצא בזה שום מחלוקת דאף דמיתו בירושלמי דתני ר' חייא דמותר לדון ד"מ בע"ש הא משני לה בירוש' דר"ח מותר מה"ת הוא דקאמר ולפרושי דיוקא דמתני' אתא דממתניתין משמע דדיני נפשות הוא דאין דנין אבל דיני ממונות דנים והיינו מן התורה (ואינו מן התקנה דתני ר"ח מותר במידי דאיכא איסורא די"ל דמותר מאיסור דאיירי ביה אע"ג דאיכא איסור מדרבנן מאנפא אחרינא ומעין זה פתבו הראשונים במאי דאמרינן בריש מס' שבת דף ג' ע"א בבא דרישא פטור ומותר דלאו מותר לגמרי הוא אלא מותר מאיסורא דאיירי ביה ע"ש: וכמה שרשמתי לקמן במערכת המ"ם אות ט' שנסתמשו בזה כמה רבנים הלא בספרתם) ועוד פתבתי שם באות ק"ג דזמנין יתפרש מותר דר"ל פטור אבל אסור וזמנין ר"ל דאין בו הזרה אבל איסורא איכא עי"ש.

ופליגא היא בעיני איך עלה על דעתו לחלוק עלינו את השוין ולומר שלדעת הרא"ש מותר לדון ד"מ בע"ש מה שלא נמצא סברא זו בשום פוסק ובפרט שפבר הביא הרא"ש עצמו דברי הירושלמי כאמור.

ורבינו התה"ד בסי' זכ"ר נשאל אם יש קפדא לחלוץ בע"ש והשיב יש להקפיד מצד איסורא דכתב אשירי במס' סנהדרין פ"ד מן הירושלמי דאסור לדון בע"ש מדרבנן אפי' ד"מ וחליצה נמי דין הוא עכ"ל הנך רואה שהבין בדעת הרא"ש שמה שהביא דברי הירושלמי הוא לפסוק הדין פן באופן שראה פשוט שדעת כל הפוסקים הוא דאיכא איסורא דרבנן לדון בע"ש וכן דעת הרא"ש ומרן בש"ע וכ"כ מפניו הרב מוהרמר"י בבאיורו לסדר גט ראשון (בס' ברפת המים) באות ד' דלדון בע"ש אסור מדרבנן ודברי הרבנים חשק שלמה וקרוב נתנאל לענ"ד צ"ע ובעיקר הוכחת הרב קרב"נ מדברי הרא"ש דס"ל דמותר לדון בע"ש ומשמע דר"ל דהרא"ש חולק בדין שפסק מרן בש"ע (שזה ל' הרב קרב"ן וא"ת לינשא בחמישי הא קי"ל דאין דנין בע"ש וכן פסק בש"ע חו"מ סי' ה' ונראה מדברי רבינו דס"ל דדנים בע"ש וכן משמע בסמוך וכן נמי לכנס בששי ולבעול בשבת לא דאין בתי דינים קבועים בשבת ולא הזכיר שאסור מטעם זה לכנס בחמישי וצ"ע עכ"ל) נראה ברור שכ' פן לפי שלא ראה דברי הרב שליטי הגבורים בסוק פרק זה ברור שכ' דאף למאי דקיי"ל דאסור לדון בע"ש מ"מ טענת בתולים דאינו אלא להוציא הקול כדי שלא תתקרה דעתו דסגי בקבלה בעלמא מבלי שידונו עתה הדין לגמרי הא מילתא שרי ועוד פתב טעם אחר דדוקא דיני ממונות אסור הירוש' אבל טענת בתולים מידי דאיסורא הוא שפא זינתה תחתיו וכו' ושרי עי"ש והריטב"א בחי' לפתובות ה"ד מרן חיד"א בברפי יוסף סי' ה' אות ה' פתב וא"ת היאך נשאת ביום ה' דהא קי"ל

אין דנין בע"ש וי"ל נהי דאין חותכין דין מפני שצריך ישוב מיהו שומעים טענות בע"ד וכיוצא בזה עכ"ל מדברי שניהם למדנו דרב המרחק שבין טענת בתולים לשאר דיני ממונות דעלמא וא"כ אף לפי הוכחתו מדברי הרא"ש אין לנו הכרח אלא דמותר לקבול כב"ד בע"ש על טענת בתולים.

או אם אף לדון מותר היינו משום דמילתא דאיסורא הוא. אבל שאר דיני ממונות גם להרא"ש אסור ולאנתקרה דעתו לומר דגם הרב קרב"ן מ"ש דנראה מדברי הרא"ש דמותר לדון בע"ש פונתו דוקא על דין טענת בתולים דמלבד דסיגנון לשונו אינו מורה על פונה זו אף גם זאת אם לזה פיון לא היה לו לסתום אלא לפרש שיש לחלק בין שאר דינים לטענת בתולים כמו שחילקו בזה הרבנים הנז"ל וצ"ע: ומצאתי שעל דברי הרב חשק שלמה כפר קרא ערער הרב חזקוני וחסדא בח"א ד' ל' ע"ד דאחר שכתב דנ"ל ברור דאסור מדרבנן לדון בע"ש וכמו שנראה מדברי הרי"ף והרא"ש בשם הירוש' וכתב דאף דהריב"ה ומרן בש"ע נקטו דין זה בלשון אין דנים ואילו בשפת כתבו אסור לא מכרעא משום די"ל פיון דאין הטעם שנה בהם דבשפת אסור ושם יכתוב דהוי איסור תורה משא"כ בע"ש דאין איסורו אלא ביטול ענג שבת דאינו אלא מדרבנן כמ"ש הרמב"ם בהלכות שבת ריש פרק ל' משו"ה נקטי לישנא דאין דנים ומשמע נמי איסורא פדתנן במס' ביצה ד' ל"ו הנה אחר כל זה סיים דהצריך לכתבו מפני שראה להרב ח"ש שהבין בדברי מרן שכתב אין דנים דליכא איסורא ולכן כתב ע"ד דזה אינו וכו' עי"ש ולפי מה שכתבתי לא מכרעא עכ"ל הרי לה דהרב חזקוני וחסדא השיג על הרב ח"ש כמ"ל ולפי חומר הנושא אפשר להליץ בעד הרב ח"ש דאין פונתו להחליט שכן דעת מרן אלא פונתו לפרש דברי מרן דאף דמדשני בלישניה יש במשמע דכונתו דבע"ש ליכא איסורא מ"מ אין האמת כן אלא גם דעת מרן הוא דאסור וכמו שנראה שיהיה הסמ"ע מפרש כן דברי מרן ולזה ציינו לעיין בסמ"ע כן אפשר לדחוק בכונתו ואין להאריך: ומה שיהיה חזקוני וחסדא ישנו פנותן טעם על השנו"ת הלשון כנז"ל לענ"ד אין זה טעם לשבח דהאי טעמא תיסקי לן למאי דלא פריכו ותנו להו בהדדי (אסור לדון בשבת ובע"ש וכו') דנימא דמשום דהאי טעמא לחוד והאי טעמא לחוד תנו להו כל חד באנפי נפשיה אבל אין זה מפסיק לשנות לשון שנשתמשו בו חכמים בירושלמי שאמרו אסור לדון וכו' פמוכן גם מאי דפשיטא ליה דביטול ענג שבת אין בו אלא ביטול מצוה דרבנן וכמ"ש הרמב"ם בפ"ל מהלכות שבת הנה המעניין בדברי הרמב"ם יראה שלא כתב דענג שבת הוא מדרבנן אלא כתב שהוא מדברי סופרים וידוע דדרבן הרמב"ם להשתמש בלשון זה אף בדבר שהוא מן התורה ממש אלא משום שלא נתפרש בתורה קרי ליה מד"ס ועם שנמצא בכמה מקומות שבאינה דין שהוא מדרבנן ממש כותב הרמב"ם מד"ס כמו שרשמתי בקונטרס פללי הפוסקים סי' ה' אות ח' מ"מ הא והא איתא ומנ"ל דהאי מד"ס מדרבנן הוא ומצאתי להרב חת"ס בחא"ח סי' קס"ו שכתב דנ"ל פשוט שמה שכתב הרמב"ם בפ"ו (צ"ל בפ"ל) מהלכות שבת דעונג שבת וכבודו הוא מדברי סופרים דכתיב וקראת לשבת ענג דאין פונתו שהיא רק מצוה דרבנן או מדברי קבלה כמו פורים אלא דאורייתא ממש נאמרה למרע"ה בע"פ הלכה למ"מ אתי ישעיה אסמכיה אקרא דאלת"ה שהיא הל"מ אין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה אע"כ הל"מ היא ורמב"ם קרי ליה דברי סופרים פדרפו בקידושי פסח שפוקלים עליוהו ואפילו הכי פיון דאתי מדרשא קרי ליה

דברי סופרים וכו' ע"כ לענייננו ע"ש עוד הרי דפשיטא ליה דעונג שבת היא מצוה מן התורה ממש ועם פי אין כל רבני האחרונים מספיקים לסברא זו כמו שמתבאר ממה שרשמתי לקמן במערכת העי"ן אות ס"ה מ"מ יש ויש כמה מחברים שרשמתי שם דנקטי הכי ע"ש ולדידהו ודאי אנדא ליה טעמיה דרב חזינא וחסדא שהרי שקולים הם (דבשניהם יש עסק דאורייתא) ויבואו שניהם גם יחד בקבא אחת ובסיגנון לשון אחד והנה אפשר לומר על דרך שפתב הרב ובסיגנון אחר דמשום דבשבת יש חשש איסור (שמא יכתוב) נקטי אסור ובערב שבת דליכא חשש איסור תורה אלא חשש ביטול מצוה בשואת"ע נקטי לישנא דאין דנים ומתאי טעמא פלוג רבנו בתרי בבי ועבוד רבנו דמשנו בלישנייהו להורות דלא ראי זה כראי זה.

אלא דעיקר דבריו לא נראו לענ"ד פי מתבאר מדבריו דמר סבר דכי אמור רבנו שלא לדון בערב שבת היינו משום דחשו שמפני זה יבא להתבטל מעונג שבת בהיותו טרוד בדין ואנא דאמרי לא כן אבי אלא חכמים חשו דמפני שצריך לעסוק בצרכי שבת (דדש בהו בכל שבוע ולא יסור ממה שרגיל תמיד) לא יעיין בדין היטב וחשו על דין שיהא נידון באמת ובצדק ולא בטעות ובסמ"ע סק"ג מפני פן שהטעם הוא משום חשש שלא יטעו בדין מחמת טרדתו ופירש על דרך זה מ"ש הרמ"א די"א דבזה"ז דנים בע"ש משום ביטול ודוקא לענין ממונ יש להקל אבל בדבר איסור אין להקל דהיינו משום דכיון דהחשש הוא שמא מחמת טרדתם בצרכי שבת יטעו בדין א"כ במקומו י"ל דאף אם יטעו הפקר ב"ד הוא אבל באיסור דאין שייך לומר הפקר ב"ד אין להקל וכן מפירש בדברי הרב תה"ד (שהזכיר בסמ"ע) בסי' זכ"ר שאחר שפכת שעתה נהגו לדון בע"ש מפני ביטול ת"ת של מלמדין כתב ואפשר דהיינו דוקא לענין ממונ מכשרינו דאיתיהיב למחילה והפקר ב"ד הפקר והוי פאילו קבלו עליהם קרובים או פסולים אבל לענין חליצה דאיסורא היא לא מהני הני טעמי וכו' ע"ש מפל זה מתבאר דהטעם הוא משום שמא יטעו הדיינים בדין וכ"כ בס' דכיון דהטעם הוא אולי יטעו הדיינים אפילו אם הבע"ד מרנצים אסור פשקבלו עליהם לדון דין תורה אבל אם קבלו עליהם בין לדין בין לטעות מותר איברא דהטעם שפכת הרב חז"ס (משום דאיתי לאמונעי מצרכי שבת ויו"ט) לפי הנראה מאיש לוקח והם דברי הר"ן בריש פתובות ונהביאו מרן בב"י והזכירו גם הרב שלטי הגבורים הנז"ל ועם שמדברי הרבנים תה"ד וסמ"ע מתבאר דלא סברי האי טעמא (וחידוש הוא שלא הזכירו טעמו של הר"ן דלפי טעמו נראה דליכא למימר דשרי דיני ממונות משום דאף אם יטעו הפקר ב"ד הפקר דמה יושיעינו הפקר ב"ד למניעה מצרכי שבת ויו"ט) מ"מ בדברי מרן בש"ע נוכל לומר דסובר טעם זה שהביאו בב"י ויתקיימו מצד זה דברי הרב חזינא וחסדא אמנם אפתי לא איפרק מחולשא כמו שפכתתי למעלה.

ומ"ש הרב חזינא וחסדא דגם בלשון אין דנים יש במשמע איסורא פדתנו במס' ביצה וכו' הנה אמת דבלשון זה נאמר"ו ונשנו"ו מפי האמוראים ושנו חכמים בלשון המושגה וברייתא דינים רבו מספר דאית בהו איסורא ולמפורסמות אין צריך ראיה מ"מ דיוקו של הרב חשק שלמה הוא מדמשני מרן בלישניה בשני דברים התכופים דבשבת אמר אסור ובע"ש אמר אין דנים והיא דמס' ביצה אינו ענין לו כמובן: ודע דעתה יו"ל ס' פנסת הגדולה ע"י אחד מהסופרים המפורסמים וראיתי שם במחברת הראשונה צד ע"א

וע"ב מאמר סופר אחד (בשם הערות ביקורתיות בתלמוד ירושלמי יקבנו) שיהביא דברי הירושלמי הנז"ל שאמרו פאן להלכה פאן להלכה פאן לדבר תורה ומה שפירש הרב קרפן העדה דלהלכה ר"ל בדיעבד ולד"ת ר"ל לכתחלה וכתב שפי' זר הוא ושהשיגו הרב מראה הפנים.

ושמפני זה פירש בפני משה להלכה מד"ס לד"ת מדאורייתא אולם גם זה הוא זר מאד לפירש כי איזה חכם יאמר מותר בדבר אשר גם לדעתו הוא אסור מד"ס ואמנם באמת נראה כי באמרו להלכה ר"ל פסק דין למעשה (פראקטיק) וזה אסור ובלשון לד"ת ר"ל הוצאת משפט לתלמוד (טהעאריע) וזה מותר ובירושלמי סנהדרין פ"א ה"ו אמרו פאן להלכה פאן למעשה ושם ר"ל במלת הלכה על תיהוריה ובאמת ישנם בגדר מלת הלכה מושגים שונים בלשון חכמים עכ"ל.

וכתב המו"ל (עמ"ש הסופר דלהלכה ר"ל פסק דין למעשה וז"ל) עיניו ב"ב ק"ל אין למדין הלכה וכו'. ועוד בהרבה מקומות והוא כדברי הסופר עכ"ל ואומר אני דהסופר הנכבד הזה לפי שלא ראה אלא דברי הרב פ"מ סמך על דעתו דהפירוש הזה הוא זר מאד שאילו היה רואה שפירוש זה של פת הקודמים הוא שהסמ"ג כ"כ בעשין צ"ח בשם מגילת סתרים לרבינו נסים (עיניו בברכי יוסף סי' ה' אות ג') ומרן בב"י קבלו בספר פנים יפות וכ"כ הרב הנמק"י בסנהדרין וכן פירש הרב תוי"ט בפלפלא חריפתא ע"ד הרא"ש בפ"ד סי' ט' וכן מתבאר מדברי הרמב"ם בהלכות סנהדרין פי"א הלכה ג' עיי"ש בכ"מ ומדברי הרב תה"ד בסי' זכ"ר שהבאתי למעלה (בד"ה הן אמת) מוכח ג"כ דמפרש דברי הירוש' דלהלכה ר"ל מדרבנן גם הרב קרפן העדה חזר בו ממה שפי' בקרפן העדה במס' ביצה ובש"י קרפן פ"א דכתובות שנה"ה ופיר"ש פאן להלכה פאן לד"ת דר"ל דמתני' מדאורייתא ודברי ר' אבהו דאמר אסור הוא מדרבנן וכתב שכן משמע מדברי הפוסקים והשגתי עתה חידושי רבינו יונה למס' סנהדרין וראיתי שם (עמ"ש בש"ס ד' ל"ה ע"א) בד"ה וליגמרו במעלי שבתא וכו' איכא דק"ל ל"ל למימר דאין רציחה דוחה שבת וכו' ותמיה לי כינון דאסור לדון בשבת כי קתני מתני' אין דנים לא בע"ש ולא בעיו"ט ליתני גמי ולא בשבת ובירושלמי גרסינן (הביא דברי הירושלמי עד התם להלכה פאן לדבריתורה וכתב וז"ל) פלומר כי קתני מתני' דן דמשמע הא ד"מ דנים מיירי לדברי תורה פלומר שמדין תורה יש לנו לומר דנין וכי אמרינן אין דנין ד"מ בע"ש מדרבנן הוא ולפום הירושלמי איכא למימר דהא דלא קאמר בגמרא טעמא משום דאין דנים בשבת משום דמתני' דין תורה קאמר פלומר דלא אפשר למיעבד הכי והילכך ל"ק גמי אמאי לא קתני במתני' ולא בשבת משום דמדרבנן הוא וזה הירושלמי כתבו הרי"ף עכ"ל הנה רואה בעיניו דמפרש להדיא דברי הירוש' דמתרגם להו הרב פ"מ ועפ"י דברי הירושלמי ופירושו נתקרה דעתו להתיר תמיהותיו אמור מעתה אילו ראה הסופר הנכבד הזה להקת הנביאים ראשונים ואחרונים עליונים למעלה דניחא להו בפירוש זה היה מבטל דעתו והנה הדר ביה שכן ראוי להיות חוזר דאינהו מארי דתלמודא וחובה עלינו לכוף ראשנו לקבל דבריהם אף אם פמו זר נחשב בעינינו ואינהו בקיאי וידעי דכן הוא מטבע הלשון בירושלמי וכל שכן שבאמת מה שמתמיהה הסופר דאיהו יאמר החכם מותר בדבר שאסור מדרבנן אינו מן התמיהה פלל פמו שפכתתי לעיל (בד"ה הן אמת) ודבר זה פשוט אצל עיני רוג"ל בדברי הראשונים בפירושיהם בכמה מקומות וכמו

שמתבאר ממה שרשמתי במערכת המ"ם אות ח' הנז"ל ומה שסייעו הרב המו"ל מהש"ס דב"ב ד' ק"ל לדעתי היא עזר פנגדו דמהתם מוכח דכשכונתינו לומר הלכה על פסק דין למעשה צריף לומר הלכה למעשה אבל מאמר הלכה (בלא למעשה) משמעותו שאומר כן דרף לימוד ולא שאומר כן לפסוק דין למעשה עי"ש ברשב"ם בד"ה ומר סבר מעשה רב פשאומר הלכה כפ' אין סומכין לעשות כן עד שיאמר הלכה למעשה דאי אמר הלכה איפא למימר דדרף לימודו אמר הכי עכ"ל וק"ל אמנם הטיב אשר דבר הסופר הנכבד נ"י כי במלת הלכה ישנם מושגים שונים בדברי חכמים ואין דנים המקום אחד על הפלל כולו כי בכל מקום תתפרש המלה לפי מקומה וישענה.

ולתפיס דעת הסופר הנכבד הזה אעתיק פה מה שפתי ביקורתי במערכת המ"ם אות ז בשם הרב יז מלאכי במערכת המ"ם אות תס"ה ונ"ל מהלכה בכמה מקומות יש בירושלמי לשון זה כגון צריף לעשות כף וכו' מהלכה ור"ל שהוא מדרבנן וזהו דוקא כי לא מיייתי דרשא דקרא אבל אי מיייתי איזו דרשא הוא מדאורייתא כ"כ רבנו בצלאל סס"י א' בשם ר"ש בפיה"מ כ"י עכ"ל הנה רואה חז מקאמ"א (רש"מ ו"ל) מעיד בגדלו שגמץא בכמה מקומות בש"ס ירוש' דאומרים הלכה על דבר שהוא מדרבנן (כי לא מיייתי דרשא דקרא) וגדולה מזו הבאתי ביקורתי הזה לקמן במערכת ה"ה אות ל"ה דגמץא בש"ס דילן אמור רבנן דבר זה הלכה למ"מ ולא דוקא אלא ר"ל תקנתא דרבנן עי"ש ומעתה לא נפלאות היא ולא רחוקה מה שפירש הרב פ"מ דכאן להלכה שאמרו בירוש' ר"ל מדרבנן אחרי שכן דרף הירוש' בכמה מקומות שעל דבר דרבנן אומר מהלכה פעדותו של רש"מ ונמשכו אחרי שני המאורות הגדולים רבנו בצלאל ונד מלאכי ואין להרהר עוד בדבר פלל בפרט אחרי שרבנן קדישי למעלה מעשרה שליטים הנז"ל (ר"ן במגלת סתרים וסתמ"ג והנמק"י והרמב"ם ורבנו יונה ותה"ד ופרן והב"י ותוי"ט ופני משה וקרנן העדה וברפי יוסף מהם שפירשו כן ומהם שראו מי שפירש כן וקבל שכן על השתיקה כהודאה מבלי להרהר בדבר) אישורו וקיימו פירוש זה ואם בעיניהם הגון בעינינו לא כל שכן בא וראה כמה גדולים דברי חכמים אין לא ראינו ראיה ואם ריק הוא ממנו והבודק בדברי המחברים שקדמוהו צריף שיבדוק בחורין ובסדקין לאור הגר תורה אור ולא כתוב כפי העולה על הדעת במושפל ראשון ואחר הבדיקה יפה יפה הבודק צריף שיבטל דעתו בלבד ובשפתיו עם פי רשאי לריות דעתו אף לא להחליט השערתו לומר שהיא אמת כי אולי משגה הוא ודי בזו ההערה ול"ו תחת גערה לבני גילו הקלו בעלי מאר"ה.

המאירים לאר"ש להגדיל תורה ולהאדירה והיו לנו לעינים לעטרת צבי ולצפירת תפארה: טז אין לה דבר שעומד בפני פיקוח נפש לא אמרי' להתיר עפ"י זה להציל עצמו במקומו חבירו כן מדברי רש"י בב"ק ס' ע"ב ד"ה ויצילה כמ"ש הרב פרשת דרכים דרוש י"ט (ד"ה וסימנין) ותמה ע"ז דאיף יתכן דבמקום פיקוח נפש אסור להציל עצמו במקומו חבירו וכתב דמדברי התוס' והרא"ש שם מתבאר דמותר רק שצריף לשלם אח"כ ועיין בדברי הרמב"ם והראב"ד ולח"מ פ"ח מהל' חובל ומזיק ה"ד ובמראה הפנים ע"ד הירוש' סוף פרק החובל (בד"ה אבל) הביא שם דברי הרמב"ן דמתבאר מדבריו דקאי בשיטת התוס' דמה שנסתפק דוד המע"ה היינו אם צריף לשלם ומשמע דלהציל עצמו ע"מ לשלם פשוט דמותר וכן נראה מתוך השקו"ט דרבנותא שהביא שם ומפורש כתב

בטור ח"מ סי' שנ"ט דאם הוא בסכנת מנת רשאי ליטול משל חברו להציל נפשו שאין לה דבר שעומד בפני פקוח נפש אבל לא יקחנו אלא ע"ד לשלם אח"כ וכן פסק מרן שם בס"ד ועי"ש להרב ב"ח שביאר פנות התוס' והרא"ש כמ"ש הרב משל"מ דנדאי מותר להציל עצמו בממון חברו משום פק"ן ומ"ש בש"ס דאסור היינו ע"מ שלא לשלם והמענין בדברי הראשונים שהביא בשטמ"ק לכתובות עמ"ש בש"ס ד' י"ט ע"א קסבר ר"מ עדים שאמרו להם וכו' יתרגו ואל יחתמו שקר יראה דפשוט מאד בעיניהם דכלל דאין לה דבר שעומד בפני פקוח נפש איתיה גם בממון חברו דאינו חייב ליתרג כדי שלא להזיק חברו ויש מהם שפירשו דלר"מ הוא משום מדת חסידות ורבא ס"ל דגם משום מדת חסידות אין כאן עי"ש דב"ק ורש"ל ביש"ש פ"ק הכונס סי' ז"ך מלבד שפסק דמותר להציל עצמו בממון חברו אפי' שלא ברשות כתב ואדרבא מחוייב ואי לא עביד מתחייב בנפשו ומה שהשיבו סנהדרין לדוד דאסור כב"ר פי' התוס' והרא"ש דהיינו ע"מ שלא לשלם וכן עיקר עכ"ל: והרב מוהר"י עיניאש בשו"ת בית יהודה חיו"ד סי' מ"ז נסתפק בזה ובתחלה ר"ל דהגם דקי"ל בכל אסורין שבתורה חוץ מע"ז וג"ע וש"ד יעבור ואל יתרג היינו במה שבין אדם למקום ב"ה דוקא ושוב הביא דברי הרא"ש שהביא הריב"ה בסי' שנ"ט הנ"ל (שם כתב זה בשם תשו' הרא"ש והוא שלא בדקדוק פי' זה שכתב רבינו הטור אינו בתשו' הרא"ש כי אם בפסקיו) וכתב (הרב ב"י) דנ"ל דאפי' אם אין לו עתה כדי לשלם רשאי ליקח על סמך שיירוח וישלם אח"כ ועם שכתב דצריך להתנישב בזה מסתברא דרשאי גם בכה"ג כל שלוקח על דעת לשלם אח"כ אם יש לו סכנת נפשו לולא זה והרב ישרי לב בד' מ"ט אות ז הביא דברי הרב בית יהודה דאפי' על סמך שיירוח אח"כ שרי וסיים מדנפשיה ואמר ע"ז וצ"י בזה וכבר כתבתי דגם הרב ב"י לא החליט לומר פן והרב המגיה נר"ו כתב שנעלמה תשו' זו מהמשפחות זהב (תשו') סי' מ"ג ואמ"א לראות מאי קאמר מר וראיתי להרב דרכי שלום בפ"ש וישב ד' ל"א שתמה עמ"ש הרב בית יהודה דאפי' אין לו לשלם עכשיו יכול להציל עצמו על דעת שישלם פשיירוץ דזה היפך דברי הרא"ש בפ"ק הכונס סי' י"ב דגדישים של פלשתים של עדשים לא היו מזומנים אלא רצו ליקח שעורים של ישראל וכשיזדמן להם גדישי עדשים של פלשתים ושלמו להם ומשו"ה הוא דאסור וכו' דש"מ דכל שאין התשלומין במזומן אסור ומסיק דברי הב"י בצ"ע עי"ש ואני שמעתי ולא אבין מאי ק"ל ומה ענין שמטיטה וכו' דהרא"ש מייירי להצלת בהמתו בממון חברו אהכי קאמר דכל שאין התשלומין מזומן אסור ואילו הרב ב"י מר הוא דאמר להציל גופו מסכנת נפשו בממון חברו ובזה שפיר מצינו למימר דאין לה דבר שעומד בפני פק"ן ויכול להציל עצמו ע"מ לשלם כשיזדמן לו ואין ראיה מדאסור להציל בהמתו בכה"ג כנלע"ד פשוט ודבריו צ"ע: וראיתי בהגהות הרב מוהר"ץ הירש חיות בחי' לב"ק שם שהביא מ"ש בפ"ש דרכים הנ"ל וכתב דמצינו בירושלמי פ"ק שני דע"ז ה"ב דאמרו לא סוף דבר האומר הרוג את פ' אלא אפי' אמר חמוס את פ' חייב למסור נפשו וכו' שהרב פ"מ פי' דהירוש' אגזיל בשיטת ר"מ דאמר בכתובות ד' י"ט אם אומרים לעדים חתמו שקר יתרגו ואל יחתמו שקר ואנן קי"ל כמאי דמתמה רבא שם מדאמר מר אין לה דבר שעומד בפני פק"ן וצינו לעיין פסק ארנף שהביא בשטמ"ק פ"ק הגזיל בשם הראב"ד אתו"ד הנ"ל רואה דאף שרצה ליישב דעת רש"י עפ"י דהירושלמי לא הונח לו לפי מ"ש הרב פ"מ.

ובקובץ על יד בהל' יסודי התורה פ"ה הלכה ה' פתב בשם הר"א"ה ביהיא דכתובות
שמצא במדרש ובמכילתן על ג' עבירות יהרג ואל יעבור ר"מ אומר אף על הגזל עיי"ש
(ספר חידושי הר"א"ה אין בידי ודבר זה פתוב בשטמ"ק שם בשם הרמב"ן בשם איפא
דאמרי שנמצא בפרקייתא חיצונית ג' דברים וכו' ר"מ אומר אף על הגזל ובשם הר"א"ה
כתב יישוב אחר כיעי"ש ואולי גם הר"א"ה הביא דברי האיפא דאמרי שהביא הרמב"ן)
ולילא דמסתפינא אמינא דמ"ש הר"א"ה שמצא במדרש וכו' פונתו על הירושלמי הנ"ל
כי ידוע כי לפעמים מכנים הראשונים את הירושלמי בשם מדרש (עיי' לדוגמא בשטמ"ק
בפרק החובל ד' פ"ז ע"א ד"ה גדול המצווה ועושה וכו' שפתב בשם הרב המאירי דאמרו
במדרש כל הפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדייט).

והדבר ידוע כי דבר זה נאמר בש"ס ירושלמי ספ"ב דברכות) ועכ"פ דברי הרב נכונים
מאד דנדאי לית לן למינקט בדברי הירושלמי כמו שלא חשו הפוס' הנ"ל והתירו לגזול
משום פקוח נפש על מנת לשלם.

ודברי הראב"ד שציין בהגהות מוהרצ"ח הנ"ל הם בפרק הגזול בתרא ד' קט"ז ע"ב
עיי"ש תוף ד"ה אין לה פדיון שבויים וכו' ושם כתב מפני דאם אמרו יהרג ואל יעבור
חברו לא אמרו יהרג ולא יפסיד ממון חברו.

ושם (בהדרכים שהם לפיטור בדרך השני) כתב דקשה בענין זה דיש מקומות שאמרו
דאסור להציל עצמו בממון חברו ויש מקומות שאמרו שחייב אדם להציל בממונו את
חברו וכתב ליישב שיש לחלק בין בפניו לשלא בפניו דממונו של אדם שלא בפניו לא
נתחייב להצלת חברו וכו' וסיים דכללות הדבר הוא דיכול להציל עצמו בממון חברו בין
בפניו בין שלא בפניו ובלבד שישלם לו פסידתו וכו' עיי"ש הרי מפני דאם מפי הראב"ד
דמותר להציל עצמו בממון חברו אף שלא בפני חברו כל שדעתו לשלם אח"כ: ותמיה
לי על מה שראיתי בשו"ת בנן ציון החדשות שכ' בסי' קע"ד שנסאל על מה שחקר
בספרו בנן ציון (ח"א סי' קס"ז ואלא שכיח גבאי) אם מותר להציל עצמו מפני פקוח נפש
בממון חברו וכתב ונ"ל והשיב מר ממה שהובא בשמ"ק ב"ק ד' קי"ד בשם המאירי
לחלק בין הפעלים שם או לא והבין שמהציל ממנו איירי אבל לענ"ד ברור דלהציל
גופו בממון חברו איירי כמבואר ממה שהובא שם ד' קי"ד בשם הראב"ד דרק בפני
פעלים דחייב בעל הממון משום השבת גופו להצילו מותר להציל גופו בממון חברו אבל
שלא בפני פעלים לא ושלכך אמרו לדוד שאסור לשרוף הגדיש מפני שלא היו הפעלים
שם וכבר פתתי שנה ג"כ שיטת רש"י עכ"ל והמוכן מדבריו הוא דבספרו כתב לאסור
וע"ז השיגו הרב השואל מדברי הרב המאירי שכ' לחלק בין בפני הפעלים לשלא בפני
הפעלים דשלא בפני הפעלים אסור ושנה דוקא להציל ממנו בממון חברו אבל להציל
גופו שרי בכל ענין ולזה השיב לו דנ"ל ברור דמירי להצלת גופו.

והאמת שפן הם דברי הראב"ד שכ' לחלק פן להצלת גופו אבל תמיה לי דלא שפיל
לסיפיה דמילתיה דסיים בכללות דבריו דמותר להציל עצמו בין בפניו בין שלא בפניו
ובלבד שישלם לו פסידתו כאמור לעיל דמבואר מזה דעת הראב"ד דמותר להציל עצמו
בממון משום פ"ן וצריף לעיין בגוף ספרו אם הביא שיטת התוס' והרא"ש בב"ק ד' ס'
ודברי הריב"ה וש"ע ח"מ סי' שנ"ט הנז"ל ואם הזכיר דברי הראשונים בשטמ"ק

לכתובות ד' י"ט ה"ל דמתבאר מדב"ק דהדין פשוט דמותר להציל עצמו בממון חברו כמו שפתי למעלה: ומן האמור בענין חזות קשה הנגד לי על מה שראיתי בהגהות הרב מוהר"ץ הירש חיות ביומא אהיה דאמרינן שם בד' פ"ג ע"ב דר' יהודה ור' יוסי הו' בארשא אהזו בולמוס לר' יהודה קפחיה לרועה אכליה לריפתא שהגאון מפסערבורג בתשו' אליו על ספרו תורת נביאים הקשה דאיך עשה כן הרי אסור להציל עצמו בממון חברו אפילו במקום סכנת נפשות רמב"ם פ"ח ה"ד מהל' חובל ומזיק ובאמת אפ"ל דהרועה הפיר חלו ונתן לו מעצמו ובפרט היכא דידע שישחזיר לו גם הרמב"ם מודה שאין לה דבר שעומד בפני פקוח נפש עכ"ל והנה מ"ש דאפ"ל דהרועה נתן לו מעצמו זהו היפך פשוט לשון הש"ס והיפך פירש"י שכתב שפפאו ולקח כפרו מידו וכונתו ודאי לומר דהרמב"ם יפרש שהרועה נתן לו מעצמו דלא כפירש"י אף בכל זאת יש לתמוה דאנן מה נענה לדעת רש"י בב"ק ד' ס' ה"ג"ל דס"ל דאסור להציל עצמו בממון חברו ולדידה פירוש קפחיה היינו בע"כ והיכא עביד הכי הא אסור להציל עצמו בממון חברו.

ומ"ש בשם הגאון דאסור להציל עצמו כמ"ש הרמב"ם וכו' דמשמע דכן כתב הרמב"ם בפ"י ליתנהו להני מילי כמו שיראה הרואה דכל מ"ש הרמב"ם שם הוא לענין אם נשא ונתן ביד האנס אם חייב לשלם אבל שיהא אסור להציל עצמו בממון חברו אינו מוכן כן מדברי הרמב"ם וכל שדעתו לשלם נלע"ד דגם הוא מודה דשרי ואין צריך שידע בעל הממון שדעתו לשלם (כמ"ש הרב מוהרצ"ח) דבדעת הנצי"ב סגי ותמיה לי על הגאון שהוא איך נקיט בפשיטות דאסור להציל עצמו בממון חברו ונעלם ממנו דברי פל הראשונים ה"ל דנקטי בפשיטות דמותר וגם על הרב מוהרצ"ח יש לתמוה דשתיק ליה בזה ושכח מה שהביא הוא עצמו בחי' לבב"ק דברי הרב משל"מ בפר"ד שדעת התוס' והרא"ש דלא כדמשמע מדברי רש"י וגם היו למראה עיניו דברי הראב"ד בפסק שהביא בשטמ"ק וא"כ איך אפשר לתפוס השיטה כמ"ד דאסור.

ודחוק להעמיס שפונתו להקשות על סברת הרמב"ם (לפי מה שהבין בדעתו) ממה שעשה כן ר"י דאין זה במשמעות דבריו: והגאון שרמז בהגהות מוהרצ"ח לפי הנראה מר ניהו החת"ס ומצאתי תשובתו בזה (ע"ד ס' תורת נביאים) הלא היא בחלק א"ח סי' ר"ח (ששם השיב לו בקבלת ספרו ה"ל) ובפרט זה כתב שם קרוב לסופו וז"ל ומ"ש פר"מ אי מותר להיות חמסן להציל נפשו יענין פרק יוה"כ פ"ג ע"ב קפחתי את הרועה והא דאל יחמתו שקר כתובות י"ט ע"א מילתא דעכ"פ הנה להם לשלם להך מפסם אחר שחתמו עכ"ל והנה לא נזכר בדבריו כלל דאסור רק כתב לפשוט לו ספקו דמותר מדקפחיה ר"י לרועה ואהיה דכתובות כתב דאינו ר"ל שאסור להציל עצמו ע"י שיזיק ממון לחברו אלא ר"ל שהיה להם לשלם אט"פ.

ואין במשמעות דבריו דנקיט דאסור (כמ"ש בשמו הרב מוהרצ"ח) ומצאתי שבתשו' חת"ס חיו"ד סי' שי"ט (בדה ולא עוד) נקיט בפשיטות דדינא הוא שיכול להציל עצמו בממון חברו רק שצריך לשלם אט"פ ממון לבעלים וצ"ע לדברי רש"י ביומא ד' פ"ג ה"ל וכונתו דלפי פירש"י שפפאו לרועה שמעינן דשריותא היא ליטול של חברו בע"כ להציל נפשו ולא נפלא לומר שר"י הנה דעתו לשלם להרועה אט"פ ובכה"ג שרי לדעת כל הראשונים ה"ל: ומצאתי בשו"ת שו"מ מ"ק ח"ב ס"י עק"ד שהביא מה שהקשה

הרב משל"מ בפְּרֶשֶׁת דְּרָכִים דְּרוּשׁ י"ט אֵהִיָּא דְּמַאֲכִילִין אֶת הַחֹלָה הַקַּל קַל תְּחִלָּה וְנִחְלָקוּ בִּישׁ"ס אֵי טְבַל חֲמוּר מִתְרוּמָה אוֹ תְרוּמָה חֲמוּרָה מְטַבֵּל דְּאֵמְאֵי לֹא נִתְקַן לְהַפְרִישׁ הַתְרוּמָה וְלִחְזוֹר וְלַעֲרָבָה וְלִבְטֹל בְּרוּב דְּאִין מְבַטְלִין אִיסוּר הָא רַק מְדַרְבְּנָן וְהַשִּׁיב ע"ז דל"ש לומר דיערב התרומה ויבטלנו ברוב דלהפסיד ממונו של פהו איפא גזלה ובכה"ג אין לנו להתיר משום פקוח נפש עיין בב"ק ד' ס' גבי דוד ובשטמ"ק ב"ק ד' פ' במעשה דחסיד שגדל בהמה דקה והרבה הארכתי במ"א עכ"ל ונוראות נפלאתי על גדול שפמותו איך פ"ק יאמר דבר זה דאסור להציל עצמו מספנת מות בממון חבירו והוא היפך דעת כל הראשונים הנ"ל וביותר יגדל התקנה שציינו לה היא דב"ק ד' ס' גבי דוד ונהרי שם מבואר בדברי התוס' והרא"ש וכן נפסק ההלכה בטוש"ע סי' שנ"ט דמותר להציל נפשו בממון חבירו רק שצריך לשלם.

ולא עוד אלא דלענ"ד י"ל גבי תרומה שהיא ממון שאין לו תובעים גם למה שנגרעה מדברי רש"י דס"ל דאסור להציל עצמו בממון חבירו מ"מ בממון שאין לו תובעים נראה פשוט דגם לרש"י יכול להציל עצמו מספנת מיתה ע"י ממון זה ואפילו אם רגיל ליתן התרומה למפירי פהונה נלע"ד דבכה"ג שפא להציל נפשו לא חשבינן לתרומה פאילו מטא ליד פהו שיהא אסור להציל עצמו בה.

ואף אם נאמר דלרש"י גם בתרומה אסור להציל עצמו. עכ"פ פשוט דאנן נקיטינן פדעת כולהו רבננותא הנ"ל ונפיר קא מוטיב מרן המשל"מ בזה: ומה שהביא מדברי השטמ"ק במעשה דההוא דחסיד לענ"ד אין מדבריו הרכח דאסור להציל עצמו בממון חבירו כשדעתו לשלם וז"ל השטמ"ק (בשם רב המאירי) מהאי עובדא שפענינ דאעפ"י שבמקום פקוח נפש הותרו האיסורין להתרפאות בהם דבר שנאסר מפת תקנה ומחשש פסידת אחרים ראוי להחמיר בו ביותר עכ"ל ומתבאר מדב"ק דרק משנת חסידים היא דראוי להחמיר בו ולא נאמרו דברים הללו אלא לאנשי שם חסידים ואנשי מעשה כר"י בן בבא (מאריה דהאי עובדא פמוכא בשטמ"ק שם בשם גאון ועיין במה שרשמתי במערכת הפ"ם אות רי"א) והטיב אשר דבר הרב קרבן העדה בש"ק על הירושלמי פ"ט דמס' סופה הלכה יו"ד שהוקשה לו בהאי עובדא כדק"ל להרב המאירי דהא אין דבר שעומד בפני פק"ן אפי' איסור תורה כ"ש דאינו אלא איסור תקנתא דרבנן ולא נחה דעתו במ"ש מוהרש"א דהיה חולי שאין בו סכנה (ויש לו רב תנא דמסייע ליה הוא רב המאירי הנ"ל דגם הוא משמע ליה דהיה סכנה בחולי ההוא) ותירץ דנדאי לא היה עון גמור אלא ממדת חסידות הו"ל לפרוש מזה וכדארע"ק מוטב שאמות מיתת עצמי ולא אעבור על דברי חבירי והחכמים שהלכו לבקרו וכינן שראו העז חזרו לאחריהם היינו לפי שלא ידעו שצריך לו לרפואה עכ"ל וכינן שאינו אלא מדת חסידות פשיטא דלכל אדם מותר וחיוב נמי (לפי מ"ש ביש"ש הנ"ל דהוי מתחייב בנפשו) להציל עצמו בממון חבירו וחי בהם אמר רחמנא ועיין לקמן אות קכ"ט ועוד נלע"ד מדקדוק לשון הרב המאירי דבגזל ממש אין צריך להחמיר אפילו ממדת חסידות ורק בדבר שהוא מפת תקנתא דרבנן וכו' הוא דיש להחמיר ביותר דאל"כ הי"ל לומר בקיצור דש"מ דבמקום גזל לא נאמר יעבור ואל יהרג ועוד אף אם נאמר דכוננת הרב המאירי דגזל חמור משאר איסורין ולא ניתן לדחות מפני פק"ן (כמו שנגרעה שהבין מדבריו הרב שו"מ) מ"מ אינו סותר דעת

כָּל הַפּוֹסְקִים רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים הַנּוֹזְלִים שֶׁפָּסְקוּ דְמוֹתָר לְהַצִּיל עֲצָמוֹ בְּמִמּוֹן חֲבָרוֹ עַל דַּעַת לְשֵׁלֶם אַח"כּ.

דְּהָקָא שְׂאֵנִי דְּהוּא דְּבַר שְׁלֵא נִיתָן לְתַשְׁלוּמִין דְּאִין יָדוּעַ מִשְׁד' שָׁל מִי אֲכַלְהּ וְכַמָּה אַכְל' כְּדִי שְׂיִוְכַל לְשֵׁלֶם אַח"כּ וְכִינּוֹן דְּלִיתְהִי בְּתַשְׁלוּמִין י"ל דְּמִשׁו"ה הוּא דַס"ל לְהֶרֶב הַמְּאִירִי דְּאָסוּר. סוּף דְּבַר דְּבָרִי הֶרֶב שׁוֹאֵל וּמְשִׁיב בְּזֶה נִפְלְאוּ מִמְּנִי וְצ"ע.

וְעֵינִן עוֹד בְּשׁוֹאֵל וּמְשִׁיב מ"ק ח"א תוֹף סִי קכ"ד: יז אִין נוֹשְׂאִים נְשִׁים בְּמוֹעֵד בְּנִישׁוּאִין בְּלֵא סְעוּדָה אִי אָסִיר מְדָאו' אוֹ מְדַרְבְּנָן עֵינִן בְּרַפִּי יוֹסֵף סִי תַקְמו"ו וְיַעִיר אֲזַן מַע' הַנּוֹזְלִין אוֹת ו' וּבְשׁוֹת אוֹר לִי סִי קל"ב ד' קל"ב ע"א שְׁקו"ט בְּזֶה וְעֵינִן בְּשׁוֹת שׁוֹאֵל וּמְשִׁיב ח"ב סִי צ"ו מַה שְׁחִידֵשׁ בְּעֵנִין זֶה.

וְכַתֵּב בְּשׁוֹת בְּנִין צִיּוֹן הַחֲדָשׁוֹ סִי ק"ן דְּהַט"א בְּחִגִּיג' ד' פְּשִׁיט"ל דְּבַר"ה אִין אִיסוּר מַה"ת לִישָׂא אִשָּׁה וְכ" ע"ד דְּמַהְתּוּס' פְּתוּבוֹת מ"ז ד"ה דְּמָסַר יֵשׁ קֶצֶת הוֹכְחָה דְּגַם בִּיּוֹה"כ וּר"ה אָסוּר מַה"ת מְדָלָא תִי דְּמָסַר בַּר"ה וִיּוֹה"כ: יח אִין מְעַרְבִין שְׁמֻחָה בְּשְׁמֻחָה עֵינִן מְכַתֵּב לְחֻזְקִיהוּ בַחִי לְפָסְחִי ל"ד ד' וּבְחִי' מ"ק ל"ד ח' ע"ב וְכַס' מְלֵאכֶת שְׁלֵמָה חֲפִים ד' ז' ע"ג וּבְשׁוֹת אוֹר לִי סִי קל"ב וּלְהֶרֶב בֵּית אַהֲרֹן קְרִיסְפִין דַל"ז ע"ג וְאֵילֶף דְּבָרִי מְנַחֵם סִי תכ"ו ד' כ"ה וְאֵילֶף שׁוֹת פְּתַב סוּפֵר א"ח סִי לַק"ט שְׁעַר הַמְּלָךְ פַּכ"ג מַה"ל שְׁבַת שֵׁם אֲרִיָּה בְּשׁוֹת אַה"ע סִי פ"ו שְׁבוֹת יַעֲקֹב ח"ג סִי ל"א ד"ה וּבִיחוד שׁו"מ ח"ג סִי קנ"א: וְכַתֵּב בְּסִפְר מַל"ש הַנְּ"ל בְּשֵׁם מוֹהֲרֵשׁ"י פ' פִּיקוּדֵי פִי' נ"ב סִי"ב דְּדוֹנָקָא בְּשְׁמֻחָה שְׂיֵשׁ בָּהּ אֲכִילָהּ וְשִׁתְיָהּ הוּא דְּאִין מְעַרְבִין וְעֵינִן שְׁבוּ"י וְשׁו"מ הַנְּ"ל וּבִיפָה לְלַב ח"ב ד' ו' ע"ג: יט אִין ב"ד שְׁל מַעֲלָה מַעֲנִישִׁים פְּחוֹת מִבְּנֵי עֲשָׂרִים עֵינִן חֲתָם סוּפֵר יו"ד סו' קנ"ה ד"ה וּלְפַע"ד וְעֵינִן יַעִיר אֲזַן מַע' הַבֵּי"ת אוֹת ל"ד מ"ש ע"ד הֶרֶב חוֹת יָאִיר וְדוּק וְעֵינִן נו"ב ח"ב חִיו"ד סִי קס"ב וּבַא"ח סִי ח' וּפְתַחִי תְּשׁוּבָה יו"ד סִי קפ"ה סַק"ט וְסִי שְׁע"ו סַק"ג נְחַמְד לְמַרְאֵה ח"א ד' קל"ג ע"ד מְכַתֵּב לְחֻזְקִיהוּ בַח' הַשִּׁטָּה דִי"ז ע"ג יִשְׁרֵי לֵב ד' ט' ע"א דְּבָרִי מְנַחֵם סִי קל"ג אוֹת ג' וּמ"ש שֵׁם בַד"ה וְאַתָּה תִּחְזָה לַעֲנִ"ד יֵשׁ חִי' בֵּין הַנּוֹזְלִים לְבַעֲלֵי הַתּוֹס' עַה"ת"ו דְּלַהֲנו"ב אִין מַעֲנִישִׁין לְנַעַר בְּן דַּעַת אֲלָא אַחַר מִיתָה וּלְהַתּוֹס' בְּשֵׁם ר"י הַחֲסִיד מַעֲנִישִׁין בְּחִיו כְּמוֹ עַר וְאֲזַן וְק"ל וְעֵינִן דְּרַכִּי שְׁלוֹם ר"פ וְאַרְא וּר"פ תַּזְרִיעַ שְׁנוֹת יָמִין ח"א ד' מ"ז ע"א מְרָאֵה הַגְּדוֹל ח"א ד' צ"ו ע"א וּבְהֶגְהוֹת הֶרֶב מוֹהֲרֵ"ץ הִירָשׁ חִיוֹת לְשַׁבַּת ד' פ"ט ע"ב הִבִּיא דְּבָרִי הַר"מ בַּפִּיה"מ פ"ד דַּמַּס' סְנֵהֲדָרִין וְהַשִּׁיג ע"ד הַח"ץ סִי מ"ט שְׁכ' דְּהוּי אַגְדָּה וְכו' עִי"ש וְע"ע בְּנַחַל קְדוּמִים ר"פ חֵי שְׁרָה.

שְׁמַע יַעֲקֹב ר"פ מְשַׁפְּטִים. וּבְיַד שְׁאוּל סִי רס"ג אוֹת ג' הָאָרִיף בְּזֶה וְהִבִּיא דְּבָרִי הַרְמַב"ם בַּפִּיה"מ סְנֵהֲדָרִין פ"ו מ"ד וְשְׁמֻקוֹר הַדְּבָרִים בְּיְרוּשָׁלַיִם מַס' בִּיפּוּרִים עִי"ש וּבִיעִיר אֲזַן מַע' הַבֵּי"ת אוֹת כ"ב וּלְמוֹהֲרָצָה ח הַנְּ"ל בַּחִי לַמ"ק ד' כ"ח וְע' שׁו"מ מ"ת ח"א סִי י"ד ד' ח' סוּף ע"ב לְעֵנִין בְּן נַח בַּז מְצוֹת וּבְשׁוֹת בֵּית שְׁלֵמָה ח"א סִי ס"ו וְעֵינִן מ"ש בְּקוֹנְטְרִיס אָסִיפַת דִּינִים מְעַרְכַת אַבְלוֹת אוֹת רִי"ג וּמְרָן הַב"י בִּיּו"ד סִי רס"ה ד"ה וְאִם הָיוּ אַחֲרֵים פְּתַב בְּשֵׁם הַרְד"א שְׁנָתָן טַעַם לְמַה שְׁאוּמְרִים בְּבַרְכַת הַמִּילָה בְּן יִזְפָּה לְתוֹרָה וּלְחוֹפָה וְלַמַּע"ט דְּהִיָּה לְנוֹ לְהַקְדִים מַע"ט שְׁהוּא חֲזִיב בְּהוֹן מְבָן י"ג וְיוֹם א' לְחוֹפָה שְׁהִיא מְבָן י"ח אֲלָא לְפִי שְׁאִין מַעֲנִישִׁין פְּחוֹת מְבָן עֲשָׂרִים א"כ הַחוֹפָה קוֹדְמַת עִי"ש וְטַעַם דְּחוּק הוּא לַעֲנִ"ד דְּמַאי אוֹלְמָה דְּעוֹנָשׁ לְמִיתְלֵי בְּיָה וְכִינּוֹן דְּחִיּוּב הַמְּצוֹת מְטוּל עָלְיוֹ מְבָן י"ג

וקדים לזמן התנופה הנה לנו להקדימו ובתנופה ג"כ הרי אינו נענש בפתחות מן עשרים כמ"ש פינן שעבר עשרים שנה ולא נשא וכו' ואף אי תלי בעונש מי גרע עונש ב"ד של מטה דמענישין מן י"ג יום א' ולכן הנכון לענ"ד מ"ש בזה ידידי הג' מוהרש"ך מוילנא יצ"ו בס' בגן שלמה הנד"מ בתקונים והוספות שבסוף הס' סוס"י ג' דהורו לנו בזה מ"ש חז"ל דמצנה להשיאן סמוך לפרקן לכן הקדימו חנופה למע"ט ועי"ש בראש הס' הקדמה שניה ד' ב' ע"ב: כ אין קורין אבות אלא לג' עיין בזה בג' ספרים נד"מ אבות הראש ח"ב ד' ז"ן שער התצר אות שס"ו שמו אברהם ד' ד' אות ל"ו ועיין דבש לפי בקונט' פה אחד בפסקא מתחלה עוע"ז היו אבותינו וכו' וגדול בדורינו בס' עמודי אש סי' ב' אות כ"ו ד' ט"ו ד"ה בראה וכו' שקו"ט בזה עי"ש: כא אין בשר המת מרגיש באיזמל עיין מכתב לחזקתו בח' השיטה ד' כ"ו ע"ג ברכי יוסף יו"ד סי' שס"ג אות ג' ושירי ברכה שם ובית אהרן קריספין במע' האלה אות ד' ודוק ועיין חתם סופר בחלק ו' סי' ז"ל ד"ה אחר שצינה וכו': כב אין רוח חקמים נוחה הימינו אי איכא איסורא עיין יעיר און אות פ"ח שלא זכר שם דברי הי"מ גדול בכללי דינים אות צ"ט ומרשב"ם ב"ב קל"ג ע"ב במתני' שם ובק"פ הרא"ש שם אות ז"ל מוכח דאיכא איסורא וכן מצאתי במקנה אברהם אות ז"ך שכ"כ על רשב"ם ומ"ש שם דהרא"ש ס"ל דליכא איסורא לפי הנר"ט ס"ס הוא וצ"ל הר"ש והוא בסוף שביעית רימזו הרב יד מלאכי שם ועיין זכר דבר בחח"מ מע' זו אות כ"ד ישרי לב ד' מ"ח אות ס' וד' צ"ו ע"ב אות ס' ונדברי הרשב"א ומוהראנ"ח שהביאו שם פבר הנופר בקהלת יעקב במענה לשון ח"ב אות י"ז עי"ש מה שציין בזה ועיין מנחת זכרון ד' ח' ע"ב ונדרכי שלום כ"ב ע"א זכרנו לחיים ד' ט"ן ע"א ובח"ב ד' ע"ז ע"ב יש ט"ס וכצ"ל ומוהראנ"ח הביא דברי הריב"ש נדחה ראיותיו ועיין שו"ת הרא"ש שהביא ריב"ה בס"י רפ"ב שנה' להדיא דאיכא איסורא וכן הבין מתשו' הרא"ש הלזו הרב דרכי הים ד' דק"ן ע"א ה"ד הרב אות היא לעולם ח"א ד' ק"ה ע"א ועיין זרע אמת ח"ב סי' ק"י: כג אין הלכה פשיטה אי דחי פלל זה לכלל דכ"מ ששנה רשב"ג וכו' הרב מקנה אברהם במ"ב אות י"ח שהביא דעת ר"ת בתוס' ב"מ ס"ט ד"ה אלא שיטה דנקיטין פרשב"ג וכו' שהרי"ף והרא"ש בסוף ב"מ לא ס"ל הכי עי"ש וכן יש להוכיח מדבריהם בפרק מפנין ד' קכ"ח ע"א כיעי"ש אלא דקלע"ד דאעיקרא הרי"ף והרא"ש בעלמא נמי לית להו פללא דרשב"ג עיין להרבנים תוי"ט פ"ח דעירובין מ"ו ונד מלאכי סי' ש"ז ויעיר און וא"כ אין ראיה מדבריהם למאן דס"ל בעלמא האי פללא דהיכא דקאי בשיטה לא נקיטין פותיה ועיין מלאכת שלמה קמח בחי' למס' שבת שם בשם הרב גידולי תרומה שהכריח מדברי הרי"ף שחולק על ר"ת ואמ"א לראות דב"ק דהא אעיקרא הרי"ף לית ליה פללא דכ"מ ששנה וכו' ועיין לקמן במע' הפ"ף אות ק"ל בעיקר פלל דכ"מ ששנה וכו' ועי"ש באות קטן ט"ו (ואי פללא דאין הל' כשי' דחי לכללא דמשנת ראב"י קו"ן עיין לקמן במע' הפ"ם אות ע"ד): כד אין עונשין מן הדין אי אמרי' לענן קרפן עיין שכנה"ג בכללי הקו' בשם הריטב"א בפ"ב דמכות שפתב דבמידי דקרפן עונשין ומשמע דר"ל דמצינו להביא חיוב קרפן מן הדין ועיין שער המלך פ"ב מהל' שחיטה ה"א בשם הליכות אלי' דהבין מהריטב"א דאפילו להביא מיתה בידי שמים אפשר פינן שהוא במידי דעניינא דקרפן עי"ש ודוק ועיין לימודי ה' ד"ה נחזי הנות ודוק ועיין ברית יעקב פייתוסי ד' ל"ב ע"ג ואילך יד המלך הל' שבועות ד' נ"א ע"ג מה"ר

בח"ב ד' ל"ז ע"ג קובץ על יד בפ"ו מהל' ע"ז ה"ד ד"ה ונהגה הריטב"א וכו' ונשם כ' דס' הריטב"א היא דוקא אי אמרינן דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא כדקי"ל הכי וכו': כה אין עונשין מה"ד אי אמרינן בעונש פרת ומיתה בד"ש או דוקא בעונש דבידי אדם עיין להרבנים קהלת יעקב בתוס' דר' אות יו"ד מקנה אברהם במ"ב אות כ"ד וברית יעקב פנייתוסי דרו' י"ג ומצאתי לרשב"ם בב"ב ד' פ"ח ע"ב ד"ה למעוטי מדות מפרת דס"ל דגם בעונש פרת אמרינן אין עומה"ד עי"ש ועיין להרב אור החיים פ' חקת ע"פ פל' הפא אל האהל דפשיט"ל דעונשין עי"ש וקרב שו"מ בגליון על הסופרי הגדפס בלעמברג שנת כתר"ו בד' פ"א ע"ד כ' ע"ד גם הרא"ם פרשת אמור ברש"י ד"ה וכל אשר יקרב כ"כ וכבר השיגוהו האחרונים ועיין באר יעקב פלל י"ח וכו' ועיין מלא הרועים בח"ב ד' ל"ז ע"ב וע"ג עיין ירושלמי פ"ה דע"ז הי"ב למדין מק"ו ואין עונשין מק"ו ומיירי בעונש פרת ובש"ס דילן קי' ז"ן ע"ב אי מה שלי בשלף ענוש פרת וכו' נראה דעונשין פרת מה"ד אף פבר פתב בעצמות יוסף שם דחשיב גילוי מילתא וא"כ י"ל דבהא פליגי הירוש' וש"ס דילן דהירוש' לא משמע ליה גי"מ ואהכי קי"ל דאין עומה"ד ועיין להרב דברי אמת בקונטרס עשירי ד' ק"ך ע"ג (מדפוס חדש) בד"ה וראיתי לרש"י בפירושו וכו': כו אין מזהרין מה"ד פתב ה"ה רפ"ב דמ"א דהיכא דאיכא לאו הפא מכ"ע מזהרין מה"ד ובקונטרסי פתבתי בזה דהרב באר יעקב ד' קל"ה ע"ב הביא קושית הרב גופי הלכות סי' ח' אהא דאמרינן במס' ביצה ד' ט' ע"א מ"ט דב"ש וכו' א"כ ליכתוב קרא חמץ ולא בעי שאור ואנא אמנא ומה חמץ שאין חמוצו קשה וכו' הא קי"ל דאין מזהרין מן הדין אפי' למ"ד דעונשין מה"ד וכתב ליישב עפ"י פלל ה"ה הנ"ל דהכא נמי דכתיב שבעת ימים מצות תאכלו משמע ולא שאור וחמץ והוי לאו הפא מכ"ע וכו' והבאתי שהרב מקנה אברהם במ"ב אות כ"ה ד' ט' ע"א הקשה ע"ד דמה ענין אכילה אצל פל' נראה דאיירי בש"ס וכו' ואי הכי לא מתנישבא קושית הרב גופי הלכות בהכי וכו' עי"ש ואני עני פתבתי על דבריהם דנעלם מהם דברי הרב גופי הלכות בכלל ד הביא דבריו הרב מחנה ראובן ד' ל"א ע"א דדוקא בבהמה טמאה בב' סימנים דבכלל מאתים מנה דבכלל גמל שמונזה עליו אעפ"י שיש בו סימן אחד כולל הוא בהמה טמאה בב' סימנים ועוד פתב בשמו במחנה ראובן ד' י"ז ע"ד דדוקא היכא דאיכא יתורא דקרא מלבד הלאו הפא מכ"ע וכו' וא"כ לפי שיטתו שפיר קא מקשי ועתה אמצ"א ס' מח"ר הנ"ל אף השגתי ס' שער המלך וראיתי להרב ז"ל שם בפ"ב מהל' מ"א שכ' פדברי ממש עי"ש ובעיקר פלל זה עיין להרבנים יעיר אנו באות צ"ב ועיין מטה אהרן בסי' א' באורח שאגת אריה סי' פ' ובקו"א שם מלא הרועים בח"ב ד' ל"ז אות ט"ז ואילך ובקובץ על יד פ"ו מהל' ע"ז ה"ד כ' דדבר זה תלוי בב' הטעמים שנאמרו במדה דאין עונשין מה"ד (עיין לקמן אות של"א) עי"ש ובשונות העמקים פלל ב' העמיק בכלל זה בדברי ה"ה וגופי הלכות עי"ש ובגור' ש' פלל מ"ב ד"ה ודע ועיי לקמן אות ל"ו: כז אין עונשין מה"ד לענין ממון אי עונשין או לא מסוגיא דבבא קמא ד' ס"ג ע"ב וכ"ת ליתי בק"ו מטוען טענת גנב וכו' ובד' ס"ד ע"ב אמר אפיי לא ליכתוב רחמנא שנים ישלם בגנב וכו' משמע דפשיטא ליה לש"ס דעונשין ממון מה"ד וע"ע שם ד' ז"ן ע"ב ובב"מ ד' צ"ד ע"ב וצ"ה ע"א אין לי אלא שבורה ומתה גניבה ואבידה מנין אמר ק"ו וכו' והתוס' ריש ב"ק ב' ע"א ד"ה ולא זה וזה הוכיחו מפרק הפרה דתלמודין ס"ל דעונשין ממון מה"ד עי"ש ונראה דאין

משם כ"כ ראיה דאפשר לדחות דנהי דמכירה לא מציינו למילף דאין עומה"ד מ"מ אפ"ש דתלמודין יליף כדיליף במכילתא משפטים וטבחו או מכרו אם על הטביחה חייב על המכירה לא כ"ש לומר שאין עומה"ד הובא בגליון רע"ק איגר שם אף מסוגיאיות הג"ל הנה להם להכרית דתלמודין ס"ל דעומה"ד ומטביחה דיליף במכילתא ל"ק די"ל דתלמודין ס"ל דאתי קרא לאשמועינן דמה מכירה דלא אפ"ש דלאו ע"י אחר אף טביחה וכו' עיין ב"ק ע"ט ע"א ועיין רש"י ב"ק ג' ע"א ד"ה אידי ואידי ותוס' שם ד"ה והא דמפליא קרנא דפשיטא להו דעומה"ד ממון.

וכ"ן מרש"י ב"ק ד' פ"ד ע"ב ד"ה פניה דלית בה חבורה עי"ש וש"מ ס"ל דהוי גילוי מילתא בעלמא. אף פשט הדברים מוכיחים דקי"ל בממון עומה"ד אלא דמדברי התוס' קמא ד' ד"ה ועדים זוממין משמע קצת דלריב"א אין עונשין ממה"ד וכ"ן שיהיו בדעת הריב"א הגאון חתם סופר בחיו"ד סי' רכ"ז ד"ה והנראה לע"ד וגם ייחס לזה דעת רבינו מוהר"י בן מיגאש עי"ש ולא ידעתי מה יענו שפתי צדיקים לסוגיאיות הג"ל דמשמע דנקיטין דעוממה"ד ובסוף תשו' החת"ס הג"ל כ' ג"כ דהכי קי"ל עי"ש באות ג' ובפסקי תוס' קמא ב' ע"א פתבו דאין עונשין ממון מה"ד והוא תמוה דמדברי התוס' בתכשיטין שבפנים מוכח דס"ל דעונשין וכ"כ בפסקי תוס' אות י"ב דבממון עונשין ועיין ב"ק ד' ד' ע"א ולאו ק"ו הוא ומה שן שאין פונתו להזיק וכו' ובד' כ"ה ע"ב וד' כ"ו ע"א תוי"ט פ"ק דקמא ד"ה פהרי וכו' וברש"י חגיגה י"א ע"ב ד"ה לבתו ובכללי מבוא התלמוד מנצל מאש דת סי' ק' קהלת יעקב אות ל' ובג"ד מלאכי סי' נו"ן בשם הא"ז לקמא פתב דדוקא בבור הוא דאמרו כן במכילתא הא בעלמא עונשין עי"ש ועיין באר יעקב בכלל י"ט מלא הרועים בח"ב ד' ל"ז מקור ברוך הנד"מ ד' כ"ג ע"א ובקובץ על יד בפ"ו מהל' ע"ז ה"ד פתב דלטעם מוהרש"א בסנהדרין ד' י"ד ע"ב (ט"ס הוא וצ"ל ס"ד ע"ב) דמשום ש'הוא חמור אולי אינו מתפטר בזה.

בממון עונשין דמה"ת יפסיד חבירו שלא לשלם לו הדין אם יש סכרא שחייב לו יותר ולטעם האחר אין עונשין. (ועיין לקמן אות של"א דקי"ל לכהטעם השני) ועיין אור חדש לקידושין על ד' כ"ד דבעבד דאיכא איסור וממון ילפי' האיסור בק"ו וממילא פקע ממונו ועתה נד"מ ש"ס בדפוס רא"ם וראיתי בחי' הרש"ש בב"ק ע"ד התוס' ד' ב' ד"ה ולא זוזי שמתה על הפסקי תוס' ממ"ש התוס' וכ' דנקיטין דעוממה"ד ועוד לו שם על ד' כ"ד ע"ב עי"ש ומדברי האור חדש הג"ל מוכח דס"ל דבמדי דאית ביה איסור ממון ממונא פתב איסורא גריר ועיין מה שציניתי בזה במערכת הסמך אות פ"ו ד"ה ובממון: כח אין בישול אחר בישול אי אמרינן גבי בשר בחלב עיין שבות יעקב ח"א סי' ל"ח קהלת יעקב בתוס' דרבנן אות פ' ולענין בישול אחר אפיה וצלי דיש סוכרים דיש בישול אחר אפיה וצלי כמ"ש בסי' שי"ח ס"ה אם יש לחלק בין חומרא לקולא עיין להרב טל אורות ד' מ' ע"ג: כט אין אדם משים את עצמו רשע אם נאמר כלל זה גם באשה עיין בס' מכתב לחזקתיהו בח' השיטה ד' ג' ע"א וב' דכ' מסכרא דנאמר גם באשה ועיין קהלת יעקב אות י"ז דמצדד בזה ומסקנתו נר' דנאמר גם באשה עי"ש ועיין חזקתו וחסדא ח"ב ד' כ"ט ע"ד דכן מוכח מוהריק"ו שורש קפ"ט וה"ה פט"ו מהל' איסורא ביאה הל"ב וכן מפורש יוצא מדברי הראב"ד שהביא הר"ן בהמדייר (רמזו בקהלת יעקב שם) גבי מאכילתו שאינו מעושר ה"ד אי דידע נפרוש אי דלא ידע מנא ידע וכו' הראב"ד דמאי דלא מוקים

בְּשֵׁהוֹדִית הוּא מְשׁוּם דִּאֲמַע"ר עִי"ש וְעִינן בִּס' יד יְמִין בְּסִי ה' ד' מ"ח ע"א: ל אֵין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעִלְתוֹ בְּעִלְת זְנוּת אִם נְאָמַר גְּבִי אִשָּׁה עִינן מְכַתֵּב לְחִזְקִיהוּ ד' ג' ע"ב בְּשֵׁם הָרַב קִהְלֵת יַעֲקֹב בִּמ"ל ח"ב וע"ע בְּמִדּוֹת חֲכָמִים אוֹת ה' וּבְתוֹס' דְּרַבְּנָן אוֹת י"ז כ' דְּדַעַת מוֹהֲרִיט"ץ וְהַרְדָּב"ז וְהַרְד"ך לְחִלְק בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה כִּמ"ש בִּל"ח וּבְמִדּוֹת חֲכָמִים ע"כ וְעִינְתִי שָׁם וְלֹא רְאִיתִי שְׁהִזְפִּיר שָׁם בְּזֶה לְמוֹהֲרִיט"ץ אִךְ בְּמִדּוֹת חֲכָמִים שָׁם הִזְפִּיר שׁו"ת מוֹהֲרִיט"ץ ס' רמ"ז לְעִנְיָן אַחַר וְשָׁם בְּאוֹתוֹ פָּרַק כ"כ מוֹהֲרִיט"ץ וְכִמ"ש הָרַב מְרָאָה הַגָּדוֹל ד' קנ"ח ע"א וְשָׁם הִבִּיא בְּשֵׁם הָרַב חֲקוּרִי לֵב אֶבְרָהָם הָעֶזְרָה ס' ח"ן לְחִלְק בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה וְתַמָּה עָלָיו שְׁלֹא זָכַר דְּבָרֵי הָרַב בְּנֵי חַיִּי אֵה"ע ס' ח"ל וּמִשְׁל"מ פ"י מֵהַל"ג גִּירוּשֵׁין הִי"ח עִי"ש שְׁלֹא זָכַר שׁו"ת מוֹהֲרִד"ך וְדְבָרֵי הָרַב הַחֲסִיד בְּמִקוּמוֹת הַנּוֹז"ל וְעִינן יִשְׂרֵי לֵב ד' ל"א ע"ג אוֹת ז וּבִד' צ"ח אוֹת פ"ה וּק"ל וְעִינן נְחֻמָּד לְמִרְאָה ח"א ד' נ"ג ע"ג דְּרַכִּי שְׁלוֹם ד' קל"ב סוּע"ג נח"ל ח"א קע"ג ע"א וְהָרַב שְׁרָשֵׁי הַיָּם ה"ד הָרַב מִקְנָה אֲבָרְהָם בִּמ"ב אוֹת ל' הַשִּׁיב עַל מוֹהֲרִיט"ץ מִכְּמָה דְּוֹכְתִי דְּאִשָּׁה בְּכָלֵל אָדָם וּמָה שְׁיִישֵׁב הַמִּקְנָה אֲבָרְהָם ו"ל אֵין דְּבָרָיו נוֹחִים לְקוּע"ד כִּמ"ש הָרוֹאֶה וְהַג' נו"ב בח"א אֵה"ע סוֹס"י ד"ן כְּתַב בְּפִשְׁטוּת דְּחִזְקָה זוּ הִיא גַם בְּאִשָּׁה וְעִינן פ"ת אֵה"ע ס' קמ"ט סק"ב זְכָרְנוּ לְחַיִּים ח"ב ד' ב"ן: לֹא אֵין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעִלְתוֹ בְּעִלְת זְנוּת עִינן מָה שְׁצִינן בְּזֶה הָרַב יִשְׂרֵי לֵב ד' צ"ו ע"ד אוֹת פ"ח וְהָרַב בֵּית הַמֶּלֶךְ בִּפ"א מֵהַל"ג אִישׁוֹת ה"ל ד' שְׁקו"ט אִם חִזְקָה זוּ הִיא דְּוֹקָא בְּאִשְׁתּוֹ שְׁגִירְשָׁה דְּגִיּוּס בָּהּ עִי"ש וְעִינן לְמוֹהֲר"ם אֶלְשֶׁקֶר ס' פ"ח וְהַרְדָּב"ז הַחֲדָשׁוֹת ס' שֵׁנ"א וְס' ת"ט אוֹת הִיא לְעוֹלָם ד' דק"ל אוֹת קי"ד זל"ח ח"ב ד' ב"ן: לֵב אֵין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעִלְתוֹ ב"ז אֵי אֲמַרִי כֵן בְּכַשְׁעוֹשָׁה עֲבִירָה בְּאוֹתָהּ בִּיאָה כְּגוֹן שְׂפָא עַל פְּנוּיָה נְדָה אוּ שְׂפָא עַל פְּנוּיָה בִּיּוֹה"כ אֵי גַם בְּכַה"ג אֲמַרִי דִּאֲעַבְב"ז עִינן לֵה' קִהְלֵת יַעֲקֹב בְּחִלְק מִדּוֹת חֲכָמִים אוֹת ה' שֵׁכ' בְּשֵׁם הַחוּ"י ס' קל"ה עִמ"ש הַרְמ"א ס' ל"ג דְּהַבָּא עַל הַפְּנוּיָה חוֹשְׁשִׁין לְקִי וְכו' דֵּה"ד בְּטֵהוֹרָה וְלֹא בְּנְדָה וְכו' שֵׁכ"כ הַרִיב"ש לְעִנְיָן נְדָה וּמוֹהֲרִיט"ץ ס' רמ"ז לְבוֹעֵל בִּיּוֹה"כ.

וְשׁוֹב כ' דְּמִתְּשׁוֹ הַרִיב"ש וּמוֹהֲרִיט"ץ הַנְּז"ל פְּשִׁיט הָרַב בְּנֵי חַיִּי סְפָקוֹן שֶׁל רֵאשׁוּנִים לְמֵאֵי דְּנִהְגִּין בְּעַת הַשְׁיָדוּף לִישָׁבַע שְׁלֹא לְקַדֵּשׁ אַחֲרַת חוּץ מִמְשׁוֹדְכָתוֹ אוּ אִם נָשׁוּי (שְׂאִינוּ רֵשָׁאֵי לִיקַח אַחֲרַת) וְנִתְיַחַד אִם גְּרוּשָׁתוֹ אֵי אֲמַרִי בְּזֶה חִזְקָה אֵין אֲעַבְב"ז וְכַעַל לְשֵׁם קִידוּשֵׁין אוּ נִימָא כִּינן דָּאִם בְּעַלְלֵשׁם קִידוּשֵׁין נִמְצָא עוֹבֵר עַל הַשְּׁבוּעָה אוּ חֲרַמְג"ה אֶפְשָׁר דְּטָפִי נִיח"ל לְעֵשׂוֹת כִּב"ז וְלֹא לְעַבְרָה עַל הַשְּׁבוּעָה וּפְשִׁיט לֵהּ מִתְּשׁוֹ הַרִיב"ש וּמוֹהֲרִיט"ץ הַנְּז"ל דְּבִנְדָאֵי בּוֹעֵל ב"ז.

וְלֹא לְשֵׁם קִידוּשֵׁין לְעַבְרָה עַל שְׁבוּעָתוֹ. וְנִגְנִי בְּעַר וְלֹא אֲדַע.

הִיאִךְ מִדְּמָה נְדו"ד לֵהִיא דְּהַרִיב"ש וּמוֹהֲרִיט"ץ דְּלָפִי הַנַּר' הֵם עֲנִינִים חֲלוּקִים דְּסִכְרַת הַרִיב"ש וּמוֹהֲרִיט"ץ הוּא דְּכִינן דְּחִזְינן דְּהֵאֵי גְּבָרָא מְזוּלָזֵל בְּאִסּוּר וְלֹא חַשׁ לְאִסּוּר נְדָה וִיּוֹה"כ מְסַתְמָא וְדָאֵי עֲבִירָה גּוֹרְרַת עֲבִירָה וְלֹא עָלָה עַל דְּעַתוֹ לְשֵׁם קִי' כָּלֵל כִּי יַחַם לְכַבּוֹ מִתְּנַקֵּף יִצְרוֹ שְׁנַתְּגַבֵּר עָלָיו וּבְנִדּוֹנוֹת הָהֵם בֵּין אִם נְאָמַר דְּכּוֹנְנָתוֹ לְקִי וּבֵין אִם נְאָמַר דְּכּוֹנְנָתוֹ לְזְנוּת אִסּוּרָא (דְּנְדָה אוּ דִיּוֹה"כ) דְּעַבְד עַבְד וְאֲמַרִינן מֵאֵן דְּעַבִּיד הָא עַבִּיד הָא וְכּוֹנְנָתוֹ לִב"ז.

ובספקן של הראשונים הנ"ל אינו כן אלא הוא עשה מעשה איסור ואין אתנו יודע הנה או זה שמא חמיר ליה לעבור על השבועה ולכן בעל לשם זנות או חמיר ליה איסור זנות ובעל לשם קידושין ואיך נפשט ספק זה מדברי הריב"ש ומוהריט"ץ דהא אף דנימא דאמת הדבר שכל שראינו שעשה עבירה בבעילתו אין לנו לתלות דחושש לבעילת זנות מ"מ בזה שאין ברור לנו איזה איסור עשה ועליה אנו דנין הי מנייהו חמירא ליה אין לנו להכריח שפונתו לזנות דשמא איסור זנות חמיר ליה וכונתו הנה לקי' וצ"ע: ומצאתי מעין לנדון הנ"ל למרן החבי"ב בכנה"ג אה"ע סי' קמ"ט אות ב' שכ' בשם שה"ג פ"ק מי שאחזו דאם בא על גרושתו אחר שנשא אתה ונתאלמנה ודאי בעי' בעילת זנות שאם יבעול לשם קידושין לוקה גם מוהר"י הלוי סי' י"ד כ' שאם המגרש פהן אינה צריכה ממנו גט עכ"ל וגם בקה"י שם הביא דברי השה"ג ומוהר"י הלוי הנ"ל עי"ש.

הרי דכששני דרכים לפניו ושניהם בחזקת ספנה זו נבלה וזו טרפה ואין אנתנו יודעים לאיזה מהם נתפנון. אמרי' דמסתמא בחר הרע במיעוטו וכונתו הנה לאיסור הקל והכא נמי בספקן של ראשונים אי הנה פשיטא לן דדעת בני אדם דאיסור זנות חמור מאיסור שבועה וחרם הנה לן למימר דלקידושין נתפנון ולא לומר בפשיטות דעושה בב"ז ולא נוכל לפשוט מהריב"ש ומוהריט"ץ דכונתו לזנות דאפשר דחמיר ליה בעילת זנות.

פי זה אחד מצדדי ספקן של הראשונים ואם נאמר מצד הסברא דאיסור שבועה וחרם חמיר לאינשי א"כ בלא דברי הריב"ש ומוהריט"ץ יש לנו לומר כן דדמי להיא דהשה"ג. אבל לא לפשוט הספק הנה מהריב"ש ומוהריט"ץ פאמור.

וראיתי להרב כנה"ג שם שכ' ע"ד השה"ג הנ"ל דיש לפקפק דכל שקידושין תופסין בה יש לחוש שמא לקידושין בעל ולא דמי למ"ש הריב"ש הנ"ל דהתם יש טענה לומר אם לאיסור פרת התיר כ"ש לאיסור הקל דפנויה אבל הקא דבין הכי ובין הכי הוא עובר על לאו גרידא יש לחוש שמא לשם קי' בעל ועוד בדהריב"ש הפל יודעים שאסור לבעול נדה אבל בזה הנדון אפשר שטועה בדין עכ"ל ואיני מבין דב"ק דאי נימא דכ"ע ידעי שזה איסור חמור מאיסור פנויה א"כ פשאין אנו יודעין למה נתפנון ודאי יש לנו לומר דבחר הרע במיעוטו ובעל לשם זנות פדי שלא לעבור על לאו שיש בו מלקות.

ומ"ש דבין הכי ובין הכי עובר על לאו גרידא כבר ידוע פמה דיות נשתפכו בזה אם בביאת זנות כשאינה מופקרת לכל איפא איסור תורה. דאיפא מ"ד דמותר מן התורה ועכ"פ איסור דמחזיר אחר שנשא את חמיר וע"כ אמר מר הריא"ז דאמרי' ודאי פונתו לזנות ולא לשם קי' (ומ"ש דלא דמי לדהריב"ש וכו' לא נכיתי להבין איך הנה לדמות להיא דהריב"ש דלפי הנר' הם עניינים חלוקים פאמור): ועוד נר' דיש להסביר בהיא דהריא"ז דאף אם היו האיסורין שוין (אידי ואידי לאו גרידא כמ"ש הכנה"ג) מ"מ יש לומר דלא לשם קידושין בעל דאם יבעול לשם זנות אינו עושה איסור אלא באותה שעה וכשפירש ממנה אין עליו שום איסור.

משא"כ אם יבעול לשם קי' הרי הוא עובר עבירה נמשכת כל פמה דאגידא ביה וע"כ יש לומר דטפי ניח"ל למיעבד בעילת זנות שהוא רק לשעה קלה מלעבור עבירה נמשכת. ועפ"י סברא זו נלע"ד דגם בספקן של הראשונים שהביא הרב בנ"ח הנ"ל יש לנו לומר דכונתו לזנות ולא לקידושין (וידוע דבסברא זו משתמשים הפוס' בשאר עניינים): ולפי

הנר' מן־כרחים אנו לומר סב־רא זו להבין בְּזֶה דְּבָרֵי הַג' מוהרימ"ט באה"ע סי' א' שכ' על
גְּדוּנָה שְׁאֵתָה גִּירָשׁ אֲשֶׁתוֹ שְׂזִינְתָה תַּחְתָּיו.

וְשׁוּב נִתְיַחַד עִמָּה. ושקו"ט אם הִיָּה הַיַּחֲוּד כְּדִין.

וְשׁוּב כ' דָּאָרְף אִם הִיָּה הַיַּחֲוּד כְּדִין לֹא חִיָּשִׁינוּ שְׁמָא בְּעַל כֵּינּוּן שְׁהוֹצִיָּאָה מִשׁוּם זְנוּת הִיא
מְזוּהָמָת בְּעֵינָיו כַּמ"ש הִרְאֵשׁוּנִים עַפ"י הִירוּשָׁלַיִם וְכ"ת דְּהָכָא שְׁאֵנִי כִּי זֶה הַמְּגַרֵּשׁ הִיָּה
לְהוּט וְכַרְוָה אַחֲרֶיהָ וּמַעֲשָׂיו מוֹכִיחִין שְׁאֵינָה מְזוּהָמָת לוֹ כִּי אַחֲרֵי גִילּוּלֵי עֵינָיו לְבוֹ הוֹלֵךְ
וּמִסְתַּמָּא בְּעַל.

א"כ אֵין לְחוּשׁ לְקִי דְּהָא דִּיאַעֲבַב"ז ה"ד בְּכֹשְׁרִים וְכו' אֲבָל בְּפָרִיזֵי וְרִשְׁעֵי פְּהֵגֵי
שְׁבָאִיסוּר גְּזֻקִים עַל יְדֵי גִימוּסִיָּהּ כִּי בִישְׁרָאֵל אֲסוּרִים לִינְשָׂא כִּי הָאֵמִין שְׁנִטְמָאָה וְשְׁנִיא
חַד"א הָא נְדָאֵי אֵינוּ מְקַפִּיד עַל בְּעִילָתוֹ שְׁלֹא תִּהְיֶה בְּעִילַת זְנוּת וְכַבֵּר כְּתַב הַרִיב"ש דְּמֵאֲחַר
שְׁאֵין לְהֶאֱנוּסִים מְקוּנָה הָרִי בָּא עֲלֶיהָ בְּזְנוּת מְסַפֵּק גְּדוּהָ וְאֵיף יַחוּשׁ לְאִיסוּר קַל שֶׁל פְּנוּיָה
וְאֵעַפ"י שְׁלֵעֲנִין גְּדוּהָ אֲנוּסִים הֵם וְאֵי אֲפֹשֶׁר לָהֶם לְתַקֵּן מ"מ מֵאֲחַר שְׁבָעִילָתוֹ בְּאִיסוּר
אֵינוּ חוֹשֵׁשׁ שְׁתִּהְיֶה לְשֵׁם קִי וְשׁוּב הִבִּיא מ"ש בְּשֵׁה"ג שְׁהִבִּיא הַכְּנֵה"ג וְכו' וְה"ה כָּאֵן
שְׁאִיסוּרָה עֲלָיו מִשׁוּם סוּטָה.

וְכֵן נָמִי אֲסוּרָה עֲלָיו מִד"ס שְׁהַמוֹצִיא מִשׁוּם שֵׁם רַע לֹא יִחְזִיר וְאֵין טַעַם לְחַלֵּק בֵּין אִיסוּר
קַל לְאִיסוּר חָמור דְּכָל שְׁמִפְקִיר עֲצָמוֹ לְעֵבֹר עַל אִיסוּר דְּרַבְּנָן בְּשָׂאֵט בְּנִפְשׁ מִסְתַּמָּא לֹא
קַפִּיד אֲבָעִילַת זְנוּת דְּקִילָא מִיָּנָה וְכַמ"ש הִרְאָב"ד שְׁלֹא אָמְרוּ חֲזָקָה זֹו אֵלָא בְּמִחוּזְקִים
בְּכֹשְׁרוֹת וְכו' אֲבָל הֵנִי דְּכֹלֵי הָאֵי חֲצִיפֵי לְכַנּוּס בְּאִיסוּר שְׁלֹא ע"פ דַּת יִשְׂרָאֵל אֵין לָהּ
פְּרוּצִים גְּדוּלִים מִהֵם אֵי נָמִי דְּאִימֹר דְּשְׁלֹא לְעֵבֹר עַל גְּזֻרַת חֲכָמִים שְׁאָמְרוּ לֹא יִחְזִיר
לֹא בְּעַל לְקִי אֵלָא ב"ז בְּעֵלְמָא דְּתַקִּיף לִיהָ יִצְרִיָּה וּבְזְנוּת מִיָּהָ לֹא עֹבֵר אֲדַרְבְּנָן וְכֵן מוֹכַח
מִדְּבָרֵי הַתֵּה"ד ס' כ"ט בְּמִי שְׁנִתְיַחַד וְהִיָּה לוֹ אִשָּׁה אַחֲרַת דְּלֹא חִיָּשִׁי דְּבָעַל לְשֵׁם קִי
שְׁלֹא לְעֵבֹר עַל גְּזֻרַת רַגְמ"ה (אֲגַב אֲרַחֲזִין תְּמִיָּה לִי עַל הַרְכַּנָּה"ג בְּסִי' קַמ"ט אוֹת ג' שֶׁכ'
זֶה בְּשֵׁם מוהרימ"ט וְשְׁמָצָא בַּתֵּה"ד ס' כ"ט שֶׁכ' כְּדְּבָרֵי מוהרי"ע).

וְאֵינִי יוֹדֵעַ מִהָ מְצָא בְּזֶה וּמוהרי"ט מְשֵׁם תֵּה"ד אֲמָרָה) וְה"ה נָמִי שְׁלֹא לְעֵבֹר עַל מ"ש
חז"ל לֹא יִחְזִיר ע"כ תוֹד"ק הַנֶּהָר רֹאָה דְּהֶרַב ז"ל פְּשִׁיטָא לִיָּה דְּטַפֵּי נִיח"ל לְאֵינִישׁ בְּזְנוּת
מִלְעֵבֹר עַל גְּזֻרַת חז"ל. וְלְכָאוּ' טַעֲמָא בְּעֵי דְּאֲדַרְבָּא אִיפְכָא מְסַתְּבָרָא דְּאִיסוּר זְנוּת דְּאֵינוּ
פְּשוּט לֹמֵר דְּאֵין בּוֹ אִיסוּר תוֹרָה יֵשׁ לֹמֵר דְּחָמִיר לְהוּ מֵאִיסוּר דְּגְזֻרַת חז"ל וּמָה שְׁלֵמֵד
כֵּן מִדְּבָרֵי הַתֵּה"ד בְּסִי' כ"ט (לִיתְגָּהוּ שֵׁם לַה"מ כִּיעִי"ש) יֵשׁ לֹמֵר דְּשְׁאֵנִי חָרָם רַגְמ"ה
דְּאֵינוּ פְּשוּט שְׁאֵין בּוֹ אִיסוּר תוֹרָה (עֵינִין לְקַמֵּן בְּמַעֲרַכַת הַחַיִּי"ת אוֹת מ).

אֲבָל דְּבַר שְׁפִשׁוּט דִּהוּא מְדַרְבְּנָן כִּי הָא דְּהַמוֹצִיא אֲשֶׁתוֹ מִשׁוּם ש"ר לֹא יִחְזִיר שְׁיָהָא חָמור
מְזוּנָת לְכָאוּ' הוּא תְּמוּיָה: אָף עַפ"י הַסְּבָרָא הַנֶּה"ל גִּיחָא דְּכֵינּוּן דְּהָאִיסוּר הוּא עֲבִירָה נְמִשְׁכַּת
דְּכָל זְמַן דְּאֵגִידָא בִּיָּה הָרִי הוּא עוֹבֵר אֲדַרְבְּנָן שְׁאָמְרוּ לֹא יִחְזִיר מִשָּׂא"כ בְּזְנוּת דְּאֵינוּ אֵלָא
לְפִי שְׁעָה כִּי יַחֵם לְכַבּוֹ מִפְּנֵי תוֹקֵף יִצְרוּ לְכֹן יֵשׁ לָנוּ לֹמֵר דְּנִיח"ל לְעֵשׂוֹת אִיסוּר זְנוּת
וְלֹא לְקַדְשָׁה וְלְעֵבֹר עֲבִירָה נְמִשְׁכַּת.

ומדברי הג' מוהרימ"ט הנ"ל למדנו דמ"ש הריב"ש דכיון ששעבל אאיסור גדה איך יחוש לאיסור קל שלפניו. לאו דוקא משום שיש בגדה איסור פרת הוא דאמרי' דאם לא חש על איסור פרת בנדאי לא יחוש על איסור הקל.

שקרי מדבריו בא ללמד לנד"ד שאין בו איסור פרת רק איסור דשניא אנפשי' חד"א וצ"ל דס"ל דהריב"ש קושטא דמילתא קאמר דבגדונו הכי הנה ומיהו לאו דוקא אלא כל שיש בבעילתו איסור תו לא אמרי' דכוננתו לקי' דמסתמא אינו חושש לזה וזה דלא כמ"ש הכנה"ג לחלק בין גדון הריב"ש לדריא"ז דהתם שאני דאיכא טענה דאם לאיסור פרת התיר וכו' משא"כ פשטני איסורים שנים וכו' והוא פלא אחר שכבר ראה באותו פרק תשו' מוהרימ"ט הנ"ל איך נתיישב דעתו.

לחלק בזה. וכבר כ' מוהרימ"ט שם דדוחק לחלק בין איסור חמור לאיסור קל ואם פו אם יש לדמות הריא דשה"ג לדהריב"ש אין מקום לחלק בין איסור חמור לאיסור קל.

אלא דלענ"ד בהריא דהשה"ג פיון דלא ידעינו לאיזה איסור נתפנון יש לומר שפוננתו לבחור הרע במיעוטו ובגדון פועין הריב"ש ומוהריט"ץ פיון דנדאי עשה איסור בבעילתו יזהה איסור פרת או איסור אחר יש סברא לומר דלא חש על בעילת זנות ובזה שייך שפיר סברת מוהרימ"ט דדוחק לחלק בין איסור חמור לאיסור קל (ונראה דמפני שראה הרב כנה"ג דברי רבו מוהרימ"ט דלא ס"ל לחלק בין איסור פרת לאיסור לאו כנז"ל הוא שהוכרח לחלק באו"א דאיסור גדה ידוע וכו' ודוחק) ובאמת הרי מציינו למוהריט"ץ דאית ליה סברת הרי ב"ש גם באיסור שאין בופרת ואפ"י איסור דאו' אינו ברור דיש בזה פידוע מחלוקת הפוס' בזה ומוהריט"ץ גופיה נקיט בלישניה שעבר ע"ד חכמים.

ואף אי פנימא דאין פוננתו לומר שהוא מדברבן מש. אלא שפרשוהו חכמים.

מ"מ פרת נדאי אין בו: והרב קהלת יעקב שם הביא משם הרב עץ החיים פר' נירא שפדברי מוהריט"ץ מסתברא ולא מטעמיה אלא פיון דאיסור קדושה המיוחדת איסור דרבנן הוא כמ"ש מרן פ"א ולקדוש ביו"ט גמי אסור מדר' א"כ למה יעבור איסור דרבנן לקדוש ביו"ט כ שלא לעבור האיסור דרבנן דקדושה פיון דאידי ואידי איסור דרבנן הוא וכו' ע"ד שזהו סברת ריא"ז שבשה"ג הנ"ל וכו' עי"ש ונלע"ד בהורמנותי דמר נ"ל דאפכא מסתברא דאם שניהם איסור דרבנן יש לנו לומר דטפי ניח"ל לעבור אאיסור דקידושין ביו"ט דלא חמיר לאינשי פולי האי פאיסור זנות ואפשר ג"כ דלאו כ"ע האי דינא גמירי וא"כ פיון שאיסור זנות ידוע ומפורסם וחמיר לאינשי דסתם אדם מישראל אינו פרוץ בזנות.

אף מי שפרוץ בשאר איסורין. יש לנו לומר דכוננתו לקידושין דזה הוא בעיני הבריות פקיהר נגד הזנות.

ועוד מטעם אחר י"ל דניח"ל בקי' מבזנות דאולי ברצונו לבא עליה ביו"ט כ פעמיים שלש. ואם יזהה לשם זנות יעבור על כל אחת ואחת.

ואם לשם קי' אינו עובר אלא בביאה ראשונה ושוב הרי מקודשת לו ועומדת ומה שסייעו מדברי ריא"ז נר' דאין ראיה. דסברת ריא"ז היא דניח"ל לאינשי לעבור על הקל ולכן אמרי' דכוננתו לזנות שהוא קל נגד איסור שיש בו מלקות.

אָבֵל פִּשְׁשֻׁנִיהֶם שְׁוִים יֵשׁ לוֹמֵר בְּהִפְּךָ דְאִסוּר זְנוּת חֲמִיר וְחֲצִיף הוּא לְאִינְשֵׁי מְאִיסוּר קִידוּשֵׁינָם בְּאִסוּר: וְהִנֵּה הָרֵב פ"ת בסי' קמ"ט סק"ב כ' דמ"ש הבאה"ט בְּשֵׁם הַרְדָּב"ז דְּהַמְתִּיחַד עִם גְּרוּשָׁתוֹ, פִּשְׁהִיא נִדְּהָ א"ץ גֵּט לָאו דְּוִקָא פִּשְׁנִתִּיחַד לְבַד אֶלָּא אַף אִם רְאוּהָ שְׁנִבְעָלָה א"ץ גֵּט דְּכִינּוֹן דְּלֹא חָשׁ לְאִסוּר פֶּרֶת לֹא יַחוּשׁ לְב"ז כַּמ"ש הַמַּל"מ בְּשִׁמּוֹ וְכֵן מִתְבָּאֵר מִתְּשׁוּ' הַרְדָּב"ז הַחֲדָשׁוֹת סִי שֵׁנ"א וְכו' עִי"ש וַיֵּשׁ לְתַמּוּהָ עָלָיו אִיף לֹא הוּק' לוֹ לְפִי זֶה דְּבָרֵי הַרְדָּב"ז אֶהְדִּי שְׁהָרֵי הַבֵּאָה"ט בַּסֵּק"א וְסֵק"ב כ' בְּשֵׁם הַרְדָּב"ז ח"א סִי עז"ר דָּאֵם גֵּרֵשׁ אֶשְׁתּוֹ מִשּׁוּם זְנוּת וְשׁוּב בָּא עָלֶיהָ צָרִיכָה מְמַנּוּ גֵט שְׁנֵי עִי"ש (פִּי אֵין שׁו"ת הַגָּ"ל מְצוּי אֶצְלִי) הָרֵי דַס"ל דְּלֹא אֶמְרִי פִּינּוֹן שְׁבִאוּתָהּ בִּיאָה עֵבִיד אִיסוּרָא לֹא חֲזִינֵי דְנִשְׁמַר מִבִּיאַת זְנוּת (כַּמ"ש הַמוֹהֲרִימ"ט הַגָּ"ל).

וְזֶה הִקְפָּה מַמ"ש בַּסִּי שֵׁנ"א וְאוּלַי מְפָנִי זֶה הֶעֱתִיק הַבֵּאָה"ט דְּבָרֵי הַרְדָּב"ז בְּנִתְיַחַד פִּי הֵיכִי דְּלֹא תִקְשִׁי דִּידִיָּה אֶדִּידִיָּה אַף בְּאַמַּת עֵינֵינוּ הַרְוֹאוֹת בְּתִשׁוּ' הַרְדָּב"ז בְּגוֹפֶן שְׁלֶהוּ דְמוֹכַח וְדֹאֵי דְגַם בָּבָא עָלֶיהָ בְּנִדְתָּהּ ס"ל דְּאֵין לְחוּשׁ).

וְאֵין לוֹמֵר דְּדוֹקָא לְגַבֵּי אִיסוּר נִדְּהָ הוּא דְאָמַר מֵר הַרְדָּב"ז דְּכִינּוֹן דְּפָקַר פְּוִלֵי הָאֵי לְעֵבֵר עַל אִיסוּר פֶּרֶת תּוֹ וְדֹאֵי לֹא חֲזִינֵי אֶזְנוֹת. מִשֵּׁא"כ בְּנִאֶסְרָה לּוֹ מְחַמַּת זְנוּת דְּלִיפָא פֶּרֶת.

דְּמִלְבַד שְׁפָכְרָ פֶּתְבִּתִּי בְּשֵׁם מוֹהֲרִימ"ט דְּאֵין סְבָרָא לְחַלֵּק בְּזֶה. וְגַם מַמ"ש בַּפ"ת שֵׁם בְּשֵׁם הָאֶבְנֵי מִלּוּאִים דְּהֶרְשֵׁב"א חוֹלֵק עַל הַרְדָּב"ז וְכו' מוֹכַח וְדֹאֵי דְלֹא ס"ל לְחַלֵּק פֶּן כִּיעִי"ש וְכֵן דַּעַת רַעַק"א שְׁהִבִּיא בַּפ"ת בַּסֵּק"א עִי"ש וְכֵן נֵר' דַּעַת הָרֵב בְּנֵי חֲזִי שְׁהִבִּיא בַּקָּה"י שְׁפִשְׁט ה"ס מְדַבְּרֵי הָרִיב"ש פַּנ"ל: וְעוֹד דְּמַדְבְּרֵי הַרְדָּב"ז בְּהִיא דַּסִּי שֵׁנ"א יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דְּלֹא ס"ל לְחַלֵּק בְּזֶה שֵׁכ' וְכֵן הִדִּין בְּמֵי שְׁפָרוּץ בְּעָרִיּוֹת וְרִגִּיל לְבֵא בִּיאוֹת אֶסוּרוֹת דְּכִינּוֹן דְּלֹא קָפִיד בְּהִכִּי לֹא בְּעַל לְשֵׁם קִידוּשֵׁינָם אֶלָּא לְשֵׁם זְנוּת בְּעֵלְמָא פִּשְׁאָר בִּיאוֹתֵי ע"כ וּמִסְתְּמִיּוֹת דְּבָרֵי מוֹכַח דְּגַם מִי שְׁרִגִּיל לְבֵא בִּיאוֹת אֶסוּרוֹת שֶׁל חֲזִיבֵי לְאוּיִן אֶמְרִי דְּלֹא בְּעַל אֶלָּא לְזְנוּת פִּשְׁאָר בִּיאוֹתֵי וְאֶע"ג דְּאֵין בְּחֲזִיבֵי לְאוּיִן אֶפִּי מִלְקוֹת בְּכַעַל בְּלֹא קִידוּשֵׁינָם לְדַעַת הַרְמַב"ם ר"פ ט"ו מֵהַל' אִיסוּרֵי בִּיאָה אֶלָּא אִיסוּר דְּאוֹרְזִינָתָא בְּעֵלְמָא וְאֶפִּי"ה מוֹכַח מִדְּבָרֵי הַרְדָּב"ז מִסְתְּמִיּוֹת דְּבָרֵי דְּגַם בְּזֶה אֶמְרִי דְּכּוֹנְנָתוֹ לְזְנוּת וְלֹא דוֹקָא בְּנִדְּהָ דְאִיפָא פֶּרֶת וְכֵן סֵתֵם וְכַתֵּב הַרְדָּב"ז בַּסִּי ת"ט דְּמִי שְׁרִגִּיל לְבִיאוֹת אִיסוּר לֹא אֶמְרִי דְּאֵינוֹ עוֹשֶׂה ב"ז.

וְאִם בְּכַשְׁלָא רְאוּנוּ וַיִּדְעֵנוּ בְּבִירוֹר בְּבַעֲלִיָּה זֹו שְׁעִשְׂאָה בְּאִיסוּר וְהִיא אֶפ"ל דְּשִׁמָּא עֵתָה בְּבַעֲלִיָּה זֹו שְׁאֶפְשֵׁר לוֹ לְתַמְנָן בְּהִתְרַתְרָנוֹן לְקִידוּשֵׁינָם. בְּכָל זֹאת אֶמְרִי וְתִלְיִנּוּ דְּסִירְכִיָּה נִקְיִט וְכִהְרִגְלוֹ הוּא עוֹשֶׂה כ"ש וְק"ו בְּכַשְׁעֵינֵינוּ רְוֹאוֹת דְּבִיאָה זֹו עֲצָמָה לֹא יִמְלֵט מְאִיסוּר דְּכִינּוֹן שְׁגָרְשָׁה מִשּׁוּם זְנוּת הָרֵי אֶסוּרָה לּוֹ מִן הַתּוֹרָה וְהוּא וְדֹאֵי יוֹדַע שְׁאֶסוּרָה לּוֹ דְּמִפְנֵי זֶה הוּא שְׁהוֹצֵרָה לְגָרְשָׁה פִּשְׁיִטָא וְדֹאֵי דִישׁ סְבָרָא לוֹמֵר דְּלֹא חָשׁ עוֹד מִשּׁוּם ב"ז.

דְּאֵין סְבָרָא לוֹמֵר דְּכַשְׁאֵינוּ רִגִּיל מְחַלְקֵינוּ בֵּין אִיסוּר פֶּרֶת לְאֵינוּ אִיסוּר פֶּרֶת. וְכַשְׁרִגִּיל אַף בְּאִיסוּר שְׁאֵין בּוֹ פֶּרֶת.

אֶמְרִי דְּבִיאָה זֹו ג"כ לֹא חָשׁ לְב"ז. דְּכִינּוֹן דְּבִיאָה זֹו עֲצָמָה אִתְרַע חֲזִקְתִּיהָ שְׁהָרֵי בְּעַל בְּאִיסוּר.

אי פשיטא לן בעלמא דמרעינו חזקתיה דגברא משום דרגיל באיסורי לאווינו. הכי נמי איבעי לן למימר היכא דאיתרע חזקתיה באיסור לאו באותה ביאה עצמה שו"ר דברי הרדב"ז דסי' עז"ר ה"ד הרב שמן המשקה ד' כ"ב ע"ג ד"ה ועיין וכו' דכשהוציאה משום זנות וראויה שנבעלה צריף גט שני דכיון דבעל כל מה דאפשר לתמן מתקן דאי בעיל לשם זנות אית ביה תרי איסורי איסור זנות.

ואחרי אשר הוטמאה ומשו"ה בעיל לשם קידושין לתמן שלא יהיה ב"ז אלא בעילת איסור עכ"ל ולפום האי סברא מסתברא ודאי דגם בבעל נדה אית לן למימר דכל כמה דאפשר לתמן מתקן ובוועל לשם קידושין כדי שלא יהיה לו אלא בעילת איסור ואפשר דמ"ש הרב שמן המשקה (ע"ד הרדב"ז אלו) ונ"ל ועיין להרב משל"מ פ"י מהל' גירושין הח"י ע"כ פננתו לרמזו סתירת דברי הרדב"ז ושם ד' כ"ו ע"ד הן ל"ו הובא תשו' הג' חק"ל ושקו"ט בענין זה טובא ובד' ז"ך ע"ג עמד בסתירת דברי הרדב"ז הללו וכו' דדונק לחלק בין איסור פרת לאיסור לאו דממ"ן פיון שפידו לתמן וכו' ועוד דאיסור לאו דמתזיר סוטהו נמי חמיר מביאת זנות דעלמא ואמרי' בפ"ק דיבמות טומאה פתיב בה בעריות ע"כ: גם אשו"ר בס' ימי שלמה בפ"ב מהל' תמורה שכ' בשם הרב שמחת יהודה סי' י"ז שהק' דברי הרדב"ז אהדדי ולא ניח"ל לחלק בין איסור פרת לאיסור לאו דמ"ל איסור לאו מ"ל איסור פרת וכו' והרב המחבר פקפק ע"ד בזה דאין שייף לומר מ"ל איסור לאו וכו' וגם לענד"ן דלא שייף בענין זה הא דמ"ל איסור לאו וכו' דנדאי סברא הוא פיון דאיסור פרת חמיר לאינשי מסתמא פרישי מניה וכי חזינו דהאי גברא לא פריש מניה אמרי' שפיר דגם מהקל לא פריש דלא חייש ליה.

אבל פי לא פריש מאיסור הקל בעיניו אין לנו הוכחה דעביד איסור אחר דכונתיה) ומצויין שם שו"ת חק"ל אה"ע סי' ל"ח ועוד ספרי דבי רב דלא שכיחי גבאי. ואת דברי שמן המשקה הנ"ל לא העלה על דל שפתיו.

וע"ע בכנה"ג שם אות יו"ד שהביא בשם הרדב"ז בח"א סי' קפ"ד דהמתייחד עם גרושתו בנדחה א"ץ גט ואמצ"א לראות אם דבריו בתשו' זו הם כדבריו ממש שבתשו' הקדשות סי' שנ"א (שכ' דל"ח לקידושין דממ"ן אם זהיר באיסור נדה לא בא עליה ואי לא חייש לנדה נדאי לא בעל לשם קידושין וכו') דא"כ הוא יש לתמוה על הכנה"ג שראה ב' תשו' הרדב"ז שהיא דסי' עז"ר שהזכיר באות ב' והיא דסי' קפ"ד שבאות יו"ד ולא יעיר דסתרא"י גינהו.

אף אם לא נזכר שם האי ממ"ן רק כ' סתם דהמתייחד עם גרושתו א"ץ גט ניקח דבסי' קפ"ד קאמר דאם נתייחדה א"ץ גט דמסתמא זהיר הוא באיסור נדה. וסמכי' דלא בא עליה.

ובסי' עז"ר קאמר דאם נבעלה צריכה גט והפל שפה אחת ודברים אחרים. ואשר נמצא אצלו שו"ת הרדב"ז הנ"ל ישכיל בכונתו.

ואף דאפ"ל דמאי דלא הוק' להרב כנה"ג דברי הרדב"ז אהדדי הוא משום דס"ל לחלק בין איסור פרת ללאו כמ"ש באות ב' לחילוק הראשון. מ"מ לדין אין זה מן הישוב לפי מ"ש הרבנים הנ"ל דדונק לחלק בזה.

וגם דַּכְבֵּר פְּתִיחֵי שְׁמֵי דְבָרֵי הַרְדָּבָה בְּסִי שְׁנֵי אֲוֹת"ט מוֹכַח דְּלֹא ס"ל לְחַלְקֵי בְּכֹה. וְצָרִיף
לְעֵינֵינוּ בְּסִי נְדִיב לֵב ח"א ס' ע"ו וְחֵיִים שְׁאֵל ח"ב ס' ו' וְנִשְׁמַת חֵיִים ד' מ"ו צִיּוּנָם בְּיִשְׁרֵי
לֵב ד' ל"א ע"ב וְאֵין גַּם אֶחָד מְצוּי אֶצְלֵי.

וְשֵׁם בְּיִשְׁרֵי לֵב ד' מ"ח אֹת ס"ב כ' דֶּהֲבוּעַל בְּיוֹם הַפִּיפּוּרִים אוֹ שְׁהִיְתָה נִדָּה לֹא אֶמְרִי
אֵין אַעֲבָב"ז כַּמ"ש בְּקַה"י וְנִד"ל וְכו' וְשׁוּב כ' וְעֵינֵינוּ נְדָרִים צ"א הֵוֹא נֹאֲרָף דְּעַל לְגַבְיָה
אֶתְתָּא א"ל לֹא תִיכּוֹל דְּטַעֲמִינוּן תְּנִיָּא אֶמְרֵי רַבָּא אֶתְתָּא שְׁרִיָּא אִם אֵי תָּא דְּעַבְדֵי אִיסוּרָא
נִיח"ל דְּלִימּוֹת וְכו' וְי"ל עכ"ל וְלִפִּי הַנֵּר' פּוֹנְתוֹ לְהוֹכִיחַ דְּמִי שְׁעוֹשֵׂה אִיסוּר אֶחָד לֹא יַחוּשׁ
לְאִיסוּר אַחֵר דְּנִדְאֵי חוֹבָה עָלָיו לְגַלּוֹת רְזוּ זֶה דְּטַעֲמֵם חֵינִיָּא מְשׁוּם לֹא תַעֲמֹד עַל דָּם רַעָף.

וּמִינָה לְבוּעַל נִדָּה דְּלֹא יַחוּשׁ עַל ב"ז. וְע"ז כ' דִּי"ל אוֹלֵי ר"ל דְּשִׁאֲנֵי הֵהִיא דְּאִינוּ עוֹשֵׂה
שׁוּם מְעַשֵׂה רְשָׁע אֶלָּא בְּשׁוֹאֲת"ע וְעוֹד יֵשׁ לְחַלְקֵי דְּהֶתֵּם אִיסוּר הַשְּׁנֵי גַּמְשָׁף מְהֵרָאשׁוֹן כִּי
כָּל זְמַן שְׁבַעֲלָה חֵי לֹא יוֹכֵל לְמַלְאוֹת תְּאֹנֹת לְבוֹ הָרַע וְק"ל: וְעַתָּה רְאִיתִי בְּסִי עַמּוּדֵי אִשׁ
הַנֵּד"מ לְאֶחָד מְגֹאֲוֵי דוֹרֵינוּ יצ"ו בְּד'צ"ט ע"ב שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם ס' פְּרִי דְּעָה שֶׁהַצ"ע דְּבָרֵי
הַרְדָּבָה אֶתְדִּי וּמִנִּי"ר כ' דִּנ"ל דְּלֹא כ' הַרְדָּבָה אֶלָּא בְּאִיסוּר פְּרַת דְּכִינּוֹן שְׁהַפְקִיר לְאִיסוּר
פְּרַת ל"ח לְבַעֲלִית זְנוּת וְכו' לִיִּשְׁבַּב בְּזָה קו' הָאֲבִי מִיְלּוּאִים (שְׁהִבִּיא הַפ"ת סק"ב) ע"ד
הַרְדָּבָה מִתְּשׁוּ הַרְשָׁבָא וְגַם לִיִּשְׁבַּב בְּזָה מַה שְׁנִרְגָּשׁ הַמְשַׁל"מ ע"ד הַרְדָּבָה מִהֵהִיא
דְּתַמּוּרָה וְהִבִּיא דְּבָרֵי הַכְּנֵה"ג הַנֵּר' שְׁמַחֲלֵק כֵּן וְכו' שְׁמַפְנֵי זֶה הָעֵתִיק הַכְּנֵה"ג בְּאוֹת יו"ד
מ"ש הַרְדָּבָה הַמְתַּיִיחַד עִם גְּרוּשְׁתּוֹ נִדָּה א"ץ גַּט.

וְהַפ"ת סק"ב שְׁכ' דֶּהֲכְנֵה"ג שְׁמַפְקֵק ע"ד מוֹהַר"י הַלּוֹי בְּכַהֵן שְׁבָא עַל גְּרוּשְׁתּוֹ כ"ש
דְּמַפְקֵק בְּזָה שְׁגָה בְּזָה דְּאֶדְרָבָה בְּזָה מְסַפִּים הַכְּנֵה"ג לְהַרְדָּבָה"ז. וּמִזֶּה נִסְתַּר רְאִיתֵי הַב"ח
מְהַרִּיב"ש.

וּמוֹהַרִּיט"ץ כ' דְּאֶפִּי פְּשַׁעוֹבֵר עַל אִיסוּר דְּרַבְּנָן אֶמְרִי ג"כ אַעֲבָב"ז, וּבַפְּח"י הַק' בְּשֵׁם
לֵה"ק אֶמְאֵי לֹא הַזְּפִיר מוֹהַרִּיט"ץ דְּבָרֵי הַרִּיב"ש וְלַפְמ"ש דִּי"ל דְּהַרִּיב"ש לֹא כ"כ אֶלָּא
בְּאִיסוּר פְּרַת א"ש אֶלּוֹ תוֹד"ק נְרוֹ. וְיֵשׁ לְפַקֵּק בַּמ"ש שְׁמַפְנֵי זֶה הָעֵתִיק הַכְּנֵה"ג וְכו'
דְּמַשְׁמַע דְּבִלָּא הֵיִשׁ לָנוּ אֵינָה קוֹשְׁיָא עַל הַכְּנֵה"ג וְאֶנְכִּי לֹא יִדְעַתִּי מֵאֵי ק' דְּאָרְף אֵי לֹא ס"ל
לְהַכְּנֵה"ג לְחַלְקֵי בֵּין אִיסוּר פְּרַת וְכו' אֵין שׁוּם קוֹשְׁיָא עַמ"ש בְּאוֹת יו"ד כִּי שָׁם כ' בְּשִׁמּוֹ
דָּאִם בָּא עָלֶיהָ בְּנִדְתָּה א"ץ גַּט אֶלָּא כ' בְּנִתְיִיחַד לְבַד דֹּא"ץ גַּט.

וְאוֹלֵי בְּבָא עָלֶיהָ צָרִיף גַּט כִּהֵהִיא דְּהַרְדָּבָה שְׁהִבִּיא בְּאוֹת ב' וְא"כ מְמ"ן אֵין לָנוּ שׁוּם
קוֹשְׁיָא עַל הַכְּנֵה"ג דָּאִם בְּאֶמֶת בְּתִשׁוּ שְׁהִבִּיא בְּאוֹת יו"ד לֹא בָּא מְפֹרֵשׁ בְּדְבָרֵינוּ לָאִם
בָּא עָלֶיהָ אִם צָרִיף גַּט אוֹ לֹא א"כ הוּא הָעֵתִיק מ"ש בְּתִשׁוּ הַרְדָּבָה"ז וְאֵין דְּבָרֵי הַרְדָּבָה"ז
סוֹתֵרִים כְּמוֹכֵן.

וְאִם בְּאֶמֶת בְּדְבָרֵי הַרְדָּבָה"ז מְפֹרֵשׁ דָּאִם בָּא עָלֶיהָ א"ץ גַּט אוֹ שְׁכ' שָׁם כְּדָרְף שְׁכ' בְּתִשׁוּ
הַחֲדָשׁוֹת ס' שְׁנֵי אֶתְנָל א"כ כ"ש וְכו"ש דִּלְק"מ עַל הַכְּנֵה"ג שְׁהִרֵי הָעֵתִיק מ"ש בְּנִתְיִיחַד
וְהַשְּׁמִיט מ"ש בְּנִבְעֵלָה מְשׁוּם דְּבָזָה דְּבָרֵי הַרְדָּבָה"ז סִתְרָא"י נִינְהוּ עַמ"ש בְּשִׁמּוֹ בְּאוֹת ב'.

וְאֶדְרָבָא לְפִי זֶה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דֶּהֲכְנֵה"ג לֹא סְמָךְ עַל חִילּוּקוֹ הֵרָאשׁוֹן שְׁבָאוֹת ב' בֵּין אִיסוּר
פְּרַת וְכו' דֹּא"כ הִי"ל לְכַתּוּב דְּגַם בְּנִבְעֵלָה א"ץ גַּט דְּבָזָה גַּם לַמ"ש בְּאוֹת ב' דְּצָרִיף גַּט
שְׁאֲנֵי הֵקָא דֶּהוּא אִיסוּר פְּרַת וְעכ"פ קוֹשְׁיָא וְדֹאֵי אֵינּוּ לָנוּ ע"ד הַכְּנֵה"ג מְמ"ש בְּאוֹת ב'

ובאות יו"ד (אלא דאם באמת פתוב בתשו' ההיא דנבעלה א"ץ גט הנה לנו תמיה על הכנה"ג שראה שתי תשובות הרדב"ז האל ולא יעיר בסתירתם.

ואין במשמעות דברי הרב עמודי אש גרו שפונתו לזו): ומ"ש דהפ"ת שגה וכו' הנה פשיטא לי כי הרב פ"ת לא הנה בידו ס' הכנה"ג כדמוכח מדבריו במקומות רבים ואם מה ששגג הוא שהי"ל לחלק מדעתו פן לא עליו תלונתו כי הוא סמוך על דברי רעק"א שיהביא בסק"א דלא משמע ליה לחלק בזה כיעי"ש.

ואינו צודק לומר על מי שאינו מחלק פן כי שגגה הוא שפכר פתבתי למעלה פי שרים רבים ונכבדים דחיקא להו לחלק בהכי. ומה גם פי לפי המבואר בדברי מוהרימ"ט פי בהיה דהריב"ש (אין שו"ת הריב"ש מצוי אצלי) היו אנוסים על הטבילה פי א"א להם להיות מקנה טהרה וכו' א"כ אין זה אפקרוותא פל כף פי היכי דנימא דדוקא בהפקר פולי האי דלא חש על איסור פרת הוא דלא חייש אבעילת זנות פי אנוס הוא על הנדה.

ומ"ש בשם מוהריט"ץ נראה ודאי דט"ס יש וצ"ל ומוהריט"ץ כ' דגם פשעובר על איסור דרבנן ג"כ לא אמרינן אין אעב"ז. וכבר צדדתי למעלה דאינו מוכרח דס"ל למוהריט"ץ פן דכמו זר נחשב בעיני לומר דמשום שלא חשש על איסור דרבנן לא יחוש על בעילת זנות.

והרי אפי' בכשראינו שפא ביאה אסורה מדאורייתא איכא מ"ד דלשם קידושין בעל דכל פמה דאפשר לתקן מתקן. והיכי נימא דאפי' כשראינו שמה שלא חש הוא על איסור דרבנן לא חש לבעול לשם קידושין והוא מחלוקת מן הקצה אל הקצה.

ועוד נ"ל דאף אי נימא דמוהריט"ץ ס"ל דשאר עינויים אינם מן התורה. מ"מ אין להכריח דס"ל דרף פלל דכל מי שלא חש על איסור דרבנן ודאי לא יחוש על בעילת זנות.

די"ל דיוה"כ שאני דעיצומו של יום אדיר בימי שנה חמור מאד בעיני העולם. וזה שלא חשש לו חשיב אפקירוותא וי"ל עליו דגם על זנות לא חש.

אבל בשאר איסורין דרבנן לא נימא דמדלא חש אאיסור דרבנן לא חש אבעילת זנות. ומ"ש ליישב קו' הלה"ק על מוהריט"ץ שלא הביא מדברי הריב"ש וכו'.

אומר אני א"כ כ"ש דקשה על מוהריט"ץ. דאם לפי הס"ד של הלק"ק ק"ל על מוהריט"ץ שלא נסתיע מהריב"ש כ"ש דתיקשי לן אם דינו וסברתו הוא היפך סברת הריב"ש ובעיקר פלל זה הנה ראיתי בס' נחמד שנדפס מקרוב לאחד מגאוני דורנו יצ"ו הכי קרא שמו תורת חסד והוא שו"ת לא"ח שהאריף בזה בס"ב אות ב' ולא יכולתי פעת להתבשרם בנעם שיח דב"ק עי"ש ולקמן אות קמ"ה רשמתי עוד בזה עי"ש: לג אין אדם משים עצמו רשע אי אמרי' פן במע"ר בעבירה דרבנן נסתפק בזה הרב ארעא דרבנן באות י"ז ומסיק דגם בדר' אמרי' אאמע"ר וכן מסתבר ליה להרב עפ"ד שם.

ובקהלת יעקב אות י"ז כתב דהוא מחלוקת הראשונים שיהביא בא"ז לכתובות ד' י"ח ולהרמב"ן והרשב"א והרא"ה (בדעת רש"י) דבעבירה דרבנן לא אמרי' אאמע"ר וצ"יין לעיין בספרי הרבנים פני משה ח"ב סי' ק"ה וזרע אברהם חיו"ד סי' י"ד ואין מצויים

אָצְלִי לַעֲיִן בְּדַבְּרֵי קִי וְהָרַב יִשׁוּעוֹת יַעֲקֹב בְּאֵה"ע סִי קִס"ז סִק"ו (בד"ה וּבְגוּף) פְּתַב
דְּנִחְלָקוּ הָאֲחֵרוֹנִים בְּשׁו"ת פְּנִי מִלְּשָׁה וּמוֹהַר"א שְׁשׁוֹן אִי בְּעֵבְרִית דְּרַבְּנָן אֲמַרְיִנָּן אֲמַע"ר.

וְהוּא הוֹכִיחַ מְדַבְּרֵי הָרֵאָב"ד גַּבִּי מִשְׁמַשְׁתּוֹ נִדְּהָ דְאֲמַרְיִנָּן מָנָא יְדַע דְאֲמַרְהָ פ' חֲכָם טִיְהָר
לִי אֵת הַפְּתָם וְאֲשַׁתְּכַח שִׁיקְרָא וְכ' הָרֵאָב"ד דְמַאי דְלָא מוֹקִי לָהּ בְּמוֹדֵית מְעַצְמָהּ. מִשׁוּם
דְּאֲמַע"ר וְאִינְהָ נְאֻמָּת ע"ז וְקִשְׁיָה הָא בְּלֵא"ה מוֹקִי לָהּ הַש"ס בְּפִתְחָם וּכְתָמִים אִינָם רַק
מְדַרְבְּנָן וְכַדְרַבְּנָן נוֹכַל לְאֹקְמִי בְּמוֹדָה דְלֵא שִׁינְיָה בְּזָה אִין אָדָם מְע"ר אֶלְא וְדַאי דִּס"ל
לְהָרֵאָב"ד דְרַאף לַעֲשׂוֹת ע"ר בְּדַרְבְּנָן אִינוּ נְאֻמָּן וְכִינָן שְׁכֹן דַּעַת רֵאשׁ הַקְדָּמוֹנִים פְּשִׁיטָא
שְׁכֹן הַדִּין אֲמַת נְכוֹן עכ"ל וְהִנֵּה מ"ש בְּשֵׁם הָרֵאָב"ד לֹא יְדַעְתִּי אִיָּה מְקוֹם כְּבוֹד גּוּף דְבָרֵי
הָרֵאָב"ד שְׁאָם כְּוִנְתּוֹ הִיא לִמ"ש הָר"ן בְּפָרְק הַמְדִיר וּמ"ש בְּש"ס ד' ע"ב ע"א אֲמַתְנִיתִין
דְּנֹאֲלוּ יוֹצְאוֹת שְׁלֵא בְּכַתְּוָבָה וְכו' בִּמְכַתְהוֹר דְבָרֵי תְמוֹהִים דְהָרֹאָה יִרְאָה דְהָר"ן הִבִּיא
דְבָרֵי הָרֵאָב"ד גַּבִּי חֲלֻנְקָה דְהָאֲכִילְתּוּ שְׁאִינוּ מְעוֹשֵׁר וְהוּא אִיסוּר תּוֹרָה וְכֵן בִּשְׁטַמ"ק שְׁם
בְּשֵׁם הָרִיטְב"א הִבִּיא דְבָרֵי הָרֵאָב"ד גַּבִּי שְׁאִינוּ מְעוֹשֵׁר וְאִין מְקוֹם לְהוֹכִיחַ מְזָה דְגַם
בְּדַרְבְּנָן אֲמַרְיִנָּן אִין אָדָם מְע"ר.

וְעַם שְׁיֵשׁ מְקוֹם לְהוֹכִיחַ גַּם מִבְּבֵא זֹו בְּסִיגְנוֹן אַחַר דָּאִם אִיתָא דְבַרְבְּנָן אֲמַרְיִנָּן דְמְע"ר
הו"ל לַש"ס לְאֹקְוִמָא בְּמַעֲשֵׁר דְרַבְּנָן וְכִשְׁהִיא עַצְמָהּ מוֹדָה אֶלְא וְדַאי צ"ל כְּדַעַת הָרֵאָב"ד
דְגַם בְּדַרְבְּנָן אֲמַרְיִנָּן אִין אָדָם מְע"ר נִרְאָה וְדַאי דְאִינוּ מְוַכְרַח לּוֹמַר כֵּן וְאֹמַר אֲנִי שְׁאִילּוּ
הִנֵּה רֹאָה דְבָרֵי הָרֵאָב"ד שְׁהִבִּיא בֵּאִס"ז בְּסוּגְיָא דְד' ח"י הַנ"ל לֹא הִנֵּה מְחַלִּיט לּוֹמַר
כֵּן מֵאַחַר שְׁלֵא בָּא מְפֻרָשׁ בְּדַרְבְּרֵי הָרֵאָב"ד שְׁפֹרְכַר כֵּן וְגַם מְגוּף דְבָרֵי הַש"ס אִין הִכְרַח
לְזָה דִי"ל כִּמ"ש הָר"ן וְהָרִיטְב"א ע"ד הָרֵאָב"ד דְמַאי דְלָא מוֹקִים הַש"ס בְּשִׁהוּדֵיתָ הִיא
עַצְמָהּ הִינְנוּ מִשׁוּם דְהָיִי מִיִּלְתָּא דְלֹא שְׁכִיחָא שְׁהִיא תּוֹדָה מְעַצְמָהּ.

וְאַתָּה תַּחֲזִיחַ לְמָרְן חִיד"א בְּבֵרְכ"י ח"מ סִי ל"ד אֹת ל"ד דְשִׁקוּ"ט בְּזָה וְרַמִּי וּמְקַשִּׁי ע"ד
הָרַב אֲד"ר הַנ"ל (וְלֹא רֹאָה מ"ש בְּקַה"י הַנ"ל כִּיעִי"ש) וְהִבִּיא דְבָרֵי הָרֵאָב"ד בְּסוּגְיָא
דְכַתְּוּבוֹת הַנ"ל וְכַתְּבַת דְּדַעַת הָרַמְב"ן וְהָרַשְׁב"א דְבְּכָל עֵבְרִית דְרַבְּנָן אִף בְּמִשְׁחָק בְּקוּבָא
אֲמַע"ר וְלְהָרֵאָב"ה בְּמִשְׁחָק מְע"ר וְזָה דַּעַת רַש"י אֶלְיָבָא דְהָרַמְב"ן (עִי"ש בְּד"ה עֲלָה)
וְעוֹד הָאָרִיף וּשְׁקוּ"ט עַל דְבָרֵי הָרַבְּנִים פְּנ"י בְּסוּגְיָא הַנ"ל וּפ"מ וּזְר"א וְכַתְּוּבוֹת עוֹלָם
בְּעִנְיָן זָה.

וּבְיַעֲרִי אֲנָן מַע' זֹו אֹת ט"ן הַזְּפִיר דְבָרֵי הַקַּה"י עִי"ש גַּם ה"ה מוֹהַרְח"א בְּקוּבָתְרִיס
שְׁבִסו"ס אֲשֻׁדוֹת הַפְּסָגָה ד' ז' ע"ג הָאָרִיף בְּזָה וְהִבִּיא סו' דְכַתְּוּבוֹת ד' ח"י וְדְבָרֵי רַש"י
וְהָרֵאָב"ד שְׁבֵהא"ז וְאַחַר שְׁהָאָרִיף בְּזָה נִסְתַּפֵּק בְּעַדִּים שְׁאֲמָרוּ פְּסוּלֵי עֲדוֹת הִינְנוּ מְחַמַּת
עֵבְרִית דְרַבְּנָן אִי מְצִי הַלְוָה לּוֹמַר קִי"ל כְּרַש"י דְבְּדָר' מְע"ר וּמְסִיק דִּס' רַש"י בְּזָה יַחֲזִידָהּ
הִיא וְלֹא מְצִי לְמִימַר קִי"ל עִי"ש בְּד' ח' ע"ב.

גַּם מָרְן מוֹהַרְד"ף בְּשׁו"ת מְכָתָם לְדוֹד בֵּינ"ד סִי ל"ד ד' צ"ז ס"ו ע"א פְּתַב וְנ"ל וְאָפְקִי
יֹאמַר שְׁלֵא נָתַן אֶלְא אֲבָק רַבִּית דְר' הָרִי מְבִנְיָר בְּדַרְבְּרֵי הַפּוֹסְקִים דְהָא דְאֲמַע"ר הוּא
אֲפִילוּ בְּאִיסוּר דְרַבְּנָן כְּדִמְוֹכַח מִהִיא דְכַתְּוּבוֹת גַּבִּי אֲמָנָה הִיוּ דְבָרֵינוּ כִּינָן דְעוֹלָה הוּא
אֲעוֹלָה לֹא חֲתָמִי (דְּפִסּוּל אֲמָנָה הוּא מִשׁוּם אֵל תִּשְׁכֵּן בְּאַהֲלָךְ עוֹלָה וְהוּא אֲסַמְכָתָא
מְדַרְבְּנָן עֲיִין בְּאֲשֻׁדוֹת הַפְּסָגָה שְׁם וּבְרַב פַּת"ש אַה"ע סִי ז' ס"ק ט"ז (ד"ה וְאַח"כּ בְּסִי
י"ג) פְּתַב דְּבִתְשׁוּ בְּרִית אַבְרָהָם סִי י"ג הָאָרִיף לְהוֹכִיחַ מִפְּמָה דּוֹכְמִי דְגַם בְּדַרְבְּנָן אֲמַרְיִ

אאמע"ר דלא פהתנמים בכללי מגו אות ק"ה גם בפ"ת יו"ד סי' א' סק"ו הזפיר מחלוקת הבר"א עם התנמים בזה ובפ"ת אא"ע סי' קס"ט ס"ק כ"ד וד"ה ועיין עוד) כתב דהרב נו"ב מ"ת סי' קנ"ו מסתפק בזה דשמא לא שייך אאמע"ר אלא בדברשהתורה קראתו רשע וכו' וציין ע"ז דברי התנמים ובר"א עי"ש ולא בטפל אותו צדיק הנו"ב לשום עיונו בזה כי נראה מןספם דגם בדרבנן אמרי' אאמע"ר ועיין להרב חשק שלמה סי' ל"ד אות מ"ז (אחז"ר בא לידי שו"ת יד יוסף להג' מוהר"י דייטש וראיתי בסי' ז"ך שהשיג על הנו"ב ממ"ש הריב"ש סי' שצ"ו דאף בכשאינו נפסל לעדות ושבועה משום דלא משמע להו איסורא אינו נאמן לומר מכרתי המשכון וכו' ולפי הנר' גם מעיני דמר נעלם דברי פל הפוס' שרשמתי דס"ל בפשי' דגם בדר' אמרינן אאמע"ר ולכן לא מצא להשיגו כ"א מדברי הריב"ש(ש): ומן האמור בענין יל"ד עמ"ש מרן החבי"ב בכנה"ג ח"מ סי' ל"ד אות ס"ח בשם מוהר"ם מינץ סי' ע"ד דכשם שאמרו אאמע"ר כף אין אדם משים עצמו רמאי.

ואין ס' הנ"ל מצ"א לראות מאי קמ"ל דהא נדאי העושה רמאות לכל הפחות הוא עובר אדרבנן ונהרי פשוט דגם בדרבנן אמרי' אאמע"ר ועיין בזה בס' חנינא וחסדא בח"ב ד' כ"ט ע"ד ובשו"ת שו"מ ח"ג סי' ס"ב שהבאתי לקמן באות ל"ד כ' בשם הא"ז לכתובות ד' י"ט דגם באומר שלא עשה מצוה מן המנובחר אמרי' דאינו נאמן דאין אדם מ"ע שלא עשה מצוה מהמנובחר א"כ כ"ש באומר שעשה רמאות נדאי איפא איסורא דלא מהימן ומצאתי בשו"ת נו"ב מ"ת אה"ע סי' ע"א שכ' נרמאי היינו רשע ור' יוסי אמר מה הפסיד הרמאי וה"ז רשע וגזלן וקראו רמאי וכו' עי"ש עוד ועיין שואל ומשיב מהדורא ב' סי' פ"ג ד"ה והנה בשנת תרנ"ג וכו' שכ' דאם משים עצמו דאינו רוצה ליטול את ידיו בעלותו לדוכן כפר כ' בשט"מ לכתובות ד' ח"י דאף שיאמר שלא עשה כמו שראוי לעשות שייך אאמע"ר וכ"ש בזה ע"כ מדבריו אלו משמע דס"ל דהכי נקיטינן וכ"ש באיסור דרבנן וכ"כ שם בסי' מ"ח (ד"ה והנה) ונ"ל ואף מה שאינו רק מדת חסידות אינו נאמן על עצמו וכ"ש בזה דאיפא איסור דר' ע"כ אמנם במחכ"ת הגי' מילי דמר סתרא"י גינהו שהרי כתב בשו"מ מ"ק ח"ג סי' קמ"ז ד' נ"א ע"ד ואף דרש"י כ' דהוי רשע ואין נאמנים ומבואר שם בשט"מ דאף במצוה מהמנובחר לא משוי נפשיה רשע וכ"כ הקצה"ח סי' ל"ה ה"ד לר"מ וכו' אבל לדין דפ"ן דוחה פל העבירות שוב אסור למסור עצמו ול"מ נפשיה רשע עכ"ד וק"ל ועיין ב"ש סי' קנ"ב ס"ק י"ג דנראה דפשיטא ליה דבאיסורין דרבנן אדם מע"ר והוא היפך דעת פל רבני האחרונים כמו שכתבתי למעלה: והגיע לידי ס' היקר כתב סופר חיו"ד וראיתי בסי' פא שנשאל באחד שמעיד על דבר שביד חברו שהוא אסור מדר' והעיד פן אחר שהוא עצמו אכל לפנינו מאותו דבר אם נאמן או נימא אאמע"ר וכ' דמ"ש השואל ראיה מדברי הר"ן בפ' המדיר בשם הראב"ד (והיא הראיה שהביא בישועות יעקב שהבאתי למעלה) שגה ברואה דהראב"ד קאי על מאכילתו שאינו מעןשור וכו' ושקו"ט בזה.

ואי גרסינן בש"ס פ' חכם טיהר לי הפתם או דם וכו' והביא דברי הראשונים שבאס"ז לכתובות ד' ח"י הנ"ל וכתב דרוב פקל הראשונים הרא"ה רמב"ן רשב"א ריטב"א ס"ל דאין נאמן לשום ע"ר אפי' בדר' ויש מהראשונים שלמדו זכות על רש"י דגם הוא ס"ל פן אלא דבמשחק בקוביא דבעצם הדבר אין שום איסור אפי' מדרבנן כ"א פסול עדות מדרבנן הוא דס"ל דנאמן וכ' דהב"ח ח"מ סי' מ"ו כ' דבפסולי עבירה אפי' משחק בקוביא

אין נאמנים והצ"ע ממ"ש הב"ח שהביא הב"ש בסי' קנ"ב ס"ק י"ג ועי"ש מאי דמסיק לנדון שאלתו בארץ ורוחב תבונתו ועיין בית שלמה ביו"ד סי' ל"ב ד' כ"ד ע"ב דפשיט"ל דגם בדר' אאמע"ר ומוכית פן מדברי הראב"ד ביהיא דמאכילתו שאינו מעושר עי"ש סיגנון ראיתו ויתכן שפן היתה גם פונת הרב ישועות יעקב וחידיוש הוא שלא ראה בזה מה שפתבו הראשונים הנז"ל.

ובפיה"מ תפארת ישראל פ"ו דיבמות מ"ה אות כ"ב כ' מסבא דכין דמה שאין אמע"ר הוא משום דאדם קרוב א"ע א"כ מ"ש דאורייתא או דרבנן ועיין פתובות ח"י ב' רש"י ד"ה הפה שהתיר ע"כ וגם הוא לא זכר מפל המבוכה שבדברי ראשונים ואחרונים הנ"ל ועכ"ף הא פשיט"ל דגם באיסוף דר' אמרינן אאמע"ר וביאר שם דדוקא בהרגתו או פ' רבעני שאומר בפ' שחטא משא"כ בארוס שאומר צדקה ממני דנאמן משום שאינו אומר בפ' שבעלה בלא ברכה ובלא טבילה לנידתה וכו' עי"ש ובשו"ת בית שלמה הנ"ל בסי' ל"א ובהגהה מן המחבר באריכות והרב זרע מת ח"ב סי' ק"ה באלמון ששידך אלמנה ונשבע לישא אותה תוך זמן פ' ולפי דבריה הזמן הוא תוך ג' רגלים למיתת אשתו כ' ע"ז דאין לומר דאינה נאמנת משום דאמע"ר דהא לאו כ"ע דינא גמירי דאסור לישא תוך ג' רגלים עכ"ל הנה גם הוא ס"ל דבדרבנן ג"כ אמרי' אין אדמע"ר: אחר זמן ראיתי בשב שמעתי ש"ז פ"ה שכתב שבספרו קצה"ח סי' ל"ה סק"ד כתב דכל שאומר שלא עשה כדיו אמרי' אין אדמע"ר והביא ראיה ממ"ש בחי' הרשב"א פ"ב דכתובות דמשום חסידות אמרינן אאמע"ר ונדחה ראיה זו עי"ש ובשו"ת בית שלמה יו"ד סי' י"ד ד' י"ג ע"ג עוד כתב כ"ת לנדו"ד מ"ש הרשב"א פתובות ד' י"ט דאף בדבר חסידות אמרינן אין אדמע"ר.

ועם פי אין מזה ראיה לנ"ד בפ"ט לפמ"ש בש"ש ש"ז בדברי הרשב"א אלו. אג"י תמה על כ"ת שהביא ראיה מזה דהא הרשב"א כ"כ לר"מ והלכה פרבנן ואף ר"מ הא למסקנא אדחיא לה כדפריה רבא כו' ועי"ש בחי' הריטב"א עכ"ד וראיתי לידידי הגאון מוהרי"א נר"ו בס' עמודי אש הנד"מ בד' ל"ג ע"ב שכתב דהרבה אחרונים כ' דאם עושה עצמו שאינו חסיד אינו נאמן וכלם נתלו בדברי רמב"ן שהביא הא"ז לפתובות הנ"ל ומני"ר תמה עליהם דהיכי נימא במילי דחסידותא אאמע"ר הלא אפילו בדברים דרבנן נסתפקו רבני האחרונים וכו' והרמב"ן לא כתב אלא לס"ד דטעמא דר"מ הוא דס"ל דיהרגו ואל יחתמו שקר ורבא הק' ע"ז דכל שמדינא יחתמו ואל יתרגו אי אפ"ל דלא מהימנינן להו עי"ש ודבריו נכונים לקוע"ד והאמת אתו וכבר כתבו פן מרבני האחרונים שרשמתי למעלה.

אלא דמה שבראה דנוטה דעתו יותר לומר דבד"ר לא אמרי' אאמע"ר בזה עמו הסלי"ר דאף דראית הישו"י מדברי הראב"ד יש לדחות כמ"ש מני"ר מ"מ הרמב"ן והרשב"א וכל רבני האחרונים שהבאתי למעלה נקטי בפשיטות דגם בדרבנן אמרינן אאמע"ר והכי נקיטינן: לד אין אדם מע"ר אי אמרי' פן באומר דרף וידוי ותשובה עיין פ"ת יו"ד סי' א' סק"ו בשם גבעת שאול דגם פשאומר דרף וידוי אמרי' אאמע"ר ובשם חז"ת יאיר כתב דבד"ר וידוי מהני ושכ"ד החת"ס יו"ד סי' ד' ושיבת ציון סי' כ"ג עי"ש ובס"ק כ"א והנה בחת"ס בתחלת התשובה כ' וז"ל בתשו' חו"י כתב בפשיטות דאשה שהודית בחוליה

שְׁנֵי הַיָּמִים וְשׁוֹב נִתְרַפָּא וְחֲזָרָה לְבִנְיָה שְׁאִסְוֵה לְבַעֲלָהּ וְהָאֵם הָיָה הַבּוֹעֵל אוֹמֵר כֵּן דְּרָךְ וַיְדוּי הָיָה נֶאֱמָן לְאִסְוֵה עַל בַּעֲלָהּ וְלֹא הִבִּיא רְאִיָּה לְדַבְרֵיו וְכוּ' ע"כ מִזֵּה נֵר' דֵּהחו"י פֶּתַח מִפְּנֵי דְהוֹדָתָה הַבּוֹעֵל מִהֵנִי לְאִסְוֵה עַל בַּעֲלָהּ כִּשְׁהוּא דְרָךְ וַיְדוּי.

וְשֵׁם בַּחַת"ס (בד"ה וְלִכְאוּרָה) הֵק' עַמ"ש חו"י דֵּהבּוֹעֵל נֶאֱמָן דְּאִיָּה יֶאֱמָן הֲלֵא אִין דְּבַר שְׁבַעֲרֹה פְּחוֹת מְשָׁנִים וְכוּ' וְסִיָּים וְאוּלֵי חו"י לֹא אֶמְרָה אֶלֶּא שְׁהַבּוֹעֵל נֶאֱמָן לְאִסְוֵה עַל עֲצָמוֹ כְּשִׁמּוֹת הַבַּעֲלָהּ וְזֶה פְּשׁוּט וּמֵאִי קַמ"ל וְצ"ע עַכ"ל וְזֶה הִיפּוֹת מִמ"ש בַּתְּחִלָּה בְּשֵׁם חו"י וְאִין ס' חו"י מִצ"א וּבְשׁוֹ"ת שֶׁב"ץ הַג"ל כ' בִּזְה"ל וַיּוֹתֵר מִזֵּה נִתְבָּאָר בְּשׁוֹ"ת חו"י דְּגַם בְּהַתּוֹדָה הַבּוֹעֵל ג"כ נֶאֱמָן לְאִסְוֵה אֹתָהּ עַל בַּעֲלָהּ מִכ"ש בַּנְּד"ד וְכוּ' ע"כ מְשַׁמַּע מִזֵּה כַּמ"ש הַחַת"ס בַּתְּחִלָּה.

וַיִּתְּכֵן לֹמֵר דְּבַחו"י פְּתוּב סֵתָם דֵּהבּוֹעֵל נֶאֱמָן. וּמִזֵּה הִבִּין בַּתְּחִלָּה הַחַת"ס (וְכֵן הַשֶּׁב"ץ) דַּר"ל דְּנֶאֱמָן לְאִסְוֵה ע"ב וּכְשִׁהוּקְשָׁה לֹו דְּבַרֵי חו"י הַנּוֹצֵרָה לְדַחֲוֹק דְּלֹא בָּא חו"י לֹמֵר דְּנֶאֱמָן לְאִסְוֵה עַל בַּעֲלָהּ רַק לְעֲצָמוֹ וְכוּ' (וְעֵינֵן מֵה שְׁפִתְבִּתִּי בְּקוֹנְטְרִים אֲסִיפֵת דִּינִים מֵעַר' אִישׁוֹת אוֹת י"ב) וְעֵינֵן בְּשֶׁב"ץ שֶׁכ' בְּשֵׁם הַג' בְּנוֹדַע בִּיהוּדָה דְּכִשְׁהוּא מִיַּדֵי דְּאֶפְרוּשֵׁי מֵאִסְוֵה לֹא אֶמְרֵי אַאמַע"ר וְכוּ' דְּאָף דִּישׁ לְפַקְפַּק בְּרִאיוֹתָיו.

מ"מ יֵשׁ רְאִיָּה לְדַבְרֵיו וְכוּ' וּמִסִּיק דְּבַדְבָר שְׁהוּא אֶפְרוּשֵׁי מֵאִסְוֵה וְנוֹגַע לֹו וְלֶאֱחָרִים וְדֵאִי דְּנֶאֱמָן דְּמִיָּגוֹ דְּנֶאֱמָן אֲנַפְשִׁיָּה מִשׁוּם דְּשׁוּיָא חַד"א נֶאֱמָן לְאִסְוֵה גַם עַל אֲחָרִים וְאֶמְרֵי דְּלֹא מְשׁוּי נַפְשִׁיָּה רְשִׁיעָא דְּכִנְתָּו הוּא לְהַצִּיל אֲחָרִים מֵאִסְוֵה עִי"ש וְנֵר' דְּבִזְהָ אֶפְשָׁר לִישֵׁב דְּבַרֵי חו"י מִתְמִיֵּהת הַחַת"ס דְּאָף דְּנִימָא דְּכִנְתָּו חו"י דְּנֶאֱמָן הַבּוֹעֵל לְאִסְוֵה עַל בַּעֲלָהּ נִיחָא דְּכִינּוֹן דְּהוּא אֶפְרוּשֵׁי מֵאִסְוֵה וְנֶאֱמָן הוּא לְאִסְוֵה עַל עֲצָמוֹ (דְּבִזְהָ גַם הַחַת"ס מוֹדָה) מִהֵנִי נְמִי לְאִסְוֵה ע"ב וּבְקוֹנְטְרִים אֲסִיפֵת דִּינִים בְּמַעֲרַכַת אִישׁוֹת ס' א' אוֹת ט"ז בַּד"ה וְהַטַּעַם הַשְּׁנִי וְכוּ' פְּתַבְתִּי עוֹד עֵנֵן זֶה דִּי"ל דְּאָף דְּנִימָא בַּעֲלָמָא מִיָּגוֹ דְּנֶאֱמָן לְאִסְוֵה עַל עֲצָמוֹ נֶאֱמָן לְאִסְוֵה לְאֲחָרִים דִּילְמָא דְּוִקָא פְּשָׁאוֹסֵר עַל עֲצָמוֹ עֵתָה בְּזִמְנֵן שְׁאוֹסֵר לְאֲחָרִים אֲבָל זֶה שְׁנֶאֱמָנוֹתוֹ לְאִסְוֵה עַל עֲצָמוֹ הוּא אֲחָרֵי מִיתְתַּבְּעֵל מֵאֵן לִימָא לֹן דְּנֶאֱמָן עֵתָה לְאִסְוֵה עַל הַבַּעֲלָהּ בְּמִיָּגוֹ רְחוּקָה כְּזֶה עִי"ש: וְהִנֵּה הָרַב פְּתַחֵי תְּשׁוּ' שֵׁם כ' דְּמִבּוֹאָר בְּתוֹס' ב"מ ד' ג' סוּע"ב דָּאָם הוּא אוֹמֵר דְּרָךְ תְּשׁוּבָה נֶאֱמָן וְלֹא אֶמְרֵי דַאמַע"ר וְכוּ' דְּבְשׁוֹ"ת חַת"ס דְּחָה רְאִיָּה זֹו (דְּהֵתָם מִשׁוּם דְּאִינוּ מְקַלְקֵל לְאֲחָרִים מִהֵמִינֵינוּ לִיָּה אֲבָל בְּנִדּוֹן חו"י דְּבָא לְאִסְוֵה ע"ב מִי יִימֵר דְּנֶאֱמָן מִשׁוּם שְׁאוֹמֵר דְּרָךְ תְּשׁוּבָה) וְרִאִיתִי לְהַג' שׁוֹאֵל וּמְשִׁיב בַּח"ג ס' ב"ב שְׁהַקְשָׁה בְּהֵיָא דְּאוֹמֵר ס"ת שְׁפִתְבִּתִּי לְפִלוֹנֵי הָאֲזַכְרוֹת שְׁבוּ לֹא פְּתַבְתִּי לְשִׁמּוֹן הֵיאָף נֶאֱמָן הָא אִין אָדָם מְע"ר וּשְׁקוּ"ט בְּזֶה וּמִסִּיק לִישֵׁב עַפ"י מ"ש הַתּוֹס' דְּכִשְׁרוּצָה לְעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה אִין שְׁיָף לֹמֵר אִין אֲדַמְע"ר וְהֵכָא רְצוֹנוֹ לְעֲשׂוֹת תְּשׁוּ' דְּהָרִי הַסְתוּ"מ פְּסוּלִין מִשׁוּם הֵכִי לֹא אֶמְרֵי אַאמַע"ר עִי"ש וְהִנֵּה בַּש"ס גִּטִּין ד' ד"ן ע"ב בְּעוֹבְדָא דְּאֶתָא קָמִי דַר' אָמִי וְאָמֵר אֲזַכְרוֹת שְׁבוּ לֹא פְּתַבְתִּי לְשִׁמּוֹן לֹא הֵאֱמִינוּ ר' אָמִי עַל פְּסוּלֵי הַס"ת רַק לְהַפְסִיד שְׁכָרוֹ אֶלֶּא שְׁמַדְבְּרֵי ר' אָמִי מִתְבָּאָר דָּאָם הַס"ת הִתְהָה בְּיַד הַסּוֹפֵר הָיָה נֶאֱמָן לֹמֵר הָאֲזַכְרוֹת לֹא פְּתַבְתִּי לְשִׁמּוֹן וְע"ז הוּא מֵה שְׁמַקְשָׁה הַג' שׁוּאו"מ דְּלָמָּה נֶאֱמָן הָא אִין אָדָם מְע"ר וּמִיָּשֵׁב עַפ"י דְּהַתּוֹס' הַג"ל וְהֵינֵנוּ כִּינּוֹן דְּלֹא מְטִי פְּסִידָא לְחַבְרוֹ מִהֵימֵן לְמִשְׁוֵי נַפְשִׁיָּה רְשִׁיעָא זֶה נ"ל בְּכִנְתָּו אוֹ אֶפְשָׁר דַּמ"ש אֲזַכְרוֹת שְׁלוֹ לֹא פְּתַבְתִּי לְשִׁמּוֹן הוּא שְׁלֵא בְּדַקְדוּק וְכִנְתָּו לְהַק' אַעֲבוּבָא דְּאֶתָא קָמִי ר' אַבְהוֹ דְּאָמֵר ס"ת

שְׁכַתְבִּי לְפָלוּנִי גְוִילִים שְׁלוֹ לֹא עֲבָדְתִּים לְשִׁמּוֹן וְאָמַר ר"א דְנֶאֱמָן לְפָסוּל הַס"ת מִתּוֹךְ שְׁנֵאֱמָן לְהַפְסִיד שְׁכָרוֹ עִי"ש אֶלָּא דַּמ"ש הַג' שו"מ דַּהַס"ת פְּסוּלָה וּמִשְׁמַע דְּפְסוּלָה לְגַמְרִי לֹא יִדְעָתִי מִנ"ל דְּפְסוּלָה הֲלֵא יָכוֹל לְקָרוֹת בֵּהּ בִּיחִיד פְּחֻמָּשׁ בְּעֵלְמָא וְשָׂמָא כּוֹנְנָתוֹ לֹא מִר דְּפְסוּלָה לְקָרוֹת בֵּהּ בְּצַבּוֹר: אֶלָּא דַּלְעַנ"ד אֵינּוּ מוּבָן מֵאִי ק"ל מִדָּאִין אָדָם מְע"ר דְּעַד פֶּאן לֹא אָמְרִי הֵכִי אֶלָּא הֵיכָא שַׁע"י הוֹדְעָתוֹ מוֹדִיעַ שְׁעֵשָׂה מַעֲשֵׂה רְשָׁע אָבֵל הֵכָא ע"י הוֹדְעָתוֹ אֵינּוּ נַעֲשֵׂה רְשָׁע כִּי לֹא עָשָׂה שׁוּם מַעֲשֵׂה שַׁע דְּאֵטוּ לְכַתְּנָב ס"ת שְׁלֵא לְשָׂמָה אוּ בְּגוּלִים שְׁלֵא עֲנֻבְדוּ לְשִׁמּוֹן מִי אֵיכָא אִיסוּרָא אִם לֹא יִקְרָא בֵּהֶם בְּצַבּוֹר אֶלָּא בִּיחִיד פְּחֻמָּשִׁין בְּעֵלְמָא הָא וְדָאִי לִיכָא אִיסוּרָא וְא"כ זֶה שְׁאוּמְרָא שְׁכ"ה ס"ת שְׁלֵא לְשָׂמָה אִף שְׁהִיָּה בְּדַעְתּוֹ לְהַקְרוֹת בֵּהּ בְּצַבּוֹר אֵין בְּגוּף הַמַּעֲשֵׂה שׁוּם רְשָׁע רַק מִחֲשֻׁבָּה בְּעֵלְמָא וְאִם יוֹצִיא מִחֲשֻׁבָּתוֹ לְפוֹעֵל וַיִּכְשִׁיל אֶת הַרְבִּים אֲזִי הוּא דְעֵבִיד אִיסוּרָא אָבֵל בְּכַתְּיבָה לְבַד לִיכָא אֶלָּא מִחֲשֻׁבָּה בְּעֵלְמָא וְאֵינּוּ נַעֲשֵׂה בְּזֶה רְשָׁע וְאִי הֵכִי בְּלֵא פְלֵלָא דְכִיִּילוּ לֹן רַבּוּתֵינוּ הַפּוֹס' הַנ"ל נַר' דַּלְק"מ כְּמַבְנֵאֲרָ.

וְאוּלַי י"ל דָּאִין הֵכִי נְמִי דְאָסוּר לְכַתְּנָב ס"ת כְּזֶה דְכִינּוֹן דְאָסוּר לְהַשְׁהוּת ס"ת שְׁאִינְהּ מוֹנְהּ מִשׁוּם אֵל תִּשְׁכַּח בְּאֵהֲלִיָּהּ וְכו' כ"ש שְׁאָסוּר לְכַתְּנָב ס"ת פְּסוּלָה (מִחֲמַת שְׁלֵא נִכְתַּב אוּ נַעֲבַד לְשָׂמָה) שְׁאִי אֶפְשָׁר לְשׁוּם אָדָם לְהַפִּיר וְלִידְעַ פְּסוּל שְׁבֵה וַיְבוֹאוּ לְקָרוֹת בֵּהּ בְּצַבּוֹר דְּמִסְתַּמָּא הֲרוּאָה ס' פְּתוּב כְּכֹל חֻקְתִּיו לֹא יַעֲלֶה עַל דַּעְתּוֹ שְׁנִכְתְּבוּ הָאִזְכָּרוֹת שְׁלֵא לְשִׁמּוֹן וְשִׁיָּהּ שְׁפִיר לֹא מִן אָדָם מְע"ר לִילָא שְׁבָא לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה: וְרֵאִיתִי בַס' עֲמוּדֵי אִשׁ הַנְד"מ לִידִידֵי הַגָּאוֹן מוֹהַר"י אֵיזִינְשְׁטֵיין יַצ"ו שְׁהֶאֱרִיָּהּ בְּכֹל זֶה בַס' ד' פְּלֵל י"א ד' ל"ב סוּף ע"ג וְהִלָּאָה וְאֵיזִי דַחְבִּיבוּתִי גְבַן אָבֵא לְהַשְׁתַּעֲשַׁע בַּדַּב"ק שְׁמָה שְׁהַקְשָׁה ע"ד הַגַּב"ש (שְׁהִבִיא הַרְבַּ פ"ת הַנ"ל) מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' דַּב"מ הַנ"ל כִּיעִי"ש לְפִי הַנַּר' לֹא רָאָה מ"ש הַגָּאוֹן חַת"ס שְׁאִין רָאָה לְדַבְּרֵי הַחו"י מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' כְּנֹז"ל וּמִמִּילָא לֹא קִשְׂיָא עַל הַגַּב"ש דִּי לְדִכְיֹן דִּהוֹדְעָת הַשׁו"ב הֵיא לְקַלְקַל לְאַחֲרִים שְׁיֵאָסֵר לָהֶם הַבְּשָׁר וְהַשְׁוֹן מִשְׁחִיטָתוֹ אִף שְׁאָמַר דְּרָף תְּשׁוּ' לֹא מִשְׁגַּחֲינּוּ בֵּיהּ וְאָמְרִינּוּ אֵין אֲדַמְעָ"ר וּמָה שְׁכַתְבַּת עוֹד (אַחַר שֶׁהָק' עַל הַגַּב"ש מִמ"ש הַתּוֹס' בַּב"מ הַנ"ל דִּהִיכָא דְנוֹכַל לֹא מִר דְּרוּצָה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה נֶאֱמָן) וְז"ל וְאִף שְׁכַתְּוֹס' מְכוֹת ב' ע"ב מִשְׁמַע דְּלֹא ס"ל פֶּן וְכַמ"ש מוֹהַרש"א שָׁם אִף עַכ"ז אֵינּוּ מְנוֹכְרָח דְּחוּלְקִים ע"ז וְכַמ"ש בְּשֻׁבוֹת יַעֲקֹב ח"א ס' ק"ע עַכ"ל מִשְׁמַע דְּרָצָה לְהַצִּיל אֶת הַגַּב"ש מִהַשְׁגָּתוֹ מְדַבְּרֵי תוֹס' ב"מ עַפ"י מֵאִי דְמִשְׁמַע לְכַאוּרָה דְּתוֹס' מְכוֹת לֹא ס"ל כְּתוֹס' ב"מ וְנִימָא דְסִבְרַת הַגַּב"ש אֶתִּי כְּתוֹס' מְכוֹת וְאֵהָא דְחֵי דְאֵינּוּ מְנוֹכְרָח דְּחוּלְקִים כַּמ"ש הַשְּׁבוּ"י וְכו' וְכַלּוֹמַר הַדְּרָא תְּמִיָּהֶתוֹ עַל הַגַּב"ש מְתוֹס' ב"מ לְדוֹנְקָתָא.

וְאִם לְכַף נִתְפַּנּוֹן הֵם דְּבָרִים תְּמוּהִים לְקוֹע"ד דִּהָא אֵי נִימָא דְהַתּוֹס' מְכוֹת חוּלְקִים אֶתוֹס' דַּב"מ יַגְדֵּל הַתִּימָה עַל הַגַּב"ש מְתוֹס' דְּמְכוֹת הַנ"ל דְּהִרִי לְפִי דְבָרֵי הַתּוֹס' דַּב"מ יִנְצָא דְדוֹקָא כְּשְׁאוּמְרָא דְרָף תְּשׁוּבָה דְהֵינּוּ שְׁבָא לְהַסִּיר מְכָשׁוּל שְׁלֵא לְהַבִּיא חוּלִין בְּעִזְרָה הוּא דְנֶאֱמָן אָבֵל בְּכַגּוֹן הֵהִיא דְּמְכוֹת דָּאִין שְׁיָיָה שָׁם דְּרָף תְּשׁוּבָה שְׁהִרִי לֹא בָּא לְהַסִּיר שׁוּם מְכָשׁוּל בְּמָה שְׁאוּמְרָא מִזִּיד הֵייתִי יֵשׁ לְנוּ לֹא מִר דְּאֵינּוּ נֶאֱמָן.

וְאֵילּוּ מְתוֹס' דְּמְכוֹת הַנ"ל מִשְׁמַע לְכַאוּרָה דְּגַם בַּכַּה"ג נֶאֱמָן. וְא"כ כ"ש הֵיכָא דְּאוּמְרָא דְּרָף תְּשׁוּבָה דְּנֶאֱמָן וְא"כ אִיָּהּ יִנְצָל הַגַּב"ש עַפ"י סִבְרַת הַתּוֹס' דְּמְכוֹת וְנִתְפַּנּוּ הוּא דִּישׁ לְתַמּוּהָ עָלָיו בְּיַתֵּר שְׁאֵת מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְּמְכוֹת הַנ"ל דַּכ"ש כְּשְׁאוּמְרָא דְּרָף תְּשׁוּבָה כִּי הֵהִיא

דגב"ש למנוע רבים ממכשול מפשר ונשמן הנמצא משחיטתו דיש לנו לומר דנאמן: ומה שיהביא עוד הג' עמודי אש גרו שם תשו' מוהרלנ"ח סי' קי"ב במי שנושא את כפיו שעושה איסור בנ"כ כשאינו פהו ונא"כ אומר שאינו פהו דלא שינה אין אדם מע"ר דרוצה לעשות תשובה ע"כ הנה בסי' קי"ב לא ראיתי שייכות לזה רק בסי' קי"ז בסופו דמייירי בענין מי שאינו ראוי לישא כפיו מפני שהרג את הנפש ולא פסלו אותו לפי שהיה עפ"י ע"א וע"ז כתב דיש להתרות להפקח הנה דאף דאין פח בדינו לפסלו מ"מ אם הוא יודע בעצמו או אפילו אם מספק שהרג את הנפש אסור לו לישא כפיו ואל יסמוך על הפלל דאין אדמע"ר דזה דוקא כשבא לפסול את עצמו אבל בזה שאם לא נאמין לדבריו עושה איסור הרי הוא נאמן על עצמו לשום עצמו רשע וראיה מההיא דב' אומרים אכל חלב והוא אומר לא אכלתי וכו' הרי דלחקמים נאמן לשום עצמו רשע שאכל במזיד והטעם כמ"ש התוס' ביבמות ד' כ"ה ע"ב וקדושין ד' נו"ן ע"א ומפני יותר בב"מ ד' ג' ע"ב דאין לנו לכופו להביא חולין בעזרה וכו' וה"ה בדנו"ד אם הפהו ירא לנפשו לא ישא את כפיו וכו' אלו תוד"ק ולפי הנראה אין מזה סתירה לדברי הגב"ש כמו שאין סתירה לדבריו מדברי התוס' דב"מ ה"ל וק"ל ועיין בסדרי הרה סי' קפ"ה (ד"ה ה"ר"ן בכתובות וכו') שכתב באומרת טמאה אני לה דנאמנת ומפסדת כתובתה (כשאומרת שברצון זנתה) ולא אמרי' אין אדמע"ר משום דרוצה לעשות תשובה שלא תבעל לו שאסורה עליו וכמ"ש התוס' בב"מ וכו' וכ"כ מוהרלנ"ח סי' קי"ז וכו' משא"כ באומרת שמשפתו נדה מה אהני לן הגדתה מאי דהנה הנה וכו' ולכן ס"ל להראב"ד בההיא דאינה מפסדת כתובתה וכו' עי"ש וכדבריו כתב הג' שעה"מ בפ"ט מהל' אישות הט"ו (ד"ה וראיתי) עי"ש שהביא בשם המ"ץ שהוכיח מסוג' דנדרים דלא פהראב"ד וכמ"ש בחוט השני ה"ל והשעה"מ דחה ראיתו כמ"ש הס"ט ה"ל: והנה בשו"ת שיבת ציון סי' כ"ג ה"ל כתב דיש ראיה לס' הנו"ב דבדבר שבא לאסור לא אמרינן אין אדם מע"ר ממ"ש בנדרים צ"א ע"א דמתני' דהאומרת טמאה אני לה יוצאת בכתובה לא מייירי באשת ישראל דאי ברצון מי אית לה כתובה ואמאי לא אמרו אי ברצון מי מהימנא הא אין אדמע"ר אלא ודאי כשבאה לאסור עצמה על בעלה נאמנת דאנו אומרים שאינה רוצה להכשיל בעלה שאסורה לו ע"כ והיא ראיה מהימנא ומה שדחה ע"ז הגאון עמודי אש בד' ל"ג ע"א במחכ"ת אין דבריו נלע"ד ומוכרחני להעתיק דבריו וז"ל הדרן לדמעיקרא דדעת הפוס' דהיא דרוצה לפרוש מאיסורא נאמן א"כ בנדון של הגב"ש למה אינו נאמן הא נוכל לומר שרוצה שלא להכשיל שיאכלו בהפלים שבשלו בהם ובאמת בשב"ץ סי' כ"ג פסק בעובדא כה"ג דנאמן והוכיח מסוג' נדרים דאמרי' וברצון מי אית לה כתובה וק' הא אין אדמע"ר אע"כ דלהפריש מאיסור נאמן ואף שאין הוכחתו הוכחה ונעלם ממנו מ"ש ה"ר"ן (בפרק המדיר גבי שמשותו נדה) וכ"ד הרשב"א וה"ה שבב"ש סי' קט"ו סק"ג דלענין ממון לא אמרי' אאמע"ר דלא פהראב"ד דס"ל דגם לחייב ממון אינו נאמן וכו' ע"כ הנה רואה שהבין דהוכחת השב"ץ היא משום דמשמע ליה דאין מקום להבין קו' הש"ס אלא א"כ נאמר כס' הנו"ב דאל"כ מאי מק' מי אית לה כתובה הא ודאי אית לה משום דאמע"ר.

אלא ודאי דבכה"ג ל"ש אאמע"ר פנין דרוצה להפריש מאיסורא ואהכי דחי הג' עמודי אש גרו דמאי דמוכח מהש"ס דל"א באומרת טמאה אני לה דלא תפסיד כתובתה לפי

שְׂאִין אָדָם מְעַ"ר הַיְיָנוּ מְשׁוּם דְּלִגְבֵי מְמוֹן לָא אָמְרִי פִּן וְכוּ' אַף בְּאַמַּת אֵין פְּנוּת הַשֵּׁב"ץ
פִּן דְּנֻדְאֵי גַם הוּא מוֹדָה דְּשִׁפִּיר מְקַשָּׁה הַשֵּׁ"ס מִי אֵית לָהּ פְּתוּבָה דְּלִגְבֵי מְמוֹן לָא אָמְרִי
אֵאמַע"ר (וְהַגְּאוֹן מְחַנְה אֶפְרִים בַּחֲ"י עַל הַרְמַב"ם פַּכ"ד מְה"א הַי"ח הַק' פִּן בְּאַמַּת עַל
הַמְשָׁנָה א' אֵיִדְנָאמְנָת וְהָא אֵין אָדָם מְעַ"ר וְכַתְּב בְּעִמּוּדֵי אֲשֵׁ שְׁם דְּלַפְמ"ש לַק"מ וְכּוֹנְתוּ
דְּמְשׁוּם דְּהוּא אֶפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא לָא שְׁיָיָה אֵין אָדָם מְעַ"ר וְלַע"ד בַּל"ז לָא נְכִיתִי לְהַבִּין
קוֹ' הַמַּח"א דְּהָא בְּגוּף הַדִּין דְּמְשָׁנָה א' נְרָאָה דְּאֵין שׁוּם קוֹשְׁיָא דְּהָא אוֹקִימְנָא לָהּ בְּאַשְׁת
פִּהוּ וּבְאַנְס.

וְאֵין שְׁיָיָה בְּזָה אֵין אָדָם מְעַ"ר. וְלָא מְשַׁמַּע מְדַבְּרֵי דְּכּוֹנְתוּ הֵיא עַל הַשְּׁקוֹ"ט בַּשֵּׁ"ס כִּי
הֵיָה בְּעֵי לְמִימַר דְּמִינְרֵי בְּרַצוֹן הוּל"ל מִי מִיַּתְסָרָא וְכוּ' כִּיעֵי"ש וְצ"ע וּמ"ש בּוֹל"ח ח"ב
ד' ע"ו ע"א ע"ד הַמַּח"א דְּמֵאֵי מַק' מְאַחַר דְּיָשׁ פּוֹסְקִים דְּבְזָה מְעַ"ר עֵי"ש הֵם דְּבָרִים
תְּמוּהִים וְאֵין לְהַאֲרִיף) אֲלָא הוֹכַחְתוּ הוּא מְדַלָּא מַק' בְּאַנְפִּן אַחַר דְּלִימָא הַכִּי אֵי רַצוֹן מִי
מְתַסָרָא ע"ב כַּא אֵין אֲדַמְעַ"ר.

וְאֵי בְּעֵי הַשֵּׁ"ס לְהַק' הָא דְּמִי אֵית לָהּ פְּתוּבָה לִיקְשֵׁי תְּרַנּוּיָהּ אֲלָא וְדֵאֵי מְדַלָּא מְקַשָּׁה
הַשֵּׁ"ס מִי מִיַּתְסָרָא ע"ב ש"מ דַּפְשִׁיט"ל דֵּאֵה"ן דְּמִיַּתְסָרָא מְשׁוּם דַּל"ש בְּזָה אֵין אָדָם
מְעַ"ר פִּינּוֹן דְּהוּא לְאַפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא זֶה נ"ל בְּרוּר פְּנוּת הַשֵּׁב"ץ וְאֵין מְקוּם לְדַחֲיַת הַג'
עִמּוּדֵי אֲשֵׁ גֵרוּ וְהָרִי הוּא פְּמַבְנָאָר: וּבְעֵיקָר פְּלָלִין (דְּבָבָא לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה לָא אָמְרִינוּ אֵין
אָדָם מְעַ"ר אַתָּה תְּחַזֶּה בַּס' עִמּוּדֵי אֲשֵׁ שְׁם שְׁהַאֲרִיף בְּעַנְיָן זֶה בְּרוּב חֲרִיפּוּתוּ וּבְקִיאוּתוּ
וְכוּ' דְּלִדְיָנָא קִי"ל כַּס' הַתּוֹס' דְּבְרוּצָה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה מְעַ"ר וְלַכּוֹן בְּגִדּוֹן הַגַּב"שׁ הַשׁוֹחַט
נְאָמֵן וּבְפִרְט לַמ"ש בַּחוּ"י דְּדָרָף וְיָדוּי נְאָמֵן וְכַתְּב דְּמַדְּבָרֵי מוֹהַרלֵנ"ח בַּפַּס' הַסְּמִיכָה ד'
רַפ"א ע"א (ס' מוֹהַרלֵנ"ח שְׁבִינְדִי הוּא דְּפּוֹס חֲדָשׁ וְאֵין הַדְּפִים מְכּוֹנְנִים וְלָא יְכּוֹלְתִי לְחַפְּשׁ
לְמַצּוֹא דְּבָרֵי חֲפִץ כִּי פָּא לּוֹ בְּאַרְנוֹפָה פִּידוּעַ) מוֹכַח דְּלָא כַּחוּ"י וְכ"ן מְדַבְּרֵי הַרְאָב"ד
שְׁהִבִיא הַר"ן בְּהַמְדִיר בְּהֵיא דְּשִׁמְשָׁתוּ נְדָה) שְׁכ' דְּמֵאֵי דְּלָא מוֹקִים בַּשֵּׁ"ס בְּשִׁהוּדִית הוּא
מְשׁוּם דֵּאֵאמַע"ר וְאֵי פְּדַבְּרֵי חַחוּ"י אַפְתִּי קֶשֶׁה דְּלוֹקְמָה בְּמוֹדָה דְּרָף וְיָדוּי אֲלָא וְדֵאֵי דֵּאֵי
בּוֹ אֵין אֲדַמְעַ"ר.

אַף מ"מ יֵשׁ לְהַאֲמִין לְהַשׁוֹחַט מְטַעַם שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס דְּרוּצָה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. וְאַף שְׁבָשׁוּ"ת
מוֹהַררַח"ךְ רֵאפְפוּרְט יו"ד ס' א' פֶּסֶק כַּהַגַּב"שׁ דְּאֵינוּ נְאָמֵן עַכ"ז נְרָאָה עֵיקָר כַּהַשֵּׁב"ץ
דְּהִיכָא דְּעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה נְאָמֵן ע"כ וְיֵשׁ לְפַקְפֶּק ע"ד בַּמ"ש מְדַבְּרֵי הַרְאָב"ד דִּי"ל דְּלָא אָמַר
חַחוּ"י דְּדָרָף וְיָדוּי נְאָמֵן אֲלָא בְּדֵאִיכָא אֶפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא כְּגוֹן גְּבִי הוּדִית שְׁזַנְתָּה וְאַסוּרָה
לְבַעֲלָהּ אוֹ הוּדָה הַבּוֹעֵל שְׁזַנְתָּה עִמָּה וְאַסוּרָה לּוֹ אַחַר מִיתַת בַּעֲלָהּ אֲבָל בְּמֵאֵי דְּלָא נַפ"מ
מִיָּדִי כְּהֵיא דְּהַאֲוִמְרַת שְׁשִׁמְשָׁתוּ נְדָה דְּמֵאֵי דְּהִנּוּ הִנּוּ (וְכַמ"ש בַּס"ט וְשַׁע"מ הַנ"ל) גַּם
הוּא יוֹדָה דְּאֵינוּ נְאָמֵן וּמְדַבְּרֵי חַח"ס וּפ"ת הַנ"ל מוֹכֵן דְּמְשַׁמַּע לְהוּ דְּבָרֵי חַחוּ"י הֵם
בְּסַגְנוֹן דְּבָרֵי הַתּוֹס' שְׁכ' דְּנְאָמֵן מְשׁוּם שְׂאֵינוּ רוּצָה לְהִבִּיא חוֹלִין בְּעַזְרָה כִּיעֵי"ש שְׁהַפ"ת
הִבִּיא רְאִיָּה לְחַחוּ"י מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' דַּב"מ (קוֹדֵם שְׁרָאָה שׁו"ת חַח"ס) וְגַם חַח"ס אַף הוּא
הֵיָה מְתַפְּוִין לְהִבִּיא רְאִיָּה זֶה לְדַבְּרֵי חַחוּ"י אֲלָא שְׁשׁוּב בְּדָחָה דְּהֵתֵם שְׂאֵינוּ דְּאִיְהוּ מְקַלְקַל
לְאַחֲרִים וְכוּ' הַצַּד הַשְּׁנֵה שְׁבָהֵם שְׁנֵי גְבִיאִים מְתַנְבְּאִים בְּסַגְנוֹן אַחַד דְּחַחוּ"י אֲמָרָה
לְמִילְתֵּי דְּנוֹקָא בְּדֵאִיכָא אֶפְרוּשֵׁי מְאִיסוּר פְּסַגְנוֹן דְּבָרֵי הַתּוֹס' וְהֵיא דְּהַרְאָב"ד אֵינוּ עַנְיָן
לוֹ פְּלָל וְכֵן י"ל לְהֵיא דְּהַג' מוֹהַרלֵנ"ח דְּכְשִׁמוּדָה מְעַצְמוּ לְעַנְיָן מְלַקוּת אֵינוּ נְאָמֵן וְאַמְרִי

אין אדם מע"ר משום דמאי דהנה וליכא משום אפרושי מאיסורא (כ"ן לכאורה כי לא ראיתי דב"ק בגופו של קנז"ל): העולה מפל האמור דכשמישים עצמו רשע דרף תשו' שלא להביא חולין בעזרה וכינצא הרי זה נאמן וכמ"ש התוס' וה"ד הרבנים הנז"ל ה"ה מוהרלנ"ח וס"ט ושעה"מ וחת"ס וש"ץ ופ"ת וע"ע ברפי יוסף ח"מ סי' ל"ד אות ל"ה ובשו"ת מים חיים ראפפורט באה"ט סי' ו' ובנו"ב מהדורא תניינא סי' קנ"ו הובא בפ"ת אה"ע סי' סק"מ ס"ק כ"ד (ד"ה ועיין) ובשו"ת שואל ומשיב מהדו' ה' סי' מ"ח האריף מאד בענין זה ולא איסתייע מילתא לעמוד ע"ד פוק עיין במיני דמר אלא דלהחת"ס דנקא במה שאינו מקלקל לאחרים הוא דמהימן ולהשב"ץ כשקלקל לעצמו נאמן גם על של אחרים וכשהשו"ב הודה שהיה שוחט שלא כדין דמסתמא נדאי הרי הוא אוסר בהודאתו את הכלים שלו אוסר נמי בהודאתו גם של אחרים וכשמודה מתוך חוליו יש סברא גדולה להאמינו כיעי"ש בחת"ס ושב"ץ הנ"ל.

ומ"ש בעמודי אש בשם מוהר"ח ר"ר פפורט עינתי בס' מים חיים להג' הנ"ל בקשתיהו ולא מצאתיהו. והחת"ס בסי' כ"ב לא הקליט לומר דנאמן בהודה בחוליו דרף תשובה כמ"ש בפ"ת הנ"ל עי"ש.

(וימה שפכתתי לעיל ע"ש המח"א עתה ראיתי בפ"ת אה"ע סי' קט"ו ס"ק כ"ט מ"ש בזה בשם מוהריה"ל ומ"ש ע"ד עי"ש) וצריף לעיין בענין זה בשו"ת בית אפרים אה"ע סי' ז' שציין ביז אפרים בהגהותיו ליו"ד סי' א' (ד"ה ועיין בספר) ואין מצוי אצלי.

ושם בי"א הביא שו"ת גב"ש הנ"ל וכו' ע"ד דלא נהירא אלא הפל תלוי באם מהימן ליה שאומר אמת יש לאסור הפל ואי לא מהימן ליה מותר דאפי' אם היה כשאר ע"א אין נאמן למפרע ושם בד"ה נכתב עוד וכו' הביא בשם שו"ת מאמר סי' י"ז שכ"כ בשו"ב שהודה בחוליו וכו' דאם הבעה"ב מאמין לדבריו אסור וכו' עי"ש ומ"ש בעמודי אש ע"ד המח"א הנ"ל ראיתי שפבר קדמו הרב החסיד בקהלת יעקב בתוס' דרבנן אות י"ז ושם הביא דברי תוס' דב"מ הנ"ל ותשו' מוהרלנ"ח הנ"ל ותמיה לי על הרב קה"י שלא העיר ע"ד המח"א דאינו מוכן קושיתו על המשנה הראשונה כנז"ל ועיין יבא הלוי בשו"ת לאה"ע סי' ה' (ועל סתירת דברי התוס' דב"מ עמ"ש במפות עיין שם בקה"י).

ובמה שהאריף הרב חנא נחסדא ח"ב ד' כ"ה ע"ד ובארעא דרבנן אות י"ז. ובנכור לאברהם אביגדור בחי' למפות ע"ד התוס' הנ"ל: וראיתי להרב חשק שלמה בסי' ל"ד אות מ"א שהק' על מה שנשארו ננתנו הרבנים דב"מ וב"ד בש"ץ שהודה שגנב ויש עד אחד שפן הוא אי אמרינן בכה"ג אין אדם מע"ר דלפי מ"ש בכה"ג ס"ק ס"ו ופ"ז דבמקום שאם לא נאמין אותו יעשה איסור אמרינן אאמע"ר א"כ בש"ץ אם לא נאמין לו עושה איסור שעובר לפני התיבה ואינו מוציא אחרים י"ח ונמצא מחטיאם וכמ"ש הראב"ד שם ועיין שם באות מ"ד שכתב בשם הרשב"א שהביא הרשב"ש דל"א אין אדם מע"ר אלא לענין עדות בלחוד אבל להודות שעבר עבירה ושהוא רשע אין אומרים בזה אאמע"ר עי"ש סי' תקל"א תקל"ב תקמ"ד שהביא ראיות הרבה ואם המ"ץ ח"א ד' קצ"ט ע"ד היה רואה דבריהם היה עושה, מעשה ולפי"ז ה"ה ג"כ לש"ץ שהודה שגנב ושוחט מיפסלי בהודאתם אף נראה דזה אינו מוסכם ודברי תשו' רשב"ש נראה שהוא בתשו' הנדפסות בח"ב סי' רל"א ולכאורה מדבריו שם נראה דלאו דנקא לפסול עצמו למידי

אחר־ינא אַמרי' א"א מַע"ר פֿינן שְׂבֵא לְפִסְלָה עֲצָמוּ וּלְחַיִּיב גּוּפוֹ יַעֲי"ש וּכ"ש לַמ"ש הָרַב כְּנֵה ג"ג ס"ק ס' דַּאִיפֵא מ"ד דַּאִפִּילוּ לְמִיפְטֵר נַפְשֵׁי אַמְרִי אַאמַע"ר דְּנִדְאִי לְפִי סְבָרָא זִו כ"ש לְפִסְלָה עֲצָמוּ לְשַׁחֲטָהּ וְכִינְצָא עַכ"ל וְנִרְאֶה שְׂיֵשׁ אֵינָה ט"ס בַּדב"ק וּלְפִי שְׂאִין מַצ"א שׁו"ת הַרְשֵׁב"ש יִרְאֵתִי לְהַגִּיחַ מְדַעְתִּי וְהַנְמַצָּא בִּידוֹ יִשְׁפִּיל עַל דְּבָרָיו.

וּבְשׁו"ת בֵּית שְׁלֵמָה חִיו"ד ס' ב' שֶׁהֲבֵאתִי בָּאוֹת שֵׁנ"ד פֶּתַח בְּפִשְׁטוֹת עַל הַוְדָאֵת הַשׁו"ב דַּאִינוּ נְפִסְלָה ע"פ מְשׁוּם דַּאִין אֲדַמְע"ר וּכְמוֹ שְׁנִרְאֶה מְסַקְנַת הַח"ש הַגָּ' ל. וּבְבֵרְכֵי בְּסִי ל"ד אוֹת ל"ג הֵן לֹו הוּבָא שְׁם קֶצֶת מְדַבְרֵי תִשׁו' הַרְשֵׁב"ש וְתִשׁו' הַרְשֵׁב"א וּשְׁקו"ט בְּדַבְרֵי הַרְשֵׁב"ש וְהַק' עָלָיו מְדַבְרֵי הַרְמַב"ם וְהַסְמ"ג וּמִתְשׁו' מַר אָבִיו הַרְשֵׁב"ץ וְשְׂאִין רְאִיָּה מִתְשׁו' הַרְשֵׁב"א וְכו' עִיש"ב וְעִינֵן בְּשׁו"ת אַחֵי וְרֵאשׁ ס' ט"ז ד' צ"ט ע"ג וְהַלָּאָה חִינְצָא וְחִסְדָּא ח"ב ד' כ"ט סוּף ע"א שׁוֹאֵל וּמְשִׁיב מִהְדו' ג' ח"ב ס' נו"ן וְכַתֵּב שְׂבִמְקוֹם אַחַר הַסְבִּיר דַּאִף לְדַבְרֵי הַתּוֹס' שְׂפַתְבוּ דְבִמְקוֹם שְׂרַצוֹנוּ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה יְכוּל לַעֲשׂוֹת עֲצָמוּ רְשַׁע הֵינְנוּ כְּשֵׁאִי אֲפֻשֶׁר לַעֲשׂוֹת בְּעִנְיָן אַחַר רַק לַעֲשׂוֹת ע"ר אֲבָל כְּשִׁיכֵל לַעֲשׂוֹת בְּאִנְפֵּן אַחַר וַאֲפִי"ה טוֹעֵן טַעְנָה שְׁעוֹשָׂה עֲצָמוּ רְשַׁע אֵינוּ נֶאֱמָן וְשֵׁם סוּס"י מ"ז פֶּתַח בְּטַבַּח שְׁהוּדָה בְּעַת חֲלָיו לְמוֹת שְׂמַכְר טְרַפּוֹת בְּעַד כְּשִׁרוֹת פֿינן שְׁהוּא דְרַף וְיִדוּי דַּעַת הַח"י דְּנֶאֱמָן.

וְהַנּו"ב אַה"ע ס' ע' שְׁחוֹלֵק הוּא מְשׁוּם חֲשַׁשׁ הַעֲרָמָה אֲבָל כָּאֵן מָה הַעֲרָמָה שְׂיִיף וְגַם כִּי הָיָה סְמוּךְ לְמִיתָה וּמִתָּה לֹא יָמִים כְּבִירִים אֵין אָדָם מְשַׁטָּה בְּשַׁעַת מִיתָה וְהַפְּלִים לֹא שְׂיִיף לְאַסְוֹר דְּלֹא נוֹדַע מִי וּמִי הַקּוֹנִיִּים וְעִינֵן בְּעִנְיָן זֶה בְּשׁו"ת זְכָרוֹן פְּהוּנָה ד' כ' ע"ג וְהַלָּאָה וְשׁו"ת יַד יוֹסֵף ס' י"ג הַבֵּאתִיו בְּקוֹנְטְרִיס אֲסִיפַת דִּינִים מְעַרְכַת חֲמִץ וּמַצָּה ס' י"ב אוֹת ה' וְרֵאִיתִי בְּשׁו"ת בֵּית שְׁלֵמָה חִיו"ד ס' ל"ב וּבַהֲגָהָה מִבְּנֵן הַמַּחְבֵּר בָּאוֹת ב' וּבַהֲשַׁמְטוֹת שְׂבִסוּף הַסְפֵר שְׁהֶאֱרִיכוּ מְאֹד בְּעִנְיָנִים אֵלוּ עַל עֶסֶק שׁו"ב וּפְנֵאִי אֵין לִי לְעִינֵן בַּדב"ק לְךָ נָא רְאֶה וּבְתַפְאֵרַת יִשְׂרָאֵל בְּפִיָּה מ"פ"ו דִּיבְמוֹת מ"ה אוֹת כ"ב נְקִיט דְבִמְתַפְנִינֵן לְתִשׁוּבָה לֹא אַמְרִי אַאמַע"ר אִף בְּמִידֵי דְלִיכָא אֲפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא עִי"ש וְאֵינוּ פְּשוּט לוֹמַר כֵּן כְּמוֹ שְׂמִתְבָּאָר מְכָל הַרְשׁוּם: עוֹד רֵאִיתִי לְהַרְבֵּה חֲשַׁק שְׁלֵמָה שְׁם בָּאוֹת לַה וְז"ל לֹוה שְׁתוּבַע הַרְבִּיתְשָׁנָתָן לְמַלְוָה לֹא אַמְרִינֵן אֵין אָדָם מְע"ר שְׂיִכֵל לוֹמַר שְׁתוּבַע בְּשִׁבִיל שְׁרוּצָה לְשׁוּבַת בְּתִשׁוּבָה עִינֵן מוֹהַרְשֵׁד"ם יו"ד ס' ס"ח וְכֶרֶם שְׁלֵמָה יו"ד ס' א' בַּהֲגָהָה וּתְמִיָּהֲנִי דַּאִישְׁתַּמְטִיתִיָּה דְבָרֵי הַמְרַדְכֵי בַּפ' זֶה בּוֹרֵר (אוֹת תְּרַצ"ב) דַּאִין אָדָם מְע"ר וְלֹא מְהִימֵן נְמִי לוֹמַר עֲבָדֵי תְּשׁוּבָה וְאִנִּי רוּצָה לְהוֹצִיא מִיָּדִי וְכו' אִיעֲרוּמִי קְמַעְרִים וְכו' עִי"ש הָרִי בְּהַדְיָא הִקְפֵּד דְבָרֵי מוֹהַרְשֵׁד"ם וְהַרְבֵּה כְּרָם שְׁלֵמָה נְסַתְיַע מְדַבְרֵי מוֹהַרְשֵׁד"ם וְקָשָׁה שְׁהוּא הִקְפֵּד הַמְרַדְכֵי עַכ"ל וְהִנֵּה דְבָרִים אֵלוּ שְׂפַתְבֵּי הַמְרַדְכֵי מְשַׁמַּע לִיָּה לְהַרְבֵּה חַש"ש דְּקִיָּמִי וּמִיָּהֲדָרִי גְבִי הַמְשִׁים עֲצָמוּ רְשַׁע וְעַפִּי"ז הַחֲלִיט דְּדַבְרֵי הַרְבֵּה מוֹהַרְשֵׁד"ם הֵם הִקְפֵּד מ"ש הַר הַמְרַדְכֵי אֲמַנְם לַעֲנִ"ד יִתְכֵן דְּהַרְבֵּה מוֹהַרְשֵׁד"ם רוּחַ אַחֲרֵת אִתּוּ בְּכַנְנַת הַמְרַדְכֵי דְזֶה לְשׁוֹן הַמְרַדְכֵי אֲמַר רְבָא לְנָה בְּרַבִּית פְּסוּל לַעֲדוּת פֶּסֶק רְאֵבִי"ה דְּנִקְא שְׂיָדוּעַ בְּעַדִּים אֲבָל עַפ"י עֲצָמוּ לֹא דַאִין אָדָם מְע"ר עֲנוּבָדָא דְבַר בִּינִיתוֹס וְלֹא מְהִימֵן נְמִי לוֹמַר עֲבָדֵי תְּשׁוּבָה וְאִנִּי רוּצָה לְהוֹצִיא מִיָּדִי וְכֵן אִם יֵאמֵר אֲשִׁיב אֶת הַרְבִּית אַמְרִינֵן אִיעֲרוּמִי קְמַעְרִים כְּעֲנוּבָדָא דְּהוּא טַבְּחָא דְּנַפְקִי טְרַפָּה מִתּוּמֵי יָדֵיהּ וְכו' עַכ"ל הַמְרַדְכֵי וְעוּבָדֵי דְבַר בִּינִיתוֹס וְדַטְבְּחָא הֵם בְּש"ס שְׁם ד' כ"ה ע"א נִלְע"ד דַּמ"ש הַמְרַדְכֵי וְלֹא מְהִימֵן לוֹמַר עֲבָדֵי תְּשׁוּבָה קֵאִי אֲמִילְתִּיָּה דְּרַבָּא דְּאֲמַר לְנָה בְּרַבִּית פְּסוּל לַעֲדוּת עַפ"י פִּירוּשׁ רְאֵבִי"ה דְּהֵינְנוּ כְּשִׁיָּדוּעַ

בְּעֵדִים וְאֵתָא קְאָמֵר דְּכִשְׁיָדוּעַ בְּעֵדִים שְׁלֹנָה בְּרַבִּית לָא מְהִימֵן לֹמֵר הָאֵרָא אֲמָנָם חֲטָאֵתִי
וּבְרַבִּית לְוִיתִי אוֹ הַלְוִיתִי עֲבָדִי תְּשׁוּבָה וְכוּ' וְהִינְנוּ כְּעוֹבְדֵי דְהַהוּא טַבְּחָא וְכוּ' דְמִשְׁמַע
וְדָאִי שְׁנוּדַע עַפְ"י עֵדִים דְנִפְיָק טְרַפָּה מִתּוֹתֵי יָדֵיהּ וְאִזְל רַבִּי מִזְיָנָה וְטַנְפְּרִיָּה לְהוֹרוֹת
תְּשׁוּבָה לְרַבִּים וְאָמֵר רַבָּא דְלָא מְהַנִּי מִשׁוּם דְּחִינְיָשִׁינּוּ דְמַעְרִים עַד שְׁיִלְהָ לְמַקּוּם שְׁאִין
מִפִּירִים אוֹתוֹ וְא"כ י"ל דְּדוֹקָא בְּכִשְׁנַפְסָל עַפְ"י הָעֵדִים הוּא דְלָא מְהִימֵן לֹמֵר שְׁעֵשֶׂה
תְּשׁוּבָה אֲבָל כְּשִׁאִין עֵדִים עַל פִּיִּסוּלוֹ אֲלָא הוּא עֲצָמוֹ אוֹמֵר שְׁעֵשֶׂה עֲבִירָה וְרוּצָה לַעֲשׂוֹת
תְּשׁוּבָה כְּגוֹן בְּעוֹבְדֵי דְהָרַב מוֹהֲרֵשֵׁד"ם שְׁחִבְרוּ תוֹבְעוּ מְמוֹן וְהוּא מְעַכֵּב מִלְּשַׁלֵּם לוֹ
בְּטַעֲנָה שְׁנַתָּן לוֹ מִכְּבָר סָף כְּףָה וְכָף רַבִּית אִין ה"ן דְּאֲמַרְיָנוּ בְּזָה דְנִאָמֵן וְלֹא שְׁיָיְהָ לֹמֵר
אִין אָדָם מְע"ר דְּרוּצָה לַעֲשׂוֹם תְּשׁוּבָה וְאִין מִדְּבָרֵי הַמְּרַדְכֵי סְתִירָה לְסִבְרַת הָרַב
מוֹהֲרֵשֵׁד"ם וְאִם כְּנִים אֲנַחְנוּ בְּזָה י"ל דְּגַם הָרַב מוֹהֲר"ם מְלַמֵּד ס"ל כֵּן בְּכּוֹנֵת הַמְּרַדְכֵי
וְאִין דְּבָרֵי הַיְפָף דְּבָרֵי הַמְּרַדְכֵי וְהוּא שְׁפַתְבַּר הָרַב כְּנַה"ג בְּסִי' ל"ד הִגָּה ט"ו אוֹת ס"ה
וְנ"ל הָא דְאִין אָדָם מְע"ר הִינְנוּ לְשַׁעֲבֵר אוֹ לְשַׁהֲבֵר דְּרוּצָה זֶה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְחִזְרוּ מִמָּה
שְׁאָמֵר כְּדִי שְׁלֹא יַעֲשֶׂה אִיסוּר הַר"ם מְלַמֵּד ח"ג ס' ג' ד' (אִין מְצוִי אֲצִלֵי לַעֲיִין בְּגוּף
דְּב"ק) וְיִרְאֶה שְׁמ"ש הַמְּרַדְכֵי פ' זֶה בּוֹרֵר דְאִין אָדָם מְע"ר אֲפִילוֹ אֲמֵר אַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה
וְהוֹצִיא הָרַבִּית דְּאִיעֲרוּמֵי קָא מַעְרִים חוֹלֵק עַמ"ש הַר"ם מְלַמֵּד עַכ"ל וְלִפִּי מַה שְׁפִירִשְׁתִּי
בְּכּוֹנֵת דְּבָרֵי הַמְּרַדְכֵי נִרְאֶה דְאִין דְּבָרֵי הַיְפּוּף מ"ש הַמְּרַדְכֵי כְּמוֹכּוֹ: הֵן אֲמַת דְּמִדְּבָרֵי
הַרְמ"א בְּד"מ שְׁם אוֹת יו"ד מִתְּבָאֵר שְׁהִבִּין דְּבָרֵי הַמְּרַדְכֵי כְּהַרְבָּנִים חֲשֵׁק שְׁלֵמָה וְכְנַה"ג
הַנְּ"ל שְׁהֵעֲתִיק דִּין זֶה בְּלִשׁוֹן זֶה כְּתַב הַמְּרַדְכֵי דְאִין אָדָם מְע"ר אֲפִילוֹ אִם אֲמֵר אַעֲשֶׂה
תְּשׁוּבָה וְאוֹצִיא הָרַבִּית שְׁנַתְתִּי אוֹ אֲשִׁיב הָרַבִּית אֲעֲרוּמֵי קְמַעְרִים עַכ"ל הָרִי דְמִשְׁמַע לִיהּ
דְּדְבָרֵי הַמְּרַדְכֵי סוֹבְבִים עַל הָאוֹמֵר דְּבַר פִּיִּסוּל מְפִי עֲצָמוֹ וְכֵן הִבִּין הָרַב הַסַּמ"ע בְּס"ק ס'
וּפִירֵשׁ דְּהַעֲרָמָא הִיא כְּדִי שְׁלֹא לְהַעֲיִד לְחַבְרוּ עִי"ש מ"מ לְדַעַת הַרְבָּנִים הַנּוֹז"ל נוֹכַל
לְפָרֵשׁ כְּמוֹ שְׁפַתְבַּתִּי וּבְזָה יֵשׁ לִיִּשְׁבֵי מֵאִי דְהִנּוּהָ ק"ל עַמ"ש הָרַב שְׁ"ף בְּסִי' ל"ד ס"ק ל"ג
דְּכְפִיִּסוּלֵי עֲדוֹת מַחֲמַת עֲבִירָה לָא בְּעִינָן תְּחַלְתּוֹ וְסוֹפּוֹ בְּכִשְׁרוֹת מִדְּבָרֵי הַמְּרַדְכֵי הַנְּ"ל
לִפִּי מַה שְׁהִבִּינוּ הַרְבָּנִים ד"מ וְסַמ"ע וְכְנַה"ג דַּמ"ש אִיעֲרוּמֵי קְמַעְרִים קֵאִי אֲמַאי דְאָמֵר
שְׁלֹנָה בְּרַבִּית אוֹ הַלְוָה שְׁפּוֹנְתּוֹ שְׁלֹא לְהַעֲיִד לְחַבְרוּ דְמִזָּה מוֹכַח דְּבְעִינָן תְּחַלְתּוֹ וְסוֹפּוֹ
בְּכִשְׁרוֹת דַּל"כ לְמָה לִיהּ לְרַאבְנֵי"ה לֹמֵר דְלָא מְהִימֵן מִשׁוּם דְּדִילְמָא אִיעֲרוּמֵי קְמַעְרִים
אֲפִילוֹ תִימָא דְלָא נִחַשְׁדַּע עַל כְּףָה מ"מ אִין בְּדְבָרֵי פְלוּם דְכִינּוּן שְׁעַתָּה הוּא עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה
הָרִי סוֹפּוֹ בְּכִשְׁרוֹת וְא"כ אֵרָא אִם אֲמַת הוּא אוֹמֵר לֹא יוֹכַל לְפַסּוֹל אֵת עֲצָמוֹ שְׁלֹא לְהַעֲיִד
לְחַבְרוּ פִינּוֹן דְלָא בְּעִינָן בְּפִיִּסוּלֵי עֲבִירָה תְּחַלְתּוֹ וְסוֹפּוֹ בְּכִשְׁרוֹת וּמִדְּהַנְּצָרָה רַאבְנֵי"ה לְטַעֲמָא
דְּאִיעֲרוּמֵי מוֹכַח דַּס"ל דְּבְעִינָן תְּחַלְתּוֹ וְסוֹפּוֹ בְּכִשְׁרוֹת דְלָא כְּהַרְש"ךְ אֲמָנָם לִפִּי מַה
שְׁפִירִשְׁנוּ בְּכּוֹנֵת דְּבָרֵי הַמְּרַדְכֵי אִינוּ עֲנִין לְזָה כְּלָל כְּמוֹכּוֹ.

וְעוֹד י"ל דַּמ"ש הַסַּמ"ע דְּהַעֲרָמָא הִיא שְׁאִינוּ רוּצָה לְהַעֲיִד לְחַבְרוּ לָאוּ דוֹקָא אֲלָא ר"ל
שְׁרוּצָה לְפַסּוֹל מַה שְׁהַעֲיִד כְּבָר דְהו"ל תְּחַלְתּוֹ וְסוֹפּוֹ בְּפִיִּסוּל וְזֶה נִכּוֹן יוֹתֵר מִדְּלֵא נִרְגָּשׁ
כְּלָל הַשְּׁ"ף מִדְּבָרֵי הַמְּרַדְכֵי לִיִּישְׁבָם לִפִּי שִׁטְתּוֹ וּבְעִינָקֵר סְבַרַת הַרְש"ךְ הַנְּ"ל עִינּוֹן שְׁם
לְהָרַב פ"ת בְּס"ק מ"ה שְׁהֵאָרִיף בְּזָה: וְנִרְאֶה מִדְּבָרֵי הַג' נו"ב בְּמ"ק חֵאָה"ע ס' ע"ב דְּמִי
שְׁמַעֲיִד אִיזָה עֲדוֹת שְׁנַעֲשֶׂה בּוֹ רְשַׁע אִם כְּשִׁמְעִיד הַעֲדוֹת הוּא דְרָף תְּשׁוּבָה שְׁבָא לְקַבֵּל
תְּשׁוּבַת הַמְּשַׁקֵּל תַּעֲנִיּוֹת וְסִיגוּפִים פִּינּוֹן שְׁבָא לְקַבֵּל עָלָיו לַעֲנוֹת נִפְשׁוֹ עוֹר בְּעַד עוֹר וְכֵל
אֲשֶׁר לֹאִישׁ יִתֵּן בַּע"נ וְלִיכָא לְמִיחַשׁ לְהַעֲרָמָה בְּכַה"ג וְא"כ לְדַעַת הַשְּׁ"ף דְלָא בְּעִינָן

בפניסולי עבירה תחלתו וסופו בכשרות הרי זה עד פשר ומקבלים עדותו וכ"כ עפ"י מאי דמשמע מדברי הד"מ בסי' ל"ד ה"ל דמאי דלא מהימן פשאומר שרופצה לעשות תשו' הוא משום חשש הערמה וא"כ במענה נפטר דליפא חשש הערמה מקבלים עדותו עי"ש בסתירת היתר השני בהגהה (בד"ה ועוד אני אומ') ובד"ה אפילו אם יאמר שקו"ט בדין תחלתו וסופו בכשרות.

נדע דמה שצדדתי לעיל (בד"ה אלא דלענ"ד) אם אסור לכתוב ס"ת והאזכרות שלא לשמן ע"מ שלא לקרות בו בצבור וכו' הנה ראיתי מה שנתחלקו בזה רבנן קדישי הט"ז והש"ך בנה"כ רס"י פא"ר אם מותר לקרות ביחידות בס"ת שצדד שלא לשמה דהט"ז אסור פנין שאין הפיסול ניקר לכל יש לחוש שיקראו בה בצבור ולכן יגזו והש"ך ס"ל דליפא למיחש דמדאינו מוליכה לביהכ"ן ניקר שאינה פשרה לקרות בה בצבור ועוד שישכח לכתוב ע"ג העמוד דפסולה היא ולכן אין להצריף גניזה וא"כ לדעת הט"ז דטעון גניזה נדאי דאסור לכתוב ס"ת כזה ולדעת הש"ך נראה דמותר גם לכתוב ס"ת כזה פנין דסמי בדיקה לסמן אותו שפסולה לקרות בצבור ומצאתי בשו"ת שואל ומשיב מהדו"ג ח"ג סי' ס"ה שכ' בשם רש"ל בח"ש לגטין ד' מ' (ט"ס הוא וצ"ל ד' ד"ן ע"ב) דס"ת שאין כתוב האזכרות לשמן אף לקרות בו אסור שמה יקרא בה ושקו"ט בזה ובסו"ד כתב דדברי רש"ל תמוהים שלא נזכר מהמרדכי שכתב להדיא דמותר ללמוד ומותר לקח שכר החומש וכן קי"ל ביו"ד סי' רפ"א ועט"ז ונה"כ שם ודו"ק עכ"ל.

גם בספרו יד שאול רס"י רפ"א האריף בענין זה במחלוקת הט"ז והנקה"כ ומתבאר מדברי מסקנתו דדעתו פדעת הנקה"כ דמותר לקרות בו ביחיד וא"כ משמע דאין שום איסור לכתוב ס"ת כזה.

ולפי הנראה מיחלפא שיטתיה ממ"ש במ"ק ח"ג סי' ס"ב ה"ל וק"ל ומצאתי בשו"ת נ"ב מ"ת אה"ע סי' כ"ג ד"ה ומה שרצה להשיב וכו' וז"ל ובגטין ד' ד"ן ע"ב סופר שאמר אזכרות כתבתי שלא לשמן ואפילו אי נימא שאין איסור בכתיבה שלא לשמן אלא שהספר אינו פשר לקרות בו וכו' עי"ש נראה דמספקא ליה אם יש איסור לכתוב ס"ת כזה ויותר נוטה דעתו דאסור ולא נתברר לי אם מה שכתב שאינו פשר לקרות בו ר"ל בצבור או אפי' ביחיד אסור לקרות בו ובשו"ת תפארת יוסף א"ח סי' ב' ד"ה ובהכי הק' כקו' השו"מ ומחלק דלגבי איסורין דל"ב עדים דגם קרוב נאמן רק שצדע אמיתת הענין בזה מע"ר אם יש הוכחה לדבריו פי הא דמתוך שמפסיד שקרו ודאי אומר אמת עי"ש עוד: עתה נדפס ס' בגין שלמה לידידי הגאון מוהרש"ל הפהן יצ"ו ומצאתי שם בסי' ז' פלפול עצום בענין זה (דס"ת שנתבה שלא לשמה אם פשרה לקרות בה ביחיד) בדברי הרבנים רש"ל ורט"ז והנקה"כ וכתב במסקנתו דכשר לקרות בו ביחיד דהא קריאת התורה בצבור היא מדרבנן ובפרשת זכור שקו"ט שם בדברי התה"ד ס' ח"ק דס"ל דהיא מדאורייתא בעשרה וכו' ואין לגזור ביחיד אטו בצבור דהוי גזרה לגזרה ואפילו בפר' זכור הקריאה בצבור ובס"ת פשרה היא מדרבנן אתוד"ק עי"ש נפלאות תורתו חריפותו וקריאותו: לזה אין למדין מן הפללות אפילו במקום שנאמר בהם חוץ עיין להרבנים מנחה טהורה ד' ח' ע"ג ומקנה אברהם במ"ב אות ו' שכ' בשם הרשב"א דלא אמרי' פן אלא פשיש הכרח להוציא מן הפלל או פשיש קבלה ע"ז ולפי כ"ז מתיישב מה שהק' בס' מפה

לחזקתהו בחי' למס' שבת על ד' נו"ן עי"ש ומה שהק' הרמ"ט שם על הרשב"א שם ממה שכתוב בחדושי הרשב"א ריש פרק במה מדליקין על מה שאמרו בש"ס (ד' כ"ב) דלכש היינו שוכאדארנא וכו' נעלם מעיני דמני"ר דברי הרב יד מלאכי פאות כ"ד שפבר הקשה פן ע"ד התוס' דשם וינישב עפי"ד הרשב"א דשם עי"ש: לו אין מזהירין מן הדין לעיל פאות כ"ו הבאתי פלגיה דה"ה רפ"ב דהל' מ"א דאי איפא לאו הבא מפלל עשה מזהירין ומ"כ בגיליון ס' יד עלאכי סי' ח"ן ונחתים עלה הרב מוהר"י ענתבי וז"ל ובס' קרבן אהרן ד' ט"ז ע"ב פתב דכשהלמוד הוא נלמד ממקום אחר אזי עונשין מהק"ו דהו"ל הק"ו גלוי בעלמא בפירוש הפסוק ועיין כ"מ ולח"מ בפ"ה מהל' איסורי מזבח ה"ו עכ"ל ומשמע דבכל גוונא קאמר דכיון שנלמד ממ"א הו"ל גילוי מילתא בעלמא ומזהירין ועיין לר"ח בס' מנחה טהורה ד' ז' ע"ב דלאו דוקא בדאיפא לאו להבא מפלל עשה אלא ה"ה פי איפא ריבויא דקרא וממ"ש במחנה ראובן ושער המלך (שרשמתי פאות כ"ו) בשם הגופי הל' מתבאר דלא סגי בריבויא דררא אלא בעינו תרנייהו וצל"ע בגוף דברי הגוה"ל: לו אין למדין מן הפללות וכו' אי אתמר גם בדברי האמוראים הרבנים קהלת יעקב במ"ל ח"ב אות ק"א ומקנה אברהם במ"ב אות ו' ד"ה אין הביאו בשתיקה דברי הסוברים דנא אתמר באמוראים ומהתימה על הרב מקנה אברהם שהרי מפלל דברי הראשונים שהביא הוא עצמו שם בתחלת האות אנו למדין דאפילו באמוראים אמרי' פלל זה וכמ"ש הרב יד מלאכי פאות כ"ג ועי"ש חלוקי דעות בזה ועיין חנא וחסדא ח"א ד' קל"ב ע"ג אהלי יהודה במערי' חמץ ד' ע' סוע"ב: לח אינו לוקה עליו משמעות לשון זה הוא דמילקא הוא דלא לקי אבל איסורא מיהא איפא וכמ"ש מרן כ"מ בפ"ח מהל' פסולי המוקדשין דין י"ב ויש בזה מערכה מול מערכה דיש סוברים דאסור מה"ת דאל"כ אינו שייך לומר אינו לוקה דמהיכא תיתי מלקות הרי אפילו איסור תורה אין בו (על דרף שכ' הר"ן בהלכות ברפכ"ת דיומא בסוגיא דה' עינויין דאם איתא דשאר עינויין אינם אלא מדרבנן היכי שייך לומר ולא אמרו ענוש פרת אלא לאוכל ושותה הרי אפילו איסור תורה ליפא עי"ש).

(א) פן דעת ה"ה פ"ה מהל' מאכלות אסורות הל' י"א (ד"ה ואם) דאין לשון זה נאמר באיסורין דרבנן. (ב) וכן נראה דעת מרן הב"י בא"ח סי' תמ"ב (בד"ה ומ"ש רבינו ולר"א שהן בלאו וכו') שכ' דממ"ש חכמים ועל עירובו בלא פלום משמע דאיסור תורה מיהא איפא מדלא אמרו מותר עי"ש וא"כ ה"ה או כ"ש לדידיה דלשון אינו לוקה מורה דאיסור תורה מיהא איפא וכדברי מרן הב"י פתב הר"ן ר"פ אלו עוברין והרב קרבן גמגאל שם אות קטן י"ב כ' ליישב לשון הטור לדעת מרן הב"י עי"ש ולהרב ערוך השלחן סי' תמ"ג ריש אות ג'.

ואף למה שכתב בקרבן גמגאל שם אות ה' בשם שו"ת פנ"י סי' ט"ו שהאריף דאין בתערוכת אליבא דרבנן אלא איסור דרבנן בעלמא יתכן דדוקא בלשון זה (על עירובו בלא פלום) הוא דמשמע ליה דאין בו שום נידוד איסור תורה אבל בלשון אינו לוקה אולי דמודה דאם לא הנה בו איסור תורה לא הנה צריף לומר דאינו לוקה וכ"כ ה"ה בהל' שבת ריש פ"כ בדין שבימת בהמה דממ"ש הרמב"ם אינו לוקה משמע דאיפא איסור תורה עי"ש וכ"כ הרב עפרא דארעא במערי' הצי"ד י"א אות ע"ד (על דברי הרב ארעא

דַּרְבָּנוּ אָנָּה תְּקַל"ז) בְּשֵׁם תְּשׁוּ' שְׁבַס' בְּנֵי יְהוּדָה ד' קט"ז ע"ג שְׁהִבִּיא מְדַבְּרֵי ה"ה דְּלָשׁוֹן
אֵינוֹ לוֹקָה לֹא שְׁיִיף בְּאִיסוּרֵינִי וְלֹא צִיָּיִן מְקוֹם דְּבָרֵי ה"ה וְס' בְּנ"י אֵינוֹ מ"א.

וּלְפִי הַנֶּרְאָה יֵשׁ חִסּוֹר לְשׁוֹן וְצ"ל לֹא שְׁיִיף בְּאִיסוּרֵינִי דַּרְבָּנוּ וּקְצַת נֶרְאָה דְּגַם הֶרֶב לְחֵם
מִשְׁנֶה בַּה' שְׁבַת שָׁם לֹיֵלָא מַה שְׁסִיָּים הֶרְמַב"ם שָׁם פְּטוֹר (דְּמִשְׁמַע פְּטוֹר אַבְל אֲסוֹר
פְּכָל אִיסוּרֵי שְׁבַת) הָיָה מוֹדָה לְהֶרֶב הַמְּגִיד דְּלָשׁוֹן אֵינוֹ לוֹקָה ר"ל דְּאִיסוּר תּוֹרָה אֵיפֹא
עִי"ש ד' וְכֵן הוּא דַּעְתּוֹ בְּר"פ י"ב מֵהַל' עִי"ש בְּמ"ש רז"ל לֹא שְׁאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה אֵין לוֹקִין
דְּאִיסוּר לֹא מִיָּהָ אֵיפֹא וּפְיָרֵשׁ פֶּן גַּם דְּבָרֵי רַבִּינוּ הַגְּדוֹל שָׁם אֵישׁ הַמְּתַגַּלֵּחַ אֵינוֹ לוֹקָה
דְּר"ל דְּאִיסוּרָא דְּלֹא מִיָּהָ אֵיפֹא עִי"ש וְאִיסוּר לֹא דְּקֶאֱמַר הֵינּוּ וְדֹאֵי אִיסוּר תּוֹרָה ה'
וּבְפִלּוּגְמָא דְּרַב חֲסֵדָא וְרַבָּה בְּפִסְחִים ד' מ"ו אֵי אֲמַרְי הוֹאִיל וְרַבָּה אָמַר אֵינוֹ וְקֵה וְקִי"ל
כְּוֹתִיָּה דַּעַת הֶרֶב לַח"מ בְּפ"א מֵהַל' יו"ט דִּין ט"ו לְדַעַת הֶרְמַב"ם דְּאֲסוֹר מִן הַתּוֹרָה
כְּשֶׁאֵינוֹ נִגְנָה בַּה' בִּיו"ט עִי"ש גַּם הֶרֶב פְּרִי חֲדָשׁ (לְהַלְכוֹת פֶּסַח) בְּנִימוּקֵי עַל הֶרְמַב"ם
פ"ה מֵהַל' ע"ז בְּדִין שְׁבִיתַת בְּהֵמָה הַנֶּ"ל הוֹכִיחַ דְּמ"ש הֶרְמַב"ם גְּבִי מְחַמֵּר פְּטוֹר ר"ל
דְּאֲסוֹר מְדַרְבָּנוּ מְדַלָּא פְּתַב אֵינוֹ לוֹקָה כְּמ"ש גְּבִי שְׁבִיתַת בְּהֵמָה מוֹכַח דְּס"ל דְּמִשְׁמַעוֹת
אֵינוֹ לוֹקָה הֵינּוּ דְּאֲסוֹר מִן הַתּוֹרָה.

ו) וְכֵן הוּא דַּעַת בְּפִר"ח יו"ד סי' ס"ב סק"ז דְּאֵינוֹ לוֹקָה מִשְׁמַע דְּאֲסוֹר מֵה"ת אֲנָא שְׁכ'
בְּעִנְיָן הַהוּא לִיְיָשֵׁב דַּעַת הַסּוֹבְרִים דְּהוּא מְדַרְבָּנוּ דְּמִשׁוּם דְּמִיתָה עוֹשֶׂה נִפְוִיל וְלוֹקִין עָלָיו
הַנּוֹצֵרָה לֹא מֵר דְּבִשְׁחוּטָה אֵינוֹ עוֹשֶׂה נִפְוִיל וְאֵין לוֹקִין עָלָיו וְה"ה דְּלִיכָא אִיסוּר תּוֹרָה.

וְכֵן הוּא דַּעְתּוֹ בְּפִלּוּגְמָא דְּהוֹאִיל הַנֶּ"ל עִיָּין בְּדַב"ק בְּרַס"י תַּצ"ה ד"ה וְלִכְּן נ"ל וְכו' וְכַתְּב'
הֶרֶב צְרוּר הַחַיִּים בְּד' מ"ה ע"א שְׁפֵן דַּעַת הֶרֶב מְקַרְאֵי קְדָשׁ עִי"ש: הֵן אָמַת דְּהֶרֶב פְּרִי
חֲדָשׁ תְּבָרָא לְגִזְיוֹנָה דְּבָשִׁי תְּק"ג (בְּד"ה וְכַתְּב' בְּס' בֵּית חֲדָשׁ) כְּתַב בְּפִשְׁטוֹת דְּהַמְּבַשֵּׁל
בִּיו"ט לְחוּל אֵינוֹ אֲסוּנֵי אֲלָא מְדַרְבָּנוּ דְּקִי"ל כְּרַבָּה דְּאָמַר הוֹאִיל וְכו' וְכָבֵר עֲמַד ע"ז הֶרֶב
שָׁם יוֹסֵף בְּד' ל"ד ע"ג אָף גַּם הַכְּרִיחַ מִכְּמָה מְקוֹמוֹת שְׁפֵן עֵיקַר לְדִינָא וְכַתְּב' שְׁנֵה דַּעַת
ה"ה וְהַר"ן וְשְׁדַבְּרֵי הֶרְבָּנִים לַח"מ וּפְר"ח רַס"י תַּצ"ה וּמַק"ק וְצַה"ח הַנֶּ"ל תְּמוּהִים וְכו'
עִי"ש מ"מ י"ל דְּאֵין מְנָה סְתִירָה לְעֵיקַר פְּלָלִין דְּהֶכָא שְׁאֵנִי אֵינֵן לְמִימַר דְּאֵיִדֵי דְּאָמַר רַב
חֲסֵדָא לוֹקָה אָמַר רַבָּה אֵינוֹ לוֹקָה אַע"ג דְּאִיסוּר תּוֹרָה נְמִי לִיכָא וְעַכ"ל פֶּן שְׁהָרֵי כְּבָר
כְּתַבְתִּי בְּרֵאשׁ הָאוֹת דְּדַעַת ה"ה הוּא דְּלֹא שְׁיִיף לֹא מֵר אֵינוֹ לוֹקָה בְּאִיסוּרֵינִי דַּרְבָּנוּ וְאֵילוֹ
הֶרֶב שָׁם יוֹסֵף שָׁם הַכְּרִיחַ דְּדַעַת ה"ה בְּפִלּוּגְמָא דְּהוֹאִיל דְּלְרַבָּה דְּקִי"ל כְּנִתְיָה לִיכָא אֲלָא
אִיסוּרָא דַּרְבָּנוּ וְהָרֵי רַבָּה קֶאֱמַר אֵיזוֹ לוֹקָה אֲלָא וְדֹאֵי צ"ל דְּאֵיִדֵי דְּרַב חֲסֵדָא קֶאֱמַר אֵיהוּ
אֵינוֹ לוֹקָה וְהָיָה נֶרְאָה לְכַאוּרָה דְּהֶרֶב פְּר"ח סוֹתֵר עֲצָמוֹ בְּמ"ש בְּחִיו"ד סִי' קט"ז ס"ק
י"א בְּדִין אֲכִילַת דְּבָרִים הַמְּאֹסִים דְּאִיסוּרֵינִי מְדַרְבָּנוּ וְהַעוֹבֵר עָלֵיהֶן מִכִּין אוֹתוֹ מ"מ.

וְהוֹכִיחַ פֶּן מְמ"ש הֶרְמַב"ם בְּס' הַמְּצוֹת לְאוּוִין קַע"ט דְּאֵינוֹ חֲזִיב מְלָקוֹת עָלָיו כִּי פְּשִׁטָּה
דְּקָרָא הוּא בְּשִׁרְץ לְבַד הָרֵי דְּמִשְׁמַע לִיה מְלָשׁוֹן אֵינוֹ חֲזִיב מְלָקוֹת (שְׁהוּא כְּמוֹ אֵין לוֹקִין
עָלָיו) דְּרַק אִיסוּר דַּרְבָּנוּ הוּא דְּאֵיכָא הֵיכָף שִׁטְתּוֹ הַנּוֹז"ל אָף בְּאָמַת נֶרְאָה דְּלִק"מ דְּהוֹכַחַת
הֶרֶב פְּר"ח הִיא מְסִיּוֹם לְשׁוֹן הֶרְמַב"ם כִּי פְּשִׁטָּה דְּקָרָא בְּשִׁרְץ לְבַד דְּמִשְׁמַע דְּר"ל דְּשָׂאָר
דְּבָרִים אֵין לְהֵם רְמָז בַּתּוֹרָה ז) וְהֶרֶב תְּבוּאָת שׁוֹר בְּסִי' י'.

סו"ס ק"ב הִבִּיא דְּבָרֵי הַפ"ח וְכַתְּב' ע"ד וְלִיִּיּוֹת דַּעְתִּי אַדְּרַבָּה דְּכַתְּב' דְּאֵינוֹ חֲזִיב מְלָקוֹת
לֹא מִיְעֲטוּ אֲלָא מִמְּלָקוֹת וְכו' עִי"ש שְׁיִיָּשֵׁב סִיּוֹם לְשׁוֹן הֶרְמַב"ם הַנֶּ"ל וְלְמַדְנּוּ דְּגַם הַתְּב"ש

קאי בשיטת הרבנים הנ"ל דאינו לוקה ר"ל דאסור מדאורייתא ח) ובדברי הרמב"ם פ"א מהל' נדרים דין ו' אמר אכילה וכו' או אכילה מפירות אלו אינו לוקה נראה קצת מדברי הר"ן בחידושי הובאו דבריו במשל"מ רפ"ד מהל' שבועות דמפרש דר"ל דאיפא מיהא איסור תורה שהשנה דבריו למ"ש ברפ"ד מהל' שבועות שהוא פאכל חצי שיעור מנבלות וכו' ט) וכן דעת הרב משל"מ בפרק י"ג מהל' שכירות ה"ג דלשון אינו לוקה מורה דאיפא איסור תורה דאי איסור דרבנן מלקות מהיכא תיתי ולכן תמה על מ"ש הסמ"ג בדין שבות אסור ואינו לוקה עי"ש ובשו"ת שואל ומשיב ח"ב סי' ס"ט י).

גם בפט"ז מהל' טומאת אוכלין דין יו"ד הבין ממ"ש הרמב"ם שם דאע"ג דישראל מונהגין להיות טהורין בגלגל אם נטמא אינו לוקה דר"ל דאסור מה"ת (אלא דנראה קצת מדבריו דלא ממשמעות אינו לוקה הוא מה שכתב פן אלא מהמשך כל לשון הרמב"ם עי"ש).

יא) גם מרן חיד"א בשו"ת חיים שאל ח"ב סי' ח"י (בד"ה וזה אשר השבתי הובאו ד"ק בס' שיעורי ברכה א"ח סי' קנ"ו אחר אות ג') הביא דברי הרמב"ם בפט"ז מהלכות סנהדרין לאו שאין בו מעשה פנון וכו' אינו לוקה וכתב אלמא דאורייתא הוא אלא שאין לוקין עליו ומה שכתב מרן כ"מ בפ"ח מהל' פסולי המוקדשין הי"ב רכ"ל (עמ"ש הרמב"ם והמטמא את הקדשים אינו לוקה) דאיסורא מיהא איפא נראה דאיסורא דאורייתא קאמר כדמוכח מדברי הרב החנוך בפר' צו מצוה קמ"ו בפסוק והבשר אשר יגע בכל טמא שכתב וז"ל מדיני המצוה כגון מה שאמרו רז"ל שאסור לטמא את הקדשים או לסבב להן טומאה אבל המטמאן אינו לוקה עכ"ל וכיון שכתב שדבר זה הוא מדיני מצוה זו מוכח ודאי דמדאורייתא אסור אלא שאינו לוקה עליו ולענין טמא הנוגע בתרומת ארץ ישראל אם לוקה שקו"ט רבינו המשל"מ בר"פ י"ב מהל' תרומות דמדברי התוס' בזבחים נראה דלרבי יוחנן לוקה ובמכות פתבו דאינו לוקה וכתב שדעת הרמב"ם ג"כ דאינו לוקה ומתבאר מדבריו דעכ"פ איפא איסור תורה ושם כתב הרמב"ם דאסור לטמא התרומה כשאר קדשים וא"כ ודאי דמ"ש בהל' פסולי המוקדשין דאינו לוקה ואיפא איסורא היינו איסור תורה.

וענין שם להרב שער המלך והרב צפיהת בדבש בסי' מ"ו פתב דרש"י בפסחים ד' י"ד ד"ה מדבריהם ובד' ט"ו ע"א ד"ה יציאתה וגטין ד' ס"א ד"ה וסיפא ס"ל דמנוהר מן התורה שלא לטמאות את התרומה והרשב"א בגטין שם פתב בשם התוס' דלטמא תרומה אינו אסור אלא מדרבנן ושוב בד' קכ"ז ע"א וע"ב פתב דהרמב"ם והרשב"א עצמו וכן דעת הרב החנוך והראב"ד דאסור מן התורה ושפן הוכיח הרב דברי אמת בקונטרס ד' צ"ח ע"ב (והוא בקונטרס עשירי בד"ה ונראה מדברי הראב"ד וכו' ד' ק"ך ע"ג מדפוס אשכנז) מכמה מקומות ושגם מרן מוהריט"א בהלכות בכורות ד' קל"ו ע"ג (לפי הנראה הוא מ"ש בפ"ה סי' מ"ג עי"ש מד"ה והנה אחר שבארו בשמעתיך וכו' בד' ס"ח ע"ג מדפוס ווארשא) בכל מאי דשקו"ט תפס בפשיטות דאסור מדאורייתא ולא חש להזכיר סברת התוס' שהביא הרשב"א וכו' יע"ש א"כ מתבאר דאינו לוקה שכתב הרמב"ם במטמא את הקדשים ר"ל דאיפא מיהא איסורא דאורייתא.

יב) וכן ראיתי בספר ימי שלמה ד' ע"ז ע"א שכתב דמ"ש הרמב"ם בפ"א מהל' שמקטה
ויובל דין ב' אינו לוקה מן התורה וכו' מבין הרב מוהר"י קורקוס דר"ל דאסור מן התורה
ואהכי ק"ל על דברי הרמב"ם שם דין יו"ד ע"ש.

יג) ובמה שכתב הרמב"ם סו"פ י"ב מהלכות ע"ז ואינו לוקה אלא על המת בלבד עיין
במה שרשמתי לקמן במערכת הקו"ף אות ח'. יד) ובדין מקלל את חברו דאיכא פמה
גונני דאינו לוקה עליהם כמ"ש הרמב"ם בפ"ק כ"ו מהל' סנהדרין ומשמע (מדקאמר
אינו לוקה) דאיסורא מיהא איכא וכמו שכתב מפני הרב"ה בטור ח"מ סוף סי' ז"ך
פשיט"ל להרב ב"ח דאסור מן התורה וכ"כ בס' תוכחת חיים פר' תצנה ד' צ"ב ע"א.

טו) ובפ"ד מהל' מאכלות אסורות דין ט"ז גבי צירוף איסורין פתב דאם צירף מהפל
כזית ואכלו אינו לוקה ואסור מן התורה פדין חצי שיעור. טז) ושם בפ"ק ט"ו דין ג' וכן
אם לא היה בתערובת כזית בכדי אכילת פ"ס וכו' אינו לוקה אלא מפת מרדות וכונתו
נדאי דאסור מן התורה פ"ק דין ח"ש.

יז) ובמ"ש הרמב"ם בהלכות מאכלות אסורות פ"ט דין ו' המבשל בשר מתה או חלב
בחלב לוקה על בשולו ואינו לוקה על אכילתו משום בב"ח פתב הרב נחפה בפ"ק בח"ב
בחיו"ד רס"י א' דמ"ש אינו לוקה על אכילתו משמע דאיסורא מיהא איכא ונפ"מ לענין
הנאה ואסור משום בב"ח וכן דקדק הרב המגיד לענין מעושן ומבושל בחמי טב"א
ומבשל במי חלב דפטור ממלקות אבל איסורא מיהא איכא וכ"כ הפר"ח סי' פ"ז ס"ק
י"ב וה"ה לענין חלב בחלב וכ"כ הרב פרי תואר בס"ק י"ד ובשר מתה וחלב בחלב אסור
בבשול ובהנאה להיות איסורו מדאורייתא אתו"ד הרב נחב"כ ע"ש הנ"ל רואה דמשמע
ליה דאינו לוקה דאמר הרמב"ם דמשמע דאיסורא איכא היינו איסור תורה (מה שהבין
מדברי הרב פר"ח דסובר דאיכא איסור תורה אינו מוכרח שהרי לא פתב אלא דאיכא
איסורא ואולי מדרבנן קאמר ובמה שהבין מדברי ה"ה לענין מעושן וכו' עיין בדברי
מ"ן חיד"א במחבר' שהבאתי לקמן בד"ה ומפל מקום וק"ל): ולשון אין לוקין עליו ג"כ
שנה לאינו לוקה ור"ל דאיסורא דאורייתא איכא.

א) פן דעת הרב מטה יוסף בח"ב ביו"ד סי' ז' אות א' ואות י"ג גבי מעושן ומבושל בחמי
טב"א בחלב שכ' הרמב"ם בפ"ט מהל' מאכלות אסורות דאין לוקין עליו ע"ש. ב)
וקצת יש להוכיח פן מדברי הרמב"ם בפר' יו"ד מהל' פלאים ה"ב שכ' רחל בת עז צמרה
אין לוקין עליו וכו' אבל אסור מדבריהם וכו' שהוצרך לפרש דהאיסור מדבריהם דאי
הנה אמר סתם אין לוקין הנה אמינא דאיכא מיהא איסור תורה (דהא נדאי לא הנה ס"ד
לומר דמותר וק"ל) ועי"ש בדברי מ"ן כ"מ שכתב מפני דאין לוקין ר"ל דאסור
מדאורייתא זולת בדבר שאין שום רמז בתורה לאיסורו והרב עפ"א דארעא באות ע"ד
פתב לדחות דברי מ"ן הנ"ל דהוצרכו בש"ס לומר לשון אין לוקין משום ר"מ דס"ל
בעלמא חוששין לזרע האב ולוקה לענין אותו ואת בנו אהכי קאמר הש"ס לענין פלאים
שאין לוקין עי"ש מוכח דגם הוא מודה דלשון אין לוקין בעלמא משמעו דאיכא איסור
תורה.

ג) וכן דעת הרבנים מוהר"י עיניאש ויד מלאכי ומ"ן חיד"א בספרו יעיר א"ז במע"ר הא"ף
אות ח"י ע"ש בד"ה ומעתה שכתב שם מ"ן חיד"א דמלשון הרמב"ם והמשקה כוס

עיקרין אסור ואין לוקין עליו מוכח דאסור תורה ואיצטריך לומר דהגם דאסור מן התורה אין לוקין עליו וכתב שפן דעת הרב יד מלאכי בתשובתו שבס' בני יהודה ואסף הפהן דברי פמה מרבנו בתראי שפירשו פן דברי הרמב"ם בכמה מקומות ונהרב מוהרי"ע בספר בני שם דחה ראיותיו ופשיט"ל דשתיית כוס עקרין אסור מדרבנן הוא ושם לשון הרמב"ם ג"כ אין ראיה דאידי דנקט ברישא לוקין נקט בסיפא נמי אין לוקין ומרן חיד"א לא נתקרה דעתו בדחיה זו דאין דרף הרמב"ם לכתוב דבר שמשמעותו היפך האמת משום אידי וכו' ועוד הכריח פן מלשון הסמ"ג וכו' עיי"ש הנה רואה דאף דחלוקים בעיקר הדין אם אסור שתיית כוס עקרין מדאורייתא או רק מדרבנן הצד השנה שבהן דלכ"ע מיהא לשון אין לוקה עליו מורה ובא דאסור מן התורה זולת היכא דאיכא למימר דנאמר לשון זה באידי דבזה להרב בני יהודה מציינו למימר דהוא מדרבנן ולמרן חיד"א דחיקא ליה למימר הכי בלשון הרמב"ם ומשמע דבלשון הש"ס מודה דמציינו למימר הכי ועכ"פ אם לא נאמר אלא לשון אין לוקין לכ"ע הוא אסור תורה: ומכל מקום אינו מוספם לומר דמשמעות אין לוקין עליו וכן אינו לוקה הוא דאיכא אסור תורה שיהי הרב מטה יוסף שם באות י"ג שכתב דהוא מדאורייתא מסיים דלא פה"ט"ז שכ' דהוא מדרבנן ועם פי עיינותי בט"ז ולא מצאתי שום רמז דס"ל דהוא מדרבנן אף נראה דט"ס הוא וצ"ל דלא כהעט"ז (עטרת זהב) וכוונתו, על הרב הלבוש שכתב בסי' פ"ז ס"ה המבשל בחמי טבריא והמעשן אין לוקין עליו וכו' ומ"מ אסור מדרבנן וכו' עיי"ש וכן דעת מרן חיד"א במחזיק ברכה שם אות י"ג ששם הביא מ"ש הרב מטה יוסף דאסור מן התורה ותמה עליו דכיון דאין האסור אלא משום דהוי בעיא דלא אפשטיא וספקא דאורייתא לחומרא א"כ לדעת הרמב"ם דחוקר הספקות מדרבנן איך נוכל לומר דאין לוקין דכתב הרמב"ם ר"ל דאסור מן התורה (עיי"ש שפקפק עמ"ש הרב הלבוש דאסור מדרבנן דמשמע דהוא גזרה בעלמא מדרבנן ולא משום ספקא דאורייתא) ומדבריו למדנו דמ"ש הרמב"ם בפ"ה מהל' גדרים דין י"ד ובין כף ובין כף משקין היוצאים מהם ספק לפיכך אם שתה מהם אינו לוקה עכ"ל דהא דאסורא מיהא איכא אינו אלא מדרבנן ככל חמר הספקות לפי שיטתו.

וכן במ"ש שם בפ"ו דין ב' ה"ז אסור מספק' לפיכך אם עברו אינו לוקה וכן מ"ש שם בפ"ט דין ד' וכל ספק גדרים להחמיר ואם עבר אינו לוקה ועיי"ש בדין ה'. וכן מ"ש שם בפ' יו"ד דין ב' אמר שבת וכו' הרי ספק וכו' ואם אכל אינו לוקה בכלם צ"ל דאסור רק מדרבנן כיון שהאסור הוא משום ספק וכן מ"ש הרמב"ם בהל' ע"ז פי"ב דין ד' טומטום ואנדרוגיגנוס הרי הן ספק וכו' ואם עברו אינם לוקין צ"ל דאסורן רק מדרבנן ככל חוקר הספקות וכן מ"ש שם דין יו"ד טומטום ואנדרוגיגנוס אינו עוטרף פאשה ואינו מגלח פאיש ואם עשה פן אינו לוקה צ"ל דאסורו מדרבנן וכן מ"ש בפ"א מהל' מ"א דין י"ג גבי חלב של כוי דאסור (מספק עיי"ש במרן כ"מ) ואין לוקין עליו צ"ל דאסור מדרבנן וכן מ"ש בפ"ד שם דין ד' אסור לאכול מבהמה שלא שקה ח' ימים דהוי כגפול ואין לוקין עליו ואסורו מספק כמ"ש מרן כ"מ שם וכן שם בפ"ח דין ד' גבי עוף שירכו פירף בהמה וכו' אין לוקין עליו ועוד שם בפ' יו"ד דין ה' תבואה שהשרישה וכו' הרי אלו ספק וכו' לפיכך אם לקט מהם ואכל אינו לוקה ובמקום אחר פתבתי לדחות קצת מדוכתי הנ"ל עפ"י הפללים שנאמרו בדברי הפוסקים בפלוגתא דחוקר הספקות די"א דבדבר שיש בו חזקה

לְאִיסוּר לִכ"ע סִפְקָא דְאִוְרֵייתָא לְחִוּמָרָא מִן הַתּוֹרָה וְעוֹד כָּלֵל אַחַר אֲמָרוּ דְבִסְפֵק שְׁאֵפְשֵׁר לְהַתְבַּרֵּר לִכ"ע סִפְקוֹ לְחִוּמָרָא מִן הַתּוֹרָה וְעֵינֵי בָּאוּר לִי סִי' ס"ב וְאִכְמ"ל: וּבְמָה שֶׁפְּתַב הֶרְמֵב"ם בְּפִי"ד דְּמֵאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת דִּין כ"ב הַטְּבָל וְהַחֲדָשׁ וְכו' מִשְׁקִין הַיּוֹצֵאִין מִן פְּרוּמִיָּהּ וְכו' וְאִין לֹקִין עֲלֵיהֶן וְכו' שְׁקו"ט טוֹבָא הֶרֶב זָרַע אֲמַת בַּחֲיו"ד סִי' מ"ב וּבִתְחִלָּה פָּתַב דְּנִרְאָה דְּמִלְקוֹת הוּא דְּלִיכָא אֲבָל אִיסוּר תּוֹרָה אִיכָא אֲלָא דְּמִדְבָּרֵי מְרַן הַכ"מ פְּתַב שֵׁם דְּנִרְאָה דִּס"ל דְּאִינוּ אֲלָא אִיסוּר דְּרַבְּנָן וְאַחַר עוֹצֵם פְּלִפּוּלוֹ בְּזַה מְסִיק דְּכּוֹנֶנֶת הֶרְמֵב"ם כֵּן הוּא כְּמ"ש מְרַן כ"מ דְּאִינוּ אֲלָא מְדַרְבָּנָן עִי"ש וּבִפ"ו מֵהִלְכוֹת ע"ז דִּין ח' פְּתַב הֶרְמֵב"ם כָּל הַמְשַׁתְּחָה לְשֵׁם עַל אֲבָנִים מְפֹנְצָלוֹת בְּלֵא פְּשׁוּט יָדִים וְרַגְלִים אִין לֹקָה אֲלָא מִפִּין אוֹתוֹ מִפְּת מְרָדוֹת ע"כ וְהִבִּין מְדַבְּרֵי מְרַן כ"מ דְּאִינוּ אֲסוּר אֲלָא מְדַרְבָּנָן וּבִהִיא דְּכָל אִיסוּרֵינִי שֶׁבִּתּוֹרָה אִין לֹקִין עֲלֵיהֶן שְׁלֵא פְּדָרָה הַנְּאֲתָן דְּמִשְׁמַע דְּאִיסוּרָא אִיכָא עֵינֵי מַה שְׁרַשְׁמֵתִי לְקַמֵּן בְּמַעְרַכַת הַפָּה אוֹת כ"ב אִם הוּא אִיסוּר תּוֹרָה אוּ מְדַרְבָּנָן וְעֵינֵי בָּאוּר לִי ד' קמ"א ע"ד וד' קמ"ב וְהַעוֹלָה מְכָל הַמְקוֹנֶץ דְּהִנֵּי לִישְׁנֵי אִינוּ לֹקָה וְאִין לֹקִין עֲלֵיו אִין בְּהֵם כָּלֵל מִןחֵלֶט אִם ר"ל דְּאֲסוּר מִיָּהָא מְדִאוּרֵייתָא אוּ אִינוּ אֲלָא מְדַרְבָּנָן וְעִי"ש בָּאוּר לִי דְּנִמְצָא לְשׁוֹן אִין לֹקָה וְכֵן אִינוּ חֵיִיב דְּר"ל דְּאִיסוּרָא נְמִי לִיכָא וּבִי"ד רס"י ש"ס"ב וְאִם נִתְּנוּ בְּאֲרוֹן וּקְבָרוֹ בְּקִרְקַע אִינוּ עוֹבֵר עֲלֵיו בִּיָּאָר שֵׁם הֶרֶב שְׁבֵט יְהוּדָה דְּאִיסוּרָא נְמִי לִיכָא כָּלֵל וְאִיִּדִי דְּרִישָׁא נְקֻט בְּסִיפָא אִינוּ עוֹבֵר.

טל אִין עוֹשִׂין מְצוֹת חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת בְּעַנְפֵי סְעִיפֵי כָּלֵל זֶה עֵינֵי בִּס' דְּבָרֵי מְנַחֵם בִּסִי רַע"ג בְּאֲנֹרָה וְעֵינֵי נִחְמָד לְמִרְאָה ח"א ד' ס' ע"ב וְע"ג לְעַנְנֵי אִי אֲמָרִי כֵּן בְּשִׁתִּי מְצוֹת דְּאַחַת דְּאִוְרֵייתָא וְאַחַת דְּרַבְּנָן וְכָל מַה שֶׁפְּתַב שֵׁם ע"ד הֶרְבָּנִים יָגַל יַעֲקֹב וְעוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּזַה אַחֲרֵי הַמַּחֲזִיר הֵם דְּבָרִים תְּמוּהִים וּמ"ש דִּישׁ סוֹכְרִים דְּקָדוּשׁ יו"ט דְּאִוְרֵייתָא עֵינֵי מַה שְׁרַשְׁמֵתִי לְקַמֵּן בְּמַעְרַכַת הַקּו"ף בִּס"ד וְעֵינֵי בְּפִרְטִים אֵלּוּ בְּשׁו"ת פְּתַב סוֹפֵר א"ח סִי' לִק"ט בְּאֲרִיכוֹת וּמַה שֶׁחִקֵּר שֵׁם בְּשׁוֹלֵחַ מְנוֹת לְעַנֵּי וּמִתְכּוֹנֵן שְׁיִהְיֶה גַם לְמִתְנוֹת עֲנִיִּים אוּ שְׁמִקְנִים מְשׁוֹלֵחַ מְנוֹת בְּמַעוֹת מַעֲשֵׂר אִם יֵשׁ בְּזַה מְשׁוּם אַעֲמַח"ח אִינוּ מוֹכֵן לְקוּע"ד דְּהָא דְּאִין עוֹשִׂין מְצוֹת חֲב"ח שְׁיִיךְ דְּנֹקָא דְּשִׁעוּשָׁה שְׁתֵּי הַמְצוֹת מְשֵׁשׁ אֲלָא שִׁעוּשָׁה אוֹתָם בְּבַת אַחַת לֹא כֵּן כְּשִׁעוּשָׁה מַעֲשֶׂה אַחַת וְרַק מְכּוּיִן לְשִׁתִּי הַמְצוֹת שְׁיַעֲלֶה לְכָאן וּלְכָאן אִין כָּאן עֲשִׂיתִי מְצוֹת חֲבִילוֹת וְצ"ע וְעֵינֵי יֵד הַמְלִיךְ (סְפָרְדִי) בַּד' ק"ה ע"א וְק"ל עֲתָה נִדְפַס ס' וַיַּעַן אַבְרָהָם לְגָדוֹל בְּדוֹרְנוֹ יצ"ו וְעִי"ש בַּד' י"ט סוּע"ג וְהוּא תִּנְא דְּמִסִּיעֵן וְעֵינֵי עוֹד בְּשׁו"ת פְּתַב סוֹפֵר סִי' כ"ו: מֵ אִין שְׁלִיחוֹת לְעַכּו"ם לְעַנְנֵי עַכּו"ם בְּעַכּו"ם עֵינֵי לְהֶרְבָּנִים יֵד מְלֶאכֶי בְּכָלֵלִי דִּינִים אוֹת ס' וְאִהֵל יַעֲקֹב אוֹת י"ט יִשְׂרָאֵל לֵב ד' מ"ז אוֹת נ"ג שֶׁכ' בְּשֵׁם הֶרֶב מוֹהַרש"ך בַּח"א סִי' קי"ד דְּבַעֲכּו"ם לְעַכּו"ם יֵשׁ שְׁלִיחוֹת וְאִין הַסְפָּר מְצוּי אֲצִלֵי כִי רוּאָה אֲנִי לְהֶרֶב"ש בַּאֲה"ע סִי' ה' ס"ק י"ט שְׁיִיחַס לְמוֹהַרש"ך דִּס"ל כְּהַר' תַּה"ד שְׁהוֹכִיחַ שֵׁם דִּס"ל דְּגַם בְּעַכּו"ם לְעַכּו"ם אֲמָרִי אִין שְׁלִיחוֹת שׁוּב רְאִיתִי מַה שֶׁפְּתַב שֵׁם מֵר חִיד"א בְּבִרְכֵי יוֹסֵף אוֹת ט"ז וְעִי"ש בַּפ"ת וַיַּעֲרִי אֲזַן בְּמַעְרַכָּה זוֹ אוֹת ד"ן מְנַחֵת זְכוּרֹן בְּמַעְרַכַת שְׁלִיחוֹת שׁו"ת הַר הַמּוֹר סִימָן ח' (דִּיבּוֹר הַמִּתְחִיל וְעוֹד בָּה) מְגַן אַבְרָהָם וְעַרְףְּ הַשְּׁלֵחוֹת וְחָק יַעֲקֹב סִי' תַּמ"ח חֲסָדִי דָּוָד עַל הַתּוֹסְפוֹת בַּפ"ו דְּמַס' ע"ז ד' צ"ד סוּע"ד פְּרִי מְגָדִים בְּמִשְׁבָּצוֹת זָהָב סִי' ש"ז סק"ד (ד"ה אֲמַר הַכּוֹתֵב וּבַד"ה וּבְדַבְּרֵי) וּבִסוּסִי תַּמ"ח.

וּלְהֶרֶב נִחְמָד לְמִרְאָה ח"א ד' ס"ד ע"ב וּבְגִילְיוֹן הַש"ס עַל הַיְרוּשְׁלַמִי הַנִּדְמ' (בְּזִיטָאמֵר) בַּרפ"ו דְּמַס' דְּמַאי וּלְהֶרְבָּנִים מִטָּה אֲהָרֹן ד' ע' ע"ד וד' ע"א ע"א חַת"ס א"ח סִי' קט"ז

(בשנית להג"ל) ובשו"ת יד יוסף להרב מוהר"י דייטש בסי' ק"ט פתב דראית המג"א בסי' תמ"ח מהירושו' פ"ו דדמאי היא ברוהה וכ"כ במנ"ל (צ"ל במל"מ) פ"ב מהלכות שלוחין והביא עוד ראיה מהירושו' פ"א דתרומות ה"א עכ"ל וכן נוטה דעת מרן חיד"א בייעיר און הג"ל והיה טעמו דכיון דמפניו בשני מקומות בירושלימי הג"ל פן ובתלמודין לא נמצא מפניו בהיקף אית לן למינקט פהירושו' וכן דעת הרב מעין גנים (לבעל עצי לבונה) בסי' צד"ק ס"ג ועיין שו"ת תפארת יוסף א"ח סי' י"ט והרב רב דגן בנתימקיו לח"מ סי' קפ"ח פתב בשם הרב מוהרש"ך ח"א סי' קי"ד דעכו"ם שהוא מפורסם היותו שליח כולל ופקיד בנקסי עכו"ם חבירו בזה לא מצאנו ולא ראינו שלא יועיל עכ"ל נראה קצת דדונקא בעכו"ם כזה הוא דאמר רב מוהרש"ך דמהני דהוי פיד בעה"ב ממש וכמו פועל שפתב הרב מח"א דמהני ביה שליחות משום דיד פועל וכו' (עיין לקמן אות קמ"ז) ואולי מזה הוא שהבין הרב ב"ש דמוהרש"ך ס"ל דאין שליחות לעכו"ם בעכו"ם וצ"ל ע בגוף דב"ק וכתב שם ברב דגן דמוהרש"ך ש בסי' קפ"ח ס"ל דעכו"ם בעכו"ם יש שליחות ועיין בשו"ת פנ"י ח"ב בא"ח ס"ו סי' ה' דנראה דדעתו דגם עכו"ם בעכו"ם אין שליחות וכ"כ בשו"ת בשמים ראש בכס"א דהרסנא ס"י ר"ד (בד"ה ותדע) ורב אהד בקובץ יגדיל תורה קונטרס ט' סי' קל"ב אות כ"ג מוכיח מש"ס דילן דיש שליחות לעכו"ם בעכו"ם עי"ש והמעניין יראה שיש לדחות ראיתו ואינה פדאי לסתור דעת רבנו קדישי הג"ל דנקטי דאין שליחות גם בעכו"ם לעכו"ם והשגתי עתה שו"ת מוהר"ם מינ"ץ וראיתי שם בס"י ה' שפתב דאפשר דבעכו"ם לעכו"ם יש שליחות ולא פניתי פעם לעיין בספרים הג"ל אם הזכירו סבתו שו"ר שהרב קהל יהודה ד' ס"ד ע"ב פתב בשם הרב כנה"ג ח"מ רס"י קפ"ח דמוהרש"ך ס"ל דמהני ושוהרמ"מ פתבו פמסתפק: ודע דלסבת הרב משאת בנימין דיש שליחות לעכו"ם בעכו"ם נחלקו הגאונים רעק"א וחת"ם א"ח סו' קט"ז (בשנית להג"ל) בד"ה ומ"ש עוד וכו' לענין נכרי אם נעשה שליח למומר דרעק"א ס"ל דנעשה שליח לפי מה שהשריש בס' אבן העזר א"ח סו' קפ"ט דבעי רק דומה בחד צד או שיהיה בן ברית אעפ"י שאינו ישראל כמו עבד נעני א"כ עכו"ם נעש' שליח למומ' דשנה בחד צד שאינו בן ברית פמותו וכו' והג' חת"ס חלק עליו מסברא דלא חשיבי שוו אהדדי מה ששונים בהעדר שנה וזה אינם בני ברית פינו דלא שוו בישות והנויה שנה ישראל וזה אינו ישראל ואפילו נימא דמומר לגבי ישראל לא חשיב בן ברית מ"מ לגבי עכו"ם חשיב ב"ב שפידו לחזור בכל שעה וכו' עי"ש ד"ק מא אין אדם רשאי לחבול בעצמו עיין בספר החסידים סי' תרע"ו דמשמע דהוי מדאורייתא ועיין להרבנים לח"מ פ"ג מהל' דעות נחפה בקספ' ח"ב ד' קי"ח דרף המלך כ"ד ע"ב (ד"ה ועיין) ארעא דרבנן אות רנ"ד ולכל הדברות נקיטין דאין אדם רשאי לחבול בעצמו והרב סופת דוד ד' ק' ע"א נקיט בלישניה דקי"ל אדם רשאי לחבול בעצמו וזו אינה משנה פאמור ודברי מוהרש"א בח"א למס' שבת ד' קי"ג ע"ב מדוקדקים עי"ש וק"ל ועיין להרבנים ערף השלחן סי' קי"ח ונאבות הראש נר"ו בח"א ד' קי"ג ע"א: מב אין הלכה פשיטה לא אמרינו היכא דקיימי אמוראי פשיטה כ"כ הרב לח"מ בפ"ג מהלכות דעות ועיין להרב מקנה אברהם אות ח"י ולקמן אות רפ"ו: מג אסור אם יתכן לפרש לשון זה דהוי דוקא לכתחלה רשמתי בזה בקונטרס פללי הפוסקים סי' ט ז אות י"א בס"ד: ואם אפשר לפרש לשון אסור דר"ל ממדת חסידות עיין מה שרשמתי בקונטרס

הנ"ל שם אות י"ב: מד אין למדין מן הפללות וכו' פתב הרב עצמות יוסף על סוגייתא דקידושין ד' ל"ז דהיכא דת"ק אמר פל ותנא דבתריה אמר אף וכו' לא אמרי' אין למדין וכו' דנדאי דוקא הוא ועיין להרב נחמד למראה ח"א ד' קל"א מאי דשקיל וטרי בזה: מה אין עונשין מן הדין וכו' אין מזהירין מה"ד היינו דוקא בק"ו אבל במה מציינו עונשין ומזהירין כ"כ הרב חשק שלמה בכלליו אות ח' בשם מרן החבי"ב בס' דינא דחיי ואינו מצוי אצלי לראות אם הנפיר דברי הר"ן בנדרים ד' ד' ריש ע"ב שפכת בהיפך ועיין להרבנים משל"מ בפ"ב מהלכות נזירות הלכה י"ז וברית יעקב פאיייתוסי ד' ל"ב ע"ג ול"ג ע"ב ומוהר"ץ הירש חיות בנדרים שם וטעם המלה אשר בשער המלה בפ"ב מהלכות שחיטה וכתב הרב מלא הרועים בח"ב ד' ל"ז אות ט' דדבר זה תלוי בשני הטעמים שנאמרו במדה זו (דאין עונשין מה"ד) דלטעם מוהרש"א עונשין ולטעם הרב הליכות אלי אין עונשין (בטעמים הללו עיין מה שרשמתי לקמן באות ש"ל) וכתב שהרב באר יעקב דחה טעם מוהרש"א וא"כ קם דינא דאין עונשין ועי"ש עוד בדרף ו' ע"ג וע"ד והרב מקנה אברהם בח"ב אות כ"ה ד' יו"ד ע"ג (ד"ה ולענין) פתב בשם הרב שכנה"ג בכללי הק"ו שדעת הרמב"ם וסמ"ג והריטב"א וסיעתם דאין מזהרין במה מציינו ולפי זה יש לפקפק קצת במה שתלו דבר זה בשני הטעמים דלטעמו של מוהרש"א עפ"י דברי הסמ"ג (דמשום שהוא חמור לא סגי ליה בכפרת המלמד שהוא קל) עונשין במה מציינו והא קמן דעת הסמ"ג דאין עונשין במה מציינו וש"מ דנא תלי הא בהא והרב שו"מ בהגהותיו להירושלמי פרק ה' דמס' ע"ז הלכה י"ב הבין מהירוש' שם דאין עונשין במה מציינו ותמה על הרב משל"מ שלא זכר דברי הירוש' גם הרב מראה הפנים שם פתב בשם הרשב"א בחי' לחולין בפרק גיד הנשה שדין מה מציינו פדין ק"ו וידידי הרב עמודי אש יצ"ו בחי' על הירושלמישם פתב דש"ס דילן בקידושין ד' ז"ן ע"ב דאמר אי מה שלי בשלף ענוש פרת וכו' ס"ל דעונשין במה מציינו וחולק על הירושלמי ונקיטינן כמלמודין עי"ש ותמיה לי איך נחה דעתו לומר פן דאף אם לא ראה דברי הראשונים הנ"ל שפכתו דגם במה מציינו אין עונשין הנה הרב מראה הפנים באותו פרק באותו מקום מעיד בגדלו בשם הרשב"א דאין עונשין במה מציינו ואיך יחליט לומר היפך סברתו ומה שהכריח סברת הש"ס דילן מההיא דקידושין כפר פתב הרב עצמות יוסף שם דהוי גילוי מילתא בעלמא וא"כ י"ל דבסברא זו הוא דפליגי דלהש"ס דילן חשיב גילוי מילתא ולהש"ס ירושלמי לא הוי גי"מ אבל לכ"ע אין עונשין במה מציינו (ועיין במה שפכתתי באות כ"ה) גם הרב לח"מ בפ"א מהלכות אישות הלכה ב' פתב דג"ש חשיבה מפורש בתורה טפי ממה מציינו שהרי עונשין ומזהרין מג"ש ומשום מה מציינו וק"ו אין עונשין ומזהרין הנך רואה דפשיטא ליה דאין עונשין במה מציינו כמו בק"ו וכדעת הראשונים הנ"ל.

ושם בעמודי אש ציין לעיין בס' סדר משנה בהלכות ע"ז רפ"ו ואינו מצוי אצלי לראות מאי קאמר מר בזה אחר זמ"ר השגתי ס' גנת ורדים להרב פרמ"ג וראיתי בכלל ה' שעמד לבאר אי עונשין ומזהרין במה מציינו וכתב דבשכנה"ג הביא דעונשין במ"מ ושוב פתב דתלי בשני הטעמים עי"ש וכבר פתבתי למעלה דהרב מקנה אברהם פתב בשם שכנה"ג דהרמב"ם וסמ"ג והריטב"א וסיעתם סברי דאין עונשין במה מציינו ולפי הנראה בשכנה"ג הביא בזה שתי דעות והמקנה אברהם וגו"ר לא פתבו דבריו בשלימות ומי שיש בידו ספר התורה הזה ידע דבר ברור.

וע"ע בגו"ר הנ"ל בכלל ד' וק"ל ועיין בתוס' פסחים ד' כ"ב ד"ה מה לכלאי הפךם ובהגהות וחי'דושי הרב מלא הרועים שם הנדפסים עתה בהש"ס דפוס רא"ם: ונדבר הלמד בקמה הצד אי עונשין ומזהירין האריף בזה בגנת ורדים הנ"ל בכלל ד' ועי"ש בכלל מ"ב ד"ה ודע דהא מילתא: מו אין רבוי אחר רבוי אלא למעט רבינו הרמ"ה בחי'דושו לנסנהדרין על ד' מ"ו ע"א ישנו בנו"ט לשבח בכלל זה והעתקתי דב"ק לעיל אות שפ"ב עי"ש מו אין מתירים נדר של איסור הוא מדאורייתא כ"כ הרב מוהרי"ע בספר עפרא דארעא על דברי הרב ארעא דרבנן במ"ב עי"ש באות י"ט מאותיותיו: מח אין מבטלין איסור לכתחלה וכו' קי"ל דארף איסור דרבנן אין מבטלין (יש להעיר עמ"ש במלא הרועים במערכת ביטול איסורין אות ד' עי"ש וק"ל) מיהו ה"ד לערב איסור בהיתר לכתחלה אבל אם נתערב ממילא ובא להוסיף עליו פדי לבטלו עיין ביו"ד סי' צ"ט ס"ו איסור דרבנן אין מערבין וכו' אבל אם נפל וכו'.

ועיין למרן הב"י א"ח סי' תז"ן סוד"ה אבל וכו' שכתב בשם הרמב"ם דלהוסיף פדי לבטל ש"ד והרב מוהר"א ענתבי בס' חקמה ומסר בקונטרס רף פקודיה אות ח"י פתב בשם הרדב"ז ח"ג סי' תקפ"ט דכל שאיסורו מדרבנן מותר לבטלו לכתחלה.

ואמ"א שו"ת הרדב"ז הנ"ל ומדקדוק לשונו מותר לבטלו ולא פתב מותר לערבו נלע"ד דקאי בשיטת הפוס' הנ"ל ואם האמת הוא פן מה שהק' שם על הרשב"ץ בסי' קצ"ט דאמאי לא הורה בנדונו להתיר לערבו ולבטלו דשרי באיסורין דרבנן כמ"ש הרדב"ז וכו' עי"ש לק"מ דלא אמר הרדב"ז אלא להוסיף ולא לערב לכתחלה ואף אם אין הרדב"ז מחלק בכך מ"מ הרי הפוס' הנ"ל סוברים פן ומאי קושיא על הרשב"ץ אם יספור פן ובלא"ה הרי יש פוסקים דלענן ביטול איסור אין חילוק בין איסורי תורה לאיסורי דרבנן כמ"ש הרמ"א שם ועיין בפרמ"ג סי' תנ"ג במ"ז סק"א ועיין בירושלמי פ"ב דכלאים הא פל האיסורין שרבה עליהם מזיד אסור תמן את מרבה לבטל איסור תורה הקא מרבה לבטל מפני מ"ע וקשה דיוקא אדיוקא דממ"ש ברישא משמע דכונתו לחלק בין איסור תורה לאיסור דרבנן ומסוף הלשון משמע דגם איסור דרבנן אסור לולא דהאיסור הוא קל שאינו אלא מפני מ"ע ועיין בהשקטות מציון ירושלים (שנדפסו בריש ס' זרעים) ע"ד הירושלמי הנ"ל.

וראיתי בס' שו"ת רמ"ץ בחיו"ד סוס"י מ"ב שכתב בשם החות דעת דארף לדעת מרן שמוותר להוסיף באיסור דרבנן מ"מ. באיסור הנאה אסור דמ"מ נהנה בהבטול.

וא"כ בההיא דהרשב"ץ דמיירי בחמץ של ישראל שעבר עה"פ דאסור בהנאה ועיין בקונטרס אסיפת דינים במערכת חמץ ומצה סי' ח' אות ו' שהבאתי תו"ד) אין שנייה להק' דליבטליה אפילו בקא להוסיף.

ואף דבשו"ת בית שלמה א"ח סי' פ"ו נראה דלא שאני ליה בזה וכו' מ"מ"ש בש"ע הג' מוהרש"ז בסי' תמ"ז אות ס"א ושו"ת רמ"ץ סוס"י כ"ד מ"מ נדאי דאין להק' על התשב"ץ פמובן. ועתה השגתי שו"ת רדב"ז הנ"ל (והיא בדפוס ווארשא הנד"מ בסי' ארף ט"ו) וראיתי שכ' מפניש לבטל ברוב ע"י עירוב והוא בחמץ שנעשה ב"ח ש"פ ע"י משרת הישראל שלא מדעת הבע"ב וכתב פמה טעמים להתירו עתה דלא הנה חמץ גמור ותו דהוי איסור דרבנן בזמן דרבנן ודלא שנייה למיקניסיה דאנוס הנה ולא עבר עב"י ותו

כִּינּוּן דְּלֹאֲחֵר זְמַנּוֹ מְדַרְבְּנָן הוּא מְבַטְלִין אוֹתוֹ כְּקַל שְׂבָאֵי־סוּרִין כְּתְרוּמַת חַז"ל דְּמְבַטְלִין אוֹתָהּ בְּרוּב לְכַתְחֻלָּה וְהַתְּרֵתִי לְעַרְבוּ מְעַט מְעַט וּלְמַנְכְּרוּ אֶפְיָלוּ לִישְׁרָאֵל ע"כ וְעֵי"ש בְּסִי' תַּשְׁכ"ה שֶׁכ' ד' חִילּוּקִים בְּבִיטּוֹל אִיסוּרִין וּבְדִין ג' כ' דְּאִיסוּר שְׁיֵשׁ לוֹ עֵינְךָ מֵה"ת אֵין מְעַרְבִין אוֹתוֹ וְאִם עֵינְךָ מְזִיד אִסוּר וְאִם נָפֵל מְעַצְמוֹ הוּא מַחְלֻקֶת וְנִדְעָתִי נוֹטָה לְהַחְמִיר כִּינּוּן שְׁיֵשׁ לוֹ עֵינְךָ מִן הַתּוֹרָה אֵין מְבַטְלִין אוֹתוֹ וְכֵן דַּעַת רַמְבַּ"ם וְרֵא"ש.

וְאִם אֵין לוֹ עֵינְךָ מִן הַתּוֹרָה גַּם זֹו פְּלוּגְתָּא וְנִדְעָתִי לְהַקֵּל וּמִתָּר לְבַטְלוֹ לְכַתְחֻלָּה וְכ"ד הַרְמַבַּ"ם וְהַמְחַמֵּיר תַּע"ב עכ"ל וְאִם שְׂאִינּוּ מְפֹרָשׁ בַּדב"ק אִם דַּעַתוֹ לְהַתִּיר לְעַרְבֵי אִיסוּר דְּרַבְּנָן שְׂאִין לוֹ עֵינְךָ דְּשָׂמָא לֹא אָמַר אֶלְא לְעַנְנֵי לְהוֹסִיף דְּכַלְפֵי מ"ש בְּאִיסוּרִין שְׁיֵשׁ לָהֶם עֵינְךָ דַּדְעָתוֹ לְהַחְמִיר בְּהוֹסְפָה קָאָמַר דְּבִאֵין לוֹ עֵינְךָ שְׂרִי בְּהוֹסְפָה.

מ"מ יִלְמַד סְתוּם מִן הַמְּפֹרָשׁ הַנֶּ"ל דְּבַחְמֵן שַׁעֲעָה"פ דְּהוּא אִיסוּר דְּרַבְּנָן שְׂאִין לוֹ עֵינְךָ מֵה"ת הַתִּיר לְעַרְבֵי לְכַתְחֻלָּה. וְאִם שְׂאִינּוּ מְנוֹכַח כ"כ לֹאֲמַר כֵּן דִּי"ל דְּשָׂמָא בְּסִימָן תַּשְׁכ"ה לֹא אָמַר לְהַקֵּל אֶלְא הַתּוֹסְפֵת אֶלְא דְּמִשּׁוּם שְׁהִיּוּ סְנִיפִים רַבִּים בְּהֵיא דְּסִימָן תַּקִּפ"ט הַתִּיר גַּם לְעַרְבֵי.

אֵין דַּעַתִּי נוֹטָה בְּזֵה דְּהָא מְדַמֵּי לָהּ לְחַלַּת ח"ל וּמ"מ לֹא נִפְלְאָת לֹאֲמַר דְּהַרְשֵׁב"ץ לֹא ס"ל כֵּן כַּמִּש"ל.

וּבַפְּר"ח בְּסִי' צ"ט מְסִיק דְּנִקְיֵטִי בְּכָל אִיסוּרִין דְּרַבְּנָן דְּאִסוּר לְבַטְלֵי ע"י עֵירוּב אִם בְּאִיסוּר שְׂאִין. לוֹ עֵינְךָ מִן הַתּוֹרָה.

וְעֵינּוּ מַג"א סִי' תַּק"ז סַק"ב דַּג"כ פּוֹסֵק דְּאִסוּר לְעַרְבֵי אִיסוּר דְּרַבְּנָן וּמְדַקְדַּק כֵּן מֵהֵדִין הַהוּא ע"ש. וְעֵינּוּ בְּשׁו"ת בֵּית שְׂמוּאֵל אַחֲרוֹן חִי"ד סִי' ו' בַּד"ה וְכֵן מְשַׁמַּע וְכו' שְׁדַחָה דְּבְרֵי הַמַּג"א וְכו' דְּאִדְרַבָּה מְשַׁם מוֹכַח דְּאֵין לְחַלֵּק דַּא"כ מֵאֵי מְקַשָּׁה הַש"ס לְרַב מִתְּנָה מְדַקִּי"ל אֵין מְבַטְלִין וְכו' ע"ש וּבְאֲמַת קוֹשְׁיָא זֹו יֵשׁ לְהַק' גַּם עַל מ"ש בַּשְּׂטַמ"ק שֶׁם הוּבָא בַּש"ע הַגָּאוֹן מוֹהַרש"ז שֶׁם בְּקוֹנְטְרִיס אַחֲרוֹן אוֹת ב' דְּלֹא הַתִּירוּ אֶלְא בְּעַצִּים שְׁנִפְלוּ לַתּוֹף הַתְּנוּרָה דְּהוּי עֵילְתָא דְּלֹא שְׁכִיחָא.

לְכַף הִיקְלוּ לְבַטְלֵי אִיסוּר בְּיָדֵים אַבְל בְּעֵלְמָא לֹא. דַּא"כ מֵאֵי מְקַשָּׁה מְדַקִּי"ל אֵין מְבַטְלִין אִיסוּר שְׂאִי הֵכָא דְּהוּי מִיְלְתָא דַל"ש.

וְעַכ"ל דְּהַמְקַשָּׁה הָזֵה ס"ל דְּכָלְלָא דְּאֵין מְבַטְלִין וְכו' הוּא מְנוֹחֵלֵט בְּלַתִּי שׁוּם חִילּוּק בֵּין דְּאוֹרְיִיתָא לְדְרַבְּנָן וּבֵין דְּלֹא מְקַלֵּי אִיסוּרָא לְמִיקְלֵי. וְהַתְּרַצֵּן חֲדִית לִיה אִף בַּחֲלֻקוֹת יִשִּׁית בֵּין דְּאוֹרְיִיתָא וְכו' וְה"ט דְּרַב מִתְּנָה דְּנִקְיֵט דֵּינּוּ בְּעַצִּים וְכו' דְּהוּא דְּרַבְּנָן וּמִיקְלָא קְלִי וְנוֹכַל לֹאֲמַר ג"כ דַּה"ט דְּנִקְיֵט עַצִּים וְכו' שְׁהוּא מִיְלְתָא דַל"ש וְשְׂמַסְתָּמָא יֵשׁ עַצִּים בְּתוֹף הַתְּנוּרָה וּק"ל: וְהִנֵּה תַנְרַף דְּבְרֵי הַרְדָּב"ז הֵבִיא מוֹהַרִיק"ש בְּסִי' תַּמ"ח וּבַפְּר"ח שֶׁם ס"ב כ' ע"ד הַרְדָּב"ז דַּנ"ל דְּאִם גְּתַבְּקַעוּ אִסוּר לְעַרְבֵן לַכ"ע וְאִם לֹא גְתַבְּקַעוּ תְלוּי בְּמַחְלֻקֶת הַפּוֹס' וְלְהַפּוֹס' בְּסִי' תַּס"ז ס"ט דְּאִסוּר לְמִיְכַלִּינְהוּ בְּעֵינֵינְהוּ אִסוּר לְעַרְבֵן דְּאֵין מְעַרְבִין אִיסוּרֵי עֵי"ש וְעֵי"ש בְּנֵהר שְׁלוֹם אוֹת ב' וְשִׁלְחָן גְּבוּהָ סַק"ד וִי"ל בְּדְבְרֵי דַנְר' לְפו"ר דְּעוֹשָׂה תַדַּע מִן הַקּוֹשְׁיָא וְכָל מֵאֵי דְשָׁקוּ"ט הַרְבָּנִים הַנֶּ"ל בְּדְבְרֵי רַבְּב"ז הוּא שְׁלֵא רָאוּ גוּף דַּב"ק כַּמִּשְׁה"ר וְעֵינּוּ בַּפְּר"מ ג' סִי' תַּמ"ה סַק"ד ד"ה מְעַשָּׂה וְכו' שֶׁכ' דְּאִם סַק תּוֹרָה אֵין מְעַרְבִין לְבַטְלוֹ וְלֹא אָמַר כֵּן לְמַעַט אִיסוּר דְּרַבְּנָן אֶלְא מִשּׁוּם דְּבַהֲכֵי אִיגְרִי כ"כ:

ובעיקר מחלוקת הפוס' באיסור דרבנן אם מותר להרבות עליו ולבטלו פסק הרב באר מים חיים מוצרי בחיו"ד סי' יו"ד בקדרה של בשר עוף שגפול בה חלב ואין בה ששים דמותר להרבות עליו בין במינו בין שלא במינו ולבטלו פיון דבב"ח זה מדר' כמו שפסק מרן ומקורו טהור מדברי הרשב"א ושם מבואר דאף בגיש לו עיקר מה"ת הדין פן וכ"פ הרב פר"ח וכו' עי"ש שלא חשש כלל לסכרת החולקים שהביא הרמ"א ותשו' הרדב"ז הג"ל וכ"כ בשו"ת תפארת אדם חיו"ד סס"י כ"א דקי"ל בפסק מרן דמרבך עליו ומבטל ואף שגבדונו הנה שעה"ד שהנה איש עני וערב שבת ולא הנה לו מה לאכול בשבת והורה עי"ז להרבות וכו' מ"מ נראה מדבריו דגם בלא שום שעה"ד קי"ל בפסק מרן עי"ש: מט אמתלא מהני לסתור הדיבור הקודם ולא מהני לסתור עשה שעשה עיין ש"ע יו"ד סי' קפ"ה ס"ג והטור שם אף שתמה בזה מ"מ אינו חולק בדין עיין מוהרימ"ט ח"א סי' קמ"ט ועיין בזה להרבנים ט"ז שם חוט השני סי' ט"ז פתחי תשובה שם חתם סופר יו"ד סי' ט' כנה"ג אה"ע סי' מ"ז הג"ה ט"ו אות ח"ן מוהרימ"ט ח"ב אה"ע סי' א' ד"ה ולא תימא נודע ביאודה אה"ע סי' י"א זכרנו לחיים במע' נדה אות ב' פ"מ בא"ח סי' קכ"ח ס"ק ח"ן ועיין שו"ת חו"י הובא בפ"ת אה"ע סי' מ"ז סק"ב אי בכל מעשה ל"מ אמתלא או דוקא בלכשה בגדי נדה ואין מצוי אצלי לראות דב"ק נראינו בכמה עניינים שמשתמשים הפוס' בזה לומר דבמעשה לא מהני אמלתא.

ועיין בשו"ת שו"מ מהדורא ג' ח"ב סי' קכ"ה ושם מניחם דעת הטור בסי' קפ"ה דגם למעשה מהני אמתלא ועמו הסליחה דבדברי הרבנים הג"ל מבואר שאין פן דעת הטור פאמור ועיין לקמן אות ד"ן: והנה פשו' החת"ס הג"ל היא על מה שגשאל מהג' מוהר"א תאומים ולא נכתב שם תשו' הג' מוהר"א תאומים ע"ד הג' חת"ס כיעי"ש אף אני עני מצאתי בס' נחלת יעקב להג' בעל חו"ד ובסוף הספר הובא שם איזה שו"ת מהג' הג"ל וראיתי שם בס' ג' ד' מ"ה ע"א ד"ה ועוד נראה וכו' שכ' שבתשו' אחת שהשיב לו הג' חת"ס הביא ראיה דגם במעשה מהני אמתלא לחזור מדמהימני סהדי לומר אנוסים היינו אף שעשו מעשה וכ' שהוא השיב לו דהתם אי לאו טעמא דא"ן לחזור ולהגיד נדאי דנאמנים הואיל והם ב' עדים ובקדם לחיוב ולפטור ונהרי זה פאילו אמרו פ' פרע החוב ונהרי כ"א מעיד על חבירו שאנוס הנה ועפי"ז מבוארין דברי התוס' שם ד"ה מחמת גפשות ושוב כ' לדחות זה ולקיים דברי החת"ס ולא הונח לו ומסיק דמדשתק לו החת"ס אודויי אודי ליה בזה ע"כ וע"ע בשו"ת שו"מ מהדורא ג' ח"א סי' קל"ב: נ אמתלא כ' הגאון חתם סופר חיו"ד סי' ט' ד"ה ומבואר וכו' דלא מהני אלא קודם שעשה האיסור אבל אם עשה האיסור ואח"כ נותן אמתלא ע"ד הראשונים ואומר שלא עשה איסור לא מהני אמתלא והנה נ"ל דרבני ויניציא בשו"ת מוהרימ"ט ח"א סי' קמ"ח ומוהרימ"ט בסי' קמ"ט וכן הרב חוט השני סי' ט"ז לא ס"ל הכי מדלא כ' בגדונם דכיון דאחר שעשה האיסור שקידש גרושה הוא אומר שאינו כהן ונותן אמתלא עמ"ש בתחלה שהוא כהן ל"מ והוצרכו לטעמים אחרים לבטל האמתלא כיעי"ש שו"ר דאין הדבר פשוט דאיכא אפי' איסור דרבנן ככהן שקידש גרושה ולא בעל והוא מחלוקת דהרב מנחת כהן ס"ל דליכא אפי' איסור דרבנן והרב ב"מ ס"ל דאיכא איסור דר' הובא בפ"ת אה"ע סי' ו' סק"א ד"ה ועיין בתשו' וכו' עי"ש ד"ק ודע דכל מקום שאמרו דמהני אמתלא היינו דוקא כשהאמתלא נראית לב"ד שהיא טענה יפה שיש ממש בדבריו אבל כשהאמתלא רחוקה

מן השכל אסור לקבלה והרמב"ם בסוף פ"ט מהלכות אישות בהיהיא דהאומרת מקודשת
אני וחוזה ואמרה פנויה דאם נתנה אמתלא נאמנת פתב בזה"ל אם נתנה אמתלא לדבריה
וכו' וראינו בדבריה ממש וכו' ואם לא נתנה אמתלא או שנתנה ואין בה ממש וכו' עי"ש
דמתבאר דאם אינה אמתלא טובה הרי הוא פלא נתנה אמתלא ובאס"ז לפתנבות על ד'
כ"ב פתב בשם הרא"ה דהא דנאמנת הוא בדברים הנכרים לנו אמת אעפ"י שאינם
ידועים לנו ועוד פתב שם בשם רבינו יונה דפירוש אמתלא טענה שנתנה אמת וכו"כ
הריב"ש בסי' קצ"ג ה"ד הרב אהל יעקב במערכת השי"ן אות ב' דאמתלא היינו שהיא
אמתלא ראויה שדבר אשה צנועה לומר פה להציל עצמה וכו' וגם אנחנו יודעי' באמתלא
ההיא דלשון אמתלא משמע טענה הנפרת שהיא פדאי לסמוך עליה וכו' וכתב הרב כנה"ג
באה"ע סי' מ"ז הגה ט"ו אות ס' בשם רש"ל דשום אדם לא יוכל לסמוך על אמתלא
דידיה עד שישאל לחכם שבעירו שאמתלא ראויה היא ואם אמרה אמתלא שהוא רחוק
מן הדעת אסור לקבלה וכ"כ הרב צמח צדק (הראשון) בסי' ק"ד הא לאו מילתא היא
דנדאי לא כל האמתלאות שוות דאעפ"י שאמרו אמתלא מהני מ"מ איפא אמתלא דלא
מהני וכמ"ש הרמב"ם סוף פ"ט מהלכות אישות וכו' הרי נקט בהדיא אם נתנה אמתלא
שאין בה ממש לא מהני וכו' עי"ש (בד"ה הרי) והרב מוהר"ם בנעט בשו"ת הר המור
סי' כ"ט שפליפל בתשו' הצ"ח הנ"ל מודה לו במ"ש דהאמתלא צריף שתהיה טובה
וברוכה כיעי"ש: נא אמתלא לא מהני אלא לדבר שלא נאמר בפני רבים הרט"ז יו"ד סי'
קפ"ה ועיין פ"ת שם בשם הרבנים תבו"ש פ"ף דחולקים עליו וי"ל שו"ת מוהריב"ל
שציין בכנה"ג אה"ע סי' מ"ז הגב"י אות כ'.

ומשו"ת צמח צדק סי' ק"ד דמיהדר לבטל האמתלא בנדונו ולא אתי עלה מה"ט דאחר
שאמר כמה פעמים בפני ב"ד מנהיגי הקהל שלא נתעברה ממנו שוב לא יוכל לומר צדקה
ממני כיעי"ש משמע דלא ס"ל לחלק בהכי ועיין חתם סופר אה"ע ח"א סי' כ"ח ובכמה
עובדי בשו"ת נו"ב ומר בריה בשו"ת שייבת ציון סי' ע"ד לא אתו עלה לבטל האמתלא
משום מ"ש בפני רבים וכן בתשו' מוהרימ"ט הנ"ל באות הקו' משמע דלא ס"ל לחלק
בהכי ועוד נר' להכריח פן שהרי קי"ל דע"א לשבועה יכול לחזור בו ע"י אמתלא אלמא
דאמתלא מהני לדבר שנאמר בפני רבים דהיינו ב"ד של ג' וק"ל ועיין פתחי תשובה
אה"ע סי' קנ"ב סק"ט די השיב באה"ע סי' ז' ד"ה איברא ולרע"ק איגר בתשו' סו' סי'
פ"ה ה"ד הרב פ"ת אה"ע סי' מ"ז סק"א ד"ה ועיין עוד וכו' חזנא וחסדא בח"ב ד' פ"ו
ע"ב בית אפרים הו"ד בפ"ת אה"ע סי' א' סס"ק י"ד בגדי ישע בח' אה"ע סי' מ"ג ובשו"ת
שו"מ במהדורא ג' ח"ב סי' קכ"ה פתב בנדונו ובפרט למ"ש זקני מוהר"ל מפראג לחלק
בין אמרה בפני רבים דלאו כ"ע ידעי מהאמתלא וכ"ש פאן שפול העולם ראו ויראו הפתב
שנתן השו"ב ואיך סמוך עצמו על האמתלא העיני האנשים ההם ונקר ומי יודע באמתלו
ובזה י"ל הרבה קושיות של התב"ש ועיין ש"ף ח"מ סי' פ"א ס"ק י"ז עכ"ל: נב אמתלא
לא מהני לאשה שאמרה מקודשת אני ונשבעה עיין כנה"ג אה"ע סי' מ"ז הגה ט"ו אות
ס"ג ובאה"ט שם ועיין לקמן אות ז"ן: הא נג אמתלא כ' הרב באה"ע יו"ד סי' קפ"ה
סק"ב בשם הרב כנה"ג בשם רבו דלא מהני אמתלא נגד ע"א וספר כנה"ג יו"ד אמ"א
לידע איה מקום דברי רבו ואני מצאתי להרב מוהרימ"ט בח"א סי' קמ"ט לענין ע"א
המעיד שהוא פהן והחזוק ע"פ דל"מ אמתלא ועי' כנה"ג אה"ע סי' מ"ז הגה ע"ו אות ז"ן

בְּשֵׁם מוֹהְרִימ"ט ח"ב אה"ע סי' א' ומוהריב"ל ס"א סי' מ"א וקצוה"ח סי' פ"א הוֹבָא
בְּשׂוֹאֵל וּמְשִׁיב מִהַדוֹרָא ה' סי' פ"ג ד' פ"ז ע"א.

נִדְ אַמְתְּלָא דְלָא מְהַי אֵלָא לְדִיבּוֹר וְלֹא לְמַעֲשֵׂה כַּמְש"ל בְּאוֹת מ"ט עֵינָן שׁו"ת הַרְמ"א
הוֹבָא בְּש"ף יו"ד סי' קפ"ה דְהִיכָא דְהָאֲמַתְלָא הִיא שְׂמֹכְרַח לַעֲשׂוֹת הַמַּעֲשֵׂה מְהַי וְעֵינָן
חֲתָם סוֹפֵר יו"ד סי' ט' ד"ה אָמְנָם וְכו' בְּשֵׁם הַשֵּׁמ"ח שְׁהִבִּיא רְאִיּוֹת רַבּוֹת שֶׁא"א לְסַתְּרָר
אוֹתָם שְׁהַדִּין דִּין אֲמַת וְעֵינָן נוֹדַע בִּיהוּדָה הוֹבָא בַּפ"ת אה"ע סי' מ"ז סק"ג ד"ה וְכו' עוֹד
וּלְפִי הָאֲמוֹר בְּנִדּוֹן הָרַב דִּי הַשִּׁיב בַּאֲה"ע סי' ז' אֶף אִם הִיחֹוד נִחְשׁוֹב מַעֲשֵׂה מְהַי אַמְתְּנָ'
פִּינָן שְׁלִפִי הָאֲמַתְלָא הִיּוּ מְוֹכְרַחִים לְהַתְיַחֵד עִי"ש וּבְשׁו"ת זְכָרוֹן צָבִי מְנַחֵם סי' מ"ג
הַמְצִיא שְׂחָלְקוּ בְּזֵה הַרְמַב"ם וְהָרַב"ד בַּפ"ת מְהַלְכוֹת אִיסוּרֵי בִיאָה ה"ט דְהָרַב"ד
סוֹבֵר דְכִינּוֹן דְאִי אֲפִשֵׁר בְּלֹא מַעֲשֵׂה הָי אַמְתְּלָא: נַה אַמְתְּלָא אִם קוֹדֵם שְׁהוֹחֲזוֹק עִי"ש מַעֲשֵׂה
הַגִּיד הָאֲמַתְלָא מְהַי אֲפִילוּ לְמַעֲשֵׂה דְהו"ל כְּמוֹסֵר מוֹדַעָה הַרְט"ז יו"ד רס"י קפ"ה וְעֵינָן
שׁו"ת נו"ב אה"ע סי' י"א וּבַפ"ת אה"ע סי' מ"ז סק"ג: נו אַמְתְּלָא ל"מ נִגְדַּד הַחֲזָקָה עֵינָן
כְּנַה"ג אה"ע סי' מ"ז הֶגְהָ ט"ו אוֹת ט"ן וְקַצ"ת שְׁלֹא כ' דְמַתְּשׁו"י מוֹהֲרֵיה"ל שְׁצִינָן בְּאוֹת
ח"ן מוֹכַח בְּהִיפּוֹף וּמ"מ הָעֵינָר דְלָא מְהַי וְכַמ"ש הָרַב דִּי הַשִּׁיב ד' ל"ה ד"ה וּמִן הָאֲמוֹר:
נַו אַמְתְּלָא הִיכָא דְאִם נֶאֱמִין לְדַבְּרֵי הָאֲמַתְלָא נִצְטָרַף נְהַחֲזִיקוּ בְּרִשְׁעָה שְׁעֵשֶׂה אִיסוּר לָא
מִשְׁחָזִינָן בְּאַמְתְּלָא עֵינָן חוּט הַשְּׁנִי סוּס"י י"ז פ"ת אה"ע רס"י ו' וְכו"כ שְׁבוֹת יַעֲקֹב ח"ג
סי' ק"ט הוֹבָא בַּפ"ת אה"ע סי' י"ט סק"ג וְכו"כ חת"ס יו"ד סי' ט' סוּד"ה אֶף וְעֵינָן תְּשׁו'
מוֹהֲרַאנ"ח סי' ל"ו בַּח"א צִינָנָה הָרַב כְּנַה"ג אה"ע סי' י"ז הַגְבִּי אוֹת שִׁמ"א וְעֵינָן חַת"ס
אה"ע ח"א סי' ע"ו ד"ה הִנֵּה מ"ש רַמְבַּ"ן נו"ב אה"ע בַּח"ב סי' ל"ח הוֹבָא בַּפ"ת אה"ע
סי' י"ג סק"י ח ד"ה וְעֵינָן עוֹד וְעֵינָן לְעֵיל אוֹת ב"ן וּלְקַמָּן אוֹת ס"ג: נַח אַמְתְּלָא בְּדִינֵי
מְמוֹנוֹת בְּדָבָר שְׁפִין אֲדָם לְחַבְּירוֹ לָא מְהַי אַמְתְּלָא הַג' חַת"ס יו"ד סי' ט' בְּרַאשׁוֹ וְעֵינָן
לְהַג' נו"ב אה"ע סי' ס' שׂוֹאֵל וּמְשִׁיב מִהַדוֹ' ה' סי' פ"ג: נַט אַמְתְּלָא ל"מ בְּדָבָר שְׁהוֹחֲזוֹק
ל' יוֹם הָרַב בֵּית שְׂמוּאֵל בַּסִּי י"ט וְעֵינָן פ"ת שְׁם וּבִיּו"ד סי' קפ"ה בְּשֵׁם חַת"ס יו"ד סי'
ט' וַאֲה"ע סי' ע"ז דְאִם הָאֲמַתְלָא הוּא בְּאִנְפוֹן שְׁהִיָּה צְרִיף לְהַאֲרִיף זְמַן מְהַי הָאֲמַתְלָא.

וְעֵינָן בֵּית אֶפְרַיִם הו"ד בַּפ"ת סי' א' סס"ק י"ד: ס אַמְתְּלָא ל"מ רַק כְּשֶׁאֲמוֹר שְׁעֵשֶׂה כִּן
לְסַלֵּק אֵת הַנְּזָק לָא כְּשֶׁאֲמוֹר שְׁעֵשֶׂה לְשׁוּם תּוֹעֲלַת חוּט הַשְּׁנִי סי' י"ז וּפ"ת אה"ע סי' ו'
וְעֵינָן שְׁבוֹת יַעֲקֹב ח"ג סי' ק"ט הוֹבָא בַּפ"ת סי' י"ט ק"ג ד"ה וְעֵינָן.

וְהָרַב מְסַגְרַת הַשְּׁלַחֵן ד' קל"ה ע"ד ה"ד שׁו"ת חוּט הַשְּׁנִי הַנְּ"ל וְכו' דַּנ"ל דַּצ"ע: סַא
אַמְתְּלָא אִם יֵשׁ לְחַוְשָׁדוּ פִּי מְפִנֵי שְׁנָתָן עֵינָיו בְּמִמּוֹן חוֹזֵר מְדַבְּרֵי הָרַאשׁוֹנִים ל"מ אַמְתְּלָא
הַרְצ"ץ סי' ק"ד וְעֵינָן חַת"ס אה"ע ח"א סי' כ"ח: סַב אַמְתְּלָא דַּל"מ לְגַבֵּי מַעֲשֵׂה כְּנַז"ל
בְּאוֹת מ"ט ה"ד הִיכָא דְהַמַּעֲשֵׂה מְחֻזֵּק דְבָרֵי הָרַאשׁוֹנִים אֲבָל אִם אֵין הַמַּעֲשֵׂה מְחֻזֵּק
דְבָרֵי הָרַאשׁוֹנִים מְהַי הָאֲמַתְלָא עֵינָן הֵיטֵב שׁו"ת חַת"ס אה"ע ח"א סי' ע"ו ד"ה הִנֵּה
מ"ש רַמְבַּ"ן וְכו' וּבְשׁו"ת נו"ב ח"א אה"ע סי' י"א שְׁיַבַּת צִיּוֹן סי' ע"ד ד"ה אֶף: סַג
אַמְתְּלָא דַּל"מ פִּי עֶבֶד אִיסוּרָא כַּמְש"ל בְּאוֹת ז"ן אִם הוּא מִיָּדִי דְלָא מְשַׁמַּע אִיסוּרָא
לְאִינְשֵׁי מְהַי אַמְתְּלָא חַת"ס אה"ע ח"א סי' ע"ח אוֹת ב': סַד אַמְתְּלָא כ' הָרַב יַד דָּוִד (עַל
ש"ע יו"ד) בַּסִּי א' הַגְבִּי אוֹת ע"ג וְנ"ל עֵינָן מוֹהְרִימ"ט ח"א סי' קמ"ח וְקמ"ד וּבְמוֹהֲר"י
הַלּוֹי סי' ל"ג שְׁכַתְּבוּ דְאַמְתְּלָא דְוִקָא תּוֹכ"ד מְהַי עַכ"ל וְלַע"ד הֵם דְבָרִים תְּמוּהִים עֵינָן

פתובות כ"ב סו' ע"א בעובדא דאשה גדולה בנוי וכו' לימים וכו' דמוכח להדיא דאף אחר
מים מהני אמתלא טובה כיעו"ש.

ובתוכד"ד לא בעינן אמתלא דכדיבור דמי ושו"ת מוהר"י הלוי אמ"א ובתשו' מוהרימ"ט
עיניתי ושמ מיירי בענין הפה שאסר וכו' והיינו בלא אמתלא יע"ש ובתשו' הרדב"ז
החדשות סי' שצ"ח כ' בפ' דאמתלא מהני אפילו אחר פדי דיבור וע"ע שולחן ערוך
אה"ע סי' קנ"ב ס"ו והא"ז לפתובות ד' כ"ב בשם הרשב"א וה"ד הרב פסח נבחר פלל
צ"ד ד' ח"ן ע"ד כ' בפ' דאמתלא מהני לאחר כד"ד שו"ר דדברי יד דוד הג"ל מאיש
לוקחו הג' פ"ח במ"ח בליקוטי יו"ד ע"ש ד' ח"ן ע"א וצל"ע: סה אקדומי פורענותא לא
מקדימינו לא אמרי' בענייני תשובה וכפרה עיין שו"ת חתם סופר א"ח סי' י"ד ד"ה עד
בשם מוהר"י מינץ ומה שהקשה שם מרמב"ם רפ"ה מהל' תענית דכל תענית הוא לכפרה
וכו' ומאחרין נר' די"ל דשאר תעניות שהוקבעו משום פורענות וצרה שאירע אף שעתה
עושים רק לכפרה שייך לומר אקדומי וכו' משא"כ תענית יאצ"ט לא קבעוהו משום
פורענות רק לתשו' וכפרה ועיין משק ביתי אות מ"ז בשם הרב עו"ש וק"ל: סו אשתו
אי נקללת בכלל בני ביתו מדברי התוס' ברכות ד' כ"ד ד"ה והתניא משמע דבשום מקום
לא מצינו דאשתו נקללת בבני ביתו ועמדו ע"ז המפרשים.

פנודע ומ"ש במכתב לחזקיהו ע"ד התו' הנז' הנה לדברי התו' יתכן ליישב פן ויש שם
טעות ונתקן בהשמות אף בחי' הרר"י הקסיד בס' ברכה משולשת כ' להדי' דלא אשכחן
בשום מקום דקרי לאשתו בני ביתו ובתוספי הרא"ש בספר הנז' כתב דבהך ברייתא
דלעיל לא קרי לאשתו בני ביתו ע"כ משמע דבשאר דוכתי יתכן להיות אשתו בכלל בני
ביתו ועיין בספרים המצויינים בס' מכתב לחזקיהו ובהשמות שם בענין זה ועיין מלאכת
שלמה חפים ד' ל"ה ע"ד ודע דלענין נדרים לכ"ע אשתו בכלל בני ביתו עיין למרן חיד"א
בחי"מ שאל סי' ד"ע הובא בזכור לאברהם ח"ג ד' צ"ה ע"ד ועיין בעיקר פללין בהשמות
שבירושלמי הנד"מ (בזיטאמר) השייך למעשרות ד' ט' ע"א ובפנים שם בגיליון הש"ס:
סו אמתלא ביאר הגאון מוהר"ם בנעט בשו"ת הר המור סי' כ"ט דלא מהני אלא היכא
דאם נסלק דבריו הראשונים והאחרונים כאילו לא דיבר פלל יעמוד הדבר בחזקת היתר
אבל אם יעמוד בחזקת איסור שהיה בו לא מהני אמתלא ע"ש ועיין שו"ת שו"מ מהדורא
ה' סי' פ"ג ד' פ"ז ע"א בשם בשמים ראש דאשה שאמרה בשעת וסתה טמאה אני ואח"כ
נתנה אמתלא אינה נאמנת וכתב בשם חכמי ההר דלא שייך בזה אמתלא דאמתלא מועיל
לסתור דבריו הראשונים לא לקיים דבריו האחרונים וביאר דבריו על דרך הג"ל דכיון
שהיא בחזקת טמאה נהי דהאמתלא מועיל לבטל מה שאמרה מ"מ הרי היא בחזקתה
אשר לא טהורה היא ע"ש: סח איכא דאמרי לא מצינו בכל התלמוד א"ד שהוא היפך
מן הראשון כ"כ תוספות ביצה די"ג ד"ה איכא ע"ש ד"ק ומרן חיד"א בס' יעיר און
במערכת הלמ"ד אות ל' הביא פלל זה בשם ר"ב ולא זכר שם דברי התוס' הג"ל ועיין
קהלת יעקב במענה לשון אות ל' ואחר זמ"ר ראיתי מ"ש בס' משק ביתי אות רס"ב
ע"ש ועיין תוס' ברכות ט"ל ע"ב ד"ה מברך וכו' דאין סברא דפליגי בסברות הפוכות
ועיין לקמן במערי' הסמ"ך אות ס"ד: סט אבא לא מזפי ברא עיין יעיר און במדבר קדמות
אות ל"ד משק ביתי אות ע"א נודע ביהודה ח"ב א"ח סי' ח' דברי מנחם סי' קל"ג אות ג'
(ד"ה והנה וכו') הבאתי דבריו בקונטרס אסיפת הדינים במערכת אבלות אות נק"ב

ועינין להרבנים חוט המשולש פר' נירא ד' ט' ע"ב דרכי שלום ד' מ"ב ע"ד כל החיים ד'
א' ע"א אבות הראש בח"ב ד' ע"ט אות ז חיים ביד סי' צ"ז והרב שמע יעקב בפר' פי
תשא ד' ק"ט ע"ב פתב בשם הרב מוהרימ"ט שתיירין לקושית התוס' בסוטה דשאני
אבשלום דודן אביו הוא הנה גורם החטא וכו' משו"ה אסקיה עי"ש: והנה שיתתן של
ת"ח היא גופא תלמוד אהז"ל במכתב אהז"ל בידול בידורנו הגאון המנפלא וכבוד ה' מלא
כקש"ת מוהרי"ז שטערין נר"ו פתב לי במרוצת דב"ק דאבא לא מופה ברא וכו' נאני
עני פתבתי לו דבנדון שאנו עסוקים הרי הוא בכל יאמר הא דאבא לא מופה ברא וכו'
נרמזתי לו דברי תוס' דסוטה ותשו' הרשב"א הג"ל וממ"ש באסיפת דינים הג"ל
ובתשובתו אלי פתב בענין זה ונ"ל מ"ש כת"ר מתוס' סוטה וכו' הנה לפי זכרוני היתה
כוננתי על המעשים שהבן מופה בהם את אביו שהיה סיבה לזה בלידתו ובחינוכו בדרך
התורה והיראה אבל ע"י תפלה זה מועיל גם לגבי אחרים שמתפללין עליו ועינין בכפ"ת
יומא פ"ז א' ועי"ש בחא"ג ובדר"י עד סוף וכו' ומשם בלא"ה אינו ענין לכאן מ"ש בתשו'
הרשב"א דבעוה"ז נדאי מופה ברא וכן העיר שם בהגהות רחמים לחיים משל"ה בשער
האותיות ומהיפ"מ ב"ר פ"ט סי' ה' יעיש"ב ועינין ירושלמי סופה פ"ה ה"ח קשה שלשלת
ינוחסין לפני הקב"ה להעקר ממקומה וב"ר פר' פ"ב ושהש"ר בפסוק קמתי אני לפתוח
לדודי ובפסיקתא דר' טוביה בראשית ל"ה כ"ב ובהערות אות י"ג ופתיחתא איכה רבתי
חבל הפסוק ובקה"ר בפסוק ושב אל העפר וכה"ג בכ"מ ובקה"ר בפסוק טובה חכמה
אשרי מי שזכות אבותיו מאירה לו וברכות כ"ז ב' נוקמי' לרע"ק לית ליה זכות אבות
וירושלמי פ"ד דתענית וברכות אשרי מי שיש לו יתד להתלות בה ושוח"ט תהלים סי'
ק"ב בפסוק פי פלו ימי וכו' אשרי מי שיש לו יתד להתלות והינו שאלו בו בזכות
אבותיו בברכות יוד ע"ב וזהר ויחי ר"מ ע"ב נדאי ירותת אורייתא אחסין וכו' נאלמלא
זכותא דאבהן יתענש מלעילא ועינין שו"ת הרא"ש ושו"ת רש"ל סי' כ' וישועות יעקב
א"ח נ"ג סק"ה ומשפנות יעקב חא"ח סי' ס"ו לענין ש"ץ מיוחס וכה"ג בכ"מ אין מספר
ויכבר אמרתי בהספרת דברי התוס' דסוטה שתפלה זו היא ג"כ לימוד זכות שרצה באמרו
בני שמצד טבעו שהאב מופה לבנו הנה ראוי שיתזרזו למוטב אם היה נשאר בחיים או
שכבר שב לפני מותו וע"ד שאמרו בזהר ויקרא בפר' נפש כי תחטא לא דמי מאן דאתא
משקרא קדישא ומגזעא דקשוט וכו' וכה"ג בכ"מ ויובן ג"ש מה שפמות הגלד התנחם
ואמר בעוד הגלד חי וכו' ובמיתת אבשלום הרבה לבכות וע"כ שהיתה כוננתו להתפלל
עליו להצילו וללמד זכות עליו וגם שהיה הסיבה לזה במלחמתו נאף שהזהיר עליו ליואב
ואם שהיה ח"מ עפ"י המשפט וכמ"ש בספר הזהר בפרשת וישמע ראובן ויצילהו וכו'
ולזה אמר יואב הובשת וכו' וכאשר היה נהרג במיתה בחירית לא במשפט המלחמה
ואכמ"ל.

ומה שנמצא בערובין י"ט דאתי א"א ומסיק להו וכו' ע"כ שהוא ג"כ על תפלה ועד"ש
במנחות נ"ג ב' שאמר בחרבן הנה לה לזפור ברית מילה ולכן מי שפוגם בזה אינו מכירו
שאינו ראוי להתפלל עליו ונומתק יותר עפ"י הב"ר פמ"ד הראה לו גיהנם ומלכות וכו'
ויברר לו וכו' עי"ש ושמ"ר פכ"א ושוח"ט סי' ט"ז וסי' נ"ב ופסיקתא דר"כ פ' החדש
ד"א החדש הזה רבות עשית וכו' ומדרש משלי פ"ו בפר' נוקשת באמרי פיך ופסיקתא
דר' טוביא פר' לה סי' ט"ו וי"ז ופר' האזינו בפסוק כי מגפן סדום ובמד' וישע בסופו

מִיָּד עוֹנִים כִּי אַתָּה אָבִינוּ כִּי אֲבָרְהָם לֹא יִדְעֵנוּ וְכוּ' מִיָּד הִקָּבַה הַיְצִילֵם מִדַּשׁ"ג וְעַ' בְּיֵאוֹר רַמְבַּמ"ן וַיִּקְרָא סִי' כ"ו פל"ט וְאֵף בְּעוֹנוֹת אַבְרָהָם אִתָּם יִמְקוּ וְכָבֵד נְכַלֵּל זֶה בְּעֵינֵי קָרִים מֵאֵמֶר ד' פִּי"ג הַשְּׁלִישִׁית וְכוּ' מֵעוֹנֵשׁ הַבְּנִים וּבִסְגָנוֹן זֶה כָּל הַפְּתוּבֵי מֵעוֹנֵשֵׁי הַדּוֹרוֹת שְׁלֹאֲחֵר הַחֲרָבָו בְּיִרְמְיָהּ וַיִּחְזַקְאֵל וְכוּ' וְעֵינֵינוּ בְּמוֹ"ן ח"א פֶּרֶק נ"ד וּמְלֹאכֶת מַחְשְׁבֶת פֶּר' יִתְרוֹ וּבְבִיאוֹרֵי לֵאִיכָה סִי' ה' פֶּסוּק ז' מִשׁ"ש וְהֶרְמַב"ם הַלְכוֹת תְּשׁוּבָה פ"ו ה"א וְרַאב"ע שְׁמוֹת כ' פ' ה' רַמְבַּ"ן בְּרֵאשִׁית ד' י"ז וּבְדַבְרֵי שְׁאוּל מ"ש עַל הַרַאב"ע וְשׁו"ת רַלֵב"ח סִי' ע"ו וּבְמֵאוֹרֵי אוֹר בְּחֻלְק בֶּן נוֹן לֵב"מ ע"א תוֹס' ד"ה אָדָם שְׁהֶאֱרִיף ג"כ בְּעוֹנֵשׁ דָּוִד בְּבָנָיו וְגַם מֵאִיּוֹב שְׁמֵאֵז חָשַׁב לְנִסּוֹתוֹ וְנָתַן לוֹ בְּנִים שְׁזַמְנָם קָצוּב בְּלִדְתָם לַעֲת הַהִיא.

וּבְמַה"ב יוֹמָא ל"ו ב' וּבְפָנוֹת הָאֲר"י וּבְשׁו"ת שְׁמֵן רוֹקַח ח"א דְרוֹשׁ א' ד' נ"ט ע"ג דְּהַ וּבְזֶה פִּירְשָׁנוּ. וּבֵיעַ"ד ח"א דְרוֹשׁ ח' בְּמ"ש בְּמַד"ר מִשְׁה אָמַר פֶּקֶד עוֹן אַע"ב וְכוּ' וְהוּא מְפֹרֵשׁ גַּם בְּסוֹף מִכּוֹת וְעַ' מְרַפָּא לְשׁוֹן בְּעַמּוּד הָעֲנוּהָ ד' פ"ה ע"ב וּבִס"ס עֲצִי עֲדוֹן בְּהַשְׁמָטָה מִן הַפְּתִיחָה וּבְמַרְגְּנִיתָא דְרַב פ' נְצָבִים בַּפ' פֶּן יֵשׁ בְּכֶם וְתִיבַת גְּמָא פ' תַּצָּא אוֹת ג'.

וּבְמַנְחָם שְׁלֵמָה בְּלִיקוּטִים (בְּחִי' לְכָרִיתוֹת) בְּסִי' כ"ד עַכ"ד הֶגְאֹן יַחִי בְּעֵינֵינוּ זֶה וְלִמְזַפְרֵת אֲהָבָה וְלִעֲלוּי נִשְׁמַת בְּנוֹ הִיקָר הָאֲבָרָה הַמְּנֹפֶלֶג צְדִיק תְּמִים הֶרַב ר' חַיִּים נָתַן דָּוִד זַצ"ל אֲשֶׁר בְּסִפְתּוֹ נִתְגַּלְגְּלוּ דְבָרִים הַנ"ל הָעֲתִיקֵי דַב"ק וְנִתְהִי נִפְשׁ הַבֶּן יָקִיר צְרוּרָה בְּצַה"ח אַכִּי"ר: ע אֲדַרְבָּא לְפַעְמִים אֵין הַפְּנִינָה דְעַדִּיף מִהַקּוֹדֵם אֲלֵא שְׁנֵה לוֹ עֵינֵינוּ תוֹס' סְנֵהֲדֵרִין נו"ן ע"א ד"ה אֲדַרְבָּא וְכוּ' וְלִפִּי מ"ש הֶר"ן בְּחִי' הוּבָא בְּשֻׁדָּה יִצְחָק שָׁם אֵין רְאִיָּה וְעֵינֵינוּ לְהֶרַב מְנַחֵה טְהוּרָה דִּי"ג ע"א ד"ה וְאַנָּא וּבִס' כָּל הַחַיִּים בְּמַעְרְכָה זוֹ אוֹת ט"ז כְּתַב בְּשֵׁם הֶרַב פֶּסֶד יִצְחָק דַּר"ת אֲדַרְבָּא הוּא אֵין דְבָר רַק בְּהִיפּוּף.

אֵי נְמִי אֵלוֹ דְבָרִים רְאוּי בְּהַפּוּף אֲמִירְתָם וְעֵינֵינוּ כְּתוּבוֹת ל"ח ע"ב: עַא אִיפְכָא מְסַתְבָּרָא אִם הָרַאשׁוֹן הַשְּׁנֵה הַנּוֹשְׂאִים וְהַשְּׁנֵי בָּא לְחֻלְק בְּנִיָּהֶם אֵין שְׁנִיָּה לּוֹמֵר אִיפְכָא מְסַתְבָּרָא תוֹס' פְּסָחִים כ"ח ע"א ד"ה אִיפְכָא: עַב אָדָם מְמַעַט קֶטָן כ"כ הֶרַב שׁוֹשְׁנִים לְדוֹד ר"פ עַרְבֵי פְּסָחִים אֲמֵאֵי דַתְנָן לֹא יֵאֲכַל אָדָם סְמוּף לְמַנְחָה וְכ"כ גַּם בַּפ"ד דַּמַּס' בְּרַכּוֹת מ"ג דַּתְנָן ר"ג אוֹמֵר חֲזִיב אָדָם לְהַתְפַּלֵּל י"ח כְּתַב דְּתִיבַת אָדָם הִיא לְמַעַט קֶטָן דְאֵף דְחֲזִיב בַּתְפִּלָּה סְגִיָּה לִיָּה בַּתְפִּלָּה קֶצְרָה וְלֹא בְּעֵי י"ח וְעֵינֵינוּ בְּמַכְתָּב לְחַזְקִיָּאוֹ ד' ג' ע"ב וְצ"ע מִמ"ש בְּנִדָּה ד' מ"ד ע"א וּמִטְטָמָא בְּנִגְעִים דְכְּתִיב אָדָם כִּי יִהְיֶה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ אָדָם כָּל שְׁהוּא וְעֵינֵינוּ בְּקוֹנְטְרִיס אַחְרוֹן שְׁבַס' יִשְׂרֵי לֵב ד' צ"ט אוֹת קַצ"ג וְעֵינֵינוּ בְּב"ב ד' כ' בְּתוֹס' סוֹף ד"ה וְעַפּו"ם דְּמוֹכַח דְקֶטָן בַּר קִיָּמָא נִקְרָא דָם וּמִנ"ל לְחֻלְק בְּזֶה בֵּין לְשׁוֹן תּוֹרָה לְלִשׁוֹן חֻקִּים וְהֶרַב פְּתַח הַדְּבִיר ח"א ד' ק"ד ע"א כְּתַב דְּבַמ"א עָמַד עַל דְבָרָיו וְלֹא יִדְעָתִי אֵיָּה מְקוֹם כְּבוֹד דְבָרָיו בְּזֶה וּמִשְׁנָה שְׁלִימָה שְׁנִינוּ בְּקִדּוּשֵׁין ד' פ' ע"ב מְתַנַּחַד אֵד עִם אִמּוֹ וְכוּ' וְהֵאֵי אָדָם הֵיָּינוּ קֶטָן פְּחוֹת מִבֶּן י"ג שָׁנִים כְּדַתְנָן הַגְּדִילוֹ וְכוּ' יַעִ"ש בְּגַמ' וְע"ע שָׁם ד' פ"ב ע"א לֹא יִלְמַד אָדָם רְנוּק סוֹפְרִים וְכְתַב שָׁם הֶרַב שׁוֹשְׁנִים לְדוֹד דְדִיִּיק תַּנָּא לְמִיתְנֵי אָדָם רְנוּק מְשׁוּם דְּמִשְׁמַעוֹת רְנוּק הוּא שְׁלֵא נְשָׂא אִשָּׁה מְעוֹלָם אֲבָל אִם נְשָׂא אִשָּׁה וְנִתְאַלְמָן הֵה אֲמִיָּא דְשָׂרֵי אֲהֲכִי תְנִי אָדָם לּוֹמֵר דְאֵף אִם כְּבָר נִקְרָא שְׁמוֹ אָדָם דְּהֵיָּינוּ שְׁנִשְׂאָ אִשָּׁה (הָעַד שְׁלֵא נְשָׂא אִשָּׁה אֵינוֹ נִקְרָא אָדָם כַּמ"ש רַז"ל מְדַכְּתִיב זָכָר וּנְקִבָּה בְּרֵאֵם וַיִּקְרָא שְׁמָם אָדָם) לֹא יִלְמַד סוֹפְרִים וְכְתַב שְׁמַעִין זֶה דִּיִּיק דַּרְמ"ז וּמ"ש הֶרַב ב"ד עַל דְבָרָיו

דאָפּילו קטן בן יומו קרוי אָדָם וכו' אַלמלאַ אינשְׁתְּמִיטִיטִיהַ מאָמַר רז"ל הַנ"ל לָא פְּתַב
הָכִי דְנֻדְאֵי הַרמ"ז עֲלֵה סְמִיךְ עכ"ל וְהֵנָּה עִם כִּי הֵדִין אָמַת דְּאֶפִּילוּ נְשָׂא אִשָּׁה אִם נִתְאַלְמַן
לֹא יִלְמַד כְּמוֹ שְׂדֵדְקָדָק מִלְשׁוֹן הַרמב"ם מִי שָׂאִין לוֹ אִשָּׁה וכו' מ"מ מֵאֵי דְמִשְׁמַע מִדְּבָרֵי
הַרְבּ דְּמִי שְׂנֵשָׂא כְּבָר אַף שָׂאִין לוֹ עֲכָשְׁוֹ אָדָם מִיקָרִי אִין נִרְאָה כֵּן מִמְאָמַר רז"ל שְׂרַמְז
וְהוּא בִיבְמוֹת ד' ס"ג ע"א דְּאָמַר ר' אֶלְעָזָר כָּל יְהוּדֵי שָׂאִין לוֹ אִשָּׁה אִינוּ אָדָם וְכְמוֹ שְׂדֵדְקָדָק
מִדְּבָרֵי הַרמב"ם יֵשׁ לְדִקְדָּק מִדְּבָרֵי ר"א ג"כ דְּכָל שָׂאִין לוֹ עֲכָשְׁוֹ לֹא מִיקָרִי אָדָם וְהִיא
רְמִיזָא דְּאָדָם ר"ל שְׁהִיָּה נִקְרָא אָדָם וְעַתָּה אִינוּ אָדָם.

וּמִתְבָּאָר מִדְּב"ק דְּאֵי לָאו דְּרִשְׁתָּ חז"ל בְּזָה הֵנָּה מוֹדָה לְהַשְׁגַּת הַרְבּ ב"ד דְּאִין לְפָרֵשׁ דְּתַנִּי
תַּנָּא אָדָם לְמַעַט קְטָן דְּאֶפִּילוּ בֵּן יוּמוֹ נִקְרָא אָדָם א"כ לְפִי זֶה בְּהִנְהוּ דְּוֹכְתִי (בְּרִכּוֹת
וּעַר"פ) דְּאִין לְנוּ גִילּוּי מִדְּבָרֵי חז"ל מִנ"ל לְמַעַט קְטָן וְנִרְאָה דְּגַם הַרְבּ מוֹדָה דְּאָדָם אִינוּ
מְמַעַט קְטָן אֲלֵא דְּהִיא דְּמִסְתַּבְּרָא לֹא דְּדִינָא הָכִי מְצִינּוּ לְמִימַר דְּרַף אֶסְמַכְתָּא וְרַמְזוּ דְּדִינִיק
תַּנָּא וְתַנִּי אָדָם לְרַמְזוּ הֵדִין הֵנָּה וּמִדְּכִתִּיב וְאִישׁ כִּי יִפֶּה כָּל נֶפֶשׁ אָדָם (וַיִּקְרָא כ"ד י"ז)
וְכַתֵּב רש"י לְפִי שְׂנֵאָמַר מִכָּה אִישׁ אִין לִי אֲלֵא שְׁהִפֶּה אִישׁ הִפֶּה אֵת אִשָּׁה וְקָטָן מִנִּין ת"ל
כָּל נֶפֶשׁ אָדָם אִין לְהוֹכִיחַ דְּגַם קְטָן בְּכָלֵל אָדָם דְּהִיא מְכָל נֶפֶשׁ הוּא דְּיִלְפִינּוּ וְלֹא מִתְיַבֵּת
אָדָם וְכ"כ הַרְבּ מְקַנָּה אַבְרָהָם בְּמ"ב אוֹת ל"ז בְּשֵׁם הַרְבּ כְּנֵה"ג בְּדִינָא דְּחִיִּי לְאִינָן ק"ג ד'
קו"ז ע"ב וְהוּא פְּשוּט וּמְבֹנָאָר כֵּן בְּגוּף דְּבָרֵי בְּרִייתָא דְּת"כ הִפֶּה אֵת הָאִשָּׁה וְאֵת הַקְטָן
מִנִּין ת"ל כִּי יִפֶּה נֶפֶשׁ וְלֹא הַזְפִּיר תְּיַבֵּת אָדָם כָּלֵל: עַג אָדָם אִם אִשָּׁה בְּכָלֵל אָדָם שְׁרִים
רַבִּים וְנִכְבְּדִים גְּבוּרִים הֵם בְּאֶרֶץ וְהַרְבּ בֵּית הַשְּׂוֹאבָה ד' קס"ג ע"א בְּשֵׁם הָאֶחָרֹנִים
כְּתִב דְּגַם אִשָּׁה בְּכָלֵל אָדָם וְכ"כ בְּמִכְתָּב לְחַזְקִיָּהוּ ד' נג ע"א וְכ' בְּשֵׁם הַרְבּ כְּנֵה"ג ס'י
תַּר"ע וּבְרֵאשִׁית רַבָּה פכ"א דְּאֶפִּילוּ עַל אִשָּׁה לְבַד שְׂלֵא בְּכָלֵלֹת אִישׁ נֵאָמַר אָדָם וְהַרְבּ
שְׁלָמִי צְבוּר ד' ה"ן ע"ב הַשְּׁמִיט בְּבִרְכּוֹת הַשְּׁחַר תִּי מֵאִשָּׁה רַעָה וְכֵן הוּא בְּש"ס בְּרִכּוֹת
ד' ט"ז ע"ב ע"ש וְאֶפְשָׁר דְּהַטְעַם הוּא מְשׁוּם דְּנִכְלָל בְּמֵאָדָם רַע.

(אַחַר זמ"ר רֵאִיתִי לְהַרְבּ יִפֶּה לְלֵב נר"ו בסי' מ"ו אוֹת י"ד שכ"כ) וְהַרְבּ מִרְאָה הַגְּדוֹל
בַּח"א ד' זק"ן ע"ד כְּתִב דְּפְשׁוּט דְּבִין בְּלִשׁוֹן תּוֹרָה בִּין בְּלִשׁוֹן חֻכְמִים בְּתִיבַת אָדָם נִכְלָלַת
גַּם הָאִשָּׁה וְהִבִּיא דְּבָרֵי הַרְבָּנִים שְׂפָתָבוּ בְּמ"ש רז"ל אִין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעִילְתוֹ בְּעִילַת זְנוּת
דְּאֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה שְׁוִים דְּאִין עוֹשִׂים בְּעִילְתָם ב"ז וְתַמָּה עַל אֵיזָה רַבָּנִים שְׂפָתָבוּ
דְּדוּקָא בְּאִישׁ נֵאָמְרָה חֲזָקָה זוֹ וְלֹא בְּאִשָּׁה (עֵינּוּ מֵה שְׂצִינְתִּי בְּזָה לְעִיל בְּאוֹת ל') וּמִזָּה
רַעָה לוֹמַר דְּאֶף דְּלִשׁוֹן הַש"ס לְעֵנָן חַיִּיב כְּתִיבַת ס"ת הוּא אַעפ"י שְׁהַנִּיחוּ לוֹ לְאָדָם
אַבוֹתָיו ס"ת חַיִּיב לְכַתּוּב מְשֻׁלוֹ גַּם הָאִשָּׁה בְּכָלֵל הַחַיִּיב דְּגַם הִיא בְּכָלֵל אָדָם אֲלֵא שְׂחִזּוּר
בוֹ לְפִי טַעַם הַמְצָנָה הַזֹּאת וְהָאֶרֶץ בְּזָה עִ"ש שְׂכַתֵּב שְׂמַצִּינוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שְׂנֵשְׁתַּמְשׁוּ
חֻכְמִים בְּלִשׁוֹן זֶה אִין אָדָם מְקַנָּה דְּבָר שְׁלֵב"ל אִין אָדָם עוֹשֶׂה קְנוּנָא עַל הַהִקְדָּשׁ וְכִינְצָא
רַבּוֹ מְסַפֵּר וְאִשָּׁה בְּכָל אֵלֶּה אֶתְיָא מְכָלֵלָא דְּאָדָם.

וּמַר בְּרִיָּה הַרְבּ נִחְמַד לְמִרְאָה בַּח"א ד' ג"ן ע"ג נְקִיט בְּשִׁפּוּלֵי גְלִימָא דְּר' אַבָּא (מִרְאָה
הַגְּדוֹל הַנ"ל) דְּבְלִשׁוֹן חֻכְמִים נְמִי אָדָם כּוֹלֵל זָכָר וְנִקְבָּה וְהוֹסִיף לוֹמַר דְּרז"ל בְּאֵיזָה
מְקוֹמוֹת מְדַקְדָּקִים לוֹמַר אֵיזָה דְּבָר בְּלִשׁוֹן אָדָם לְהַשְׁוֹת אִשָּׁה לְאִישׁ וְכַתֵּב דְּלָזָה דְּקָדְקוּ
חז"ל בְּחֻלְיֵין ד' צ"ד ע"א לוֹמַר אֵל יְסַרְהֵב אָדָם בְּחִבְרוֹ שִׁיִּסְעוּד אֲצִלוּ וְהוּא יוֹדַע שְׂלֵא
יִסְעוּד וְכֵן בִּירוּשׁ' פ"ד דְּדְמֵאֵי אָמְרוּ ג"כ בְּלִשׁוֹן זֶה אֵל יְסַרְהֵב אָדָם וְכו' לוֹמַר דְּשְׁוִים

בְּזֶה הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה וְעַפ"י זֶה עֵמֶד מִתְמִיָּה עַל הַרְמַב"ם וְהַטּוֹש"ע בַּח"מ ס"א רַכ"ח שְׁפָתָבו
דִּין זֶה וְהַשְּׁמִיטוֹ תִּיבַת אָדָם עִי"ש וְנִרְאָה דֶּה"ה דְּקָשְׂיָא לִיָּה נְמִי עַל שְׁאָר הַדְּבָרִים הַשְּׁנוּנִים
בְּחֻלּוֹן שֵׁם ת"ר לֹא יִלְךְ אָדָם לְבֵית הָאָבֶל וְכו' ת"ר לֹא יִמְכֹּר אָדָם לְחֻבְרוֹ וְכו' וְלֹא יִשְׁגֹר
אָדָם לְחֻבְרוֹ וְכו' שְׁבִכְוֹלָם הַשְּׁמִיטוֹ הַפּוֹסְקִים תִּיבַת אָדָם כְּמוֹ שִׁירְאָה הַרְוָאָה בְּדְבָרֵיהֶם
וְחָדָא מְנַיְיָהוּ (נְעֻסִיק בְּהַ דְּבָרֵי הַיְרוּשְׁלָמִי הַנ"ל) נְקִיט אָמְנָם לַעֲנֹד"ן דְּלֹא הִיָּתָה כְּנֻתָה
רַז"ל לֹמַר אָדָם לְכָלְוֹל גַּם אִשָּׁה דְּמַהִיכָא תִּיָּתִי לְחֻלְק בְּמִיָּדֵי דְּאִיסוּרָא דְּאוּרִיָּתָא אוּ
דְּרַבְנָן בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה אֲלֵא שְׁדָרְךָ לְשׁוֹן רַז"ל לֹמַר כֵּן וְהַפּוֹסְקִים לֹא הִנְצָרְכוּ לְכַתְּוֹב
בְּפִירוּשׁ וְאָף לֹא בְּרַמְזוֹ שְׁשׁוּנִים הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה בְּזֶה שְׁהַדְּבָר פְּשׁוּט מְצַד עֲצָמוֹ וּבְכַמְהָ
מְקוֹמוֹת אוֹמְרִים חַז"ל אֲסוּר לְאָדָם לַעֲשׂוֹת כְּךָ וְכָךְ אָף שְׁלֵא הִיָּה שׁוּם ס"ד לְחֻלְק בֵּין
אִישׁ לְאִשָּׁה וְכֵן אוֹמְרִים אֲסוּר לַעֲשׂוֹת כְּךָ וְכָךְ וּמִשְׁמִיטִים תִּיבַת אָדָם וְאִין לְדַקְדָּק מְזֵה
וְעֵינָן עוֹד לְהַרְבֵּ הַנ"ל בַּד' קַע"ג ע"א וְד' קַפ"א ע"א וְעוֹד לוֹ בַּח"ב ד' רַז"ו ע"א דְּמֵאֵי
דְּתַנָּן עָרַב ט"ב לֹא יֵאָכֵל אָדָם שְׁנֵי תַבְשִׁילִין דְּתִיבַת אָדָם הִיא לְכָלְוֹל גַּם הָאִשָּׁה עִי"ש וְאִינוּ
נְכוּן כְּעֵינֵי לֹמַר דְּזוֹ הִיָּתָה כְּנֻתָה הַתַּנָּא וּמֵאֵי שְׁנָא אֲכִילַת שְׁנֵי תַבְשִׁילִין מִשְׁאָר דִּינֵי ט"ב
דְּלֹא אִיצְטְרִיף לְתַנָּא לְאִשְׁמוּעֵינָן דְּאִישׁ וְאִשָּׁה שְׁוִים.

וְעֵינָן בַּמ"ש בְּמַכְתָּב לְחֻזְקִיָּהוּ בְּחֻלְק הַשִּׁיטָה ד' ס"ח ע"ב וְע"ג וְהַרְבֵּ דְּרַכִּי שְׁלוּם בַּד'
קַל"ב ע"ב כְּתַב בְּשֵׁם שִׁיטָה מְקוֹנְבָצַת לְכַתְּוֹבוֹת ד' ט"ן דְּאִשָּׁה נִקְרָאת אָדָם וְצָרִיף לַעֲיִין
בְּגוּף דְּבָרֵי הַשְּׁטַמ"ק אִם כְּנֻתָהוּ שְׁנִכְלָלַת בְּתִיבַת אָדָם עִם הָאִישׁ אוּ שְׁכֻנְתָּהוּ דְּאָדָם פִּירוּשׁוֹ
אִשָּׁה כִּהְיָא כְּתַפְאֲרַת אָדָם לְשִׁבְתָּ בֵּית וּבַס' כָּל הַחַיִּים בְּמַעֲרָכָה זֹו אוֹת י"ב כְּתַב בְּשֵׁם
מַר בְּרִיָּה בַס' שְׁמַע אַבְרָהָם ד' ט"ל דְּגַם עַל הָאִשָּׁה בְּלַבַּד אוֹמַר אָדָם וְאִין מְצוּי אֲצִלֵּי
לַעֲיִין בְּדְבָרֵיו וְדְבָרֵי הָרַב מִים שְׁאֵל בַּד' כ"ה ע"ד שְׁכַתַּב שְׁדַקְדָּקוּ בְּקוּנְדְרִיסִין לְכַתְּוֹב
שְׁאִין שׁוּם אָדָם וְכו' לְמַעוּטֵי אִשָּׁה אִין נוֹחִים בְּעֵינֵי וְכְמוֹ שְׁכַתְּבֵי ע"ד בַּמ"א וְאִתָּה תַחֲזֵה
בַס' מְשַׁנַּת אַבְרָהָם (הוּא סְפָר נְחֻמָּד שְׁנֻדְפָס מְקָרוֹב עַל דִּינֵי ס"ת) בְּבִיאוּרוֹ בְּשַׁעַר כְּתִיבַת
ס"ת אוֹת א' שְׁכַתַּב עַל קֶצֶת פּוֹסְקִים שְׁפִשְׁכְּתָבוּ דִּין חַיִּיב כְּתִיבַת ס"ת לֹא כְּתוּבוֹהוּ בְּלִשׁוֹן
חַיִּיב אָדָם מְשׁוּם דְּהָוָה מְשַׁמַּע דְּגַם נְשִׁים בְּכָלְל הַחַיִּיב לְכֵן כְּתָבוּ בְּלִשׁוֹן אִישׁ לְמַעַט נְשִׁים
וְהוּא הִיָּפָף מְדִיּוּקוֹ שֶׁל הָרַב מִים שְׁאֵל וְאִנִּי אוֹמַר לֹא כְּדְבָרֵי זֶה וְלֹא כְּדְבָרֵי זֶה וְהַפֵּל לְפִי
הַעֲנִין וְגַם י"ל דְּלִשׁוֹן תּוֹרָה לְחוּד וּל' חֻכְמִים לְחוּד כַּע"ז נ"ח ב': וְנִרְאָה מַמ"ש בְּיִלְקוּט
שְׁהִבִיא מְרֵן הַחֲבִי"ף בַּס' רָאָה חַיִּים בְּפִרְשַׁת בְּרַאשִׁית ד' ה' ע"ב דְּכִי כְּתִיב הָאָדָם אִין
נְשִׁים בְּכָלְל שְׁהִבִיא בְּשֵׁם מְדָרְשׁ יְלַמְדָנוּ ע"פ וְיָצוּ ה' אֱלֹקִים עַל הָאָדָם שְׁשָׂאֵל גּוֹי לַר'
אֲבָהוּ הַקְּתִיב וְיָצוּ ה"א עַל הָאָדָם אָדָם נְצַטְוֹנָה אֲבָל הָאִשָּׁה לֹא נְצַטְוִית לְמָה נְעַנְשָׁה וְהַשִּׁיב
דְּכַתִּיב לְאִמַר הִיָּנוּ לְאִמַר לְאַבְרָיו וְהִיא נְבָרַאת מְצַלְעוֹתָיו עַכ"ל הַרִי דְּמִלְשׁוֹן הָאָדָם
מְשַׁמַּע לְרַז"ל לְמַעַט אִשָּׁה הָרַב נְאוֹת יַעֲקֹב בְּקוּנְטְרִיס מַעֲנָה לְשׁוֹן ד' ב' ע"ג אַחַר שְׁכַתַּב
דְּאָדָם כּוֹלֵל זָכָר וְנִקְבָה כְּדָרְשָׁתָם ע"פ כְּתַפְאֲרַת אָדָם לְשִׁבְתָּ בֵּית וְכֵן דְּרָשׁוּ אִיסוּר עוֹבְרִים
מְדַכְתִּיב שׁוֹפָף דֵם הָאָדָם בְּאָדָם דְּקָרִי לְאִשָּׁה מְעוֹבְרַת אָדָם וְכֵן בְּכַמְהָ דְּוֹכְתֵי סִיִּים דְּמְזֵה
יֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל הָרַב פְּרִשַׁת דְּרַכִּים עָרַף דּוּד שְׁדָרְשׁ פְּסוּק וְזֹאת תּוֹרַת הָאָדָם עַל הַזְּכָרִים
וְלֹא נְקֻבוֹת וְהַצ"ע וְצִיָּין מוֹהַרד"ך י"ז חֻדָר ט' וּלְפִי הָאִמּוֹר יָפָה נְדָרְשַׁת דְּרִשַׁת הָרַב פְּרִשַׁת
דְּרַכִּים דְּכִיָּוֹן דְּכַתִּיב הָאָדָם שְׁפִיר מְמַעֲטִינָן נְשִׁים.

שׁו"ר שֵׁם בְּסוּמוֹף מְלֹאחְרִיו שְׁהִבִיא דְּבָרֵי הַיִּלְקוּט הַנ"ל וְתַמָּה דְּמָה זֹו שְׁאֵלָה דְּהַרִי אִשָּׁה
כְּמִי בְּכָלְל אָדָם עִי"ש וְאִינוּ מִן הַתִּמְיָה דִּי"ל בֵּין אָדָם לְהָאָדָם. אֲלֵא דַלְעַנ"ד אִיכָא לְמִישְׁדֵי

נרְגָא שְׁהָרִי הַתּוֹס' פְּתָבוּ בְּכִמָּה דְּוֹכְתִי דְּאָף דְּאָדָם מְמַעַט נְכָרִי הָאָדָם מְרַבֵּי נְכָרִים וּמְאִי שְׁנָא דְּלִגְבֵי נְכָרִים דְּרִשְׁיִנן ה"ה רִיבּוּיָא וּגְבֵי נְשִׁים מִיַּעוּטָא וְעֵינֵין לְקַמְן פְּאוֹת ע"ד וְהַתּוֹס' עַל הַתּוֹרָה בְּפִרְשַׁת בְּרֵאשִׁית הַיּוֹבָא בְּרֵאשִׁית חַיִּים שָׁם שְׁאָלוּ ג"כ מַה שְׁשָׁאָלוּ לר' אַבְהוּ שְׁבַמְדָּרְשׁ יִלְמְדְנוּ הַנְּ"ל וְתִרְצוּ וְנ"ל וּי"ל דְּגַם הִיא נְצֻטּוּיַת שְׁהָרִי בְּתַר הַבְּרִיאָה דְּכַתִּיב זָכַר וּנְקֵבָה בְּרֵאשִׁית וַיִּקְרָא אֶת שְׁמֵם אֵד הַיְתָה הִיא בְּכָלֵל דְּוִיצוּ אֶת הָאָדָם עכ"ל הָרִי דְּסִבְרֵי דְּבַתִּיבַת הָאָדָם נְכָלְלַת גַּם הָאִשָּׁה וְקָרוּב בְּעֵינֵי לּוֹמַר דַּר' אַבְהוּ שְׁלֵא הַשִּׁיב פֶּן לֹא שְׁסוּבְרַ שְׁהָאָדָם מְמַעַט אִשָּׁה אֲלֵא כְּלָפִי מְאִי דְּמִשְׁמַע לְהַגּוּי הַשּׁוֹאֵל דְּמַדְכַּתִּיב הָאָדָם מִשְׁמַע מִיַּעוּט חוּהַ הַשִּׁיבוּ עפ"י מְדוּתָיו דְּמַדְכַּתִּיב לְאֹמַר מִשְׁמַע דְּגַם הִיא בְּכָלֵל.

וְרֵאִיתִי בְּקוֹנְטְרִיס מַעֲנָה לְשׁוֹן שְׁבַס' דְּרַכֵּי שְׁלוֹם ד' קב"ל ע"ד שְׁכַתְּב וְנ"ל אָדָם פִּינוּי לְאִשָּׁה שְׁנֵאָמַר וְכָל נֶפֶשׁ הָאָדָם (צִיּוֹן הַמְרָאָה מְקוּם שְׁצִיּוֹן לְזָה הוּא מְטוֹשְׁטֵשׁ בְּסַפֵּר שְׁבִיָּדִי וְאֵינוּ נִיכָר אִם הוּא ש"ס או ש"מ דְּכַתּוּבוֹת ד' נ"ט וְעֵינֵינִי בְּש"ס דְּכַתּוּבוֹת וְלִיתְנָהוּ לְהַנִּי מְקִילִי וְאֹלִי הוּא ש"מ וּר"ל שִׁטָּה מְקוֹנְפָצַת וּמְצִיּוֹן לְהַדְרָף שְׁבַשְׁטֵמ"ק וְהַשְׁטֵמ"ק שְׁבִיָּדִי הוּא דְּפוּס חֲדָשׁ וְאֵין הַדְּפִים מְכוּוֹנִים וְאִם פְּנִים הַדְּבָרִים הָרִי) מוֹכַח דְּגַם הָאִשָּׁה בְּכָלֵל הָאָדָם.

אֲלֵא שְׁפַעַת לֹא יִדְעַתִּי הֵיכָן פְּתוּב וְכָל נֶפֶשׁ הָאָדָם וְקָרוּב לּוֹמַר שְׁט"ס הוּא וצ"ל וְנֶפֶשׁ אָדָם מִן הַנְּשִׁים (בְּמַדְבָּר ל"א ל"ה) וּבְצִיּוֹן הַמְרָאָה מְקוּם יֵשׁ אֵיזָה ט"ס וְעֵינֵינִי (בְּדִרְכֵי שְׁלוֹם) בְּעַמּוּד ג' בְּסוּפּוֹ וּמ"כ בְּקוֹנְטְרִיסִי שְׁנֵזְדָמֵן לִיָּדִי לְפִי שְׁעָה (בְּיַד עוֹבֵר אֲנִיחָא אֲחָד) ס' וַיִּשְׁפֹּם אֲבָרְהָם וְרֵאִיתִי שָׁם בַּד' ח"י ע"ב שְׁכַתְּב בְּשֵׁם הַרְבָּנִים מַע"ל וּמְרֵא"ה דְּאָדָם כּוֹלֵל גַּם נְקֵבָה וְהָאָדָם הוּא דְּוִקָא זְכָרִים וְצָרִיף לְעֵינֵין בְּדַבְרֵיהֶם אִם סְמָכוּ עַל מַה שְׁנֵרְאָה מִהֵילְקוּט הַנְּ"ל או הוֹכִיחוּ פֶּן מ"מ א': שׁוּב רֵאִיתִי לְמָרְן חֵיד"א בַּס' יַעִיר אֲזֵן בְּמַעְרְכָה זֹו אוֹת פ"ז שְׁאָחַר שְׁכַתְּב דְּכָלֵל זֹה דְּאָדָם מְמַעַט עַכּו"ם שְׁנֵוִי בְּמַחְלֻקַת דְּלֵהַרְמָכָ"ם וְסִיעֵתוֹ שְׁפִסְקוּ כַר' שְׁמַעוֹן דָּאִין קְבָרִי עַכּו"ם מְטַמְאִין בְּאֵהָל אָדָם מְמַעַט עַכּו"ם אֲבָל לר"ת וְסִיעֵתוֹ דְּפִסְקוּ דְּלֹא כַר"ש אָדָם כּוֹלֵל גַּם עַכּו"ם שׁוּב הֵבִיא מ"ש הַתּוֹס' בְּכִמָּה דְּוֹכְתִי לְחַלֵּק בֵּין אָדָם לְהָאָדָם וְכַתְּב בְּשֵׁם הָרֵא"ש בְּתוֹסְפוֹתָיו לִיבְמוֹת וּלְב"ק דְּהוּא מְשׁוּם דְּאָדָם הוּא מִיַּעוּט וְה"א דְּהָאָדָם הוּא מִיַּעוּט דְּמִשְׁמַע אָדָם חָשׁוּב וְאֵין מִיַּעוּט אַחַר מִיַּעוּט אֲלֵא לְרַבּוֹת וְכַתְּב דְּמַזָּה נִשְׁמַע דְּכִי פְּתִיב הָאָדָם וַיֵּשׁ לְפָרְשׁוּ עַל אָדָם גְּדוּל וְחָשׁוּב כְּמִשְׁפֵּט ה"א הַדְּעַת אֵינוּ בְּכָלֵל מ"ש ד"ת דְּהָאָדָם הוּא עַל עַכּו"ם וְהֵבִיא מ"ש הָרַב נְאוֹת יַעֲקֹב ע"ד הָרַב פְּרִשַׁת דְּרַכֵּים הַנְּ"ל וְכַתְּב דְּנַעֲלָם מְהֵם דְּבָרִישׁ מְדָרְשׁ שׁוֹחַר טוֹב דְּרִישׁ וְזֹאת תּוֹרַת הָאָדָם עַל הַזְּכָרִים וְלֹא נְקֵבוֹת פְּדָדְרִישׁ הָרַב פְּרִשַׁת דְּרַכֵּים וְקוֹשְׁיָתוֹ לְק"מ דְּרֹב הַפְּתוּבִים פְּתִיב אָדָם עַל הַזְּכָר וְהָא דְּאִשָּׁה נְקֵרַת אָדָם הוּא חֵידוּשׁ וְתוֹ דְּהֵכָא פְּתִיב הָאָדָם בְּה"א הַדְּעַת וְקֵאִי עַל הַזְּכָרִים הֵן אֲמַת דְּלַדְעַת ר"ת דְּעַכּו"ם מִיַּקְרוּ הָאָדָם הֵכָא דְּלַרְז"ל קְרֵא קֵאִי לְעַמּוֹן וּמוֹאֵב לְכַף פְּתִיב הָאָדָם וּמ"מ הַדְּרָשָׁה תְּדָרְשׁ אַתּוּד"ק וּלְפִי זֹה פִּינּוֹן דְּמִפּוֹרְשׁ בְּדַבְרֵי רַז"ל דְּמַמְעַטִּי מִלְּשׁוֹן הָאָדָם הַנְּשִׁים אֲתוּ שְׁפִיר כְּפִשְׁטוֹן דְּבָרֵי הֵילְקוּט הַנְּ"ל.

אֲלֵא דְּעַדִּין יֵשׁ לְהַבִּין מ"ש לְמַעְלָה דְּלְסִבְרַת ר"ת דְּהָאָדָם מְרַבֵּי עַכּו"ם מְשׁוּם דְּהוּי מִיַּעוּט אַחַר מִיַּעוּט כְּמוֹ שְׁהַסְבִּיר הָכִי נְמִי לְגַבֵּי אִשָּׁה פִּינּוֹן דְּבָרוּב הַפְּתוּבִים פְּתִיב אָדָם עַל הַזְּכָר כְּמוֹ שְׁהַעִיד מְרָן חֵיד"א הָכִי נְמִי הֵנָּה לֹן לְמִימַר דְּחָשִׁיב מִיַּעוּט אַחַר מִיַּעוּט לְגַבֵּי אִשָּׁה וצ"ל פִּינּוֹן דְּאִיכָּא נְמִי מִיַּעוּטָא דְּהָאָדָם כּוֹלֵל גַּם אִשָּׁה לֹא חָשִׁיב אָדָם מִיַּעוּט אִשָּׁה וְה"ה

דְּהַאֲשָׁה מְמַעַט לָהּ וַחֲדוּשׁ הוּא עַל מֶרֶן חֵידָ"א דְּכָל רִז לֹא אָנִיס לִיה וְנַעֲלַם מִמֶּנּוּ דְּבָרֵי הַיְלָקוּט הַנִּזְ"ל דְּפִשְׁט הַדְּבָרִים מְסִייעֵי לַדַּב"ק אֱלָא דְּדְבָרֵי הַתּוֹס' עַל הַתּוֹרָה הַנּוֹז"ל נִרְאִים בְּהִיפּוּף כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי לַמַּעֲלָה: עַד אָדָם דְּמַמַּעַט עֲפו"ם יְדוּעַ מ"ש תּוֹס' בְּכַמָּה דְּוֹכְתִי לְחַלֵּק בֵּין אָדָם לְהָאָדָם דְּעֲפו"ם בְּכָלֵל הָאָדָם וְלְכַאוּרָה מְקַרָּא מְסִייעוּ כִּי עַל כָּל מוּצָא פִּי ה' יַחֲזִיק הָאָדָם דְּנִרְאָה דְּכוּלָּל כָּל הַנִּבְרָאִים אוּלָּם עֵינֵין לְהַרְבּ רַאשִׁית חֻקָּמָה פ"ט מְשַׁעַר אַהֲבָה וּבד"ה וְהִנֵּה פְדִי לְעוֹרֵר) ע"י הַהֲבֵל יַתְקִינִים אָדָם הַעֲלִיּוֹן פְּדִפִּי בְּזִהַר וְכוּ' וְלָכוּן פִּינּוֹן שְׁחִיּוֹת יִשְׂרָאֵל בְּפִרְט הוּא ע"י הַהֲבֵל כִּי אֵין הַהֲבֵל הַשּׁוֹרֶה עַל יִשְׂרָאֵל שׁוֹרֶה עַל הָעֲפו"ם וְהִינּוּ יַחֲזִיק הָאָדָם וְיִשְׂרָאֵל נִקְרָאוּ אָדָם עַכ"ל וְאַתִּי שְׁפִיר לְפִי מ"ש מֶרֶן חֵידָ"א בְּיַעֲרֵר אֲזַן אוֹת פ"ז מִיִּסוּד דְּבָרֵי הָרָא"ש בְּתוֹסְפוֹתָיו דְּכִי פְתִיב הָאָדָם וְאֶפְשָׁר לְפָרְשׁוֹ עַל אָדָם גְּדוּל וְחֻשׁוֹב כְּמִשְׁפֵּט ה"א הַדְּעַת אֵינוּ בְּכָלֵל מ"ש ר"ת דְּהָאָדָם הוּא עַל עֲפו"ם וְק"ל וּבְעֵיקָר חִילּוּקוֹ שֶׁל ר"ת בֵּין אָדָם לְהָאָדָם עֵינֵין בְּשׁוֹ"ת חַת"ס יו"ד סי' שַׁל"ו (בד"ה וּכְבָר בְּשֵׁם הַתּוֹרָת חֵיִים לְהַסְבִּיר בְּזֶה: וְהִנֵּה בְּמַס' פְּרִיתוֹת ד' ו' אֲמַרִי דְּהַסְפֵּי בְּשִׁמּוֹן הַמְּשַׁחָה לְמַת וְלַעֲפו"ם פְּטוּר מִשׁוּם דְּכֻתִּיב עַל בְּשׂוֹר אָדָם לֹא יִסֹּף וּמַת וְעֲפו"ם לֹא מִיקָרוּ אָדָם וּפְסָקוֹ הַרְמַב"ם בְּהַלְכוֹת פְּלִי הַמְּקַדָּשׁ פ"א הַלְכָה ו' וְכַתֵּב שֵׁם בְּהַגְהָה (כְּמִדְּנֻמָּה לִי שְׂרָאִיתִי בַס' שְׁהַגְהוֹת אֵלוּ הֵם מְהַרְבּ מְרַפְּכַת הַמְּשַׁנָּה אֲשֶׁכְּנֹזִי) וְזו"ל כֵּן הוּא בְּגִמְרָא וְק"ל מְדַאֲמְרִינּוּן בַּע"ז ד' ג' פְּהֵנִים לוֹיִם וְיִשְׂרָאֵלִים לֹא נֶאֱמַר אֱלָא הָאָדָם דְּמִשְׁמַע דְּעֲפו"ם קְרוּיִם אָדָם וְעִי"ש בְּתוֹס' ד"ה פְּהֵנִים עַכ"ל קְוִשְׁתּוֹ מְבוֹאֶרֶת וְכוּנְתּוֹ לִיִּשְׁבַע עַפ"י מ"ש הַתּוֹס' שֵׁם בְּשֵׁם ר"ת לְחַלֵּק בֵּין אָדָם לְהָאָדָם וְתִמְיָה שְׁנַעֲלַם מִמֶּנּוּ דְּבָרֵי רַש"י וְתו' בְּמַס' סְנֵהֲדְרִין דְּפ"ט ט"ו ע"א דְּרַש"י כ' דַּר"מ דְּדְרִישׁ מְאֻשֶׁר יַעֲשֶׂה אֲנָתֶם הָאָדָם דְּאֶפִּילוּ עֲפו"ם יֵשׁ לוֹ שְׂכָר לִית לִיה הָא דַּר' שְׁמַעוֹן אַתֶּם קְרוּיִם אָדָם וְכוּ' וְהוֹקְשָׁה לְהַתּוֹס' דְּהָא ר"מ אִית לִיה דְּהַסְפֵּי בְּשִׁמּוֹן הַמְּשַׁחָה פְּטוּר וּמִשְׁמַע דְּהַטְעַם מִשׁוּם שְׁנַאֲמַר עַל בְּשׂוֹר אָדָם וְתִירְצוּ דַּר"מ ס"ל הַטְעַם הַשְּׁנִי שְׁאֲמָרוּ בְּכִרְיָתוֹת כָּל שְׁהוּא בְּבַל יִסֹּף וְכוּ' וְעוֹד פְּתָבוּ בְּשֵׁם ר"ת לְחַלֵּק בֵּין אָדָם לְהָאָדָם וּבְסִיגְנוֹן זֶה פְּתָבוּ בִּיבְמוֹת ד' ס"א ע"א וְשֵׁם פְּתָבוּ בְּשֵׁם רַבְּנּוּ מִשׁוּלָּם דְּוִנְקָא בְּמִידֵי דְּפוֹרְעָנוֹת הוּא דְּאֲמְרִינּוּן אַתֶּם קְרוּיִם אָדָם וְכוּ' דְּלֹא רְצָה לְכַתּוֹב יִשְׂרָאֵל בְּהִדְיָא וְכוּ' עִי"ש הַנֶּה רֹאֶה שְׁשִׁאלַת הָרַאשׁוֹנִים הִיא שְׁהַתּוֹס' הַקְּשָׁה קְוִשְׁתּוֹ וְתִירְצוּהָ וְנַעֲלַם מִעֵינֵי דְּמַר רַב הַמְּגִיָּה הַנִּזְ"ל: וְגַרִים מִיקָרוּ אָדָם כְּדַאֲמְרִינּוּן בַּת"כ ר"פ וְיִקְרָא ע"פ אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם אָדָם לְרַבּוֹת הַגָּרִים וְעֵינֵין בְּמָה שְׁהַבְּאִתִּי לְקַמֵּן בְּאוֹת גַּש"ן בְּזֶה: וְכַתֵּב הַרְבּ תִּפְאָרֶת יִשְׂרָאֵל (פִּיה"מ) בְּמַס' אַבוֹת פ"ג מְשַׁנָּה י"ד דַּמ"ש שְׁאֵין עֲפו"ם קְרוּיִם אָדָם אֵין כְּנֻנְתֶּם לְזַלְזַל בְּכָבוֹד עֲפו"ם לֹמַר שְׁנַמְשַׁל כְּבָהֲמוֹת נְדַמוּ וְהָאֲרִיף בְּבִיאוֹר הַדְּבָר עִי"ש גַּם הַרְבַּמוֹהֲר"ץ הִירֵשׁ חֵיּוֹת בְּהַגְהוֹתָיו לִיבְמוֹת ד' ס"א הַסְבִּיר דְּאֵין כְּנֻנְתֶּם לְזַלְזוֹל הָעֲפו"ם עִי"ש וְכַבֵּר פְּתָבוּ הַמְּפָרְשִׁים בְּדִרְבָּה פְּשׁוּט הַש"ס דְּאָדָם מוֹרָה עַל הָאֲחֻדוֹת דְּכָלֵל הַשְּׁמוֹת שְׁאָדָם מְתַכְנָה בְּהֵם (אִישׁ גְּבָר וְכִיּוּצָא) נִמְצָא לְשׁוֹן רַבִּים אֲבָל כִּינּוּי אָדָם לֹא יָבֵא בּוֹ לְשׁוֹן רַבִּים (אַדְמִים) וּמַדּוֹת הָאֲחֻדוֹת נִמְצָאָת בְּעֵצֶם בְּיִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֲחֻד שְׁהָ פְּזוּרָה יִשְׂרָאֵל וְנִהוּ אַתֶּם קְרוּיִם אָדָם וְאֵין עֲפו"ם קְרוּיִם אָדָם עֵינֵין לְהַרְבְּנִים עוֹלְלוֹת אֲפָרִים מְאֹמֵר כ"ב וְנֹאוֹת יַעֲקֹב בְּמַעֲנָה לְשׁוֹן ד' כ' ע"ג וּמִשְׁאָ חֵיִים ד' ב' אוֹת י"ט: וְשֵׁם (בַּתפ"י) כְּתִב דְּעֲפו"ם יֵשׁ לָהֶם צֶלֶם אֱלֹקִיִּם מְדֵהוֹרִיד יְהוֹשֻׁעַ קוֹנֵם הָעֲרַב אֶת הַחֲמֻשָּׁה מְלָכִים וְתִמְיָה שַׁכ"כ בְּפִשְׁיטוֹת בְּדְבָר שְׁנַחֲלָקוּ בּוֹ אַבוֹת הָעוֹלָם רַש"י וְהַרְמַב"ן וְכַתֵּב הַרְבּ מוֹהַרש"א בַּח' אַגְדוֹת לְמַס' סְנֵהֲדְרִין ד' מ"ו ע"ב לִיִּשְׁבַע דַּעַת רַש"י דְּמִיְהוֹשֻׁעַ אֵין

רָאָה מְשׁוּם דְּבִהְלֵנָת הַמֵּת יֵשׁ שְׁנֵי טְעָמִים הָא' כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם וְזֶה שְׁיִיךְ דְּנֹקָא בְּיִשְׂרָאֵל וְהַשְּׁנֵי מְשׁוּם וְלֹא תִטְמָא אֶת אֲדַמְתָּהּ וְזֶה שְׁיִיךְ גַּם בְּעַפְוִים וּמְשׁוּם טְוִמְאַה צִינְוָה יְהוֹשִׁעַ לְהוֹרִידֵם וּשְׁכ"כ הַרְד"ק ע"ש וּמְצִאתִי בִּס' שו"ת רמ"ץ (שְׁנֹדָפֶס מְקָרֹב) בַּחֲא"ח ס"י י"ד אוֹת יו"ד שְׁעָמַד הָרַב בְּדִין הַלְנָת הַמֵּת אִי שְׁיִיךְ בְּעַפְוִים וְהִבִּיא מ"ש הַרְמַב"ן וְרָצָה לְהַעֲמִיס דְּכַוְנָתוֹ מְשׁוּם טְוִמְאַת הָאָרֶץ וְכ' דְעַל טַעַם זֶה יֵשׁ לְפַקְפֵק לְפִי מֵאֵי דְקִי"ל דְקַבְרֵי עַפְוִים אִין מְטַמְּאִים וְגַם דְעַת כַּמְּה פּוֹסְקִים דְגַם בְּמַגְע וּבְמִשְׁא אִין מְטַמְּאִים וְגַם עַל טַעַם מְמַשֵּׁל ב"א יֵשׁ לְפַקְפֵק קֶצֶת אַף לַפ"ד הַתּוֹס' בִּיבְמוֹת דְגַם עַפְוִים קְרוּיִם הָאָדָם וְהִכָּא כְּתִיב כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם מ"מ מְלִשׁוֹן רַש"י בְּפִי הַחֹנֶמֶשׁ וְיִשְׂרָאֵל הֵם בְּנֵי וְנִרְאָה דְלֹא שְׁיִיךְ זֶה בְּעַפְוִים עַכ"ל וְאֲנִי אוֹמֵר דְלֹא הִיָּה צָרִיךְ לְהַכְרִיחַ דְלַרְש"י אַף דְכְתִיב הָאָדָם אִין עַפְוִים בְּכָלל מְדַבְרֵי שְׁבַחֲוֹמֵשׁ שְׁזֶה מְבֹנָאָר בְּדַבְרֵי רַש"י בְּסִנְהֶדְרִין ד' ט"ן ע"א (וְכ"כ הַתּוֹס' בְּשִׁמוֹ בְּסִנְגִּיאַ דִּיבְמוֹת ד' ס"א שְׁהַזְכִּיר הָרַב שָׁם) שְׁכַתֵּב דְהָא דְדַרְיֵשׁ ר"מ שְׁאֲפִילוֹ עַפְוִים הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה הָרִי הוּא כְכַה"ג מְדַכְתִּיב אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאָדָם לִית לֵיה דְאִין עַפְוִים קְרוּיִם אָדָם א"כ שְׁמַעִינָן דְלֹא ס"ל לְחַלֵּק בֵּין אָדָם לְהָאָדָם וּלְתַרְץ קוֹשְׁיָא זֶה הוּא מ"ש ר"ת לְחַלֵּק בֵּין אָדָם לְהָאָדָם כִּיעוּי"ש.

וּבְעֵיקָר כְּלָלִין עֵינִיךְ תַּחֲזִינָה בְּיִאוּר נִפְלֵא לְהַגְרַל"ם בִּס' הַתּוֹרָה וְהַמְצָנָה בְּקוֹנְטְרַס תּוֹרָה אוּר בְּפִרְשַׁת נִיקְרָא ס"י א' בְּאֹנְרָה וּבְרוֹחַב וְיִאוּרוֹ עֵינִיךְ: וְרִאִיתִי בִּס' אַבְרָהָם אֲנָכִי הַנְדָפֶס חֲדָשׁ מְמַשׁ לְהָרַב הַגְדוֹל מוֹהֲרָא"ף נר"ו בְּפִרְשַׁת בְּהַעֲלוֹתָהּ ס"י כ"ד שְׁפִירֵשׁ כְּנֻנַת הַפְּתוּב וְהָאִישׁ מְשֶׁה עָנִיו מְאֹד מְכַל הָאָדָם וְנ"ל אֲפֹשֶׁר לְפָרֵשׁ מַה שְּׁחַלְקוּ בְּעֵנָן מַה שְּׁאֲמָרוּ אַתֵּם קְרוּיִם אָדָם וְאִין עַפְוִים קְרוּיִם אָדָם דִּישׁ הַפְּרֵשׁ בֵּין אָדָם לְהָאָדָם דְהָאָדָם נִאָמַר דְּנֹקָא עַל יִשְׂרָאֵל א"כ א"ש ע"פ מ"ש בִּס' הַפְּתוּב לְחִיִּים מְשִׁמָּא דְגַבְרָא רַבָּה דְאִין לְאָדָם לְהַשְׁפִּיל עַצְמוֹ לְהַתְנַהֵג בְּעֵנָה נֶגֶד עַפְוִים וְז"ש וְהָאִישׁ מְשֶׁה עָנִיו מְכַל הָאָדָם שְׁהֵם יִשְׂרָאֵל דְאֵלוֹ לְגַבֵּי עַפְוִים לֹא הִיָּה מְשִׁפִּיל עַצְמוֹ לְהַתְנַהֵג בְּעֵנָה עַכ"ד וְאֵם כִּי כְּלָל בְּיַדֵּינוּ אִין מְשִׁיבִין עַל הַדְרָשׁ (וְלֹא נִבְיֵט בְּמַה שְׁיֵשׁ לְפַקְפֵק בְּעֵיקָר הַפְּרִיֹשׁ לְכָל הָאָדָם מְיַבְעֵי לֵיה וּמֵאֵי מְכַל הָאָדָם) מ"מ עֵיקָר הַהַקְדָּמָה דְהָאָדָם הוּא דְנֹקָא יִשְׂרָאֵל וְאָדָם כּוֹלָל גַּם עַפְוִים לֹא יַדְעִיתִי מְבִטָן מִי יִצְאָה וּמִי בְעַל דְבָרִים הִלְלוּ וּמְלַבֵּד דְהַחֲלִיֹק נִאָמַר בְּדַבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים בְּהַפָּה דְהָאָדָם בָּא לְרַבּוֹת וְלֹא לְמַעַט עַפְוִים וְעוֹד אִיךְ יִתְכַן דְאָדָם כּוֹלָל גַּם עַפְוִים וּמְבֹנָאָר בְּש"ס בְּהִקְפָּה דְרַשְׁב"י מְמַעַט עַפְוִים מְדַכְתִּיב אָדָם וּקְרָא דוֹאֲתָן צֹאנֵי אָדָם כְּתִיב בִּיָּה וְהַש"ס נָמִי בַּפ"ק דְכְרִיתוֹת ד' ו' ע"ב דְדַרְיֵשׁ מְעַל בְּשֶׁר אָדָם לֹא יִסֹּף לְמַעוֹטֵי עַפְוִים בְּאֹנְפֹן דְהַקְדָּמָה זֶה תְּמוּהָ בְּעֵינֵי וּדְרַשְׁתוּ תְּדַרְשׁ עַפ"י מ"ש מְרֹן חֵיד"א בְּיַעִיר אֲזַן אוֹת פ"ז מִיִּסוּד דְבָרֵי הָרֵא"ש בְּתוֹסְפוֹתָיו דְכִי כְּתִיב הָאָדָם וְאֲפֹשֶׁר לְפָרֵשׁוּ עַל אָדָם חָשׁוּב כְּמַשְׁפֵּט ה"א הַדְעַת אִינוּ בְּכָלל מ"ש ר"ת וְא"כ אֲפֹשֶׁר דְכְתִיב הִכָּא הָאָדָם לְשׁוֹן חָשׁוּב לְחַשְׁבּוֹת כְּלָלוֹת יִשְׂרָאֵל שְׁהֵם נְכַבְּדִים בְּנֵי אֵל חֵי וְלֹא לְגַבֵּי עַפְוִים אֲלֵא דַמ"ש בְּשֵׁם הַגְּבָרָא רַבָּה אֵם מְסַבְרָא דְנִפְשִׁיהָ אֲמָרָה לְעַנ"ד אִיפְכָּא מְסַתְבָּרָא דְרֵאוּי לְאָדָם גְּדוֹל לְהַתְנַהֵג בְּעֵנָה יְתִירָה נֶגֶד הָעַמִּים יוֹתֵר מְמַה שְׁיִתְנַהֵג עִם בְּנֵי בְרִיתוֹ וּבְזֶה יִתְקַדַּשׁ שְׁם שְׁמַיִם בְּרֵאוֹתָם גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִקוֹם גְּדוֹלָתָם שְׁם עֲנוּתוֹתָם וְלַעֲנוּיִם יִתּוֹן חֵן וְכַבוֹד בְּעֵינֵי כָּל רוֹאֵיהֶם וְעַכ"פ הַקְדָּמָה הַנ"ל אִין לָהּ מְקוֹם לְעַנ"ד גַּם מ"ש בְּזֶה מְרֹן חֵיד"א בִּס' דְבִשׁ לְפִי בְּאוֹת י"ד דְהַתּוֹס כְּתִבּוּ בְּשֵׁם ר"ת דְאָדָם נְקָרָאִים יִשְׂרָאֵל וְעַפְוִים נְקָרָאִים הָאָדָם וְכַתֵּב לְפָרֵשׁ בְּדַרְוֵה הַדְרָשׁ טַעַם הַחֲלִיֹק שְׁבִינְיָה דִּישְׂרָאֵל הֵם אַחֲזִיזִים לְמַעְלָה נְקָרָאִים

אָדָם וְשֵׁהוּא שֵׁם מ"ה וְעִפּו"ם שֵׁהֶם מִסְטֵר"א חֲמִשִּׁים ש"ט נִקְרָאִים הָאָדָם גִּמְט' טָמָא וְכו' עי"ש במחכ"ת הר' אין דְּבָרָיו נִרְאִים לַעֲנֵד דְּזֶה הָיָה טַעַם לְשִׁבַח אִם הַחִלּוּק שֶׁבִּינֵיהֶם הָיָה דְכָמוּ שֵׁאָדָם הוּא פִּינּוּי לְיִשְׂרָאֵל בְּלִבְד הִכִּי נָמִי הָאָדָם אִם הָיָה פִּינּוּי לַעֲפּו"ם בְּלִבְד אִף בְּאֵמַת בְּדִבְרֵי הַתּוֹס' מְבֹאָר דְּאִין פּוֹנֵת ר"ת כְּמוֹ שֶׁנִּרְאֶה שֶׁהֵבִין הוּא ו"ל בְּכּוֹנְנָתוֹ אֵלָּא פּוֹנֵת ר"ת לֹמֵר דֵּהָאָדָם כּוֹלֵל גַּם עִפּו"ם וּמְמַקּוֹמוֹ מְוַכְרַח שֶׁפֶן פּוֹנֵתוֹ שָׂבָא לְיִישָׁב דְּרִשְׁתָּ ר"מ שֵׁאֲפִילוּ עִפּו"ם הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה יֵשׁ לוֹ שְׂכָר הַרְבֵּה מִדְּכֹתִיב אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וְזֶה פְּשׁוּט לַעֲנֵד וּדְבָרָיו צ"ע: עַה אָדָם דְּמִמַּעַט עִפּו"ם פְּתָבוּ הַתּוֹס' בְּבָבָא קָמָא ל"ח ע"א וע"ז ד' ג' ע"א וַיְבָמוֹת ד' ס"א ע"א דְּנִכְלָלִים בְּבִנֵי אָדָם ר"ל בְּנֵי אָדָם הָרֵאשׁוֹן וְכֵן הוּא בְּזוּה"ק שֶׁלַח לָהּ ד' קע"ג ע"ב ע"פ נֶגֶד בְּנֵי אָדָם יַעֲי"ש וְהֵרַב נְאוֹת יַעֲקֹב בְּקוֹנְטֵרַס מַעֲנֶה לְשׁוֹן ד' ב' ע"ד הוּא הָיָה מוֹנֶה שְׁלִשָּׁה כְּלָלִים שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּזֶה וּבְכָלֵל שְׁנֵי כְּתָב וְז"ל כְּלָל ב' פְּתָבוּ דֵּאֲע"ג דְּאָדָם לֹא מִיְקָרוּ בְּנֵי אָדָם מִיְקָרוּ בְּנֵי אָדָם הָרֵאשׁוֹן וּבְהִכִּי נִיחָא הֵיכָא דְגִטִּין ד' מ"ז ע"א יֵשׁ קִנְיָן לַעֲפּו"ם בִּא"י לַחֲפּוֹר בְּהַ בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמַעְרוֹת דְּכֹתִיב וְהֶאֱרִץ נָתַן לְבִנֵי אָדָם עַכ"ל נִרְאֶה שֶׁכְּתָב דְּבָרִים אֵלּוּ עִפ"י הָרְשׁוּם בְּזִכְרוֹנוֹ וְלֹא נִזְכָּר מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' כִּי הָרוּאָה יִרְאֶה שֶׁהֵן הֵן הַדְּבָרִים שֶׁכְּתָבוּ הַתּוֹס' בַּתְּלַת דְּוָכְתִי הַנִּזְכָּר לְיִישָׁב הֵיכָא דִּישׁ קִנְיָן לַעֲפּו"ם וְכו' כִּיעִי"ש וְכָל זֶה נֶעְלַם מִהֵרַב דְּרָכֵי שְׁלוֹם בְּפִרְשַׁת נַח ד' ה' ע"ג שִׁישָׁב וְדָרַשׁ מִקְרָא שֶׁכְּתוּב יִפְיִפִּית מִבְּנֵי אָדָם הוֹצֵק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיהָ דר"ל דְּמִתְרַתְּ לַהֲסַתְּפֵל בְּפִנֵי כָלָה לְהִלְלָה כָּלָה נֶאֱדָה וְחִסּוּדָה אִף דְּוָקָא בִּישְׂרָאֵלִית כִּידוּעַ דְּאָדָם מִמַּעַט עִפּו"ם וְכו' עי"ש וְלֹא זָכַר דְּבְכָלֵל בְּנֵי אָדָם הֵם וְכו' הֵרַב מוהר"ץ הִירֵשׁ חִיּוֹת בְּהַגְהוּתוֹ מִלְּבָרְכוֹת ד' ח"ן ע"א דְּבִמְדָרַשׁ אֲמָרוּ הָרוּאָה אֲנִכְלוּסִי בְּנֵי אָדָם מְבָרַךְ וְכו' וּמִשְׁמַע גַּם עִפּו"ם עי"ש דְּמִסְתַּמָּא אִין לַחֲלֵק בֵּין לְשׁוֹן תּוֹרָה לְשׁוֹן חֲכָמִים וְכָמוּ שֶׁנִּכְלָלִים בְּלִשׁוֹן תּוֹרָה כֵּן הוּא בְּלִשׁוֹן חֲכָמִים: עו אָדָם הוּא פִּינּוּי לְאִינִישׁ דְּעֵלְמָא שְׂאִינּוּ ת"ח כ"כ הֵרַב אָבוֹת הָרֵאשׁ (עַל אָבוֹת דר' נָתַן) בִּפ"ב ד' ז' ע"ד בְּשֵׁם מְרֹן חִיד"א בְּפִתּוּחַ עֵינַיִם בַּח"י לְעִירוּבֵין ד' י"ג בְּמֵאֲמֵר חִז"ל נַח לוֹ לְאָדָם שְׁלֵא נִבְרָא וְאִין הִס' מִצּוֹי אֲצֵלִי לְרֵאוֹת דְּב"ק וְהֵרַב רֵאשִׁית חֲכָמָה בְּשַׁעַר עֲנוּהָ פ"א (סוֹף ד"ה וְהַכָּלֵל הוּא) כְּתָב דְּחֲכָמָה נִקְרָאת מ"ה וְהוּא אָדָם וּמְרֹן חִיד"א בִּס' דְּבָשׁ לְפִי אוֹת י"ד כְּתָב דִּישְׂרָאֵל שֶׁהֶם אַחֲזִיזִים בְּקִדּוּשָׁה נִקְרָאִים אָדָם שֵׁהוּא בְּגִמְט' שֵׁם מ"ה וּבְבִיאוּרֵי הַגֵּר"א (שֶׁנִּזְדַּמְּן לִידֵי לְשַׁעֲהָ) בִּישַׁעֲהָ סִי א' פְּסוּק ב' רֵאשִׁית שֶׁכְּתָב דְּאָדָם דְּרָגָא דְּחֲכָמָה הוּא וְכוּ"ק פ' תְּזַרְיַע ד' מ"ח ע"א וְכוּ"מ פְּרִשְׁתָּ נִשְׂא ד' כ"ה ע"א דְּאָדָם נִקְרָא יִשְׂרָאֵל וְהוּא ת"ח וְכוּ"ק קמ"ה ע"ב כָּל מֵאֵן דְּאִיהוּ דְּחִיל חֲטָאָה נִקְרָא אָדָם דְּאִית בֵּיהּ יִרְאֶה עֲנוּהָ חֲסִידוֹת כְּלָלָא דְּכָלָא וְכו' וְה"ד הֵרַב אֵהֵל יַעֲקֹב בְּאוֹת י"ב וּבְתַנְחוּמָא רִשְׁתָּ וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲמָרוּ דְּהַצְדִּיק נִקְרָא אָדָם עֵינִין בִּס' יַשְׁמַח חֲיִים ד' ב' אוֹת י"ט הִנֵּף רוּאָה שֶׁפִּינּוּי אָדָם דּוֹרְשִׁים אוֹתוֹ לְשִׁבַח דְּלָה כְּדִמְשַׁמַּע מִמ"ש בְּפִתּוּחַ עֵינַיִם הַנִּזְכָּר וְכְדְבָרָיו שְׁבִס' פִּת"ע כְּתָב בִּס' שֵׁם הַגְּדוֹלִים בְּמַעְרַכַת גְּדוֹלִים אוֹת הָאֵל"ף (בְּשֵׁם רֵאב"ן בְּד' י"א סוֹף ע"ד) עִפ"י מ"ש מוהרש"א בַּח"א בְּפָרָק ג"פ אֵהֵיִא דְּאֲמָרִינּוּ ג' עֲבִירוֹת אִין אָדָם נִיצוֹל בְּכָל יוֹם דְּדִיִּיק לֹמֵר דְּהֵינּוּ אָדָם דְּעֵלְמָא אָבֵל הַחֲסִידִים נִיצוֹלִים וְעַל דְּרָף זֶה פִּירֵשׁ מֵאֲמֵר ר' יוֹחָנָן כִּינּוּן שְׁמַת אָדָם נַעֲשֶׂה חֲפָשִׁי מִהַמְצוֹת עי"ש וְנִרְאֶה דְּלֹא הֵימְתָה פּוֹנֵתוֹ לְלַמֵּד עַל הַכָּלֵל כֹּלּוֹ דְּכָל מְקוּם שְׁנֵא אָדָם ר"ל אִינִישׁ דְּעֵלְמָא וְהַכָּל לְפִי מְקוּמוֹ וּשְׁעָתוֹ וּבְתוֹס' בְּרִכּוֹת ד' ה' לֹא נִיחָא לְהוּ לְמִיגְרַס אִין אָדָם זוֹכָה אֵלָּא כְּתָבוּ דְּגִרְסִינּוּ לוֹ כָּל אָדָם זוֹכָה וְאִי מִשְׁמַעוֹת אָדָם בְּכָל מְקוּם בְּלִשׁוֹן חִז"ל ר"ל

איניש דעלמא שאינו צדיק הוה מצינו שפיר למיגרס אין אדם וכו' ולפרש דהיינו בסתם אדם שאינו צדיק וק"ל: עז אין אשה מתעברת מביאה ראשונה הכי אמרי' ביבמות ל"ד ע"א ועיין בזה בפירוש"י בפ' לך לך שכ' דהגר נתעברה מב"ר והוא פסברת ר' לוי שבמד"ר שם ואילו בפ' וירא ע"פ ותהרין ב' בנות לוט כ' ואע"ג דאין אשה מתעברת מב"ר וכו' והוא פסברת ר' אלעזר שבמד"ר שם ונראין דברי רש"י דסתר"י גינהו.

דאף דכ' הרא"ם דדייק מדכתיב ויבא אל הגר ונתהר וכו' עי"ש מ"מ שפענין מיהתדייטכן שפתעבר מב"ר ומה הלשון אומרת בפ' וירא ואע"ג דאין אשה מתעברת מביאה ראשונה וקצ"ע: והנה בעיקרא דהאי מילתא קידש הג' נו"ב בח"א אה"ע סי' כ"ב דהיינו רוב נשים אבל מיעוטא איכא דמתעברות מב"ר וקושית הש"ס הוא דניזיל ב"ר.

ורבא דמק' נהרי תמר נתעברה מב"ר עיקר קושיתו היא דאיך תמר הכניסה עצמה לזה דשמא היא אינה מהמיעוט וכו' עי"ש וקאמת דלישנא דרבא והא תמר מב"ר איעברה משמע דמאי דקשיתה הוא סוף המעשה דהיינו מאי דקחזינו דנתעברה מב"ר ולא מתחלת מעשה תמר פי על מעשה תמר אין לתמוה פי מ"ה היתה זאת לצאת ממנה מלכים וכו' ולכן לע"ד פירושו דחוק.

ואף דלכאור' סברתו מוכרחת מדאמרי' שם ע"ב דר"י דאמר פרט לכלה היינו משום דס"ל דאין אשה מתעברת מב"ר. מכלל דרבנן ס"ל דמתעברת וא"כ הוי פלוגתא במציאות דהוא דחוק לומר פן מסתמא.

ולס' הנו"ב ניקח די"ל דכ"ע סברי להא דאין אשה ממב"ר אלא מיהא היינו רוב נשים ואיכא מיעוט' דמתעברות ור"י לא חייש למיעוטי. ורבנן דר"י היינו ר"מ חייש למיעוט וזכורני שראיתי לשעבר בספר אחד שכ"כ (אח"ז ראיתי שהם דברי הג' מלא הרועים במעבר' רבא לר"מ אות א' עי"ש).

אף זה אינו מוכרח דהא אשפחן בהאי עניינא דפליגי במציאות במד"ק הנ"ל דר' לוי אמר דהגר נתעברה מב"ר. ופליג עליה ר' אלעזר ואמר לעולם אין אשה מתעברת מב"ר.

ולר"ל מתעברת דאף אי נימא דר"ל ס"ל מיעוט מתעברות והגר מן המיעוט. א"כ לר"א אף מיעוט ליכא וכיון דאשפחן דאיכא מאן דפליגי בהכי לא נפלא לומר דר"י ורבנן נמי בהכי פליגי.

וגם מדברי התוס' שם ד' ע"ו ע"א ד"ה שלא וכו' שהוצרכו לומר דלאה מיעב' באצבע ולא כ' שהיתה מן המיעוט פדהנה ס"ד למקשה מתמר ולפי דברי הנו"ב עי"ש) משמע דס"ל דליכא אפי' מיעוטא דמ"ש בנו"ב דלפי המסקנא א"י לדחוק דהיתה מהמיעוט לע"ד יותר דחוק לומר דמיעב' מלומר דהיתה מהמיעוט דזה ממילא וזה ע"י מעשה מעין דוגמא למאי דאמרי' רבא דתלי במעשה לא הוי רבא.

דדבר התלוי במעשה לא אמרי' מסתמא נעשה דשמא לא נעשה משא"כ בדבר שנעשה ממילא ודרך אגב אומר דמאי דפשיט"ל לרבתינו התוס' דלאה נתעברה מב"ר ע"י מיעוד הנה ראיתי לחזק מקמאי רבינו יאודה ר"א בע"ס מנחת יהודה (בס' דעת זקנים) שכ' בפ' ויחי עמ"ש רש"י ע"פ פחי וראשית אוני טפה ראשונה שלי והק' ר"ת דאין אשה מתעברת מב"ר וי"מ שמיעב' ואינו נר' להר"א שלא מצינו פן בשום מקום פדמצינו במס'

סוטה (אולי צ"ל יבמות) מתמר לקה נר' לפרש וכו' (מדבריו למדנו דלומר שמייעב' הוא רחוק מאד ופשיט' דאי ס"ל דאיכא מיעוטא לא דחיקא לן לומר דמיעוטא היא) ובלאו ההיא גושניא אין לפרש טפה ראשונה ממש שקרי פתוב בפ' ניצא וירא ה' כי שנואה לאה ורחל עקרה וסתר לאה מדכתי' ורחל עקרה קנדם וסתר משמע דהריון דראובן היא אחר גישואי רחל והם היו אחר גישואי לאה ז' ימים שנא' מלא שבוע זאת עכ"ל.

ולא ידעתי מה יענו התוס' דפ' הערל להוכחה זו ומוהרש"א והנו"ב הג"ל וגם החת"ס בסי' ו' נמשכו אחר סברת התוס' ומצנה לישב ועיין מ"ש הרב מראה הגדול בח"א דרוש א' לשבת זכור בארץ. ומה שהכריח הג' חת"ס דע"כ לאה נתעברה אותה הלילה קנדם שהכיר בה דאל"כ הו"ל בני שנואה תמיה לי שלא זכר שם מ"ש הרמב"ד ה"ד מרן הב"י בסי' ר"מ.

ועוד לא זכר ש"ס ערוף בפ' י"ן ד' קכ"ג מאי שנואה אלימא שנואה ממש וכו' וכבר עמד הג' בברכ"י שם ע"ד הרמב"ד מהש"ס הג"ל עי"ש ומ"ש עוד בחת"ס דהו"ל בני תמורה וכו' עיין בפ"מ בא"א בסי' ר"מ בשם הא"ר ובברכ"י שם הביא דברי הרמב"ד בגופן שלקו ושקו"ט בהו יעיש"ב ובקו"א שבברכ"י שם: וראיתי להג' שיבת ציון בסי' ע"ג שהביא תנא דמסייע להג' מ"א נו"ב והוא הר"ן בפ"ק דקידושין בפעיא דתחילת ביאה קונה או סוף ביאה שכ' שם הר"ן דאע"ג דעל הרוב אין אשה ממב"ר זימני דמיתעברא הרי מפורש פדברי אאמ"ו הג' ז"ל עי"ש ובענייני ל"ז להבין ד"ק דאם פונת הר"ן הוא לומר פדברי הג' נו"ב דרוב נשים הוא דאין מתעברות אכל מיעוט מתעברות א"כ מאי אהני לן בזה לקושיתו דהא מה שנגזש הר"ן הוא קושית התוס' יבמות ד' כ' ד"ה יבא (וכמ"ש בש"ץ שם) דהכי אמרי' דיבא עשה וינדחה ל"ת הא ליכא עשה פלל דאין אשה מתעברת מב"ר.

וא"כ איך יתורץ קושיא זו והנה בהניח דמיעוטא מיהא איכא דמתעברות ומי מפיס לומר דאשה זו מיעוטא היא ותישתרי לכ"ג אדרבא אית לן למימר זיל בת"ר ורוב נשים אין מתעברות שפן שוה"ד נותן אף להקל וכ"ש להחמיר.

ותו מה הלשון אומרת ואע"ג דעל הרוב אין האשה מתעברות מביאה ראשונה וכו' הול"ל ואף על גב דרוב נשים אין מתעברות מב"ר איכא מיעוטא דמתעברות. אכל מדקאמר דעל הרוב וכו' זימנין וכו' משמע דבאשה שאינה מתעברת מב"ר עצמה קאמר דהיננו על הרוב אכל זימנין וכו' וכונתו לדבר אחר ולא לסברת הג' נו"ב.

אלא פונתו דנדאי הא דאין מתעברות מב"ר הוא דאינה מתעברת שום אשה מב"ר ואלא מיהא איכא מציאות להתעבר מב"ר ע"י מיעוץ בתחלה אלא שעל הרוב אין עושות פן הנשים. ומ"מ פיון דמשפחת לה להתעבר ע"י המצאת המיעוץ ע"כ חשיבא ראויה להקים זרע ואמרי' בה יבא עשה וכו' ולעולם אימא לך דגם הר"ן מודה דאין שום אשה מתעברת מב"ר: עוד ראיתי להג' ש"ץ שם דהוק' לו לס' הנו"ב ונהר"ן (לשיטתו) ממ"ש ר' אלעזר במד"ר הג"ל לעולם אין אשה מתעברת מב"ר וכו' וכ' ליישב דנדאי ר"ל ור"א לפ' במציאות דלר"א אין ממב"ר ולר"ל מתעברת אלא פליגי במיעוט דלר"ל מיעוטא מתעברות ולר"א ליכא אפי' מיעוט ונהר"ן פסק כר"ל נגד ר"א דשמותי הוא.

והכריח דבקה פליגי דאל"כ מאי מק' הש"ס וקא אין אשה מתעברת מב"ר דילמא מתני' אתיא כר"ל אלא נדאי גם לר"ל רנבא מיהא אין מתעברות וניזיל בת"ר אלו תוד"ק עיי"ש שיקאריה וקשה לי להעתיק כד' ולענ"ד אי דחיקא לן למימר דפליג במציאות.

כי נימא נמי דפליגי במיעוטא קא נמי מח' במציאות הוא. אלא דלענד"ן דאינו כ"כ דוחק לומר בעניינים אלו דפליגי במציאות דכעין זה מצינו דפליגי ר' אמי ור"י בסו"ף המפלת דלר"א אין אשה מתעברת אלא סמוך לנסתה ולר"י סמוך לטבילתה ומאי דמשמע ליה דר"ל בר חיימא ור"א הנ"ל הם תנאים ומזה בנה יסודו ויישב ס' ה"ר"ן דפס' כר"ל נגד ר"א דשמותי לבבי לא כן יחשוב דמדהובא מילתיה דר"ל בש"ס מ"ק כ"ט ע"א ובירושלמי סופ"ו דמס' שבת (ועיין ירוש' פ"ז דסוטה ה"א) בלשון מימרא אמר ר"ל בר חיימא וכו' משמע דהוא אמורא וממילא ר"א דפליג עליה היינו ר' אלעזר האמורא.

כמ"ש בצל"ח לפסחים ד' ס"ד ע"ב דמדאמרין אמר"ר יצחק וכו' ולא אמרו תני ר' יצחק מוכח דהוא אמורא. והוא פשוט ובלא"ה במד"ר שילפני פתוב מפרש ר' אלעזר (ולא ר"א כאשר נר' שקה לפני הש"ן וע"כ חשב שהוא ר' אליעזר השמותי) ואף אי נימא דר"ל הוא תנא וס"ל דאשה מתעברת מב"ר אולי קי"ל להש"ס דנקיטי' דאין אשה ממב"ר ומהדר לאוקמי אליבא דמאן דנקיטי' פנותיה בזה ותו דלפי שיטתו דה"ן מותרין קו' התוס' שבד' כ' ד"ה יבא עפ"י הנחה זו דאיכא מיעוטא דמתעברות א"כ אף אנו נאמר דהתוס' דלא תירצו פן ש"מ דמשמע להו דליכא פלל ואיך נסמוך על ס' ה"ר"ן נגד התוס' ולזה יש ליישב והשאר צל"ע: ומצאתי ראיתי חבר להנו"ב במאי דס"ל דאף שאמרו בש"ס בלשון אין וכו' אין הפונה דליתיה פלל אלא ר"ל הרוב הוא פן והוא הרב גן המלך שכ' בסו"ף ק"ל דאשה שילדה תכף לפרישת בעלה למה"י ואחר קצת חדשים ילדה עוד פן קיימא הולד פשר דאע"ג דאין אשה מתעברת וחוזרת ומתעברת כמ"ש בהמפלת ד' ז"ד היינו דרנבא דנשי הכי וכו' עיי"ש אף כפר עמד ע"ד מרן חיד"א בברכ"י אה"ע סי' ד' אות ח' והביא דג' שיטות בדבר זה לד"ת אינה חוזרת ומתעב' אפי' נפל.

ולקשרב"ץ אין חוזו"מ אלא סנדל. ולשפ"ו אין חוזו"מ ולד ש'ל קיימא ולכל השיטות במאי דאמור רבנן אין חוזו"מ למר כדא"ל ולמר כדא"ל הוא בהחלט גמור דליכא אפי' מיעוטא עיי"ש ב' ומאן לימא לן דהא דאמור רבנן אין אשה מתע' מב"ר לאו דכנתה הוא ושינא מינה.

ועיין סנהדרין ל"ז סו' ע"ב שאלתיאל ששתלו אל שלא פדרף הנשתליו גמירי אין אשה מתעב' מעומד והיא נתעברה מעומד ומדאסקו שמיה שאלתיאל על שם הגס ש"מ דמ"ש אין אשה מתעברת מעומד היינו פלל פלל לא.

וכן קא דאמרי' שם ד' ל"ח ע"א אין אדם דומה לחברו פשיטא ליה להג' נו"ב במ"ק אבה"ע סו' סי' ס"ה דאין הפונה דהרוב הוא דאין דומין ויתכן אחד מהאלף שדומה אלא לא ימצא פלל עיי"ש דנפ"מ לענין הכחשת עדים.

וא"כ גם בהא מילתא דאמור רבנן אין אשה מתעברת מב"ר לא נפלאת היא לומר דכלל מוחלט הוא ולא דוקא ברוב נשים: ורואה אני עני דדעת רבותינו בעלי התוס' בכינוצא לזה לפרש דאינו ברוב בלבד אלא פלל פלל לא.

והוא ממ"ש בפרכות ד' ה' ע"ב ד"ה ה"ג וכו' דאין לגרוס אין אדם זוכה וכו' דהא פמה צדיקים וכו' ע"ש ומאי קושיא דילמא גרסי' שפיר אין אדם וכו' ור"ל רוב בני אדם אבל איפא מיעוטא דזוכין. ובגליון הש"ס לרעק"א ציין לתוס' שבת ד' ה"ן ד"ה ארבעה מתו בעטיו ש"ן שכ' דמ"ש אין צדיק בארץ ברוב הוא נר' דכוננתו לומר דדברי התוס' סתרא"י גינהו וכמו שעמד ע"ז הרב מוהרי"א בנאות יעקב בקונטרס מענה לשון ד' ד' ע"א ובס' קהלת יעקב במע"ל ח"ב אות כ"ב וכו' דלשון תורה לחד ולשון חכמים לחד דאין דרף הגמרא לסתום אלא לפרש וכן תי' הרב גבעות עולם בליקוטים ד' קל"ה ע"ג והקריח פן דאל"ה תקשי ע"ד התוס' דשבת מסוגיא דאיירי בה דאמאי אתותב ר' אמי נימא דמ"ש אין מיתה בלא חטא ברוב קאמר ע"ש (ואולי גם הג' רעק"א בציון זה לכף נתפונן לומר דאף דהתוס' פשיטא להו דמשמעות לשון אין היינו לגמרי ולא נמצא בהפך פלל מ"מ בלשון הפתוב אפ"ל דרוב הוא כמ"ש התוס' בשבת ה"ן ל) והרב מוהרימ"ט בדרשותיו דרוש ב' לפ' נשא קיים הגירסא ואמר דר"ל דאין אדם נהנה מב' שלחנות וכו' דתורה ומענוגים צרות זו לזו ואין התורה מתקיימת אלא בממית עצמו ורבינו הק' אמר בשעת פטירתו לא נהניתי אפילו באצבע קטנה וכו' ע"ש והרב עין יוסף ד' ח' ע"א וע"ב גם הוא הק' דברי התוס' אהדדי וכתב לחלק בין לשון תורה ללשון חכמים ומה שהוק' לו מדברי התוס' שבת ד' ס"ג ע"א האריכו בזה רבנו בתראי עיין להרב מקנה אברהם במ"ב במע' הפ"ו אות תנ"ד ד' צ"ד ע"ג ובמכתב לחזקיהו ע"ד התוס' במס' שבת ד' ס"ג ואכ"מ מדברי פולם למדנו דמשמע להו בכוננת התוס' דברכות דלשון אין ר"ל פלל פלל לא וא"כ שפיר נוכל לומר דגם בהא דאין אשה מתעברת מביאה ראשונה ס"ל פן ואהכי הוצרכו לומר דלא מיעכ' וכו' וסברת הג' נ"ב בזה אינה מוכרחת לקוע"ד וראיתי להרב פ"ת בסי' י"ג ס"ק ח"י ד"ה ושמ' בסי' כ"ב שע"ד הנו"ב ה"ן ל עיין בס' ברית אברהם ואין מצוי אצלי לעיין בדב"ק ונהגם דבהיא דאין אשה מתעברת אלא סמוך וכו' כ' תוס' בפ"ק ד' יו"ד ד"ה דהויא וכו' לחד שינויא דברוב פעמים הוא וכו' וכ"כ בסוטה ד' ז"ך ד"ה אליבא (ועיין לקמן אות שע"ט) מ"מ נר' דגם התוס' מודים דהיא דאין לנו הכרח מסתמא אין ר"ל פלל ובברכות לא חשבי הכרח פדי לקיים הגירסא דשפיר נוכל לגרוס לא וכו' אבל בהא דא"א ממב"ר אם אין שום הכרח נימא דהיא בהחלט: הן אמת דאי נימא כס' הג' נו"ב ודעמיה תנוח דעתינו מחקירת הרב עיון יעקב ה"ד הרב שדה יצחק ביבמות שם דאמאי ער ואונן לא שמשו ביאה ראשונה פדרפן פי אין אשה מתעברת בה ע"ש ולהנו"ב ניחא דחשו למיעוט אף מה לעשות שאין נר' פן מפל הרשום למעלה.

ובע"כ לדחוקי אנפשינן כמ"ש הרב ע"י או דלא נודע להם דאין אשה ממב"ר או דחששו שפא מיעכה באצבעה: נעתה ראייתי בשו"מ בח"א סי' כ"ב בתוף הסי' שקו"ט בהא דאין אשה ממב"ר ולא נפניתי לעיין בד"ק רק זאת אגיד פי ראייתי שכ' שאין פונת דברי הר"ן פמו שהבין הש"ץ ודקדק דיקדוק נכון בדברי הר"ן שכ' זימנין דמתעברא פדאמרינו התם ונהי שם לא נאמר אלא ממיעוץ אצבע וכו' שפח' הר"ן לסנהדרין ד' י"ט מבואר דאין פונת הר"ן פסברת הנו"ב ע"ש ד"ק שאין דעתו להספיק לדעת הנו"ב ה"ן ל.

ועיין בנו"ב מ"ת סי' ל"א שרב אהד השיגו בזה וכו' ועיין תפאר"י פ"ב דפסחים מ"ה שהביא דברי הר"ן דקידושין ה"ן ל בזה"ל ומתרג' דעכ"פ אפשר שתתעבר פגון במיעכה באצבע ע"כ מוכח שהבין מדברי הר"ן כמ"ש השו"מ ועיין לקמן במערכת הפ"ף אות

קכ"ט ד"ה והנה עיקר וכו' וראיתי בס' זכרון יעקב סי' ז"ך באשה שנשאת בחזקת בתולה וילדה בקרוב בששה חדשים ואם נאמר דנתעברה מביאה ראשונה אזי תהיה יולדת לשבעה דיולדת למקוטעים ואם אינה מתעברת מב"ר א"כ נדאי ונתה קודם החופה והולד פגום והשיב עפ"י דברי הנו"ב ומר בריה שב"ץ דאיפא מיעוטא דמתעברות מב"ר ואין לרחק הולד עי"ש ועם שאין דברי הנו"ב מן כרחים כנו"ל מ"מ נראה דשפיר קאמר דאין לרחק הולד דעכ"פ מידי ספקא לא נפיק אי אין מתעברת כלל ואין לפגום הולד מספק: עח אפופה כי אמר בש"ס היינו דמחליף ההיא דמיייתי למפרה מינה כ"כ בעלי הפללים והוכיחו פן מכתובות ד' יו"ד ע"א מאי חזית דמהפכת בתרייתא עי"ש ועיין ברפי יוסף א"ח סי' ע' אות א' מטה אהרן במער' הפ"ף ד' קס"ח ועפ"י פלל זה נכון הדבר שלא לגרוס בברכות ד' כ"ה ע"ב אפופה בתרייתא אלא אפופה לבד ועיין לקמן בסמוך מ"ש בשם הרב הליכות אלי ועיין תוס' יוה"ך ע"ד התוס' יומא ד' ע"ט ד"ה ולא בירך וכו' שייחס להתוס' דלית להו האי פללא ולפי מ"ש הה"א אינו מוכרח ועיין באר יעקב קמ"ג ע"ג וק"ל ועיין קידושין ע"ה א' אפופה רב אמר הולד שתוקי וכו' ויל"ד לפי פללין דהנה סגי דלימא אפופה ולמה ליה לפרש רב אמר וכו' ובמע"ר פ"ד מהל' ק"ש כ' דדרך הש"ס להפך קמיייתא ותמהתי ע"ד במ"א והבאתי דגם הרא"ש פ"ב דגטין סי' ד' כ' כמ"ש הר"ן שם דבתרייתא מפיכינו עיין לקמן במערכת הפ"ף אות ק"ל או"ק א': עט אפופה הא דנקיטינו דמפיה בתרייתא היינו דוקא כי משני הש"ס או המק' בעצמו ולא פשמתרין אמורא אחר כ"כ הרב יבין שמועה פלל רצ"ב הו"ד בברכ"י א"ח סי' ע' אות א' ועפ"י ז' מתנישב קו' הרב מטה אהרן ד' קס"ח ע"ד תוס' ברכות מ"ט ע"ב ד"ה ר"מ שגראין דבריהם היפך הפלל עי"ש ולפי האמור ניחא פינן דר"י הוא דאמר מןחלפת השיטה על דרך שיישב הרב ברכ"י שם דברי מרן הב"י אלא דק"ק דכי נמי לא פשיטא לן דבתרייתא מחליף משום דבכנה"ג לא שייך הפלל פאמור מ"מ מנ"ל דקמיייתא מחליף דהא לא מסיימי והיינו דק"ל למוהרש"א ע"ד התוס' וק"ל ועפ"י פלל זה השבתי בחידושי למציצא ד' ז' ע"ב עמ"ש הרב הליכות אלי סי' תקכ"ז דמצא יוצא מהפלל בנדריים ס"א ע"ב אמר רב מןחלפת השיטה עיין להרבנים לשון לימודים ד' כ"ג ע"ב ד"ה וראיתי ומקנה אברהם במ"ב אות י"ד ולפי האמור אינו יוצא מהפלל וק"ל ועוד הבאתי סו' דביצה ט' ע"ב אמר ר"י מןחלפת השיטה ופירש"י שם וסו' דגטין מ"ו ע"ב ועמדת ע"ד הרב שדה יצחק ע"ד תוס' ביצה ד' ג' ד"ה ר"י אמר ומדברי הר"ן בביצה ד' ט' שכ' מןחלפת השיטה וצריך להפך חזא מנייהו עי"ש יש להוכיח פלליה דהרב יבין שמועה שגרי בעלמא ס"ל להר"ן דבתרייתא מפיכינו עיין מטה אהרן שם ומדבריו אלו משמע דלא מסיימי הי מנייהו מפיכינו ועכ"ל די"ל פאמור ועיין אור לי סי' כ"ד ולקמן בסמוך ובמערכת הפ"ף אות ק"ל או"ק א': פ אפופה דמפיכינו בתרייתא היינו היכא דהשקו"ט נאמר רק בחד דוקתא אבל כי איתא להשקו"ט בתרי דוכתי וקמיייתא דהאי הוי בתרייתא להאי ובתרייתא דהאי הוי קמיייתא להאי לא אתמר פללא בכה"ג ובזה י"ל דברי מוהרש"א ע"ד התוס' ברכות מ"ט ע"ב ד"ה ר"מ וכו' להצילו מןחלפת הרב מטה אהרן ד' קס"ח עי"ש ועיין להרבנים לשון לימודים כ"ג ע"ב ברכ"י א"ח סי' ע' אות א' ובקונטרס פללים כ' ליישב בזה דלא תקשי לן בעיקר הפלל דאפופה הוי בתרייתא מסוגיא דנדריים ס"א ע"ב כמ"ש הרב הליכות אלי משום דהיא שקו"ט איתא בקידושין

ס"ד ע"ב והוי דנדרים בתרניתא עיי"ש ואחר זמ"ר ראיתי מ"ש הרב נחפה בקסוף בח"ב ד' קכ"ה ע"ב וע"ג עיש"ב: פא אַיפּוּף דַמפּיף בַתְרִינְתָא וְאִיפָא דְוֹכְתִי דַמפּיף קַמְיִנְתָא וְאָמַר בַּש"ס בַּהֲדִינָא אִיפּוּף קַמְיִנְתָא עֵינן בַב"מ ז' ע"ב וּבִינְצָה ל"ז ע"ב וּבְחִידוּשׁוֹ שָׁם דַקְדֻקְתִי דַהֲנָה סְגִי דְלִימָא אֲלָא אִיפּוּף וְאָנָא יַדְעָנָא דַקַמְיִנְתָא הוּא דַמְחֻלִיף עֵי"ש: פב אִיפּוּף דַהֲנָה בַתְרִינְתָא עֵינן לַהֲרַבְנִים לְשׁוֹן לְיַמּוּדִים כ"ג ע"ב וּמַט"א ד' קס"ח דַמְתַבָּאָר מְדַבְרִיהֶם דַעפ"י הַכְרַח מְחַמַת אִיזָה קוֹשְׁיָא נּוּכַל לְפָרַשׁ אִיפּוּף קַמְיִנְתָא וְלֹא נִשְׁגִיחַ עַל הַפְּלֵל וְעֵינן לַהֲרַב שְׂדֵה יֶצְחָק ע"ד תּוֹס' בִּינְצָה ד' ג' ע"א שְׁכ' בַּשָּׁם הַרְבַּ הַלִּיכּוֹת אֲלֵי סִי קַתְכ"ז פֶּן בְּכַנְנַת הַתּוֹס' שָׁם: וּבַהֲאֵי שְׁיִנּוּיָא (אִיפּוּף) זִימְנִין אַתְמַר בַּש"ס בַּלְשׁוֹן אִיפּוּף וְזִימְנִין אֹמַר מְוַחֲלָפֶת הַשְׁיִטָּה רְשָׁמְתִי לְקַמֵּן בְּמַעַר' הַמ"ם אוֹת קַע"ח עֵי"ש: פג אִינּוּ צָרִיף מְשַׁמְעוֹת הַלְשׁוֹן מִן צָרִיף הוּא דְלֹא צָרִיף וְאִי בְּעֵי עֲבִידוּש"ד עֵינן נו"ב ח"א א"ח ס' א' ד"ה וְהִנֵּה זֶה לִי וְכו' וְלַח"מ פ' יו"ד מַהֲל' גִּירוּשִׁין ה"ג נְדַחַק לֹמַר דַא"ץ דַנְקִיט הַרְמַב"ם הוּא מְשׁוּם שְׁאָר חֲלוּקוֹת עֵי"ש ש"מ דְלִישְׁנָא דַא"ץ לֹא שְׁיִיף בְּמִיּוֹדֵי דַאִי בְּעֵי לְמַעַבְד לֹא מְצִי עֲבִיד אֲלָא דְבַהֲהִיא דַמִּינֵי הַרְבַּ לַח"מ נִלְע"ד דַאִינּוּ דוֹחַק אִי מִינֵי נְמִי לְשַׁבַּע בְּרַכּוֹת דְכֵינן דִידוּע לְנוּ אִיסוּר בְּרַכָּה שַׁא"ץ מִמִּילָא נִשְׁמַע דַאִיסוּר הוּא לְבַרָּה וְכָל דְלִיפָא לְמִיטְעֵי לֹא חִינֵשׁ וְנִקְיֵט לִישְׁנָא דַא"ץ וְזֶה אֲפָשֶׁר שְׁהוּא דַעַת רַש"י בְּרַכּוֹת י"ז ע"ב ד"ה וְאִינּוּ מְבַרָּה עֵי"ש בַּתּוֹס' וְהַרְא"ש שְׁכ' דַמְשַׁמַּע דַאִי בְּעֵי מְבַרָּה וְכו' וְלַהֲנַל גִּיחָא דְגַם רַש"י מוֹדָה דְלֹא מְצִי לְבַרָּה וְלֹא חִינֵשׁ לְמִיזְדַק מְשׁוּם דְלִיפָא לְמִיטְעֵי אֲלָא דַהַתּוֹס' וְהַרְא"ש הַנַּל וּבַתּוֹסְפוֹתֵיו לְבְּרַכּוֹת בַּס' בְּרַכָּה הַמְשׁוֹנְלֶשֶׁת וּבַתּוֹס' ר"י הַחֲסִיד שַׁבַּס' הַנַּל וְכֵן שַׁפ"ו שְׁהַבִּינוּ מְדַבְרֵי רַש"י דִיכּוֹל לְבַרָּה הִינּוּ מְשׁוּם דַאֲל"כ לֹא הִנֵּה צָרִיף רַש"י לְפָרַשׁ מִיּוֹדֵי דַמְלֶשׁוֹן אִין מְבַרְכִין מוּבָן דַאִינּוּ רַשְׁאֵי) וּמַצָּאֵי לַהֲרַב עַה"ש בַא"ח ס' ר"י אוֹת ו' שְׁכ"כ מְסַבְּרָא דְבַעֲנִינֵי בְּרַכּוֹת הֵם דַאֲמוּר רַבָּנן לִישְׁנָא דַא"ץ אִיסוּרָא נְמִי מְשַׁמַּע מִמִּילָא דַהֲנָה בְּרַכָּה שַׁא"ץ עֵי"ש שְׁלֹא זָכַר דְבַרֵי הַפּוֹס' וְהַרְא"ש הַנַּל וְעֵי"ש לַהֲרַב מְאָמַר מְרַדְכֵי.

על פל פנים שמענין דמשמעוֹת לשון זה הוא דאי בעי עביד. וענין להרב הנמק"י ביבמות עמ"ש בש"ס ד' ק"ה ע"א יבמה שרקקה תחלוץ ואין צריף ריקקה אחרת כ' דא"ץ לאו דוקא דאי בעיא לא שבקין לה וכו' וה"ד הרב קה"י במע"ל ח"ב אות י"ט ומש"ש באות ח"י בשם הרפ"ח הל' פסח ס' תמ"ה דא"ץ משמע נמי אִיסוּרָא לְפִי הַנֵּר' הוּא ט"ס פִּי שָׁם לֹא נִמְצָא מִזֶּה כַּמ"ש הַרְוָאָה וְאוּלַי צ"ל ס' תע"ב עֵי"ש לְמַרְן הַב"י גַּבִּי הַסֵּבָה בְּתַלְמִיד אֲצֵל רַבּוֹ וְשָׁם כ' הַרְבַּ פַר"ח בַּס"ה דַאֲע"ג דַאֲמַרוּ בַּש"ס לֹא צָרְכִיתוּ אִיסוּרָא נְמִי אִיפָא וְכו' עֵי"ש וּמ"מ סְתָמָא דַמִּילְתָא פֶּל שְׁאִין הַכְרַח מְשַׁמְעוֹת הַלְשׁוֹן הוּא דַאִי בְּעֵי עֲבִיד וְעֵינן אוֹר לִי ס' קל"ה אוֹת כ"ו וְלַהֲרַבְנִים ב"ח א"ח רס"י קפ"ב וּמְאָמַר מְרַדְכֵי שָׁם וּמוֹהַר"י אַסַא"ד הו"ד בְּשׁוֹ"ת חֲכָמַת שְׁלֵמָה (נְסֻפָּח לַס' שׁוֹ"ת הַר הַמּוֹר) בַד' ל"ז ד"ה וְאֲפִי' וּמִטָּה אֲשֶׁר בַּלְשׁוֹנוֹת רִי"ו ד' ק"ו ע"ב וְהַרְדָּב"ז בַּתְּשׁוּ"ה הַחֲדָשׁוֹת ס' שַׁל"ט דַנְקִיטֵי הֵכִי בְּמְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹן זֶה אִף רְאִיתִי לַהֲג' הַרְא"ם ע"פ וּמֵן הַמְקַדָּשׁ לֹא יֵצֵא (בְּפָרְשֵׁת אֲמוֹר) שְׁפִי אִינּוּ צָרִיף אִינּוּ רַשְׁאֵי עֵי"ש וּמַגִּטִין ד' ל"ה ע"ב רַב נַחְמָן אָמַר אִינּוּ צָרִיף וְכו' זִימְנִין דַגִּיזֵי דִיבּוּרִיהָ וְכו' נַר' דַא"ץ ר"ל אִינּוּ רַשְׁאֵי.

ומסתמא ימצא עוד פִּינְצָא בְּזֶה וּמַעֲטִים הֵם. וע"ע להג' חיד"א במחב"ר ס' סד"ר אות ד' דמ"ש אין צריף להבהב משמע דאי בעי מהבהב ועתה נד"מ ס' עמודי אש לאחד מגאוני

דורנו יצ"ו ונשם בד' ט' ע"ג כ' ע"ד הלח"מ הנ"ל דלא ק"מ דאה"ן דמצי לברך לפי שיהיא ברפת השבח וברפת השבח יכול לברך מס' ושכ"כ בשו"מ תועפות רא"ם אה"ע סי' ס"ו.

נהדר ביה רב ואמר דלא יתכן לומר פן דהא ברכות אלו הם ברפת המצנה לד' הרמב"ם וע"כ כ' לינישב קו' הלח"מ כמ"ש בעניינות דממ"ש הרמב"ם אינו צריך מוכן דהוי ברכה שאינה צריכה וממילא דאסור עי"ש וע' שו"ע א"ח סי' קס"ז ס"ה ואם היא נקיה וכו' א"ץ להמתין ובס' בית מנוחה דיני בציעת הפת אות כ"ג דקדק מדקאמר א"ץ מפלל דאם רצה רשאי להמתין דאל"כ הו"ל למימר אינו ממתין וקרב חיי אדם בקונטרס נשמא"ד בהל' ברכות פלל ה' אות א' דקדק מלשון הפוס' באיזה מקומות שכתבו דאינו צריך לברך ומפללם השאלות שהביא הרא"ש בפ' מי שמתו סי' ט"ז דמדכתבו אין צריך לברך מוכח דאי בעי מברך והצ"ע דבדברי השאלות פ' יתרו סי' מ"ג משמע דאסור לברך וכו' עי"ש ולענ"ד אף זו מן התוכחות דקשפותבים הפוס' בענייני ברכות אינו צריך הפונה דאסור לברך דכיון דא"ץ לברך א"כ הו"ל ברכה שא"ץ ואסור עכ"פ מדרבנן לכ"ע פדאמרין בברכות ד' ל"ג סו' ע"א פל המברך ברכה שא"ץ עובר משום לא תשא (עיין מה שרשמתי בזה לקמן במע' הבית אות קט"ו) ולק"מ על הרא"ש מגוף דברי השאלות וק"ל: פד אין הולכים בממון אחר הרוב אם הוא דוקא ברנפא דליתא קמן עיין להרב תה"ד סי' שי"ד שהוא מתלוקת ועיין להג' חק"ל במערכי לב דרוש ל"ג ד' ע"א ע"ד שואל ומשיב מהדורא כ' ח"ג סי' כ' הבאתיו לקמן במערכת הסמ"ך אות פ"ו ועיין בתוס' סנהדרין ד' ג' ד"ה שהם שכת' דרנפא לרנפא לא תשיב רוב ומשמע דברוב גמור מודה שמואל דהולכים בממון אחר הרוב עיין ביאור דבריהם בשב שפעת תא שפעתא ד' פרק ו': פה אין הולכים בממון וכו' היכא דהוי מיעוטא דמיעוטא אין לילך אחר המיעוט אפי' בממון כ"כ בס' אור צדיקים ד' ל"א ע"א בכללי הס"ס להג' מוהרמב"ח ז"ל עי"ש.

ואם י"ל בין היכא דאית ליה לנתבע טענה מעליתא או לא עיין להג' מח"א הל' שומרים סי' כ"ו ובשו"ת פן יהודה לגדול בדורנו יצ"ו בס' יו"ד ד"ה נהנה אף וכו' פתב דדוקא ברוב אחד הוא דאין הולכים בו אחר הרוב אבל בתרי רובי הולכין אחר הרוב עי"ש.

ובס' עדות ביהוסף להגאון מסלאנים בס' כ"ט ענף ו' האריף בהיכא דאיכא רנפא ונזקה אם הולכין בממון אחר הרוב עי"ש: פו אין הולכים בממון וכו' אם הוא מדאו' עיין להרבנים קרית מלך רב ח"ב ד' ע"ו ע"ב חיים מדבר ד' קל"א גזע ישי סי' קע"א ישמח לב ד' ט"ו אות ל"ג אור לי סי' צ"ז ד"ה נהנה מה.

ועיין מה שציין בזה הרב ישרי לב במע' הרי"ש ד' ע"ה ע"ג משנת ר' אליעזר ח"ב ח"מ סי' מ"ז ראש יוסף על תולין ד' י"א שם אריה יו"ד סי' מ"ז: פז אין הולכים בממון וכו' היינו משום דאיכא חזקת ממון לנתבע ונפ"מ דאם אין שניהם מוחזקים חזר הדין לילך אחר הרוב עיין להרב תה"ד סי' שי"ד וכן לגבי גוי דאין לו חזקה הולכין אחר הרוב עיין אור לי סי' צ"ז ד"ה נהנה מה ועיין להרר"י בפיערות דבש ח"ב דרוש ט' ובאור לי ד' קמ"ה ע"ד ולהרב תה"ד שמ"ט ולהרב נהרות דמשק בתשו' אה"ע סי' א' ד' יו"ד ע"ד ד"ה וכו' ובשו"ת שואל ומשיב ח"א סי' א' ד' א' סוף ע"ב (עיין לקמן במערכת הגימ"ל אות ה"ן ס"ק ט"ז מה שרשמתי אי איכא חזקת ממון לנכרי): פח אין מערבין שמחה

בְּשִׁמְחָה אֵי שִׁינָה זֶה בְּשִׁבְתָּ עֵינָי מִכְּתָב לְחִזְקֶיהוּ ד' ל"ז ע"ב בְּשֵׁם מִקְנֵי א וּמ"ש עָלָיו
וְהָרַב בְּכוֹר שׁוֹר בְּנִימוּקָיו לְתַעֲנִית עַל ד' ל' ע"א כ' בְּפִשְׁטוֹת דְּעוֹנָג לְחוּד וְשִׁמְחָה לְחוּד
וְעֵינָי תּוֹסְפוֹת פְּתוּבוֹת מ"ז ע"א דְּמִסֵּר לָהּ שֶׁהָק' מְהָא דְּאִין מְעַרְבִין שִׁמ"ב וּי"ל וְדו"ק
וּבְסִפְרֵי פֶר' בְּהַעֲלוֹתָהּ דְּרִישׁ וּבִיּוֹם שֶׁמְחַתְּכֶם אֵלּוּ שְׁבֻתוֹת עֵי"ש וְעֵינָי לְהָרַב מִש"ב סוֹף
אוֹת ע"ג וְלְהָרַב דְּבָרֵי מְנַחֵם סִי תכ"ו ד' כ"ו וְהָרַב כס"א סִי תרפ"ט הִבִּיא הִירוֹש' דְּאִין
לְעֻשׂוֹת סְעוּדַת פּוּרִים בְּשִׁבְתָּ וְכ' שְׁנַעְלֵם זֶה מֵהָא"ז פ"ק דְּכִתְּנֻבוֹת ד' ז' שֶׁכ' דְּאִין חֵיבוֹב
שִׁמְחָה בְּשִׁבְתָּ וְעֵינָי שְׁבוֹת יַעֲקֹב ח"ג סִי ל"א שו"מ ח"ג סִי קנ"א: פֶּט אִין אָדָם מְשִׁים
עֲצָמוֹ רָשָׁע מִי שֶׁהוֹדָה שֶׁעָבַר עֲבִירָה אִם מְעַנִּישִׁין אוֹתוֹ עִפ"י הוֹדְאָתוֹ עֵינָי לְמָרְן חִיד"א
ז"ל בְּבִרְכֵי יוֹסֵף ח"מ סִי ל"ד אוֹת ל"ג וּבְדְבָרֵים אֲחֻדִים ד' נ"ג ע"א יִשְׁרֵי לָב בַּחח"מ
מַע' זוֹ אוֹת מ וְלְהָרַב מוֹהֵר"א דִּי טוֹלִידוֹ הו"ד בִּס' יְבֵא הַלְוִי ד' ח' ע"ג וְלִקְמָן אוֹת ש"ז
וּמְנַהֵג אֲזַמִּיר לְעַנְשׂוֹ עַל פִּי עֵינָי מִשָּׂא חֵיִים ד' מ"ז אוֹת א' תְּפִאֲרַת אָדָם בְּשׁוֹ"ת ח"מ סִי
ב' וּי"ל בְּגוֹף דְּבָרֵי הַחֵק"ל שֶׁרְשָׁמְתִי בַמַּע' ה"ה אוֹת ד"ן ד"ה וּבְנָה אֲנִי מְבִין וְכו' וַאֲמ"א:
צ אִין אֲדַמְעָ"ר לֹא נֶאֱמַר אֶלְא לְעַנְיָן מִיתוֹת ב"ד אֶבֶל לֹא לְעַנְיָן פֶּרַת דְּבָרֵים אֲחֻדִים ד'
נ"ג ע"א בְּשֵׁם הַגְּאוּנִים וַיֵּשׁ לְהַבִּין מֵאֵי נִפ"מ בְּנָה דְּהָא קַמְיָה שְׁמִיא גְּלִיא וּמָה לָּנוּ
בְּהוֹדְאָתוֹ וְעֵינָי אֲרַעָא דְּרַבְּנָן אוֹת י"ז שְׁהוֹק' לוֹ עִפ"ד הַגְּאוּנִים הַנְּ"ל דַּא"כ מֵאֵי ק"ל
לְהַתּוֹס' ב"מ ג' סוּד"ה מָה אִם יִרְצָה לִּזְמַר מְזִיד וְכו' מְדַקִּי"ל אַאמַע"ר הָא הֲוִי מְזִיד דְּכֶרַת
וְהָאֲרִיף בְּדְבָרָיו הָרַב חִינָא וְחִסְדָּא בַח"ב ד' כ"ו ע"ג: צֵא אִין אֲדַמְעָ"ר אַע"ג דְּאִין מְלַקִּין
וּמְעַנִּישִׁין אוֹתוֹ עִפ"י הוֹדְאָתוֹ מ"מ אִם רוּצָה מְשׁוּם תְּשׁוּבָה מְלַקִּין אוֹתוֹ וְעוֹשִׁין לוֹ כְּפִרְהָ
דְּבָרֵים אֲחֻדִים שֵׁם בְּשֵׁם רִט"ז ז"ל וְעֵינָי חִינָא וְחִסְדָּא ח"ב ד' כ"ט ע"ג ד"ה וְלַעֲנִין מִי
שְׁמוּדָה וְכו' וְשֵׁם בַד"ה וְלַעֲנִין מְלַקוֹת וְכו' צֵינָי בְּרַכ"י ח"מ סִי ל"ד אוֹת ג"ל: צֵב אִין
סְחִיטָה בְּשַׁעַר מְפֻשֵׁט דְּבָרֵי מָרְן בַּב"י יו"ד סִי קצ"ט ד"ה פְּתַב הַפֶּל בּוֹ וְכו' נֵר' דְּאִיסוּר
דְּרַבְּנָן נְמִי לִיפָא וְכֵן דַּעַת הָרַשְׁבָּ"א בַּחֲזִי לְשִׁבְתָּ ל"ד קכ"ח ע"ב כַּמ"ש בְּשִׁמּוֹ דְּבָרֵי מְנַחֵם
בִּסִי ש"ל בַּהֲגַב"י וְצֵינָי לְעֵינָי גְּזַע יִשְׁי אוֹת כ"ו אָף בַּב"י א"ח סִי ש"ל כ' מָרְן דְּאִיסוּרָא
מִיָּהּ אִיפָא וְעֵינָי דְּבָרֵי יוֹסֵף סִי ס"ד שְׁבִיתַת יו"ט א"ח סִי ח' אוֹר לִי ד' קל"ד ע"ב
וְלְהַגְּאוֹן חַת"ס יו"ד סוֹס"י קצ"ו וְדו"ק: צֵג אִין חוֹצְצִין מְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹן זֶה דְּאִפְּלִי לְכַתְּחֵלָה
טוֹבְלִין וְלֹא חִינְשִׁי מְשׁוּם חֲצִיצָה כ"כ הָרַב מְעִיל שְׁמוּאֵל סוֹס"י ח"י וְעִפ"י זֶה הָק' ע"ד
הֶרְמֵג"א סִי קס"א סִי וְעֵינָי בִיש"ש בַּפ' פֶּל הַבְּשָׂר סִי כ"א שֶׁכ' דְּאִין חוֹצְצִין דְּתַנִּי
בַּתּוֹס' הִנָּה אִפ"ל דַּה"ד לְכַתְּחֵלָה וְלָכֵן מוֹכִיחַרְאֲבִי"ה ז"ל מֵהַש"ס עֵי"ש וּמֵהַגְּהוֹת ש"ד
הוּבָא בְּרַמ"א יו"ד רס"י קצ"ח מְשַׁמַּע קֶצֶת דְּמִפְּרָשׁ אִין חוֹצְצִין לְעַנְיָן דִּיעֲבַד דְּנֻקָא דַּאֲל"כ
לֹא הִנָּה לָנוּ לְגִזּוֹר גְּזֵרוֹת מְדַעֲתִינוּ וּבְדִין הַטְּבַעוֹת שֶׁהוּבָא שֵׁם בַּש"ע סִי קצ"ח סכ"ג דַּעַת
הָרַבָּה פּוֹסְקִים לְחַלֵּק בֵּין לְכַתְּחֵלָה לְכַתְּחֵלָה דְּמִפְּרָשִׁים אִין חוֹצְצִין לְעַנְיָן דִּיעֲבַד דְּנֻקָא
וְעֵינָי דְּבָרֵי מְנַחֵם סִי קס"א הַגַּב"י אוֹת א' זָרַע אֲמַת ח"ב סִי פ"ז וְדוּק: צֵד אִם יְבֵא אֲלֵיהוּ
וַיֵּאמֶר אִין שׁוּמְעִין לוֹ וּבְאִינָה דְּבָר שׁוּמְעִין עֵינָי בְּרַכ"י א"ח סִי ל"ב יַעִיר אֲזַן אוֹת ט"ו
מִכְּתָב לְחִזְקֶיהוּ ד' ח"ל ע"ג וְשֵׁם בְּהַשְׁמָטוֹת אוֹר לִי סִי ע"ז וְסִי ק"ב וְעֵינָי תּוֹס' יְבִמּוֹת
ס"ז ע"ב ד"ה אִין חוֹשְׁשִׁין דְּמוֹכַח דְּבִסְפֵק בְּמִצִּיאוֹת שׁוּמְעִין לוֹ שְׁלֵא פְּדְבָרֵי הָרַב מוֹהֵר"ם
ב"ח שֶׁהִבִּיא הַרְבַּכ"י שֵׁם וְעֵינָי מִטָּה אֶהְרֹן בַּמַּע' חֲזַקַת שְׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹתוֹ שֶׁהִבִּיא
רְאִיָּה מִמִּתְּנִי דְּתְרוּמוֹת פ"ח חֲבִית תְּרוּמָה שְׁנוּלֵד בָּהּ ס' טוֹמָאָה וְכו' דַּבִּס' דְּמִצִּיאוֹת
שׁוּמְעִין לוֹ וְעוֹד רְאִיוֹת עֵי"ש בַּד' קכ"ה ע"ג וְעֵינָי אֲבוֹת הָרֵאשׁ ח"א קע"ג ע"ב דְּקוֹדֵם

מ"ת למדנו מפי נביא ועיין להג' מוהר"ן הירש חיות ביבמות ד' מ"א ע"ב ובחידושי ליומא ד' ע"ה דהוון הנה רק לברר הדבר ולא לברר הדין ולקמן אות קי"ב ולהרב משנת ר"א ח"ב בפתשו אה"ע סי' ל"ה ולהרב יד דוד בחי' לעירובין על ד' ס"ד ע"ב: צה אין למדין הלכה לא ממדרש ולא מאגדות וכו' מדברי הרתוי"ט פ"ה דברכות מוכח דאף אי לא אשפחן סתירה מהתלמוד אין למדין ועיין להרב שבות יעקב ח"ב סי' קמ"ט שכ' זאת ועוד דאין למדין הלכה וכו' משמע דבלאו אינה טעמי שכ' שם הדין עם שמעון משום קא דאין לומדין וכו' וכן דעת הרב חו"י סי' רכ"ד הובא בבאר יעקב ביו"ד סי' של"א ע"ד הרט"ז ס"ק ל"ב אלא דהוא ז"ל דחה סברת מפינו דלא אשפחן בש"ס בהגה"פ כיעי"ש.

ומ"ש הרב יד מלאכי אות ע"ב בשם הרב כנה"ג שכ' ע"ד הרתוי"ט הנז"ל וינראה לי דה"ד וכו' אבל בשאינו נגד הפלל למדין ע"כ לקוע"ד אינו מכונן דמשמע דמפר' דברי הרתוי"ט ולפי הנר' הוא חולק והנה צ"ל ולי נראה וכו' (עיין מ"ש בזה בקונטרס פללי הפוס' סי' ט"ז אות כ') ועיין באר יעקב באה"ע סי' קי"ט דמפר' דגם הרב חו"י מודה דלמדין פשאין סתירה מהש"ס וי"ל ע"ד כמ"ש הרואה.

ומש"ש ע"ד הרבאה"ט דמתשו' שבו"י הנ"ל אין ראיה דהתם האגדה היא נגד סתם משנה וכו' כמש"ש השבו"י וכו' עי"ש לע"ד אין נר' פן מדקאמר זאת ועוד וכו' כמש"ל. אלא דבתשו' שבו"י ח"ב סי' קע"ח כ' להדיא דאין למדין וכו' ה"ד פשהוא נגד הסוגיא או הסברא עי"ש והרפ"ח במים חיים סי' קכ"ח ס"כ ובחי' על הש"ס ד' א' ע"ב ס"ל דכל שאינו סותר הש"ס נקיטין כהמ"ד וכן באגדות עיין פר"ח אה"ע סי' קי"ט ובאה"ט ופ"ת שם סק"ה וכן דעת הרב השואל בשו"ת נו"ב ח"ב בחיו"ד סי' קס"א ד"ה ומה שרצה וכו' עי"ש שעמד מתמיה ע"ד הרתוי"ט ז"ל והרב נו"ב מן חלק בין תוספתא למדרש ואגדות דבתוס' פשאין סותר הש"ס נקיטין פתה ובמדרש ואגדה אין למדין מהם פלל עי"ש ובלי ספק שאילו הנה רואה דברי ר"ת על ספר הישר שהביא מן חיד"א במחבר"ר א"ח בקונטרס אחרון בסי' כ"א שכ' להדיא וכל שאינו בקי וכו' וברכה ובתלמודינו ובשאר ס' אגדה אין לו להרוס דברי הקדמונים פי עליהם יש לסמוך בדברים שאין מכחישים תלמוד שלנו עכ"ל ורמז ד"ק ביעיר און במערכה זו אות ב"מ ובמערכת ה"ה"א אות ח"ן ובקו"א שבמחבר"ר סי' א' ושם סי' קכ"א כיעי"ש הרי דכולהו תלתא פנילינהו בחדא מחתא ועל פולם הוא אומר לסמוך בדברים שאין מכחישים התלמוד.

וגם מצד הסברא אין דברי הרב נו"ב נראים בזה וכבר שלמים וכן רבים אשר היו תמהי"ם ע"ד הרתוי"ט ועיין להרבנו' נשמת כל חי ח"א סי' ה' ד' י"א ע"א וב' ומשק ביתי אות ע"ט שער החצר אות רי"ג אהל יעקב באות ל"ג (ומ"ש ע"ד הרתוי"ט לא זכר שר שפבר קדמוהו בהשגה זו) ובזכרונות הרב חקרי לב אשר בסו"ס ישרי לב אות קל"ג ויש שם ט"ס שמציין תוס' מגילה ל"א ד"ה בפ' ויחל וצ"ל ד"ה ר"ח אב וכן מה שציין תוס' פסחים ק"א צ"ל ק"ה ד"ה וה"מ ועיין תוס' ברכות ח"י ד"ה למחר ופסחים מ' ד"ה אבל ציינם מן חיד"א ביעיר און במע' ה"ה אות ח"ן וכ"כ תוס' ב"ב ע"ד ד"ה פסקי ונדה ס"א וע"ז ס"ה יעי"ש וספר נר מצוה (ח"ב דע"א ע"א) שציין הרב פתח הדביר ח"א סי' לק"ט דף קנ"ד ע"א אמ"א לראות ד"ק (שכ' בשם דינא דחיי דאפי' פשאין

התלמוד חולק על המדר' לא קי"ל פהמדרש ולכאוי' הוא היקף ממ"ש בכנה"ג שהביא זה הי"מ גדול הג"ל) ועיין לקמן אות ק"ן: וכתב הרב עיקרי הד"ט בחיו"ד סי' כ"ו אות ז לדעת מוהריק"ו (בענין פבוד אבי אביו) דאף דכל שאינו סותר הש"ס ילפינו מהמדרש רבה מ"מ אם הוא אגדה שבמדרש לא ילפינו מיניה פיון דאיפא תרתי עי"ש שאין דבריו כלע"ד והפוס' החולקים על רבינו מוהריק"ו בזה היא לא סברי לחלק בהכי: צו אין למדין הלכה מאגדות הרב באר יעקב באבן העזר סי' קי"ט הוכיח מהרא"ש פ"ט דנדורים סי' ב' דאגדה דהוקפעה בש"ס למדין הימניה ועיין במה שרשמתי באות הקודמת והרב שער המלך רפ"ו מהל' שבועות כ' שמק' על הרמב"ם מאותה אגדה דאמר יוסף לפרעה אתשיל אשבועת וכו' ועיין ארעא דרפנן במערכת אין שליחות לנוי לענין גוי בגוי מ"ש על פי אגדה דאין טוענין למסית ועיין להרבנים חכם צבי סי' מ"ט שבוט יעקב ח"ג סי' קס"ח מוהר"ץ הירש חיות בהגהותיו לנדורים על ד' מ' ע"ב ולהרב זרע אמת ח"ב סוס"י ק"י חתם סופר א"ח סי' ל"ב ד"ה ועל השלישית שו"ת חיים ושלום ח"ב סס"י ע"ח: צו אין למדין הלכה ממדר' כפשותר מ"ש בתלמודין כמש"ל באות צ"ה עיין למרו חיד"א בייעיר און במערכת האל"ף אות ד"ן דאף בתלמוד ירוש' אמר רב דכל שהתלמו' הוא היקף המדר' לא סמכינן אמד"ר עי"ש: צח אין למדין הלכה מפי משנה ב"ב ק"א ונדה ד' ז' ועיין להתוי"ט פ"ג דפאה משנה ו' ופשוט דה"ד אם סותר אינה מהפללים דאם אינו סותר הפללים שפסרו לנו רז"ל פשיטא ודאי דלמדין וכו' רשפ"א בח"א סי' של"ה ועיין מש"ל באות צ"ה בשם זה הים גדול באות ע"ב ועיין להרבנים מקנ"א במ"ב אות כ"ד אהל יעקב אות ל"ג ומש"ש בזה היא דאלו עוברין ד' מ"ח ר' אומר הלכה כר"א לא זכר תשו' הרשפ"א הג"ל עי"ש: צט איסור תורה דבר שאסור מה"ת אי מצינו לרז"ל דאסרוהו גם מדבריהם עיין שקו"ט בזה בשו"ת אור לי סי' קל"ה ד' קי"א ע"ג ובהשטות שם ועיין לקמן אות חש"ן: ק אסור לאדם שיטעום פלום עד שיאכיל בהמתו גטין ד' ס"ב ובשאר דוכתי והרב שבו"י ח"ג סי' י"ג כ' בפשיטו' דאינו אלא מדרפנן והשיג על הרט"ז סי' קס"ז סק"ז ואפ"ל דגם הרט"ז פונתו מדאסמכוהו אקרא דואפלת ומשו"ת הרב"ד א"ח סוס"י פ' משמע קצת דאיסור טעימה הוא מדר' ובסעודת קבע איפא איסור תורה ועיין שו"ת מוהר"ם הובא במג"א סי' ער"א סק"ב שכ' דהוא מדאו' ומדברי הרפ"ח א"ח סי' ס"ו ס"ט יש להוכיח דס"ל דהוי מדר' דאל"כ מה ראיה מגביל לתורי דשאני התם דבא להציל עצמו מאיסור תורה משו"ה לא הוי הפסק משא"כ בההיא דסי' ס"ו דאף אי נימא דעביד איסורא במה שאינו מברך מ"מ ברפת המצות אינם אלא מדר' וק"ל ועיין מכתב לחזקיהו בחלק התשובה ד' כ"ו ע"ג ולהרב פתח הדביר בח"ג בדרף ש"י ע"ג ובד' פ"ה ע"א דדעת הרמב"ם סוף הל' עבדים וסמ"ג וס' התרדים דהוא מדת חסידות ועיין להרב ח"א פלל ה' בנש"א סי' י"א והנה כתב בגשמת אדם שם דמ"ש בסי' קס"ז סק"ז דדוקא לאכול אסור אבל טעימה שרי מדלא אמרו אסור לטעום נעלם ממנו פי בגטין הגירסא אסור לטעום וכן גריס הרא"ש בברכות ואפשר שג"י הב"י בברכות פן וכו' עי"ש ואחרי שפבר ראה דברי הרמב"ם סופ"ט מהל' עבדים לא היה לו להסתפק בגירסת מרן הב"י שהרי בכ"מ שם הביא הגירסא בגטין אסור לטעום וכו' ומסתמא ודאי בברכות ג"כ פן הוא גירסתו וכגירסת הרי"ף והרא"ש שם גם בברכ"י א"ח סי' זק"ן אות ד הביא דברי מוהריק"ש דגריס בגטין אסור לטעום וכו' ושם בסי' קס"ז אות ה' עמד

מתמיה ע"ד הט"ו וא"ר שכ' דטעימה שרי וכו' דהא גרסי בגטין אסור לטעום וכו' וכן גירסת הרי"ף והרא"ש וכו' עי"ש שלא זכר דברי מרן הכ"מ הנ"ל ויש לתמונה על הרב נהר שלום בסי' קס"ז אות ד' שגדחק בדעת מרן דס"ל דאף דאמרו בש"ס אסור לאכול ה"ה טעימה אלא דדוקא בשעת אכילת סעודה וכו' עי"ש שנר' שפועלם ממנו גירסת הרי"ף והרא"ש ומרן בכ"מ שהיא אסור לטעום ואין צריף למה שגדחק.

ובקו"א שבברכ"י שם הביא עוד דהכי גרסי פמה מקמאי עי"ש וכן היא הגירסא באור זרוע סי' קמ"ה כיעי"ש: ומן האמור יש לתמונה על מר"ן חיד"א שפמחבר א"ח סי' תקנ"ב מר קעסיק להוכיח דאע"ג דבלשון המקרא ובלשון בני אדם שתיה בכלל אכילה.

מ"מ התנאים והאמוראים מצינו שאומרים לשון אכילה ואין שתיה בכלל אכילה כי הא דתנן לא ישוב אדם לפני הספר וכו' ולא לאכול וכן בר"פ ע"פ לא יאכל אדם סמוך למנחה וכו' ופשיטא דאין שתיה בכלל.

וכן אמרו אסור לאכול קודם שיאכיל לבהמתו וכתב בסה"ח דבשתיה ברישא אדם והדר בהמה וכו' וכן מוכח מדברי הרא"ם גבי הא דתנן לא יאכל הזב עם הזבה וכו' עי"ש והנה המעיין בגוף דברי הסה"ת סי' תקל"א עיניו תחזנה כי אינו מביא לשון הש"ס בזה כיעי"ש וא"כ אין להוכיח ממ"ש בסה"ח דאולי הנה גורס בש"ס אסור לטעום כג' הרי"ף והרא"ש וכיון שלא הוזכר בש"ס לשון אכילה בזה אין להוכיח דשתיה אינה בכלל אכילה בלשון חז"ל פמובן ואני עני הבאתי במ"א מ"ש בברכות ד' ע"ב אוכל קממא ואשתיה קממא וכו' וכן בר"פ בתרא דיומא יוה"כ אסור באכילה ובשתיה וכו' דמשמע קצת דשתיה בלשון חז"ל אינו בכלל אכילה והבאתי ג"כ דברי מרן הב"י רס"י תע"א עמ"ש הטור דבע"פ מותר לשתות יין בין רב בין מעט שהוא הפך סברת התוס' דאסרו לשתות מעט משום דסעיד וכתב מרן דמלישנא דמתני' ע"פ סמוך למנחה לא יאכל אדם וכו' מוכח סבר הטור דרק אכילה אסור ולא שתיה.

(ואף די"ל דהא דלא תני ולא ישתה היינו משום דלא פסיקא ליה דודאי איכא שתיה דשריא דלא סיר אלא יין. מ"מ הא באכילה נמי איכא מיני תרגימא דשרו כמ"ש בש"ס ובפוס' וש"מ דאף דלא פסיקא ליה קתני ולתני נמי ולא ישתה) ש"מ דמשמע ליה למרן דבלשון המשנה שנו חכמים אכילה בדוקא.

ועוד הבאתי הא דתנן בברכות ד' נ"א מי שאכל ושכח ולא בירך בש"א וכו' ונחלקו רשב"ם והתוס' בפסחים ד' קנ"א ע"ב אי מיירי בשבעת המינים או דוקא בחמשת מיני דגן וידעת רשב"ם גם ביין הדין כן ואם כן פי תנו עי' שאכל לאו דוקא אלא ה"ה שתיה.

ושוב כתבתי דמלשון רשב"ם יל"ד קצת דאי לאו דאשפחנא דבש"ס אף בחלקו"ת ישית בין דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם וכו' לא הוי שמע'י ממתני' דשתיה בכלל אכילה והיינו כמ"ש מרן חיד"א דמסתמא לשון אכילה במשנה וגמרא הוי דוקא זולת היכא דמוכח (ועיין לקמן במערכת השי"ן אות ל"ד) והבאתי ג"כ הא דתנו ואפ' עני שבישראל לא יאכל עד שיסב.

וישתיה נמי בכלל אכילה בזה כמ"ש בד' ח"ק ע"א יין אתמר משמיה דר"ן צריף הסבה ואתמר א"ץ ולא פליגי וכו' והיינו משום דמסתבר לומר כן מאחר דד' כוסות הללו משום

זכר גאולה נתקנו צריף שיהיה דרך חירות ואיפא אכילה דאין צריף הקסבה והיגו מרור משום שהוא זכר לומר וכו' ועיין במג"א ור"י רס"י תע"ח עמ"ש מרן אחר אפיקומן אין לאכול שום דבר דנחלקו אם גם שתיה בכלל ועיין לקמן במער' הטי"ת אות ל"ב ועיין שו"ת השיב משה א"ח סי' י"ט במ"ש הפוס' שלא לאכול קודם נטילת הלולב אם מותר לשתות והק' השואל עמ"ש הפוסקים בסי' פ"ט אסור לאכול ולשתות קודם תפלה דלמה ליה למימר ולשתות הא שתיה בכלל אכילה עי"ש והוא תמוה לדקדק פן בדברי הפוס' נהלא אף בלשון רז"ל במשנה או ברייתא אינו פשוט דשתיה בכלל אכילה.

ואף פי בדברי הפוסקים עיין ש"ע תקצ"ז אוכלים ושותים ושמחים וכו' ובסי' תרל"ט ס"ב אוכלים ושותים וישנים ובסי' קנ"א בתי פנסיות וכו' ואין אוכלים ושותים בהם ועוד ימצא פהגה וכהנה בדברי הפוסקים שפותרים פן לתוספת ביאור והנה מ"ש הט"ז דמלשון לאכול משמע דלטעום שרי עיין מג"א סי' תרנ"ב סק"ד שכ"ג דממ"ש לאכול משמע למעט טעימה ומה שציין במג"א לסי' רל"א נר' דהוא ט"ס וצ"ל רל"ה בה"א עי"ש במג"א סק"א וע"ע במג"א סי' תרצ"ב סק"ז (המגיני ארץ שבידי הוא דפוס זיטאמיר שוב ראיתי דפוס ישן וישם פתוב רל"ה) ועיין שו"ת השיב משה א"ח סי' ה' שנסתפק רב השואל במ"ש בא"ח סי' ט"ף שלא לאכול ולשתות קודם התפלה אם ה"ה לטעימה דאף דכ' הט"ז ומג"א דטעימה אינו בכלל אכילה הכא שאני דהטעם משום ל"ת על הדם וטעימה נמי אסור או"ד וכו' והמחבר האריך להוכיח דבההיא טעימ' נמי אסור ועי"ש מאי דשקו"ט בסתירת הש"ס בברכות וגטין דבברכות איתא אסור לאכול ובגטין אסור לטעום.

ולא זכרו שרים דהרי"ף והרא"ש בברכות גרסי לטעום ולדידהו ודאי גם בגטין הגירסא לטעום. ומאן דגרסי בברכות לאכול גם בגטין גריס פן דהפל מימרא אחת וכמ"ש בברכ"י סי' קס"ז ועיין בית מאיר לא"ח על סי' ע' שהק' ע"ד רמב"ם (בדין אכילה קודם תפלה) שאסור לטעום ובגמרא לא אמרו אלא לאכול עי"ש מה שתי' מנ"ל לאסור טעימה: וראיתי בספר קיצור שלחן ערוך לאחד מגאוני דורינו מוהרש"ג גרו בסימן קצ"ו אות יו"ד בהגהה שכתב בשם ספר לשון חכמים ויוסף אןמץ בדין הנזכר ביורה דעה סי' שע"ח דאסור האבל לאכול סעודה ראשונה משלו דאפילו שתיית קאפי או טיי אסור משלו וכתב על זה והכי מסתבר דבכל מקום שתיה בכלל אכילה ע"כ ועמו הסלי"ר דאינו פשוט לומר פן בכ"מ בלשון הש"ס והפוסקים כמ"ל אלא דמצד הסברא נראה דבדין הנז' לא שנא שתיה מאכילה: והנה מטעם זה דאסור לאכול קודם שיאכיל לבהמתו פסקו הפוס' דגביל לתורי לא הוי הפסק בין ברכה לאכילה דחשיב מצרכי סעודה פיון דאסור לאכול קודם שיאכיל לבהמתו וראיתי בס' עיקרי הד"ט חא"ח סי' ט' אות ל"ב שכ' בשם הרב אור לו בציון סי' ר"ך שהק' דא"כ אם לא התפלל ונזכר אחר הברכה שלא התפלל יתפלל ולא יהיה הפסקה וכן קשה להרמ"א דבסי' רע"א ס"ה פסק דאם שכח להבדיל עד אחר שבינר המוציא יאכל ואח"כ יבדיל ואמאי הלא אסור לאכול עד שיבדיל ולא תהיה הבדלה הפסקה בין ברכה לאכילה והצ"ע עכ"ל ולי ההדיוט דבריו תמוהים דהרי בגביל לתורי גופיה דקי"ל דלא הוי הפסק היינו לדיעבד דאם אמר גביל לתורי לא הוי הפסק אבל לכתחלה אסור לומר פן וכמ"ש הרמ"א בסי' קס"ז ס"ו ואף דעת מרן פן הוא כמ"ש

בְּאִנְיָן בְּמִכְתָּב לְחִזְקִיָּאוֹ בְּחֶלֶק הַתְּשׁוּׁוּׁ ס״ה ע״שׁ וּ״כ מֵאֵי קֹאֲמֵר דְּאֵם גְּזַפֵּר אַחַר שְׁבִירָה שְׁלֵא הִתְפַּלֵּל יִתְפַּלֵּל וְכוּ׳ הֲלֵא לְכַתְחֻלָּה וְדַאי אָסוּר לְהִפְסִיק.

גַּם מֵה שֶׁהָק׳ עַל הַרְמָ״א לִק״מ דְּהַרְמָ״א פֶּתַח מִיְלֻתָּא בְּטַעְמָא לְחֶלֶק בֵּין קִידוּשׁ לְהִבְדָּלָה דְּבִקִּידוּשׁ אִם אַחַר שְׁבִירָה הַמוֹצֵיא גְזַפֵּר שְׁלֵא קִדְשׁ יְקַדְשׁ עַל הַפֶּת אֲבָל בְּהִבְדָּלָה אִם אַחַר שְׁבִירָה הַמוֹצֵיא גְזַפֵּר שְׁלֵא הִבְדִּיל אִין לֹו תְקַנָּה לְהִבְדִּיל לֹא מִשׁוּם דְּהוּי הֶפְסֵק אֲלֵא מִשׁוּם דַּא״כ הוּ״ל מְבַדִּיל עַל הַפֶּת וְקוּ״ל דְּאִין מְבַדִּילִין עַל הַפֶּת וְלֹא הַגְּזַפֵּר פְּלֵל בְּדַבְרֵי הַרְמָ״א שֶׁהוּא מִשׁוּם הֶפְסֵק.

וְאִם הִיָּה גְזַפֵּר פֶּן לֹא הִיָּה קִשְׁיָא מִיְדֵי לִפְמ״ש דְּאִף דְּלֵא הוּי הֶפְסֵק הִיָּינוּ בְּדִיעְבַּד אֲבָל לְכַתְחֻלָּה אָסוּר לְעֲשׂוֹת פֶּן וְיִוְתֵר הִי״ל לְהִבְיָא מ״ש הַמַּג״א בְּסִי ער״א ס״ק י״ב בְּשֵׁם מוהר״ם דְּאֵם יְבַדִּיל הוּי הֶפְסֵק אֲלֵא דְאֵם הִיָּה רֹאָה דְּבִרֵי הַמַּג״א מְעִיקְרָא לֹא הִיָּה ק״ל פְּלֵל דְּשֵׁם כ׳ לְחֶלֶק דְּגַבִּיל לְתוֹרֵי דְּלֵא הוּי הֶפְסֵק הוּא מִשׁוּם דְּמֵאֵי דְּאָסוּר לְאָכֹל קוֹדֵם שְׁיֵאֲכִיל הוּא מִשׁא״כ מֵה שְׁאָסוּר לְאָכֹל קוֹדֵם שְׁיֵבַדִּיל ע״שׁ וּ״כ בְּהִבְדָּלָה שְׁפִיר הוּי הֶפְסֵק אִם יְבַדִּיל קוֹדֵם שְׁיִטְעוֹן וְכֵן בְּתַפְלָה דְּוִדַּאי מֵה שְׁאָסוּר לְאָכֹל קוֹדֵם שְׁיִתְפַּלֵּל אִינוּ אֲלֵא מְדַרְבְּנָן סו״ד דְּבִרֵי הַרְבַּ הַגְּ״ל צ״ע לַענ״ד: שׁוּב עֵינֵינוּ בְּגוֹף דְּבִרֵי הָאוּר לֹו בְּצִיּוֹן (שְׁבַסו״ס אוֹר גְּעֻלָּם) וְנִרְאִיתִי שְׁבַמַּח״כ הַרְבַּ עַה״ד לֹא הֶעֱתִיק יָפָה שֶׁהוּא פֶּתַח בְּשֵׁמוֹ יִתְפַּלֵּל וְלֹא הוּי הֶפְסֵק וְכוּ׳ כַּמֶּשׁ״ל אִף בְּאֲמַת שָׁם לֹא כ״כ אֲלֵא כ׳ בְּזַה״ל א״כ אִם גְּזַפֵּר לְאַחַר בְּרַפְתָּ הַמוֹצֵיא שְׁלֵא הִתְפַּלֵּל וְהִתְפַּלֵּל בֵּין אֲכִילָה לְבִרְכָּה (צ״ל בֵּין בְּרַכָּה לְאֲכִילָה) הִי״ן גִּימָא הוֹאִיל וְאָסוּר לְאָכֹל קוֹדֵם שְׁיִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה צְוִרָה אֲכִילָה הִיא וְלֹא לְהִיָּה הֶפְסֵק בְּאִנְיָן שְׁלֵא יִצְטַרֵּף לְחִזְקוֹר וְלְבִרָה אַחַר הַתְּפִלָּה וְהוּא דְּבַר תְּמוּהָ מְאֹד עַכ״ל הִרִי דְּלֵא בָּא לֹוּמֵר דְּלְכַתְחֻלָּה גְזַפֵּר לֹו שְׁיִתְפַּלֵּל בֵּין בְּרַכָּה לְאֲכִילָה רַק קֹאֲמֵר דְּאֵם בְּדִיעְבַּד הִתְפַּלֵּל לֹא יִהְיֶה הֶפְסֵק וְהִיָּינוּ מִמֶּשׁ פְּדִין גַּבִּיל לְתוֹרֵי (וְגַם קוֹשְׁיָא זֹו לַענ״ד לֹא ק״מ דְּאִימָא הִכִּי גְמִי דְּלִפִּי דְּעַתּוֹ דְּאִיכָּא בְּהָא אִיסוּר תּוֹרָה אִם הִתְפַּלֵּל לֹא הוּי הֶפְסֵק וּבְדוּחַק אֲפֻשֵׁר לִיִּישׁב דְּבִרֵי בְּזַה וְכִבֵּר גְּרָגֵשׁ שָׁם מִמ״ש מוהר״ם לְחֶלֶק בֵּין דְּאוֹרֵי״ן לְדַרְבְּנָן וְכִי דְּגַם הָא דְּאָסוּר לְאָכֹל קוֹדֵם שְׁיִתְפַּלֵּל הוּא מְדַאוֹרֵי״ן וְאִין גַּלְע״ד פֶּן וְאִי״ה יִתְבָּאֵר בְּמִקוּ״א (עֵינֵינוּ לְקַמֵּן אוֹת שְׁמ״א) אֲלֵא דְּאֲכַתִּי קִשְׁהָ מֵאֵי ק״ל מְדַבְרֵי הַרְמָ״א סִי ער״א וְאִיף מוֹכַח מְדַבְרֵי דַס״ל דְּאֵם הִבְדִּיל הוּי הֶפְסֵק פִּי הִיכִי דְּתַקְשִׁי לִיָּה דְּלֵא לְהִיָּה הֶפְסֵק וּבִיּוֹתֵר תְּמוּהָ מ״ש שָׁם וְ״ל וּ״כ אִף בְּתַפְלָה הוּא אָסוּר מְדַאוֹרֵי״תָּא מְקַרָּא דְּלִ״ת עַל הַדָּם א״כ גַּם הֵתֵם גִּימָא דְּהוֹאִיל וְאָסוּר לְאָכֹל קוֹדֵם הַתְּפִלָּה תְּפִלָּה צְוִרָה אֲכִילָה הִיא וְלֹא יִהְיֶה הֶפְסֵק וּבְאֲמַת אֲלִיבָא דְּדִינָא הוּי הֶפְסֵקָה דְּהָא אֲפִילוּ בְּהִבְדָּלָה פֶּסֶק רְמ״א הַגְּ״ל דְּהוּיִהֶפְסֵק כ״ש בְּתַפְלָה וּ״כ קוֹשְׁיָא הַגְּ״ל בְּמִקוּמָה עוֹמְדָת עַכ״ל וְ״ז לְהִבִּין הִיכִי יְלִיף בְּק״ו תְּפִלָּה מְהִבְדָּלָה הֲלֵא לִפִּי שְׁיִטְתוֹ דְּקוֹדֵם הַתְּפִלָּה אָסוּר מִה״ת א״כ שְׁפִיר י״ל דְּאִף דְּהִבְדָּלָה הוּי הֶפְסֵק תְּפִלָּה לֹא הוּי הֶפְסֵק לִפִּי מֵה שְׁחִילֵק מוהר״ם בֵּין דְּאוֹרֵי״ן לְדַרְבְּנָן וְתַמְיָהֵנִי עַל הַרְבַּ עַה״ד שֶׁה״ד בְּשִׁתִּיק׳ וְלֹא יְעִיר מְפָל מ״ש בְּעִנְיֹוֹתֵינוּ וְאִיבְרָא דְּמֵה שְׁהֶעֱתִיק בְּשֵׁמוֹ בְּלִשׁוֹן יִתְפַּלֵּל וְכוּ׳ דְּמִשְׁמַע דְּעַל לְכַתְחֻלָּה ק״ל וְאִילוּ עֵינֵינוּ הִרְאוּת אֲשֶׁר לֹא כֵן הוּא בְּדַבְרֵי כַּמֶּשׁ״ל יֵשׁ לִיִּישׁב קִצְתָּ דְּאַחַר שְׁרָאָה מֵה שְׁהוֹקְשָׁה לֹו מְדַבְרֵי הַרְמָ״א הִבִּין בְּדַעְתּוֹ דְּגַם עַל לְכַתְחֻלָּה ק״ל כְּדִק״ל מְדַבְרֵי הַרְמָ״א וּ״ש וְהִתְפַּלֵּל ל״ד אֲלֵא פְלוֹמֵר יִתְפַּלֵּל וְכוּ׳ אֲלֵא דְּהִיא גּוֹפָא קִשְׁיָא דְּאִיף יִתְכֵן לְהַקְשׁוֹת דִּיעֲשֶׂה פֶּן לְכַתְחֻלָּה וְכֵן לֹא יַעֲשֶׂה כַּמֶּשׁ״ל וּמְצַאתִי בְּס׳ דְּבִרֵי מְנַחֵם סִי קַס״ז סוֹף אוֹת י״א שֶׁה״ד הַרְבַּ עַה״ד הַגְּ״ל וְכוּ׳

ולע"ד יש ליישב קצת עפ"י מ"ש הרמ"א דלכתחלה לא יפסיק וכו' וכ"כ הלבוש וכו' וכ"כ רש"י בס' האזרה והרמ"ע בס' אלפסי זוטא כמ"ש בקונט' אחרון שבברכ"י ע"ד הרמ"א הנ"ל וכו' ולא ידעתי למה כתב י"ל קצת וכו' דמשמע דאינו אלא שליש ישוב ובאמת הוא ישוב שלם ונכון ועוד הקשה שם שלא הנפיר באל"ב הנ"ל דברי מוהר"ם שהביא המג"א וכו' וכתב פן לפי שלא ראה בגוף הס' שלא נמצא אצלו ובאמת פבר הביא דברי מוהר"ם אלא שדבריו תמוהים כמ"ל ובעיקר דין זה דגביל לתורי דלא הני הפסק אם יש לחלק בין אכילה לשתיה האריה הרב דברי מנחם שם בדברי רבני האחרונים כזה עי"ש: ומצאתי בשו"ת פתב סופר א"ח סי' ל"ב שהאריה בעניינים אלו ותוד"ק הוא דהעיקר דאפי' טעימה אסור דלא כדקדוק הט"ז דטעימה שרי מדאמרו אסור לאכול וכו' דהא העיקר הוא נוסחת הרי"ף והרא"ש דגרסי אסור לטעום.

דהא קי"ל גביל לתורי לא הני הפסק ואי שרי לטעום ליטעום ולא ליפסוק. ובמ"ש המג"א בשם סה"ק לחלק בין אכילה לשתיה דבשתיה אדם קודם לבהמתו מלבד דמצד המושפל אין לחלק מוכח דלא פותיה פיון דטעימה אסורה ה"ה שתיה ועל ראית סה"ח ממ"ש רבקה שתה וגם גמליה וכו' כתב שעיקר החילוק בזה הוא מה ששמע מאביו הג' חת"ס דדוקא אדם בשלו משלו בהמתו קודמת שמזונותיו עליו וכו' אבל אחר הנותן לחברו במתנה א"צ לתת לבהמת חברו תחלה והמקבל מותר לו להקדים אכילתו או פשאי לבהמתו פלל פיון שתלוי במי שנותן לו ואינו ברשות עצמו.

ולחברו הנותן רשות הוא ותלוי ברצונו ונסתפק בכת"ס לענין אכילת מצוה סעודת שבת ויו"ט אם אסור להקדים שלו לבהמה דקרא לא מייירי אלא באכילה דרשות. ונמשך מזה להסתפק במה דקי"ל גביל לתורי לא הני הפסק אם גם בשבת ויו"ט הדין פן דאם נאמר דאין אסור לאכול קודם בהמתו בשבת א"כ גבי"ל הני הפסק וכו' בסוף תשובתו דיש להחמיר בפניהם להקדים לבהמתו בשויו"ט ושלם להפסיק בין ברכה להמוציא בגבי"ל ואם הפסיק סב"ל או י"ל פיון דאין ברור לנו אם בשויו"ט יש אסור לאחר מזונות בהמתו ולכתחלה ודאי אין ראוי לאחר שוב הני גבי"ל צורך המוציא וסעודה ומותר לומר בשויו"ט גביל לתורי לכתחלה כנלע"ד והדברים ישרים וכו' ע"כ והנה מה שמחלק החת"ס עיין בעיקרי הד"ט סי' ט' אות ל"ב שדנר בזה ועיין בדברי מנחם שם מ"ש ע"ד.

ומ"ש הכת"ס דבשויו"ט פיון דלכתחלה אין ראוי לאחר מזונות בהמתו הני גביל צורך סעודה ומותר לומר בשויו"ט גבי"ל לכתחלה פבר פתבתי למעלה (בד"ה והנה מטעם ובד"ה שוב) דמבואר בדברי הפוסקים דלא אמרו גביל לתורי לא הני הפסק אלא לדיעבד אבל לכתחלה אסור להפסיק וא"כ אף להצד שגם בשויו"ט יש להקדים של בהמתו שפן נראה באמת מסתמיות דברי הפוסקים מ"מ ודאי דאין להתיר להפסיק ולומר גבי"ל לכתחלה ודברי הג' כת"ס בזה צ"ע: קא אין משגיחין בבת קול עיין להראשונים הובאו ביה"ה יוסף א"ח סי' י"ד אשר למדו מעובדא דפ' הספינה ד' ע"ד דנפק ב"ק ואמר דביתהו דר"ח דעתידה למשרי תכלתא וכו' דאשה כשרה בעשיית ציצית ולכאורה הוא תמוה דאין משגיחין בב"ק ועיין בשו"ת אור לי סי' ע"ז מ"ש בזה ועי"ש בס"ק"ב אבות הראש ח"א ד' קע"ג ע"ב ובעיקר סברת הרב מוהרמב"ח אם בספק דמציאות משגיחין בבת קול שהובא שם באור לי עיין לעיל אות צ"ד: קב אגב עיין ארעא דרבנן אות תקפ"א

דמטלטלין דנקנין באגב הוא מדר' וקה' פתוב אצלי דמהרמב"ן ששהביא הא"ז למצינעא ל"ד מ"ז ע"ב שכ' דלר"י דאמר משיכה מדר' וד"ת מעות קונות מתנת מטלטלין נקנית בתליפין או תצר או אגב והוכיח הרב יעיר און במע' הקו"ף אות ט"ז דנקנין סודר להרמב"ן הוא מה"ת א"כ פמו כן יש להוכיח לקנין אגב ואחר פמה שנים מצאתי להרב מוהריט"א הו"ד בקהלת יעקב אות ל"ב שכ"כ עי"ש ונדברי הרמב"ן הללו נעלמו מהרב חת"ס א"ח סוס"י קי"ז ד"ה מ"ש מעלתו וכו' דרפא בידיה בנדעת הרמב"ן אי ס"ל קנין אגב דאורייתא כיעי"ש ונהלא מדברי הרמב"ן הללו מוכח דס"ל דמדאורייתא הוא נענין להרבנים דרף הפלך ק"א ע"ב ד"ה וכו' אהלי יהודה ד' כ"ה מזל שעה ד' פ"ב ע"א ומשנת ר' אליעזר בח"ב בזכרונות ד' כ"ע ע"ג אות יו"ד ישועות יעקב סי' תמ"ת סק"ה אור לי סי' ל"א אות ל"ד מ"ז מ"ט ולקמן אות ק"ד וקי"א: קג אין מעבירין עה"מ הרב חיי אדם פלל י"ג בקונטרס נשמת אדם אות ב' כ' בפשיעות דהוא מדאורייתא פדמוכח מתוס' יומא ל"ג ד"ה אין מעבירין ולא זכר שר דברי הרדב"ז בחדשות דכ' בסי' תתק"ט דאינו אלא מדרבנן וייחס פן לרז"ל התוס' יומא ל"ג ד"ה עבורי דרעא וכו' נענין חיי הריטב"א יומא שם בההיא דעבורי דרעא דקאי בפשיטת התו' וא"כ גם הוא ו"ל ס"ל דהוי מדרבנן נענין להרבנים עושה שלום ד' קי"ט וככא דשביט ד' נ"ג ע"א שכן דעת מרן הב"י בא"ח סי' כ"ה בדין המניחים תפילין בתוך הטלית וכו'.

אכן מרש"י יומא ל"ג ע"א ד"ה אלא לר"י וכו' מוכח דהוי מדאורייתא דאי אינו אלא מדר' מצינו למימר שפיר דנפסקיה בדישון מזבח הפנימי אלא נדאי מדאורייתא היא ומשו"ה מוקמינו קרא דבבב"ק בבב"ק ביהכי נענין בחי' הריטב"א שדחה פי' הגאון והסכים לפירש"י.

נענין יעיר און אות טו"ב דמוכח מתוס' יומא דהוי מדאורייתא וכן מסיק הה"ח בארעא דר' ובקהלת יעקב עמד ע"ד הרדב"ז שכ' דאינו אלא מדר' נענין גזע ישי סי' ט"ו דמסיק פן ומה שהכריחו להרדב"ז פבר דחו הקרח זה כמ"ש הרב יעיר און.

גם מה שהכריח הרב פכא דשביט מדברי מרן הב"י י"ל עפ"י מ"ש בארעא דר' אות א' בכונת תוס' יומא דהינו משום דאיכא תרתי וקו' לאות וקדר ולטוטפות ועוד כ"ז שפין עיניו וכו' עי"ש וק"ל נענין למ"מ בס' מנחה טהורה ד' פ"ה דשקו"ט אי הוי מדאורייתא ולהרב המגיה בשו"ת מוהר"י מברונא סי' קצ"ד ובנהר שלום סי' קמ"ז אות ב'.

נדע דבעיקר הפלל פתב הרב זרע יעקב סי' א' ד' ב' ע"ב דלא אמרינו א"מ עה"מ אלא בדבר המוכן ומתקון שאין צריך שום תיקון מחדש או שיהתיקון עצמו מצוה פדישון המנורה אבל דבר שצריך הכנה ותיקון פל שלא הוכן עדיין ליכא משום אמעה"מ וה"ד הרב מעשה אברהם חא"ח סס"י ל"ב וכתב דמ"ש הרב גזע ישי בסי' י"ט ע"ד הזר"י ה"ל דבריו מגומגמים: קד אגב אי קנין אגב מדאורייתא נענין מש"ל באות ק"ב ונהה התוס' קמא י"ב ד"ה אנא כ' דהוא מדר' ועמדו ע"ד שלמים וכן רבים מפמה דוכתי בש"ס דמוכח בהיפוף מדברי התוס' אהדי מרן מוהריט"א בס' קהלת יעקב בתו' דר' אות ל"ב כ' לחלק בין מקר למתנה וכמתנה לכ"ע אגב מדאורייתא יעיש"ב ועפי"ז י"ל מה שהק' הוא עצמו בס' הלכות יו"ט ברפ"ב דבכורות ע"ד הרב בה"ז הובא בנ"ש סי' ל' יעי"ש (בד"ה וכבר ראיתי וכו') ולפי חילוק זה י"ל דס"ל להרבה"ז דפרוטה היא לקנות המקום ואון הבכור

נקנה במתנה באגב ודו"ק ובלא"ה י"ל דהרבה"ז ס"ל דרי"ו ס"ל פדעת הריטב"א דאגב דאו' כמ"ש בתו' דרבנן נשם.

והרא"ש דס"ל דהוא דר' הרי ס"ל דקנן דרבנן מהני לשל תורה כמ"ש בקה"י אלא דבהא מצינו דמיחלפא שיטתיה דבתוס' דרבנן אות קטן מניחם להרא"ש דקנן דר' לא מהני לשל תורה וכ"כ נשם באות ק"ע ועכ"פ לפי חילוקו בין מקר למתנה י"ל שפיר פאמור ועיין שואל ומשיב בח"א סי' ר"ה ולקמן אות קס"ד מכס"ן פלל קכ"ה בפסקאות ח' בשם הרב שעה"מ פ"ג דמכירה מ"ש בסברת הריטב"א הנז"ל וחת"ס ח"ו שרשמתי לקמן אות ק"ט ודוק: קה אגב אי מטלטלין נקנין אגב קרקע מןשפך עיין ח"מ רס"י ר"ב ובשו"ת שואל ומשיב ח"א סי' ר"ה הביא הרב השואל דל"מ ממ"ש בב"מ ד' מ"ו הנה עומד בגורן וכו' והרב המחבר דחה דלא הנה לו מעות לשפור ולא חשיב גברא ערטילאי וכו' עי"ש ולכאורה תמוה דהא שכירות אינה משלמת אלא לבסוף אולם עיין להרב חת"ם א"ח סי' קי"ז ד"ה שוב ודוק ועיין מוהרימ"ט ח"מ סי' פ"ג דל"מ והרב מזלשעה בפ"ד מהל' זכיה ה"ח שקו"ט ע"ד וע"ד הרב דברי אמת ומוכח מדברי הרב נמק"י בעובדא דאיסור גיורא דמהני ועיין חת"ס א"ח סי' קי"ג ד"ה ועפ"ז ושו"ת הר הפקמל סי' י"ג הובא בשערי תשו' סי' תמ"ח סק"ח לקמן בסמוך ובאות ח"ק ובס' חתן סופר ד' מ"ט אות ב' קו אגב אי מהני בקרקע מןשפך כתב הרמ"א בח"מ סי' ר"ב ס"ז בשם תשו' הרשב"א דקונה ועיין בש"ך ובאה"ט בסק"ב ק' על הי"א שהביא רי"ו דלא מהני ולמה יגרע שאלה משכירות וע' דגמ"ר הו"ד בפ"ת נשם דמדברי התו' שהביא הש"ך גבי עובדא דר"ג וזקנים יש להוכיח דלא מהני ועיין בשו"ת שו"מ ח"א סי' ר"ה דהרב השואל הסביר לחלק בין קרקע מןשפך למןשפך דלא ליהני והר המחבר לא נחה דעתו בזה ובשו"ת בגדי ישע א"ח סי' א' אות ה' ד' ב' ע"א רצה להוכיח דלא מהני ודחהו אלא שכ' שהוא דוחק גדול והצ"ע ונשם בסי' ד' ד' ג' ע"ג ד"ה עוד וכו' הביא מ"ש המחצ"ה בסי' תמ"ח סק"ד דמהני להקנות הקמץ אגב חדר השואל והוא כ' ע"ד דאף דהרמ"א נש"ך ס"ל דמהני לקנות אגב קרקע שאול הקצה"ח דחה דברי הש"ך ומסיק דדברי הי"א שברי"ו הם נכונים עי"ש ובמטה אהרן ד' ל' ע"ג הביא תשו' הרשב"א (שפסקה הרמ"א) דמהני שאול ושכ"כ בעה"ת שער מ"ג ח"א סי' י"ב ושכ"כ בעל העיטור במאמר ג' והריטב"א בחי' לב"מ לד' מ"ז הובא באס"ז נשם והרמב"ן בחי' לב"ב ד' מ"ד בד"ה פגון שלקח ומכר לאלתר.

ושכ"ד הטוש"ע בסי' קי"ג ס"ב ושקו"ט בכ"ז ובד' ל"א סוף ע"ב כ' דדברי אמת קונטרס ז' כ' בשם מוהרימ"ט דשאול ל"מ באגב והביא לו סייעתא מההיא דהנה עומד בגורן דאוקימנא בגורן שאינו שלו והא מסתמא הוא שאול אלא נדאי דלא מהני שאול והמט"א כ' לדחות ראיתו וכ' שגם בדר"ך הפל"ך (בד' ק"א ע"ג) כ' לדחות פן ושוב הביא דברי הרשב"א בחי' לכתרא בכ"י בפ' מי שמת בסוגיא דאיסור גיורא דאמר' ולקני ליה אגב ארעא דלית ליה ארעא כ' וז"ל תמיה לי והא אדם מקנה אג"ק מןשפך או מןשאל וגיורא ג"כ יקנה אג"ק מןשאל או מןשפך ששוכב עליה שהוא שכור או שאול ואפ"ך ששכרו או שאלה לזמן ועבר הזמן ע"כ ובאופן זה הוא מה שדחה הבגדי ישע את ראיתו מב"ב ד' מ"ד ע"ב עי"ש ואחר שראינו שהקשר ישוב זה בעיני הרשב"א אין זה מן הדחק ועכ"פ דעת כל הראשונים הנ"ל דקרקע בשאלה ומטלטלין במקר או מתנה מהני

וְצָדְקוֹ דְּבָרֵי הַמַּחֲצֵה שְׂיָכוֹל לְהַשְׁאִיל הַמְּקוֹם לְהַנְּכָרִי וּלְהַקְנוֹת לוֹ הַמְּטַלְטְלִין אֲגַבּוּ וְעֵינָיו
מֵה שְׂפַתְבָּתִי בְּקוֹנָט' אֲסִיפֹת דִּינִים מֵעַר' חֲמִץ וּמִצָּה סִי' ט' אוֹת ד' וְעַתָּה הַשְּׂגָתִי ס' הַמְּאִירִי
לְשִׁבֹת וּבְסוּה"ס נְדַפֵּס שְׂיוּרֵי א"ז ל"ב וּבְסוּגֵיָא דְּאִיסוּר גִּיּוֹרָא הַנָּ"ל בְּמֵאֵי דְּאִמְרֵי' אִי
אֲגַב אַרְעָא לִית לִיה אַרְעָא פְּתַב בְּשֵׁם הָרָא"ש תִּימָה אֲמַאי לֹא קָנָה קַרְקַע פֶּל שְׁהוּא אוֹ
יִשְׁפִיר אוֹ יִשְׁאֵל וּי"ל דְּלֹא מִצָּא אָדָם שְׂיָקְנָה לוֹ שְׁלֹא יִקְפִיד רַבָּא עָלָיו וְהַמְּקוֹם שְׁהִיָּה דָר
בוֹ אִימּוֹר פְּלִתָּה שְׂכִירוֹתוֹ עַכ"ל הִנֵּה מְבֹרָךְ דְּגַם דַּעַת הָרָא"ש דְּמַהֲנֵי אַג"ק מְוִשְׁאֵל וְעֵינָיו
בְּסַפֵּר חֲתַן סוֹפֵר ד' מ"ט סוּע"ד: וְאִם עָשָׂה שְׁלִיחַ לְהַקְנוֹת מְטַלְטְלִין שְׁלוֹ אַג"ק שְׁל הַשְּׁלִיחַ
אִי מַהֲנֵי אוֹ בְּעֵינָיו שְׂיָהֲנֵי קַרְקַע שְׁלוֹ עֵינָיו בְּמַק"ח סִי' תַּמ"ח סַק"ט קָרוֹב לְסוֹפּוֹ שְׁהוֹכִיחַ
דְּמַהֲנֵי וּכ"כ בַּס' מְעֵינָיו גָּנִים (עֲצֵי לְבוֹנָה ח"ב) בְּנִימוּקָיו לֹא"ח סִי' תַּמ"ח ס"ג.

וּמְקָרוֹב נִתְפַכְּדָתִי בְּמַתְנַתָּא דְּתוֹר"ה סַפֵּר"א נְהַר פֶּרֶת יוֹסֵף שְׁשַׁלַּח לִי הַמְּחַבֵּר מְנִי"ר הַג'
הַמְּוִפְלָא סַב"ק מוֹהֲרֵי"ר מְסַלְאֲנִים וּמִצָּאֲתִי בְּנִימוּקָיו לְסִי' קַפ"ג שְׁכ' לְהוֹכִיחַ מְעוֹבְדָא
דְּאִיסוּר גִּיּוֹרָא דַל"מ נְאֻנֵי עָנִי פְּתַבְתִּי אֵיזָה הָעֲרוֹת עַל סַפְרוֹ וְגַם ע"ז פְּתַבְתִּי דִּיש לְדַחּוֹת
הוֹכַחְתּוּ עַפ"י מ"ש הָרָאשׁוֹנִים בְּזָה עֵינָיו בְּקוֹנָט' אֲסִיפֹת דִּינִים בְּמַעַר' חֲמִץ וּמִצָּה סִי' ט'
אוֹת ח' וְלֹא הִסְפִיק לוֹ הַזְּמַן לְהַשִּׁיב כִּי נִסְתַּלַּק בְּעוּה"ר תַּנְצַב"ה: קֹז אֲגַב אִי מַהֲנֵי בַש"מ
עֵינָיו תְּשׁוּ הָרֶשֶׁבֶץ"א סִי' תַּתְפ"ב וּבַסַּמ"ע סִי' ר"ן סַקנ"ד דְּלֹא מַהֲנֵי ע"ש הַטַּעַם וּמִדְּבָרֵי
רַש"י קִידוּשֵׁין כ"ז ע"ב ד"ה וְאִמְרֵי לֵה בְּרִיא הִנֵּה נִלְע"ד דְּמַהֲנֵי שְׁכ' אֲבָל חֲלָה לֹא
אֲצַטְרִיף לְהַכִּי דְּדְבָרֵי שְׁכ"מ וְכו' מִשְׁמַע דְּמַהֲנֵי אֲלֵא דְּאִינוּ צְרִיף וְעֵינָיו לְהֵרֵב מִזֵּל שְׁעָה
ד' פ"ב ע"א ד"ה פְּתַב וְכו' שְׁהִבִּיא הִירוּש' בַּפ"ק דְּקִידוּשֵׁין דְּמַהֲנֵי וְהַצ"ע ע"ד הָרֶשֶׁבֶץ"א:
וְאִי מַהֲנֵי אֲגַב בְּמִידֵי דְּהַפְּקָר דַּעַת הַנּוֹ"ב בַּמ"ת א"ח סִי' ס"ג דְּלֹא מַהֲנֵי אֲלֵא בְּדֵאִיפָא דַּעַת
אֲחֶרֶת מְקָנָה וְלֹא בְּהַפְּקָר וְכו' הַג' רֵאשִׁית בִּיכּוֹרִים דְּבַקְצָה"ח סִי' עַר"ה ס"ג הַעֲלָה דְּגַם
בְּהַפְּקָר מַהֲנֵי כְּשֶׁהַמְּטַלְטְלִין צְבוּרִים בְּתוֹכָן וְשֶׁהַנְּתוּבוֹת שָׁם סַק"א וּבְסִי' ר"ב סַק"ב הַעֲלָה
כַּהֲנוּ"ב וְהוּא ז"ל הָאֲרִיף בְּזָה עֵי"ש וְע' בְּשׁו"ת רַמ"ץ א"ח סִי' כ"ד אוֹת י"ד נַר' דְּמַסְכִּים
לְדַעַת הַקְצָה"ח דְּמַהֲנֵי בְּהַפְּקָר: קֹז אֲגַב אִי מַהֲנֵי בְּקַרְקַע מְוִשְׁפֵּר עֵינָיו לְעֵיל בָּאוֹת ק"ה
וּמִתְּשׁוּ הַרְתַּה"ד סִי' ע"ר נְרָאָה קֶצֶת דַּל"מ דְּקָשָׁה אֲמַאי לֹא הַמְּצִיא לוֹ שְׂיָקְנָה הַבְּהֵמָה
לְנִכְרֵי אֲגַב ד"א קַרְקַע וּבְשַׁלְמָא אִי ל"מ מְוִשְׁפֵּר י"ל דְּבַהֲהִיא עֲוֹבְדָא לֹא הִנֵּה קַרְקַע שְׁלוֹ
דְּלֹא פֶל אָדָם זוֹכָה לְהִיּוֹת לוֹ קַרְקַע שְׁלוֹ אִף י"ל דְּאִימּוֹר ס"ל דְּאֲגַב ל"מ בְּנִכְרֵי וּק"ל
וְעֵינָיו לְקַמֵּן בְּסוּמֵף וּלְהֵרֵב מִטָּה אֲהֲרֹן ד' ל' ע"ג: קֹז אֲגַב אִי מַהֲנֵי בְּנִכְרֵי נִסְתַּפֵּק בְּזָה הֵרֵב
מִזֵּל שְׁעָה ד' פ"ב ע"א וּבַסו"ד הִבִּיא מִשֶּׁה"ג פַּר' כָּל שְׁעָה דְּמַהֲנֵי וְעֵינָיו שְׁכַט בְּנִימִין ד'
כ"ב ע"ב וְדְבָרֵי שֶׁה"ג הוֹבָאוּ בַּמַּג"א רַס"י תַּמ"א וְעֵי"ש בְּמַחְצִית הַשְּׁקָל דְּגַם דַּעַת
הָרָא"ש פֶּן וְעֵינָיו שׁו"ת הַר הַפְּרָמֶל סִי' י"ג הוֹבָא בַּשַּׁע"ת סִי' תַּמ"ח סַק"ח דְּפִשְׁטָא לִיה
דְּמַהֲנֵי וְכֵן דַּעַת הֵרֵב חַת"ס א"ח סִי' קִי"ג וְקִי"ז וְעֵינָיו שׁוֹאֵל וּמְשִׁיב ח"א סִי' צ"ג וְסִי' ר"ה
וּבַמַּחֲצָה"ש סִי' תַּמ"ח הִבִּיא דְּהַרְר"י בְּתַנּוּמִים סִי' קַכ"ג כ' דַּל"מ אֲגַב בְּנִכְרֵי וְלֹא הִבִּיא
דְּבָרֵי הַשֶּׁה"ג הַנָּ"ל שְׁכ' לְהִיפֵף.

אִיבְרָא דְּלֹאוּ"ת אַפ"ל דְּאִין סְתִירָה מֵהַשֶּׁה"ג דְּהַפְּקַעַת חֲמִץ שְׂאֵנֵי דְּלֹא בְּעֵינָיו אֲלֵא שְׂיָצֵא
מִרְשׁוֹת הַיִּשְׁרָאֵל וְאִם לֹא יִכְנֹס לְרִשׁוֹת הַנִּכְרֵי מַהֲנֵי דְּלֹא יִהֵא אֲלֵא הַפְּקָר עֵינָיו חַת"ס
סוּס"י קִי"ז אִף לְהֵרֵב מַחֲצָה"ש ק' דַּא"כ מֵאִי מִיִּיתִי מִנִּיָּה וּבַע"כ דְּלֹא ס"ל לְחַלֵּק בְּהַכִּי
וְעֵינָיו שׁו"ת חַת"ס יו"ד סִי' ש"י וְסִי' שִׁי"א וְשׁו"ת בְּגִדֵי יִשְׁעָה סִי' ב' אוֹת ז' ד"ה וְהִנֵּה
רֵאשִׁית בְּתַנּוּמִים נְדוּק וּבַחַת"ס ח"ו בַּחִי לְמַס' ע"ז ד' ע"א ע"א דְּקָדֵק מְדְבָרֵי הַתּוֹס' שָׁם

ד"ה רב אשי דנכרי אינו קונה באגב וכ"מ מתוס' ב"ק י"ב ע"א דאגב לאו דאורייתא ויקרא סמך בעלמא וא"כ מ"ש בנ"ש סי' ל' לא הועיל במה שתקן להקנות באגב.

מ"מ הרמב"ן במלקמות בסו' דהרהינו פשיט"ל דקונה באגב וכ"כ שה"ג וכו' ע"כ ומדברי הנו"ב במ"ת א"ח סי' ס"ג מתבאר דנכרי מהני אגב קרקע עי"ש לענין חמץ ובחת"ס ח"מ סי' ס"ו כ' פבר הוכיח הקצה"ח סי' קכ"ג דמהני ואני מצאתי פן להדיא ברמב"ן במלקמות בסוגיא דהרהינו ע"כ ומדברי הראשית ביפורים שרשמי באות ק"ז משמע דכולהו מודו למאי דמשמע מהנו"ב דמהני אגב לנכרי במידי דאינו הפקר ודע דמ"ש לעיל ע"ד המחצ"ה ה"ה טרם שראיתי דברי התנאים אף שוב בא לידי ס' התנאים וראיתי שפירש בדבריו דגם בקמץ ס"ל דל"מ אגב בנכרי ועיין בפ"ת ח"מ סוס"י קכ"ג שבקצה"ח השיגו וכו' ובס' פרת יוסף להג' מסלאנים סוס"י ט"ו ובס' חתן סופר ד' נו"ן אות ד': קי אין הולכים בממון אחר הרוב היינו פשוטען לזכות עצמו ואומר אני מהמיעוט אבל בספק דמציאות אזלינן בתר רובא אף בממון הרב גה"מ ה"ד הרב יד מלאכי בכללי הדינים אות ק"ג ואמ"א ולכאורה מתשו' הרתה"ד סי' שי"ד משמע איפקא דאי לא דליפא חזקה לא הנה אזלינן בתר רובא אפי' בספק דמציאות וי"ל בתשו' מוהרי"ל הובא בש"ך ח"מ סי' רצ"ב ס"ק כ"ט וצ"ע: קיא אגב אם הוא מדאורייתא רשמי לעיל אות ק"ב וראיתי להרב דר"ך המלך ד' ק' ע"ג שכ' דרש"י בגטין ד' ע"ז ע"ב בההיא דתיחוד ותפתח ס"ל דהוי דאו' ושם בד' ק"א ע"ב כ' דכן מוכח מהרמב"ן והרשב"א והר"ן מדלא הק' על רש"י דאגב דרבנן עי"ש ונעלם מהרב דהרשב"א בחי' לב"ק די"ב כ' להדיא דהוי מדרבנן וקרא אסמכתא הוא עיין בקהלת יעקב אות ל"ב וגם בעיקר הוכחתו מדברי רש"י ה"ל עי"ש בקהלת יעקב בד"ה אמנם וכו' וק"ל ונזדמן לידי ספר חתן סופר לנכד הג' חת"ס וראיתי בד' ע"ז ע"א שפתב שראה כתוב בשם מר זקנו דהוכיח מדברי רש"י דגטין ה"ל דהוי דאורייתא וכן ממה שלא הק' עליו הר"ן מזה וכדברי הרב דר"ך המלך וגם מעיניהם נעלמו דברי הרשב"א ה"ל דאף דסובר דהוא מדרבנן לא הק' עליו מזה משום דיש לדחות דמהני מצד אפקיעינהו כמ"ש שם או מטעם אחר ואם פן גם מהר"ן אין הוכחה דס"ל דהוא דאו' פמוכן עוד כתב בחתן סופר שם דנ"ל דהא דאגב אם הוא מדאורייתא תלי בפלוגתא בקנין משיכה למ"ד דמשיכה במקרה הוא מדרבנן אם גם במתנה הדין פן דלמ"ד דמשיכה גם במתנה מדרבנן א"כ קנין אגב הוא מדאורייתא למ"ד דמשיכה במתנה מהני מדאורייתא י"ל דקנין אגב מדרבנן עי"ש ולקמן במענ' המ"ם אות ע"ב הבאתי מ"ש הג' חת"ס דלרש"י גם במתנה לא מהני משיכה ואם פן לדעתו אגב מדאורייתא ואתי שפיר מה שהוכיחו הפוסקים ה"ל מ"ש בההיא דתיחוד ותפתח דס"ל דאגב דאורייתא וק"ל: קיב אם יבא אליהו ויאמר אין שומעין לו עיין להרב ברפי יוסף א"ח סי' ל"ב מה שהק' ע"ד הרשב"א בחי' למנחות ל"ד מ"ה בההיא דפרשה זו עתיד אליהו לדורשה וכו' והרב דרכי שלום ד' ק"א ע"ב תי' דדוקא להורות איסור והיתר אין שומעין לו דלא בשמים היא אבל אם נסתפק בהבנת הכתובים שומעין ואחר המח"ר אינו נכון דכיון דלפי פירוש הכתובים תורה יוצאה לאיסור או להתיר לטהר או להקפד וכיוצא ודאי דאין שומעין לו ועיין לעיל באות צ"ד ומה שהק' הרב מוהר"ץ הירש"ח בהגהותיו על הש"ס בסוטה ד' ד' ע"ב אמ"ש בש"ס ואבע"א סוד ה' ליריאיו עי"ש י"ל עפ"י מ"ש מרן חיד"א ביעיר און אות ט"ו על ר"י שהיה שואל מן השמים עי"ש ועיין

למוהר"ץ הנ"ל בְּהַגְהוֹתָיו רִישׁ בְּרָכוֹת וי"ל ע"ד מְש"ס שְׁבַת ד' ח"ק דְּפָרִיזָה מֵאֵי אִם יָבֵא אֵלָיָהוּ עי"ש בְּרִש"י וּמֵאֵי ק"ו דְּלָמָּא מְשֵׁם רַבּוּתָיו קָאָמַר וי"ל דא"כ מַה בֵּין אֵלָיָהוּ לְחַכְמָא אַחַר וְלָמָּה לִיָּה לְמִיתָלֵי בְּאֵלָיָהוּ וְעֵינֵין בְּרַכ"י יִשְׁם שְׁהֵק' פִּיּוּצָא לָזָה וּכ' דִּי"ל וְאַפְשָׁר דְּהֵינּוּ כְּדָאָמְרֵן וְע"ש לְמוֹהַר"ץ הַנֶּ"ל בְּהַגְהוֹתָיו לַב"ק ד' ט"ו מַה שְׁפָתַב ע"ד הַתּוֹס' דְּדַבְּרָה הֵיטָה דְּנָה עַפ"י הַדְּיָבוּר מְהָא דְּלֹא בְּשָׂמִים הִיא וְרֵאִיתִי בְּס' נְחֻמָּד דְּרַכִּי הוֹרָאָה בַּח"ב ד' ו' ע"ב הָאֲרִיזָה בְּעֵינֵין זֶה וְהוֹכִיחַ מְש"ס עֲרוּבִין ד' מ"ה עַל פְּסוּק וַיִּשְׂאֵל דָּוִד בַּה' מֵאֵי קָבְעֵי וּכּו' הָרִי ב"ד שֶׁל שְׂמוּאֵל, הָרַמְתִּי קַיָּים וּכּו' דְּדוֹנָקָא בְּדֹאִיפָא ב"ד בְּאַרְעָא לְמִילָף מִיְגִיָּה הוּא דְּאָמְרִינֵן לֹא בְּשָׂמִים הִיא עי"ש דְּבָרָיו הַנְּעִימִים: קִיג אֵיפָא בְּנִינְהוּ וְזִמְנִין דְּהוּמ"ל א"ב טוֹבָא וְלֹא אָמַר כ"כ הַתּוֹס' בְּכַמְּה דְּוֹכְתִי וְזֶה דַּעַת כַּמְּה רֵאשׁוֹנִים עֵינֵין יָד מְלֶאכֶי סִי תַמ"ח מְקַנָּא בַּמ"ב אֹת עַד"ר יַעִיר אֲזָן אֹת מ"ו יִשְׁרֵי לֵב בְּקוֹנְטָרִים אַחֲרוֹן אֹת קַע"ג וְעֵינֵין שׁו"ת אֹר לִי סִי ס"ד וּבְהַשְׁמָטוֹת לְשֵׁם חַת"ס א"ח סִי מ"ח בְּרַכ"י אַה"ע סִי ט' אֹת ג' בְּעֵי חַיִּי ח"מ ח"א סִי ע"ד ד' ע"ח ע"ד בְּשֵׁם הַר"ב הַתְּרוּמוֹת וּבְדַבְּרֵי הַרֵאשׁוֹנִים שְׁרַמְזָא שְׁעֵינֵין מ"ש בְּקוֹנְטָרִים אֲסִיפַת דִּינִים מַעַר' חֲמִיץ וּמִצָּה סִי ה' אֹת י"ז ד"ה וְהֵרַב שְׁלַחַן גְּבוּהָ.

קִיד אֵיגְלֵי מִיְלָתָא לְמַכְרַע בְּאִינְהָ עֵינֵין אָמְרִי וְחִי הַרֵאשׁוֹנִים בְּזָה עֵינֵין בְּשׁו"ת אֹר לִי סִי ק"ב וּבְהַשְׁמָטוֹת לְשֵׁם. וי"ל יִשְׁרֵי לֵב ד' קכ"א אֹת ו' שׁו"ת שׁוּאֵל וּמְשִׁיב חַיִּיב ח"ג סִי ק"ך וְסוֹס"י קמ"ט הַלִּיכּוֹת יו"ט פ"ח דְּבַכּוֹרוֹת אֹת ע"ו ד"ה וְאוּלָּם רָאָה חַיִּים ד' כ' ע"א שְׁעַר הַמֶּלֶךְ פ"ז מְאִיבוֹת הִי"ב מְקוֹר חַיִּים סִי תַמ"ג סק"ה בְּבִינְאוּרִים: קִטו אֲצַבַּע שְׁאָמְרוּ בְּכָל מְקוֹם הֵינּוּ גְּוֹדֵל וּמְשַׁעְרִין בְּמְקוֹם הַרְחָב עֵינֵין הַרְחֵב"ם הַלְכוֹת תְּפִלָּה פִּט"ו ה"ד וְסוֹפִי"ז מֵהַל' שְׁבַת וּפ"א מֵהַל' צִיצִית וּפ"ט מֵהַל' תְּפִלִּין וּמְרָן הַב"י א"ח סִי י"א בַּד"ה וַיַּעֲשֶׂה נֶקֶב וְעֵינֵין לְהֵרַב יָבֵא הַלּוֹי בְּנִימּוּקִיו שְׁם מ"ש ע"ד מְרָן הַב"י בְּמָה שְׁהִבִּיא מֵהַמְרָדְכִי וְלֹא כ' שַׁכ"כ הַרְחֵב"ם וּמִש"ש לְיִשְׁבַּב קו' זו עי"ש לַע"ד קָשָׁה דְּלֹא מִמִּילָא ש"מ דְּבַעֲיֵין רֹחַב גְּמִי דְּאִילוּ לֹא הִזָּה בָּא אֱלָא לְמַעַט שְׁאָר אֲצַבַּעוֹת הִנְהָ אָמַר דְּאֲצַבַּע הֵינּוּ גְּוֹדֵל וּמֵאֵי רֹחַב הַגְּוֹדֵל דְּקָאָמַר ש"מ תְּרַתִּי וְהַדְּק"ל וְלַעַד"ן דִּי"ל דְּאִין פְּנוּנַת הַרְחֵב"ם לּוֹמַר דְּמוֹדְדִין בְּמְקוֹם הַרְחָב שְׁבוּ וְלֹא בְּהַצָּר שְׁבוּ אֱלָא פְּנוּנַתוֹ שְׁאִין מוֹדְדִין בְּאִנְרָה אֲגוּדֵל אֱלָא בְּרַחְבּוֹ וּמ"מ בְּרֹחַב עֲצָמוֹ לֹא יִדְעָנָא מַה לְמַעְלָה אוֹ לְמַטָּה וּק"ל וְעֵינֵין לְהַרְבֵּנִים תְּבוּ"ש בִּיּוֹ"ד סִי ל"ה ס"ק כ"ד וּמוֹהַר"ש זְלַמֵּן בַּש"ע שְׁלוֹ בְּסִי"ל ל"ב אֹת ס"ג וְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה סִי י"א סק"ד שְׁצִיִּין שׁו"ת בֵּית אֶפְרַיִם לְטְרַפְיוֹת עי"ש הֵלֵא הִיא בְּסִי טו"ב וּמ"ש הֵרַב ש"ת שְׁם בְּבָגַד שֶׁל שְׁאָר מִינִים עַפ"י דְּבָרֵי שׁו"ת בֵּית אֶפְרַיִם לְחַלֵּק בֵּין דָּאוֹ לְדַר' עי"ש בְּמְקוֹם אַחַר כְּתַבְתִּי ע"ד דַּצ"ע אִם יֵשׁ לְהַקְל בְּשְׁאָר מִינִים לְפִי מ"ש הֵרַב יִשׁוּעוֹת יַעֲקֹב ה"ד בְּשׁו"ת אֹר לִי סִי ל"ח ד' ל"ח ד"ה וּבְהוֹרְמְנוּתִיהָ וּכּו' וְשֵׁם כְּתַבְתִּי דְּמַצֵּד שֶׁהוּא שְׁעַת הַדְּחַק גַּם בְּבָגַד שְׁחִיב מְדָאוֹ אִפ' לְהַקְל בִּי"ב גְּוֹדֵלִין שֶׁל מְקוֹם הַקָּצֵר וְאֵיפָא ס"ס ס' אִי ה"ל כַּמ"ד דְּדִי בַּד' אֲצַבַּעוֹת אַת"ל דַּה"ל כַּמ"ד י"ב ס' ה'ל כְּהַרְרִי הַרֵאשׁוֹן וְרַב הָאָר"י הוֹב"ד בְּס' ש"ץ ד' ז"ך סוּע"ד וְעִי"ש בְּאֹר לִי סִי ל"ח בְּשֵׁם הַרְבֵּנִים בֵּית עוֹבֵד וּפְה"ד וּק"ל וְעֵינֵין בְּס' אֶפְרָיוֹן שְׁלֵמָה בְּקוֹנְטָ' שְׁעִינְרִין דְּאִוְרִינִי וְע' בְּס' עֲמוּדֵי אֲשֶׁר בַּד' ס"א ע"ג שְׁהִבִּיא דְּבָרֵי חַח"א כָּלֵל י"ד אֹת ל"ג שְׁנַס' בַּכ"מ שְׁנַזְפֵּר אֲצַבַּע אִם הוּא גְּוֹדֵל וְהִבִּיא מ"ש הַפְּר"ח סִי נ"ו סק"ב וּכ' ע"ד דַּנְעַל"מ דְּבָרֵי הַרְחֵב"ם בְּמְקוֹמוֹת הַנֶּ"ל.

ושכ"כ הא"ז בהל' עירובין סי' קכ"ז והאו"ה הל' או"ה דכשפכותבים הפוס' אצבע ר"ל
גנדל ותמה על הב"ח יו"ד סי' רפ"ו עיש"ב ומ"מ נמצא אינה מקומות יוצאים מהפלל
ופירוש אצבע בהם היינו פשוטות כמ"ש בספר דרכי הוראה בד' י"ט אות ה': קטז אין
נביא רשאי לחדש דבר הכי אמרי' בפ"ק דמגילה ושאר דוכתי וקא דילפינו פמה דיגי
תפלה מדברי עלי וקנה עיין ברכות ל"א ודיגי אבילות בפ"ג דמ"ק מיתקאל וכיוצא לזה
עיין להרמב"ן ה"ד הרב מוהר"ץ הירש חיות בהגהותיו לנדרים כ"ב ע"ב: קיז את לא
דריש היינו לההיא עניינא קא בעלמא דריש זולת פי מסיים הש"ס פדתניא שמעון
העמסוני וכו' תוס' בכורות ד' ו' ע"א ד"ה ור"ש וכ"כ שם הרא"ש בפסקיו וכ"כ התוס'
בשאר דוכתי ונעלם דבר זה מהרב מלא הרועים במ"ב במע' את דהוכיח מסוטה ד' ט"ז
ע"א דר"מ לא דריש את ולדברי התוס' וקרא"ש אין זו הוכחה כיעי"ש וכיוצא לזה פתבו
התים' לדרכת ני"ו ולדרכת אשר עיין סנהדרין י"ד ע"א ד"ה ור"ש ומ"ק ח' ע"א ומנחות
נ"א ע"ב וזבחים ח"י ע"ב קיח אידי אי תני תנא דבר שאינו אמת באידי עיין תוס' במ"ק
ד' כ"ג ע"ב ולמך בכ"מ בפ"ט מהל' שבת ולהרבנים מעשה רקח שם ומקנה אברהם
במ"ב אות מ"ב חנינא וחסדא ח"א ד' יו"ד ע"ג אור לי סי' קכ"ח ד"ה ומאי וכו' ובהשמות
שם וכל התיים אות ל"ד שאגת אריה בשו"ת התדשות סי' י"א דף ט"ו ע"ב ועיין לקמן
אות שמ"ד: קיט אע"פ שיצא מוציא דקי"ל גבי ברכת המצות אם הוא אפילו לבקי עיין
שקו"ט בזה בשו"ת אור לי סי' מ"א ד"ה אף גם זאת ובהשמות שם ואם דין זה דאעפ"י
שיצא מוציא איתיה גם בנשים רבינו עקיבא איגר בתשו' סי' ז' (בד"ה וראיתי עוד) כתב
דמדברי הג' דגמ"ר בסי' ער"א מתבאר דלא נאמר בנשים והוא ז"ל כתב להוכיח דאית'
גם בנשים עי"ש ודברי הדגמ"ר הם לענין אנשים שיצאו ידי קידוש אם יוציאו לנשים
ועיין לידדי אישי פהן גדול הגאון מוהרש"ל מוהר"ל יצ"ו בספר הבהיר בנן שלמה סי'
י"ג ד' י"ז ע"ג וע"ד מ"ש ע"ד הדגמ"ר דחשש לדעת בה"ג שהוקא בבית יוסף סי' ער"א
דהא דאף על פי שיצא מוציא היינו דוקא לשאינו בקי עי"ש משמע מדקדוק לשונו דס"ל
דלדינא לא קי"ל כבה"ג ואם לקו נתפנון במחכ"ת דבריו בזה תמוהים דנדאי קי"ל כבה"ג
והרי שלחן הלכה פסוקה פן בש"ע סי' רע"ג ס"ד (ששם הוא מקור דין זה שסברת
הבה"ג הביאה שם הריב"ה וכתב מרן הבית יוסף שכ"כ הפל בו בשם הרי"א ג עי"ש
ובבית יוסף סי' ער"א לא ראיתי שדבר מזה כמו שיראה הרואה) ומתבאר ממ"ש באור
לי שם דהכי נקיטין ושפן דעת הטור וכוונתו ליישב על פי סברת בה"ג מה שתמה על
דברי הגאונים שהביא שם וכמ"ש הרב ב"ח בסי' ער"ג ס"ב ואף שיש רבנים שהבינו
בדעת הרא"ש דלא ס"ל כבהלכות גדולות מפל מקום פתב הרב ערף השלחן דדעת הטור
נדאי בדעת בה"ג ושהכי נקיטין עי"ש בסי' מ"ו אות ד' ובסי' תפ"ט אות יו"ד דלא פהרב
פרי חדש דס"ל דלא קי"ל כבעל הלכות גדולות בזה עי"ש ומאחר עלות פל זה מסתמא
פל דלא אשפחן להגאון דגמ"ר דגלי דעתיה דלא נקיטין כבעל הלכות גדולות נדאי
מיסתמיך ואזיל בתר פסק מרן בסי' ער"ג ולכן צריך לתקן לשון של זהורית הפהן הגדול
יצ"ו דהדגמ"ר מייירי בנשים בקיאות ומשום דקימא לן דהא דאף על פי שיצא מוציא
היינו דוקא לשאינו בקי וכולי: קכ אחד זה ואחד זה עיין תוס' פתובות ד' כ' ד"ה אחד
ועיין מתני' ר"פ ב"מ וחכ"א אחד מבושל ואחד שאינו מבושל וכו' ולדבריהם הו"ל
למתני' תחלה שאינו מבושל דהוא הפשוט וקאי אפלוגתא שו"ר להרב חנינא וחסדא ח"ב

שהק' פן בשם הרבנים שרשי הים ושער יוסף וכ' דבשרשי הים תי' עפ"י מ"ש התוס' זבחים צ"ב ד"ה אי הכי והוא גרו' כ' דלא דמי עי"ש ולעד"ן דהוא תי' נכון דמהתוס' הנז' לשמע' דניח"ל למינקט במאי דסליק אף שהוא שאינו פשוט וגם עיקר תי' תוס' פתובות פה הוא דכי קאי אקרא או אפלוגתא מזכיר הפשוט תחלה דהיינו אמאי דסליק ת"ק פגון יבנה או אמאי דכתיב בקרא פגון פור או בונה משא"כ בההיא דב"מ אילו הנה תני ת"ק בחלב שאינו מבושל אין מדליקין הנה שניף למתני וחכ"א אהד שאינו מבושל וכו' אבל פיון דדברי ת"ק לא הוזכר שאינו מבושל אהכי ניח"ל למינקט מבושל דסליק מניה ת"ק אף שהוא שאינו פשוט ואין ר"ל דבכה"ג צריף בהכרח למינקט השאינו פשוט דסליק מניה דהא אשפחן במ"ק כ' ע"א גבי אבילות קרובה ורחוקה בהיפך כיעי"ש אלא ר"ל דאינו מקפיד למינקט הפשוט דוקא דאיכא הכי והכי.

ומש"ש בשם הרב שער יוסף ליישב קושניא הנ"ל. עפ"י מ"ש תוס' פתובות ד' מ' ד"ה אהד וכו' באמת שצ"ע דאף אי נימא דהתוס' הנ"ל ס"ל דרף פלל אפי' כי קאי אפלוגתא אין להקפיד מ"מ התוס' דכתובות ד' כ' ודאי לא ס"ל הכי ולדידהו הוא דק"ל ממתני' דב"מ אהד מבושל וכו' ועיין בייעיר און אות פ"ו שכ' דאח"ז לא הונח לו כ"כ תי' זה ולקוע"ד תי' זה אינו מוכן וצ"ע ודע דכלל זה ייחסו ה"ה במשל"מ פ"ב מהל' תרומות הי"ד גם ע"ד האמוראים עי"ש ועיין למ"מ בס' מנחה טהורה ד' פ"ד ע"ג שהק' ע"ד משבת מ' ע"ב אר"י אמר שמואל אהד שמן ואהד מים וכו' דקאי אפלוגתא והו"ל למינקט מים תחלה דהוא הפשוט ולעד"ן דל"ק דמי זה אמר דשמואל שמיע ליה סברת האמוראים שנהלקו באם יש לחלק בין מים לשמן והא איהו סברא דנפשיה קאמר דאין לחלק בין מים לשמן.

ועוד אפשר דחשיב התם דנקט הפשוט תחלה לגבי סיפא דאין היד סולדת בו וכו' עיין פ"צא לזה בדברי המפרשים אמתני' דרפ"ב דפאה. ועיין להרב קהלת יעקב במע"ל ח"ב אות קי"ב דק"ל בעיקר הפלל מסוגייתא דב"ק צ"ג ע"א אהד הצועק וכו' עי"ש ולעד"ן ליישב דמ"ש התוס' דכי קאי אקרא נקיט הפשוט ה"ד היכא דליכא בקרא אלא אהד התנא שונה אותו תחלה שהוא הפשוט משא"כ בההיא תרנוייהו איתנהו במשמע והרגתי וכו' וצועק פתיב בקרא.

ונצעק נעלם ופורענות הצועק ממהר לבא וק"ל ומה שהק' מההיא דאהד המערה ואהד הגומר וכו' לא ידענא אטו מערה וגומר פתיבי בקרא יבמה יבא עליה פתיב ויבא היינו מערה או גומר וכ"ד להרב מקנ"א במ"ב אות מ"ו שהשיגו פן ועתה ראיתי מה דשקו"ט בזה שלשה הרוצים הרבנים מכתב שלמה סי' ט"ל וסי' מ' פתח הדביר ח"ג ע"ג ישרי לב ד' צ"ח אות קנ"ה ואין לי פנאי להתבסס בד"ק לך נא ראה ועיין מה שציין בס' פל החיים ד' א' ע"ג: והנה מדברי התוס' פתובות ד' כ' הנ"ל מתבאר לענ"ד דהא דכי קאי אפלוגתא מזכיר הפשוט תחלה היינו דוקא פשוטנה פן בדברי התנא אשר בא לחלוק על דברי התנא הקודם פההיא דאהד יבנה ואהד כ"מ שיש בו ב"ד דבא לחלוק ע"ד הת"ק שאמר לא התקין אלא ביבנה בלבד ולזה אמר אהד יבנה שאמה מודה לי ואהד וכו' אבל אם שונה אהד ואהד בדברי הת"ק שיש לוומר שהוא שנה משנתו טרם ששמע דברי החולק עליו אין לנו פלל בזה לשנות הפשוט תחלה ועפי"ז מתנישב שפיר מה שהק' בהגהות

מְצַפֶּה אֵינָן עַל מַס' ע"ז ד' ס"ז ע"ב דְּתַנְיָא אֶחָד נו"ט לַפְּגָם וְאֶחָד נו"ט לְשִׁבְחָא אֲסוּר דְּבָרֵי ר"מ רש"א וכו' דְּלִפִּי פְּלִל הַתּוֹסֵף הו"ל לְמִיתְנֵי אֶחָד נוּטְל"ש וְאֶחָד נוּטְל"ף אֲסוּר עִי"ש וְלִהְיֵנָּה לְנִיחָא פְּמוּבָן וְעֵינֵין בְּקוּבָץ שְׁמַעְתִּי דְּרַבְּנָן סִי ה' ד' י"ב אוֹת נ"ה ש"כ לְיִשְׁבֵי קוֹשְׁיָא הַנָּ"ל עפ"י מ"ש בְּהַגְהוֹת הַרְש"ש לַפְּסָחִים ע"ד הַתּוֹסֵף ד"ה אֶחָד דִּמְ"ש הַתּוֹסֵף דְּהִיכָא דְּאִיכָא פְּלוּגְתָא דְּרַף לְהַזְכִּיר הַפְּשׁוּט קוֹדֵם אֵינוֹ אֶלָּא אִם דַּעַת הַחוֹלֵק נִזְכָּרָה מְקוּדָם: קַכָּא אִיסוּרֵי תוֹרָה מְשׁוּם גְּזֵרָה לִיכָּא דְּאֵין הַתּוֹרָה אוֹסְרָת מְשׁוּם שְׁמָא וְכָל מְקוּם שְׁנַאמַר הַטַּעַם מְשׁוּם שְׁמָא הוּא מְשׁוּם גְּזֵרָה דְּרַבְּנָן כ"כ הַרְשָׁב"ץ בַּח"ב סִי קל"ה גְּבִי פְּרִישֵׁת כ"ג מִבֵּיתוֹ דְּמַמָּה שְׁאֲמָרוּ שְׁמָא תַמְצָא אֲשֶׁתּוֹ נָדָה מוֹכַח שְׁהוּא מְדַרְבָּנָן.

וּבְסוּגְיָא דְּפְסָחִים ד' פ"ד ע"ב דְּפְרִיף מְשַׁחֲשֻׁכָּה נְמִי נִינְיֵי גוּמְרָת וּנְחִית עֵילוּנְיָה דַּעְצָם וְלִיפְקִיָּה לְמוֹחַ דִּידְיָה וְנִינְיֵי עֵילוּנְיָה וּמְשַׁנֵּי אֲבִי אֲמַר מְשׁוּם פְּקַע רַבָּא אֲמַר מְשׁוּם הַפְּסָד קַדְשִׁים הָאָרִיף הָרַב אֲבִי שׁוֹהֵם בְּנִימוּקֵי לִי"ד בַּד' ס"ו ע"ד לְהַכְרִיחַ דְּהָא דְּלֹא מְצִי מִנְּחָ גוּמְרָתָא הוּא מְדַרְבָּנָן וְהוֹכִיחַ פֶּן גַּם מִפִּירֵש"י ש"כ מְשׁוּם פְּקַע שְׁמָא מְחַמַּת הַגְּחֻלָּת יִפְקַע בְּמְקוּם א' וְכו' וְאִם אֵיתָא דְּאִיסוּר זֶה מִן הַתּוֹרָה כַּמָּה מִהַתִּימָה דְּהַתּוֹרָה תְּגַזּוּר שְׁמָא יִפְקַע וְלֹא מְצִינוּ בְּשׁוּם מְקוּם שְׁמֵן הַתּוֹרָה חוֹשֵׁשׁ מְשׁוּם גְּזֵרָה עכ"ל וְעַל דְּבָרֵי הָרַב הַמְּחַבֵּר בְּעֵנָן זֶה נִשְׂא וְנָתַן הָרַב בַּע"ס מְשַׁנֵּי ר' אֶלְעִזָּר וְהוֹבֵאוּ דְּבָרֵי שָׁם ד' ס"ח וְהִלָּאָה וּבַד' ע"א (בַּד"ה עוֹד עֲמַר) כְּתַב ע"ד דִּמְ"ש דְּחֻשְׁשָׁא דְּשְׁמָא יִפְקַע וְכו' הִיא מְדַרְבָּנָן וְכו' יָפָה אֲמַר דְּאֵינוֹ אֶלָּא מְדַרְבָּנָן וּבִיבָר דְּאֵין סְתִירָה לְזֵה מְדַבְּרֵי הַתּוֹסֵף שָׁם ד' פ"ה ד"ה שְׁהוּא עִי"ש וּבְשׁו"ת מוֹהֲרֵי"מ סִי י"א ג"כ פְּשִׁיטָא לִיָּה דְּהָא דְּמְשׁוּם שְׁמָא פְּקַע וְכו' הוּא מְדַרְבָּנָן וּבִיבָר דְּבָרֵי הַתּוֹסֵף עִי"ש וְהָאָרִיכוּ בְּסוּגְיָא זֶה שְׁנֵי רַבָּנִים בַּס' בְּרִית יַעֲקֹב פְּיִיתוּסִי בְּדְרוּשׁ ד' ד' י"א ע"ג וְע"ד וְהָרַב מְלֹא הַרְוּעִים בְּמַעְרַכַת עֲשֵׂה דוֹחָה ל"ת אוֹת כ"ו עִיש"ב הַנָּךְ רוּאָה דְּפְשִׁיטָא לִיָּה דְּלִיכָּא אִיסוּר תּוֹרָה מְשׁוּם שְׁמָא וּמִקְסָתִייעָה מִקְלָתִיָּה מְדַבְּרֵי הַרְשָׁב"ץ הַנָּ"ל וְכֵן נִרְאָה מְדַבְּרֵי הַתּוֹסֵף בַּמַּס' גְּטִין ד' ל' ד"ה לְתַרְוֹם דִּמְדַפִּירֵש"י בְּטַעַם אֵין תּוֹרְמִין שְׁלֹא מִן הַמְּוֹקֵף שְׁמָא אֵינוֹ כְּעֵין מְשַׁמַּע לְהוּ דַּעַתּוֹ דְּהָא דְּאֵין תּוֹרְמִין שְׁלֹא מִן הַמְּוֹקֵף הוּא מְדַרְבָּנָן מְשַׁמַּע דְּסְבָרֵי דְּאֵי הֵנָּה מְדַאֲרִיבָּא לִיכָּא לְמִימַר שְׁהוּא מְשׁוּם גְּזֵרָה וְכֵן אֵתָּה מוֹצָא בְּדַבְּרֵי הָרַב דְּבָרֵי אֲמַת בְּקוֹנְטְרָיס י"ד סִי א' (בַּד"ה וְרִאִיתִי לְהַתּוֹסֵף בַּמַּס' סְנֵהֲדָרִין) שְׁכַשְׁהִיבֵי דְּבָרֵי רִש"י דְּגִטִין הַנּוּ"ל סִיִּים וְנ"ל וְנִמְצָא לְדְבָרֵי דִמְה"ת לֹא בְּעֵינֵין מְוֹקֵף אֶלָּא מְדַרְבָּנָן הוּא עִי"ש וְעֵינֵין בְּעֵנָן זֶה לְהָרַב מְטָה אֶהְרֵן ד' ח"י ע"א וְד' י"ט ע"ד וְדו"ק וְכֵן נִרְצָה מְדַבְּרֵי הַתּוֹסֵף יְבָמוֹת ד' ע"ח בַּד"ה אֵין מְקִימִין דְּסְבָרֵי דְּלִיכָּא אִיסוּר תּוֹרָה מְשׁוּם שְׁמָא דַּא"כ אֲמַאי דְּחוּ פִּירוּשׁ רִיב"ן דְּאִימָא דְּרִיב"ן נְמִי מְדַאֲרִיבָּא הוּא ס"ל עִי"ש וְכֵן נִרְאָה מִמְ"ש הַתּוֹסֵף בְּזַבְּחִים ד' צ"ז ד"ה אֶלָּא דְּלֹא שְׁיָיָה עַל הַכְּתוּב דִּילְמָא חֲנִישׁ עֲלִיָּהוּ דְּפְקַעֵי וְאֲמַאי הַצְּרִיף הַכְּתוּב שְׁבִירָה בְּכָלִי חָרַס עִי"ש וְהַתּוֹסֵף בַּמַּס' נִזִּיר ד' כ"ה ד"ה נִיחָק הַקְּשׁוֹ דְּהִכָּא מִפִּיק לָהּ מְקַרָּא וּבְמַס' שְׁבוּעוֹת אֲמַרִּין טַעְמָא גְּזֵרָה לְפָנֵי כְּפָרָה אֲטוּ לְאַחַר כְּפָרָה דְּמְשַׁמַּע דְּאֵינוֹ אֶלָּא מְדַרְבָּנָן וְעוֹד הַקְּשׁוֹ דְּהִיכָּי אֲמַרִּין דְּהוּא מְשׁוּם הוּא וּמְשׁוּם גְּזֵרָה הִיא וְכו' עִי"ש מְשַׁמַּע נְמִי דְּסְבָרֵי דְּלִיכָּא לְמִימַר דְּמַדְּאֲרִיבָּא אוֹ הִלְכָּה הוּא וּמְשׁוּם גְּזֵרָה: וְנִרְאָה שְׁזוֹ דַּעַת הַרַא"ם בְּפְרָשֵׁת אֲמוֹר (עַל פְּסוּק וּמִן הַמְּקַדְשׁ לֹא יֵצֵא) ש"כ בְּסוּף הַלְשׁוֹן שְׁאֵלָה הַגְּזֵרוֹת אֵינָם נַעֲשִׂים אֶלָּא בְּמִילֵי דְּרַבְּנָן לֹא בְּמִילֵי דְּאֲרִיבִי עכ"ל וְדְבָרִים כְּפִשְׁטוֹן קְשִׁים לְשַׁמְרָע דְּאֲדַרְבָּא בְּדַאֲרִיבָּא הוּא דְּגִזְרִין וְלֹא בְּדַרְבָּנָן וְלִפִּי הַנִּרְאָה לִישְׁנָא קִינִיטָא הוּא וְכִנְתּוֹ לֹמַר דְּדְבָר שְׁהוּא מְשׁוּם גְּזֵרָה מוֹרָה דְּאֵינוֹ אֶלָּא מְדַרְבָּנָן

עי"ש בגוף דב"ק וזה נראה שהיא דעת הרב ט"ז ב"י ד"ר רס"י קי"ז שהביא מ"ש הרשב"א בתשו' דאסור סחורה בדברים האסורים באכילה הוא משום גזרה שמה יאכל ותמה ע"ז דבסוגיא דפסחים ד' כ"ה מוכח שהוא מדאורייתא והוצרכו ליישב לדעת הרשב"א דמדאיכא תרי קראי חד לאסורא וחד להיתרא מסרה הכתוב לחכמים וכו' עי"ש ומדלא ניתא ליה לומר דאף דס"ל להרשב"א שהוא מן התורה מ"מ ס"ל שהוא משום גזרה שמה יאכל מוכח דמשמע ליה דליכא אסור תורה משום גזרה והרב אשדות הפסגה בשו"ת יו"ד סי' ד' ד' ח"י ע"ג אחר שהאריך להביא דעות הפוסקים דאסור סחורה היא מדאורייתא כתב הן אמת דמההיא תשו' דהרשב"א נראה דס"ל דאינו אסור אלא מדרבנן שכתב גזרה שמה יבא לידי תקלה כפר הרבנים מוהר"ש יונה ומוהר"ם די בוטון יישבו דבריו בענין שמסכים דאסור זה הוא מדאורייתא וכו' עי"ש צר לי כי הספרים הנ"ל אין מצויים אצלי לראות מאי אמור רבנן בדעת הרשב"א אולי כתבו כמ"ש הרב ט"ז דמסרו הכתוב לחכמים (או אולי כתבו דסבר הרשב"א דאסור מן התורה משום גזרה) ועיין לקמן בד"ה ובר"פ שני וכו' מה שכתבתי לדעת הסוברים דימי הבחנה הם מדרבנן ובד"ה וראיתי מה שכתבתי בשם הג' מוהר"ש ק: אמנם לפי הנראה אין זו מוסכמת ונמצא ג"כ שלמים וכן רבים שסוברים דיתכן דאסרה תורה משום סיג וגזרה שפן ראיתי לרבינו יונה בס' שערי תשובה במדרגת החמשת אות פ' דמה שנאמר איש אל כל שאר בשו"ו לא תקרבו לגלות ערונה כל קירוב בשו"ו אסור מן התורה משום סיג כדמצינו שאסרה תורה לנזיר מפל אשר יעשה מגפן היין עשתה תורה סיג לדבריה שלא יאכל ולא ישתה מפל דבר הנעשה מגפן היין כדי שלא יבא לשותות ועוד אמרו שם למה אסרה משתה ענבים שהוא לא ישתפר מהם וגם אסרה אכילה כל היוצא מן הגפן דברים שלא ישתפר מהם למה כן וכו' מכאן שעשתה תורה סיג לדבריה ויל"ד בדברי הר"י דתלי תניא בדתניא דמשמע מדבריו דרז"ל לא דרשו דעשתה תורה סיג אלא בנזיר ומשם למד לגילוי עריות ועיין רואה שם במד"ר הנ"ל שדרשו כן קודם לכן גם על פסוק ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב שעשתה תורה סיג לדבריה יכול יחבקה וינשקה וכו' ת"ל לא תקרב עי"ש.

וכן אמרו באבות דר"ן פ"ב שהתורה עשתה סיג לדבריה ודריש הכי ע"פ ואל אשה בנדת טומאתה עי"ש וא"כ טפי הו"ל למילף לכל העריות מנדה. על כל פנים למדנו דהתורה אסרה משום גזרה: הן אמת דהנה נלע"ד לומר דאין ראיה מנזיר ומנדה שאסרה תורה משום סיג דיש לומר משום שהנה להם היתר קודם לכן ואדם רגיל בהם הנזיר הים רגיל לשותות יין ואיש אל האשה עד שלא פירשה נדה משו"ה הוצרכה התורה לעשות סיג אבל בדבר שאסור לעולם ולא הנה לו שעת היתר לא מצינו שאסרה תורה דבר משום גזרה וסיג לדבר וכן ראיתי להג' נחלת יהושע בדרשותיו שבסוף ספרו שבדרוש א' ד' א' ע"א תמה עמ"ש במד"ר הנ"ל שאסרה תורה משום גזרה שלא ישתה דהיכן מצינו שאסרה תורה משום סיג והלא כל הסיגים אינם אלא מדרבנן וכתב ליישב דהא דלא מצינו סיגים מן התורה היינו בדבר שאסור מתחלתו לכן אין צריכים סיג מן התורה משא"כ בנזיר שהנה היתר בתחלה ושוב אסר על עצמו בעי סיג וכה"ג כתבו התוס' בריש פסחים לענין כל נראה וב"י שאינו אלא בחמץ לבד משום דל בדיל מניה

פְּנֹלֵי שְׁמָא ע"כ תוד"ק וְהַחֲזִיק בְּסִבְרָתוֹ זֹאת בַּד' ג' ע"ב וע"ג עי"ש וּלְפִי זֶה אֵין לְהוֹכִיחַ מִזֶּה לְשָׂאָר אִיסוּרֵין שְׁאִיסוּרִים מִתְחַלְתֵּן וְשִׁיָּהָא אָסוּר מִשׁוּם גְּזֵרָה.

אֵלָא דְלִפִּי הַנְּרָאָה נֶעְלַם מֵהַג' נַח"י דְּבָרֵי הַרְר"י הַנּו"ל דְּמִתְבָּאָר דְּלֹא ס"ל לְחַלֵּק בְּהֵכִי דְהָא יְלִיף לְכָל הַעֲרִיזוֹת שְׁאִיסוּרִים מִתְחַלְתֵּן מִדְּמַצִּינוּ שְׁעָשְׂתָה תוֹרָה סִיגָא בְּנִזְרֵי כְּנֹז"ל: וְבַר"פ שְׁנֵי דְסִנְהֶדְרִין דְתַנְּנֵן דְכַה"ג שְׁמַת לֹו מֵת אֵינוּ יוֹצֵא אַחַר הַמְּטָה פְּתַב רַש"י הַטַּעַם דְּיִלְמָא אֲתֵי לִיגַע וְהֵינְנוּ דְאַזְהַר קְרָא וּמִן הַמְּקַדָּשׁ לֹא יֵצֵא כְּלוּמַר יִתְרַחֵק מִהַפְּעִיעוּר שְׁלֹא יָבֵא לִידֵי טוֹמְאָה וְעִי"ש בַּגַּמ' וּמִשְׁמַע מִפְּשֵׁט דְּבָרֵי רַש"י דְּדְבָר זֶה הוּא מִן הַתּוֹרָה מִמַּשׁ וְקִנְיָהִיב טַעְמָא לְקָרָא מִשׁוּם דְּיִלְמָא אֲתֵי לְמִינְגַע (הַרְע"ב פִּירֵשׁ כַּפִּירֵשׁ"י הַטַּעַם דְּיִלְמָא אֲתֵי לִיגַע וּמִשְׁמַע קֶצֶת בְּתַפְאַרְתּוֹ שְׁרָאָל שָׁם דְּמִשְׁמַע לִיה דְּהוּא מְדַרְבְּנֵן אָבֵל אֵין נִרְאָה כֵּן מִדְּבָרֵי רַש"י) וְרַש"י בְּפִסְחִים ד' כ"ה ד"ה בְּעֵי פִירוּר וְבַע"ז ד' מ"ג ד"ה וְזוֹרָה פְּתַב הַטַּעַם דְּבְעֵי פִירוּר הוּא מִחֲשָׁשׁ תַּקְלָה וְכַתְּבַהּ הָרַב מוֹהֲרַש"ז בַּש"ע שְׁלֹו סִי' תַּמ"ה בַּקו"א אוֹת כ' דְּמוּכַח מִהַש"ס דַּע"ז דְּהוּא מְדַאֲוֵרֵיָּתָא עִי"ש אֵלְמָא אֵיכָא מְדַאֲוֵרֵיָּתָא מִשׁוּם חֲשָׁשׁ תַּקְלָה וְגַבֵּי הַבְּחִנָּה דְאַמַר רַבָּא בִּיבְמוֹ' ד' מ"ב הַטַּעַם שְׁמָא אַח יִשְׂאָ אַחֲוֹתוֹ וְכו' מְצַדֵּד מְרֵן חֵיד"א בְּבֵרַכ"י אַה"ע סו' י"ג אוֹת ד' דְּהוּא מִן הַתּוֹרָה (וְהַפּוֹסְקִים שְׁפוּבְרִים שְׁהוּא מְדַרְבְּנֵן כַּמַּש"ש בְּבֵרַכ"י צ"ל דְּמִשְׁמַע לְהוּ דְכִינֵן דְאַמַר רַבָּא הַטַּעַם מִשׁוּם גְּזֵרָה לִיכָא לְמִימַר דְּהוּא מְדַאֲוֵרֵיָּתָא דְלִיכָא גְּזֵרָה מְדַאֲוֵרֵיָּתָא וְכַסְבַּרְתּוּ הַרְשָׁב"ץ שְׁפַתְבְּתֵי בְּרִישׁ אוֹת זוֹ וְהָרַב קָרַן אוֹרָה בַּח' לִיבְמוֹת שָׁם פְּתַב דְּהַאֲחֲרוּנִים נִסְתַּפְקוּ לְדַעַת שְׁמוּאֵל אֵי הַבְּחִנָּה הִיא מְדַאֲוֵרֵיָּתָא נִרְאָה דְדַקְדַּק לְכַתּוּב שְׁנִסְתַּפְקוּ לְדַעַת שְׁמוּאֵל כְּלוּמַר דְּאֵילוּ לְרַבָּא כִּינֵן דְאַמַר טַעְמָא מִשׁוּם גְּזֵרָה פְּשוּט דְּהוּא מְדַרְבְּנֵן): וּבְדִין חֲצֵי שְׁעִיעוּר דְאַסוּר מִן הַתּוֹרָה נִסְתַּפַּק הָרַב פֶּרַמ"ג בִּי"ד סִי' ס"ה בַּמ"ז סַק"ד (ד"ה נִסְתַּפְקֵתִי) אִם הַטַּעַם הוּא מִשׁוּם כִּינֵן דָּאִם יֵאָכַל בְּכַדֵי אַכ"פ חֲיִיב פְּרַת אוֹ מְלַקוֹת אֶסְרָה תוֹרָה לְאַכּוֹל ח"ש שְׁמָא יִשְׁפַח וַיֵּאָכַל עוֹד וַיִּשְׁלִים לְכַזִּית בַּכַּא"פ וְכו' עִי"ש ש"מ דִּיִּתְכֵן וּמַר דְּאַסְרָה תוֹרָה מִשׁוּם שְׁמָא יִשְׁפַח וְכו'.

וְכֵן בְּדִין אֵין מְבַטְלִין אִיסוּר לְכַתְּחִלָּה דְלְדַעַת הַרְאָב"ד אָסוּר מִן הַתּוֹרָה פְּתַב הָרַב הַשִּׁיב מִשְׁה בַּחִי"ד סִי' ל"ח וְבַד"ה אָבֵל) דְּמָה שְׁאַסְרָה תוֹרָה לְבַטֵּל אֵינוּ מְפַח עֲצָמוֹתוֹ אֵלָא מִשׁוּם חֲשָׁשׁ וְגַדַר שְׁלֹא יָבֵא לִידֵי נו"ט וְאֵל תַּתְמָה ע"ז כִּי בַה"ג אִיסוּר יְחוּד א"א אָסוּר מְדַאֲוֵרֵיָּי מִשׁוּם גְּזֵרָה שְׁגוּרָם לְגִלוֹ עֲרוּנָה כְּמִבְּנֵן בַּאֲה"ע סִימֵן כ"ב וְח"ש אָסוּר מְדַאֲוֵרֵיָּתָא מִטַּעַם חו' לְאַיְצְטְרוּפֵי שְׁלֹא יָבֵא לְאַכּוֹל כְּזִית בַּכַּא"פ וּבְמִקּוּם דְּלֹא חֲזִי לְאַיְצְטְרוּפֵי שְׁרֵי ח"ש כְּמִבְּנֵן בְּפּוֹס' לְעִנְיֵן בַּל יִרְאָה וּבַצַּל"ח ר"פ אֵלוּ עוֹבְרִין דְּבְעֵי קְרָא מִיְּחֻד לְחַמֵּץ בְּאוֹכַל סוּף יוֹם שְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח וְכַה"ג פְּתַב הָר"ן רִישׁ פְּסָחִים דַּמְשׁו"ה הַחֲמִירָה תוֹרָה לְעַבּוֹר בַּב"י בְּחַמֵּץ מִשׁוּם דְּלֹא בְּדִיל מִיְּנִיָּה וְה"ט דְּשֶׁל נִכְרֵי וְשֶׁל גְבוּהָ אֵינוּ עוֹבֵר דְּבְדִיל מִיְּנִיָּה עַכ"ל וְהָרַב פֶּרַמ"ג בִּי"ד סִי' פ"ד בְּשִׁפְתֵי דַעַת ס"ק ח"י הִבִּיא מ"ש הָרַב פֶּר"ח דְּמוֹתָר לְהַסְתַּחַר בְּאַנְוִלִין שְׁיֵשׁ בְּהֵם תּוֹלְעִים שְׁאֵין נוֹתְנִים מְעוֹת בְּשִׁבִיל הַתּוֹלְעִים וְכו' וְתַמָּה עָלֵיו הָרִי הָא דְאַסוּר לְעַשׂוֹת סְחוּרָה בְּדְבָרִים הָאִיסוּרִים בְּאַכִּילָה הוּא מִן הַתּוֹרָה מִחֲשָׁשׁ שְׁמָא יָבֵא לְאַכּוֹל מֵהֵם וַא"כ גַּם בְּזֶה אָסוּר וְכו' עִי"ש הָרִי פְּשִׁיטָא לִיה דְּאַסוּר מִן הַתּוֹרָה מִשׁוּם שְׁמָא וְכֵן רְאִיתִי לְהָרַב שְׁמֵן הַמְּשַׁחָה בַּד' קַכ"ט ע"ג שַׁכ' בְּשֵׁם הָרַב שִׁי לְמוֹרָא סִי' י"ז ד' כ"א דַּס"ל לְהַרְשָׁב"א דְאַסְרָה תוֹרָה סְחוּרָה מִשׁוּם לֹא יָבֵא לְאַכּוֹל וְצִינֵן לְעִינֵן בַּמוֹהַרְח"ש ח"ג סִי' ט"ז חֲזוֹת יֵאִיר סִי' קַמ"ב (אַכֵּן נוֹדַע מ"ש בְּזֶה

הָרַב מוהר"ש יונה שְׂרָמְזוּ הָרַב אֲשֶׁדוֹת הַפְּסָגָה הַנּוֹזֵל וְשׁוֹ"ת מוהרר"ש וחו"י אֵין בְּיָדֵי) גַם הָרַב רמ"ץ בְּשׁוֹ"ת יו"ד סי' מ"א סוֹף אוֹת ב' פֶּתַח דְּלֵהֲרַאב"ד דְּאִיסוּר בְּיִטוּל הָאִיסוּרִין הוּא מְדַאֲוֵרֵייתָא הַטַּעַם הוּא שְׁמָא יָבֵא לְאֹכֹל הָאִיסוּר עֲצָמוּ וְכֵן אִיסוּר סְחוּרָה לְהַפּוֹסְקִים שֶׁהוּא מְדַאֲוֵרֵייתָא הוּא מִשּׁוֹם שְׁמָא יָבֵא לְאֹכֹל: וְכַתֵּב הָרַב שְׁמֵן הַמְּשֻׁחָה אַחַר שֶׁהִבִּיא דְבָרֵי הָרַב שִׁי לְמוֹרָא הֵנ' וּמְצִינּוּ דְאָף בְּאִיסוּר תּוֹרָה נִתְּנוּ טַעַם שְׁמָא יָבֵא לִידֵי תַקְלָה עֵינּוּ רַש"י בְּפִסְחִים ד' פ"ה ע"א ד"ה וּמָה אֲנִי מְקַנִּים דְּמַתְּבָאָר דְּמְדַאֲוֵרֵייתָא אִיסוּר ע"י גְּחֵלַת דִּילְמָא פִּקְעוּ וּבְחֻלִּין ד' ק"מ לֹא אִמְרָה תּוֹרָה שְׁלַח לְתַקְלָה וְיִישׁ לְדַחוֹת דֵּה"ד בַּמ"ע ד"ה לֹא צִינָה בְּעֵינָיו דְאִתִּי לִידֵי תַקְלָה וְשׁוֹב הִבִּיא דְבָרֵי הַרְשֵׁב"ץ הַנּוֹזֵל וְכַתֵּב בְּשֵׁם הָרַב מוהר"ח מוֹדְעֵי דְאִיתָא בַּמ"ר פ' נִשְׂאָ דְמָה שְׁאֲסָרָה תּוֹרָה חֲרַצְנִים הוּא כְּדֵי שְׁלֹא יִשְׁתָּה עֵין וּבַכ"מ פֶּרֶק ז' מְטוֹנְמַאת מֵת הִלְכָה ב' דְּמָה שְׁאֲסוּר בִּישׁוּל בְּשֵׁר בְּחֻלָּב הוּא מִשּׁוֹם שְׁמָא יָבֵא לְאֹכֹל וְשִׁתְּמָה עַל מוהרר"ש שֶׁהִבִּיא רְאִיָּה מִפְרִש"י ר"פ פֶּהֶן גְּדוֹל שֶׁכ' דִּילְמָא אִתִּי וְכ' וְלֹא זָכַר דְבָרֵי הַרְמְב"ן שֶׁהִבִּיא מֶרֶן כ"מ בְּפ"ה דְּכָלִי הַמְּקַדֵּשׁ הִלְכָה ה' דְּקָרָא אֶסְמְכָתָא וְעִיקַר דְבָרֵי הַרְמְב"ן הֵם בְּהַשְׁגוּתֵיו ס' ד' ע"כ תו"ד הָרַב שְׁמֵן הַמְּשֻׁחָה וְהִנֵּה מ"ש לְדַחוֹת רְאִיָּתוֹ מִדְּבָרֵי רַש"י פִּסְחִים ד' פ"ה ע"י בְּדְבָרֵי הַרְבְּנִים אֲבָנֵי שְׁהֵם וְכו' שְׁרַשְׁמֵתִי לְעִיל בְּעֵינָיו זֶה וּמ"ש בְּשֵׁם מֶרֶן כ"מ בַּפ"ז מֵהִלְכוֹת טוֹנְמַאת מֵת עֵינֵינִי שֵׁם וְגַם בַּפ"ט מֵהִלְכוֹת מֵאֲכָלוֹת אִיסוּרוֹת (כִּי שֵׁם הוּא מְקוּמוֹ) וְלֹא רְאִיתִי מ"ש בְּשֵׁמוֹ (דְּבִישׁוּל אֲסָרָה תּוֹרָה מִשּׁוֹם גְּזֵרָה) וּמִמ"ש לְתַמּוּהָ עַל הָרַב מוהרר"ש לְמַדְּנֵנוּ שֶׁהָרַב מוהרר"ש קָדַם לְהִבִּיא מֵהַ שֶׁהִבִּיא לִי לְמַעַלָּה לְהוֹכִיחַ מִדְּבָרֵי רַש"י דְּסִנְהֶדְרִין דְּאִיכָּא אִיסוּר תּוֹרָה מִשּׁוֹם גְּזֵרָה וְאָף דְּהֵאֲמַת כּוֹן דְּהַרְמְב"ן ס"ל דֵּהוּא מְדַרְבְּנָן מ"מ פִּשְׁט דְּבָרֵי רַש"י מוֹרִים דְּמְדַאֲוֵרֵייתָא הוּא.

וְאִם אֲמַת שְׁפַתֵּב מֶרֶן כ"מ דְּטַעַם אִיסוּר בִּישׁוּל הוּא מִשּׁוֹם גְּזֵרָה הָרִי גַם הוּא לְטוֹבָה מְצַטְרַף בְּהַדִּי רַבְּנָן קַדִּישֵׁי הַנָּז"ל דְּסִבְרֵי דְאִיכָּא אִיסוּר תּוֹרָה מִשּׁוֹם גְּזֵרָה. וְרִאִיתִי לְהָרַב מוהרר"ש ק בְּהַגְהוֹתֵיו עַל הַפְּרַמ"ג שֶׁהִשִּׁיג עָלָיו דְּאַרְכָּבִי אֲתָרֵי רִיכְשֵׁי דְאָמַר דְּאִיסוּר סְחוּרָה הוּא מְדַאֲוֵרֵייתָא וּא"כ אִיךָ קָאָמַר דֵּהוּא מִשּׁוֹם גְּזֵרָה שְׁלֹא יֵאָכֵל דְּזֵה אֵינּוּ אֵלֶּא לְמַדְּאִיסוּרוֹ מְדַרְבְּנָן דְּמֵן הַתּוֹרָה לֹא מְצִינּוּ גְּזֵרָה כָּלֵל אֵלֶּא לְמַדְּאִיסוּרֵיתָא הוּא גְּזֵרַת הַפְּתוּב וְלָכֵן שְׁפִיר קָאָמַר הָרַב פְּר"ח פִּינּוּ דְאֵין הַטַּעַם מִשּׁוֹם שְׁלֹא יֵאָכֵל אֵלֶּא גְּזֵה"כ א"כ ס"ל דְּזֵה דְנוֹקָא אִם הַסְּחוּרָה הֵנִי בְּגוּף דְּבַר הָאִיסוּר אִזְ אֲסָרָה תּוֹרָה אֲבָל בְּזֵה גּוּף הַפְּתוּב הָיִתָּר הֵם רַק שֵׁישׁ בְּהֵם תּוֹלְעִים וְהָרִי אֵין נוֹתְנִים יוֹתֵר בְּשִׁבִּיל הַתּוֹלְעִים וּא"כ אֵינּוּ קוֹנֵה וּמוֹכֵר רַק דְּבַר הָיִתָּר וְלֹא אִיסוּר וְהָעוֹלָם סוֹמְכִים עַל הַפּוֹס' דֵּהוּי מְדַאֲוֵרֵייתָא עַכ"ל וְיִישׁ לְפַקְפֵּק עַל דְּבָרָיו כְּמוֹ שְׁפַתְבָּתִי בְּמַעְרַכַת הַסְּמ"ךְ אוֹת ת"ן עֵי"ש וְעַל כָּל פְּנִים אֵין לְהַזְנִיחַ מֵאִי דְמִשְׁמַע לִיָּה לְהָרַב פְּרַמ"ג דַּע"ג דְּאִיסוּר מֵן הַתּוֹרָה טַעַם הָאִיסוּר הוּא מִשּׁוֹם גְּזֵרָה וּכְשִׁיטְתִּיהָ בְּדִין חֲצִי שְׁעִעוֹר וְכֵן דַּעַת כָּל הַרְבְּנִים הַנּוֹזֵל וְרוֹאֶה אֲנִי דְהַרְשֵׁב"ץ הַנּוֹזֵל לֹא עָמַד בְּשִׁיטְתוֹ זֹאת שְׁבִסְפָרוֹ יְבִין שְׁמוּעָה בְּמֵאָמַר חֲמִיץ פֶּתַח דְּטַעַם אִיסוּר בַּל יִרְאֶה וּב"י הוּא מִשּׁוֹם סִיגִי וְגָזַר וְלֹא אֲסָרָה תּוֹרָה ח"ש בְּבַל יִרְאֶה מִשּׁוֹם דֵּהוּי גְּזֵרָה לְגְּזֵרָה כ"כ בְּשֵׁמוֹ הָרַב פֶּתַח הַדְּבִיר בַּח"ג ס' ער"ה ד' ק' ע"ב הָרִי דְנִיחָא לִיָּה לֹאמַר דְּאֲסָרָה תּוֹרָה מִשּׁוֹם גְּזֵרָה וְלֹא גְּזֵרָה גְּזֵרָה (וּמְדַרְבְּרֵיו הִלְלוּ יֵשׁ סַעַד לְסִבְרַת הַפְּרַמ"ג שֶׁהִבִּיא הַגְּחֵלַת יְהוֹשֻׁעַ הַנּוֹזֵל בַּד' ג' ע"ב וְדַח' סְבָרְתוֹ וְאַעֲתִיק דַּב"ק לְפִי שְׁאֵינּוּ מְצוּי וְנֹזֵל וְהִנֵּה מֵהַ שְׁבִיאָרְתִי שְׁבִנְזִירוֹת הַחֲמִירָה תּוֹרָה בְּסִיגִי יוֹתֵר מִפְּנֵי שְׁעִיקְרָה הִיא סִיגִי זֶה דְּלֹא כַּמ"ש הַפְּרַמ"ג בְּהַקְדָּמָתוֹ לְעֵינָיו ח"ש שְׁרַצָּה לְבָאָר בַּמ"ש וְלֹא תֵאָכְלוּ כָּל טָמֵא אִפִּי ח"ש כַּמ"ש

בְּיוֹמָא ד' ע"ד וְהַשְׂאֵלָה מְשׁוּם שְׁנִירוֹת הוּא סְיִיג וְלֹא מְצִינּוּ סְיִיג לְסְיִיג כְּכַר כְּתַבְתִּי בַּמ"א שְׁלֹא נ"ל וְכו' וְעוֹד דַּח"ש אֵינִי אֶסוּר מְשׁוּם סְיִיג אֶלָּא מְשׁוּם דְּחִזִּי לְאַיְצְטְרוּפִי וְעוֹד לְפִי מַה שְׁבִיאֲרֵתִי הוּא בְּהִיפּוּף דְּאֶדְרַבָּא פִּינּוּ דְּנִירוֹת הוּא סְיִיג הַחֲמִירָה בּוּ תוֹרָה לְעִשׂוֹת־סְיִיג יוֹתֵר עַכ"ל וְדַבְרֵי הַרְשָׁב"ץ הַגָּ' לְמִסְיַע לְסַבְרַת הַפְּרַמ"ג דְּכִינּוּן שֶׁהוּא מְשׁוּם סְיִיג לֹא עֲשֵׂתָה תוֹרָה סְיִיג לְסְיִיג) וְכַבֵּר לִימְדֵנוּ מֶרֶן מוֹהֲרַד"ף בַּס' מִזְמוֹר לְדוֹד רַס"י ג"ן דְּהִיכָא דְּהַרְשָׁב"ץ סוֹתֵר עֲצָמוֹ מִתְּשׁוּבוֹתָיו לְסַפְרוֹ יְבִין שְׁמוּעָה דְּעִיקָר הוּא דְּבָרְיוֹ שְׁבִיבִין שְׁמוּעָה שְׁחַבְרוּ בְּסוּף יָמָיו עִי"ש וְלְפִי זֶה דַּעַת הַרְשָׁב"ץ ג"כ הִיא דְּאִיפָּא אִיסוּר תוֹרָה מְשׁוּם גְּזֵרָה דְּלֹא כַּמ"ש בְּתְּשׁוּבוֹתָיו: קַבֵּב אֶל תַּקְרֵי דְּרָשָׁה הָאֲמוּרָה בְּש"ס בְּדַרְפָּה זוֹ אִם הִיא דְּרָשָׁה גְּמוּרָה אוֹ רְמֵז בְּעֵלְמָא עֵינָן לְהַרְבּ מוֹהֲר"ץ הִירֵשׁ חֵיוֹת בַּחֲלִי לְשַׁבַּת ד' ק"ה ע"א בְּשֵׁם הַרְמַב"ם בַּס' הַמּוֹרָה וְעֵינָן בְּשׁו"ת אוֹר לִי ד' ד' ע"א ד"ה וְנִרְאָה וְכו' וּבְהַשְׁמָטוֹת שָׁם וּבַמְּכַתֵּב לְחֻזְקִיהוּ בְּהַשְׁמָטוֹת ד' ק"ה סוּע"ג: וְכַתְּבוּ הַקְּדַמוּנִי דְּזִימְנִין יִתְפָּרֵשׁ מ"ש א"ת וְכו' דַּר"ל דְּשִׁנְיָהֶם צְרִיכִים הַפְּתוּב וְהַדְּרוּשׁ שְׁאִם אֵין הַדְּרוּשׁ א"א לְהַבִּין הַפְּתוּב וְלֹא שְׁיַעְקֵר הַפְּתוּב מִמְּקוֹמוֹ וּפְלִי בְּזֵה מ"ש אֶל תַּקְרֵי כִּי אֵין בְּלִתָּהּ אֶלָּא כִּי אֵין לְבִלוּתָהּ דַּר"ל דְּלֹא יִתְקַיֵּם הַפְּתוּב כִּי אֵין בְּלִתָּהּ (שְׁהַרִי גְּדוּלִים צְדִיקִים שְׁיִכּוּלִים וְעוֹשִׂים כְּמַעֲשֵׂי ה').

אִף חִילּוּק רַב כִּי הַצְּדִיקִים מַעֲשֵׂה יְדִיהֶם מְבַלִּים אוֹתָם וְהַקַּב"ה מְבַלֵּה מַעֲשֵׂי יְדָיו) אֶלָּא א"כ תְּדַרוּשׁ כִּי אֵין לְבִלוּתָהּ שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מְבַלֵּה מַעֲשֵׂי יְדָיו וְעַל דַּרְפָּה זֶה פִּירְשֵׁתִי מֵאֲמָרָם אֶל תַּקְרֵי בְּנִיָּה אֶלָּא בּוֹנִיָּה לְפִי שְׁיֵשׁ שְׁנֵי סוּג ת"ח יֵשׁ אֲשֶׁר הוּא רַק טוֹב לְשָׁמַיִם תוֹרָתוֹ אֲנֻמְנֹתוֹ וְאֵין לוֹ עֶסֶק עִם בְּנֵי אָדָם לְהַשְׁפִּיעַ מְטוֹבָתוֹ לְלַמֵּד בְּנֵי יַעֲקֹב תוֹרָה וְיִרְאָה וְיֵשׁ שְׁדוּמָה לְפָרָה שְׁרוּצָה לְהַנִּיחַ וּמִשְׁתַּדֵּל לְהַפְּיֵץ תוֹרָה וְיִרְאָה וְרַבִּים יֵאוֹת לְאוֹר תוֹרָתוֹ.

וְהַשְׁנֵי נַח לְשָׁמַיִם וְלַבְּרִיּוֹת וְלֹא הַמְּדַרְשׁ עִיקָר וְכו' וְנִהוּ אֲמָרָם אֶל תַּקְרֵי בְּנִיָּה אֶלָּא א"כ תַּקְרָא בּוֹנִיָּה שְׁהֵם בּוֹנִים וּמְקַיְיִמִים הָעוֹלָם וְיִסוּד הַתוֹרָה וְהָאֲמוּנָה שְׁלֹא תִשְׁתַּפַּח תוֹרָה מִיִּשְׂרָאֵל הָאֵל ית' זָכְנוּ לְעִשׂוֹת רְצוֹנוֹ וְלַעֲבֹדוֹ בְּלִבָּב שְׁלָם וְיִתְכּוֹן דְּזֵה פְּנֹת מִדְר' בְּזֹאת הַבְּרָכָה ע"פ יֵשׁא בְּרָכָה אֶל תַּקְרֵי יֵשׁא אֶלָּא יֵשׁא דִּידוּעַ דְּכָל הַמְּבָרַךְ מִתְּבָרַךְ וְנִהוּ אֶל תַּקְרֵי יֵשׁא אֶלָּא א"כ תַּקְרָא יֵשׁא בְּרָכָה לְאַחֲרִים וְאֵז יֵשׁא גַם הוּא בְּרָכָה שְׁיִתְבָּרַךְ: כַּכֵּן אֲמוּרָאִים דְּלֹא יִדְעֵי הַבְּרִיּוֹת הַיְיָנוּ אֶפְּיִלוּ סְתָמָא דְּש"ס אַע"ג דְּמִיִּתִּי הַבְּרִיּוֹתָא בְּתַר הַכִּי אֲמַרְיָנוּ דְּמַעֲיָקְרָא כִּי הֵנָּה שְׁקו"ט לֹא הֵנָּה יִדְעַה לַה תּוֹס' יוֹמָא כ"ו ע"ב סוּף ד"ה הִהוּא וְהַרִיטְב"א לְיוֹמָא עַל ד' מ' ע"א וְלַעֲנֵן בְּרִיּוֹתָא שְׁנִיִּשְׁנִית בְּלִשׁוֹן תְּנוּ רַבְּנָן עֵינָן לְקַמָּן בְּמַעֲרַכַת הַבִּי"ת אוֹת ה"ן וְע"ע הַרִיטְב"א עִירוּבִין ז' ע"א וְעֵינָן שׁוֹאֵל וּמְשִׁיב מַהְדוּרָא ג' ח"א ס' ח' שְׁנִשְׁאֵל עַמ"ש רַש"י חוֹלִין ד' י"ג דַּל"ש לְמִיפְרָה תְּנִינָא בְּמִיָּדִי דְּלֹא מְשַׁנָּה וְהַרִי בְּבָבָא קַמָּא ק"ו פְּרִיָּה עַל רַב אֲשֵׁי מֵאִי קַמְשַׁמַּע לֵן תְּנִינָא וְאֵינּוּ מְשַׁנָּה וְהַשִּׁיב דְּדוֹקָא בְּשִׁאָר אֲמוּרָאִים אֲבָל רַב אֲשֵׁי שֶׁהוּא סְדֵר הַש"ס וְדַאי יִדְעַה כָּל הַבְּרִיּוֹת וּמַה גַם דְּהוּא הַבִּיא בְּרִיּוֹתָא זוֹ בְּיוֹמָא ע"כ הֵנָּה יִדְעַה לַה עַד פֶּאן דְּבָרְיוֹ וְכַתְּבַן פֶּן עַפ"י הַסְּבָרָא אֲבָל לֹא זָכַר שְׁדַבְרֵי הַתּוֹסְפוֹת וְהַרִיטְב"א עוֹמְדִים לְנִגְדוֹ: קַכְד אֲשֶׁר לֹא דְרִישׁ עֵינָן מַה שְׁרַשְׁמֵתִי בְּאוֹת קי"ז: קַכָּה אֵין בְּכַף כְּלוּם מְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹן זֶה דְּלַכְתַּחְלָה גְּמִי ש"ד לְעִשׂוֹתוֹ כ"כ בְּשׁו"ת אוֹר לִי ס' קכ"ב ד"ה אֶלָּא וְכו' עִי"ש וְלַכְאוּרָה סְתִירָה לְזֵה מַמ"ש הַרְתוּי"ט סוּפ"ק דְּדַמְאֵי ד"ה הָא דַּאֲף בְּדַבְרָה שְׁהַעוֹשָׂה אוֹתוֹ קַעֲבִיד אִיסוּרָא שְׁיָיָה לְשׁוֹן זֶה פִּינּוּ דְּמַה שְׁעֲשֵׂה עֲשׂוֹי עִי"ש אִף בְּאֲמַת לַק"מ דְּלִשׁוֹן הַרְשָׁב"א שֶׁהוּבָא שָׁם מוֹרָה בְּאֶצְבַּע דְּלַכְתַּחְלָה גְּמִי קַאֲמַר דַּש"ד כַּמ"ש הַרְוָאָה: קַכוּ אֵין עוֹשִׂין כְּף וְכָף אֵי מְשַׁמְעוֹתוֹ לְאַסְנֵר

דיעבד עיין מה שרשמתי בקונט' פללי הפוס' בסי' ט"ז אות י"ג: קכז אין עושין דבר פ' אי משמע מלשון זה דאיכא איסורא עיין חשק שלמה סי' ה' הגב"י אות א' ח"א ד' ל' ע"ד נחמ"ל ח"ב ד' ל"ז ע"ד ועי"ש שנהר' מדבריו דלשון זה הוא לשון שלילה ואין שייך לשון זה במידי דרבנן כמ"ש הרב יעיר און מע' הלמ"ד אות כ"ג ולי ההדיוט אין נ"ל פן דהא תנן בביצה ד' י"א וד' ל"ז איסורין דרבנן בלשון אין וכו' ואיכא נמי דוכתי טובא הכי פן פתבתי מזה זמ"ר ועתה אין ס' נחמ"ל ח"ב מצוי אצלי ועיין הרמב"ם פ"א מהל' שבת ה"כ כ"מ שנאמר אין עושין פה וכה וכו': קכח אין עניות במקום עשירות עיין להרבנים עבודת ישראל ד' קי"ד שיח יצחק ליומא על ד' ט"ל יעיר און מערכת הה"א אות כ"א מנחה טהורה ד' ק"ט ע"ד ישרי לב ד' צ"ה ע"ג אות ל"א ובאור לי ד' קי"ג ע"ב ובס' תשובה מאהבה סי' ד' עמד בתקירה זו דמצינו מקומות שאמרו אין עניות וכו' ובהיפך ג"כ אמור רבנן התורה חסה על ממונם של ישראל ועי"ש בסי' ה' מה ששייב רבו הג' נו"ב ומ"ש בעבודת ישראל שהקשה הרב אש דת דכיון דפלוגתא היא במנחות ד' פ"ט אי אמרינן התורה חסה או אמרינן אין עניות וכו' וא"כ בפ"ד דתמיד גבי ב' שלחנות אחד של שיש וכו' דפריה ונייעבדינהו של פסך וכו' אמאי לא אמר הניחא וכו' וכתב ע"ד שותה דמר לא ידענא וכו' הנה הרב יד דוד (שיטה) בחי' ליומא ד' ט"ל פירש פונתו על המקשן שהקשה דהא אין עניות דמשמע דכן הוא סברא פשוטה והלא למ"ד התורה חסה אינו פן וא"כ הו"ל לסיים בקושיתו הניחא למ"ד התורה חסה דלדידיה לא קשיא אלא למ"ד אין עניות תיקשי (פן הבנתי בכונת דבריו לה נא ראה) ואינו נח לי דמלבד דאין זה במשמעות דברי הרב אש דת שיהי פשפא להקשות קושיתו הביא קושית הש"ס ונייעבדינהו וכו' אמאי דמשני פדי שלא ירתיח וע"ז הקשה דהו"ל למימר הניחה וכו' ולפי פרושו לא הנה צריף לאתויי אלא דברי המקשן בלבד ועוד פיון דאמר המקשן בפירוש מפדי אין עניות במקום עשירות נייעבדינהו של פסך וכו' הרי גילה דעתו דלא ק"ל למ"ד התורה חסה ולמה לי למיהדר ולמימר הניחא למ"ד התורה חסה וכו'.

ובעיקר החקירה דזימנין אמרינן התורה חסה וכו' וזימנין אמרינן אין עניות וכו' ראיתי למרן מוהרמב"ח בס' שמות בארץ בקונט' יום תרועה בסוגיא דר"ה ד' ז"ך ע"א דאמרי' התי' התור' חסה וכו' שכתב דהא והא איתנה יש דברים שצריף להתיר בהם פיסת יד דאין עניות וכו' ויש דברים שצריף לזקק בהוצאה דהתורה חסה והדבר מסור לחכמים בשקיול דעתם להבדיל בין דבר לדבר: קכט אין פודין השבויין יותר על פדי דמיהן פתב בהגהות שו"ת צמח צדק סי' כ"ח דלחד שינויא בתוס' גטין ח"ן ע"א אף אי איכא ספנת גפשות אין פודין אלא במנפולג בחכמה ולענ"ד הוא תמוה דאין לה דבר שעומד בפני פקוח גפוש ומדברי התוס' נ"ל דאין ראיה דכוננתם לומר דאף אם לא היה חשש ספנה היקל ר"י משום שהיה מנפולג בחכמה אבל בדאיכא ספנה נדאי לא מפלגינן וכן מתבאר מפסקי תוס' שם וק"ל הן אמת דלפום ריהטא יש סעד לדבריו ממ"ש הרב המאירי הובא באס"ז לב"ק ד' פ' בעובדא דהוא חסיד שגדל בהמה דקה ואמרו חבריו לסטים מזונין בביתו של זה וכו' שכ' דמהא שמעי' דאף דאין דבר שעומד בפני פקוח גפוש.

דבר שנאסר משום תקנה ומשום פסידת אחרים ראוי להחמיר בו ביותר עכ"ל וא"כ גם בהא דאין פודין השבויין דהוא משום תקנה ומשום פסידת אחרים לא נפלאות לומר דאין נדחה מפני פק"ן ולא עוד אלא דיש להוכיח דגם לאדם מנפולג פעובדא דהוא חסיד

(והוא ר"י בן בבא כמו שהבאתי לקמן במערכת המ"ם אות רי"א) לא ניתן לדחות משום פיקוח נפש אף פבר פתבתי לעיל באות ט"ז (בד"ה ומה שהביא) דהרב המאירי לא אמר בן מן הדין אלא מדת חסידות וכו' עי"ש וצריך להתנישב בדברי הפוסקים שהביא הרב פתחי תשובה בחיו"ד סי' רב"ן סק"ד ואיה"ש אכתוב עוד בזה במערכת הפ"ה בס"ד: קל אין אדם חוטא ולא לו אי אמרי' בן לגבי בניו עיין להרב נחמ"ל ח"א ד' ז"ן והראיה שהביא הרב קהלת יעקב במדות חכמים אות פ"ו מרמב"ם פ"י מה"ג פבר הונפרה בשו"ת מוהרשד"ם סי' קס"ד עיין שו"ת משפט צדק ח"ב סי' מ"ו ד' צ"ג ע"ד מקנה אברהם אות כ"ט: קלא אמתלא לענין ממון לא מהני אמתלא ע"ד שכתב בחמ"ח סי' קט"ו ס"ק כ"ב ולענין איסור מהני אמתלא ולכן באומרת נתקדשתי ולא אמרה למי נתקדשה כיון דליכא אלא מילתא דאיסורא וליכא דררא דממונא מהני לה אמתלא אבל כשאומר נתקדשתי לפלוני שיש פאן דררא דזכות אותו פלוני ולזה לא מהני אמתלא אין בידינו לפסוק בנושא אחד תרתי דסתרי להאמינה לענין איסור ולהכחישה לענין ממון וצריך להחמיר גם לענין איסור כ"כ הרב נ"ב במ"ק אה"ע סי' ס' ומדבריו אלו יש קצת סעד למ"ש מרן מוהריט"א בר"פ שני דבכורות אות י"ז ד"ה ואולם) דבדבר שיש בו איסור וממון איסורא בטר ממוןא גריר ומשו"ה לא מהני ס"ס באיסור שיש בו ממון דכיון דלגבי ממון לא מהני ס"ס גם לגבי איסור לא מהני עי"ש ועיין במה שרשמתי לקמן במערכת הסמ"ך אות פ"ו (בד"ה ובממון) וכן מתבאר מדברי הר"ן בחידושי לסנהדרין ד' ל' ע"א שהבאתי לקמן במערכת הדל"ת אות מ"ה עי"ש: קלב אין משיבין על הקלקלה הכי אמרי' בע"ז יו"ד ע"ב והוא מדרבנן עיין להרב בית יהודה בחיו"ד סי' טו"ב: קלג אמתי לפרש ובמה לחלוק פתב הרב יד מלאכי בסי' שי"א בשם הרב יבין שמועה דדוקא לגבי ר' יהודא נאמר זה הפלל ולא לתנא אחר וכן ניקח לי ברייתא בב"ק קט"ו ע"ב וסופה גו"ן ע"א תניא מסנת יש בה משום גילוי אמר ר' נחמיה אמתי וכו' והוא חולק ואין לומר דדוקא במשנה נאמר הפלל ולא בברייתא שפבר הכריח זה הי"מ גדול בסי' ש"ב דגם בברייתא אתמר עי"ש אף לפי האמור ניקח ועיין לקמן במע' הבית אות י"א בס"ד ודוק: קלד אין אדם חוטא ולא לו לעיל אות ל' גבי אין אדם עושה בב"ז רשמתי שם דנחלקו באותה חזקה אם נאמרה גבי אשה ובמאי דקמן לא ראיתי מי שפחלק בין איש לאשה ומפורש יוצא מתשו' הרב מוהרימ"ט ח"א סי' ג' נשתמש בחזקה זו גבי אלמנה כיעי"ש ועיין רמב"ם פ"ב מהל' בכורות דין י"ז ומשמע טעמא דאשתו כגופו הא אשה דעלמא אמרי' אין אדם חוטא וכו' עי"ש: קלה אין אדם חוטא וכו' נר' מתשו' מרן שהביא הרב קהלת יעקב בחלק מדות חכמים אות י"ד דגם בנכרי אמרי' חזקה זו עי"ש וקצת הוכחה לזה מדקי"ל דלא חיישינן בנכרי שמא יחליף בדבר שאין לו ריוח בחליפין עיין ט"ז יו"ד סי' ס"ג סק"ג ולקמן במער' החי"ת אות א רשמתי אי קי"ל כמ"ש הט"ז הנ"ל עי"ש: ואם יש לחלק במדה זו בין עניינים דרבנן לדאורייתא עיין פתח הדביר ח"ג רס"י רע"ו דאין לחלק ואדרבא כל שהאיסור חמור יותר יש לסמוך דאין חוטא ולא לו קלו אין אדם חוטא וכו' עיין הרשב"א ח"א סי' אלה מ"ז שכ' דמ"ש אין אדם עושה קנוניא על ההקדש דוקא בהקדש אבל בהדיוט חיישינן אף שהוא ש"מ נהגם שאמרו הטעם לפי שאין אדם חוטא ולא לו מ"מ דוקא בהקדש וכו' עי"ש ואין להבין מד"ק בהא דאין אדם חוטא וכו' דלא סמכינן עליה אלא בהקדש דחמיר לאינשי ולא להדיוט שהרי ממ"ש בפ"ק דמציעא

ד' ה' ובקדושים ס"ג מוכח ודאי דגם גבי הדיוט סמכינן ע"ז ועיין רמב"ם פ"י מהל' גירושין הי"ד אלא נראה פונתו דבדבר שאין שייך לאדם פלל בין בהיותו ש"מ בין בהיותו פריא ברה ודאי אמרי' תזקה זו בהדיוט.

אך בדבר שאילו הנה פריא הנה לחוש דלעצמו מכונן רק שלהיותו ש"מ אנו פאים לומר שאינו חוטא להנחיל לירשים בזה יש חילוק דאם הוא להדיוט חיישי' שמא ישקר שחושש שמא יחזור לבריאותו אבל בהקדש סמכינן אחזקה זו דכינן שהוא ס' אם נגיע הנאה זו לעצמו לא מעייל נפשיה בס' להשטות על ההקדש.

ומתשו' הרשב"א הלזו נראה שיש לעמוד ע"ד הרב מ"ץ ח"ב סי' מ"ו ד' צ"ג ע"ד דגם בהדיוט אמרה לתזקה זו דאין אדם חוטא וכו' להיותו ש"מ ע"ש ועיין להרב קהלת יעקב בחלק מדות חכמים אות פ"ו מ"ש ע"ד הרב מוהרשד"ם וק"ל: קלו אין אדם חוטא ולא לו לא אמרי' לגבי אשתו של אדם דאשתו פגופו עיין הרמב"ם בהל' בכורות פ"ב הי"ז קלח אין שורפין קדשים ביו"ט עיין שבת כ"ד ע"ב ותוס' שם ד"ה לפי מתבאר דלריב"א גם בשמן שריפה איכא איסור תורה בשריפתה ולר"י אינו אלא משום גזרה אטו קדשים ועיין תוס' שם כ"ג ד"ה גזרה דפי' כשי' ר"י דהוא משום גזרה וכ"כ הריטב"א לשבת ד' כ"ד ע"ב ועיין הרמב"ם הל' יו"ט פ"ג ה"ח שכ' דחלה טמאה אין שורפין ביו"ט דלא אתי עשה ודחי ל"ת ועשה אע"ג דחלה ניתנה להסיק תחת תבשילו כמ"ש בהל' בפיורים וא"כ ה"ה לדידיה גם בשמן שריפה.

אלא די"ל דהתם איירי בבא להסיקה רק לצורך הבערתה ולא לצורך משא"כ במדליק בש"ש ביו"ט פיון דעביד לצורכו והנאתו אפשר דאינו אסור אלא משום גזרת קדשים וכס' ר"י והרב תפארת ישראל פיה"מ בפ"ב דמס' שבת במתני' דנולא בש"ש תפס במןשלם כס' רי דאינו אלא מגזרת קדשים ועיין שבת כ"ג ע"ב פליגי רבה ור"ח בטעם איסור הדלקה בש"ש ופס' הפוס' כר"ח דמתני' פנתיה והק' הרב מטה אהרן ד' ש"ד ע"א אמאי לא פס' פרבה דת"כ בתוס' דתרומות פי' דמותר להדליק בש"ש ע"י תערוכת כ"ש ולא אתיא אלא פרבה דאסר שמא יטה וע"י תערוכת ל"ג דאי לר"ח אי מיירי ביו"ט שח"ל בע"ש מאי מהני שמן כ"ש מאחר דאיכא איסור תורה דש"ק בי"ט עי"ש ולפי מ"ש י"ל דהא ברייתא נמי אתי כר"ח דכינן דאין בהדלקת ש"ש אלא איסור ר' אטו קדשים.

קשהוא ע"י תערוכת כ"ש ל"ג. ומ"ש הוא ז"ל ב'שוב קו' זו דע"כ הא תוס' דלא פרבה דהא לרבה בשמנים דאסור להדליק בהן גם ע"י תערוכת אסור כמ"ש בשבת ד' כ"א ל"ז להבין ד"ק דסו"ס למאי דאתאן עלה אי איסור ש"ש הוא משום שמא יטה מוכח פן מהתוס' לדעתו ז"ל וניפסוק פנתיה בהא מיהא דהא לא באנו לומר דהא תוס' רבה גופיה הוא תני לה דנגדחי דלאו רבה אמרה מדמתיר ש"ש ע"י תערוכת דלא אתינן אלא לומר דכנתיה דרבה דייקא בהא מיהא דאיסור הדלקה בש"ש שמא יטה הוא ומה שדחה ישוב זה דהוי גזרה לגזרה כמ"ש בש"ס לחלק בין קרבי דגים לשאר שמנים וכו' עי"ש לקוע"ד י"ל ביניהם דהתם בחלב מהותה אין שייך שום חשש שמא יטה אלא דמשום שאינו מהותה הוא דאסרי' משו"ה כל שנתן בתוכו דגם בשאינו מהותה אין חשש הטיה שרי אבל בש"ש דנתינת שמן חולין אינו מצילו מידי חשש דבשמן שריפה דאטו משום דעריב

בה שָׁמֵן כָּל דְּהוּ בִטּוּל מַנְיָה מְצוּת שְׁרִיפָה וּא"כ וְדַאי דוּמָה לְשֹׁאֵר שְׁמָנִים דל"מ בְּהוּ תַעֲרוּבָת שְׁמֵן וְעִדִיף מֵהֶם דְּעַם גְּתִינַת הַשְׁמֵן עֲדִינָן הַגְּזֵרָה דְשִׁמְאָא יִטָּה בְּמִקּוּמָה עוֹמְדַת וּק"ל וּמַאי דְפְשִׁיטָא לִיה דְּכִי תַנְיָא נְמִי כְּרַבָּה אֵית לָן לְמִיפְסַק כְּרַבָּה עֵינָן לְקַמָּן בַּמַּע' הַרִי"ש אוֹת א': קֵלֶט אַמּוּרָאִי גִינְהוּ אֲלִיבָא דַּפ' מְרִישׁ הֵנָּה מְשַׁמַּע לִי דְלֹא שְׁיִיף לּוֹמַר כֵּן אֲלֵא אִם הֵנֹכֶר שֵׁם אַמּוּרָא שְׁאָמַר כֵּן מְשַׁמֵּיה דְרַב אוּ שְׁמוּאֵל אוּ ר"י וְכִי ק"ל דְרַב אוּ דְשְׁמוּאֵל אוּ דר"י אֲדִידִיָּה אֲזִי שְׁיִיף לּוֹמַר אַמּוּרָאִי גִינְהוּ וְכו' אֲבָל בְּתַרִי מִיְלִי דְרַב דְסַתְרִי אֲהֲדָדִי וְלֹא הֵנֹכֶר בְּשׁוּם חַד מִנִּיְהוּ אַמּוּרָא אֲחַד דְאָמַר מְשַׁמֵּיה דְרַב וְכִינְצָא פִינּוּ דְבַתְרִי מְמַרִי לֹא הֵנֹכֶר אַמּוּרָא אַחַר אֲלֵא רַב לְבַדוּ וְכִינְצָא לֹא שְׁיִיף לּוֹמַר אַמּוּרָאִי וְכו' וְעַפ"י ס' זוּ הַק' לִי ע"ד הָרַב ל"ל בַּא"ח ד' ס"ד ע"ד שְׁתֵּי לְקוּ' הַרְתוּי"ט פ"ד דְפִסְחִים מ"ג מ"מ"ש בְּשַׁבָּת ל"מ"ש בַּע"ז וְכו' דְאַמּוּרָאִי גִינְהוּ וְכו' עִי"ש: אַף רְאִיתִי עֲתָה לְהָרַב יַד מְלֶאכִי בְּסִי' תַר"ס גְּבִי תְרִי תַנְיָא שְׁהַכְרִיחַ דְגַם כְּשִׁלָּא הֵנֹכֶר בְּשֵׁם תַנְיָא אַחַר דְאָמַר בְּשֵׁם הַתַּנְיָא דַּק"ל אֲמַרִי תְרִי תַנְיָאִי וְכו' עִי"ש וּמְלַבֵּד דְּוֹכְתִי דְמִיְתִי הָרַב ז"ל בְּיָדוּ הַחֲזִיקָה ה"ן עוֹד נְבִיא דְהָכִי אֵיתָא בְּכַרְכוּת ג' ע"א קְשִׁיא דַר"מ אַדַר"מ תְרִי תַנְיָאִי וְכו' וְכֵן לְגַבִי ר"א עִי"ש וְעֵינָן תּוֹס' בְּרַכּוֹת ט' ע"א ד"ה לְעוֹלָם וְעֵינָן שַׁבָּת נ"א ע"ב ב' תַנְיָאִי אֲלִיבָא דַר"י וְכֵן פִּסְחִים צ"ה ע"ב.

וְכַתּוּבוֹת ל"ח ע"ב גְּבִי ר"ע וְכַתּוּס' נְזִיר מ"ט ע"ב סוּד"ה וּמְשַׁנִּי. וּבְנִבְחִים צ"א ע"ב ד"ה הָא ר"י וְנִדְהָ ד' ל' ד"ה שְׁמַע וּא"כ כְּמוֹ כֵּן י"ל גְּבִי שְׁיִנְיָא דְאַמּוּרָאִי גִינְהוּ דְאָרְף דְלֹא הֵנֹכֶר בְּשֵׁם אַמּוּרָא אַחַר אֲמַרִי אַמּוּרָאִי וְכו' דְמַאי שְׁנָא.

וּמְפּוֹרָשׁ מְצַאֲתִי כֵּן לְגַבִי אַמּוּרָאִים עֵינָן ב"מ י"ד ע"א אַמַּאי דְפִרְיָה דְשְׁמוּאֵל אֲדַשְׁמוּאֵל קְאָמַר לִימָא מֵאֵן דְאָמַר הָא לֹא אָמַר הָא עִי"ש בְּדַבְרֵי רִש"י וּבְכֵן צְדָקוּ דְבַרֵי הָרַב ל"ל ז"ל אֲלֵא דְאִין זֶה תִּירוּץ פְּשוּט דְהָא אִיכָא מְהַרְאִשׁוּנִים דַּס"ל דְלֹא אֲמַרִי כֵּן מְסַבְרָא דְנִפְשִׁין עֵינָן יַד מְלֶאכִי סִי' תַרמ"ד גְּבִי תְרִי תַנְיָאִי וְעֵינָן הַרְשָׁב"א שַׁבָּת ל"ד מ' ע"א וּפְתַח עֵינִים רִישׁ מְגִילָה אַמ"ש בַּש"ס זוּ דְבַרֵי ר"ע וְכו' גְּבִי כְּלָלָא דְהִלְכָה כַּסְת"מ דְחִיקָא לִיה לְשׁוּנֵי מְסַבְרָא דְנִפְשִׁין אַמּוּרָאִי גִינְהוּ וְעֵינָן מְקַנְיָא מ"ב אוֹת ס' נְאוֹת ס"א וְדו"ק: קַמ אֲתִי עֲשֵׂה וְנִדְחָה לֹא תַעֲשֵׂה עֵינָן בְּכַלל זֶה לְקַמָּן בַּמַּע' הַעֲי"ן בַּס"ד: קַמָּא אֲכִילַת עֶרֶב יוֹה"כ אִם הִיא מַה"ת רְשַׁמְתִּי בְּמַעֲרַכַת הַעֲי"ן אוֹת כ"ג: קַמַּב אִין עוֹנְשִׁין מַה"ד אִי אֲמַרִינָן כֵּן גַּם בַּג"ש הָרַב מְקַנְהָ אַבְרָהָם מ"ב אוֹת כ"ה ד' ט' ע"ד הִבִּיא דַעַת הַרְאִשׁוּנִים דְבַג"ש עוֹנְשִׁין עִי"ש וְכֵן מְצַאֲתִי לְרִשָׁב"ם ב"ב ד' פ"ח ע"ב ד"ה לְמַעוּטֵי מְדוּת מְפָרַת דַּס"ל דְאָם הִיא ג"ש גְּמוּרָה עוֹמַה"ד עִי"ש וְדוּק וְעֵינָן לְהַג' מַש"ל הַל' אֲבָל פִּי"ד הַל' כ"א ד"ה וְרִאִיתִי לְרַבִּינוּ וְכו' וְשׁוֹשְׁנַת הָעַמְּקִים כְּלָל א' ד"ה וְהִנֵּה מ"ש הַמְדוּת אַהֲרֹן וְכו' וּלְמַרְן מוֹהֲרִיט"א בְּהַלְכוֹת יו"ט פ"ק דְבַכּוֹרוֹת אַמְתַּנִּי דַד' ג' ע"ב כְּהִנֵּים וְלוּיִם וְכו' עִי"ש בַּד"ה הֵן אֲמַת דְרִאִיתִי וְכו' (ד' ג' ע"ג מְדַפּוּס נוֹאֲרָשָׁא) נְאֻהֵל יַעֲקֹב בְּמַעֲרַכַת ה"ה אוֹת ב' (וְכו' שֵׁם בַּהַל' יו"ט דְאֲפָשֶׁר דְכְמוֹ שְׁאִין מְזַהִירִין מַה"ד אֲזַהֲרַת לָאו כְּמוֹ כֵּן גַּם אֲזַפְרַת עֲשֵׂה ע"ש) וְכַתַּב הָרַב לַח"מ בַּפ"א מַה"ל אִישׁוֹת ה"ב דְבַגוּ"ש וְמַה מְצִינּוּ עוֹנְשִׁין עִי"ש.

קַמַּג אָב שְׁמַחַל עַל כְּבוֹדוֹ כ"מ רְשַׁמְתִּי לְקַמָּן בַּמַּע' הַכ"ף אוֹת ל"א ע"ש קַמַּד אָב מְרַחַם עַל בְּנֵי יוֹתֵר מֵאֲמוֹ הָרַב מ"ץ ח"א סִי' כ"ג וְהַר ב"ד בַּאֲה"ע סִי' מ"ד ד' ל"ח ה"ד הָרַב מְשַׁנַּת ר"א ח"ב בְּזַכּוֹנוֹתָיו ד' ד' ע"ד פְּלִיג עֲלֵיהָ וְס"ל דְהָאִם מְרַחַמַת יוֹתֵר מְהֻאָב:

ולענן אם אהבת אדם את בנו היא יותר מגופו או את גופו יותר מבנו הוא מחלוקת כ"כ מרן חיד"א ביציר און בקונטרס מדבר קדמות אות ל"ו בשם ראב"ן ד' ל"א ע"א והרב מוהר"י אליקים בהגהותיו לשו"ת הרב מוהר"י מברונא סי' קצ"ח פתב דפשפש ולא מצא בראב"ן דבר זה במקום הנ"ל ותמה עליו מדוע הלך למרחקים והיה לו להביא ש"ס דב"ב ד' קל"ו ע"א דבריה עדיפה ליה מדנפשיה ואני תמה על תמיהתו דאחר שלא ראה דברי ראב"ן בגופן שלהן מה לו פי יזעק על מרן חיד"א אולי ראב"ן עצמו הביא ש"ס הנ"ל והוסיף לומר דהוא מחלוקת תנאים ודברי ראב"ן הם בסי' ל"ז ה"ד הרב נחמד למראה ח"א בד' ז"ן סוף ע"ג שגחלקו בזה בן עזאי ורע"ק בירוש' פ"ט דנדקרים דרע"ק דאמר ואהבת לרעה כמוה זה כלל גדול בתורה ס"ל גופו אוהב אדם יותר מבנו.

ובן עזאי דאמר זה ס' תולדות האדם זה כ"ג בתורה ס"ל אדם אוהב בנו יותר מגופו וכ"כ בס' מעשה אברהם ח"א ח"א סי' כ"ד ושקו"ט לדעת בן עזאי במי שאונסין אותו לעבוד ע"ז או יתרגו בנו וכתב בנחמד למראה שם דלפי מ"ש התוס' דקי"ל בפלוגתא דק"פ אי פקננו הגוף דמי כר"ל הכי נמי במחלוקת בן עזאי נקיטין בן עזאי במחלוקת זה עי"ש ואין פן דעת מרן חיד"א בס' דבש לפי מערכה זו אות ל"ג שכתב דהא דב"ב אינו ענין לפלוגתא דרע"ק ובן עזאי דלענין ממון רוצה האב שיהיה בנו עשיר אבל לענין אהבה שאוהב את בנו יותר מגופו לא שמענו והכריח פן מסברת ראב"ן כיעי"ש.

קמה אין אדם עושה בעילתו ב"ז לא נאמרה חזקה זו גבי מומר ואם נתייחד בעדים אחר שגירש לא חיישי לקידושין הרדב"ז בתחז' הדדשות סי' שנ"א ועיין פ"ת אה"ע סי' כ"ו סק"ב וסימן קמ"ט סק"ב ובשו"ת מלבושי יום טוב הנד"מ לידדי אישי כ"ג הגאון ומהר"ו"ט הפה"ק יצ"ו בסי' כ"ג שקו"ט בדברי הרדב"ז ובשו"ת רעק"א בשו"ת שפסוף חידושי על מה שר"ל השואל פינן דעבר על איסור מעופרת חברו לא אמרי לגביה אין אדם עושה בב"ז וכו' ולא יכולתי פעת לעיין בדבריו ועיני' מ"ש לעיל אות ל"ב ע"ד רדב"ז ובשו"ת שו"מ מהד"ק ח"א סי' ר"א נקיט דגם במעופרת חברו לא אמרינן אין אדם עושה בב"ז (דלא כמ"ש רעק"א שיהביא במלבושי יו"ט שם) ועי"ש לענין מעופרת מנכרי והגאון מיו"ט שם פתב לדחות ראית רעק"א והאריף עי"ש.

קמו אין שליחות לנכרי הרמח"א בהל' שלוחין סי"א חידוש דגבי פועל נכרי מהני מטעם יד פועל פיד בעה"ב ולכן פועל נכרי העושה מעקה לישראל מברך הבע"ה עי"ש והרבנים ערוף השלחן בא ח"ש"ז אות יו"ד ושעה"מ פ"א מהלכות תרומות הקשו עליו מש"ס ב"ק ד' נ"א בור של ב' שותפין היכי משפחת לה וכו' ואמאי לא מוקי בפועל נכרי והרב שואל ומשיב בח"ב סי' ק"י פתב דאין מזה סתירה.

אף פתב דיש לו ראיה שאין עליה תשובה היפך סברת הרמח"א מגטין כ"ג ע"ב מתקיף לה ר"א טעמא במילתא דליתיה וכו' ואם איתא מה מדמי נכרי לעבד שאני עבד דידו פיד בעה"ב אלא ע"כ דלה"ס דליתיה בשליחות לא מהני מה שידו פיד בעה"ב ע"כ ולענ"ד אם לדין יש תשובה והוא דפשיטא ודאי דר"י לא איירי אלא בעבד שאינו שלה דאילו בעבד שלה לאו מילתא פסיקתא היא דהא בכפות מהני מטעם חצר וכדאמרי' שם ד' כ"א ע"א עי"ש בתוס' ור"י דאמר סתמא אין העבד נעשה שליח ולא מפליג על פרחין מייירי בעבד דעלמא ושפיר פריף והרי כותי ונכרי וכו' וז"ב לענ"ד.

ועי"ש שְׁהָאָרִיף מָאד וּמְסִיק דְלָא כְּהָרַב מַח"א אֶלָּא כָּל דְלִיתֵיהּ בְּשְׁלִיחוֹת ל"מ מַאי דִּידוּ כְּיַד בַּעַ"ב וּבְסִי' ס"ט וְסִי' ע' כ' דְהָאֲחֵרוֹנִים דְחוּ סְבַרְתָּ הֶרְמַח"א וּמְרַן מוֹהֲרִיט"א בַּס' הַלְכוֹת יו"ט בַּפ"ד מֵהַלְכוֹת בְּכוֹרוֹת אוֹת נו"ן הָאָרִיף מָאוֹד בְּהָא דִּינָד עָבַד וּפּוֹעֵל כְּיַד בַּעַ"ב וְהִבִּיא דְבָרֵי הֶרְמַח"א וְהִנְרָאָה לִי מַד"ק הוּא דַס"ל דְדוֹקָא בְּמִידֵי דְהַפּוֹעֵל וְהָעָבַד שְׂיִיכֵי בֵּיה אֶלָּא דְלֹאֲחֵרִינֵי לֹא מִשְׁתּוּוּ שְׁלִיחַ פְּהֵיָא דְשָׂאֵלָה בְּבַעֲלִים בַּב"מ צ"ו לְמֵאן דְלָא ס"ל בְּהַ שְׁלִיחוֹ שְׁל אָדָם פְּמוֹתוֹ בְּהָא אָמְרֵי' יַד עָבַד וְכו' דְלִידִידֵיהּ מְהֵנִי אַבְל בְּמִידֵי דְלָא שְׂיִיכֵי בֵּיה הָעָבַד וְהַפּוֹעֵל בְּזָה יֵשׁ מַחְלֻקָתָא לְדַעַת רַש"י גַם בְּזָה אַע"ג דְלָא מִיתְעַבִּיד שְׁלִיחַ לְאֲחֵרִינֵי לְרַבָּם מִיָּהָא מְהֵנִי אִף דַּעַת רַב הַפּוֹס' ו"ל דְלָא מְהֵנִי וְלָכֵן הִעֲלָה דְהַעוֹשֶׂה מַעֲקָה עַל יְדֵי פּוֹעֵל נְכָרֵי אֵינּוּ יָכוֹל לְכַרְף זֶהוּ הַמַּתְבָּאָר מַד"ק כְּמוֹ שְׂרָאָה הָרוֹאָה שָׁם וְהוֹצֵרְכֵתִי לְקוֹתְבוֹ לְפִי שְׂרָאִיתִי לְהָרַב גְּדִיב לַב בַּח"ב בַּח"מ ס' ס"ב שְׁהִבִּיא דְבָרֵי הֶרְמַח"א שְׁכ' דְמַתְקֵן מַעֲקָה ע"י פּוֹעֵל נְכָרֵי מְכָרָה וְסִיָּים וְנ"ל וְכֵן הִסְפִּים הָרַב הַלְכוֹת יו"ט בַּד' ע"א עַכ"ל וְלַעֲנֵד אֲחֵרֵי הַמַּחֲי"ר דְבָרֵי תְמוֹהִים אֶלָּא שַׁס' הַלְכוֹת יו"ט הַנְּדָפְס בַּפ"ע אַמְצ"א אוֹלֵי הוּא בְּמַקּוֹם אַחֵר וְהָרַב מִשְׁנַת רַבִּי אֶלְיָעֶזֶר ח"ב בְּזַכְרוֹנוֹתָיו ד' ו' אוֹת י"ג כְּתַב וְנ"ל וְעִיָּין בַּס' הַלְכוֹת יו"ט ד' ע"א וְע"ב דְחוֹלֵק עַל הָרַב מַח"א גַם הָרַב חַק"ל ח"ב יו"ד ד' ט"ו כ' דְדְבָרָיו צ"ת וְאֵין לְכַרְף עַכ"ל הִנְרָאָה ב' נְבִיאִים גְּדִיב לַב וּמִשְׁנַת רַבִּי אֶלְיָעֶזֶר מֵר אָמַר חֲדָא וּמ"א חֲדָא וּפְלִיגִי וּמְטוּ בְּהַ מִשְׁמַי' דְהָרַב מוֹהֲרִיט"א וְנָאֲנִי עָנִי לֹא יְדַעְתִּי אֵיזָה יְכַשֵּׁר וּמִדְבָרֵי שְׁנִיָּהֶם לְמַדְנֵוּ דְהָרַב חַק"ל חוֹלֵק עַל הֶרְמַח"א בְּזָה וּמְזָה י"ל עַל מְרַן הַחֲבִי"ף בַּס' רָאָה חֲזִיִּים ח"א ד' ז"ך ע"ב דְנִקְיֵט בְּפִשְׁטוֹת בַּהֶרְמַח"א דִּינָד פּוֹעֵל כְּיַד בַּעַ"ב וְהוּא תְמוֹהֶה שְׁלֹא זָכַר שֶׁר אֵת יוֹסֵף מַז"ה חַק"ל ו"ל דְלָא ס"ל הֵכִי שׁוֹב גְּדָפְס לַב חֲזִיִּים ח"ב וּבְסוֹס"י פ"ט כְּתַב שְׁפָקוּ גִנְזֵי חֲזִיִּים עֲמַד בְּעֵנְנֵן זֶה וְלֹא זָכִינוּ לְאוֹרוֹ וְע"ע שָׁם ס' ג"ן וּבְסִי' ר"ט וְגַם הוּא ו"ל הִשְׁנָה דַּעַת הָרַב מוֹהֲרִיט"א לְדַעַת הֶרְמַח"א וְלֹא מְצִינָא אֲשַׁתְּעוּיִי מִיָּדֵי.

וְהָרַב הַפְּרָד"ס בְּסִפְרָא אוֹת הִיא לְעוֹלָם ח"ב ד' ק"מ ע"ג הִבִּיא בְּשֵׁם הָרַב חַק"ל ח"מ ס' קמ"ב שְׁחוֹלֵק עַל הָרַב מַח"א וְשָׁגַם הָרַב מוֹהֲרִיט"א שֶׁר הַמְסַכִּי"ם לְדְבָרָיו עִי"ש וּבֹאֵה"ל ח"א ד' נו"ן ס' מ"ב וּלְמ"מ בַּס' מְנַחֵה טְהוֹרָה דָּף קי"ג ע"ג וְהָרַב יִשְׁרֵי לַב בַּד' ט' ע"ב תְּמַה עַל הָרַב מַעֲשֶׂה אַבְרָהָם שְׁדָן אֵת הַדִּין כְּסִבְרַת הָרַב מַחְנֵה אַפְרָיִם וְלֹא זָכַר דְהָרַב חַקְרֵי לַב פְּלִיג עָלֶיהָ עִי"ש וְיוֹתֵר יֵשׁ לְתַמּוּהָ עָלָיו דְבְּסִפְרוֹ נְחַמֵּד לְמַרְאָה ח"א ד' ס"ג ע"א וְאֵילָף הִבִּיא דְבָרֵי הָרַב מַח"א וְשְׁהָרַב הַלְכוֹת יו"ט חוֹלֵק עָלָיו וְכֵן נִרְאָה דַּעַתוֹ כִּיעִי"ש וְא"כ אִיף דֵּן דִּינָא בַּס' מַע"א עַפ"י סְבַרְתָּ הֶרְמַח"א.

וְהָרַב מוֹהֲרֵש"ק בַּס' שְׂיִיִּרֵי טְהוֹרָה בְּקוֹנָט' תִּיקוֹן עוֹלָם ד' ט' ע"א וְאֵילָף הָאָרִיף לְקִיָּים דְבָרֵי הָרַב מַח"א וְכַתְּבָה שְׁהוּא מְגֹדוּלֵי חַכְמֵי הַסְּפָרָדִים וְאֵין לְדַחוֹת דְבָרָיו בְּגִילָא דְחִטְטָא יַעִיש"ב. וְעִיָּין זְכָרְנוּ לְחֲזִיִּים ח"ב ד' ל' ע"ב אוֹת א' וְלְהָרַב אֶהְלִי יְהוּדָה ד' כ"ג וְאֵילָף וְכַתְּבָה בַּד' כ"ד ע"ג דְהַחַק"ל חוֹלֵק עַל הָרַב מַח"א וְכֵן הוּא דַּעַתוֹ ו"ל וְכֵן נִרְאָה דַּעַת הָרַב שְׂיִבַת צִיּוֹן ס' ג"ן וְעִיָּין לְקַמְן בַּמַּע' הַקו"ף אוֹת ד"ן וּבַס' מְנַחַת מִשְׁה הַנְּד"מ לִידִידֵי הַגָּאוֹן מוֹהֲרַמְנִי יצ"ו בְּחֻלְקָא אוֹר"ח בְּקוֹנְטְרִיס חֲקַת הַפְּסַח אוֹת כ"ה וְאוֹת מ"ג תְּפַס בְּמִןשְׁלֵם סְבַרְתָּ הַגָּאוֹן מַח"א דְבַפּוֹעֵל נְכָרֵי לֹא אָמְרֵי' אֵין שְׁלִיחוֹת וְיִישָׁב בְּזָה דְבָרֵי הַשְּׁל"ה שְׁבַמְג"א ס' תַּמ"ו סק"ב מְמַה שְׁהַק' עָלָיו בַּחַת"ס א"ח ס' ק"י עִי"ש וְלֹא זָכַר מְסִבְרַת הַחוֹלְקִים בְּזָה שׁו"ר שָׁם בַּחֲהַ"ע סוֹס"י ח' שְׁהַנְּפִיר דְבָרֵי הַחוֹלְקִים וְשְׁהַג'

מוהרש"ק בקנאות סופרים סי' ל"ג נקיט כהמח"א וכו' דעכ"פ מידי ס' נפקא עי"ש ובסי' י"א אות ב' עי"ש ובשו"ת בית שלמה ח"א סי' א"ף כ' בשם נה"מ סי' פק"ח ד"ד פועל נכרי פי' בעה"ב ועפ"ז כ' להחמיר בנדונו לענגן חמץ שעעה"פ ואילו הנה חזי אמבוקא דספרי הג"ל החולקים על ס' המח"א לא הנה חניש בנדונו פיון דחמץ שעבר עה"פ דרבנן פדאי הם לסמוך עליהם ולומר דגם בפועל אין שליחות ובשו"ת אגודת אזור מדברי ייחוס להסמ"ג דקאי בס' המח"א ובזה תמה על הט"ז סי' רמ"ג ע"ש ונהבאתיו לקמן אות קס"ה ואינו נכון בעיני לייחס פו בדעת הסמ"ג ואף כי לתמוה ולהצ"ע על הט"ז ומן התימה עליו דאף דלא ראה דברי הרבנים הנז"ל החולקים על המח"א הא מיהא ראה דבר השעה"מ שהצ"ע סברת המח"א ומה לו פי' יזעק על הט"ז גם בשו"ת שם אריה חיו"ד סי' י"ד נקיט בפשיטות פסברת המח"א ונדחה עפ"ז ראית מוהרי"ט ממעקה וכו' עי' ש ואינו נכון בעיני לא הנראהנעלם ממנו כי רבים לוחמים בזה ועיין בס' מור ואהליות הנד"מ לידידי הרה"ג מוהרא"ף יצ"ו באהל ברכות והודאות סי' י"ד מ"ש ע"ד המח"א: קמז איבה אי שרינון איסור דרבנן משום איבה עיין פרמ"ג בא"ח סי' ש"ל בא"א סק"ה שנסתפק בזה ומסיק בצ"ע ובס' ערוך השלחן שם כתב וז"ל אם אין מקבלים טעם ואיפא איבה פשיטא דשרי כל דליפא חילול שבת ואפ"י איסור דרבנן וכ"כ הריטב"א בחי' עכ"ל וחי' הריטב"א לע"ז אמצ"א.

ומסופקני בכונת הרב אם מ"ש ואפילו איסור דרבנן קאי אדלעיל וכלומר אם אין שום חילול שבת אפילו באיסור דרבנן הוא דמתירין משום איבה הא אם יש איסורא דרבנן אין מתירין.

או שפא מ"ש פשיטא דשרי כל דליפא חילול שבת ר"ל באיסור תורה ומ"ש ואפילו איסור דרבנן כלומר אפי' אי איפא חילול באיסור דרבנן ש"ד כל שאין בו חילול באיסור תורה ולפי הנר' זהו מה שנסתפק הפמ"ג בדברי המג"א שסיים אם יש לחוש לאיבה שרי אם אין חילול שבת ע"כ ומסתפק אם אין חילול שבת כלל קאמר או שאין חילול שבת בדאו' הוא דקאמר.

ולפום ריהטא נראה כצד האחרון דאל"כ מאי קמ"ל הרי פיון דליפא שום חילול שנה שבת לחול ובחול מותר משום איבה כמ"ש ב"י"ד סי' קנ"ד ואולי י"ל דסד"א דדוקא בחול דברור שיש בו משום איבה דאין שום צד להשתמט הוא דשרי' משום איבה משא"כ בשבת דיש טענה ואמתלא להשמט דידן דמנטרי שבתא וכו' הגם דנכרי זה אינו מקבל טעם ואמתלא אין לנו להתיר מפני נכרי זה (ועיין גהר שלום שם ע"ד המג"א דאף דכ' התוס' דאי איפא איבה שרי לא משמע פו מדברי הרמב"ם שכתב ואין חוששין לאיבה וכו' וכינון דעל הרוב לא שייך איבה לא התירו שתיילד אפילו אם באיזה פעם שייך איבה עכ"ל) אהכי קאמר דכינן דאין שום חילול אפילו מדרבנן מתירין משום איבה ואם פו מתבאר דהיכא דאיפא איסור דרבנן אינו מותר משום איבה: הו אמת דלכאורה נראה דיש להוכיח דשרינן איסור דרבנן משום איבה ממ"ש מרן הב"י ב"י"ד סי' קי"ב בד"ה מ"כ בתשו' אשכנזית בשם רבינו שמתה דמותר לאכול פת של נכרי לנזקה עם שאינם נזקרים משום איבה וראיתו מירוש' דמאי דהתיר דמאי כה"ג בשבת של אסיפה לסעודת מצוה ונדקא בפת שהוא עיקר הסעודה ואם פלם אוכלים והוא אינו אוכל איפא איבה

אבל מי שנוהג איסור בחמאה של נכרי וכיוצא אסור לו לאכלה עם מי שאינו נזהר דכמה איפא שאין נפשם תאבה לאכול חמאה עכ"ל הרי דבמידי דאיפא למיחש לאיבה דלא מצוי לאישתמוטי נפשיה שרינו ליה משום איבה ורק בחמאה וכיוצא פינו דמצוי לאישתמוטי וליפא איבה לא שרי: אף ראיתי להרב זכור לאברהם אביגדור בחא"ח סי' ל"א שעמד מתמיה בענין הטמנת הסמין שאם החזירו הישראל בשבת אסור לכל אדם לאכול ממנו ושמע שגדולי ישראל ומפלגם הגאונים מחנה אפרים ומוהר"י ווילנא אף שהיו נזהרים בביתם פשהיו סועדין אצל אחרים היו אוכלים אף שהבעלי בתים היו מחזרין התבשיל בשבת לחמם וכינו שאסור לאכול לא היה להם לאכול בבית אחרים מפני הכבוד וכתב לנישב דעתם עפ"י דברי מרן הב"י הג"ל וז"ל וא"כ ה"ה בנ"ד פשיש חשש שהוחם בשבת או שיש חשש שנתבשל בשבת ע"י נכרי שאפילו אם בישלו ישראל אין התבשיל אסור אלא מדרבנן מותר לאכול אותו תבשיל משום איבה ושוב הביא הירושלמי פ"ד דדמאי (שממנו הביא ר' שמחה ראיה לדינו והוכיח דהירוש' מייירי לפרושי מתניתין דהמדיר חברו שיאכל אצלו אוכל על פיו ובלבד שיאמר לו מעושרין הן וכי אמרינו בירוש' דהתירו משום איבה בסעודת אסיפה איירי נמי בכה"ג וכתב דגם הרש"מ הג"ל דהתיר משום איבה לא התיר אלא בסתם שאינו ידוע שהלחם שבשלתו הוא פת של נכרי אבל אם ידוע לא ע"כ תוד"ק ומוכן מזה דגם מה שהיו עושים הגדולים שתמה עליהם היה דוקא בסתם שלא היו יודעים שתבשיל זה נתבשל בשבת או החזירוהו לתנור בשבת שאם היה ידוע להם פן לא היה מתירים לעצמם דאין להתיר שום איסור משום איבה אף שאינו אלא איסור דרבנן.

ואף שהוא דוחק לפרש פן בדברי מרן שכתב שמותר לאכול פת של נכרי לנזהר עם שאינם נזהרים וכו' ולפי דרכו הו"ל למימר שמותר הנזהר מפת של נכרים לאכול פת עם שאינם נזהרים מ"מ פינו שמתבאר מהירוש' דלא התירו אלא באמר לו מעושרין הן על פרחין לדחוקי אנפשינן כי היכי דלא ליהוו דברי רש"מ מן המתמיהין ומ"מ איני מבין דסוף סוף תיקשי לן על רש"מ היכי שרי בסתם הלא בירושלמי לא התירו אלא דומיא דמתניתין דאומר מעושרין הן.

אבל בסתם מנ"ל דשרי וזה י"ל בדוחק אף תמיה לי איך נתקרה דעתו ממה שתמה על הגדולים שהיו אוכלים בבית בעה"ב תבשיל שהיו נזהרים בביתם מלאכול משום איסור ואמר מר דטעם עפ"י תשובה אשכנזית וכו' הרי בתשו' זו לא התיר אלא בפת דהוא עיקר הסעודה ולא מצוי לאישתמוטי ואיך התירו לעצמם בתבשיל דתבשיל הוא כחמאה שאין עיקר הסעודה עליו ומצוי לאישתמוטי דלא ניתא ליה עתה בתבשיל פנה וגם מה שהביא בשם הרדב"ז דאף דס"ל דהבדילגא"ן הוא נדאי ערלה לא היה נמנע לאכול אצל בעה"ב אעפ"י שידוע שאוכלים אותו אף שגראה נדאי שלא היה אוכל אלא בסתם.

מ"מ לפי הנראה הוא היפך סברת התשו' אשכנזית הג"ל וצ"ע ואיך שיהיה מתבאר מדברי הרב זכור לאברהם דאין היתר משום איבה אפילו איסור דרבנן. ומה שצדדתי למעלה בדברי הריטב"א שהביא הרב עה"ש הנה עתה השגתי ס' מעשה אברהם שם בחיו"ד סי' ו' שהבין מדברי הריטב"א הג"ל דגם איסור דרבנן אינו מותר משום איבה והביא גם דברי הרב זל"א הג"ל וגם הוא פסק בנדונו לאסור למי שנוהר מפת ש"ן שלא

יאכל מִמֶנּוּ בִידוּעַ לוֹ אֶפְיָלוֹ לְצוֹרֶךְ סְעוּדַת שְׁבֵת שְׁאִין לוֹ לֶחֶם אַחַר עֵי"ש עוֹד מְצֵאתִי לְהֵרֵב פְּתַח הַדְּבִיר בַּח"א ד' ב' ע"ד דְּשִׁקוֹ"ט בְּדִבְרֵי תְּשׁוּ' רַבִּינוּ שְׁמֻחָה הַגָּ"ל וְהֵבִיא גַם דְּבָרֵי הָרֵב זַל"א הַגָּ"ל וְשִׁקוֹ"ט בַּדְּב"ק וְגַם נִרְגַּשׁ אִיךָ הִתִּירוּ לְעֶצְמָם תַּבְּשִׁיל הַהִטְמָנָה דְּאִינוּ דוֹמָה לְפֶת וְנִדְחָק לִיִּשְׁב וְאֵהִיָּא דְהֶרְדָּב"ז פְּתַב דְּהֶרְוֹאָה הִתְּשׁוּ' בְּמִקוּמָה יִרְאָה דְּלֹא הִתִּיר לְעֶצְמוֹ אֶכִּילַת הַבְּדִילְגָא"ן בְּבֵית אַחֲרִים אֲלֵא פְּנִיתוּ שְׁלֵא הִיָּה נִמְנָע לְאַכּוֹל אֲצֵל בְּעֵלֵי בְּתִים שְׁאָר אוֹכְלִין שְׁנִיתְבְּשִׁלוּ בְּכֻלִּים שְׁבִיִּשְׁלוּ בְּהֵם הַבְּדִילְגָא"ן וְלֹא הִצְרִיךְ הַגְּעֵלָה לְכֻלִּים מִטַּעַם שְׁאִין אִיסוּרוֹ מְבֹרָר עַל דְּרָךְ שְׁכ' הֶרְדָּב"ז עֶצְמוֹ בַּח"א ס' רצ"ו דְּהֶרִיטְבָ"א בְּשֵׁם רַבּוּתֵיּוֹ כ' דְּבָדְבָר שְׁאִין אִיסוּר מְבֹרָר וְלֹא מְוַכַּח לֹא יִשְׁנָה מִפְּנֵי הַמְּחֻלְקָת וּמְצֵאתִי לְהַג' בְּשׁו"ת רמ"ץ א"ח ס' י"ח שְׁהֵבִיא דְּבָרֵי הַפְּרַמ"ג הַגָּ"ל וְהוּא פְּתַב בְּשֵׁם הָרֵב תּוֹסֶפֶת שְׁבֵת שְׁהֵבִין מֵהַמַּג"א ס' ש"ל דְּכִשְׁיֵשׁ אֵיבָה גְּמוּרָה מוֹתֵר בְּחֻלְלוֹל שְׁבֵת דְּרַבְּנָן וְאַף דְּבָסִי שְׁכ"ה מוֹכַח מִדְּבָרֵי הַמַּג"א ס' ס' דְּמָה שְׁיֵשׁ לְהִתִּיר כְּשֵׁי אֶפְשָׁר בְּלֹא"ה הוּא מְשׁוּם דְּאִין לְנוּ רַה"ר (וְהוּי תְּרִתִּי דְּרַבְּנָן פְּרָמְלִית וְעִקְרָה לְחוּד) הִיָּינוּ מְשׁוּם דְּלֹא שְׁיִיךְ שֵׁם כ"כ אֵיבָה גְּמוּרָה בְּמִשְׁאָ וּמִתָּן מִשְׁא"כ בְּחוּלָה וְיִוְלָדַת דְּיֵשׁ חֲשֵׁשׁ סַפְּנַת נְפִשׁוֹת אֵיפָא אֵיבָה גְּמוּרָה:.

וְאִם יֵשׁ בְּאֵיבָה חֲשֵׁשׁ סַפְּנַת נְפִשׁוֹת אִם מוֹתֵר לְעֲשׂוֹת מְלֵאכָה דְּאוֹרִיִּיתָא בַּח"ת ס' יו"ד סוּס"י קל"א כ' דְּמוֹתֵר אֶף שְׁמִדְּבָרֵי מַג"א סוּס"י שֵׁל"ד מְשַׁמַּע דְּדוֹקָא בְּכִיבּוּי וּמִדְּבָרֵי הָרֵב מִטָּה אֲשֶׁר בַּד' ק"ך סוּף ע"א נִרְאָה קֶצֶת דַּס"ל דְּאִין שׁוּם צַד לְהִתִּיר אִיסוּר תּוֹרָה מְשׁוּם אֵיבָה עֵי"ש: וְאִיסוּר תּוֹרָה דְּלִפְנֵי עוֹר לַת"מ קִיל לְעַנְּנָן זֶה דְּמוֹתֵר מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ אֵיבָה כ"כ בַּס' שְׁבֹוֹלֵי דוֹד לִיו"ד ס' קנ"ד: קִמַּח אִין אוֹנְאָה לְקַרְקְעוֹת עֵינָן אֶרְעָא דְּרַבְּנָן בְּאוֹת י"ג בְּשֵׁם הַרְמְב"ן פ' בְּהַר דְּלֹא אִימְעִיטוּ אֲלֵא מִהַחֲזַרְתָּ שְׁתוֹת וּמִבִּיטוּל מִקָּח אֲבָל בְּלֹאוּ דְּאֵל תּוֹנוּ עוֹבֵר וְהִק' הָרֵב עַפ"ד שֵׁם דַּא"כ יִתְחַיֵּיב מִלְּקוּת וְדוֹחַק לוֹמַר פִּינּוּ דְּנִכְלָל בְּלֹאוּ אֶחָד עִם מְטַלְטְלִין דְּלֹא לְקִי עֲלֵיָּהּ לֹא לְקִי נְמִי עַל הַקְּרָעוֹת וְלַע"ד לְפִי מ"ש תּוֹס' חוֹלִין פ"ב ע"ב ד"ה הַזּוֹרַע וּבְשֵׁבֶת ד' פ"ה ע"א דְּאִין לוֹקִין עַל כְּלָאִים מְשׁוּם לֹא תַּסִּיג מְשׁוּם דְּקֵאִי נְמִי לְמַסִּיג גְּבוּל דְּאִין לוֹקִין עֵי"ש.

הָכָא נְמִי י"ל דְּכּוֹנְתָהּ וּק"ל וְעֵינָן לְהֵרֵב מְשַׁנָּה לְמַלְךְ פ"ג בְּמִלְּנָה וְלוֹנָה ה"א בְּלֹאוּ דְּלֹא תְּבֵא אֶל בֵּיתוֹ דְּאִינוּ לוֹקָה בְּעֲשִׂיר מְשׁוּם דְּנִינְתָּם גְּבִי עֲנִי וְכו' אֲלֵא שְׁחִזֵר בּוֹ מִכַּח דְּבָרֵי הַר"מ מֵהַל' תְּמוּרָה וְעֵי"ש בְּשֵׁם תּוֹס' יוֹמָא ל"ו ע"ב וּמ"מ לְדַעַת הַרְמְב"ן ז"ל יִיִתְכּוֹן לִיִּישְׁב דַּס"ל דְּלֹאוּ שְׁנִינְתָּם מִקְצָתוֹ קְלִישׁ כְּאִילוּ נִינְתָּם כּוֹלוּ וְלֹא לְקִי גַם עַל מָה שְׁלֹא נִינְתָּם וּק"ל וְעֵינָן מַש"ל פ"ד מֵהַלְכוֹת מִלְּנָה ה"ד דְּגַם הָרֵב הַחֲזִינוּךְ ס"ל כְּהַרְמְב"ן הַגָּ"ל וְעֵי"ש בְּדַעַת הַתּוֹס' וְצָרִיךְ לְעֵינָן בַּס' הַנְּדָפְס בַּש' תְּרַמ"ז שְׁבַס' כ' בְּשִׁמוֹ בְּצַד 28 שְׁהַקְשָׁה עַל הַדִּין שְׁאִין אוֹנְאָה לְקַרְקְעוֹת שְׁהוּא נִגְדַּת הַכְּתוּב וְלֹא תּוֹנוּ אִישׁ אֶת עַמִּיתוֹ וְהוּא בְּקַרְקַע וְשְׁאָרֵיךְ בְּזָה.

אִם הַזְּכִיר מ"ש הַרְמְב"ן וְהֶרְאָ"ה הַגָּ"ל דְּלִפִּי דַּב"ק לַק"מ כְּמוֹכָן. וּמ"ש בַּס' הַגָּ"ל דִּיִּתְיִישְׁב בְּקַל דְּלִכְתַּחֲלָה וְדִיאִיסוּר לְהוֹנוֹת בְּקַרְקַע בְּפְחוֹת מְשׁו"פ אוּ מְשִׁתוֹת בַּח"מ סוּס"ז ס' וְאִינוּ מִן הַיִּשׁוּב לְקוּע"ד דַּע"כ פ' מָה שְׁאָמְרוּ אִין אוֹנְאָה לְקַרְקְעוֹת צָרִיךְ לְפָרֵשׁ דַּר"ל דְּאִינוּ עוֹבֵר עֲלֵיהֶן בְּלֹאוּ וְאֵהָא מִק' בְּשֵׁפ"א הַגָּ"ל דְּהָא אֵיפָא נְמִי לֹאוּ וְכו': קַמַּט אִיסוּר דְּרַבְּנָן אִם מְחַמַּת הָאִיסוּר דְּרַבְּנָן מִיְקָרֵי אִינוּ רְאוּי מְדִאוּרִיִּיתָא רְשָׁמִתִּי בְּמַעְרַכַּת

הרי"ש אות ד': קן אין למדין הלכה ממדרש עיין לעיל באות צ"ה אם הוא דוקא פשוטר הש"ס שלגנו ועתה ראיתי מה שהאריף הרב שלחן גבוה בכלליו סי' קס"ז ועיין בפ' חדש על פרקי ר"א ונקרא בשם ס' בית הגדול בפ"ג אות כ"ח.

ולקרב מוהר"ץ הירש חיות בהגהותיו לנדריים ל"ד מ' ע"ב ע"ד ה"ן ד"ה ולענן הלכה דמתנס' ברכות מ"ח ד"ה ולית הלכתא מוכח דדוקא פשוטק וכו' עי"ש ועיין ראה חיים ד' ז"ך רע"א גליון הש"ס לירושלמי הנד"מ בזוטאמר פ"ב דפאה ד' ט' ע"ב (שם נרשם בטעות נו"ב סי' קמ"א וצ"ל קס"א) וע"ע נו"ב מ"ת ח"מ סי' י"ד שואל ומשיב מהדורא תננינא ח"ג סי' ב' ד"ה ובדבר וע"ע בתשו' הריב"ש ה"ד מ"ן הב"י יורה דעה סי' רכ"ח והרב ט"ז שהכריח הדבר דאם לא פן בת יפתח יוכיח וכו' ובפ"ת שם סק"ט: ודע דבס' מלחמת חובה קו"ק ד' ד' הו"ד בינפה ללב ח"ג ד' קז"ך סו' ע"א פתב משם הרמב"ן דאינו מאמין באותה אגדה שבמדרש איבה שהמשיח נולד ביום ט"ב.

ושפתב שיש לנו ג' מיני ספרים וכו' והס' הג' הוא מדרש ומי שמאמין בו טוב ומי שלא יאמין בו לא יזיק ע"כ והרב יפה ללב בד' כ"ח ע"א ממאן בזה דאיך אפשר שלא יאמין באגדה והלא אחד ממ"ח דברים שהתורה נקנית בהם הוא אמונת חכמים וכו' ודעתו לומר שדברים פאלו לא מפי הרמב"ן יצאו אלא מאיזה תלמיד וכו' עי"ש וס' מלחמת חובה אין מצוי אצלי אף קרוב לזה פתב הרב שה"ג סביב הרי"ף בפ"ק דע"ז אמתיני דאין מוכרין להו במחנך לקרקע וכו' עי"ש בשם ריא"ז דהמדרשות אינם נאמרים על דרך אמנה ועיקר וכו' והשיגוהו הבאים אחריו.

והג' שואל ומשיב בהספכתו לס' סדרי טהרות פתב עמ"ש בירושלמי פ"ז דנזיר ה"ב מדרשות קאמינא דרוש וקבל שקר שכתב בהגהותיו שלא נדפסו עדיין דבשלטי הגבורים שאצל הרי"ף למס' ע"ז הביא לפרש וכו' המדרשות אמנה הם שלא אמרו חכמים המדרשות על דרך אמונה ועיקר אלא להרבות טעמים למקרא אבל חלילה להאמין זאת ובמעריף על הערוף באות שי"ן שר"ץ השיג עליו שאין הפי' פן עי"ש ובשל"ה בתורה שבע"פ פלל דרושים ואגדות כ' ג"כ פהמעריף ואף שבהקדמת מנורת המאור פתב בשם רבינו האי גאון דאגדות אמונה נינהו חלילה לומר פן ודוקא בדברים שאין נפ"מ לדינא אבל בדברים שנפ"מ לדינא אסור לומר פן עכ"ל: קנא אינו מן התורה פשוטמר בש"ס דבר זה אינו מה"ת אי משמעותו דאסור מיהא מדרבנן או לא רשמתי לקמן במערכת הל'מ"ד ות ב': קנב אעבורי אחסנתא הא דאמר רבנן לא תיגוי באעבורי אחסנת' וכו' אי איפא איסורא רשמתי במערכת הל'מד אות ג': קנג אדעתא דהכי לא נשבפתי אי אמרי' בנשבפ לחרבו רשמתי במערכת השי"ן אות א' ואי מהני טענה דאדעתא דהכי וכו' לעבור על השבועה בקום עשה רשמתי במערכה זו אות שפ"ט: קנד אין מבטלין איסור לכתחלה ה"מ להרבות בהיתר כדי לבטל האיסור אבל אם אינו מרבה בהיתר אלא משנה האיסור מפרות שהנה ש"ד תויו"ט פ"ד דתרומות מ"ט וכתב בכנה"ג יו"ד סי' צ"ט הגה ט"ו אות ט"ז שקרוב לזה כ' השה"ג פר' השוכר את הפועלי וע' ארעא דרבנן אות י"ז ד"ה ולענן.

ובעפ"ד שם או"ק י"ז ובקה"י אות ע"ז דנקטי פן בפשיטות. אף במקנה אברהם ד' ה' ע"ב שדי בהא נרגא מדקי"ל ביו"ד סי' ק"א ס"ו גבי בריה דאינה בטלה ואם נתרסקה

בְּטֹלָה דה"ד שְׁנַתְרַסְקָה מְאֵלִיָּה אָבֵל אִם רִיֶסְקָה בְּמִתְפַּנֵּין אָסוּר לְמַרְסָק אַעפ"י שְׁהוּא מְשַׁנָּה הָאִיסוּר ע"י רִיֶסוּק וְלֹא מְרַבָּה עָלָיו וּבפמ"ג בסי' צ"ט במ"ז אוֹת ח' תָּמָה עַל הַכְנֵה"ג בְּזֶה דָּאָף דכ"כ הַתּוּי"ט מ"מ לֹא כ' אֶלָּא לְדַעַת ר' יְהוֹשֻׁעַ דְּשַׁחֲרוּת מַעֲלוֹת הַלְבָנוֹת וְאֵינן קי"ל כר"ע דש"מ דגם בכה"ג אין מְבַטְלִין וּכ"מ מְרִישׁ בִּיצָה וּמַגְטִין נ"ד דְּנִתְפַּצְעוּ מִזִּיד עכ"פ אָסוּר עי"ש וּכ' בְּשׁו"ת יַד יוֹסֵף ס' כ"ה דְּבִאִיסוּר דְּרַבְּנָן שְׁהִיָּה לוֹ הִיתָר מוֹדִים ר"א ורע"ק לר"י דְּכִשְׁמִשְׁנָה הָאִיסוּר וְאִינוּ מוֹסִיף לְבַטְלוֹ ש"ד עי"ש לְעַנְיָן שְׁיִנּוּי מְרָאָה הַמְקַנָּה ע"י יין אוֹ חֶלֶב לְבַטֵּל הַג' לְנִגְיָן וּבְהִגָּהוֹת מוֹהר"ש ע"ד הַפּרמ"ג הַגְּנָ"ל כ' וְנ"ל עֵינָן בְּרִטְנוּרָא פ"ט מ"ט דְּתַרּוּמוֹת ד"ה וְאִם יָדוּעַ וּכּו' שְׁכ' דְּמִתָּר לְטַחֲוֹן לְכַתְחֻלָּה פְּדִי לְהַתִּירָן זֶה מְפִנְרֵשׁ פְּדִבְרֵי כְנֵה"ג דְּקי"ל לְהִלְכָה פֶּן וצ"ע עכ"ל וּבִמְחַכְת"ה דְּבָרָיו תְּמוּהִים וּפְלֵא בְּעֵינַי שְׁלֹא רָאָה דְּבָרֵי הַתּוּי"ט וְלֹא שָׁם דְּהִתָּם טַעֲמָא אֶתְרִינָא שְׁאִין זֶה אֶלָּא גִילּוּי מִקְלָתָא שְׁהִתָּר הִיָּה יוֹתֵר מִמָּה שְׁהִינּוּ סְבוּרִים עי"ש בּד"ה פֶּן פְּחָתָה.

וְרִאִיתִי בְּפִיָּה"מ תְּפָאֶרֶת יִשְׂרָאֵל אֶף הוּא הִיָּה מִתְפַּנֵּין לְדַעַת הַג' מוֹהר"ש"ק שְׁכ' ע"ד הַתּוּי"ט הַגְּנָ"ל שְׁנ"ל רָאָה מִמִּתְנִי דְּלִקְמָן פ"ה וּכּו' וְלִי הַהֲדִיּוֹט צ"ע וְע"ע בְּשׁו"ת יַד יוֹסֵף ס' קכ"ד בְּשֵׁם הַג' חת"ס שְׁכ' לְהַתִּיר לִיתָן הַפִּירוֹת בְּרוּתְחִין פְּדִי שְׁאֵם יֵשׁ עוֹד תּוֹלַעַת יְהִיָּה נִימוֹת וְאִין זֶה מְבַטֵּל אִיסוּר כְּמ"ש הַתּוּי"ט וּכּו' וּכ' הַיָּד יוֹסֵף דְּלְדִנָּי אִין לְסַמְוֶה עַל הַתּוּי"ט וּכּו' כְּמ"ש הַפּרמ"ג וּכּו' וְע' בַּפּר"ח ס' תג"ן ס' ג וּבַפּרמ"ג שָׁם בֵּא"א סק"ה וּבס' שְׁמֵן הַמְשַׁחָה ס' מ"ב הָאֶרֶץ לְתַמּוּנָה עַל הַפְּלֵל הַתּוּי"ט וְעַל הַפּר"ח הַגְּנָ"ל וְאִדמ"ק ח"א יו"ד ס' י"ד וְחֻקְרֵי לֵב יו"ד ס' ס' וְכֵנִה"ג יו"ד הַגְּנָ"ל שְׁתַּפְּסוּ פְּלֵל זֶה ע"ש וּבְעֶרְףֵהּ הַשְּׁלֶחֶן ס' תמ"ז אוֹת כ"א תַּפְּס פְּלֵל זֶה ע"ש וּמִיִּישָׁב סְנִיָּא דְּהַנִּיזְקִין ע"ש וּבְסַפֵּר תְּפָאֶרֶת אָדָם ד' קע"ח ע"א אוֹת י"ג כ' בְּשֵׁם ס' לֵב שְׁלֵמָה אור"ח סוס"י י"ב דְּגָדוּל אֶחָד הַתִּיר לְעֲשׂוֹת תְּבַשִּׁיל מִתְרַדִּין שְׁיֵשׁ בְּהֵם תּוֹלְעִים ע"י שְׁיִכְתָּשׁוּ אוֹתָם קוֹדָם הַבִּישׁוּל הַדִּק הֵיטֵב שְׁבוּדָאֵי נְכַתְשִׁים הַתּוֹלְעִים וְשָׁפֵן נִהְגוּ קֶצֶת.

וּכ' שְׁבַפָּה"א ח"ב סוס"י י"ג כ' דְּלֹא שְׁרֵי אֶלָּא בְּכֻדְקָה תְּחַלָּה עַד מְקוּם שְׁיָדוּ מַגְעַת ע"כ וּס' הַגְּנָ"ל אִמְצ"א לְרִאוֹת אִם סְמִיכַת הַגְּדוּל הוּא עַל פְּלֵל הַתּוּי"ט וְנ"ל אוֹ מְטַעַם אַחַר וּבס' דְּרָכֵי הוֹרָאָה בַּח"ב ס' ס"ה הַצַּע"ג פְּלֵל הַתּוּי"ט הַגְּנָ"ל מְש"ס דְּגִטִּין ד' ד"ן הַגְּנָ"ל וְלֹא רָאָה שְׁכָבָר עֲמָדוֹ בְּזֶה הַפּרמ"ג וְשָׁאָר רַבְּנֵי הָאֶתְרוּנִים הַנּוֹז"ל וְעֵינָן יַגְדִּיל תּוֹרָה קוֹנְטְרִיס ד' ס' כ"ה אוֹת ג': וְאִם מְמַעַט הָאִיסוּר פְּדִי שְׁיִתְבַּטֵּל וְאִינוּ מְרַבָּה עַל הַהִיתָר לְבַטְלוֹ אִי אֶמְרִי גַם בְּכַה"ג אִין מְבַטְלִין אִיסוּ"ל בְּקוֹנְטְרִיס יַגְדִּיל תּוֹרָה קוֹנְטְ' ד' ס' כ"ה אוֹת ג' גְּסַתְפָּק רַב אֶחָד בְּזֶה עי"ש וּבְקוֹנְט' ה' ס' ס"ב ד' ק"ט סוּע"ב וּבְקוֹנְט' זֵינָן ס' ע"ז אוֹת א' וּס' פ"ג ד' קנ"ב סוּע"ב וּס' קכ"ז אוֹת ג': קָנָה אֶמּוֹרָאִים דְּלֹא בְּקִיאֵי בְּבְרִייתוֹת זִימְנִין דְּלֹא בְּקִיאֵי בְּבְרִייתָא כְּנֹלָה אִיכָּא מֵאן דְּשָׁמִיעַ לִיה רִישָׁא וְלֹא אִיכָּא מֵאן דְּשָׁמִיעַ לִיה סִיפָּא וְלֹא רִישָׁא הַרְשָׁב"א בַּח' לְקִידוּשִׁין לַד' ט"ז ע"ב ד"ה תִּיּוּבָתָא.

וּבְזֶה מְתִישָׁב ש"ס סְנֵהֲדִרִין ד' מ"ה רִישׁ ע"ב וְהַתְּנִיָּא רְשָׁב"א אוֹמֵר וּכּו' דְּלְכָאוּרָה קָשָׁה דְּקִאֲרִי לָהּ וּכּו' אֶף י"ל דְּהַמְקָשָׁן לֹא הִבִּיא סִיפָּא נוֹטְלָה וְנוֹתְנָה וּכּו' כְּמוֹ שְׁנִרְאָה מִדְּבָרֵי הַרמ"ה שָׁם וְהִינּוּ מְשׁוּם דְּלֹא שְׁמִיעַ לִיה אֶלָּא רִישָׁא וּק"ל.

וְרֵאִיתִי לְרַבּוֹתֵינוּ בְּעֲלֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּפִסְחִים ד' צ"ז ד"ה אֶלָּא שְׂכ' דַּיִשׁ תִּימָה לֹאמַר דִּינֵדַע רִישָׁא וְלֹא יָדַע סִיפָא. וְכֵן פְּתַבּוּ עוֹד בְּב"ק ד' ד' ד"ה לָאוּ וְעֵינֵן עוֹד בְּמִקּוֹמוֹת שְׂמַצְוֵינָן עַל הַגְּלִיּוֹן בְּפִסְחִים שָׁם וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק עַל דְּבַרֵי הַתּוֹס' ב"ק הַנֵּ"ל דְּמִשְׁמַע דָּאִי לֹא הָהוּ מֵיִתִּי רִישָׁא לֹא הָהוּ ק"ל מְסִיפָא וְאִמָּאִי הֲלֹא דְרַךְ הָאֲמוֹרָאִים לִינְדַע הַמְשָׁנִיּוֹת וְאַחַר זְמַן רַב רֵאִיתִי מ"ש הַגָּאוֹן יָד מְלֹאכִי בְּמַעְרַכַת הַיּוֹ"ד אוֹת רַצ"ט עִי"ש ד"ק וּבְעֵינֵי כָּל חַי ד' י"ג ע"א עֲמַד מִתְמִיָּה עִמ"ש בְּפִסְחִים ד' ל"ו ע"ב דְּתַנְיָא בְּפוּרִים אֲסוּרִים לָאוּנָן דְּאִמָּאִי לֹא מֵיִתִּי מִתְנִי רַפ"ב דְּבִיכּוּרִים דְּאֲמוֹרָאִים בְּקִיָּאִי בְּמִשְׁנֵיּוֹת וְכ' בְּשָׁם אוֹר חֲדָשׁ יֵשׁוּב לְזָה וְלֹא זָכַר מ"ש בְּשַׁעַר יוֹסֵף ד' מ"א הוּבָא בְּיַעֲרִי אֲזַן מַעְרַכַת הַבֵּי"ת אוֹת י"ב דְּמַצִּינוּ בְּכַמָּה דְּוֹכְתֵי דְּאֲמַרִּינוּ דְּתַנְיָא עַל מְשָׁנָה וְעֵינֵן שָׁם בְּמַעְרַכַת מ"ם אוֹת ל"ד וְהֶאֱרִיכוּ בְּזָה בְּסַפֵּר מְשַׁק בֵּיתִי אוֹת קי"ד וְסוּף אוֹת קט"ו וְיַעֲרִי אֲזַן מַעְרַכַת הַתִּי"ו אוֹת כ"ג.

וְדֹאֲתַאן עֲלָה רֵאִיתִי לְהַרְשָׁב"א בְּשַׁטְמ"ק בְּרִישׁ פְּתוּבוֹת (בד"ה וְתַנְשָׂא בְּאֶחָד בְּשַׁבַּת פְּתַב הַרִיב"ש) שְׁדַחָה דְּבַרֵי הַרְאָ"ה שְׁהִבִּיא שָׁם עַפ"י סְבָרָא דָּאִי יָדַע הַבְּרִייתָא הַרִי כָּל זָה הַלְשׁוֹן הוּא בְּלִשׁוֹן הַבְּרִייתָא וְהִיכִי מַצִּינוּ לְמִימַר דִּינֵדַע חֲצָיָה וְשַׁכַּח חֲצָיָה וְכו' עִי"ש אֲמַנָּם נִרְאָה דְּהַרְאָ"ה ס"ל דְּזִימְנִין דְּמִשְׁפַּחַת דְּהָאֲמוֹרָא יָדַע רִישָׁא דְּבַרִייתָא וְלֹא סִיפָא אוּ בְּהִיפּוּד וְכַמ"ש הַרְשָׁב"א הַנֵּ"ל: קִנּוּ אִינוּ גִּט מְשַׁמְעוֹת לְשׁוֹן זָה דְּהוּא בְּטַל מְדֹאוּ' הַרְמַב"ם בְּתַשׁוּ' וְכֵן עֵיקַר עֵינֵן לְהַרְב פּר"ח בַּאֲה"ע סִי' ק"ך ס"ה ד"ה אִיבְּרֵאוּכוּ' זוּלַת הִיכָא דְּאִיפָא גִּילוּי בְּש"ס דְּמַדְרַבְּנָן הוּא וְעֵינֵן לְמַרְן הַב"י בְּסִי' ק"ך (סוּד"ה אֶבֶל דַּעַת הַפּוֹסְקִים) דְּפִירֵשׁ כֵּן לְשׁוֹן הַיְרוּשְׁלָמִי אֶף דְּבַתּוֹס' תְּנִי פְּסוּל ל"ד.

וּבְדַבְרֵי הַרְמַב"ם פְּשׁוּט דְּאִינוּ גִּט ר"ל בְּטַל עֵינֵן רַפ"י מַהֲל' גִּירוּשִׁין וּמַרְן כ"מ רַפ"ג וּבְב"י סִי' כַּכ"ה (ד"ה פְּתַב עוֹד הַר"מ) וְשָׁם סִי' ק"ל (ד"ה וְאִם אִין הַעֲדִים) וּב"ש סִי' קכ"ה סק"ג וְסִי' קמ"א ס"ק מ"ו וְתַמ"ח סִי' קכ"א סק"ב וּבְאֵר הַגּוֹלָה סִי' קכ"א ס"ב בְּלִשׁוֹן הַש"ע וְעֵינֵן לְהַרְב אֲמָרוֹת טְהוּרוֹת ד' רַט"ו ע"א וְע"ב וּמַמ"ש רַש"י גִּטִּין ד' ע"ו ע"ב אֲמַתְנִי דָּאִם לֹא בָּאֲתִי עַד יב"ח וּמַת תוֹף יב"ח דְּמַתִּיבְמַת עִי"ש מוֹכַח דְּבְטַל מְדֹאוּרִיתָא דַּאֲל"כ הוּל"ל חוֹלְצַת וְעֵינֵן לְקַמְן אוֹת שַׁמ"ז: קִנּוּ אִינוּ פְּלוּם פְּשָׁאֲמָרוּ לְשׁוֹן זָה עַל גִּט אִי מְשַׁמְעוֹתוֹ דְּבְטַל אוּ רַק פְּסוּל מְדַרְבְּנָן עֵינֵן בַּאֲה"ע סִי' קכ"א ס"ב אִינוּ גִּט וּבְטוּר פְּתוּב אִינוּ פְּלוּם וְכַתְּב ע"ז הַרְב אֲמָרוֹת טְהוּרוֹת ד' קמ"ד ע"ד דְּכָל הַמְפָּר' הַבִּינוּ דַּר"ל בְּטַל וְלֹא יָדַע מַנ"ל וְהַכְרִיחַ מְהַטוּר בְּסִי' קמ"ה דַּכ' אִינוּ פְּלוּם וְהוּא רַק מְדַרְבְּנָן וְהַרְב הַמַּגִּיָּה לַס' מֵאֲמַר מְרַדְּכִי (עַל מַס' גִּטִּין) בַּד' ק"ך ע"ב דְּחָה הוֹכַחְתוּ מְדַבְּרֵי הַרִיב"ה הַנֵּ"ל וְדַעְתוּ דְּלִשׁוֹן זָה מוֹרָה שְׁהוּא בְּטַל: קִנְזַח אִישׁ כִּי פְּתִיב בְּפִרְשָׁה פְּתַבּוּ הַתָּנִים בְּסַנְהֶדְרִין ד' ס"ט ד"ה בְּיָדוּעַ דְּבַדּוּרוֹת רַאשׁוֹנִים הִנֵּה נִקְרָא אִישׁ מִכֵּן שְׁמַנָּה שְׁנַיִם וּבַדּוּרוֹת אַחֲרוֹנִים מִכֵּן י"ג שְׁנָה וְקַצ"ע דַּהֲרַע"ב סוּף ה' דַּמַּס' אָבוֹת אֲמַתְנִי דְּבָן י"ג לְמַצּוֹת מוֹכִיחַ מְקַרָּא דְּהוּא כֵּן י"ג וְאִיִּרִי בְּדוּרוֹת רַאשׁוֹנִים וְעִי"ש בְּתוּי"ט וְהַרְא"ש בְּתַשׁוּ' רִישׁ פְּלָל י"ז וּמוֹהַרִי"ל בְּתַשׁוּ' סִי' כ"א הִבִּיאוּ דְּבַרְיָהֶם הַרְבָּנִים כְּנַה"ג וְאַרְעָא דְּרַבְּנָן אוֹת קכ"א פְּתַבּוּ דְּהָא דְּבָן י"ג לְעוֹנְשִׁין הוּא הַל"מ וְדוּחַק לֹאמַר דְּהַלְכָה נְאֻמָּה לְדוּרוֹת אַחֲרוֹנִים וְעֵינֵן בַּפ"י הַמְכ"ו לְרַש"י בְּנִזִּיר כ"ט ע"ב ד"ה ר"י ב"ר יְהוּדָה וּמַרְן חִיד"א בַּס' בְּרַכ"י א"ח סִי' ה"ן אוֹת ח' הִבִּיאוּ תַשׁוּ' הַרְא"ש וּמוֹהַרִי"ל הַנֵּ"ל וְהִבִּיאוּ עוֹד מ"ש בְּתוֹס' יוֹה"כ ד' י"ג וְהַרְשָׁב"ץ בַּס' מְגַן אָבוֹת עִי"ש וְעֵינֵן יָד דְּוֹד בַּח' רִישׁ מַס' חֲגִיגָה תּוֹסְפַת יוֹה"כ אֲשֶׁר בְּיַדִּי הוּא דְּפוּס חֲדָשׁ וְאִין הַדְּפִים מְכּוּוֹנִים לְדְּפוּס הַרְאִישׁוֹן וְלִפִּי

הנראה דבריו הם בחי' על ד' פ"ב בד"ה וחפשותי: קנט איפא דשמע בָּהָא וְלֹא שְׁמַע בָּהָא
עיינו לקמן במערכת ה"ה אות ס"א: קס אין מבטלין איסור לכתחלה ובדיעבד מותר
היינו דוקא כשאינו רגיל בכך אבל אם רגיל לא מיקרי דייעבד כמ"ש הטור וש"ע א"ח
סי' תקי"ז בשם שו"ת הרא"ש כ"כ מרן חיד"א בס' יעיר און מערכת הדל"ת אות ל"ב
ורגיל בכמה זמני הוי עיינו מה שרשמתי במערכת הרי"ש אות ט"ו: קסא אין הלכה
פתלימדי במקום הרב אם הוא דוקא כשאנחלקו פני בפנים עיינו לרבי"ן חסידא בס' קהלת
יעקב בקונטרס מענה לשון ח"ב אות צ"ד ולהרבנים מרן חיד"א בס' יעיר און במערכת
ה"ה אות ס' כנה"ג אה"ע סי' ק"ך הגב"י אות ל"ה בשם רבו שיורי ברכה יו"ד סי' קמ"ה
וסי' רל"ב ובהקדמת ס' יוחסין חשק שלמה בכלליו אות ל"ו הלכות יו"ט פ"ג דבכורות
סי' ל"ג (ד"ה ואולם) מנחה טהורה ד' צ"ט ע"ג ואילך קובץ על יד פ"ב מהלכות שבת
דין ט"ז (ד"ה שם) שו"ת שיבת ציון סוס"י כ"א וסי' כ"ב ישמח לב ד' א' ע"ג עיש"ב
והרי"ף וְהָרָא"ש בב"ב ד' קנ"ח ע"ב בפלוגתא דר"י ובר קפרא פסקו כב"ק משום דאין
הלכה וכו' אף דלא אמרו שם אמר ליה וכו' ומזה ק"ק על מה שייחסו להרי"ף וְהָרָא"ש
דסברי לחלק בין כשאנחלקו פנים בפנים דאיפא אמר ליה וכו' עיינו להרבנים מקנה אברהם
בח"ב סוף אות צ"ט ובקונטרס ספת דוד שפסוף ס' בית המלך ד' י"ג ע"ג ובהכרח צ"ל
כמ"ש מרן חיד"א בברכ"י א"ת סי' שכ"ח אות ח' (ד"ה ואפשר) ועשה סמוכות לד"ק
ביעיר און שם דהאי פללא לאו מילתא פסיקתא היא עיי"ש ועיינו בית אהרן חיו"ד
במערכת ה"מ אות כ"א ועיינו הרא"ש פ"ג דברכות סי' מ"ה דמבואר דהרי"ף וְהָרָא"ש
שם ס"ל להאי פללא אף בדליכא אמ"ל וגם במע"ל הנ"ל הוכיח פן משאר דוכתי
ובברכ"י הנ"ל פתב דמלשונות הרא"ש ששהביא הרב יבי"ש מוכיח דהוא מי פסי' ואמ"א
לראות ד"ק ועיינו ימי שלמה ד' ק"ז ע"ד דמרן אונ"י לא ס"ל לחלק וכו' ועיי"ש ד' קי"ב
ע"ד דויק ועיינו לקמן אות שע"ט ולקמן במערכת ה"ה אות י"ז פתבתי בָּהָא דקי"ל הלכה
כרע"ק מחברו וכ"ש מתלמידו אם יש לחלק בין כשאנחלקו פנים בפנים וכו' עיי"ש: קסב
אין אלו אלא דברי נביאות הרב קהלת יעקב בקונטרס מענה לשון אות ט"ז הביא דברי
תוס' במס' ב"ב ד' י"ב ע"א דלשון גנאי הוא ושרש"י ותוס' בעירובין ד' ס' ע"ב פירשו
לשבח עיי"ש שלא זכר דברי מרן הק' בכלליו אשר הביא מרן חיד"א ביעיר און מע' נו"ן
אות ז ועיי"ש בשם רב"א בפללים כת"י ששהכריע דהוי לשבח ואנכי הוואה פי בלשון זה
משמשים קדמונינו ונראה פננתם דר"ל שהם דברים בלא טעם וכדפ"ל תוס' ב"ב הנ"ל
וארשום קצת עיינו הרא"ש ב"ב פ"ר מי שמת סוס"י כ"ה ע"ד הרי"ף בשם רה"ג ובפ' כל
הבשר סי' מ"ט מוהרש"א פתובות מ"ז ד"ה דמסר לה ובחז"ל אגדות לב"מ פ"ז ד"ה לימדה
תורה ובסנהדרין ד' ל"ו ע"א ט"ז א"ח סי' תק"ה סק"א מג"א סי' קנ"ה סק"ג פ"ח הל'
פסח סי' תנ"א סי"ג דרף המלך ד' מ"ח ע"ב זרע אמת ח"ב סי' ע"ט ד"ה גם מ"ש הש"ף
וכו' נודע ביהודה ח"א סי' כ"ה ד"ה ואמנם שו"ת רבינו עקיבא איגר רס"י קס"ג מלא
הרועים מע' הזמנה אות ג' ובמע' הקנה דרבה אות ר' ומרן הב"י ח"מ סי' רכ"ו התרעם
על הרא"ש דפר' מי שמת הנז"ל שהפריז על המדה לכתוב ע"ד הרי"ף ואין אלו אלא
דברי נביאות וכו' עיי"ש ובשו"ת שדה הארץ ח"ג ח"מ סי' ט"ו ומתבאר מהנז"ל כי לא
נכון הוא לכתוב פן ע"ד הפוס' ז"ל כי אינו לשון פבוד כ"כ ואף פי הם נשתמשו בלשון
זה פי הם רשאים אורייתא הוא דמרתחא להו ולא לנו ועיינו כל הסיים למרן החבי"ף

במערכת השי"ן אות א' ומדברי רבינו שמעון בר אבבהם בתשו' הובא בתשו' מיימוניות
לספר שופטים (בסוף ח"ד) סי' כ' נראה בעליל דלשון שבח הוא: קסג אגב קנן זה אם
הוא מדאורייתא הנה לעיל באות ק"ד הבאתי דיש לחלק בין מכר למתנה דמתנה לכ"ע
קנן אגב הוא מדאורייתא עי"ש ובגיה נלע"ד ליישב קושיות הרבנים שעה"מ פ"ג
דמכירה ורע"ק איגר בתשו' סוס"י קל"ב אש"ס דב"ב קכ"ז ע"ב ולד"מ יפיר למה לי
וכו' דבמה יוכל להקנות מעות שיפלו לו דמשיכ' הגבחה קצר אי אפ' בדבר שלב"ל
ובק"ס מטבע אינו נקנה בחליפין ואגב אינו אלא מדר' עי"ש ועפ"י האמור ניחא דמקנה
באגב וכיון שהוא מתנה לכ"ע מדאורייתא הוא ועיין בס' אור לי סי' ל"א אות ל"ד ומ"ז
ומ"ט ובהשמות וצריף לעיין בספר בתי פהונה שציין הרב שעה"מ שם: קסד אמירה
לעכומ"ז בשבת אם איסורו מה"ת או אינו אלא מדרבנן הנה מרן הב"י בסוס"י רמ"ד
כתב בשם סמ"ג דלשון לא יעשה מוכיח קצת שהיא דרשה גמורה וקרב מלא הרועים ד'
ק"ה.

ע"ב במערכת מראית עין אות ט"ז כתב דהסמ"ג מסיים דאינו נר' שיהא דרשה גמורה
וס' סמ"ג אמ"א גם לשון מלא הרועים אינו מכונן עמ"ש בתחלה שדעת סמ"ג דהוא
מדאו' כיעי"ש דאם הסמ"ג מסיים דאינו דרשה גמורה א"כ אין דעתו שהוא מדאו' ואשר
העיר ע"ז הרב מדות סופרים (הוא פי' על המכילתא נד"מ) בפר' בא עיין בענין זה למרן
חיד"א בס' ברכ"י ומחבר"ר שם שפבר קדמוהו רבנן ועיין להרב מוהר"י אריגו הובא
בשו"ת מים רבים סי' ט"ז דהעיקר פהרמב"ם וסיעתו דאינו אלא מדר' והביא ראיה
מבעיא דחסימה עי"ש ואינה ראיה לפי מ"ש הרב ערף השלחן סי' רמ"ד סק"ב דהבעיא
היא בשל גוי דהוי מדרבנן לכ"ע עי"ש וסע"ד וסמ"ד לדבריו עיין להרב יד מלאכי סי'
תרל"ד בשם הרא"ם בעמוד זמנים ד' מ"ד דמתבאר מדב"ה דבעיא דחסימה היא בעיא
בדרבנן כיעי"ש וקרי במחבר"ר שם ובקעיר און אות ע"ב מייחס להרא"ם דס"ל דהאמירה
לגוי היא מדאורייתא כיעי"ש אף לפי מ"ש הרב עה"ש ניחא וק"ל ורבני האחרונים
החונים על הטור וש"ע בסי' הנ"ל תפסו השיטה כמ"ד דאינו אלא מדרבנן ועיין שו"ת
שואל ומשיב ח"ב סי' ס"ט ומה שהעיר במדות סופרים בלשון אינו צריף האמור
במכילתא עיין מ"ש לקמן באות קס"ז בס"ד ועיין בפתח הדביר ח"ג בסי' רמ"ד וקרב
קרנן אליצור ד' קנ"ב ע"ב ייחס לסמ"ג דס"ל דהעיקר דהוא מדאורייתא (ופירש בעיא
דחסימה דהספק הוא אם אסור מדאורייתא פי' היכי דאסור בשבת עי"ש ואיני יודע איך
יפרנס לשון הש"ס פי' אמרינן אמירה שבות באיסור שבת וכו' דמוכח להדיא דגבי שבת
אינו אלא מדרבנן משום שבות) וכן כתב הרב חתם סופר ח"ו סי' כ"ד דדעת סמ"ג
דמדאורייתא וע"ע בחתם סופר ח"מ סי' קפ"ה טל אורות ד' ז' ע"ב ישמח לב סי'ב' שער
המלך פי"ג מהל' שכירות.

העמק שאלה בפרשת ויגרא שאלתא יו"ד סק"ו: שוב בא לידי ס' סמ"ג וראיתי דב"ק
במל"ת סי' ע"ה דבתחלה הביא לשון המכילתא וכו' דמשמע שהוא מדאורייתא ושוב כתב
דאפשר דהוא אסמכתא שאם היתה מדאורייתא לא היו מתירים חז"ל בביתו של נכרי
ובמסרה מע"ש וסיים ולשון לא יעשה הפתוב בתורה מוכיח קצת שהוא מן התורה עכ"ל
ומזה נר' דמסקנתו דהיא דרשא גמורה וכן הבינו שלמים וכן רבים בדעת הסמ"ג שהוא
מן התורה אף ראיתי בספר אגודת אזור מדברי בשו"ת או"ח סי' י"א ד"ה איברא וכו'

שְׁתַּמָּה עַל הַסֵּמ"ג וְכִי לִית לִיהָ הָא דְאִמְרִינוּ אִמְרָה לְנִכְרֵי שְׁבוּת וְכַתֵּב לְיִישׁב דְּהַסֵּמ"ג מִיְיָרֵי בְּפִנְעֵל נִכְרֵי דְהָיִי שְׁלוּחֵי מִן הַתּוֹרָה כַּמ"ש הַמַּח"א דַּאֲע"ג דְּאִין שְׁלִיחוֹת לְנִכְרֵי בְּפִנְעֵל ע"ש וּמ"ש דְּאִמְרָה שְׁבוּת הִינְנוּ בְּשִׁאֲנוּ פּוֹעֵל וְשִׁכִּיר וְהַצ"ע עַל הַט"ז בְּסִי רַמ"ג סַק"ג שֶׁכ' דְּאִפִּילוּ הַגּוֹי שִׁכִּירוּ אִינוּ אֶסּוּר מֵה"ת וְכִבֵּר כְּתַבְתִּי עַל דְּבָרָיו לְעֵיל אוֹת קַמ"ו וּבְשׁו"ת שֶׁם אֶרְיָה יו"ד סִי י"ד מְבֹאָר דַּס"ל דְּאִף לְשִׁיטַת הָרַב מַחֲנַ"א דִּיז פּוֹעֵל כְּיַד הַבַּעַה"ב מ"מ הָאִמְרָה לוֹ הוּא רַק מְשׁוּם שְׁבוּת וְאִם מְצֻנָה לְפִנְעֵל לְעִשׂוֹת מַעֲקָה בְּשַׁבַּת אִינוּ אֶסּוּר אֱלָא מְדַרְבָּנָן.

וּמָה שֶׁקָּשָׁה לְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּאִמְרָה הִיא שְׁבוּת מְדַרְבָּנָן לְמָה פְּסָקוּ הַפּוֹסְקִים בְּעֵינָא דְחִסְמִיָּה בַב"מ ד' ז' לְחַוְמָרָא עֵינָן לְקַמְן אוֹת קַע"ב: קַסָּה אִמְרָה לְנִכְרֵי דַעַת הַתּוֹס' דַּעַת הָרַאשׁוֹנִים דְּלֹא הִתִּירוּ שְׁבוּת בְּמַקּוֹם מְצֻנָה עֵינָן לְמַרְן הַב"י בְּסִי ש"ז וְכַתֵּב הָרַב זָרַע אֲמַת ח"ב סִי מ"ו דַּהֲר"א שֶׁהֵבִיאוּ תוֹס' ע"ז מ"ג ע"ב ד"ה שְׁאֲנִי ר"ג ס"ל דַּעַת הַר"ב הָעֵיטוּר דְּהִתִּירוּ שְׁבוּת בְּמַקּוֹם מְצֻנָה וְתַמּוּהָ לְקוֹע"ד מֵאִי דְמִשְׁמַע לִיהָ דַּמ"ש דְּתוֹס' וִי"ל מְצֻנָה שְׁאֲנִי הֵם דְּבָרֵי הַר"א וְלַעֲנ"ד אִינוּ פִּן דַּא"כ הִיָּה לְהֵם לְכַתּוּב וְתִירָץ מְצֻנָה שְׁאֲנִי וּמַמ"ש הַק' הַר"א וְכו' וִי"ל וְכו' מִשְׁמַע דְּסַתָּם תּוֹסְפוֹת מִיְיָשְׁבִים קִנְשִׁיתוּ וְעֵינָן תוֹס' ר"ה כ"ד ע"ב כ"כ בְּסַתָּם וְלֹא הִזְכִּירוּ הַר"א וְאִיךָ נוֹכַל לֹאמַר דְּתִירוּץ זֶה אֲתִי כְּהַרְב הָעֵיטוּר הֲלֹא דַעַת סַתָּם תּוֹסְפוֹת בְּהִיפָּךְ כְּמִדְּנָבֵר וּמָה שֶׁיִּקְשָׁה ע"ז בְּאֲמַת לְפִי שִׁיטַת הַתּוֹס' אִיךָ תִּרְצוּ דְּמְצֻנָה שְׁאֲנִי וְנִרְאָה שֶׁזֶה הוּא מֵאִי דַק"ל לְהַרְב יַד אַהֲרֹן דְּרַמְזוּ הָרַב דְּבָרֵי מְנַחֵם בְּסִי ש"ז בְּהַגְהוֹת הַטוּר וְצֵינָן לְעֵינָן לְהַרְב פַּה"א עִי"ש (וּלְפִי הַנִּרְאָה לֹא הִיָּה בְּיַדוֹ ס' יַד אַהֲרֹן מ"ב שְׁדְּבָרֵי הָרַב פַּה"א כְּבָר צֵינָן בְּיַד אַהֲרֹן מ"ב עִי"ש) גַּלְע"ד לְיִישׁב וְשׁוֹב מְצֻאֲתֵי פִן לְהַרְב עַפְרָא דְאַרְעָא בְּאוֹת קָטָן ל"ה דְּדוֹנְקָא בְּאִסּוּר שַׁבַּת דְּחַמִּיר ס"ל לְהַתּוֹס' דְּלֹא הִתִּירוּ שְׁבוּת בְּמַקּוֹם מְצֻנָה וְכֵן רֵאִיתִי לְהַרְב עָרוּף הַשְּׁלַחֲנֵן בְּסִי ש"ז עִי"ש וְעֵינָן לְהַרְבָּנִים טַל אוֹרוֹת ד' ט"ו ע"ג קָרְבַּן אֱלִיצוּר ע"ד הַתּוֹס' דַּע"ז וּבְעֵינָן פְּלִינ עֵינָן פַּחַד יִצְחָק בְּמַעֲרַכַת רְחִיצָה בִּיו"ט.

הַעֲמֵק שְׁאֵלָה בְּפִרְשַׁת בּוֹרָא שְׁאֵלְתָא יו"ד סַק"ו: קַסוּ אִינוּ צָרִיךְ כְּשֶׁנֶּאֱמַר לְשׁוֹן זֶה עַל דְּבָרֵי הַקּוֹדֵם דִּילִיף אִיזָה לְיַמּוּד וּבָא חֲבִירוֹ וְא"ל בְּלִשׁוֹן זֶה א"צ דְּכִבֵּר יְלַפִּינָן מַמ"א מִשְׁמַעוֹת הַלְשׁוֹן הוּא דְּבַעֲיָקֵר הַדִּין מוֹדָה לַת"ק אֱלָא דְלִימּוּד הַת"ק אִינוּ מִן הַצְּנִרָף עֵינָן מְכַתֵּב לְחִזְקִיָּהוּ בְּהַשְׁמָטוֹת ד' ק"ה ע"ג וְאוּלָּם מְצִינוּ בְּמַכִּילְתָא פ' בָּא סִי"ט ר"י אוֹמַר אִינוּ צָרִיךְ וּר"ל דְּהַדִּין הוּא בְּהִיפָּךְ וְכַתֵּב הָרַב מְצֻנָת סוֹפְרִים דְּמְצִינוּ דְּוַגְמָתוֹ שֶׁם בְּסִי ז' הָרִי חֲפִזוֹן יִשְׂרָאֵל אֲמוּר וּר"ל בְּהִיפָּךְ עִי"ש וְאֲנִי הַכּוֹתֵב רֵאִיתִי בְּתַלְמוּדֵינָן בַּג' מְקוֹמוֹת חֲגִיגָה ז' סוּע"א הָרִי עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים אֲמוּר ב"מ קִי"ג ע"ג הָרִי בַע"ח אֲמוּר גְּדָה ל"ו ע"ב הָרִי אֲנָס אֲמוּר וְכֵן מְצֻאֲתֵי עוֹד בְּסִנְהֶדְרִין ד' נו"ן סוּע"ב אוֹ אִינוּ אוֹמַר אֲבִיו אֱלָא לְהוֹצִיא אֶת כָּל אָדָם כְּשֶׁהוּא אוֹמַר אֶת אֲבִיָּהּ הִיא מְחַלְלַת הָיִי כָּל אָדָם אֲמוּר וְכו' עִי"ש וּבְמַס' קַמָּא ד' ק"ב ע"א הָרִי כְּבוֹסָה אֲמוּר וּבְמַס' קִידוּשֵׁין ד' י"ז ע"ב הָרִי רִצִּיע' אֲמוּר וּבְכּוֹלָם הַפְּנֻנָה שְׁהַדִּין נֶאֱמַר בְּהִיפָּךְ וְע"ע תו' בְּנִזִּיר ד' מ' ד"ה רַבִּי אוֹמַר וְאוּלָּי יֵשׁ לְחַלְקַב בֵּין לְשׁוֹן אִינוּ צָרִיךְ לְלִשׁוֹן הָרִי כְּבָר אֲמוּר וּבְפִירוּשׁ דְּבָרֵי הַמְּכִילְתָא הַנֶּ"ל עֵינָן לְמַרְן חֵיד"א בְּבַרְכֵי סִי רַמ"ג בְּשֶׁם ר"י הָרַאשׁוֹן וְעֵינָן לְהַרְב יִשְׁמַח לֵב נִרוֹ ד' ז' ע"א וְדוֹק: קַסז אֲבַק מְצִינוּ לְשׁוֹן זֶה בְּדְבָר שֶׁהוּא מֵה"ת כְּמוֹ סְחוּרָה בְּפִירוֹת שְׁבִיעִית עֵינָן עֲרַכִּין ד' ל' ע"ב כְּמָה קָשָׁה אֲבַקָּה שֶׁל שְׁבִיעִית וּבְרַש"י וְתוֹס' שֶׁם וְרַש"י סוֹכָה מ' ע"ב ד"ה דַּר"י בַּר חֲנִינָא

ובהגהות הרב מוהר"ץ הירש חיות שם: קסח אמירה נאמר על דברים שבלב פדכתיב
ניאמר בלבו וגם בלשון חז"ל ופוסקים מצינו אמירה על דברים שבלב עיין אור לי סי'
מ' ובהשקטות שם ורש"י במסכת נזיר ד' יו"ד ד"ה פסבורה פתב היינו דקתני אמרה
פרה שכן מצינו מחשבה בלשון אמירה כגון ודובר אמת בלבבו ויאמר עשו בלבבו ע"כ
מדבריו למדנו ונשפיר ילפינו לאמירה סתם מאמירה שנאמר בה בלב עיין באור לי שם
ד' ה' ע"ג וע"ד וק"ל וכן הביא הרב גאות יעקב בקונטרס מענה לשון ד' ה' ע"ב בשם
זה"ק פ"ר שמות ד' י"ז א' אמר מתפרש לשון מחשבה מה אמר לה לכה וכן בפ' הלהרגני
אתה אומר ועי"ש באור לי אי שייך לשון אמירה על הפתב ועיין בשו"ת חתם סופר
אה"ע ח"א סוס"י מ"ט וביושרי לב ד' צ"ח אות קס"ג הביא דברי רש"י בגטין ד' מ' ע"ב
ד"ה וכו' בלשון ולענ"ד יש לדחות דלעולם אמירה הוא פפשוטו ומ"ש בפריקתא האומר
ר"ל אמירה ממש אלא דחזית לן ר"י דצריך שיהיה ג"כ שטר ואין הפונה לומר שתהיה
פתיבת השטר במקום אמירה.

ובהגהות מוהר"ל ח"ב ח"מ סי' רס"ח דקדק ממ"ש הטור וא"א הנה אומר דר"ל בע"פ ולא
כתב כן ועיין במה שרשמתי בקונטרס פללי הפוסקים סי' י"ב אות י"ד ובמסכת סוטה
ד' ט' ע"ב איתא אמר (הנחש) אהרוג את האדם ואשא את חנה והיינו בלב ובאדר"ן נזכר
בלשון הזה כמה פעמים וכתב הרב אבות הרא"ש גרו בח"ב ד' ב' ע"ד דר"ל חשב בלבו
ועיין ישרי לב ד' צ"ח אות קע"ד ועיין לקמן אות ש"י (ד"ה ואם) ומצינו גדולה מזו דעל
המחשבה שמחשב האדם שמסתמא כה ישיב לו שכנגדו אומר אמר ליה כאילו כה אמר
המשיב עיין תוס' תולין ד' ז' ד"ה אמר ליה: קסט אין אדם משים עצמו רשע כתב הרב
יד מלאכי בכללי דינים אות צ"ה בשם הרב ח"ץ סי' ג' דלא אמרינו הכי היכא דאיכא
ריעותא והרב קהלת יעקב בתוס' דרבנן אות י"ז מפקפק בזה ועיין להרב נדיב לב בח"ב
בשו"ת אה"ע סי' כ"ד (ד"ה ותחלת דברי) וביושרי לב בחח"מ אות ע"ל ועי"ש באות מ'
מה שציין אי אמרינו אין אמע"ר היכא דאיכא רגלים לדבר ובדבר זה האריף קצת הרב
בית שלמה בחיו"ד סי' א' (ד' א' ע"ג) גם הרב חזקוני וחסדא בח"ב ד' כ"ע ע"ד האריף
בזה עי"ש: קע אין אדם מע"ר כתב הרב יד מלאכי בכללי דינים אות י"ט בשם הרדב"ז
סי' תר"ז דנוקא לחייבו מלקות וכיוצא הוא דאמרינו כן אבל לממון הודאת בע"ד כמאה
עדים דמי וכ"כ הרבנים קהלת יעקב בתוס' דרבנן אות י"ז ומרן חיד"א בס' ברפי יוסף
ח"מ סי' ל"ד אות ל"ג (בד"ה ותו) בשם הרשב"א ח"ב סי' רל"א ועיין להרב זכור
לאברהם בח"ג ד' לק"ט ע"ב ובמערכת קנס שציין שם וכן הוא משמעות דברי רש"י
ביבמות ד' כ"ה ע"ב (בד"ה ואין אדם משים) וז"ל ואין אדם משים את עדותו עדות אצל
עצמו ליעשות רשע והא דקי"ל דהודאת פיו כמאה עדים דמי הנ"מ לממונא אבל לקנסא
ולמלקות וליפסל לא עכ"ל והנה על הרב קה"י תמיה לי שכתב זה לכלל מוספם ולא
הזכיר דהראב"ד לא ס"ל הכי דבהיה דפרק המדיר ד' ע"ב ע"א גבי מאכילתו שאינו
מעושר דפרכינו אי דינע נפרוש ואי דלא ידע מנא ידע כתב הר"ן בשם הראב"ד דליכא
למימר בשוהדות משום דאין אמע"ר אלמא דלא מפסידינו לה כתובתה ע"י הודאתה
במידי דמשוויא נפשה רשיעא ולא אמרינו הודאת בע"ד כמאה עדים דמי ומאחר שמני"ר
גופיה מקמי הכי (בהדי דקעסיק להוכיח אם מזה זו נאמרה גם באשה או נוקא באיש)
ראה וידע דברי הר"ן הללו כיעוי"ש א"כ פי מייתי בתר הכי פלליה דהרשב"א דלגבי

ממון לא אמרינו אין אמע"ר הנה ליה למימר דהראב"ד לא ס"ל הכי ותו קשה דהו"ל למימר דהר"ן ס"ל פהרשפ"א שהרי כתב ע"ד הראב"ד ונ"ל ול"ן דלהפסיד פתובתה ודאי נאמנת דהודאת בע"ד כמאה עדים דמי אלא משום דמילתא דלא שכיחא היא לא אוקמא בהכי עכ"ל ובאס"ז שם כתב בשם הריטב"א דליכא למימר כמ"ש הראב"ד וכו' וכדברי הר"ן הנ"ל עיי"ש גם עלם ממנו דהה"מ בפכ"ד מהלכות אישות דין י"א כתב בשם הרשפ"א (פחידושיו) פדבריו שבתשו' והיינו פשיטת הר"ן הנ"ל דאם הודית מהני הודאתה להפסיד פתובתה דהודאת בע"ד וכו' ועיין להרב בית שמואל בסי' קט"ו סק"ג וכתב הרב חוט השני בסי' י"ז דכל הפוסקים חולקים על הראב"ד וסוברים דנאמן להפסיד ממון ולא אמרינו בזה אין אדם מע"ר משום דהודאת בע"ד גבי ממון כמאה עדים דמי ומלבד הפוסקים שרמו הרב חוה"ש שם (שחולקים על הראב"ד והם המדברים בדינו של הראב"ד) פן מפרש בדברי הרשפ"א בתשו' ח"ב סי' רל"א שהביאו הרבנים הנ"ל ונ"ל תדע לה שאילו הודה שהדליק גדיש חבירו אפילו ביוה"כ או שגזל את חבירו נאמן לשלם וכו' עיי"ש וכן מתבאר ממ"ש הרא"ש בשם הר"ם והביא דבריו בשטמ"ק לכתובות על ד' י"ט ע"א (בד"ה מ"ט פ"ג דעולה הוא) ונ"ל הקשה הר"ם אמאי לא קאמר לעולם דקאמר מלנה ואינו נאמן לעשות עצמו רשע לומר ששוהה שטר אמנה בתוך ביתו ותיגרץ דל"ק דבשלמא עדים אין נאמנים לעשות עצמם רשעים דאין עושין בזה שום טובה משל עצמן במ"ש שטר אמנה אלא מפסידים למלנה ולא לעצמן ולהכי משוו נפשיהו רשעים אבל מלנה הוא מפסיד לעצמו ולא הוי רשע פ"ג שפא לעשות תשובה ולהפסיד ממון לעצמו עכ"ל הרי מבואר דלהפסיד ממון נאמן לשלם ע"ר.

וכן דעת הרא"ש באמת כמ"ש בשמו בטוח"מ סי' מ"ו סל"ד דאף שאין העדים נאמנים לומר אנוסים היינו מחמת ממון מ"מ לגבי דידהו נאמנים דהודאת בע"ד כמאה עדים וסגיבים לשלם עיי"ש וכן דעת כרמ"ה בתשו' שבס' אור צדיקים סי' רפ"ד ומאי דאמר מר לפי שאין אמע"ר אימור דאמרינו הכי גבי עדות דלא פסלינו ליה אפומיה ולא ענשינו ליה נמי מיתה ומלקות אפומיה אבל גבי ממון משים ומשים בין לחיוביה נפשיה בין לזכות נפשיה דאלת"ה פי אודי דגזל לא ליחייב תשלומין אלא לאו ש"מ לגבי טענת ממון היכא דטעין בע"ד שמשים בה עצמו רשע מהימן בין לחיוביה ממון בין לאפסודי ממון עכ"ל.

וכן מתבאר מדברי הרמ"א בח"מ סי' שפ"ח ס"ח בשם המרדכי וכן מתבאר ממאי דשקו"ט רבני האחרונים שהביא הרב פ"ת שם בסק"ה וכתב הרב זכור לאברהם בח"ג הנ"ל שכתב הרב כנה"ג בהגב"י אות י"ז שפדברי הרמ"א פסקו שאר אחרונים וכתב עוד דמדברי הרב מוהרשד"ם יו"ד סי' קל"ז נראה לכאורה דחלוק בזה ושוב צדד דגם מוהרשד"ם קאי בפשיטת הפוסקים הנ"ל ושאני בנדונו וכו' (ודברי הרב חזקוני וחסדא בח"ב ד' ל"א במה שהליץ בעד הרב מוהרשד"ם קרובים לדברי הרב זל"א וחידיוש הוא שלא ראה דבריו) וכ' דאף אם נאמר דמוהרשד"ם סובר דגם בזה אמרינו אין אדמע"ר כדמשמע מפשט דבריו מ"מ אין לומר קי"ל כמותו דהיא סברא יחידאה ממש והוא באחד ואין לומר בזה קי"ל ותמיה לי שפעלם ממנו סברת הראב"ד הנ"ל וא"כ אם נודה דסברת מוהרשד"ם כמשמעות דבריו הרי א"כ אינו סברא יחידאה ממש ויכול לומר קים לי אלא דהאמת הוא דנכון להעמיס בדברי הרב מוהרשד"ם שיהיו דבריו מוסקמים לדעת פל

הפוסקים דלחייב את עצמו ממון משים עצמו רשע וכתב הרב מוהרח"א בקונטרסי אשר בסו"ס אשדות הפסגה ד' יו"ד ע"ד דרש"י ביבמות ד' כ"ה פתב דלענין תשלומין אמרינו דמשים ע"ר ונשפן נראה מדברי התוס' שם בד"ה לימא וקרב שו"מ בח"ג סי' ס"ב פתב בתו"ד דהרי לענין ממון אמרינו דמע"ר פמבואר סל"ד נאמן לג"ע אף דמע"ר (דברים אלו פמבואר וכו' משוללי הבנה הם לענ"ד עכ"פ ראינו שדעתו בפשיטות דלענין ממון משים עצמו רשע) וקרב שבות יעקב במ"א סי' ק"ע נשאל במי שצוה לפני מותו ליתן לאיש פלוני סף פ' שגזול ממנו והיורשים אין רוצים ליתן באמרם שאינו נאמן שאין אדמע"ר והשיב לא ידעתי מאי מספקא לה דנדאי על כיוצא בזה אמרו יתמי דאכלי דלא דילייהו לזלו בטר שבקניהו ואין להם טענה דאין אדמע"ר לחייבו ממון ע"פ הודאתו ויש ע"ז חבילות ראיות פתיבא ותנינא פתיבא והתודו את עונם ותנינא בכמה סוגיאות בכתובות מ"א ומ"ב אנסתי ופתיתי את בתך ובב"מ האומר גנבתי אבל לא טבחתי ומכרתי וכו' האומר לשנים גזלתי לאחד מהם מנה וכו' ג טובא דיכול אדם לחייב עצמו בהודאת פיו אף שמשים ע"ר וכן מבואר בש"ס ופוסקים באומרים העדים שקר העדנו וכ"ש זה שצוה לפני מותו להצדיק מעשיו ולקיים שוב יום אחד לפני מתתה וכו' והאריף קצת במ"ש התוס' דכשפא לעשות תשו' לא אמרינו אין אדם מע"ר עי"ש: וראיתי להרב בית שמואל אחרון בתשו' לח"מ בסי' מ"ב שכתב ונ"ל בשטמ"ק הקשה בשם הראב"ד אהא דמשני דאמרי עדים פנין דעולה הוא אין אמע"ר אמאי לא משני דאמר מלנה ול"ק תע"ב פנין דעולה הוא אין אמע"ר ולא אוכל להבין דברי קדשו דהנה קי"ל כח"מ סי' צ"ב ס"ה אין אדם נעשה חשוד עפ"י עצמו וכו' אבל אם היא מנשבעין ונוטלין אינו יכול ליטבע ויש מי שאומר אם נתחייב שבועה לפטור פנין שאומר שהיא חשוד אם רצה התובע נשבע ונוטל ועיין בסמ"ע דמחייב עצמו והודאת בע"ד כמאה עדים דמי הרי חזינו דאף דאין אמע"ר אם אומר לחייב עצמו מהני הודאתו וא"כ ל"ק קושית השטמ"ק דלא מצי לשנויי דאומר מלנה ואינו נאמן דאין אדם ע"ר דמה שמלנה מודה שאין מגיע לו מלנה אף דאין אדם מע"ר מ"מ הודאת בע"ד כמאה ע"ד שמודה שאין מגיע לו מלנה וא"כ נאמן ואמאי אמר אין נאמן וכו' ע"כ והנה מה שהביא הקושיא בשם הראב"ד נראה ודאי דט"ס הוא וצ"ל הר"ם כמו שהוא באמת בדברי השטמ"ק לפנינו דאם לא פן קשו דברי הראב"ד אהדדי דלפי מ"ש בשמו הר"ן בפי' המדיר מתבאר דס"ל דגם בלא לחייב עצמו ממון אמרינו אין אמע"ר ואילו ממה שתיגרן לקושיתו שבשטמ"ק הנ"ל מתבאר דלענין תשלומין משים עצמו רשע לכן נראה דגירסא שלפנינו הקשה הר"ם וכו' נכונה היא ומסתמא הרא"ש מביא בשם רבו מוהר"ם (ואולי הוא הראב"ד אחר וצ"ע בתוספי הרא"ש לפתובות אולי משם יתברר האמת אף אין מצוי אצלי) ומה שכתב הרב ב"ש ולא אוכל להבין דב"ק וכו' תמיה לי טובא אטו מי ששנה זו לא שנה זו והלא קושיתו היא גופא שינויא דמוהר"ם דאמר דלא מצי לאוקומי בדאמר מלנה משום דאע"ג דמשים עצמו רשע נאמן לחייב את עצמו כמש"ל והוא פלא לענ"ד דלא סייעו קמיה סיפא דמילתיה דמוהר"ם וראיתי לידידי הגאון עמודי אש נר"ו בסי' ד' פלל י"א ד' ל"ג ע"א שהביא שיטת הראב"ד דלהפסיד ממון נמי אמרינו אין אמע"ר ושהפוס' חולקים עליו וכתב ונ"ל ובזה תמוהים דברי הב"ש שכתב אחרון חז"מ סי' מ"ב שהביא דברי הראב"ד שבשטמ"ק אהא דאמרינו פנין דעולה הוא אין אמע"ר והב"ש הק' עליו דהא להפסיד

ממון נאמן אדם אף שמשים ע"ר ונעלם ממנו ששיטת הראב"ד באמת דגם להפסיד ממון אמרינו אין אדם מע"ר עכ"ל ומתוך מה שהצעת לפניך דברי השטמ"ק אפה תחנה שהרב נר"ו לא עיין בזה בגוף דברי השטמ"ק רק סמך עמ"ש הרב ב"ש אבל האמת הוא דלאו הראב"ד קא מקשי אלא הרא"ש ותירוצו הוא דלהפסיד ממון לא אמרינו אין אמע"ר ולפי דרכנו למדנו שכן דעת הפוסקים בסי' צ"ב דהודאת בע"ד מהני לחייב עצמו ולא מרינו בזה אין אדמע"ר וכן הוא הלכה פסוקה בח"מ סי' כ"ט ס"ב עדים שאמרו שקר העדנו נאמנים לגבי עצמם וחייבים לשלם כל מה שגרמו להפסיד בעדותו וכמו שרמז הרב שבות יעקב הג"ל ועיין במה שציין הרב מקנה אברהם באות ל"ז וביחוד כתב שם בשם הרדב"ז בשניות סי' תר"ז דאין אדם מע"ר דוקא לענין עונש ומלקות אבל לממון הודאת בע"ד כמאה עדים דמי וכתב דלפי זה נוחים מאי ד"ל מפמה מקומות ובסברת הראב"ד שכתבתי למעלה ראיתי בשו"ת תפארת יוסף אות א' שהביא בשם הרב פנ"י שכתב ליישב קושית הר"ן על הראב"ד ואמר דשייך שפיר לומר במשמעותו נדה דאינה נאמנת מפח אין אמע"ר דכיון דמה שמפסדת פתובתה הוא רק משום קנס דקנסו אותה בעוברת ע"ד דתפסיד הפתובה וכיון דאינה נאמנת שעוברת ע"ד משום דאאמע"ר שפיר אינה מפסדת הפתובה ול"ש בזה לומר הודאת ע"ד וכו' שהרי אפילו לפי הודאתה שעוברת ע"ד אינה מפסדת פתובתה רק משום קנס עכ"ל ומשמע לפי זה דבממון גמור גם הראב"ד מודה דאף במשים ע"ר אמרינו הודאת בע"ד כמע"ד וכשיטת כל הפוסקים הג"ל.

גם בס' זכרנו לחיים ד' ח"ן ע"ב הביא מ"ש הרמ"ה שבס' אור צדיקים סי' רפ"ד הג"ל וכתב שמצא שהרדב"ז בח"ג סי' תפ"ו כ"כ וציין עוד בזה ספרים רבים שאין מצויים אצלי (והם ארח משפט סי' פ"ב אות י"א וסי' ל"ד הגב"י אות ט"ו גזע ישי ד' קמ"ה ע"א וע"ג לב מבין ד' קמ"ב ע"ב כ"ש בח"מ סי' ז' קול אליהו ח"ב סי' ל"ד וכתב דהרב חק"ל בח"ב סי' פ"ז המציא בזה מחלוקת ואיני יודע אם הזכיר שם סברת הראב"ד ודברי הרב זכור לאברהם הג"ל שו"ר שם בתיקוני הטעיות ד' ק"ס ע"ב שכתב שהרב מחנ"י ד' מ"א כתב מדנפשיה פדעת הפוסקים שהזכיר בפנים והביא גם דברי הזול"א וכתב דלפי"ד החק"ל סברת מוהרשד"ם לאו יחידאה היא והמחזק אומר קי"ל וציין עוד אחי וראש סי' ט"ז יד ימין ד' מ"ח ע"ב חו"י סי' רל"א ש"י ח"א סי' ק"ע מט"ש סי' רב"ן הגב"י אות כ"ה ועינתי באחי וראש וראיתי שהביא מה שהק' הרבנים מ"ץ ח"א סי' מ"ז וחוט השני סי' י"ז על סברת הראב"ד מסוגיא דסוף גדרים בהאומרתטמאה אני לה דמתבאר דלמשנה ראשונה היתה מפסדת פתובתה אם אמרה שנטמאתי ברצון וכתב ליישב עפ"י מ"ש הפנ"י שהבאתי למעלה והאריך בענין זה עי"ש) גם מרן חיד"א בברכ"י ח"מ סי' ל"ד אות ל"ו ציין סברות הפוס' ראשונים ואחרונים שמתמיהים על סברת הראב"ד (שהם לא ירדו למ"ש הפנ"י בכונתו) וע"ג"כ להרב חשק שלמה שם בהגה ט"ו אות מ"ב ואות מ"ו בין לענין חיוב עצמו בממון ע"י הודאתו אף שעושה עצמו רשע ובין לענין לפטור עצמו מממון ע"י טענה שמשים עצמו רשע ומשמע לי דגם הפוסקים הנז"ל שפוכרים דלגבי ממון לא נאמרה מדה זו דאין אמע"ר היינו דוקא כשע"י טענתו הוא מתחייב ממון בזה אמרינו דמהני הודאתו משום דהודאת בע"ד כמאה עדים דמי ולא משגחינו במה שמשים עצמו רשע אבל אם בא לפטור עצמו מממון ע"י טענה שמשים

בה ע"ר אֶפְשֶׁר דְּמוּדוֹ דְּאֶמְרִינָן אִין אֲמַע"ר וְלֹא מִשְׁגָּחִינָן בְּטַעֲנֵתֶיהָ וְלֹא מְצִי פֶטֶר נְפִשְׁיָה בְּהִכִּי וְאֶף שְׁבִתְשׁוּי הַרמ"ה שְׁבַס' אִזְר צְדִיקִים הַנְּ"ל פְּתַב מְפֹרְשׁ דְּגַם אִם בָּא לְזִכּוֹת נְפִשׁוֹ נְאֻמָּן וְלֹא אֶמְרִינָן אִין אֲמַע"ר מ"מ מְדַבְּרֵי שְׁאָר פּוֹסְקִים אִין הֶכְרַח לְזֵה וְשְׁפִיר מְצִינָן לְחֵלֶק בֵּין מִתְחַזֵּיב עֲצָמוֹ ע"י הוֹדָאָתוֹ לְפוֹטֵר עֲצָמוֹ פְּאָמוֹר פְּנ"ל פִּשׁוּט וְהַנְּצָרְכָתִי לְכַתְּבוּ לְפִי שְׁרָאִיתִי בִּס' זְכָרְנוּ לְחַיִּים ח"ב ב'ד' ע"ר ע"א שְׁאָחֵר שְׁצִינָן לְמ"ש בְּסִפְרוֹ בַח"א הַנְּז"ל פְּתַב וְז"ל וְעַתָּה רְאִיתִי לְסַמ"ג וְהַג"א הוֹבָא דְּבְרֵיהֶם בִּס' זְכוּר לְאַבְרָהָם אֲבִיגְדוֹר ד' קט"ז ע"ד דְּנִרְאָה דְּסַבְרֵי מְרַנָּן דְּבָכָל גְּוֹנָא אִין אָדָם מְע"ר פְּדַעַת הֶרְאָב"ד וְמוֹהַרְשֵׁד"ם שְׁצִינָנִיתִי שָׁם.

וְלֹא צִינָן שָׁם הֶרְאָב"ד כְּמוֹ שְׁיִרְאָה הַרְוָאָה) הֶפֶד פֶּל הַפּוֹס' הַנְּ"ל וְתִימָה עַל פֶּל הַפּוֹסְקִים שְׁצִינָנִיתִי וְאֶשֶׁר צִינָן בְּאַרְח מְשַׁפֵּט וְהַבְּאִתִּי שָׁם שְׁלֹא הֶעֱלוּ ע"ש סְבַרְת הַסַּמ"ג וְהַג"א הַלְזוּ וְהוּא פְּלֵא עכ"ל וְהִנֵּה דְּבְרֵי הַהַג"א הֵם בְּפ' הַגּוֹזֵל עֲצִים ע"ד הֶרְא"ש ס' ח"י וְנ"ל מְעַשֶׂה בְּפִרְאָגָא בְּרָאוּבֵן שְׁנָתָן מְעוֹת לְשְׁלוּחוֹ לְקַנּוֹת לוֹ סְחוּרָה יְדוּעָה וְהִלָּף וְקָנָה סְחוּרָה אַחֲרָת וְטוּעֵן שְׁקָנָה לְעֲצָמוֹ וְלִקְדָּה שְׁיָנָה וְדָן הַרִיב"ם שְׁפֶל הַרְיֹנָח לְשְׁלִיחַ וְנִשְׁבַּע שְׁלִקְדָּה נִתְפַּוּוֹן וְיִתְיַשֵּׁב לְפִי דְּבְרֵי רַבֵּינוּ שְׁאוּמֵר דְּלִמְפִטֵר נְפִשְׁיָה מְמוֹנָא אָדָם מְע"ר כְּמוֹ הֶכָּא שְׁאוּמֵר שְׁשִׁינָה וְקָנָה לְעֲצָמוֹ וּמְשׁוּנֵי נְפִשְׁיָה גִזְלוֹן וְאָבָא מְאִירֵי אִזְרֵי אָדָם מְע"ר פְּלֵל וְהֶכָּא מְשׁו"ה נְאֻמָּן שְׁלִפִי דַעַתוֹ שְׁרָצָה לְשֵׁלֶם לְרָאוּבֵן מְעוֹתֵיו הִתְרָא עֲבַד עכ"ל וְנ"ל הַסַּמ"ג בְּמַל"ת ס' קצ"ג מְצָאִתִּי בְּשֵׁם רַבֵּינוּ יַעֲקֹב שְׁהַמְקַבֵּל מְעוֹת לְחֻצֵי רִינָח וְכוּפֵר וְאוּמֵר כִּי מְלֵנָה בְּרַבִּית הִיא אַע"ג דְּאִי בְּעֵי פֶטֶר נְפִשְׁיָה בְּפִרְעָתִי אוֹ בְּלֵא לְוִיתִי וְאִיפָּא מִיגוֹ אַעפ"י כֵּן אִינוּ נְאֻמָּן דְּאִין אָדָם מְע"ר עכ"ל וְלִפִּי מַה שְׁפִתְבַּתִּי אִין סְבַרְת הַהַג"א וְהַסַּמ"ג סוֹתְרוֹת סְבַרְת פֶּל הַפּוֹס' הַנְּז"ל דְּדוֹקָא כְּשִׁרוּצָה לְפִטוֹר עֲצָמוֹ בְּטַעֲנָה שְׁמִשִּׁים ע"ר הוּא דְּסַבְרֵי דְּלֵאוּ פֶּל כְּמִינָיָה וְלֹא מִשְׁגָּחִינָן בְּטַעֲנֵתֶיהָ אֲבָל אִם מִתְחַזֵּיב בְּטַעֲנָתוֹ לֹא אֶמְרִינָן אִין אֲמַע"ר וְלֹא יְהִיָּה חַזֵּיב עַפ"י טַעֲנָתוֹ אֶלָּא אֶמְרִינָן הוֹדָאָת בַּע"ד כְּמֵאָה עֲדִים וְלִפִּי דְּבְרֵי דְּסַבְרַת הַסַּמ"ג הִיא פְּשִׁיטַת הֶרְאָב"ד קֶשֶׁה דְּבִי"ד ס' קע"ז ס' ב' פְּסִיקִינָן לְהַסַּמ"ג כִּיעִי"ש וְאֵלוֹ מְכַמָּה מְקוֹמוֹת הַנְּז"ל מְבוֹאָר דְּפִסְקִינָן דְּלֵא כְּסַבְרַת הֶרְאָב"ד אֶלָּא וְדֵאִי דְּלֵאוּ הֵא בְּהָא תְּלִי פְּאָמוֹר וְעִינָן לְהַרְבֵּ שׁוֹאֵל וּמְשִׁיב בַּח"ב ס' קל"ו מְאִי דְּשִׁקוּ"ט בְּדִין הַסַּמ"ג וְהַהַג"א וְלֹא פְּנִיתִי לְהַתְיַשֵּׁב בְּדַב"ק: קַעֵא אֶמְרִיָּה לְנִכְרֵי הַג' פְּנִי יְהוֹשֻׁעַ בְּשׁו"ת ח"א ס' ג' חֶקֶר לְמ"ד יֵשׁ שְׁלִיחוֹת לְגוֹי לְחוּמְרָא ל"ל אִיסוּר אֶמְרִיָּה מְשׁוּם שְׁבוֹת וְעִינָן בְּעִנָּן זֵה לְהַרְבְּנִים מֶרֶן חֵיד"א בְּמַחְב"ר ס' רמ"ד אוֹת ד' שְׁמֵן הַמְשַׁחָה ד' י"ד ע"ג שׁו"ת חֲתָם סוֹפֵר א"ח ס' פ"ד וּבְחֻלְקוֹ ו' ס' כ"ד וְסִי' כ"ה נִחְמַד לְמַרְאָה ח"א ד' ס"ב ע"ג קַעֵב אֶמְרִיָּה לְנִכְרֵי בְּשָׂאֵר אִיסוּרִין בְּעֵינָא הִיא בְּש"ס ב"מ ד"צ לְעִנָּן חֲסִימָה כְּנֹדַע וְנִחְלָקוּ הַפּוֹסְקִים אִי אֲזַלִּינָן בְּהַ לְחוּמְרָא אוֹ לְקוֹלָא וְעִינָן בְּעִנָּן זֵה לְהַרְבְּנִים זְרַע אֶמְתַּח ח"ב ס' ל"ג וְסִי' מ"ו וְסִי' קל"ה בְּרַכ"י יו"ד ס' רצ"ז אוֹת ב' פְּנִי' ח"א יו"ד ס' ג' חֲתָם סוֹפֵר א"ח ס' ל"ב ד"ה וְעַל ה"ג וְכו' וּבְחֻלְקוֹ ח"מ ס' קפ"ה ד"ה אֶף וּבְחֻלְקוֹ ו' ס' י"ד וְכ"ד קָרְבָן אֲלִיצוֹר ד' קנ"ב וְקנ"ג וְמ"ש הַרְבֵּ עֶפְרָא דְּאַרְעָא אוֹת קָטָן ל"ה בְּדַעַת הֶרְאָב"ד אִינוּ פִּשׁוּט וְכֵן מ"ש בְּשׁו"ת שְׁיִבְתָּ צִיּוֹן סוֹס"י נ"ג דְּלִכְלֵל הַפּוֹס' בְּמִלְאֶכֶת יִשְׂרָאֵל בְּשְׁלוֹ אִיסוּר אֶמְרִיָּה לְנִכְרֵי עִי"ש אִינוּ פִּשׁוּט לְכָל הַפּוֹס' כְּמוֹ שְׁיִרְאָה הַרְוָאָה בְּדְבְרֵי רַבָּנִים הַנְּז"ל וְעִינָן יְד דוֹד לְפִסְחִים עַל ד' כ"ב זְכוּרוֹן צְבִי מְנַחֵם ס' כ"ב: וְכַתְּבֵהּ הַרְדָּב"ז בְּחֻלְקוֹ ה' בְּלִשׁוֹנוֹת לְהַרְמְב"ם ס' ר' (בְּדַפּוּס וּוְאַרְשָׁא תַרמ"ב הִיא בְּסִי' אֶלְף תַּקס"ד) אַחֲרָ שְׁהַכְרִיחַ

דְּהַרְמָב"ם פּוֹסֵק בְּעֵינָא דְחֻסְיָמָה לְחוּמְרָא כַּמ"ש הַמ"מ בְּפִי"ז מְהִלְכוֹת אִיסוּרֵי בִיאַה וּבְפִי"ג מְהִלְכוֹת שְׁכִירוֹת וְנ"ל וּנ"ל בְּטַעְמוֹ דַּאֲע"ג דְּאִמְרָה לְנִכְרֵי שְׁבוֹת מְדַרְבְּנָן הִיא לֹא כָּל הַשְּׁבוֹת שְׁנִימָה דְשְׁבוֹת דְּאִמְרָה לְנִכְרֵי פִינָן דְּשִׁינָה בְּכָל הָאִיסוּר שְׁבִתוּרָה חֲמִיר טְפִי וְאִית לָן לְמִיזֵל לְחוּמְרָא פְּאִילוֹ הָוֵי אִיסוּר תּוֹרָה עַכ"ל וְנִרְאָה דְכּוֹנְנָתוֹ דְּאִיהוּ ס"ל דְּכָל בְּעֵינָא דְלֹא אֲפִשְׁיטָא בְּמִיזֵי דְרַבְּנָן נְקִיטִינָן לְקוּלָא וְכַדְעַת רַבֵּי הַפּוֹסְקִים הַסּוֹבְרִים כּוֹן כְּמוֹ שְׁמַתְבָּאָר מְדַבְּרֵי הָרַב יֵד מְלֹאכֵי בְּמַעְרַכְתָּהּ הַתִּיב"ו סִי תַרל"ד וּמְדַבְּרֵי פְּמָה מְרַבְּנֵי הָאֲחֻרּוֹנִים וְלָכוּ הַנּוֹקְשָׁה לּוֹ דְמַאֲחַר דְּאִיסוּר אִמְרָה לְנִכְרֵי הִיא רַק שְׁבוֹת מְדַרְבְּנָן הוּ"ל לְמִפְסֵק לְקוּלָא (דְּלֹא ס"ל כְּדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּאִפְשִׁיטָא בְּעֵינָן לְחוּמְרָא) וּמִיִּשְׁבֵּב דְּהַגַּם דְּבִשְׂאָר אִיסוּרֵי דְרַבְּנָן נְקִיטִינָן לְקוּלָא בְּבִעֵינָא דְלֹא אֲפִשְׁיטָא מ"מ אִיסוּר הָאִמְרָה לְנִכְרֵי חֲמִיר טְפִי פִינָן דְּשִׁינָה בְּכָל הָאִיסוּרֵי וְעֵינָן לְהָרַב מִשְׁל"מ בְּפִי"ג מְהִל"ש שְׁכִירוֹת שְׁהִתְפַּלֵּא עַמ"ש הַסְּמ"ג דְּבִעֵינָא דְחֻסְיָמָה לֹא אִפְשִׁיטָא וְאֲזִלְנָן בְּהַ לְחוּמְרָא דְאִמְרָא דְאִמְרָא דְאִמְרָא לְחוּמְרָא הָרִי פִינָן דְּלֹא אִפְשִׁיטָא הוּ"ל לְמִיזֵל לְקוּלָא כְּכָל סְפֵק בְּדַרְבְּנָן וְרַבְּנֵי הָאֲחֻרּוֹנִים פְּתָבוּ לִיִּשְׁבֵּב תְּמִיחָתוֹ דְּהַסְּמ"ג ס"ל כְּדַעַת מְקַצֵּת הַגְּאוּנִים דְּסַבְּרֵי דְכָל תִּיקוּ דְּאִיסוּרָא אֲפִילוֹ בְּדַרְבְּנָן לְחוּמְרָא כְּמוֹ שְׁרַשְׁמְתֵי לְקַמְן בְּמַעְרַכְתָּהּ הַבִּי"ת אוֹת י"ט (ד"ה וְשֵׁם) אָף לְפִי הַנִּרְאָה נְעֵלָם מְעֵינֵי הַעֲדָה דְּבָרֵי הַרְדֵּק"ז הַנִּזְלֵל דְּלִדְיָדִיָּה אָף אִם הַסְּמ"ג סָבַר כְּדַעַת רַבֵּי הַפּוֹסְקִים דְּתִיקוּ דְרַבְּנָן לְקוּלָא מ"מ בְּעֵינָא דְחֻסְיָמָה שְׁפִיר נְקִיטִינָן בְּהַ לְחוּמְרָא פִינָן דְּאִיסוּר אִמְרָה שְׁיִינָה בְּכָל הָאִיסוּרֵי אֲלֵא דְבִעֵינָיוּתֵי יֵשׁ לְפַקְפַק עַל דְּבָרֵי הַרְדֵּק"ז דְּהַסְּבָרָא נוֹתְנָת דְּשְׂאָר אִיסוּרֵי דְרַבְּנָן שְׁעוּשָׁה הָאֲדָם בְּעַצְמוֹ יִהְיוּ חֲמוּרִים מֵאִיסוּר אִמְרָה דְּאִינוּ אֲלֵא בְּדִיבּוּר בְּעֵלְמָא וְכַמְדוּמָה שְׁזוֹ הִיא סְבֵרַת הָרַב חֲמֵד מְשָׁה שְׁהִבְאִיתִי לְקַמְן בְּמַעְרַכְתָּהּ הַעִי"ן אוֹת ל"ח עִי"ש וְעֵינָן בְּעִירוּבֵינָן ד' ס"ח ע"א וְלֹא שְׁאֲנֵי לָן בֵּינָן שְׁבוֹת דְּאִית בֵּיהַ מַעֲשָׂה לְשְׁבוֹת דְּלִית בֵּיהַ מַעֲשָׂה: קַעַג אִמְרָה לְנִכְרֵי בְּאִיסוּרֵי דְרַבְּנָן חוּץ מֵאִיסוּרֵי דְרַבְּנָן דְּשִׁבְתָּ וּי"ט וְחַשְׁמ"מ מְוֹתָר כ"כ הַרְפָּר"ח בְּסִי"ח תַּס"ח וְעֵינָן לְהַרְבְּנִים מַחֲב"ר סִי רַמ"ד אוֹת ה' וּבְרַכְכִי סִי תַקְנֵי אוֹת ד' זְכוּר לְאַבְרָהָם ח"א קל"ז ע"ב דְּבָרֵי מְנַחֵם סִי ש"ז אוֹת ה' וְס' מֵאֲמַר הַמְּלָךְ שְׁצִינָן שְׁם אִמְרָא לְרֵאוֹת ד"ק אָף רֵאִיתִי שְׁהוּבָאוּ דְּבָרֵי בְּס' שְׁמָן הַמְּשֻׁקָה ד' י"ט ע"ד שְׁכ' בְּשִׁמּוֹ שְׁחוּלְקָה עַל הַרְפָּ"ח וְשְׁהַכְרִיחַ כֵּן מְשֻׁבַּת קל"ט גְּבִי כְּשׁוֹתָא בְּכַרְמָא וּמִמ"ש בִּי"ד סִי ש"פ דְּאָבֵל אֲסוּר לְעֵשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ ע"י נִכְרֵי וְכֵן מְדַבְּרֵי הָרַב שְׁ"ף יו"ד סוֹס"י ש"ץ דְּאִשָּׁה אֲבֵלָה שְׁאִינְרַע לָהּ טְבִילָה דְּשָׂרֵי לִיטוּל צִיפְרָנִים ע"י נִכְרֵי מְשׁוּם דל"ג בְּמִקוּם מְצוּנָה הָא לֹא"ה אֲסוּר אַע"ג דְּאֲבֵלוֹת דְּרַבְּנָן וְלַעֲנָ"ד מְהִיָּא דְּכְשׁוֹתָא צָרִיף לְרֵאוֹת אֲנֹפֵן הַהֲכָרַח שְׁהַכְרִיחַ מְרַשְׁ"י פִי לַעֲנָ"ד יֵשׁ לְנִדָּד כְּמוֹ שְׁיִרְאָה הַרְוָאָה אָף מְדִין אֲבֵלוֹת וְנֵדֵי אֵין רֵאָיָה דְּאִיסוּר מְלֹאכָה לְאַבְלָה מְשׁוּם דְּלֹא יִסִּיחַ דַּעַתוֹ וְגַ בְּעוּשָׁה מְלֹאכְתּוֹ ע"י אַחֲרִים אִיכָּא הַסַּח הַדַּעַת וְלָכוּן לֹא פְּלוּג.

וּמְדַבְּרֵי הַרְש"ך' י"ל דְּאֵין רֵאָיָה בְּלֹא"ה דְּאֲפִשְׁרָה דְּאִיכָּא מְשׁוּם מְסִינָה עַל דְּרָף שְׁכ' הַרְפָּ"ח בְּסִי"ח גְּבִי תַסְפּוֹרֶת (וְעֵינָן לְקַמְן בְּמַעְרַכְתָּהּ הַמ"ם אִי אִיכָּא מְשׁוּם מְסִינָה בְּמִיזֵי דְרַבְּנָן) וְהָרַב נֶהַר שְׁלוֹם בְּסִי"ח הוֹסִיף רֵאָיָה מְשֻׁבַּת ד' ק"ן דְּלֹא כַּהַרְפָּ"ח וְכַבֵּר גְּדוּחָה קָרִי לָהּ רֵאָיָה זוֹ בְּמַחֲב"ר שְׁם וְעֵינָן אֲפִי זוּטְרֵי שְׁם מ"ש ע"ד הַנֶּהַר שְׁלוֹם הַנִּזְלֵל וְלַעֲנָ"ד מ"ש הַנ"ש בְּהִיָּא דְחֻסְיָמָה כְּוֹנְנָתוֹ פְּשׁוּטָה לְזִמְרָה דְּהָא דְהַש"ס לֹא מִיבְּעֵינָא לִיָּה גְּבִי אִיסוּרֵי דְרַבְּנָן הִינְנוּ מְשׁוּם דַּא"כ הִנְהּ מְשֻׁמַע דְּדוֹקָא בְּמִיזֵי דְרַבְּנָן הוּא דְּאִיכָּא לְסַפּוּקֵי וּבְאִיסוּרֵי תּוֹרָה פְּשׁוּט לְאַסוּר וְאֵין הָאֲמַת כֵּן אֲלֵא גַם בְּאִיסוּרֵי לְאִינָן יֵשׁ צַד סְפֵק דְּשָׂרֵי אִמְטוּ"ל

נקיט הבעי'א באיסורי לאונן זהו פונתו כמ"ש הרואה ומ"ש אהיה דיו"ד סי' ש"פ מלבד מה שהוק' לו על הרמ"א דידיה אדידיה ומה שפכתב לינישב דבסי' תס"ח אמר מנהגא ובסי' ש"פ דינא קאמר הוא דוחק.

אף גם זאת מה נענה להרב הלבוש דבסי' תס"ח פסיק ותני דמוף' ע"י נכרי כס' הרקח ואילו ביו"ד סי' ש"פ פסק דגם ע"י נכרי אסור ולא הזכיר מנהג כיעי"ש ועוד קצת תימה שלא זכר דברי הרבנים ארעא דרבנן במ"ב סוף אות י"ט ומחבר"ר סי' רמ"ד ובזעיר און אות ע"א כיעי"ש איך שיהיה גם הרב א"ז הנ"ל מספיק לסברת הרפ"ח וכהספמת מן חיד"א ומר רבו בנחפה בפסוק שהביא שם וכן עיקר ועיין להרב יד מלאכי בכללי דינים אות ל"ז ומ"ש הפרמ"ג סי' ש"ץ במ"ז סק"ד בד"ה אמר הכותב וכו' ופשיטא לי דבשאר איסורין שבות דשבות יש להתיר וכו' נראה דלא זכר שרלשעתו ההיא דסי' תס"ח ומאי דהוה פה רבנן בתראי כנו"ל כיעי"ש וע' עיקרי הד"ט א"ח סי' כ"ה לענין אמירה לנכרי בחוה"מ ובקנין פירות מערכת חוה"מ אות א' ובאהל יצחק בחלק אור"ח סי' כ' בענין אמירה לנכרי בפורים: קעד אמירה לנכרי ע"י נכרי אחר הוא מחלוקת הרב חו"י עם רב אחר כ"כ הרב ישרי לב ד' י"א ע"ג וס' חו"י אין בידי לראות מי המתיר והרב ארעא דרבנן כתב במ"ב סוף אות י"ט דהרב חו"י בסי' מ"ט מסיק דאסור ולפי מ"ש הישרי לב הנ"ל מוכן דשפנגדו חלוק עליו והוא המתיר ובשו"ת חתם סופר בחז"מ סי' קפ"ה כ' דהג' חו"י שאל מהג' עה"ג והשיבו דאסור והחו"י בעצמו בסינ"ג כ' ע"ד ומסיק הדבר בפסק עי"ש ובחלק ו' סי' י"ד אף בסי' כ"ד כ' בשם חו"י סי' נ"ג מסקנתו לאסור אפי' ע"י פמה נכרים עי"ש בד"ה ועיין וכו' ועיין בשמן המשחה ד' י"ז ע"ד וד' כ' ע"ב ומי שנמצא אצלו שו"ת חו"י בין איזה יכשר ועיין פלפלת שבת אשר בס' תפארת ישראל פיה"מ בדיני אמירה לנכרי אות ה' ובחז"מ סופר כ' דברבנן והפ"מ יש להקל וכמדונה לי שהרב גזע ישי שקו"ט בזה ועתה אמ"א ובשו"ת לב חיים ח"ב סי' ק"ד ד"ה ועוד ציין בזה פמה ספרים ומפלים ציין שבות יעקב ח"א סוס"י קס"ד וכ"מ סי' ש"ז במשפחות סק"ב ולא ראיתי שדברו בזה כיעי"ש.

ובחז"מ סוס"י ק"ה כ' דהג' חו"י סוס"י מ"ו רצה להתיר בשבת אמירה דאמירה והג' מוהר"ג אסור לו משום דעכ"פ הני מדבר דבפור של חול וכ' החתם סופר דזה שייך בשבת אבל גבי הטלת מום בבכור קיל אמירה דאמירה ורק משום שליחות דנכרי לחומר איפא ודעת רוב הראשונים דונקא בריבית ולפום ריהטא הני מקילי דמר סתרא"י פניהו דממ"ש בחלק ו' סי' י"ד הנ"ל מוכח דכי אסרינן אמירה דאמירה לאו דונקא באיסור שבת ובהא דקמן כתב לחלק בזה קעה אמירה שבות אי שייך לומר גם בישראל בדבר האסור לו ומותר לחבירו עיין ש"ע א"ח סוס"י רס"ג למי שקבל שבת מבעוד יום אם יכול לומר לחבירו לעשות לו מלאכה ועיין שו"ת פנ"י בח"א חיו"ד סוס"י ג' ויש ט"ס בד"ק כיעי"ש ועיין להרבנים ארעא דרבנן סוף אות ע"ט מקנה אברהם סי' מ"ט ברכ"י א"ח סי' תצ"ו לענין בן חו"ל שהוא בא"י אם יאמר לבן א"י לעשות לו מלאכה ביוט"ב ש"ג ומבואר בברכ"י הנ"ל דהרבנים מוהרי"ף ומוהרי"מ בתשו' כ"י דחו דברי מוהרי"ק ש"ש (דמתיר לבן חו"ל לומר לבן א"י וכו') והסכימו לאסור ותמיהני על הרב ערוף השלחן דכל יומא שמעטא דיוסף צדיקא בברכ"י בפומיה ובדין זה העלים עיניו ולא זכר שר אט יוסף והביא שו"ת הריק"ש פאילו חדשות הוא מגיד וכ' הערוף השלחן דאיסור דאורייתא נמי

איכא מדין שליחות דהיכא דשליח לאו פר חיובא חייב המשלח ושם בהשקטו' הביא מ"ש בס' גור' פלל ד סי' ט"ז וי"ז בענין זה ושקו"ט פנה עי"ש ובס' רוח חיים הביא דברי מוהריק"ש ועה"ש ולא זכר מ"ש בברכ"י הנ"ל גם הרב עיקרי הד"ט בס' כ"ב אות ג' הביא בשתיקה שו"ת הרב מוהריק"ש ונעלם ממנו דעות החולקים עליו: קעו אמירה שבות לא גזרו אלא בדבר שהתורה אסרו על האדם לא בדבר שאדם בודה האיסור ע"י נדר ושבועה ויכול לומר לנכרי או לחבירו לעשות אותו דבר כ"כ הרב יד מלאכי בכללי דינים אות קי"ד בשם הרב זרע אברהם וספר זה אמ"א לראות ד"ק פי לפום ריהטא נראה דנפלינו ברבנותא בההיא דסוסי רס"ג במקבל שבת מבע"י שהזכרתי באות הקודמת שנתלקו אם אסור לומר לחבירו שלא קבל עדיין שבת שיעשה לו מלאכתו או מותר והיינו בודה האיסור ע"י קבלתו: קעז אמירה לנכרי הרב מוהר"ד הלוי הובא בשמן, המשחה ד' ט"ו הקשה על מה שכתב הרב קול אליהו דטעם איסור אמירה הוא משום שליחות שנגעלם ממנו מה שכתב הרמב"ם דהטעם הוא שלא יבא לעשות ישראל עצמו עי"ש ומנה זמ"ר פתבתי על הגיליון לעיין רש"י שבת קנ"ג ע"א ד"ה מ"ט וכו' דמוכח דס"ל דהוא משום שליחות וש"י שליחות לנכרי לחומרא גם באיסורי שבת ע"כ ועיין להרב המחבר בד' י"ט ע"ג ואילף והרב ישרי לב כ"ד י"א ע"ג ציין לעיין בנה בס' שרשי הים ח"א ד' מ' וחקרי לב א"ח סי' ס"ה וצ"ג ואין מצויים אצלי לעיין בדב"ק נעמה ראיתי מ"ש הג' חתם סופר בחלק ו' סי' כ"ד (ד"ה ועוד היינו) עי"ש וע"ע חתם סופר א"ח סי' פ"ד והרב הלבוש בס' ש"ז ס"ב פתב הטעם משום שליחות והרב פתח הדביר שם האריף קצת בענין זה וביאר מאי דנפיק מתרי טעמי הנ"ל וחדוש הוא שלא הזכיר בנה דברי הרבנים שרשי הים וחקרי לב הנ"ל: קעז אמירה לנכרי לצורך עצמו דנתלקו הראשונים.

עיין להרבנים זרע אמת בח"ב סי' ל"ג וסי' קל"ה קרבן אליצור ד' קנ"ב ואילף חקקי לב סוסי"ט ודו"ק: קעט אין מעבירין על העבירות כ"כ הרדב"ז בשו"ת התדשות סי' קפ"ז לענין שלא לחדול מליקור את הרשעים מחשש שפא יצאו מהדת עי"ש וכן כתב הרמ"א יו"ד רס"י של"ד אף הרט"ז שם חולק והאריכו רבנו בתראי בנה עיין בפ"ת ולמרון חיד"א בשו"ת ברכה שם ובברכ"י ח"מ סי' ב' ומה שציין שו"ת רבני איטלייא הובא בפחד יצחק מערכת הגימ"ל כיעי"ש הנה מערכת הג' מס' פח"י אין בידי אף ראיתי מ"ש שם במערכת אשה בפסק המתחיל נדרשתי וכו' ובדברי הרבנים הפאים אחריו שם מה שכתבו בענין זה ואמה תחנה למרן אחרון חבי"ף בשו"ת חיים ושלום ח"א ד' ל"ב ע"ב ואילף ושו"ת קרית חנה שרמז שם הלא היא בס' י"ג ומש"ש בחיים ושלום דאחד מרבני דורו התיר לישא את האשה שבנדונו מר גיהו הרב מוהר"ד ח עיין שו"ת נדיב לב ח"ב באה"ע סי' ב' והגאון חתם סופר האריף בנה עיין בחיו"ד סי' שכ"ב ובחאה"ע ח"א סי' ל"ה וסי' ל"ו ובסוסי"ק י"ב ומשם באר"ה אם יש לחוש משום הפנים שילכו לאיבוד שימירו אותם אבותיהם עמהם וגם הרב שמש צדקה בחיו"ד סי' מ"ח האריף בעניינים אלו ועיין בהגהות הרב מוהרצ"ח למס' עירובין ד' ל"ב ע"ב ובמכתב לחזקתהו שם ובהשקטות ואהל יעקב במערכת העי"ן אות ב' זכרנו לחיים ח"א ס"א ע"א אות א' ימי שלמה ד' י"ג ע"ב ובמה שרשמתי בקונט' אסיפת הדינים מערכת אישות סי' ג' אות ז"ך ובצ"ץ החדש באה"ע סי' ז': קפ אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו וכו' פליגי בה רבנו

בְּתַרְאֵי אִם הוּא דְנוֹקָא לַב"ד שֶׁל ע"א אוּ אפִי' דְּבַרֵי ב"ד שֶׁל ג' אֵין יְכוּלִים לְבַטֵּל אֶלְא א"כ וְכו' הוֹבָא ד"ק בַּחֲק"ל יו"ד ח"ב ד' פּר"ח כ"כ הֶרֶב תּפְאָרַת אָדָם בְּשׁו"ת יו"ד סי' ח"ן וּבְכַמָּה תּשׁו' הַפּוֹס' דְּשִׁקו"ט בְּזַה מְטַעְמִים שׁוֹנִים נִרְאֶה דְלֹא ס"ל לְחַלֵּק בֵּין ע"א לַג' וּס' חֲקָרֵי לַב אַמ"א לְרֵאוֹת בַּד"ק מִי וּמִי הַסּוֹבְרִים לְחַלֵּק בְּזַה וְעַל מָה סְמָכוּ לְחַלֵּק פֶּן כִּי לַפּוּם רִיהֶטָא נִרְאֶה דְאֵין לְחַלֵּק פֶּן וְצ"ע: קַפֵּא אֵין ב"ד יְכוּל לְבַטֵּל וְכו' לְצוּרָה שְׁעָה יְכוּל ב"ד קָטָן לְבַטֵּל סִיגִי וְתַקְנָה שְׁתַּקְּנוּ ב"ד אַחַר גְּדוּל כ"כ הֶרֶב יָד מְלֹאכֵי סִי' ס"ז וּבְכַלְלֵי דִינִים אוֹת נ"ג בְּשֵׁם הֶרֶב תְּנוּמַת יִשְׂרָאֵל וְשָׁפֵן מִתְבָּאָר מִדְּבַרֵי הֶרֶב ב"ב מֵהִלְכוֹת מְמָרִים ה"ד וְעֵינֵן שׁו"ת חַיִּים וְשְׁלוֹם סִי' י"ב ד' ל"ב ע"ב וּמָה שְׁפַקְפַק בְּזַה הֶרֶב מִקְנָה אַבְרָהָם בַּמ"ב אוֹת ב' מֵהֵיִא דְרִישׁ מְגִילָה י"ל כִּיעִי"ש וְשֵׁם מְבִיא לְשׁוֹן הֶרֶב ת"י שְׁפַתַּב שְׂאָף אִם הָיָה אוֹתוֹ ב"ד קִיָּים הָיָה מְסַפִּים לְהַתִּיר וְכו' עִי"ש וּלְפִי זֶה גַם דַּעַת הַשֵּׁט"מ לַפ"ק דְּכַתְּנוּבוֹת שֶׁהֵבִיא זֶה הִי"מ גְּדוּל בְּסִי' ס"ה מְסַפִּים לְזַה כִּיעִי"ש וְעֵינֵן לְהֶרְבֵּנִים נִחְמָד לְמַרְאֶה ח"א ד' קִי"ג יִשְׂרָאֵל לַב ד' ל"א ד"ה תַּקְנַת וּמְדַבְּרֵי שֵׁם מִתְבָּאָר דְּהֶרֶב חֲק"ל חוֹלֵק עַל הֶרֶב תְּנוּמַת יִשְׂרָאֵל וְצֵינֵן לְעֵינֵן בַּחֲק"ל מ"ב חִי"ד סִי' י"ט וְתוֹרַת הַזְּבַח אוֹת ב' ס"י וְאֵין מְצוּיִים אֶצְלֵי לְעֵינֵן בַּד"ב וּמִתּוֹךְ מ"ש בְּלַב חַיִּים בְּשֵׁם הַחֲק"ל וְהֵבֵאתִיו בְּקוֹנְטְרָיִס אֲסִיפַת דִּינִים מְעַרְכַת חֲמִץ וּמִצָּה סִי' ו' אוֹת א' נִרְאֶה דַס"ל דְּמִשׁוּם צוּרָה שְׁעָה ש"ד וְכו' הֵבֵאתִי שֵׁם שׁו"ת הַג' מוֹהֵר"י מְבַרִיִּסְק סִי' מ"ח גְּבִי קְטַנְיּוֹת בְּפִסְחָ עִי"ש גַם יְדִידֵי הַגָּאוֹן מוֹהֵרִי"א יצ"ו בְּסֵה"ב עֲמוּדֵי אֵשׁ בַּד"כ ח"ע ע"ד עֲמֵד בְּחִקִּירָה זֹו אִם לְצוּרָה שְׁעָה יְכוּלִים לְבַטֵּל וְכו' דְמוֹהֵרִי"מ הַג"ל ס"ל דְּמִתְרַם וְשֶׁבְשׁו"ת מְאָמַר מְרַדְכֵי סִי' ל"ב כְּתַב דְּאֵין יְכוּלִים שְׁכ"מ מִמְעַשֵּׁר ב' פ"ה מ"ב וּמ"ק ד' ג'.

וּמִנִּיר גַּר"ו בַּחֲלִקוֹת יִשִּׁית דְּלְבַטֵּל הַפֶּל אֵין יְכוּל. אֲבָל לְבַטֵּל מְקַצַת לְצוּרָה שְׁעָה מוֹתֵר שְׁפֵן חֲלֵק הַא"ז שְׁבְשׁו"ת מוֹהֵרִש"ל סִי' ס"ה וְקִיָּים בְּזַה דְּבַרֵי מוֹהֵרִי"מ הַג"ל עִי"ש: קַפֵּב אֵין ב"ד יְכוּל וְכו' אִם יֵשׁ חִילּוֹק בֵּין פֶּשֶׁט אִיסוּרוֹ לְאֵל פֶּשֶׁט ע' מֵאֵי דְשִׁקו"ט בְּזַה הֶרְבֵּנִי חֲקָרֵי לַב בְּס' מְעַרְכֵי לַב דְּק"ד וְיָד שְׁלֵמָה בַד"כ ח"ח וּמַג"א סִי' תר"ץ סַקכ"ב וְכו' בְּשׁו"ת חַת"ס א"ח סִי' קכ"ב ד"ה הָא לְהוֹ וְכו' דְכִי יְדַעִינֵן דְּתַקְנָה הֶרֶב שׁוֹנִים לֹא הִתְהַ ע"ד שְׁתַּתְּפִשֵׁט בְּכָל יִשְׂרָאֵל אֶלְא עַל מְקוֹם מְיֻחָד שְׁמֻצָאוּ בְּקַעָה וְגִדְרוּ וְגִדְרִים וְנִתְפִשֵׁט שֵׁם הו"ל בְּנִתְפִשֵׁט בְּכָל הָעוֹלָם וְסִבְרָא זֹו כְּתַבוּ תוֹס' גִּטִּין ד' ל"ו סוּד"ה אֶלְא עִי"ש עוֹד כְּמָה חִילּוֹקִים בְּזַה.

וּיְסוּד דְּבַרֵי הוּא עַל מָה שְׁבְשׁוֹאֵל אִם יֵשׁ הִתְרַם לְגִזְרַת קְטַנְיּוֹת בְּפִסְחָ וְהֶאָרִיף בְּכַמָּה חִילּוֹקִים: קַפֵּג אֵין ב"ד יְכוּל וְכו' כ' מְרֵן הַחֲבִי"ף בְּס' חַיִּים וְשְׁלוֹם ד' ל"ב ע"א בְּשֵׁם הֶרֶב שַׁע"א שְׂאָם רוֹאִים ב"ד הַשְּׁנִי שְׁמַחְמַת תַּקְנַת הַב"ד רֵאוּנוֹן יִצְאָה תַקְלָה יְכוּלִים לְבַטֵּל וְלַעֲנ"ד פֶּן יֵשׁ לְלַמֵּד מִמ"ש בִּירוּשְׁלָמִי פ"ב דְמו"ק ה"ג דְּאָמַר ר' אַבָּא בַר מִמְלֵ אֵילּוּ הָיָה מִי שְׁיִמְנָה עָמִי הַתְּרַתִי בְּשֵׁר בְּכוּר לְהַשְׁקֵל בְּלִיטְרָא וְכו' וְהַתְּרַתִי מְלֹאכָה בַחוּה"מ פְּלוּם אָסְרוּ אֶלְא פְּדֵי שְׁיִהִיו אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים וַיִּגְעִים בַּתּוֹרָה וְאֵינוֹן אֶכְלִין וְשִׁתִּין פּוֹחֲזִין וְכְתַב הֶרֶב קָרְבַן הַעֲדָה וְאֵע"ג דְּאֵין ב"ד יְכוּל לְבַטֵּל דְּבַרֵי בַד"ח וְכו' שְׂאֵנִי הֶקָא שְׁהֵם עוֹשִׂים הַפָּה פְּנוּת הַתַּקְנָה וְכו"כ הֶרֶב יִפָּה מְרָאֶה ה"ד הֶרֶב מִקְנָה אַבְרָהָם בַּמ"ב ד' ג' ע"א וְז"ל וְאֵע"ג דְּאֵין ב"ד וְכו' שְׂאֵנִי הֶקָא דְּגִזְרַת ב"ד הָיוּ לְתַקְלָה שַׁע"י פֶּן עוֹשִׂים הַיִּפָּה הַפְּנֵנָה עַכ"ל וְק"ל.

קפד אין ב"ד יכו"ל וכו' עיין מקנה אברהם במ"ב ד' ג' ע"א בשם הרב חק"ל יו"ד ח"ב ד' פ"ז ע"ב לחלק בין קום עשה לשוא"ת דכשפאים לבטל בשוא"ת אפילו קטן יכול לבטל ואינו מצ"א לראות ד"ק ובנדאי לא נעלם ממנו סנגיא דפרוזבול גטין ל"ו ע"ב אי לדרה עלמא נמי תקין אין ב"ד יכו"ל ולכאורה לי הפותב צ"ע: קפה אין ב"ד יכו"ל אם אין מבטלין לגמרי רק שעוקרין התקנה מזמן שתקנו ב"ד ראשון וקובעים בזמן אחר אי חשיב ביטול עיין להרבנים קהלת יעקב במע"ל אות קכ"ח מקנה אברהם מ"ב אות ב' יד שלמה ד' כ"ח משק ביתו במע' זו מלאכת שלמה קמחי בח' השיטה ד' ר"ב פתח הדביר ח"ג סי' רפ"ב אות ג' צפיהת בדבש סי' ל"ט הג מוהר"ץ הירש חיות למגילה ד' ה' ע"ב והג' עמודי אש ד' כ"ח ע"ד שקו"ט אי הוספה ממש הניא עקירה והנה מה שהכריח הרב קהלת יעקב מהש"ס דריש מגילה דגם עקירה מיום אל יום חשיבה ביטול ואין ב"ד יכול לבטל וכ' פיונה דעתו בזה לדעת הריטב"א בחי' לריש מגילה שהוכיח פו מסנגיא זו כמ"ש הרב מערכי לב ד' ק"ד ע"ב בשמו ובשם הרבנים פר"ח ובני חיי עי"ש אמנם מה שנראה מדבריו שמיניח סברא זו להתוס' במגילה ד' ג' ד"ה מבטלין עי"ש עמו הסליחה רבה שנעלם ממנו דברי התוס' במגילה ד' ה' וד"ה ובקש) דמבואר דסברי דעקירה מיום אל יום לא חשיב ביטול והריטב"א דחה דבריהם מפח סנגיא זו עי"ש ואולי ס"ל כמ"ש הרב מקנה אברהם דהתוס' בד' ה' לא פתבו לקושטא דמלתא רק דרבי סלקא דעתיה הכי עי"ש: קפו אבות העולם קיימו כל התורה עד שלא ניתנה כ' הרמב"ן הובא בייעיר און במדבר קדמות מער' היו"ד אות ה"ן וביד שלמה ס"ב ע"א ובאר מים חיים בגירסא דינקותא סי' כ"ט ועיין פספ נבחר ר"פ וישלח דדוקא בא"י ולא בחו"ל ומה"ט נשא יעקב אע"ה ב' אחיות ולדעתי תכן דלזה נתפון הרשב"א בשו"ת ח"א סוס"י צ"ד אכל פשט דבריו מראה שרמז לאיזה סוד ה' ליראיו כיעי"ש ועכ"פ דעת הרמב"ן הוא לחלק כנז"ל ושמטעם זה נשא ב' אחיות ולפי הנראה נעלמה סברת הרמב"ן הלזו מהרב מוהר"ץ הירש חיות בהגהותיו לתענית ד' ד' ע"א (שעל מ"ש תוס' שם בשם רש"י דמה שלא אמרו בש"ס דאליעזר שאל שלא פהגון דשמא הנה מזדמן לו ממזרת הוא משום שהנה קודם מת"ת) פתב ע"ז דאע"ג דאבות קיימו וכו' מ"מ בענייני נשואין אפילו בעריות לא נזקרו שהרי יעקב נשא ב' אחיות ועמך דודתו ועיין רשב"א סי' צ"ד ורדב"ז ח"ב סי' תרצ"ו עכ"ל.

וכמו זר נחשב בעיני לומר פן על בחיר שבאבות שלא נזקרו בענייני עריות ואחרי שסתם אמרו חז"ל שקיימו כל התורה עד שלא ניתנה מי הוציא מפלל כל התורה את העריות ומאי גריעותא דידהו וקלא הן הן גופי תורה ובפרט ממזרת שהיא דבר הכולל ונוגע לדורות ולכן נדאי בהכרח לומר כמ"ש הרמב"ן לחלק יצא בין בארץ לחו"ל או כמ"ש הרב מוהר"ש יפה ה"ד מרן המשל"מ בפרשת דרכים דרוש א' דיעקב אע"ה גיירן קודם שנשאן וגר שנתגייר כקטן שנולד דמי עי"ש ומה שציין לתשו' הרדב"ז עינתי שם וראיתי שפירש דברי הרשב"א על דרף הסוד והוא ז"ל פתב דלפי הפשט אין פאן שאלה (איך נשא ב' אחיות) דמן התורה מותר ליקח ב' אחיות מן האם שנתגיירו ורבנן גזרו שלא ישא ב' אחיות מן האם ואף אם תרצה לומר שיעקב אע"ה הנה נזקרו מדברים שעתידיים דורות אחרונים לגזור עליהם יודע הנה יעקב שלא היו אחיות מן האם אלא מן האב ומה שאמר יעקב אני לא אברך שנשאתי ב' אחיות שעתידה תורה לאסור מ"מ

מדת חסידות היא להתרחק מדבר הדומה לאסויק מן התורה לכן לא רצה לברך ולא קשׂא איה נשא עמׁרם דודתו משום דאמרי קיימו האבות את התורה פולה אכל בשאר בני אדם אמרי נתנה תורה ונתחדשה הלכה עכ"ל הנה רואה אף הוא היה מתפונן ליישב חקירה זאת ולא עלה על דעתו לומר שלא היה נזהר בעריות (כמ"ש הרב מוהרצה"ח) כי באמת רחוק לומר פן נהס פי לא להזכיר גם מה שהכריח מעמׁרם שנשא דודתו מבואר מדברי הרדב"ז דאין מנה הכרח לגבי יעקב דרק על האבות נאמר זה ואין קורין אבות אלא לשלשה אלא שלפי הנר' אין סברתו מוסקמת כמ"ש להלן וי"ל עמ"ש הרדב"ז פמסתפק ואף את"ל שהיה נזהר וכו' דמה מקום להסתפק אפילו ערובי תבשילין היו מקיימים וש"מ דגם במה שעתידין דורות אחרונים לתמן היו נזהרים: ומן התימה על הרב מוהרצה"ח שלא ראה מ"ש מוהרש"א בח"א שם בתענית דלפי מאי דאמרי קיימו האבות פל התורה ה"ה דהנה מצי למימר אפילו היא ממזרת וכו' עי"ש וכןנתו דבעל הממרא בתענית משום דלא שמיעא ליה הא דקיימו האבות פל התורה אמר חגרת ולא אמר ממזרת או שכוונת בעל הממרא דאפילו נימא דאליעזר לא הנה ידע הא דקיימו האבות וכו' ומשום הכי לא חשש לממזרת פיון שלא ניתנה התורה עדיין מ"מ היה לו לחוש לחגרת וכו' והרב מוהראנ"ח בס' אמרי שפר בפר' חיי שרה ד' י"ד סוע"א פתב ע"ד התוס' דתענית שהוא דוסק לומר דמה שלא אמרו שמה ממזרת וכו' הוא משום שלא ניתנה התורה עדיין דהאבות קיימו פל התורה וכו' עי"ש שלא עלה על דעתו לומר דבעריות לא היה נזהר.

שוב ראיתי מה שהאריך מוהרש"א בח"א ביומא ד' כ"ח ע"ב בד"ה מצותי חקתי וכו' שדבריו הם פדברי הרדב"ז הנה"ל דיעקב גיירן וקקטן שנולד דמו וגם משום שאר האם ליכא דהאמהות לא היו אחיות מהאם וכו' עיש"ב ובס' איי הים (על העין יעקב) ביומא סי' כ"ג (ד"ה ומוהרש"א) הביא מה שהקשה הרא"ם על הרמב"ן ממה שאמר יעקב אע"ה אני לא אברך שנשאתי ב' אחיות ותירץ דמ"מ גנאי היה ליעקב פיון שעתידה תורה לאסור וכו' וכונה דעתו למ"ש הרדב"ז הנה"ל עי"ש ועוד ראיתי שם בחי' לתענית שכ' דלולא דברי מוהרש"א היה נ"ל דלא שייך בזה הא דאבות קיימו פל התורה דבשלמא אם היה מציאות ממזר בבני נח אז שייך לו דאע"ג דעוד לא ניתנה תורה קיימה האבות אבל ממזרות ליתה בב"ן פלל כמ"ש מוהרש"א בפ"ק דקדושין בח"א על ד' י"ג אהיהא דכל שאינו בקי בטיב גטין וכו' וקשים לעולם כדור המבול עי"ש א"כ לא שייך לומר שקיימו מפיון שחסר מציאות הממזר.

ודבריו נכונים בעיני: ומרן הב"י בא"ח סי' תקע"ד גבי ההוא דאסור לשמש בשנת רעבון שכתב דמיוכבד שנולדה בין החומות ל"ק דקונם מ"ת הנה עי"ש נלע"ד דס"ל פהרמב"ן הנה"ל וס"ל דנתעברה ג"כ בדרך שהוא חו"ל בבין החומות שהוא תוף מצרים או סמוך למצרים עיין מוהרש"א בח"א לב"ב דקכ"ג דאי לא ס"ל פהרמב"ן קשה דנדאי לוי היה מקיים פל התורה וכמ"ש מוהרש"א בח"א פ"ק דתענית י"א ע"א עי"ש ועיין סוטה י"א ע"ב דרש ר"ע בשכר נשים צדקניות וכו' וכתב מוהרש"א בח"א שם דהיינו דאמרינו דהיו מפרנסות בעליהן וכתב מרן חיד"א בדרים אקדים ד' ט"ו ע"א דאע"ג דאבות העולם קיימו פל התורה וכו' מ"מ דין מציאת האשה לבעלה לא היו מקיימין דלא קיימו

רק גופי תורה ולא תקנות שתקנו חז"ל עי"ש ולכאורה לדברי הרמב"ן הנ"ל י"ל בפשיטות פיון שלא היו בא"י אף אם היו גופי תורה לא היו מקיימין.

הן אמת דלשיטת מוהרש"א באגדתיה פ"ק דתענית ד' י"א הנ"ל דמשמע דלא ס"ל פן מתנישב שפיר מאי דשקו"ט הרבנים יקרא דשכבי ודברים אחרים שם ולא אתו עלה עפ"י מ"ש הרמב"ן להבדיל בין קדש לחו"ל אלא דמ"מ הנה להם לבאר כ"ז וק"ל נראיתי למרן המשל"מ בפרק יו"ד מהלכות מלכים דין ז (בד"ה ודע שמה) דלא נחית כלל למה שחלק הרמב"ן בין בארץ לחו"ל.

וגם מתבאר מדבריו דמ"ש אבות העולם קיימו כל התורה וכו' לאו דוקא אברהם יצחק ויעקב שנקראים אבות אלא גם בניהם אוחזים מעשה אבותיהם ואף אליעזר עבד אברהם הנהקים ליה לאברהם שהנה מקיים וכו' ועי"ש וחי' דיוש הוא שלא זכר דברי הרב"ז הנ"ל: קפז אמירה לנכרי בשאר איסור תורה ואין בהם לאו אלא עשה אי שרי או לא עיין להג' פרמ"ג במשפצות זקב סי' ש"ז סק"ד ובסי' תס"ח ס"ק ב' ד"ה נשאלתי דמסיק דשרי: קפח אחר בלשון חכמים ותנאי ב"ד יבם נמי איקרי אחר אע"ג דבלשון תורה אין אח בכלל אחר תוספות סוטה ד' ה' ד"ה לאחר כ"כ רבין חסידא בקהלת יעקב במענה לשון ח"ב אות י"ד הנה התוס' כ"כ גם בכתובות ד' פ"א וכו' הרב מערכי לב בדרוש י"ט ד' ט"ל ע"ב דלפי דבריהם י"ל דאע"ג דדרשינו בערכין ד' כ"ה ומכר לאיש אחר ולא לבן מ"מ בלשון חכמים בן נמי מקרי אחר ושוב כ' דהרמב"ן והריטב"א והריב"ש הו"ד באס"ז לכתובות שם הביאו דברי התוס' ודחו תירוץם ותירצו בענין אחר ושמעת מיניה דגם בלשון חכמים גם בן ואח לא מיקרו אחר עכ"ל: קפט אין מעבירין עה"מ פתב הרב בית עובד (בדינים להליכה לביהכ"ן אות ה' בד' כ"ח ע"ב) דאם יש נשתי בכ"ן בעיר מצוה לילך לבהכ"ן הסמוכה דפגע ברישא משום אין מעבירין עה"מ דדוקא באשה הוא דאמור רבנן למדנו קבול שכת פסיעות וכו' משום דאינה חייבת להתפלל בבהכ"ן אבל גברא דבר חיוב' הוא אין לו להעביר על המצוה וכתב שפן הוכיח בספרו גזע ישי מערכת האלף סי' כ"ז ספר הנ"ל אינו מצוי עתה בנדי ואם זכרוננו אינו מכזיב חיליה דר הוא מההיא דמנחות ס"ד ע"ב דמביא עומר מהקרוב משום אין מעבירין עה"מ ואמאי לא נימא דיביא מהרחוק משום ש"פ ואי משום הא לא איריא עיין להרב זל"א אביגדור א"ח סי' יו"ד דאוקים לההיא דש"פ בסוטה כ"כ וב"מ ק"ז דלא עברה דרף אותו בהכ"ן ושוב הביא סוגיית העומר ולא נרגש ממנה וברור דס"ל דההיא דעומר היינו בעובר דרף הקרוב וכן תי' מ"מ בס' מנחה טהורה שם באותה סוגיא.

ואם תי' זה דחוק בעיניו דלישנא דמתני' לא מצא יביא מ"מ משמע דאין שום מציאות להביא מהרחוק אלא כשלא מצא פלך לדרף זו שכ' הרב דרכי שלום ד' קכ"א ע"ג ציינו הרב פתח הדביר בסי' י' אות ה') בשם מרן חיד"א בפ"ע לחלק בין פשמתבטלת המצוה מאותו מקום פי ההיא דעומר כשאין המקום מתבטל ממצוותו פי ההיא דב' בכ"ן עי"ש ובין למר ובין למר אין לנו הכרח היפך סברת הרב מג"א דס"ל דיש לילך לבהכ"ן הרחוקה ורבנן בתראי נמשכו אחר סברתו עיין להג' מוהר"ש זלמן בש"ע ש"ל סי' י' אות י"ב והרב חיי אדם כלל י"ז ול': אף גם זאת זה שנים שמעתי מידיד נפשי מחורר דורינו הרשומים רב"א בעמיה יצ"ו הלא הוא אמר לי אשר חלק בחכמתו עליה דרב גזע

ישי וְשֶׁהַעֲלָה פָּהֳרָב מִגֵּ' א וְע"ע לְהִרְבַּ דְּבָרֵי מְנַחֵם בַּד' ל"ו ע"ד אָף הוּא הִיָּה מִתְפַּוֵּן לְחֵלֶק יֵצֵא בֵּין הֵיָה דְעֵנְמָר לְהֵיָה דש"פ דְּשִׂאֲנֵי הֵתָם דְּהֶאֱלָמְנָה הַנִּיחָה בְּהֵכִין וְהִלְכָה לְבַהֲמ"ד שְׁקִדְוִשְׁתּוֹ חֲמוּרָה וּבְכִי הָא לִיכָא מְשׁוּם אֵין מַעְבִּירִין עַה"מ וְכַמ"ש תּוֹס' יוֹמָא ל"ג ע"א ע"כ וּלְפִי דְבָרֵיו בַּב' בַּכ"ן שְׁקִדְוִשְׁתּוֹ שְׁנָה הִדְרִינְוּ לְמִילְתִּין דְּאֵין מַעְבִּירִין עַה"מ אֶלָּא דְּלִי הַפּוֹתֵב אֵין דְּבָרֵיו נִרְאִים דַּא"כ הִיכִי יִלְפִינּוּ מִיָּנָה שְׂכָר פְּסִיעוֹת הֲלֵא מִן הַדִּין הִיָּתָה מְוַכַּחַת לְעִשׂוֹת דְּעֵדִיפָא מִיָּנָה וְכַדְמִשְׁמַע מִדְּבָרֵי תּוֹס' יוֹמָא הַנְּ"ל בַּסּוּד"ה אֵין גְּבִי תְּדִיר וְשִׂאֲנֵוּ תְּדִיר עִי"ש וְק"ל: וְכַתֵּב בַּס' לֵב חַיִּים ח"ב ס' ק"ן (בַּד"ה וְנִרְאָה) בְּשֵׁם הֶרֶב סְפָרֵי דְּבִי רַב בַּס' רָאָה ד' רַכ"ד ע"ג דַּמ"ש בְּגַמְרָא דִּישׁ שְׂכָר סִיעוֹת לְמִי שִׁישׁ לוֹ בַּהֲכ"ן בְּסִמּוּדָא וְהוּלְךָ לְרַחֲוִקָה זֵהוּ דְּוָקָא לַע"ה אֶבְל ת"ח יוֹתֵר טוֹב שִׁילְךָ לְהַסְמוּכָה כְּדִי שְׂלֵא יִתְבַטֵּל מִלִּמּוּדוֹ ע"כ וְקִצָּת נִרְאָה דְּקִיא בְּשִׁיטַת הֶרֶב מִגֵּ' א הַנְּ"ל קִין אֵין מַעְבִּירִין עַה"מ אֵי דוּחָה לְתְּדִיר אוֹ אֶמְרִי תְּדִיר קוֹדֵם עֵינִן לְהַג' קָרְבַּן נִתְמַאֵל בְּסוּף מְגִילָה וּמ"ש ע"ד מְרַן חִידָ"א בְּבִרְכֵי א"ח ס' ק"מ וְעֵינִן לְהֶרְבָּנִים דְּבָרֵי מְנַחֵם ס' תְּרַפ"ד עַה"ש וּמַחְצָ"ה ס' קמ"ז סו' סְקִי"א וּפְתַח הַדְּבִיר ס' כ"ה: קִצָּא אֶל תְּקִירֵי לֹא שִׁינְךָ אֶלָּא כְּשִׁמְשֻׁנָּה אֶבְל כְּשִׁמּוּסִיף לֹא הֶרֶב יִבִּין שְׁמוּעָה ה"ד הֶרֶב מִש"ב אוֹת נו"ן וְהַשִּׁיגוֹ מִמ"ש א"ת כִּי אֵין בְּלִתִּיךָ וְכו' שְׁבַרְתָּ שְׂרַבְבַּת בּוֹשֵׁשׁ בָּאוּ שֵׁשׁ מְוַרְשָׁה מְאֻרְסָה כְּלוֹ תְּפִלוֹת כְּלוֹ אֵלוֹ צְבָאָם צְבִיוֹנָם כְּסוּת עֵינִים כְּסוּת עֵינִים דְּבַכּוּלְהוּ אִיכָא תּוֹס' וְקִאֲמַר אֶת עִי"ש וְע"ע מְגִילָה כ"ח ע"א א"ת מְשֻׁנְאֵי אֶלָּא מְשֻׁנְאֵי וְקִמָּא י"א ע"ב א"ת יְשַׁלְמְנָה אֶלָּא יְשַׁלְמְנָה וּבְמִשְׁקַב בֵּיתִי שֵׁם מְבֻרָךְ דְּגַם הוֹסְפַת יו"ד מִקְרִי תּוֹס' לְעַנְיָן זֵה וְע"ע מְנַחֲוֹת מ"ג ע"ב בַּתּוֹס' ד"ה שׁוֹאֵל וְנִלְע"ד דְּכֻנַּת הֶרֶב לְחֵלֶק בֵּין הִיכָא דְּמִשְׁנָה הַעֲנִין דְּאֵז שִׁינְךָ שְׁפִיר א"ת בֵּין אִיכָא תּוֹס' בֵּין לִיכָא תּוֹס' אֶבְל כְּשִׂאֲנֵוּ מְשֻׁנָּה הַעֲנִין רַק שְׁמוּסִיף אוֹת וְהַעֲנִין נִשְׂאָר כְּמִשְׁמַעוֹתוֹ כִּי הֵיָה דְּסִנְהִדְרִין כ"ב א"ת מוֹצִיא אֶסִירִים אֶלָּא כְּמוֹצִיא אֵין שִׁינְךָ בְּזֵה לּוֹמַר אֶל תְּקִירֵי וּבְזֵה מְתִינְשֵׁב שְׁפִיר דּוּכְתִי הַנּוֹ"ל וְק"ל: קִצָּב אֵין שְׁלִיחַ לַד"ע הֶרֶב קִהֲלַת יַעֲקֹב בַּתּוֹס' דַּר' אוֹת ה' הִבִּיא מ"ש הֶרֶב סַמ"ע רַצ"ב סַק"ט דְּכְשִׂאֵין לְשְׁלִיחַ לְשַׁלֵּם מְשַׁלֵּם הַמְשַׁלֵּחַ וְשֶׁהֶרֶב תּוֹס' יו"ט סו"פ הַמְּפָקִיד הַשִּׁיגוֹ עֵינִן שֵׁם וְעוֹיֵן לְהַרְש"ךְ שֵׁם בַּסַּק"ד וְלַעֲנ"ד מִדְּבָרֵי תּוֹס' רִי"ד לְקִדְוִשִׁין מ"ב ע"ב אַמ"ש בְּש"ס וְהָא דְּתַנּוּן הַשׁוֹלַח אֶת הַבְּעֵרָה וְכו' וְאַמְאֵי נִימָא שְׁלוּחוֹ ש"א כְּמוֹתוֹ מִתְבָּאָר יָפָה דְּכְשִׂאֵין לְשְׁלִיחַ לְשַׁלֵּם פְּטוּר הַמְשַׁלֵּחַ שְׂכ' נו"ל אַע"ג דְּשְׁלִיחַ לֹא מְצִי לְאִיפְטוּרֵי כִּינּוּן דְּהוּא פִּיקַח נַפ"מ דְּאֵי לִיכָא לְאַשְׁתַּלּוּמֵי מְנִיָּה מְפָרַע מִן הַמְשַׁלֵּחַ עַכ"ל וְהִינּוּ לְסַבְרַת הַמְּקַשָּׁה דְּגַם בְּמִידֵי דְּעַבְרָה אֶמְרִי שְׁלוּחוֹ כְּמוֹתוֹ וּמִיָּנָה דְּלִשְׁנׁוּיָא דְּש"ס דְּאֵין שַׁלְד"ע גַּם בַּכַּה"ג אֵינוֹ מְשַׁתְּלֵם מִן הַמְשַׁלֵּחַ וְק"ל קִצָּב אֵין שְׁלִיחַ לַד"ע אֵי בְּאִיסוּרֵין דַּר' אֶמְרִי דִּישׁ שַׁלְד"ע הַרִימ"ט בַּח"א הַנִּיחוֹ בְּסַפֵּק וְכוּן הַמְּוַצֵּל מֵאִשׁ ס' ל"ה עַכ"ד הֶרֶב יָד מְלֹאכִי בְּכִלְיֵי דִינִים אוֹת י"ג וְתִשׁוּ' הַר' מֵהוֹרִימ"ט הֲלֵא הִיא בַּח"א ס' קט"ז וְעֵינִן לְהֶרְבָּנִים מִש"ל פ"ב מֵהַל' רוּצָח וּפ"ה מֵהַל' מְלוּנָה הִי"ד וְשַׁע"מ שֵׁם נו"ב ח"א אַה"ע ס' ע"ה מְלֵא הַרְוּעִים מַעַר' שְׁלִיחַ לַד"ע אוֹת ז כְּסָף גְּבַחַר כְּלָל ק"ן בְּפִסְק סוּף אוֹת לְמ"ד אַרְעָא דְּרַבְּנָן בְּמַעְרְכָה זוּ יְשָׁרֵי לֵב מ"ז ע"ג אוֹת ב"ן וּמִדְּבָרֵי הַרְדָּב"ז בְּשׁו"ת הַחֲדָשׁוֹת ס' רִי"ד שְׂכ' בְּמִשְׁחַק בְּקוּבָא ע"י שְׁלִיחַ דְּשְׁלִיחוֹ כְּמוֹתוֹ כַּעִי"ש אֵין לְהַכְרִיחַ דְּמְשׁוּם דְּאִיסוּר מְשַׁחַק מִדַּר' קִאֲמַר דְּשְׁלוּחוֹ כְּמוֹתוֹ וְלֹא אֶמְרִי דְּאֵין שַׁלְד"ע דְּזֵה אֵינוֹ כַּמ"ש לְקַמְן אוֹת קִצ"ז קִצ"ח וְעֵינִן בְּעַנְיָן זֵה לְהֶרֶב חַיִּים מְדַבֵּר

בי"ד סי' ק"ח ד' נ"א ע"ג ובס' אפריון שלמה בד' י"ח אות יו"ד כ' מסתברא דגם בדרבנן אמרי' אשלד"ע כמ"ש המל"מ.

ל"מ להרמב"ם דס"ל דקאי באיסור עשה דעפה"ת ול"ת דלת"ס. אלא אף להרמב"ן דס"ל דאין באיסורי דר' עשה ול"פ.

עכ"פ פנין שצינה השי"ת לשמוע דב"ח ממילא שייך לומר דה"ר ודה"ת דמ"ש. ומ"ש האד"ר בזה אין דמיונו עולה יפה עי"ש ולקמן אות שצ"ט וק"ל ועיין שושנת העמקים פל"ל יו"ד ד"ה נדע שנסתפקתי.

שם אריה בשו"ת יו"ד סי' מ"א: קצד אין שלד"ע עיין להג' שיבת ציון סי' נ"ג שכ' השואל דבנכרי המושקר לישראל שמוכר לעשות ציווי אדונו יש שלד"ע והוא ז"ל כ' דע"כ לא נחלקו אי קי"ל כר"ח או כר"ס בפ"ק דמציעא יו"ד ע"ב אלא בשליח ישראל אבל בשליח נכרי פנין דאין שליחות לנכרי פטור המשלח והכריח פן ממ"ש הרא"ש דלא מצינו שלד"ע אלא חצר ולא אמר דאיכא נמי נכרי המושקר וכו' ונראה דאין פונתו להכריח זה לדברי הכל גם להפוס' פריב"ח לחלק בין שליח בר חיובא וכו' דלפי האמת אין ראיה מהרא"ש דהוא פוסק כר"ס ומשו"ה כ' דליכא אלא חצר אבל לדעת הפוס' דבשליח לאו בר חיובא מיחייב שולחו הא ודאי פשיטא דלאו דוקא חצר פמובן אלא פונתו להשיג על ד' השואל דמדיהיב טעמא שמושקר לאדון שלו משמע דבא לומר אליבא דר"ס דבע"כ מותיב ביה לכן השיגו עפ"י מדותיו מדברי הרא"ש דפס' כר"ס ואמר דלא מצינו שלד"ע אלא חצר וי"ל דהרא"ש לא בא למעט מציאות מעלמא אלא למעט מאי דאתמר בש"ס אליבא דבר פלוגתיה דר"ס ואי נמי דהיא היא והיינו מושקר והיינו חצר ודמי ליה קאמר וק"ל זה אפשר לדחות לדעת השואל אף באמת על הרב השואל יש לתמוה דתפס הטעם משום דדברי הרב וכו' וא"כ ל"ל למימר דבנכרי המושקר וכו' הלא אפילו בנכרי דעלמא פנין דלא שייך ביה איסור פלאים יש שלד"ע דליכא למימר דברי הרב וכו' ועיין להג' שבות יעקב ח"א סי' קס"ד בדומה לנדון זה בדבר שאין הנכרי מוזהר עליו דמסיק דיש שלד"ע מתרי טעמי אי משום דקי"ל דבשליח לאו ב"ח ישלד"ע ואי משום דפסק הרמ"א סי' שפ"ח סט"ו דאם מוחזק בכף אמרי' י"ש לד"ע ולפי"ד הגם דבנכרי בעלמא באיסור פלאים דמייירי הרב השואל אין שייך לומר שמוחזק בכף מ"מ במושקר לישראל ודאי חשיב כמוחזק בכף דאין ספק שיעשה ציווי אדונו ואיהו לאו בר חיובא ויש לחייב שולחו וק"ל לעיין להגאונים מש"ל ושעה"מ ומלא הרועים במע' שליח לד"ע אות י"ג וחק"ל א"ח סי' ס"ה רימזו בפתח הדביר ח"ג ד' קע"ט ע"ד ומרן מוהריט"א בפ"ד דבכורות אות ל"א האריף להוכיח דאף אם צינה לאשתו ועבדו שפופים לעשות ציווי אמרינן אשלד"ע עי"ש: קצה אין שלד"ע ובע"ז יש שלד"ע פן הכריח הר' דרכי שלום ד' ק"ג ע"ד ממ"ש בע"ז ד' ב"ן מדפ"חו ישראל לעגל וכו' שליחותיהו דישלד"ע קא עבדי אלמא בע"ז י"ש לד"ע עי"ש ועיין להרבנים מח"א הל' שילוחין סי' י"ד וז"ל ואין להק' דאשלד"ע דבגוים לא אמרי' פן וע' תה"ד סי' רצ"ט.

ובאד"ר מער' זו אות ו' ועפ"ד שם דבין למר ובין למר אין להוכיח מסוגיניא שהיא לחלק בין שאר איסורין לע"ז דלמר הטעם הוא משום דבנכרי בנכרי ישלד"ע ולמר התם לאו משום שליחות נגעו בה דהא אין שליחות לנכרי ועיין להג' ברכ"י אה"ע סי' ה' אות טו"ב

וְיַעֲרִיר אֶזְנוֹ אוֹת ה' ד"ה גַּם וְנִעְלַם כ"ז מְהֵרָב דר"ש וְתִימָה שְׁשֵׁם ד' ק"ד ע"ב הִבְיָא דְבָרֵי הֶרֶב אד"ר וְלֹא יַעֲרִיר דְּנִסְתָּרָה דרכ"ו בְּהוֹכַחְתּוֹ מְסוּנְגִיָּא דע"ז לְפִי מ"ש הֶרֶב אד"ר וְעֵינֵי לְהֶרֶב צְרוּר הַחַיִּים פ"ג מֵהֵל' ע"ז דְּמִבֵּין מֵהֵיָא דְּמִדְפַּלְחוּ יִשְׂרָאֵל לְעַגְל וכו' דה"ה לְעַנְנֵי שְׁלִיחוֹת חֲזִיב הַמְשַׁלַּח וְכִבֵּר פְתָבוּ הֶרֶבָנִים ברכ"י ועפ"ד שֵׁם וְשִׁמְן הַמְשַׁחָה ד' י"ט ע"ד דְּלֹאוּ שְׁלִיחוֹת מִמָּשׁ הוּא יַעֲרִישׁ וְעֵינֵי ג"כ בְּגִילְיוֹן הַש"ס עַל הִירוּשָׁלַיִם רפ"ו דמס' דְּמֵאֵי חת"ס א"ח סי' פ"ד וְכִבְרָפִי יוֹסֵף א"ח סי' תל"ד אוֹת ה' ד"ה הֶגֶם הַלּוֹם: קצו אֵין שִׁלְד"ע אִם הַשְׁלִיחַ מִן חֲזִק שְׁיַעֲשֶׂה הַעֲבִירָה לֹא אֶמְרִי בְּזֶה אֵין שִׁלְד"ע עֵינֵי ח"מ סי' שפ"ח סט"ו בַּהֲגָהָה שְׁבוּת יַעֲקֹב ח"ג סי' קס"ד וְמָה שְׁיִיָּשֵׁב הֶרֶב דְּרָכֵי שְׁלוֹם דָּף ק"ג ע"ב דְּרָכֵי הֶרֶב לַח"מ פ"ג מֵהֵל' ע"ז ה"ט עֵינֵי לְהֶרֶב טַל אוֹרוֹת בְּתִשׁוּ' אה"ע סי' א' ד' י"ד ע"ג וְכַמְלֵא הָרוּעִים מַע' שִׁלְד"ע אוֹת ט"ז מְסַפִּים לְזֶה וְכֹאֹת י"ז אָף חִזְקָא בֵּין עֲבִירוֹת שְׁבִין אָדָם לְמָקוֹם לְעֲבִירוֹת שְׁבִין אָדָם לְחִבְרֵי עֵי"ש מְקִלְתָּא בְּטַעֲמָא וכו"כ הֶרֶב מוהר"ם דִּי בּוּטוֹן סי' ח' ה"ד הֶרֶב אֶהְיֵי יִצְחָק בְּשׁו"ת ח"מ סי' מ"ו וְעֵינֵי בְּזֶה פְתַח הַדְּבִיר בַּח"ג סי' ש"ד אוֹת ג' שׁוֹשְׁנַת הַעֲמָקִים כָּלִל יו"ד ד"ה שְׁאֵלָה.

קצו אֵין שִׁלְד"ע חֲזִיב הַג' מַח"א בַּהֵל' שְׁלִיחוֹתֵינִי סי' ט' דְּבִאִסוּר שְׁבוּדָה אָדָם מְלַבּוּ כְּגוֹן שְׁבוּעָה נִשְׁבַּע שְׁלֵא לְקַדֵּשׁ וְקִדְּשׁ ע"י שְׁלִיחַ חֲשִׁיב שְׁלוּחוֹ וְלֹא אֶמְרִי אֵין שִׁלְד"ע דַּהֲג' מְלֵא הָרוּעִים בַּמַּע' שִׁלְד"ע אוֹת י"ט פִּקְפִּק ע"ז מְדַלָּא הַמְצִיא רְבָא בְּקִידוּשֵׁינִי מ"ג נְזִיר שְׁאָמַר לְאַחַר שְׁתָּה יֵין דַּבְכָה"ג שְׁאֵין הָאִסוּר מִצַּד עֲצָמוֹ יִשְׁלַד"ע וְלֹא הִי צְרִיף לְאַשְׁכּוּחֵי אֲלִיָּבָא דַּמ"ד יִשְׁלַד"ע וְכֵן בְּנוֹדֵר מִן הַיֵּין עֵי"ש פְּנוּתוֹ דַּהו"ל לְרְבָא לְמִימַר דְּנְזִיר שְׁאָמַר שְׁתָּה יֵין וְשְׁתָּה אֵינּוּ חֲזִיב: הַנְּזִיר מְשׁוּם דְּלֹא מְצִינּוּ זֶה נְהַגָה וְזֶה מְתַחֲזִיב וְלַעֲדָן פְּשׁוּט דִּי"ל דָּאִם הִיָּה אוֹמַר רְבָא חִידוּשׁ דִּין זֶה אֲלִיָּבָא דַּהֲלִכְתָּא הִיָּה אִפ"ל דְּדוֹקָא לְדִידֵן דְּבַעֲלָמָא נְקִיטֵינּוּ אֵין שִׁלְד"ע וְרַק בְּאִסוּר שְׁבוּדָה הוּא דִּישְׁלַד"ע אֶמְטוּ לְהִכִּי בְּזֶה נְהַגָה וכו' חֲזוֹר הַדִּין לְהִיּוֹת כְּבַעֲלָמָא לוֹמַר דָּאֵין שִׁלְד"ע מְשׁוּם הֵאֵי סְבָרָא דַּל"מ זֶה נְהַגָה וכו' אָבֵל לְמֵאֵן דָּאֵית לִיָּה בְּכָל הַתּוֹרָה דִּישְׁלַד"ע אָף דָּאִיָּבָא סְבָרָא אֲלִימְתָא דְּדְבָרֵי הֶרֶב וכו' הִנּוּ אֶמִּינֵי דַּה"ה לְדִידֵי' גַּם בְּזֶה נְהַגָה וכו' אֵית לִיָּה שִׁלְד"ע אֶהְיֵי אֶשְׁמוּעֵינִי רְבָא דַּבְכָה"ג וְדָאֵי לַכ"ע זֶה נְהַגָה וכו' לֹא אֶמְרִי וְכַל"ז ל"ז לְהִבִּין מֵה עֵנִין שִׁלְד"ע לְכָאֵן דָּאִיזוּ עֲבִירָה נַעֲשֶׂה בְּשַׁתְּיֵית יֵין מִי שְׁאֵינּוּ נְזִיר וְאֵינּוּ מְוָדֵר עִפ"י צִיּוּי הַנְּזִיר אוּ הַמְוָדֵר דְּלִפִּי הַנַּר' אֵין כְּאֵן מַעֲשֶׂה עֲבִירָה כָּלִל וְלֹא דְמִי לְשְׁלִיחַ הַמְקַדֵּשׁ לְמִי שְׁנִשְׁבַּע שְׁלֵא לְקַדֵּשׁ דְּכִיּוֹן שְׁהַקִּידוּשֵׁין חֲלִין כְּאֵילוּ קִידְשָׁה הוּא עֲצָמוֹ שְׁכָף שׁוֹרֵת הַדִּין דְּהַקִּידוּשֵׁין חֲלִין בֵּין עַל יְדֵי עֲצָמוֹ וּבֵין עַל יְדֵי שְׁלִיחוֹ אִם אָנּוּ אוֹמְרִים דְּחַל שְׁלִיחוֹתוֹ א"כ אֵיָּבָא עֲבִירָה אָבֵל הֶכָּא הַנָּאֵת גְּרוֹנוֹ שֶׁל שׁוֹתָה מִי חֲשִׁיבָא כְּאֵילוּ נְהַגָה הַנְּזִיר אוּ הַמְוָדֵר אֶתְמַהָא.

וְעֵינֵי לְהֶרֶב טַל אוֹרוֹת בְּשׁו"ת אה"ע סי' א' שְׁלֵא זָכַר שֶׁר בְּעֵנִין זֶה לְהֶרֶב מַח"א כִּיעֵי"ש וְהֶרֶב קֹהֶלֶת יַעֲקֹב בְּתוֹס' דַּר' אוֹת ה' בְּסוּפּוֹ כ' דְּהֶרֶבָנִים מוהר"ם וְמוהרִימ"ט לֹא ס"ל כַּהֲרַמְח"א עֵי"ש וְהַגָּה מִזְמ"ר כְּתוּב אֶצְלֵי דְּמִתְשׁוּ' הַרְדָּב"ז הַחֲדָשׁוֹת סִי' רִי"ד שֶׁכ' שְׁמִי שְׁנִשְׁבַּע שְׁלֵא לְשַׁחֲוֹק בְּקוּבְיָא אָסוּר לְשִׁיחַ לְשַׁחֲוֹק דְּשְׁלוּחוֹ שֵׁא"כ כַּעֵי"ש אֵין לְהַכְרִיחַ דְּבִאִסוּר שְׁבוּעָה לֹא אֶמְרִי אֵין שִׁלְד"ע דְּהַתָּם לָאוּ לְעַנְנֵי חִיּוּב וּפְיִטוּר וְקִיּוּם וּבִיטוּל הַמַּעֲשֶׂה קָאֵמַר אֶלָּא לְעַנְנֵי אִסוּר וּבְכָל אִסוּרֵין דְּקִי"ל אֵין שִׁלְד"ע אָסוּר לוֹמַר לְחִבְרֵי שְׁיַעֲשֶׂה דְּבַר אִסוּר וְעֵנּוּשׁ יַעֲנֵשׁ בַּד"ש כְּדָאֶמְרִי בְּקִידוּשֵׁין דַּמ"ג דִּינָא רְבָא וְדִינָא זּוּטָא אֵיָּבָא בְּנִיָּהּ עֵי"ש וְלִפִּי זֶה לְכָאוּ' קִשָּׁה ע"ד הַמוהר"ם שְׁהִבִּיא בַּקָּה"י שְׁמִי שְׁנִשְׁבַּע

שלא לשחוק אינו יכול ליתן לחברו לשחוק בעדו דשלוחו שא"כ אף דקי"ל אין שלד"ע
הא מסקי' דה"מ היכא דשליח בר חיובא ולית הלכתא כר"ס דאמר אי בעי עביד וכו' ע"כ
דלמה הנצרך לומר דלית הלכתא כר"ס דאף אי נימא כר"ס דכל היכא דאי בעי עביד
וכו' אמרי' אשלד"ע מ"מ אסור ליתן לחברו לשחוק בעדו דאף דאשלד"ע איסורא מיהא
איכא.

וס' שו"ת מוהר"ם אמ"א. אף לפי מה שאני מבין ממ"ש בשמו בקה"י והשיב דשלוחו
מיקרי וכאילו שחק הוא עצמו הני וכו' ע"כ.

דר"ל דחשיב שינוחו ועובר משום שבועתו כמו בישראל שקדש מגונשית בשליחות
הפהן למאן דס"ל דכל שאין השליח בר חיובא לא אמרי' אשלד"ע וחיוב המשלח. והכא
נמי ס"ל למוהר"ם דעובר המשלח.

משום דלא קי"ל כר"ס (דאי הנה קי"ל כר"ס נהי דאיסורא מיהא איכא מ"מ אינו אלא
משום גרמא בעלמא אבל לא חשיב כאילו הוא עצמו עשה איסור) אלא פרכינא דהיכא
דשליח לא ב"ח לא אמרי' אשלד"ע: שו"ר דאין זה פשוט דאיכא איסורא מיהא בגונשא
דאשלד"ע וכמה דיות נשתפכו בזה וצריק להתנישב במ"ש הרבנים ש"ך בח"מ סי' ל"ב
סק"ג ומש"ל רפ"ב מהל' רוצח וטל אורות בשו"ת אה"ע סי' א' ד' י"ד ע"ג ואילך
(ובקה"י נשם בחי' החמישי ציין בזה שו"ת חו"י סי' קס"ו ואמ"א וקצ"ת שלא הביא דברי
הש"ך ומל"מ ה"ל) ושו"ת שו"מ מהדו' ג' ח"ג סי' קס"ז ובשו"ת אגודת אזור מדברי ד'
ג' ע"ג ד"ה איברא וכו' כ' דהאמירה לנכרי פועל אסור מה"ת לפמ"ש המח"א דפועל יש
שליחות לנכרי ואין להק' דהא אשלד"ע וכו' דמ"מ איסורא איכא כמ"ש דינא רבא ודינא
זוטא א"ב עכ"ד ולמה שפכתתי לעיל ע"ד המה"ר שכתב לפקפק ע"ד המח"א כנו"ל עיין
בנו"ב מהדו' קמא אה"ע סי' ע"ה ושם בד"ה והנה בגוף הדבר וכו' כ' להקריח דקי"ל
כמ"ד דתלי באי בעי עביד מדלא המציא רבא אליבא דהלכתא טמא שאמר לטהור אכול
קדשים ומדמי לאיש שאמר לאשה אקפי לי קטן וכו' עי"ש ודוק: וראיתי בשו"ת תפארת
יוסף בא"ח סי' כ"ה בהגהת פליל תפארת אות א' כ' דהב"מ אה"ע סי' ק"ך ס"ל דגם
בשבועה שייק' אשלד"ע ונעלם ממנו דברי מח"א ה"ל ונ"ל להסביר טעם המח"א דהא
דאמרי' אשלד"ע והמעשה בטל הוא משום דכ"מ דאמ"ר ל"ת אי עביד ל"מ וכמקח
שנעשה באיסור דבטל.

וידוע מ"ש התוס' דבאיסור שפדה מלבד לא אמרי' כ"מ דאמ"ר ל"ת אי עביד ל"מ
וממילא בשבועה לא אמרי' אשלד"ע דהוי איסור שפדה מלבד עכ"ד. ועם פי לא נפניתי
לעיין בזה נאני אמרתי בתפזי לפום ריהטא לפי"ז נפלנו ברבירותא דהא סברת התוס'
ה"ל דבשבועה וכינצא לא כ"מ דאמ"ר ל"ת אעל"מ אינה מוסכמת וכמו שמתבאר מתוך
מה שרשמתי לקמן במע' הפ"ף אות ז"ן וגם אינו פשוט דקי"ל פרכא דאמר אעל"מ כמו
שמתבאר ממה שרשמתי שם אות ס' אף לפי ענ"ד הם שני עניינים נפרדים ולא תלו זה
בזה.

וראיתי להג' עמודי אש גרו בד' פ"ב אות ל"ה שכ' וז"ל ביו"ד סי' רי"ז סמ"ח הנשבע
שלא יצחוק אסור גם ע"י שליח ובש"כ שם סקל"א נר' שמשכים לזה וצ"ע דמקורו הוא
מתשו' מוהר"מ סי' תצ"ג ובח"ג סי' רי"א ומבוא' שם דהוא משום דקי"ל פרכינא דתלי

בְּבֵר חַיִּיבָא אָבֵל לר"ס דְּתַלְמֵי בְּאֵי בְּעֵי עֶבֶד מְוָרָר ע"י שְׁלִיחַ דַּאשְׁלַד"ע א"כ הַשְׁ"ף שְׁפַס' בח"מ סי' קפ"ב כר"ס אִיף מְסַכִּים פְּאֵן לְמוֹהַר"ם וצ"ל דְּכָאן אָזִיל לְשִׁיטְתוֹ שְׁבִי"ד סי' ק"ס ס"ק כ"ב דְּפּוֹס' פְּרַבִּינָא וכו' ועי"ל דס"ל כהמח"א וּבְאִיסוּר שְׁפָדָה מְלַבּוּ לָא אָמְרִי אשְׁלַד"ע.

ובקה"י הַשְׁיִגוּ מְדַבְּרֵי מְהַר"ם הַלְלוּ וְאִינוּ הַשְׁגָּה פְּלֵל דְּהָא הַמַּח"א בְּעֶצְמוֹ הִבִּיא דְּבָרֵי מוֹהַר"ם ש"ל דְּמוֹהַר"ם כ' פֶּן לְרִוּחָא דְּמִקְלָתָא דְּאָפִי גִימָא דְּבְּאִיסוּר שְׁפָדָה מְלַבּוּ אָמְרִי אשְׁלַד"ע עכ"ז אָסוּר בְּכָאן דְּתַלְמֵי בְּב"ח עכ"ד גְּרוּ הִנֵּה מ"ש שְׁהַשְׁ"ף נר' כְּמְסַכִּים בְּס"ק ל"א לְמוֹהַר"ם וכו' עֵינִינְתִי שָׁם וְלֹא מִיַּרְי בְּזָה.

ובס"ק מ"ד דְּמִיַּרְי בְּזָה הִנֵּה הוּא רַק מְרָאָה מְקוּם לְעִנְיָן זֶה אָף אָף אֵי גִימָא דְּהָכִי ס"ל (מְסַתְמָא כִּינּוּן שְׁלֵא חֵלֵק עַל דִּין שְׁפָסֵק הַש"ע וְדָרִישָׁה וּב"ח שְׁצִינּוּ) מ"מ נר' דל"ק עַל הַשְׁ"ף אָף לְמֵאֵי דְּפָסֵק בְּח"מ כר"ס לְפִי שִׁיטְתוֹ שְׁבָסִי ל"ב סק"ג הַנְּ"ל דְּמִשְׁמַע לִיָּה בְּפִשְׁט הַשְׁ"ס דִּינָא זוּטָא וּד"ר א"ב) דלכ"ע אָף דַּאשְׁלַד"ע חֵיבֵב בְּד"ש וּבְמִידֵי דְּלִיפָא חַיִּיבָא אִיסוּרָא מִיָּהָא אִיפָא מְד"ש וְלָכֵן אָסוּר לְעֲשׂוֹת ע"י שְׁלִיחַ.

ומ"שע"ד הַקָּה"י דְּאִינוּ הַשְׁגָּה דְּהַמַּח"א עֶצְמוֹ כְּבָר הִבִּיא לְדְּבָרֵי מוֹהַר"ם הִנֵּה שׁו"ת מוֹהַר"ם אַמְצ"א לְרֵאוֹת דְּב"ק פִּי בַּמַּח"א הִבִּיא מ"ש בְּסִי רצ"ט דְּפָסֵק פְּרַבִּינָא וּלְפִי הַנֵּר' לֹא זֶה הִיא הַתְּשׁוּ' דְּאִיַּרְי בְּהַקָּה"י שְׁהוּא צִינּוּן סִי תצ"ה.

וּבְעֵמּוּדֵי אֲשֶׁר צִינּוּן סִי תצ"ג וּח"ג סִי רִי"א עַל פֶּן לָא מְצִינָא לְאִישְׁתַּעוּיֵי מִיַּדֵי וְעכ"פ מוֹכַח דְּמוֹהַר"ם לָא בְּרִירָא לִיָּה ס' הַמַּח"א וְאִמְטוּ"ל הַנְּצָרָה לְמֵאֵי דְּקִי"ל פְּרַבִּינָא וּק"ל וְע"ע בְּעִיָּקָר פְּלִינ בְּס' פְּרֵת יוֹסֵף לְהַג' מְסַלְאָנִים בְּתִשׁוּ' סִי ט': קִצּוּחַ אֵין שְׁלַד"ע וּמ"מ בְּד"ש חֵיבֵב בְּדִינָא זוּטָא וּכ' הָרַב קַהֲלַת יַעֲקֹב בְּתוֹס' דְּרַבְּנָן אוֹת ה' בְּשֵׁם הָרִיטְב"א דְּדוֹקָא אִם שׁוֹכֵר שְׁלִיחַ לְעֲשׂוֹת הָעֵבֶרָה אָבֵל אִם עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ בְּדִיבּוּר בְּעֵלְמָא פְּטוּר אָף בְּד"ש וְצִינּוּן חו"י סִי קס"ו וְעִינּוּן לְהָרַב מִש"ל ז"ל בְּפ"ב מֵהַל' רוּצָח וּמִתְבָּרַר אָצִיל מִתְשׁוּ' הַרְדֵּב"ז הַחֲדָשׁוֹת סִי רִי"ד דְּמ"מ אִיסוּרָא מִיָּהָא אִיפָא בְּכָל גְּוֹנָא דְּכָל דְּבָר שְׁאָסוּר לְעֲשׂוֹת אָסוּר לְזַמֵּר לְעֲשׂוֹתוֹ אִפִּי בְּדִיבּוּר בְּעֵלְמָא דְּש"א כְּמוֹתוֹ עִי"ש וְעִינּוּן לְמָרְן חִיד"א בְּשִׁי"ב יו"ד סִי ק"ס אוֹת י"ב וְדוּק וּבְדְּבָרִים דְּקִי"ל יֵשׁ שְׁלַד"ע וְחֵיבֵב הַמְּשַׁלַּח בְּדִינֵי אָדָם חֵיבֵב הַשְׁלִיחַ בְּד"ש מִיָּהָא עִינּוּן לְהָרַב שְׁמַע יַעֲקֹב פֵּר' יִתְרוֹ ד"ה וּבְכֵן עִינּוּן הַקְּדָמוֹת וְכו' וְעִינּוּן לְמָרְן הַבִּי"ד בִּי"ד בְּבִדָּה"ב סוֹס"י זְק"ן לְעִנְיָן חַיִּיבֵב דִּינָא זוּטָא בְּדִינֵי שְׁמִים: קִצּוּחַ אֵין שְׁלַד"ע אֵי אָמְרִי דְּהַמְּעֵשָׂה גְּמִי בְּטַל הָרַב קַהֲלַת יַעֲקֹב בְּפּוֹס' דֵּר' בָּאוֹת ה' בְּחִילוּק הַז' פְּשִׁיטָא לִיָּה מְדַבְּרֵי תוֹס' פ"ק דְּב"מ ד' יו"ד דְּכִינּוּן דַּאשְׁלַד"ע מְעֵשָׂיו בְּטַלִּים וּלְפִי הַנֵּר' כְּוִנְתוֹ לְמ"ש תוֹס' שָׁם בְּסוּד"ה דְּאָמַר לְיִשְׂרָאֵל עִי"ש וְלִכְאוּ' י"ל דְּהָרִי תוֹס' מְסַפֵּק"ל דִּין זֶה וְלְשִׁינּוּיָא קָמָא מְשַׁמַּע דְּלֹא ס"ל הָכִי אָף בְּפָסְקֵי תוֹס' שָׁם אִיתְגָּהוּ לְתַרֵי שְׁיִנּוּיֵי עִי"ש וְעִינּוּן בְּזָה לְהָרַב טַל אוֹרוֹת בְּשׁו"ת אַה"ע סִי א' ד' י"ג ע"ד וְהַזְכִּיר שָׁם שׁו"ת מוֹהַרִימ"ט סִי קט"ז מְנַצֵּל מֵאֲשֶׁר סִי ל"ד וְעִינּוּן נוֹדַע בִּיהוּדָה ח"א אַה"ע סִי ע"ה וְאִילָף וּבְשׁו"ת רַבִּינוּ עֲקִיבָא אִיגָר סִי קכ"ט ד' קכ"ו סו' ע"א וְעִינּוּן שׁוֹשְׁנַת הָעֲמֻקִּים פְּלֵל יו"ד ד"ה וְדַע שְׁנִסְתַּפְקֵתִי וְכו' שְׁכ' דְּאֵי אָמְרִי בְּדְּרַבְּנָן אשְׁלַד"ע אִם אָמַר לְחַבְרוֹ קְנָה לִי שְׁדָה זֶה בְּשִׁבְתֵי אֵין פְּאֵן קְנָן וְאֵי יֵשׁ שְׁלִיחַ קְנָה וְכֵן פִּהֵן שְׁאָמַר קִדָּשׁ לִי חֵלּוּצָה וְכַדוּמָה ע"כ הִנֵּה פְּשִׁי"ל כְּהָרַב קַהֲלַת יַעֲקֹב הַנְּ"ל וְעִינּוּן פֵּר יוֹסֵף לְהַג' מְסַלְאָנִים בְּתִשׁוּ' סִי ט' שׁו"ת

בית יהודה הנד"מ להרב מוהר"י אפר בסי' ב' ועל מ"ש הנו"ב בסוס"י ע"ז דדבר זה
שהמעשה בטל לא נמצא במשל"מ ולכן שפך חמתו ע"ד מחותנו שהביא שם ברס"י ע"ו
כיעי"ש הנה מצאתי להג' חתם סופר בתשובתו שבס' יד יוסף (דיטאש) בסוס"י י"ז
שכתב וז"ל ומ"ש פרו"מ שספרת הנו"ב מבוארת בס' מוהרי"ט אמת פן הוא ולזה נתפונן
הג' מוהר"י הארעוויץ שכתבו בשם משנה מלה היינו משל"מ פ"ב מהל' רוצח דרמז על
מוהרי"ט ה"ל ובנו"ב אישתיפיה חמימי שלא נמצא פן במל"מ וקה"ל לודונו לזכות ודעת
החתם סופר שם בנדון הנו"ב ה"ל לחלק בין עשאו שליח סתם (שלא הקפיד שיגרושה
בע"כ) בזה אם גרשה בע"כ אין השליחות בטל ולא מיקרי שלד"ע ואם הקפיד לגרשה
בע"כ דוקא אין שלד"ע.

גם הרב פ"ת באה"ע סי' קי"ט סק"ו כ"כ בשם הג"מ ועי"ש שפצא דברי המשל"מ בפ"ג
מהל' גנבה ה"ו וצ"יין שו"ת מוהרי"ט סי' קט"ז ה"ל ודברי המח"א בהל' שלוחין סי'
ט': ר אין שלד"ע אי אמרי' פן בשליח קטן או דמי לחצר דבע"כ עביד עיין להרב דרכי
שלום ד' ק"ג ע"ג מ"ש ע"ד הרב הנמק"י בזה ש"ח ח"מ סי' קפ"ב סו' סק"א ישרי לב
ד' מ"ז אות נ"א שו"ת הרדב"ז התדשות סי' תל"ב: רא אין שלד"ע בדבר שיש בו מצוה
ועבירה אי אמרי' דמיגו דיש שליח להמצוה ישלד"ע שפה או לא.

עיין בס' ידות נדרים ביד שאול סי' ר"ס סק"א שצדד בזה ובתשו' שאול ומשיב בח"ג
סי' קל"ז כ' בפשיטות דהיכא דעושה מצוה לא אמרי' אין שלד"ע ועיין דרכי שלום ד'
ק"ג ע"ב שהק' להפוס' כמ"ד דתלי באי פעי עביד מאי פריה בנדרים ל"ו ע"ב אהיא
דתורם את תרומותיו אי לדעת בעל כרי הא קא מתהני דקא עביד שליחותיה וכו' הא
פינן דאי פעי עביד וכו' אשלד"ע עי"ש ואי נימא כמ"ש בשואל ומשיב את"ש ועיין בזה
בקונץ גדיל תורה קונטרס יו"ד ד' ע"ר אות י"א וד' ער"ב ע"א בהשמטה: רב אין
שלד"ע היכא דליכא איסורא אלא משום לפני עור אי איכא משום שלד"ע עיין בשו"ת
רבינו עקיבא איגר סי' קכ"ט ד' קכ"ו ע"א ועיין באורח בענין זה בשו"ת נודע ביהודה
ח"א באה"ע סי' פ"א אות א' ואילף: רג אשת איש שזינתה דאסורה לבעלה אפי' אם
סברה דמותר לזנות כמ"ש באה"ע סי' קע"ח בהגהה כ' מרן חיד"א ביעיר און מערכת
הספ"ק אות כ"ט דמוהרי"ק ו' שרש קס"ח מוכח דאסורה מדאורייתא ומתשו' הרשב"א
ח"א סי' א' קפ"ט משמע דהוא קנס מדר' דהנה לה למידק והשיג על הג' נו"ב בא"ח סי'
ל"ה שכ' דנשי לאו דינא גמירי שנאסרה על הבעל ואומר מותר לא גרע משוגג ונעלם
ממנו פסק מור"ם ה"ל ע"כ ועיין שו"ת נו"ב תניינא יו"ד סי' קס"א ד"ה ולכן ובאה"ע
סי' ח"י ד"ה ומעתה ובהורמנותיה דמר נלע"ד דגם מהג' נו"ב לא נעלם זה ואין פונתו
אלא לומר דהניא שוגגת והגם דאסורה לבעלה הא מיהא לגבי דידיה ליכא אלא איסור
בשוגג וא"כ לדעת הרא"ש אינו חייב להודיע כדי שיגרש הבעל דכיון דאין שניהם
עושים איסור רק בשוגג אין צריך להודיע משום פבוד הכריות כיעי"ש ועיין להג' חת"ס
אה"ע ח"ב סי' צ"ח ויש שם ט"ס שצ"יין מוהרי"ק ו' שרש קי"ז והוא קס"ח ועיין להרב
באר המים בשו"ת יו"ד סי' ד"ן ד' ל"ד ע"ב.

ומה שהק' על מוהרי"ק ו' שאיף אפשר דאשה אינה יודעת דאסורה לבעלה ע"י זנות וכו'
אומר אני אטו פולהו גברי מי ידעי ואיכא טובא דלא ידעי דאסורה לבעלה ונר' דלשוננו

אינו מדקדק וכונתו להק' עמ"ש מוהריק"ו באשה שזינתה ברצון פתח בעלה ולא ידעה שיש איסור בדבר דמשמע דכסבורה שמופתר לזנות וכמו שהעתיק לשונו מור"ם בסי' קע"ח הנ"ל אהא הוא דק"ל דחסר מציאות פנה ומה שהק' עוד דכל כה"ג הו"ל למינדק והביא שו"ת הרשב"א הנז"ל עי"ש לא ידעתי מאי ק"ל דהרי לפי האמת גם מוהריק"ו אסרה ואי ק"ל דלמה ליה למוהריק"ו לאסרה מטעם דמתכונת למעול מעל באישה ת"ל משום דהו"ל למינדק הא נדאי לק"מ דמה"ט דהו"ל למינדק אינה אסורה אלא מדרבנן ומר הוא דאמר טעמא רויחא דאסורה מדאורייתא משום דמעלה מעל באישה קרינן בה וכמ"ש מרן חיד"א שם וק"ל ועיין להר"י שרי לב ד' ל"א ע"ד אות י"ב וד' מ"ה ע"ב אות ד' ס' דבי רב שצינן בענין זה ומכל הנז"ל הנה קלע"ד ע"ד הרט"ז א"ח סי' קצ"ו שכ' דאשת איש שזינתה בשוגג הו"ל כאנוסה עי"ש והוא היפך כל הנז"ל דלכ"ע מיהא אסורה או מדאו' או מדר' ונהנה תמיה לי על הרבנים מאמ"ר ונהר שלום ובירך משה סי' ו' וסי' ז' דשקו"ט ע"ד הרט"ז ולא נרנשו מזה.

עד שראיתי מ"ש הרב פתח הדביר ח"ב סי' קצ"ו בענין זה באות ג' דכונת הרט"ז הוא בסברה שהוא בעלה דבכה"ג מותרת לבעלה (כמ"ש הרמב"ם ופסקו הרמ"א בסי' קע"ח) עי"ש: רד אין איחע"א הרב מלא הרועים במערכה זו אות ב' כתב דר"מ ס"ל איסור חע"א באיסור פולל חולין ק"א ע"א ולענ"ד טפי הו"ל לאתויי מתני' דיש אוכל אכילה אחת ותייב ד' חטאות בכריתות י"ג ע"ב דשמע"י לר"מ דאית ליה פוליהו תלתא איסור פולל איסור מוסיף איסור בת אחת כיעי"ש וכרש"י בקמות ל"ד ע"א: רה אין איסור חע"א ר"ש ס"ל באיסור בת אחת איסור חע"א עיין בקמות ל"ד ע"א ומקימ לסת"ם אליביה: רה אין איסור חע"א הא דאין אחע"א אלא באיסור פולל וכו' ה"ד למיחל עליה איסור שני אבל למיחל עליה טומאה אפי' בזה אח"ז חל הרדב"ז בשו"ת התדשות סי' ל"ה: רז אמרו נאמר גם על אחד פרייתות ד' י"א ע"ב ועיין מ"ש בכלל משום ר"פ אמרו ע"כ דברי הרב חק"ל בזכרונותיו בסו"ס ישרי לב ד' צ"ה אות ט' וחזיפתי שם במערכת ה"ם ולא מצאתי שדיבר בכלל משום ר"פ אמרו כמו שיראה הרואה ואולי הוא אות מ"ו מערכת ה"ם שנשמטה מהדפוס ומסוגייתא דמס' פרייתות הנ"ל ק"ל עמ"ש הרב יד אהרן בסי' ל"ח דהרא"ש בסוכה ד' כ"ו ע"א פסק כר"ש לפי שאמרו שם משום ר' שילה אמרו חתן פטור וכו' ש"מ דהו' רבים הובאו דבריו בס' יקהיל שלמה ד' ו' ע"א וכו' ולפי סוגיית הנ"ל אין מזה הכרח שהרי גם על יחיד שייך לומר לשון אמרו ועוד ק"ל אמאי הוצרך לזה הרי אפילו נימא דאמרו הוא יחיד האומר פן בשם ר"ש אפי' הכי לדעת הרא"ש חשיב רבים כמ"ש הרב שעה"מ בהל' יו"ט פ"ג ד"ה ונהבאתי לקמן במע' יחיד רבים עי"ש.

ומה שהק' הרב יקה"ש מסוגייתא דב"ק דף צ"ד ע"א משום ר' ישמעאל אמרו וכו' עפ"י דברימרן כ"מ ונהר מוהריק"ו בפ"א מהל' מתנות עניים דחשבי ליה יחיד מקלתיה דרי"ש עי"ש שכתב שגם הרב עו"ש הק' פן ע"ד הרב יא"ה לע"ד אחר המחיר הם דברים תמוהים דמרן כ"מ לא כתב בפירושו שהוא יחיד נגד רבים ואולי יספור דחשיב רבים אלא מיהא טעמא בעי אמאי פסק פרבים האומרים בשם רי"ש ולא פרבים החולקים ומקשה דאטעמא כיעי"ש וגם תיבת אמרו לא הוזכר בדבר מרן הכ"מ כיעי"ש אולי לא הנה גרס ליה ולפי שיטתו טפי הו"ל להביא דברי מרן כ"מ פ"ט מהל' מלכים ה"ד

שְׁהַזְכִּיר שֵׁם אֲמָרוּ בְּסוּגְיָא דְּסִנְהֶדְרִין ד' ה"ן ע"ש ודו"ק וּמְהַרְבֵּי מוהרי"ק ג"כ אֵין רְאָיָה אַף דְּמִפְנֵי בְּדַבְרֵי דְרִי"ש יַחֲיד מִיְהוּ עֵין רוּאָה בְּדַבְרֵי הָרַב שְׁהַעֲתִיק בְּלִשׁוֹן הַבְּרִייתָא רִי"ש אוֹמֵר וְכו' וְלֹא פְּגִיחְסִינּוּ מִשׁוּם רִי"ש אֲמָרוּ כִּיעִי"ש וְס' עו"ש אִמ"א וּמ"ש עוֹד דֵּהֲג' קר"ן הִגִּיה בְּדַבְרֵי הָרֵא"ש אֵין הֵל' פְּרִי"ש וְנִמְשָׁף אֲחֲרֵי בְּזָה דִּין רַב הַמַּגִּיה גְּרוּ וְהִק' עַל הֵג' קר"ן דְּלֹא רְאָה דְבָרֵי מְרַן הַב"י וְכו' פִּלְט קִן קוֹלְמוֹסָם דְּבָרִים שְׁלֹא בְּהַשְׁגָּחָה דְּאֵין הָאֲמַת פִּן אֲלֵא הַרְב"ח הוּא דֵּהִגִּיה בְּדַבְרֵי הָרֵא"ש וְהַרְבֵּי קר"ן לֹא נִיחָא לִיה בְּזָה כִּיעִי"ש וְעֵינֵן לְהַרְבֵּי מְשַׁק בֵּיתֵי אוֹת שִׁי"ג וּמִש"ש בְּשֵׁם הָרַב קִהְלֵת יַעֲקֹב ד' ק"ך ע"ב סְפָר קִהְלֵת יַעֲקֹב שְׁפִינְדִי הוּא דְּפּוֹס חֲדָשׁ וְאֵין הַדְּפִים מְכּוּנּוּנִים לְהַדְּפּוֹס יִשׁוֹן וְלִפִּי הַנְּרָאָה הוּא מ"ש בַּמַּע"ל ח"ב ד' ג' ע"ב מְדְפּוֹס חֲדָשׁ אוֹת מ"ג ע"ש וְעֵינֵן פְּתוּבוֹת ס"ט ע"א אִמ"ר חֲנִינְא גְּדוּלָה מְזוּ אֲמָרוּ מוֹצִיאֵין לְפָרְנֶסָה.

וְעֵינֵן לְהַרְבֵּי תוּי"ט פ"א דְּאָבוֹת מ"ה אִמ"ם בְּאַשְׁתּוֹ אֲמָרוּ וְכו' וְעֵינֵן פְּתוּבוֹת מ"ז ע"א מִשׁוּם ר"ן אֲמָרוּ זָכָה הַבַּעַל וְכו' וְכו' שֵׁם הָרֵא"ש דְּאֵין הֶלְכָה פְּמוֹתוֹ נֶגֶד רַבִּים דֵּהוּא הִיפָּף מ"ש הָרַב יֵד אַהֲרֹן בְּדַעַת הָרֵא"ש וְעֵינֵן הָרֵא"ש פ"ד דְּגִטִּין ס' כ"א מְדַאֲמֵר אֲמָרוּ וְלֹא אָמַר וְכו' וְצ"ע בַּכ"ז דְּנִרְאָה סְתִירָה בְּדַבְרֵי זֶה וְלֹא נוֹכַל לְהַחֲלִיט הִזָּה אוּ זֶה וְעֵינֵן יְבָמוֹת ר"פ עֲשִׂירֵי הָאִשָּׁה שְׁהֵלֶף בַּעֲלָהּ לַמַּדְה"י וְאֲמָרוּ לָהּ מַת בַּעֲלֶיךָ וְכו' מוֹקְמִינֵן לָהּ דְּאָמַר לָהּ עַד אֲחָד וְכו' נִמְק"י וְהוּבָא שֵׁם בַּתוּי"ט אִמ"ר דְּתַנִּי אֲמָרוּ לִשׁוֹן רַבִּים הָא אֵיתָא רַפ"ג דְּכָרִיתוֹת דְּאוֹרְחִיָה דְּתַנָּא לְמִיתְנֵי אֲמָרוּ אִפִּי מִשׁוּם חַד.

וּבְזָה הִזָּה אֲפָשֵׁר לְהַרְבֵּי תוּי"ט לִיִּישֵׁב קוֹשְׁתּוֹ שְׁבַפ"א דְּאָבוֹת הַנְּ"ל דְּלֹא מְסַתְּבֵר לוֹמֵר דְּדוֹקָא גְּבִי עַד הוּא דְּשִׁינְף לוֹמֵר אֲמָרוּ עַל אֲחָד וְלֹא עַל הַתַּנָּאִים דְּמֵאֵי שְׁנָא לְמֶרְן חֵיד"א בְּבַרְכֵי ח"מ ס' כ"ה אוֹת ט"ז וְלְהַרְבֵּי מְקַנְה אַבְרָהָם בַּח"ב אוֹת נו"ן: רַח אִסּוּר סְחוּרָה בְּדַבְרֵים הָאִסּוּרִים בְּאֲכִילָה אִם הוּא מִן הַתּוֹרָה רְשָׁמְתִי בְּמַעֲרַכַת הַסְּמ"ף אוֹת ח"ן ע"ש: רַח אִסּוּר מְטוֹמְאָה אֵי יִלְפִינּוּ עֵינֵן יְבָמוֹת ד' ק"ג ע"ב וְהַרְבֵּי דְרַפִּי שְׁלוֹם ד' ס"ט ע"א וְכו' הַקְּשָׁה דְּרָבָא אֲדַרְבָּא דְּבִיבָמוֹת אָמַר חֲלָצָה בְּסַנְדֵּל הַמְּוַחֲלֵט חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה דְּאִסּוּר מְטוֹמְאָה לֹא יִלְפִינּוּ וְאֵילוּ בְּפֶרֶק ג' שְׁאֲכָלוּ ד' נו"ן ע"ב יִלְיָף זִימּוֹן מְטוֹמְאָה ע"ש וְלֹא הו"ל לְמִירְמֵי הֵכִי דֵּהֲא בִיבָמוֹת אֲמוֹרָאֵי נִינְהוּ אֲלִיבָא דְּרָבָא וְתַלְמוּדָא מִיִּיתֵי בְּמַסְקָנָא אָמַר רָבָא חֲלִיצָתָהּ כְּשֶׁרָה וְהֵכִי אֲזַלָּא הַלְכָתָא כְּמוֹ שְׁיִרְאָה הַרוּאָה בְּדַבְרֵי הַפּוֹסְקִים וְא"כ יִתְכּוֹן דְּלְמַסְקָנָא נְקִיטִינּוּ לְמִילֵף אִסּוּר מְטוֹמְאָה אֲלֵא הֵכִי הו"ל לְאִקְשׁוּנֵי דְּמַדְבְּרֵי רִש"י בְּמַסְקָנָא בַד"ה חֲלִיצָתָהּ כְּשֶׁרָה שְׁכַתָּב וְלֹאוּ מִילֵף הוּא אֲלֵא גִילּוּי מְלִתָּא הוּא נִרְאָה בַּעֲלִיל דַּס"ל דְּגַם לְמַסְקָנָא נְקִיטִינּוּ דְּלֹא לְמִילֵף אִסּוּר מְטוֹמְאָה וְאֵי הֵכִי קִשָּׁה אַהֲהִיא דְּבַרְכוּת.

וְעֵינֵן עוֹד בְּרַכוּת ד' כ"ה ע"א גְּבִי צִנְאָה עוֹבְרַת דְּאֵי לֹאוּ דְּאִיכָּא לְחַלְק הָתָם בְּקִבְעוֹת וְכו' מְשַׁמַּע דֵּהוּא מוֹדָה רָבָא לְאַבְיֵי לְמִילֵף מְטוֹמְאָה לְק"ש וּבְשַׁבַּת ד' קכ"ג ע"א אָמַר רָבָא מֵאֵן דְּמוֹתֵיב וְכו' מְדַלְעֵנּוּ טוֹמְאָה וְכו' לְעַנְיָן שַׁבַּת נְמִי וְכו' ע"ש נַר' דְּרָבָא ס"ל דְּיִלְפִינּוּ שַׁבַּת מְטוֹמְאָה וּבְבִיצָה ד' יו"ד ע"א אָמַר רָבָא לְעוֹלָם לְמַפְרַע וְכו' מְשַׁמַּע דְּמוֹדָה דְּיִלְפִינּוּ מוֹקְצָה מְטוֹמְאָה לְעַנְיָן בְּרִירָה וּבְקָמָא ק"א ע"ב גְּבִי חֲנוּתָא מִילְתָּא מְשׁוּה רָבָא אִסּוּר וְטוֹמְאָה אַהֲדָדִי וּבְסוּפָה כ"ב ע"א יִלְיָף רָבָא דִּין חַבּוּט רְמִי לְסוּפָה מְטוֹמְאָה וְכָל זֶה הִיפָּף הַנְּשַׁמַּע מְסוּגְיָא יְבָמוֹת הַנְּז"ל לְפִי פִירִש"י ז"ל: אַף בְּאַמַּת הַפֶּל מְתוּקָן וּמִיּוֹשֵׁב עַפ"י מֵאֵי דְּחִזְיָנָא לַה"ה מוהרי"מ בַּס' אַהֲלָ יַעֲקֹב בְּמַעֲרַכָה זוּ אוֹת ד' אֲסַבְרָה לָן דַּע"כ

לא אמרנו ביבמות איסור מטומאה לא ילפינו אלא בדבר שצאמר בקרא בהדיא לענו
טומאה לא ילפינו מניה לאיסורא משום דטומאה חידוש הוא כמ"ש רש"י ז"ל אבל במאי
דאמרי רבנן מסבא דנפשיתהו בכי הא ודאי שפיר ילפינו מטומאה לאיסור אלו תוד"ק
עי"ש באנרף שהכריח פן מפמה דוכתי ולפי זה בכל הגי דוכתי דלית להו ילפותא אלא
מילתא דאמור רבנן הוא שפיר ילפינו ואין רצוני לומר דכולהו הגה דיני דאתמרו
בטומאה אינם מן התורה אלא מדרבנן.

דאפילו בדינים שהם נהוגים בטומאה מדא"ו שייך שפיר למילף איסור מנייהו פל דלא
גלי קרא בהדיא ועיין לקמן אות רי"ד. ועפ"י דברי הרב הללו מינח ניחא לי מאי דהנה
ק"ל מזה זמ"ר עליה דמין מוהרד"ף בשו"ת מכתם לדוד א"ח סוס"י א' דיליף אהל זרוק
לשבת מטומאה וכן בס' חסדי דוד פ"ב דסנפה הביא דבריו הרב בית השואבה בדיני
הישן בסנפה אות ז יליף אהל זרוק לסנפה מטומאה כיעי"ש דלקאו' הוא היפך פללין
דאיסור מטומאה לא ילפינו ונהו ניחא לי עפ"י דברי הרב משאת משה בחיו"ד סי' ב'
הביא דבריו הרב יד מלאכי באות מ"ח דזו הלכה העלה דיני איסור וטומאה פי הדדי
נינהו וגמרי מהדדי וכן מורין במדרשא עי"ש אלא דאין ס' מ"מ מצ"א לראות ד"ק
דמדברי רש"י במסקנא דיבמות מתבאר יפה דלכ"ע לא ילפינו איסור מטומאה זולת
בגילוי מילתא וכדברי רש"י כ' הרשב"א והריטב"א כמ"ש זה הי"מ גדול אות מ"ו והרב
קהלת יעקב בתוס' דרבנן אות כ' הביא פן מתשו' הרשב"א סי' הע"ר.

אמנם לפי מ"ש הרב אה"י י"ל דברי הרב מוהרד"ף בהגי דוכתי שטים זו פמוכן. ובקה"י
שם נצטער אותו צדיק דאיכא דוכתי טובא בש"ס דילפינו איסור מטומאה והביא מקומות
הרבה בש"ס ופוס' עיש"ב וי"ל עפ"י דברי הרב אהל יעקב הנז"ל זולת ההיא דפ"ק
דחולין יו"ד ע"ב דילפינו חזקה מהסגר וצריף לדחוק דאה"ן דמאן דלא יליף איסור
מטומאה לא יליף חזקה מהסגר אלא מהלכה כמ"ש הג' מוהרש"א שם אליבא דרב אחא
עי"ש והרב יבא הלוי ד' מ"ה ע"ב הק' ע"ד הרפ"ח יו"ד בכללי הס"ס אות ט"ו שכ' דלא
ילפינו איסור מטומאה דמאין בא לו פשיטות זה דהלא בעירובין ל"ה ופסחים ד' ט' ילפי'
מטומאה עי"ש דמי פנמיה דמר כמאן דלא ידע סוגיא דיבמות ק"ג ע"ב הנז"ל ועיין
בדרכי שלום שם וק"ל והרב נחמד למראה בפ"ג דמס' פלאים ד' ע"ח ע"ג הביא דברי
הרב מ"מ חיו"ד סי' ב' ה"ל דאנן קי"ל איסור מטומאה ילפינו פדמסיק רבא דחליצתה
פשה וכו' פ' הפוס' עי"ש פבר כתבתי דלפי דברי רש"י והרשב"א והרטב"א שכ' דגילוי
מילתא היא אין שום הכרח מהמסקנא פמוכן ובנחמ"ל שם בד"פ ע"ב הזכיר דברי רש"י
ודעימי' הנז"ל ונראה כמגיד חדשות מעצמו שהרב מ"מ לא הרגיש בדברי רש"י ועי"ש
שהק' על רש"י ודעימי' מהירוש' דכלאים ולפי דברי הרב אה"י הנז"ל אין שום סתירה
כיעי"ש ויש להעיר עליו ועל הרב מקנה אברהם במ"ב אות ט' שלא זכרו דברי הרב
קה"י ה"ל כיעי"ש והוא חידוש וראיתי במקנ"א שם בשם רבינו שלמה שנסתפק אי
ילפינו איסור מטומאה ותמה עליו מסוגיא דיבמות ק"ג הנז"ל עי"ש ולענ"ד יתכן
דמספק"ל אי רבא דמסיק הלכתא דחליצתה פשרה משום דס"ל דילפינו איסור מטומאה
הוא או משום דס"ל דגילוי מילתא היא וכמ"ש רש"י בגמ' וצריף לעיין בגוף דברי
השיבולי הלק"ט שהזכיר שם ואמצ"א ומדברי ראב"ן שהביא הר' שמן המשה ד' כ"ו
ע"ג מתבאר יפה דס"ל דילפינו איסור מטומאה והוכיח פן מפמה דוכתי וחדוש הוא שלא

הזכיר סו' דיבמות הנז"ל ובחפשי בס' חזקה הגוית להרב פתח הדביר בח"ב סי' ר"מ אות ח' דמקומיה ונאזיל בתריה דרב משאת משה והביא תוד"ק ומבואר בדבריו וכדברי הרב נח"ל שם דכבר ראה הרב מ"מ גוף סוגיית הש"ס דיבמות ק"ג הנז"ל.

ועלה סמיה לפום מאי דפסיק רבא הלכה דכשרה אף בזכרונות הרב חק"ל אשר בסו"ס ישרי לב בד' צ"ו אות ק"א ציין בזה שו"ת מ"מ יו"ד ח"ג סי' ג' וכתב דאישתמיט מניה סוגיית יבמות הנז"ל דנראה דהרב מ"מ לא ראה סוגיא זו בתשובתו שבח"ג שהזכיר הרב חק"ל אף שבתשו' שבח"ב הזכירה פמו שנראה מדברי הרבנים הנ"ל ומי שנמצא בידו יבין האמת ובפה"ד שם הביא ירושלמי דחזקת הבתים סוף דין יו"ד דילף איסור מטומאה עי"ש ומר בר"י דרב נר"ו הביא דברי הרא"ש ברכות פ"ק כ"מ אות י"ט דילף איסור מטומאה עי"ש ולפי דברי הרב אה"י הנז"ל אין ראיה כיעי"ש וע"ש מ"ש בשם הרב פ"ת ח"ב סוס"י כ' ודוק.

ומדברי הרא"ש דפ' כ"מ הנז"ל י"ל כמ"ש ריב"ה בא"ח סי' תס"ז בשמו דאיסור מטומאה לא ילפינן כיעי"ש וכבר עמד באהי"ע שם ושם בסתר דברי הרא"ש בבכורות אהיהא דכ' ריב"ה בסי' תס"ז ועי"ש ע"ש ליישב ואוקי באתרון: איך שיהיה מסקנת הרב אה"י דאיסור מטומאה לא ילפינן זולת בגילוי מילתא (עי"ש מ"ש עוד לחלק במסקנתו) וכן נראה דעת הרב חק"ל א"ח ד' רכ"ח הובא בנח"ל שם בסוד"ה גם עי"ש והוא חידוש שהרב פה"ד לא זכר מד"ק וכבר כתבתי דעת הרב מ"מ ונמשכו אחריו ישרי לב הי"מ ופה"ד נח"ל הנז"ל ומדברי ראב"ן הנז"ל נראה פן דילפינן איסור מטומאה ועי"ן מג"א סי' תס"ז ס"ק י"ד ובס"ק כ"ב ובמפרשים והרב בתי פנסיות ד' מ"ח ע"ד כתב והדבר שקול אי ילפינן איסור מטומאה או לא עי"ש והרב מים רבים בשו"ת יו"ד סי' ו' הביא סוגיא דחולין ד' מג"ע"ב ויצא לחלק דדוקא בהיהא דהם דברים בלא טעם הוא דלא ילפינן עי"ש שלא הזכיר סוגיא דיבמות ק"ג ע"ב הנז"ל פנראה דנעלם מעיניו הנך רואה מערכה מול מערכה בזה והבא ללמוד דין מטומאה צריך עיון ומיתון רב פי בכל דהו אף חילק הדין משתנה וה' יאיר עינינו בתורתו הקדושה אמן שוב ראיתי בס' פתח הדביר ח"ג בסי' ש"ח אות יו"ד וסי' שי"ב אות ו' מ"ש באנרף בענין זה עי"ש ד"ק ועי"ן יד דוד על יו"ד בסי' פ"א אות ל"ח מה שציין בזה והבין מדברי רש"י יבמות ק"ג דדוקא פשהוא גילוי מילתא בעלמא הוא דילפי ושלזה נוטים דברי הר"ר"י הוב"ד בשערי דורא סי' ז"ן וכו' ובשו"מ ח"ג סי' ג"ן ד"ה מ"ש ראיה וכו' כ' בפשיטות דילפינן איסור מטומאה ועי"ש בתניינא ח"ב סס"י מ"ד: רי איסור מטומאה לא ילפינן כתב הרב נחמד למראה בח"א ד פ' ע"ב דהירוש' ס"ל דכי היכי דילפינן איסור מטומאה פה ילפינן טומאה מאיסור עי"ש שהוכיח פה מהירוש' פ"ד דמאי דילף טומאה מאיסור ולא הנה צריך לזה דכבר כתב הרב יד מלאכי באות מ"ה עדיפא מינה דאפי' למ"ד דלא ילפינן איסור מטומאה טומאה מאיסור ילפי' וקצ"ת שלא הזכירו ועי"ן מ"ש הרבנים אהל יעקב ד"ף ה' אסיקנא ומקנה אברהם במ"ב אות ט' וק"ל: ריא איסור מטומאה וכו' עי"ן להג' נו"ב בשו"ת יו"ד ח"א סי' כ"ו ד"ה ויצא לנו דין חדש וכו' ש"כ בתו"ד דמה"ת נדאי אין איסור חמור מטומאה ובנדאי הוא מעופל מה"ת עי"ש והבין מדבריו הרב שמן המשחה ד' ל"א ע"ב ד"ה גם וכו' דר"ל דהא דאמרי' איסור מטומאה לא ילפי' אינו אלא מדר' דמדא' נדאי ילפי' ועפ"י הנחה זו הק' עליו מסו' דיבמות ק"ג ע"ב דמוכח בהדיא דס"ל לתלמודא דמדא' איסור

מטןמאָה לא ילפינו עי"ש ובמחכ"ת אומר אני דלא פינן לזה הג' נו"ב פלל אלא פונתו כמ"ש קודם לכן בד"ה ודע וכו' דמדאמר רב האי שפני טןמאָה דאפוי טןמאָה לא מפישין מפלל דגם באיסורין אינו איסור תורה אלא חומרא מדר' ולא רצו להחמיר גבי טןמאָה שאילו היה דג דג טהור שבלע דג טמא איסור מה"ת ל"ש לומר אפוי טןמאָה לא מפישין וכו' עי"ש ודבריו נובעים מסו' הש"ס ביצה ז ע"א וכ"ת לענין טןמאָה נמי נגזור אפוי טןמאָה מדר' למ"פ עי"ש ולהרב אהי"ע ד' ד' ע"ב וק"ל ועיין תוס' בקמא ד' ק' ד"ה אומר לו ואע"ג דבכ"מ חמור איסור מטןמאָה וכו' ובחז' הרש"ש שם אחר זמ"ר ראיתי בשו"ת שו"מ מהדורא ב' ח"ב ס"י מ"ד שכ' בשם ס' גבורת ארי דחילוק בין יסור לטןמאָה אינו רק מדר' והביא ה' דביצה ד' ז' דמדברין לא מפישין בטןמאָה וכו' ע"ד ולפע"ד ביבמות ק"ג אמרו איסור מטןמאָה ילפי' וכו' משום דטןמאָה חידוש הוא וא"כ גם מה"ת י' בין איסור לטןמאָה ע"כ: ריב איסור מטןמאָה וכו' אם יש לחלק בין קולא לחומרא עי' להרבנים קרבן אליצור קס"ז ע"ב מקנה אברהם במ"ב אות ט' בתי פנסיות ד' מ"א ע"ד ועיין פה"ד ח"ג שציינתי באות ר"ט: ריג איסור מטןמאָה ע"י היקש וג"ש ילפינו מדאמרי' יבמות ק' וסנהדרין ל"ד מקיש ריבים לנגעים וביבמות שם ילפינו רגל רגל ממצורע עיין להג' מה"ר במ"ב ד' ו' ע"א ועיין לעיל אות ר"ט: ריד איסור לאסור את המותר עיין להג' ש"ף יו"ד סי' רמ"ב הנהגת איסור והיתר אות ט' שפשמ שאסור להתיר האיסור כה' אסור לאסור את המותר דיבא לידי תקלה עיש"ב והר' הקסיד בס' שארית יעקב פ"ה פנחס ד"ה ויתכן ובקהל יעקב בתוס' דר' אות כ"א הק' עליו וע"ד תוספו' סנהדרין פ"ז ע"א מדאמרי' (ברכות ס"ג ע"ה) בשלמא הוא מטהר והם מטמאים לחומרא אלא וכו' ולדברי התוס' והרש"ך גם הוא מטהר והם מטמאים קשיא ואין לומר דאינהו הכי הוי סברי לדינא דלישנא דלחומרא ל"מ הכי וקצ"ת עי"ש ולע"ד אפשר דלחומרא יתכן לפרש דהכי ס"ל לדינא דאשפחן לשון חומרא בדבר שהוא מן הדין עיין תמורה ב' ע"ב קדשי נכרים לא נהגין ול"מ וכו' א"ר יוסי בכלן רואה אני להחמיר עי"ש ברש"י דמועלין וכו' ובדאי דס"ל לר"י דדינא הכי הוי דאי לא היכי מצי מחייב קרבן משום חומרא הא הוי חולין בעזרה עיין נדה ע"ב ע"א לא נביאהו לידי קרבן להקל אלא נדאי ס"ל לר"י דמדינא אסור וקתני לשון חומרא ועיין לקמן במערכת החי"ת אות פ' ועוד נר' ליישב עפ"י המבואר בדברי הרש"ך שם דדוקא להחליט איסור בדבר המותר אסור אבל אי גלי דעתיה שמסופק בדבר ומשו"ה אסור או שאסור משום חומרא בעלמא פל דגלי בהדיא תו ליכא למיחש לתקלה עי"ש ולפי"ז יש ליישב ההיא דברכות דהו עבדי עובדא לטמא מה שהוא מטהר ע"י שהיו אומרים פי יש ספק בדבר ואינו פשוט לטהר כדאמר ר"ח ובכה"ג הוא דאמרי' בשלמא הוא מטהר וכו' לחומרא אלא איפכא היכי הוי דבחלוקת האפוף לא יתכן פלל לישב מה שהיו עושים וק"ל ועיין להרב פ"ה שלמה (קו"ק על טור יו"ד) בס' רמ"ב שכ' ע"ד הרש"ך הנ"ל דלכא' מדברי רש"י פתובות ז ע"א ד"ה ומי איכא הוראה לאיסור וכו' דכל אדם רשאי להחמיר וכו' מוכח דלא כהרש"ך עי"ש ולפי האמור י"ל שפיר וק"ל ועיין בענין זה להרבנים עבודת ישראל ד' י"ג בן פדה צור ד' קל"ה ע"ב יד דוד יו"ד ד"א ע"ג אות ח' ט' ושם בהגב"י אות כ"ה ישרי לב ד' צ"ג ע"ד אות ו' ודו"ק צפחת בדבש ד' קכ"א ועתה נד"מ ס' כפי אהרן וראיתי בשו"ת יו"ד סי' א' ד"ה ועתה שהאריף בזה עי"ש ד"ק.

ועיין בְּשׁו"ת הַרְדָּק"ז הַחֲדָשׁוֹת ס"י הק"ס דַּאֲף דְּהָרַב הַשׁוֹאֵל לֹא כ' לְהַחֲמִיר אֲלֵא מְשׁוּם
דְּמִסְפֵּק"ל אֵי הֵל' כַּת"ק אוֹ כַּר"י כַּמְש"ש לְהַדְיָא וְלֹא נִפְלְאָת הִיא דְּהָא כ' הָרַב תַּק"ד ס'י
קס"א דְּמִשְׁמַע דְּהַא"ז פּוֹסֵק כַּר"י וּבַד' אֵינָה פּוֹסְקִים כַּמְש"ש בַּב"י יו"ד סס"י ט"ן וְהַרְמָ"א
שָׁם ס"ב בְּכָל זֹאת כ' ע"ד וְלֹא רַע עָלַי וְכוּ' אֲלֵא שְׁמַא תֵּאמַר עַל טְמֵא טְהוֹר ע"כ וְהוּא
הַיְפָה הַנּוֹז"ל פְּמוֹבָן וְצ"ע לְיִישָׁב הַדְּבָרִים: רַטוּ אָסוּר לְאָדָם שְׁיַעֲמוּד בְּלֹא אִשָּׁה כַּמְש"ש
בַּאֵה"ע ס'י א' ס"ח לְדַעַת הָרִי"ף הוּא מִן הַתּוֹרָה עֵינָן לְהַרְבְּנִים כַּנְה"ג שָׁם הֵגָה ט"ו אוֹת
י"ב וְאַרְעָא דְּרַבְּנָן אוֹת תַּקִּי"ז וּבַס' קַהֲלַת יַעֲקֹב בְּתוֹסְפֹת דְּרַבְּנָן וְתַרְס"א וּבְרַפְי יוֹסֵף
שָׁם אוֹת ע"ז וּבִיעֵיר אֲנִן מְעַרְכַת הַפ"ה אוֹת ט"ז וְהָרַב מוֹהֲר"א ד"י טוֹלִידוֹ הוֹבֵא בַס'
יְבֵא הַלְוִי ד' ס"ו ע"ג יִיחַס לְהַתּוֹס' דַּס"ל פְּהָרִי"ף וְלִכְל הַדְּבָרוֹת דַּעַת הָרַמְב"ם פַּט"ו
מַהֵל' אִישׁוֹת הַט"ז דְּהוּ מַצְנוֹת חֲכָמִים וְכַמְש"ש הַרְבְּנִים הַנּוֹז"ל וְתַמְיָה לִי עַל הָרַב מוֹהֲרֵי י
קֶצְבִי ס'י ג' ד' ב' ע"ד דַּפְשִׁיט"ל דְּהוּא אִיסוּר תּוֹרָה וְשָׁם בַד' ה' ע"א כ' בְּדַרְפָּה אַת"ל דְּהוּא
אַסְמַכְתָּא וְכוּ' עִי"ש דְּיוֹתֵר נִרְאָה דַּעַתוֹ דְּהוּא מְדַאֲוֵרִיָּתָא וְהוּא פְּלֵא שְׁלֵא זָכַר דְּדַבְּרֵי
הָרַמְב"ם קָרוּ בְּחִיל דְּהָא מַדְר' וְהוּא ז"ל שְׁקו"ט בְּדַבְּרֵי הָרַמְב"ם בְּפִרְק הַנּוֹז"ל ה"ז וּבְכַר
הָרֵאָה שָׁם ה"ה לְהֵיָא דְּסוֹף הַפִּרְק וְאִילוּ עֵינֵי הָרַב הָיוּ רוֹאוֹת דְּבָרֵי הָרַמְב"ם שְׁרַמְזוּ ה"ה
שָׁם אִף הוּא רָאָה פִי גַם שְׁלֵא לִישָׁב בְּלֹא אִשָּׁה הוּא מְדַרְבְּנָן וְהָרַב מְעַרְכֵי לַב ד' ע"ח ע"ד
נִקִּיט בְּפִשְׁטוֹת דְּהוּא מְדַאֲוֵרִיָּתָא כַּמְש"ש הַרְד"ך וּמוֹהֲר"י קֶצְבִי וְכוּ' עִי"ש וְה"ד בְּמַכְתָּב
לְחִזְקִיהוּ ד' ס' ע"ב וְלִפִי הַנִּרְאָה לֹא רָאָה דְּבָרֵי הָרַב מוֹהֲרִי"ק שָׁם בַד' ה' ע"א דְּרַפְיָא
בִּידִיָּה אִף לֹא דְּבָרֵי הָרַמְב"ם דַּה"ל אִישׁוֹת הַנְּז"ל דְּמַבְּנָאָר דַּס"ל דְּהוּא מַדְר' פְּאָמוּר וְעֵינָן
בַס' יְמֵי שְׁלֵמָה בַחֲי' עַל הָרַמְב"ם הֵל' אִישׁ וְתַ הַנְּז"ל וּמ"ש יִדִּי"ן רַא"ב הָרַב הַמַּגִּיָּה גַר"ו
ע"ד הַבְּרַכִּי לִפִי הַנִּרְאָה אִין מְצוּי אֲצִלוּ סִפֵּר יַעֲיֵר אֲנִן שְׁרַשְׁמַתִּי פִי כְּבַר הַזְּכִיר שָׁם דְּבָרֵי
הַקַּהֲלַת יַעֲקֹב שְׁלֵא הָיָה בְּיָדוֹ בְּזִמְן שְׁפַתְב מ"ש בְּבַרְכִי עִי"ש וּבְחִיָּים וְשְׁלוּם ח"א ס'י א'
ד' ו' ע"ג פְּתַב בְּשֵׁם הָרַב נְאֻמָן שְׁמוּאֵל בַּתְּשׁו' שְׁבַכְרָם שְׁלֵמָה אַה"ע ס'י י"ב שְׁהוּא מְדַרְבְּנָן
אַחַר זַמ"ר הַשְּׁגַתִּי שׁו"ת מוֹהֲרַד"ך וְעֵינִינְתִי פְּמָה שְׁצִינִנוּ בְּשֵׁמוֹ הַרְבְּנִים הַנְּז"ל (בֵּית טו"ב
חֲדָר ט') וְלֹא מְצַאֲתִי מַה שְׁפַתְבוּ בְּשֵׁמוֹ פְּלַל כַּמְש"ש הָרוֹאָה שׁו"ר לְהָרַב יֵד שְׁלֵמָה בַד'
ס"ד ע"א שְׁהִבִיא מ"ש הַכְּנֵה"ג בְּשֵׁם מוֹהֲרַד"ך דְּלַדַּעַת הָרִי"ף הָנוּי דְּאוֹרִיָּתָא וְכַתְּב
וְאַעֲפִי שְׁהַס' אֲשֶׁר סִיָּים הָרַב אֲנִי לֹא מְצַאֲתִי מ"מ פֶּן נִרְאָה מְדַבְּרֵי הָרִי"ף שְׁהָרִי פְּתַב
סְתָם הָא דְּרַב נַחְמָן אָסוּר לַעֲמוּד בְּלֹא אִשָּׁה וְאִילוּ בַּהֵיָא דְּוִלְעֵרַב א"ת יְדִידָה פִי לְהַדְיָא
שְׁהוּא מַדְר' וְכוּ' שׁוֹב הִבִיא מ"ש הָרַמְב"ם דְּהוּא מְדַרְבְּנָן וְשִׁהַכְּנֵה"ג עֲצָמוּ בַס' דִּינָא דְּחִיָּי
ד' ס' ע"א כ' דְּהוּא מְדַרְבְּנָן וְקָרָא דַל"ט הָיִוֹת דְּאָדָם לְבַדוֹ אַסְמַכְתָּא הוּא וְאוֹלִי מ"ש
בַּכְּנֵה"ג תַּלְמִיד טוֹעָה פְּתַבו ע"כ תו"ד וְפְלֵא עַל כָּל רַבְּנֵי הָאֲחֵרוֹנִים הַנְּז"ל שְׁהַעֲתִיקוּ אִישׁ
מְפִיָּאִישׁ בְּשֵׁם מוֹהֲרַד"ך עֲפ"י מַה שְׁרָאוּ בַכְּנֵה"ג וְלֹא עֵינִנוּ בְּגוֹף הַסִּפֵּר וְאוֹלִי לֹא הָיָה
לְהֵם שׁו"ת מוֹהֲרַד"ך.

וּבְאִמְרֵי בְּרוּךְ לִי"ו ד' ס'י רַל"ט ע"ד הַשְּׁ"ף ס"ק כ"ג הִבִיא בְּשֵׁם הַפְּלֵאָה בְּקוֹנְטְרִיס אַחֲרוֹן
ס'י קי"ט סט"ו דְּמִיָּחַס לְהַא"ז דַּס"ל פְּהָרִי"ף שְׁהִבִיא בַב"ש ס'י א' דְּלֹא טוֹב הָיִוֹת לְבַדוֹ
הוּא מִן הַתּוֹרָה עִי"ש וְהֵנָּה בַב"ש ס"ק י"ג דְּלֹא הַחֲלִיט שְׁפָן דַּעַת הָרַמְב"ן רַק שְׁהַרְמְב"ן
מְסוֹפֵק בְּזָה וְהַאֲמַת דַּמְ"ש הָרַמְב"ן וְאַפִּילוּ תִימָא דְּאִין מְצָנָה זֹו גְּדוּלָה מְזוּ וְתַרְנוּנֵיהוּ
דְּרַבְּנָן וְלַכְתַּחֲלָה וְכוּ' נִרְאָה בְּעֵלִיל דְּלִקוּשְׁטָא אִין דַּעַתוֹ פֶּן אֲלֵא הָא דְּאוֹרִיָּתָא וְהָא דְּרַבְּנָן.

ומיהו אֶפְשֶׁר לְדַחֹת דַּמ"ש אפ"י תימא וכו' קאי דְּנִיקָא אֶלְכַתְחִלָּה כְּלוּמַר דְּכַלְפֵּי מ"ש
בַּתְחִלָּה דְּבוּלְעַרְב לִיפָא אֶלָּא מַצְנָה לְכַתְחִלָּה שְׁלֵא נֶאֱמַר בּוּ בְּלִשׁוֹן אָסוּר פְּאִידֵךְ דְּאָסוּר
לְעַמּוּד וכו' דְּמִשְׁמַע לִפִּי"ז דְּבָהָא דְּאָסוּר לְעַמּוּד ל"ד לְכַתְחִלָּה.

קְאָמַר הַשְּׂתָא אִפ"ת דְּתַרְנוּנֵיהוּ לְכַתְחִלָּה. וּלְעוֹלָם דְּמַעֲיָקְרָא נְמִי פִּשִׁיט"ל דְּתַרְנוּנֵיהוּ
דְּרַבְּנָן אֶלָּא חוּמְרָא בְּזוּ מְבִזֵּי שְׂזוּ דְּנִיקָא לְכַתְחִלָּה וְזוּ ל"ד לְכַתְחִלָּה פִּינּוּ שְׁנֵאמַר בּוּ לְשׁוֹן
אִסוּר וּמ"מ אָף אִם נֶאֱמַר כַּמ"ש הַרְב"ש דְּהַרְמַב"ן מְסוּפָק בְּזָה.

נִרְאֵה דְּהַעֲיָקָר הוּא כַּמ"ש מְפוּרָשׁ בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם דְּזָה כְּלָל גְּדוּל בְּדִין כֹּל הִיכָא דְּלִמַּר
פְּשִׁיטָא לִיָּה וּלְמַר מְסוּפָקָא לִיָּה תְּפָסִינּוּ כְּמֵאן דְּפְּשִׁיטָא לִיָּה דְּאִין סָפַק מוֹצִיא מִיַּדֵּי וְדָאֵי
כְּמוֹ שְׂמַתְבָּאָר מִמָּה שְׁרַשְׁמַתֵּי בְּקוֹנְטְרִיס כְּלָלֵי הַפּוֹסְקִים סִי ט"ז אוֹת י"ט בְּזָה וְכִינּוּן
שְׁהַרְמַב"ן לֹא הַזְכִּיר בְּזָה דְּבַרֵּי הַרְמַב"ם וְחִלַּק עָלָיו.

וְהוּא מְסוּפָק וְהַרְמַב"ם פִּשִׁיט"ל דְּהוּא מְדַרְבְּנָן הַכִּי נְקִיטִינּוּ בְּכַרְט דְּאִמְבוּהָא דְּרַבְּנָן קְדִישֵׁי
הַנְּ"ל נְקִטֵּי הַכִּי וְעֵינֵן מַה שְׂפַתְבְּתֵי בְּקוֹנְטְרִיס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעְרַכַת אִישׁוֹת סִי ב' אוֹת
כ"ה סק"ה עֵתָה רְאִיתִי לְהַרְב פְּתַח הַדְּבִיר בְּסִי ג' ד' ב"ך ע"ב שְׂפַתְב בְּשֵׁם מוֹהַרְד"ך
בֵּית טו"ב חֲדָר ז' שְׁהוֹכִיחַ דְּאִסוּר הַרְהוּר הוּא ד"ת מַמ"ש בְּפַר' הַבַּע"י אָמַר ר"ן אָסוּר
לְעַמּוּד בְּלֹא אִשָּׁה וְכו' וְכ"ה הַר"ן דְּטַעְמָא מִשּׁוּם הַרְהוּר וּלְדַעַת הַרִי"ף נִרְאֵה קֶצֶת דְּאִסוּר
תּוֹרָה קְאָמַר וּדְרָשָׁה גְּמוּרָה הִיא וְלֹא אִסְמַכְתָּא דְּהָא כְּשֶׁהִבִּיא בַּהֲל' הִיא דְּהִיו לֹא בְּנִים
וְכו' כְּתַב דְּמַדְרַבְּנָן הוּא וּבָהָא דְּר"ן לֹא כ' דְּמַדְר' הִיא נִרְאֵה קֶצֶת דְּדְרָשָׁה גְּמוּרָה הִיא
עַכ"ד הַרְב מוֹהַרְד"ך שְׁהִבִּיא בְּפְתַח הַדְּבִיר וְאַחֲרֵי שְׁהוּא מַעֲתִיק לְשׁוֹנוּ שֶׁל הַרְב מוֹהַרְד"ך
אִין לְנוּ לְתַלּוֹת אֶלָּא בְּחֶסְרוֹן בְּדַפּוּס שְׁלַפְנִינוּ: רַטְז אָסוּר לְדִינֵן שְׁיִשְׁמַע דְּבַרֵּי בַע"ד עַד
שְׁיִבְא חֲבָרוּ כְּתַב הַרְב אַרְעָא דְּרַבְּנָן אוֹת קַפ"ג דְּמוֹהַרְד"ך ס"ל דְּאָסוּר מַה"ת וְשְׁמַדְבְּרֵי
מוֹהַרִיב"ל דְּמַפְלִיג בֵּין לְכַתְחִלָּה לְדִיעֵבַד מוּכַח דְּהוּא מְדַרְבְּנָן וְהַרְב עַפְרָא דְּאַרְעָא שְׁם
דְּחָה הוֹכַחְתּוּ וְנִדְעָתוּ דְּהוּא מִן הַתּוֹרָה וּמִתְּשׁוּ מוֹהַרְאנ"ח ח"א ס' ד' שְׁהִבִּיא הַרְב מַעֲרָכֵי
לִב ד' קכ"א ע"א מוּכַח וְדָאֵי דַס"ל כְּמוֹהַרְד"ך כִּיעִי"ש וְנִעְלַם שְׁהַרְבְּנִים הַנְּ"ל וְעֵינֵן לְמָרְן
הַחֲבִי"ב בְּכַנָּה ג"ח ח"מ ס' י"ז הֶגְהָ ט"ו אוֹת י"ג שְׁהִבִּיא דַעַת מוֹהַרְד"ך וּמוֹהַרְש"ף
שְׁבִשׁוּ"ת מוֹהַרְשַׁד"ם דְּהִנֵּי מְדָאוּ וְשֵׁם הַזְכִּיר שׁו"ת מוֹהַרְאנ"ח הַנְּ"ל לְחִלַּק בְּעֵינֵיקָר הַדִּין
כִּיעִי"ש וְהִי"ל לְכַתְנוֹב דַּעַת מוֹהַרְאנ"ח דְּהִיא מַה"ת כְּשֶׁפְּתַב דַּעַת הַסּוֹבְרִים כֵּן וְהַרְב שְׁנֹת
יְמִין ח"ב דְּרו"ג לְהַסְפֵּד ד"ק ע"ג הִבִּיא דְּבַרֵּי מָרְן הַחֲבִי"ב בְּכַנָּה ג"ה הַנְּ"ל וְרָצָה לְהַבִּין
מְדַבְּרֵי מְדַקְאָמַר הַמוֹהַרְשַׁד"ם בְּשֵׁם מוֹהַרִי"ף ס"ל דְּהוּא מַה"ת מְכַלְל דְּמוֹהַרְשַׁד"ם עַצְמוֹ
ס"ל דְּהוּא מְדַר' וְתַמָּה דְּמִסְנוֹגֵיא דַפ' שְׁבוּעַת הַעֲדוּת מוּכַח דְּהוּא מַה"ת עִי"ש וְסְבוּר הַיִּיתִי
לִיִּישֵׁב דַס"ל לְמוֹהַרְשַׁד"ם דְּמֵאֵי דִילְפִינּוּ בַפ' שְׁבוּעַת הַעֲדוּת מְקַרָּא הוּא אִסְמַכְתָּא כַּמ"ש
הַרְב בֵּן יוֹחָאֵי ה"ד הַרְב מְנַחַת זְכָרוֹן ד' י"ג ע"א אוֹת ט' עִי"ש וְכ"כ מָרְן חִיד"א בְּיַעֲרִיר
אֲזַן בְּהַשְׁמָטוֹת לְמַעַר' הַדְּלִי"ת אוֹת י"א דְּהַגַּם דְּהַרְמַב"ם פַּכ"א מַהֲל' סְנֵהֲדְרִין כ' דְּשׁוּמַע
מֵאֲחָד מְבַעֲלֵי דִינִים עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה יְכוֹלְנוּ לְפַתּוּר דְּאִינוּ אֶלָּא אִסְמַכְתָּא עִי"ש וְתַיְמָה
עַל הַרְב שְׁנֵי הַנְּ"ל שְׁהַזְכִּיר דְּבַרֵּי יַעֲרִיר אֲזַן בְּמַעַר' הַדְּלִי"ת אוֹחַ כ"א וְלֹא רְאָה דְּבַרֵּי הַרְב
בְּאוֹת י"א וּבַמ"ש בְּהַשְׁמָטוֹת וְלֹא הִזָּה לוֹ מְקוֹם לְלוֹן עַל מוֹהַרְשַׁד"ם אִי ס"ל דְּהוּא מְדַרְבְּנָן
כְּמִבְּנוֹאָר אֶלָּא שְׁחִזְרַתִּי בִּי מְפָנִי מְרִאִית עֵין אֲשֶׁר רְאִיתִי מ"ש בְּחִיִּים שְׂאֵל ח"ב ס' ח"י
וּבְכֶסֶף דָּוָד דְּרוּשׁ ב"ד הו"ד בְּשִׁינֵי בְּרָכָה אֲנֹרַח חִיִּים ס' קנ"ו אַחַר אוֹת ג' ד' י"א

מִדְפוּס וְשָׂלוּנֵיקֵי דְהַדְר בֵּיהּ רַב מְשַׁמְעֵתִיהּ וּמוֹדִים דְרַבְּנָן לִס' הָרַב מוֹהֲרַש"ל דְלַחֲמֵם
שְׁלֵמָה דְמִדְמַנְאָה הַר"מ בְּמַנְגֵן הַמְצֹות סִי רַפ"א מוֹכַח דִּס"ל דְהוּא מְדָאו' עֵיש"ב אֲשֶׁר
הָיו תְּמֵהִי"ם עַל מוֹהֲרַאנ"ח וּמָרְן הַחֲבִי"ב דְמִי יַעֲצֹר פֶּח לְחֶלְקֵם עַל הַרְמָב"ם כְּשֵׁלֵא
מְצִינֵנו לְאַחַד מְהֵרָאשׁוּנִים וְשִׁחֻלֵק בְּהֶדְיָא וְכו' וּמַעֲתָה הָרִי הוּא בְּכָל יָאֵמֵר מְשׁוּם יְתוּבֵי
דַּעֲתָא דְהָרַב מוֹהֲרַשׁד"ם ס"ל דְהוּא מְדָאו' וְתִימָה עַל הַרְבָּנִים בְּן יוֹחָאֵי וּמִנַּח"ז הַנְּ"ל שְׁכ'
דְּאִינוּ אֲלָא מִדְר' וְנֶעְלַם מֵהֶם כָּל הָאֲמוֹר בְּעַנְיָן.

וּמ"מ דְבָרֵי הָרַב שְׁנוֹת יָמִין תְּמוֹהִים שְׁהָרִי מָרְן הַחֲבִי"ב שֵׁם אוֹת י"ד כ' בְּשֵׁם מוֹהֲרַשׁד"ם
ח"מ סִי ב' וּמוֹהֲרִיב"ל לְחֶלֶק בֵּין לְכַתְּחֻלָּה לְדִיעֵבַד וְסִיִּים וְנ"ל וְצ"ע אִם חוֹלְקִים עַל
מוֹהֲרַד"ךְ וְשׁוֹבֵר דְאִסּוֹר זֶה מַה"ת וְלִדְיִדְיָה אֲפֹשֶׁר דְאֲפִי בְּדִיעֵבַד פְּסוּל עַכ"ל וְכוּנְתוּ
בְּזֶה אֲשֶׁר עָלָה וְנִסְתַּפ"ק דְשִׁמָּא מוֹהֲרִיב"ל וּמוֹהֲרַשׁד"ם דְאֲמָרִי תְרַנּוּיָהוּ דְבְּדִיעֵבַד אִינוּ
פְּסוּל הֵינּוּ מְשׁוּם דִּס"ל דְהָרִי מִדְר' וְא"כ לְמוֹהֲרַד"ךְ גַּם בְּדִיעֵבַד פְּסוּל או"ד הָאֵף אֲמַנְם
סְבָרִי מָרְנָן דְמְדָאו' הוּא אֲמוֹר רַבְּנָן לְחֶלֶק בֵּין לְכַתְּחֻלָּה לְדִיעֵבַד וְגַם הַרְד"ךְ יוֹכֵל לְסַבּוֹר
כֵּן וּמַעֲתָה אֵין מְקוּם לְהַבִּין מִדְבָרֵי הַכְּנֵה"ג בְּאוֹת י"ג דִּס"ל דְלְמוֹהֲרַשׁד"ם הוּא מִדְר'
כְּדִסְלִיק אֲדַעֲתִיהּ דְרַב שְׁנִי אֵף לֹא לְהַחֲלִיט דְלַכְנֵה"ג דַּעַת מוֹהֲרַשׁד"ם דְהָרִי מְדָאו'.

כְּדִמְסִיק הָרַב שְׁנִי שֵׁם וְכַמְבֹּאֵר אֲלָא דְמַגּוּף דְבָרֵי מוֹהֲרַשׁד"ם שְׁהָבִיא בְּשֵׁם מְשַׁמְע
לִי דִס"ל דְאִסּוֹר מַה"ת שְׁכ' אֲבָל מִי שְׁנִשְׁאֵל עַל דִּין דְרָף שְׁאֵל רְאוּבֵן וּש' פְּשִׁי דְלִיכָא
אִסּוֹר לֹא מְדָאו' וְלֹא מִדְר' ע"כ מְשַׁמְע דְבְּעֻלְמָא בְּשׁוּמַע דְבָרֵי בַע"ד מְמַשׁ אִיכָא אִסּוֹרָא
דְאו' וְסִד"א דְבְּדְרָף שְׁאֵלָה אַחֲתִינָן דְרָגָא וְאִיכָא אִסּוֹר דְרַבְּנָן קַמ"ל דְלִיכָא אִסּוֹר דְר'
דְּאִי הָנָה ס"ל דְכְּשִׁמוּעַ דְבָרֵי בַע"ד מְמַשׁ לִיכָא אִסּוֹר תוֹרָה ל"ל לְמִימֵר בְּכִשְׁהוּא דְרָף
שְׁאֵלָה דְלִיכָא אִסּוֹר תוֹרָה דְמַהֲיכָא תִּסְק אֲדַעֲתִין דְחַמּוֹר בְּדְרָף שְׁאֵלָה טְפִי מְשׁוּמַע
מִבַּע"ד עֲצָמוּ וְס' מוֹהֲרַשׁד"ם א"מ אֲצִלִי עֵינִין בְּעֵי חֲזִי ח"מ ח"א סִי ח"י וְבַחֲזִי לְגִטִּין ד'
כ"א הַבְּאֵתִי תְשׁוּ הָרַב מוֹהֲר"ם פְּאִדוּנָה סִי ס' דְנַר דִּס"ל דְהוּא מִדְר' וְצִיִּינְתִי דְבָרֵי מָרְן
בְּבַד"ה סִי ל"ו מַח"ו כ"ג: רִיז אֲסוֹר לְצִיִּין שְׁיִשְׁמַע דְבָרֵי בַע"ד עַד שְׁיִבְא חֲבִירוֹ אִם
בְּדִיעֵבַד נְפֹסֵל אוֹ לֹא עֵינִין לְהַרְבָּנִים כְּנֵה"ג סִי טו"ב הֶגְהָ ט"ו אוֹת י"ד וְש"ף שֵׁם סַק"ט
מְנַחַת זְכוּרֵן י"ג ע"א וְאַרְעָא דְרַבְּנָן וְעַפ"ד וְיַעֲרִיר אֲזֵן הַנּוֹז"ל בְּאוֹת הַקּוּדִם יִשְׁרִי לֵב בַּח"מ
מַע' הַדְלִי"ת אוֹת כ"ג בְּשֵׁם זְכוּרֵנוֹת הָרַב ד"א שְׁצִיִּין מוֹהֲרִיב"ל ח"ב סִי ל"ו וּמוֹהֲרַשׁד"ם
ח"מ סִי פ' וְא"מ אֲצִלִי וְלִפִּי הַנַּר' מִדְבָרֵי הַרְש"ךְ הַנְּ"ל הוּא ט"ס וְצ"ל מוֹהֲרִיב"ל סִי צ"ז
מוֹהֲרַשׁד"ם סו' ב' וְגַם בְּתִשׁוּ מוֹהֲרִימ"ט ח"מ סִי ע"ט נַר' דְנַפְל ט"ס בְּדִפּוּס הַחֲדָשׁ אֲשֶׁר
בְּיַד עֵי"ש וְבְּדְבָרֵי הָרַב מוֹהֲרִיק"ש בְּסִי ז' מְצִיִּין סִי צ"ז וְסִי ב' עֵי"ש: רִיחַ אֲסוֹר לְצִיִּין
שְׁיִשְׁמַע וְכו' ע' לְהָרַב יִשְׁרִי לֵב בַּח"מ מַעַר' הַדְלִי"ת אוֹת כ"ו בְּשֵׁם מוֹהֲרַשׁד"ם סִי
קכ"ה דְמִי שְׁנִשְׁאֵל עַל דִּין דְרָף שְׁאֵלָה לִית בֵּיהּ אִסּוֹרָא וְכו' וְלֹא צִיִּין בְּאִינָה חֶלֶק מִהַתְּשׁוּ'
מוֹהֲרַשׁד"ם וְלִפִּי הַנַּר' הוּא ט"ס וְצ"ל סִי קנ"ג מַחֲיו"ד וְהִיא הִיא הַתְּשׁוּ' שְׁהָבִיא מָרְן
הַחֲבִי"ב בְּסִי טו"ב הֶגְהָ ט"ו אוֹת ט"ו עֵי"ש וְאֵין כָּל חֲדָשׁ וְשֵׁם נֶאֱמַר לְחֶלֶק בֵּין הֵיכָא
דְהָרִי מִיַּדִּי דְמִמוֹנוֹת וְכו' לְהֵיכָא דְהוּא אֲפְרוּשִׁי מְאִסּוֹרָא לְעַנְיָן מִדַּת חֲסִי לָךְ נָא רְאֵה
בַּד"ק: רִיט אִיכָא דְאֲמָרִי הָרַב אֲרַעָא דְרַבְּנָן בְּאוֹת ס' וְס"א הֵבִיא דְבָרֵי הַתְּר"י בְּבִרְכוֹת
ד' י"ח ד"ה הֵיכִי דְמִי וְבַד' מ"ד.

ותוס' והרא"ש בפ"ק דע"ז ד' ז' ע"א שיטות הראשונים בזה לענן פסק הלכה וכו' שם ז'
דעות וחשב מ"ש התוס' שם בשם רש"י דעת אחת ומ"ש הרא"ש בשם רש"י דעת שנית.
ולפי הנראה בדברי הרא"ש שלפניו הנה פתב רק ורש"י פסק הלך אחר המחמיר וחשב
שר"ל אף בשל סופרים דלא כמ"ש התוס' בשמו אולם בדברי הרא"ש שלפניו מסיים
הלך אחר המחמיר בשל תורה ובשל סופרים הלך אחר האחרון וכמ"ש התוס' בשמו
וכמו שהגיה הפלפלא חריפתא עפי"ד רש"י בחולין ותוס' בע"ז ובשבת עי"ש והפל שפה
אחת ודברים אחרים.

וכן הוא דעת התר"י בד' י"ח (שהביא שם באות ס') דבדאורייתא הולכין אחר המחמיר
ובדברבן אחר האחרון וכן בדיני ממונות עי"ש ובקהלת יעקב אות נ"א ייחס לרש"י
דבשל תורה להחמיר ובדברבן בלישנא בתרא והיינו עפ"י דברי התוס' דע"ז ומדלא
הזכיר דברי הרא"ש בדעת רש"י נראה קצת דחור בו ממ"ש בארעא דרבנן שפן ראוי
להיות חוזר פאמור: ומ"ש (באד"ר) דהרי"ץ גיאת שהביא הרא"ש תופס בכ"מ איפא
דאמרי הנה בק"פ הרא"ש שם פתב סברא זו בשם הרי"ף ועיין בפלפלא חריפתא שכ"כ
הרא"ש בס"פ מי שאחזו סי' י"ד ובפ"ק דב"ק סי' ו' בשם הרי"ף ועיין קרבן נתנאל בפ'
מי שאחזו שם והרא"ש לפי הנראה מן חלקא שיטתיה דבפ"ב דע"ז סי' כ"ח (שצ"יין
הפל"ח) כ' פסברת ר"ת וכן בפ"ה דחולין סי' ו' וסי' ז' ואילו בפ"ז דב"ב סי' י"ב כ'
(פסברת הרי"ף) דלישנא בתרא עיקר.

ומה שצ"יין בפל"ח דברי הרא"ש בפ"ק חזקת הבתים הוא בסו"ס"י ה"ן. ועיין בדברי
הרא"ש בפ"ג דמס' ר"ה סו"ס"י ה' וז"ל ה"ג ורב אלפס פסקו פלישנא קמא וכן פסק ר"ת
(פן הגיה בקרב"ן שם) בכל מקום להחמיר וכו' ולפום ריהטא נראה דמשנה דעת הרי"ף
לדעת ר"ת דבכל תרי לישני נקיטינו לילך אחר המחמיר וזה לא יתכן שהרי דעת הרי"ף
הוא לתפוס פלישנא בתרא אף י"ל דכונתו דבדין זה שונים מטעם שכ' אח"פ דהכא לא
דמא לתרי לישני דעלמא וכו' כיעי"ש וע"ע הרא"ש פ"ק דפסחים סי' ה' דפסק הרי"ף
פאיפא דאמרי וכתב הג' מוהרד"ף בשו"ת מכתם לדוד חיו"ד סי' מ"ח ד"ה והנה דהרי"ף
והרא"ש דפסקו פאיפא דאמרי אזלי לשיטתיהו דבעלמא נמי ס"ל הכי והתוס' שם ד"ה
התם משמע דנקטי פהלישנא קמא ואזלי בשיטת ר"ת לפסוק בכה"ג בדאורייתא לחומרא
עי"ש ובדברי אמת בתשובה סי' א' ד"ה הרי דלפי וכו' כ' שדעת הרמב"ן לפסוק בכל
איפא דאמרי אפי' בשל תורה פלישנא בתרא והאריף בזה בדעת הרי"ף והרמב"ם ואם
יש לחלק בין ממון לאיסור עי"ש ומפל זה הנה לו להרב פתח הדביר בח"ג סי' רמ"ד
ד"ט ע"ב להביא במאי דעסיק מר כיעי"ש ועיין קהלת יעקב בתוס' דרבנן אות נ"א
ובמ"ש ע"ד לקמן דברי חמודות בחולין פ"ח סי' ו' ס"ק כ"ה ומצאתי בלקוטות הרמב"ן
על מס' ר"ה ד' ז"ך בסוד"ה שם הא דתנן שופר שנסדק וכו' וז"ל רש"מ בעל הלכות
ור"ח ורבינו הרי"א ה' פלם פסקו פלישנא קמא דר' יוחנן לחומרא וכו' נהגו גאונים
הראשונים דכל בדאורייתא לחומרא אעפ"י שהיא לישנא קמא ולא אמרו הל' פלישנא
בתרא אלא בשל סופרים ובמקום שאינו ראוי להחמיר והכי נמי אמרי רבנן בכמה דוכתי
בענן גטין ואיסורי דא"א עכ"ל פשטן של דברים מורה דדעת רבינו הרמב"ן ג"כ פדעת
הגאונים שהביא דבכל דבר של תורה קי"ל לחומרא וזה נראה דלא כמ"ש הג' דברי אמת
בתשו"ה הנ"ל וגם בקונטרסין קונטרסין ו' בד"ה וראיתי בס' אסיפת וכו' ד' (ע"ב ע"א

מִדְפוּס חֲדָשׁ) שָׁנָה וְשָׁלֹשׁ דְּדַעַת הֶרְמֵב"ן לְפֶסֶק פְּלִישְׁנָא בְּתָרָא אַף בְּשֵׁל תוֹרָה עִי"ש
וּמְדַבְּרִי שְׁבַל קוּטוֹת הַגָּ"ל לֹא מִשְׁמַע הֵכִי דְאַף דְמַמָּה שְׁנֵרְאָה שְׁפוּסֶק פְּלִישְׁנָא קָמָא דְרִי"ו
לְהַחְמִיר אִין לְהַכְרִיחַ דְּלִית לֵיהּ דְּהַלְכָה פְּלִישְׁנָא בְּתָרָא שְׁהָרִי גַם הָרִי"ף פֶּסֶק פֶּן אַף
דְּבַעֲלָמָא ס"ל פְּלִישְׁנָא בְּתָרָא וְהוּא מִטְעַם שְׁפָתַב הָרָא"ש דֵּל דְּמִי הָא לְתַרִי לִישְׁנֵי דְעֵלְמָא
וְכו' מ"ט סִיגְנוֹן דְּבָרֵי מוֹרָה וּבָא דְנִקְיֵט פְּדַעַת הַגְּאוּנִים דְּאִית לֶן לְמִיזֵל לְחוּמְרָא
בְּדְאוּרֵי תָא וּצ"ע וְהָרַב מְקַנָּה אֲבָרְהָם בַּמ"ב אוֹת ג' הָאָרִיף בְּכָלֵל זֶה וְרֵאִיתִי שְׁכ' שָׁם
בַּד"ה הָרַב מ"ץ וְכו' בְּשֵׁם מַעֲדָנֵי מְלָךְ ד' קפ"ו ע"א דְאַפְשָׁר דְּהָרִי"ף סוּבְר דְּהַלְכָה
פְּלִישְׁנָא בְּתָרָא וְכו' עִי"ש וּמְדַבְּרִי שְׁבַס' דְּבָרֵי חֲמוּדוֹת הַגָּ"ל דְּמַתְּבָאָר דְּפִשְׁיטָא לִיהּ הֵכִי
פְּדַעַת הָרִי"ף כִּיעִי"ש וְעֵינֵן בְּמִשְׁק בֵּיתִי שְׁאֲרִשׁוּם בְּסִמוּף: וְכַתֵּב עוֹד בְּאַרְעָא דְרַבְּנָן בְּשֵׁם
תַר"י בַּפ"ח דְּבִרְכוֹת ד' מ"ד גְּבִי נוּטֵל אֲדָם יָדִיו שְׁחָרִית וְכו' דְּהִיכָא דְאַתְמַר בְּלִשׁוֹן אִיפָא
דְּאֲמָרִי וְאִיפָא דְּאֲמָרִי לֹא נִקְרָא לְשׁוֹן אַחֲרוֹן וְיֵשׁ לְפֶסֶק פְּהַמִּיקֵל יוֹתֵר בַּד"ס וְצֵינֵן כְּנֵה"ג
סִי שִׁי"א וְאִמ"א לְעֵינֵן בּוּ אַף רֵאִיתִי בְּיַד מְלָאכִי סִי שִׁפ"ה שְׁהִבִּיא דְּבָרֵי הַתַּר"י וְהִבִּיא
לְהַקְתָּ הַנְּבִיאִים מֶרֶן כ"מ וְלַח"מ וְה"ה וְיָבִין שְׁמוּעָה וְכו' דְּנִקְטִי הֵכִי (דְּלֹא כַּמ"ש הָרַב
צָרוּר הַחַיִּים שְׁהִבִּיא שָׁם) וּמְפָלֵל מֵר נִיהוּ הַכְּנֵה"ג בִּי"ד סִי יו"ד הֵגָה ט"ו אוֹת י"ז
עִי"ש גַּם בְּדְבָרֵי חֲמוּדוֹת הַגָּ"ל הִבִּיא דְּבָרֵי הַרְר"י (בְּאַשְׁגָּרַת לִישְׁן כ' הָר"ן בְּמִקּוּם הַרְר"י
עִי"ש) וְהַשִּׁיג עִפִּי"ז ע"ד מֶרֶן כ"מ עִי"ש וְהָרַב קֵהֵל יַעֲקֹב בְּאוֹת נ"א כ' דַּעַת ר"ת בְּתַרִי
לִישְׁנֵי בְּלִשׁוֹן אִיפָא דְּאֲמָרִי בְּדְאוּרֵי תָא לְהַחְמִיר וּבְדַרְבְּנָן לְקוּלָא וְכ"כ הָרָא"ש פ"ק
דְּשַׁבְּת ד' קס"א ע"ב לְפִי הַנְּרָאָה פְּנֻתוֹ לַמ"ש שָׁם בְּסִי ל"ה וְקַפְסָקִי רַבְּנוֹתָא פִּי הָאִי
לִישְׁנָא בְּתָרָא) וּבַרפ"ד (סִי ב') פְּתַב דְּבַשְׁבַּת קִי"ל לְחוּמְרָא אִפִּי בְּדַרְבְּנָן וְהִבִּיא רֵאִיָּה
מַר"פ מְפֻנִין (בְּדְבָרֵי הָרָא"ש שְׁלַפְנֵי אִינוּ מְבִיא רֵאִיָּה גַם אֵינָם דְּבָרֵי עֲצָמוּ רַק כ"כ בְּשֵׁם
ר"ח) וְנִרְאָה מִתּוֹס' בְּשַׁבְּת מ"ב ד"ה וְהֵינְנוּ דְר"ן דַּל"ל פְּלָלָא דְּהָרָא"ש וְגַם יֵשׁ לְלַמּוּד
מְדַבְּרֵיהֶם דְּאַפְלִי אִם לְשׁוֹן רֵאֲשׁוֹן סְתָם וְלִשְׁוֹן שְׁנֵי בְּלִשׁוֹן אִיפָא דְּאֲמָרִי הֵנִי פְּלוּגְתָא
דְּרַבְּנוֹתָא דְּלַרְש"י וְכו' וְלַר"ת וְכו' אֲבָל הַרְר"י בַּפ"ח דְּבִרְכוֹת כ' דְּאִי לְשׁוֹן רֵאֲשׁוֹן סְתָמָא
וְלִשְׁוֹן ב' בַּא"ד קִי"ל פְּלִישׁוֹן א' ע"כ וְיֵשׁ לְהַעִיר דְּמִשְׁמַע דְּכָל מ"ש קוּדָם שְׁהִבִּיא דְּבָרֵי
הַתּוֹס' דְּשַׁבְּת פְּנֻתוֹ הוּא עַל אִיפָא דְּאֲמָרִי וְאִיפָא דְּאֲמָרִי וּבְאַמְתָּ עֵינֵינוּ הָרוֹאוֹת דְּדְבָרֵי
הָרָא"ש בַּפ"ק וּפ"ד שְׁהִבִּיא אֵינָם בַּא"ד וְא"ד אֲלָא בְּלִישׁוֹן סְתָם וְא"ד כְּמוֹ שְׁיִרְאָה הָרוֹאָה
וּבְהֵכִי הוּא דְּמִיָּרִי הַתּוֹס' גַּם מ"ש בְּשֵׁם הַרְר"י דְּבַכָּה"ג קִי"ל פְּלִישׁוֹן א' מִשְׁמַעוֹת דְּבָרֵי
מוֹרָה דַּר"ל פְּלִישׁוֹן רֵאֲשׁוֹן וְהוּא תְּמוּהָ דְּהָרִי לְהַרְר"י בַּכָּה"ג קִי"ל פְּלִישׁוֹן אַחֲרוֹן כְּמוֹ
שְׁמַתְבָּאָר מְדַבְּרִי.

וְאִין נִרְאָה בְּעֵינֵי לְזַמֵּר דַּמ"ש פְּלִישׁוֹן א' ר"ל אַחֲרוֹן. וְאוּלַי הוּא שְׁגָגַת הַמְדַּפֵּיס שְׁפָתַב א'
בְּמִקּוּם אַחֲרוֹן וְעֵינֵן דְּבָרֵי אֲמַת בְּקוּנְטְרִיס ו' ד' ע"ב ע"א (בְּדְפוּס חֲדָשׁ) מַה שְׁצֵינֵן ע"ד
הַרְר"י: עוֹד כ' בְּקוּה"י שָׁם בְּשֵׁם ס' חו"י סִי צ"ד דְּלִישׁוֹן אִיבְעִית אִימָא וְלִישׁוֹן אִיפָא דְּאֲמָרִי
שְׁוִין וְכַמְחֻלְקַת בַּא"ד פֶּן מְחֻלְקַת בַּאבַע"א וְהָרָא"ש בַּר"ה ד' ל"ט ע"ג כ' דְּלִישׁוֹן אִיפָא
דְּמַתְנֵי וְאִיפָא דְּמַתְנֵי לֹא דְּמִי לְלִישְׁנָא דַּא"ד.

וְלִישׁוֹן אֲמָרִי לָהּ וְאֲמָרִי לָהּ מַתְבָּאָר מְפֹסְחִים ד' ק"פ ע"א דַּל"ד לְתַרִי לִישְׁנֵי דְעֵלְמָא דְּהָא
מְסִיק הַשְׁתָּא דְּאַתְמַר הֵכִי וְאַתְמַר הֵכִי אִינְדִי וְאִינְדִי בְּעוֹ הַקְּסָבָה עַכ"ל הֵנָּה דְּבָרֵי הָרָא"ש
לֹא יְדַעְתִּי מְקוּם כְּבוֹדָם דְּאִם פְּנוּתוֹ ע"ד הָרָא"ש בַּפ"ג סס"י ה' הַגָּ"ל הֵנָּה שָׁם לֹא מִיָּרִי
בְּאִיפָא דְּמַתְנֵי וְאִיפָא דְּמַתְנֵי אֲלָא בְּלִישׁוֹן סְתָם וְאִיפָא דְּמַתְנֵי וּמַתְבָּרַר מְדַבְּרֵי הָרָא"ש

להמעיין בגופן שְׁלֵהוּ דאין חילוק בין איפא דמתני לאיפא דאמרי אלא שכ' לחלק בין פְּשִׁינָה אֶפְשָׁר לומר הסברות שלא פְּסָדָר שְׁאָמַר (כלו' להקדים המאוסר ולאחר המוקדם) דְּבָהּ הוּא דְּשִׁינָה הַכָּלָל דְּבִתְרֵי לִישְׁנֵי.

משא"כ בַּהֵיא דְּבִהֲכַרְח הֵיךְ לְהַקְדִּים הַסְּבָרָא קַמֵּיתָא אֵינוּ בְּזָה הַכָּלָל כִּיעִי"ש וּלְעוֹלָם אֲמִינָא לָהּ דְּאִיפָא דְּאִמְרֵי וְאִיפָא דְּמַתְנֵי דָּא וְדָא אַחַת. וּמ"ש דְּאִמְרֵי לָהּ וְאִמְרֵי לָהּ ל"ד לְתֵרֵי לִישְׁנֵי דְּעֵלְמָא פְּמַתְבָּאָר בְּסוּגֵיָא דְּפְסָחִים ח"ק ע"א לְפִי הַנֶּרְאָה פְּנִנְתּוּ לְהוֹכִיחַ פֶּן מְדַאֲזֵלִינוּ בְּהוּ לְחוּמְרָא אַע"ג דְּמִקְלָתָא דְּרַבְּנָן הוּא וְהו"ל לְמִיזֵל לְקוּלָא לְמָאן דַּס"ל הֵכִי בְּעֵלְמָא אוּ פְּלִישְׁנָא בְּתָרָא אוּ פְּלִישְׁנָא קַמָּא לְכָל מָר פְּדָאִית לִיהּ וְאִם לְכָה נְתַפְנוּן נְלַע"ד דְּאִין מְזָה הֲכַרְח לְפִי מ"ש הָר"ן דְּכִינוּ דְּלִיפָא טְרַחָא עֲבָדִינוּ לְרוּחָא דְּמִלְתָּא אַע"ג דְּבְעֵלְמָא סְפָקָא דְּרַבְּנָן לְקוּלָא.

וגם למ"ש עוד הָר"ן דְּכּוּלְהוּ בְּעוּ הִיסְבָּה מְשׁוּם דְּמֵאֵי חֲזִית לְהַקְל בְּהֵי טְפֵי מְהֵי אֵין לְהוֹכִיחַ כַּמ"ש הָרַב דָּאִם אֵיתָא דְּדָמִי לְתֵרֵי לִישְׁנֵי נִיעֵבִיד פְּדַעְבְּדִינוּ בְּעֵלְמָא כַּל"ק אוּ פְּבִתְרָא. דִּי"ל דְּאִמְרֵי לָהּ וְאִמְרֵי לָהּ דְּמִי מְמַשׁ לְאִיפָא דְּאִמְרֵי וְאִיפָא דְּאִמְרֵי שְׁכ' הֶרֶר"י וְדַעֲמֵיהּ דִּישׁ לְפָסוּק בְּדַרְבְּנָן פְּמָאן דְּמִיקַל טְפֵי וְהָכָא לֹא שְׁיָיָה לְמִימַר הֵכִי דְּהֵי מְנִיָּהּ הוּא חֲשִׁיב קוּלָא וּמֵאֵי חֲזִית וְכו' וּמָרְן חִיד"א בְּיַעִיר אֲזַן מַעְרְכָה זֹו אוֹת ה' כ' דְּמוֹכַח מַמ"ש בְּכָלְלֵי הַג"פ בְּסוּה"ס דְּהִלְכָה פְּאִמְרֵי לָהּ בְּתָרָא וְשִׁהֲרַב פֶּר"ח בְּמִים חֲיִים בְּנִימוּקִיו לְגַטִּין ד' מ"ה ע"ב כ' דְּאִמְרֵי לָהּ וְאִמְרֵי לָהּ חֲשִׁיב סְפָק וְהוֹכִיחַ פֶּן מְדַבְּרֵי הָר"ן שְׁם ד' מ"ד ע"ב גְּבִי מוֹכֵר עֲבָדוּ לְמוּמָר וְתַמָּה עַמ"ש הָר"ן בַּד' מ"ה דְּהִלְכָה פְּאִמְרֵי לָהּ בְּתַר עִי"ש וְעִינְתֵי בַג"פ בְּכָלְלֵי סִי' ז' וְבַד"ה וּמִיָּהּ וְכו' מְתַבָּאָר כַּמ"ש בְּשִׁמוּ מָרוּ חִיד"א דְּאִמְרֵי לָהּ שְׁוֹה לְאִיפָא דְּאִמְרֵי וְרֵאִיתִי שְׁם שְׁהִשְׁיַג עַל מָרְן כ"מ עַפ"ד הֶרֶר"י פְּמוּ שְׁהִשְׁיַג הַד"ח הַג"ל וְשׁוֹב כ' דְּדַבְּרֵי הֶרֶר"י תְּמוּהִים דְּאִמְרֵי בַא"ד וַא"ד לֹא נִקְרָא לְשׁוֹן אַחֲרוֹן וּמְבִיא רָאָה לְדַבְּרֵי מְדַמְצִינוּ בְּאִמְרֵי לָהּ וַא"ל וּבְאִיפְעִית אִימָא וַאֲבַע"א דְּנִקְטִי פְּלִישְׁנָא בְּתָרָא וְהִבִּיא ג"כ דְּבִרֵי הָרָא"ש בַּפ"ג דַּר"ה גְּבִי אִיפָא דְּמַתְנֵי אֶסִיפָא הַג"ל וְהַק' מַמ"ש הָרָא"ש ר"פ פֶּל הַבְּשָׁר גְּבִי נְטִילָה בְּחַמֵי הָאוּר וּמְדַבְּרֵי הַתּוֹס' בְּשִׁבּוּעוֹת ד' מ"א רַע"א גְּבִי שְׁבּוּעַת הִיסָת וְהַכְרַעַת הָרָא"ש בַּפ"ק דַּב"מ ס"י דְּמְזָה מוֹכַח בְּהִיפָהּ וַיִּישֵׁב דְּבִרֵי הָרָא"ש וְהָאֲרִיף מְאֹד בְּעִנְיָנִים אֵלוּ בְּחֵרִיפוֹתוֹ וּבְקִיאוֹתוֹ עִי"ש נְפִלְאוֹת תּוֹרָתוֹ.

גַּם אֲשׁוּר בַּס' מְשַׁק בֵּיתִי סִי' יו"ד וְסִי' י"א הָאֲרִיף מְאֹד בְּכָלְלֵי זֶה וְאַבִּיזְרִיָּה וְרֵאִיתִי שְׁהִעִיר ע"ד הָרַב קַה"י בְּכַמָּה דְּבָרִים כַּמ"ש בְּעִנְיֹותֵי וְעִי"ש עוֹד בְּמַעְרַכַת הַלְמ"ד אוֹת רַס"ב וּבְמַקְנָה אַבְרָהָם הַג"ל: רַף אֲסוּר לֹא שְׁיָיָה לְמַתְנֵי בְּמִידֵי דְּאִית בִּיָּה פְּרַת אוּ מִיתָה פְּדַאֲמֵרִינוּ בַּר"פ יוה"כ אֲסוּר עֲנוּשׁ פְּרַת הוּא וְכו' כ"כ הָרַב מְקַנָּה אַבְרָהָם בְּמַהֲדוּ' ב' אוֹת ס"ז בְּשֵׁם הָרַב הִלִּיכוֹת אֵלֵי וְכַתֵּב בְּשֵׁם הָרַב נְשַׁמַּת חֲיִים ד' ל"ד דַּה"ד בְּמִידֵי דְּאִית בִּיָּה פְּרַת דְּאִז בְּלֹא יִמְנַע אִית בִּיָּה חֲיוּבָא אֵי בְּמִזִּיד פְּרַת וְאֵי בְּשׁוּגַג קָרְבָן אַבְל בְּמִידֵי דְּלִיפָא בְּזוֹנוֹ אֵלָא מְלַקוֹת וּבְשׁוּגַג אֵין שׁוּם חֲיוּב אֵין קַפִּידָא אֵי תְּנֵי אֲסוּר מְשׁוּם דְּלַפְעָמִים אֵין בּוּ חֲיוּב פְּגוֹן דְּלֹא אַתְרוּ בִּיָּה וְלִיפָא עֲלֵיהּ אֵלָא אִיסוּרָא וְהִבִּיא דְּבִרֵי הַרְבָּנִים הַרְדָּב"ז וְשַׁמְחַת עוֹלָם שְׁנַרְאָה שְׁחוֹלְקִים עֲלֵיו בְּזָה עִי"ש וְלַעַנ"ד מְדַבְּרֵי הִירוּשְׁלַמִי לְפִי מַה שְׁפִירֵשׁ הָרַב תּוּי"ט פ"א דְּחִלָּה מ"ט ד"ה וְאֲסוּרִים וְכו' מוֹכַח דְּלֹא פְּדַאֲסָבְרָה לֶן הָרַב נַש"ח דְּהֵרֵי הַתָּם ק"ל לְהִירוּשְׁלַמִי עֲלֵיהּ דַּר"י מְדַתְּנָן וְאֲסוּרִים לְזָרִים דְּמְשַׁמְעַדְלִיפָא אֵלָא

איסור ולא מיתה כיעי"ש ומאי ק"ו הא לר"י במזיד ליפא פרת אלא מיתה בד"ש ובשוגג אין שום חיוב דאי משום חומש הא תני בהדיא ולהכי תנן באסורים.

ולחוק לומר דכיון דתנו בסמוך חיוב מיתה בפהגים אבעי ליה למתני נמי בישאל ויעיין להרב שושנים לךוד שם מה שפ"ה השגת הרמ"ז על הרב תוי"ט דאפי' באיסור מיתה שייך שפיר לומר אסור ולדידיה צ"ל פדאספרא לן הרב נש"ח הנז"ל ועיין תוס' נבחים ד' קט"ז ד"ה אסור לסייען ולפי מ"ש ביהיא דיומא לא נצרכה אלא לח"ש וכן לפי מ"ש הירוש' הנז"ל פתר לה בח"ש ומשמע דאוקומי הוא דמוקמינן להני מתנייתא בחצי שיעור כיעי"ש צ"ל דגם פונת התוס' שכ' דקתני אסור לפי שיש פמה עבודות וכו' הוא על דרך שתיקצו בש"ס ואת זה אגיד חזות קשה בדברי הרב תוי"ט פי"ח דמס' שבת מ"ב ד"ה אבל שכ' והאי אסור דתנן אפשר לי לומר דאסור ותייב קאמר וכו' עי"ש ד"ק ולענ"ד הוא תימה דהא באיסורי שבת חייבין מיתה וקרפן ולד"ה אין שייך למתני אסור במקום חיוב וצ"ע ובזכרונות שבסו"ס ישרי לב ד' צ"ח אות קס"ח ציין תוס' נבחים ק"ו ותוי"ט ביפורים פ"ב ולפי הנראה ט"ס הוא וצ"ל תוס' נבחים ד' קט"ז ותוי"ט פ"ק דחלה דבמקום המציין לא מצאתי שדברו בזה.

רכא איסורא מממונא אי ילפינן וכן ממונא מאיסורא עיין להרבנים ארעא דרבנן אות ט"ו יד מלאכי אות מ"ד קהלת יעקב אות ח"י משק ביתי אות רפ"ה נחמד למראה ח"א ד' פ"ו ע"ג וע"ד ומ"ש שם בשם תשב"ץ ח"ב סי' ר"ג דגמרי אשה מערב אף דהוי איסורא מממונא משום דע"י הקידושין בעלה יורשה והו"ל ממון מממון עי"ש אין הס' מצוי אצלי לראות ד"ק פי לכאו' הוא היפך דברי רש"י גטין ד' ל"ד שהביא זה הי"מ גדול באות מ"ד עו"ש ובמקנה אברהם במ"ב אות כ"ו בד"ה ונזה הוית וכו' גם מ"ש בנח"ל שם דהרב עושה שלום במע' ממונא מאיסורא הק' מקידושין ג' ע"ב וכתובות מ"ו והוא ז"ל יישוב עפ"י דברי התשב"ץ דכיון דאיסור פתיך בממון ילפינן עי"ש לא נכיתי להבין מאי ק"ל להעו"ש מהני תרי דוכתי דבהדיא אמרינן בהו ממונא מאיסורא לא ילפינן ואחר זמ"ר ראיתי דברי הרב עצמו בדרשותיו בס' דרכי שלום ד' ס"ג שהוק' לו אמ"ש בב"מ ד' ע"ז למילף דין שכירות אנונים מגטין וכן אמ"ש בקידושין ד' נו"ן ביהוא גברא דזבין אדעת' למיסק לא"י וכו' מהא דאמרי' בקידושין ג' וכתובות מ"ו ע"ב דממונא מאיסור לא ילפינן ואפ' שנה הוא מה שהק' גם בס' עו"ש ושם (בס' ד"ש) בד"ה והנה הביא בשם תוס' והרא"ש בנדרים י"א ע"א דנדרים הוי איסורא דאית ביה ממונא וסיים וא"כ אפ"ל סו' דגטין דמאי דילפינן מנדרים הוא משום דהוי כמו ממון דהוי איסור דאית ביה ממונא עכ"ל ואין דבריו מוכנים אצלי מה ענין נדרים לכאן דמאי דהנה ק"ל סוגייתא דגטין היינו הך דב"מ ד' ע"ז הנז"ל והיכי מתנישבא בהכי גם מ"ש שם בשם הרט"ז א"ח סי' ט"ל על בני פאטראס שייצאו ממקומם מפני חמת המציק וכו' עי"ש נראה שיש ט"ס פי שם לא נמצא מזה וכן הוא בטעות במפתחות הס' ד' קמ"ז סוע"ד ובמ"ש לענין מ"ס אי דיינינן חומרי מקום שייצא כמו במנהגי איסור או לא עיין מה שהביא בזה הרב דברי מנחם בסי' תס"ח אות ח' בשם הרמ"ז ומה שציין שם (הבאתיו לקמן במערכת הפ"ם אות ל"ה) חק"ל בסו"ס ישרי לב ד' צ"ו אות ב"ן ומ"ש בפתח הדביר ח"ג ד' ל"ד ולרבינו מוהרשד"ם בחח"מ סי' שצ"ט ולקמן במערכת הפ"ם אות ל"ה רשמתי בענין ממונא מאיסורא עי"ש: רכב איסורי אכילה דרבנן אם מתרים לחולה שאין בו ספנה עיין

להרבה ארעא דרבנן אות כ"ו ועפרא דארעא שם יעיר און אות ס"ט ומדבריו נראה דגם להרב"ז, אפשר דסתם יינם אסור לחולה שאין בו סכנה ועיין להרב עה"ש א"ח סו' שכ"ח סוף אות ז ודוק ולהרבנים מטה אהרן ח"א ק"מ ע"ג וחי אדם הל' שבת פל' ס"ט בנשמת אדם אות ג' ומ"ש שם בד"ה ואחד ממנפליגי תורה וכו' ממ"ש הג' מש"ל פ"ה מהל' יסודי התורה ה"ח והוא ו"ל כ' דאפשר דכוננתו על איסורין דרבנן שלא כדה"ן עי"ש לפי הנר' נעלם מהם דברי המש"ל באותו פ' דין ו' מ"ש על הרב"ז מתשו' הרשב"א עי"ש ודוק ומ"ש הרב עפ"ד דנראה דמה שהתיר הרב"ז ה"ד בשאר איסורין דר' פגון חמץ לאחר הפסח וכו' ולא בסתם יינם דמסתמא לא יחלוק על הרמב"ן הרשב"א והריב"ש עי"ש לפי הנר' לא זכר שר דברי הרשב"א ותה"א והר"ן ר"פ כ"ש הובא בחק יעקב סי' תס"ו סק"א שכ' לענן חמץ שעבר עליו הפסח דאין להתיר באכילה אלא במקום סכנה (בס' חיי אדם אשר לפני כ"כ בשם הריטב"א ונראה שטעות ספר הנה וצ"ל הרשב"א עי"ש בכלל קכ"ג אות כ"ג) הרי דגם בחמץ שעבר עליו הפסח אוסר הרשב"א והר"ן ואיך יחלוק הרב"ז ו"ל ועיין בטעם המלך אשר בשער המלך רפ"ה מהל' אישות ערוף השלחן סי' תס"ו אות א' לב חיים ח"ב סי' צ"ו שואל ומשיב מהדורא ג' ח"ג סוף סי' מ"א הבאתיו בקונטרס אסיפת דינים מערכת חמץ סי' ג' אות י"ב וערוף השלחן סי' תרי"ב אות ד' דברי מנחם סי' שכ"ח שו"ת בשמים ראש סי' פ"ר ובכסא דהרסנא שם ובשו"ת רבינו עקיבא איגר סי' ה' לענן חולה שאין בו סכנה שצריך לאכול לרפואה פירות אי מותר להאכילו בשבת בו ביום פשאי מצוי פירות זולתם עי"ש ובפתחי תשובה יורה דעה סוף סי' קנ"ה הביא תוד"ק וצ"י למ"ש עוד בסי' ה"ן ששם התקצף על המנפלא אחד שירה זיקים נגד הראשונים וכולי והאריף קצת לקיים פסק הרמ"א ב"ורה דעה סי' קנ"ה דכל איסורי הנאה דרבנן אסורים באכילה לחולה שאין בו סכנה ובסוף דבריו כתב תוכחת מגולה להמנפלא שהוא עיין שם דב"ק: רכג איסורי הנאה אם מותר להאכילם לבהמת הפקר עיין באורח חיים סי' תמ"ח סעיף ו' דאסור להאכיל חמץ לבהמת הפקר ועיין להגאון פרי מגדים באשל אברהם סק"ט שכתב דהירושלמי מפיך דין זה מלא יאכל בצירי ותינו לרבי אבהו אבל לחזקה לית לימוד והרי"ף והרא"ש פ' פ' כל שעה לפי הנראה פסקו פחזקה וכן בשאר איסורי הנאה לית לימוד ע"כ וכ"כ שם במשפצות זהב סעיף קטן א' ונראה דלא ראה דברי ההגהות מימונינות פ"ג דחמץ רימזו מרן הבית יוסף בסי' תמ"ה שכתב ריב"ק הנה אוסר להשליך חמץ במקום הפקר דחזינא בתמורה כל איסורי הנאה מצריף להו קבורה ומביא ראיה מהירושלמי דאמר לא יאכל חמץ וכולי ע"כ וכיין דמוכח מההיא דתמורה הרי א"כ כל איסורי הנאה במשמע וכן ראיתי בספר שר האלף בפ"י מגן האלף סי' תמ"ח סק"ט הביא ראי' דבכל איסורי הנאה אסור ליתן לבהמת הפקר מההיא דתמורה עי"ש שגם הוא ו"ל לא ראה דברי הגמ"י אלו גם מש הפ"מ דהרי"ף והרא"ש פסקו פחזקה נראה דכוננתו ממה שהביאו הרי"ף והרא"ש מילתיה דחזקה דיליף איסור הנאה חמץ מלא יאכל חמץ והוא תמוה לקוע"ד דהרי הרמב"ם פוסק כרבי אבהו והביא דרשה דחזקה והטעם כמ"ש הר"ן שם בהלכות ומרן כ"מ בפ"א דחמץ דין ב' דהיא דרשה מוספמת ולעולם אימא לך דסברי כר' אבהו וכדעת הרמב"ם והוא פלא שלא הביט בדברי הר"ן באותו מקום ועיין להג' פני הושע בשו"ת א"ח סי' י"ב שכ' להוכיח דמ"ש בירוש' הג"ל הוא אסמכתא והוא אליבא דכ"ע לר"א

ולחזקתה ויש להשיב ע"ד הפ"מ דאם פדבריו דהירוש' הוא אליבא דר' אבהו תקשה לן
א"כ איך יתכן דהרי"ף וקרא"ש יפסקו פחזקתה מאחר דמהירושלמי מוכח דנקיט כר'
אבהו ועיין בפר"ח פסת בחי' על הרמב"ם פ"ז מהנ' ע"ז סק"ב דכ"כ פשוט בעיניו דקי"ל
כר' אבהו עד שתמה על רבותינו התוס' בב"ק ע"ב ע"ב דמאי מספק"ל בתקרובת אי
אסור בהנאה הא פינו דמונאכלו ז"מ נפק"ל אסור הנאה נמי בכלל ולא אסיק אדעתיה
לומר דהתוס' ס"ל פחזקתה ואתי מספק"ל ש"מ דדבר פשוט הוא דקי"ל כר' אבהו.

אחר זמן רב ראיתי דברי קרא"ש בחולין פ"ז סי' י"ז שכ' דהלכה פחזקתה נגד ר' אבהו.
והבין מדברי רי"ף בפ' כ"ש דס"ל פן מדהביא מילתיה דחזקתה ועוד הכריח עי"ש וקרא
הו"ל להפרמ"ג להביא דהוא פדבריו ממש וע"ע בפרמ"ג במ"ז רס"י תמ"ח ומה שיש
לתמונה לפי זה ע"ד הפר"ח הנ"ל ונמשך אחריו בשו"ת מכתב שלמה סס"י פ"ה ראיתי
שפבר עמד בזה בשעה"מ פ"ח מהל' אישות (ד' ע' ע"א מדפוס אשפנז) ועיין מה שרשמתי
במערכת הפ"ף אות קי"ט ועיין להרב ערוך השלחן בסמ"ח אות ז מאי דשקו"ט בזה
ומסיק לאסור בכל איסורי הנאה ליתן לכהמת הפקר דמי יקל ראש נגד התשב"ץ והג"א
פ"ב דפסחים וש"ד ואו"ה וכו' גם הרב באר יעקב ביו"ד סי' כ"ט (ש"מ) נראה
מסקנתו לאסור וקרב מוהר"ם אלגבה הו"ד בס' יד דוד על טו"ד בס' פ"ז הגה ט"ו אות
ה' הוכיח מביצה כ"א ע"ב גבי אין מוזמנין נכרי בשפת משום שיורי פוסות דאמרי' דידן
חזו לתרגולים דידהו לא חזו דאסירי בהנאה ואמאי לא נימא דחזולתרגולים הפקר גם
כ' בשם חק"ל יו"ד סי' מ"ו דהעלה פן עי"ש ומה שהק' בחק"ל שם דברי רש"י פסחים
ד' ה' וקרא"ש סו' ע"א דכ' דמותר להשליך חמץ לפלג דהוא היפוך הירוש' לפי הנר'
לא ראה מ"ש בשו"ת פנ"י הנ"ל בענין זה גם במגן האלה שם יישב דברי רש"י עי"ש
וכן ראיתי להג' שואל ומשיב ח"א סי' כ"ג נשאל ע"ז ליישב דברי רש"י עי"ש ומרן
חיד"א במחבר"ר יו"ד סי' כ"ט השיג ע"ד הכנה"ג שם דברמב"ם הל' מ"א פ"ח הט"ז
מבואר בהיפוך ולענ"ד אין שיקף לומר מבואר בהיפוך משום די"ל דהרמב"ם איירי בכלל
שלו ומיני מיני הנאה קחשיב והמענין במחבר"ר שם בעיניו נראה שלא זכר שר דהריב"ה
בסי' תמ"ח ה"ד הירושלמי והיא הלכה פסוקה בש"ע שם גם לא זכר דברי הרב כנה"ג
סי' פ"ז דנראה מסקנתו לאסור ועיין להרבנים יד דוד סי' כ"ט קהל יהודה סוס"י פ"ז
ט"ז סי' צ"ד סק"ד בשם רש"ל ות"ח ופר"ח שם סק"י פתחי תשובה שם סק"ה יד דוד
שם אות ק"י זכור לאברהם ח"ג ד' ס"ח ע"א חת"ס או"ח סי' בק"י יד דוד על הש"ס
בפסחים ד' ה' ע"ד רש"י ובדף כ"ב ע"א: והנה דבר פשוט ומבואר בפוס' דדבר שאסור
בהנאה אסור ליתנו במתנה דמתנה היא פמוכרו לו ובכ"ל ל"ז להבין דברי הר' מרפכת
המשנה ד' ט"ז עי"ש ולענ"ד אף אי נימא דשולח אדם ירוך לנכרי הוא בחנם שפיר כ'
הרמב"ם דמשום דמותר בהנאה לפי שולח וכו' וצ"ע שו"ר להרב מוהרא"ף מ"ש בס'
נשמת כל חי ח"א סי' ד"ן עי"ש ותמיה לי עמ"ש הג' מוהר"א ז' אלימלך בס' דרוך פקודיך
הנד"מ במל"ת ג' בחלק הדיבור אות ג' אפשר דאפ"י מי שאוסר בהנאה מתיר לשלוח
ירוך לנכרי וגיד הנשה בתוכה דאינו נותן לו בהדא הגיד בפ"ע רק בכלל הירוך אינו
מהנהו פלום דלא שנה פלום דהוי כעץ בעלמא עכ"ל והוא פלא שלא הביט עין הבדולח
בדברי רמב"ם פ"ח מהל' מ"א ה"ד ובטו"ד סי' ס"ה וברב הלבוש שם שכ' להדא גיד

הנְשֵׂה מוֹתֵר בְּהִנָּאָה לְפִיכָּךְ שׁוֹלַח אָדָם יָרֵךְ לְנִכְרֵי אַעֲפִי שְׁגִיד הַנְּשֵׂה בְּתוֹכָהּ וְכוּ' ע"כ דְּמוּכָח לְהִדְיָא דָאָם הָיָה אָסוּר בְּהִנָּאָה לֹא הָיָה יָכוֹל לְשַׁלּוֹחַ לְנִכְרֵי.

וְכֵן רְאִיתִי עֲתָה לְהַג' עֲמוּדֵי אֲשׁ נְרוֹ בַד' ע"ד סוּף ע"ב שֶׁהֵבִיא דְבָרֵי הַדְרָךְ פְּקוּדֵיהּ הַנְּ"ל וְכו' וְלִדְעֵתִי ל"ן פֶּן וְרָאִיָּה מְש"ס פְּסָחִים כ"ב ע"א הָרִי ג"ה וְכו' וְתַנּוּן שׁוֹלַח וְכו' קְסָבֵר ר"א פְּשֵׁהוֹתְרָה גְבֻלָּה וְכו' עי"ש דְּמִבְּנֵי אָרְ לְהִדְיָא דְהָאֹסֵר ג"ה בְּהִנָּאָה אָסוּר פְּשֵׁשׁוֹלַח יָרֵךְ וְג"ה בְּתוֹכָהּ וּז"פ ע"כ וְעי"ש שְׁתַּמָּה עַל הָאֲחֵרוֹנִים שְׁלֹא רָאוּ תְּשׁוּבָת רְשָׁבָ"ץ וְכו'.

וְגַם מְעֵינֵי דְמֵר נְעֵלָם דְבָרֵי הַג"א וְש"ד וְאו"ה שֶׁהִזְכִּיר בַּעַה"ש הַנְּ"ל כִּיעי"ש: וְבַעֲיָקָר פְּלָלִין הַשְּׁגָתֵי ס' נִחְמַד דְרָכֵי הוֹרָאָה לְאֶחָד מִגְּאוּנֵי דוֹרְנוּ יצ"ו וְרְאִיתִי שֶׁם בַּח"ב פְּרָק ח"ן שְׁעֵמֵד בְּזָה אִי בְּשָׂאָר אִיסוּרֵי הַנְּאָה חוּץ מִחֲמַץ בְּפִסַּח אָסוּר לְהַאֲכִיל לְבַהֲמַת הַפְּקָר וְהֵבִיא דְבָרֵי הַמַּג"א וּמַק"ח ס' תַּמ"ח סק"י דְּמַסִּיק לְחֻלְקָא בֵּין חֲמֵץ לְשָׂאָר אִיסוּרִין וְהִכְרִיעַ פְּמוֹתוֹ לְדִינָא עי"ש וְכָבֵר פְּתַבְתִּי שְׂאִין פֶּן דַּעַת רַבְּנֵי אַחֲרוֹנִים הַנְּ"ל וְדְבָרֵי הַמַּק"ח פְּכָר הֵבִיאָם בְּמִגְוֵן הָאֶלְפָּה וְתַמָּה עַל דְבָרֵיו לְכֵן נ"ל דְהַגְּאוּן הַנְּ"ל נְרוֹ לְפִי שְׁלֹא רָאָה דְבָרֵי רַבְּנֵי בְּתַרְאֵי הַנְּ"ל הַחֲלִיט פֶּן לְדִינָא אֶבֶל לְדִינֵן דְחֻזְזִינָן דְדַעַת הָאִיסוּר וְהִתֵּר וְשַׁעֲרֵי דוֹרָא וְהַגְּהוֹת אֲשַׁרֵּי וְת"ח וְהַרְשָׁבָ"ץ שֶׁהֵבִיא הָרַב עָרַף הַשְּׁלַחֵן שְׁגַם בְּאִיסוּרֵי הַנְּאָה דַּעֲלָמָא הִדִּין פֶּן הָכִי אֵית לֵן לְמִינְקֻט וְאִין בְּהוֹכְחָתוּ פְּדָאֵי לְדַחוּת דְבָרֵיהֶם וְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה לֹא נִבְעֵלוּ וְעֵינֵן עוֹד בְּעָרַף הַשְּׁלַחֵן יו"ד רס"י כ"ט דְהַר"ף בְּהַגְּהוֹת סְמ"ק ס' ר"ג נְרָאָה דַס"ל דְאִיסוּרֵי הַנְּאָה מוֹתֵר לִיתָן לְכָלֵב שְׂאִין מְזוֹנוֹתֵיו עָלָיו אֶבֶל הַשְּׁעָרִים ס' פ"ה וְהַאֲוִיָּה ס' כ"א ה"ד הָרַב כְּנַה"ג ס' פ"ז אוֹת י"ד סְבָרֵי דְאָסוּר עַכ"ל וְאִם מוֹתֵר לְהַרִיחַ בְּדְבָרִים הָאִיסוּרֵי בְּהִנָּאָה רְשָׁמְתִי בְּקוֹנְטְרִיס אִסִּיפַת דִּינִים בְּמַעֲרַכַת חֲמֵץ וּמִצָּה ס' א' אוֹת א': רַכְד אַחֲרוֹן כ' הָרַב גְּאוֹת יַעֲקֹב בַּמ"ל ד' ג' ע"ג דְאָרְף דְאִיפָּא אַחֲרֵינָא בְּתַרְיָה קָרִי לִיָּה אַחֲרוֹן וְכֵן אָמְרוּ בְּזֵהר מְשַׁפְּטִים ק"ג ע"א עַכ"ד וְק"ל מַמ"ש בְּזֵהר שֶׁהֵבִיא הָרַב פְּנִי יַצְחָק בְּלִיקוּטִיו ד' קצ"ב ע"ד דְשָׁאֵל הַגְּמוֹן לר"א לְעֵנִן הַבֵּית הָעֵתִיד בַּב"א אָמְרִיתוּ דַּעֲתִיד קוֹב"ה לְמִיבְנִיָּה וְהָא כְּתִיב גְּדוֹל יְהִיָּה הַבֵּית הָאֲחֵרוֹן וְכו' רַאשׁוֹן וְאֲחֵרוֹן יֵשׁ שְׁלִישֵׁי לֹא יֵשׁ וְהַשִּׁיב אֵלֵיהוּ שֶׁהִבְנִין הָעֵתִיד מַעֲשֵׂה שְׁמִים עי"ש וְאִמָּאֵי לֹא הַשִּׁיב אֵלֵיהוּ דְקָרִי לִיָּה אַחֲרוֹן אִף דְאִיפָּא אַחֲרֵינָא בְּתַרְיָה דְאִין לוֹמֵר דְלֶהֱפִיס דַּעֲתוֹ הַשִּׁיבוּ דְבַר הַמְּתַקַּבֵּל דְבָהָא גְּמִי הָיָה מִיפִּיִּס פְּדְמוּכָח בְּקָרָא אֵת לֵאָה וְאֵת בְּנֵיהּ אַחֲרוֹנִים וְכו' שׁוּר דְבָרֵי הַזֶּה"ק הֵם בַּפ' פְּנִיחָס ד' רכ"א צִינּוּ בְּמִשְׁק בֵּיתֵי אוֹת ס"ז וְלֹא נֶאֱמָרָה תִּשׁוּ' זוֹ לְהַגְּמוֹן כִּיעי"ש אִף גַּם זֹאת רְאִיתִי דְבָרֵי הַרְבָּנִים תוֹי"ט וְהַרְמ"ז וְשׁוֹל"ד שְׁרַמְזוּ שָׁם בַּמַּש"ב עֵינֵן בַּד"ק בַּפ"ז דְדַמָּאֵי מ"ג וְעֵינֵן מ"ש בְּזֵהר הָרַב זְכָר דְבַר ד' מ"ב אוֹת י"ט וְהָרַב אַבּוֹת הָרֵאשׁ בַּח"א ד' פ"ז ע"ב הֵבִיא רְאִיָּה מְבָרְכוֹת ס"א ע"א דְאָמַר ר' וְלִבְסוּף וְכו' עי"ש וְעֵינֵן הַרְמַב"ם פ"ב מַהֲל' זְכָיָה וְבַס' הָעֵמֶק דְבַר (פִּי' עַה"ת מַהֲג' מוּוֹלְאָזִין נְרוֹ) בְּהַקְדָּמָה אוֹת יו"ד: רַכָּה אָמַר מַר אִי אֲתַמַּר לְשׁוֹן זֶה אֲמִימָרָא דְאֲמוּרָאִים פְּתַב הָרַב יָד מְלֶאכִי בַסִּי' ע"ג בְּשֵׁם הָרַב ה"א ס' פ"ג דְנִמְצָא בַע"ז פ' ר"י עַל ר"י וְאִין רְאִיָּה מְשׁוּם דְהוּא תַּנָּא מִיהוּ מוֹהַרִי"ק מְצָא עַל רַב הוּנָא וְחִידוּשׁ הוּא ע"כ.

וְלֹא צִינּוּ מְקוֹם דְבָרֵי הַש"ס דְאָמְרוּ פֶּן עַל רַב הוּנָא וְאֶפְשָׁר שֶׁהוּא בַּב"מ ד' מ"ז ע"א עי"ש וְהִי"מ גְּדוֹל הֵבִיא בְּיָדוֹ עוֹד ג' דְּוִכְתִּי וְגַם הַשִּׁיגוּ דר"י אִינוּ תַּנָּא וְאִנִּי הַקְדִּיּוֹט מְצָאֵתִי עוֹד בַּג' מְקוֹמוֹת שְׁאָמְרוּ פֶּן ע"ד אֲמוּרָא עֵינֵן שְׁבַת צ"ז ע"ב וְכַרְש"י וְתוֹס' שָׁם ד"ה ה"ג

ובגטין ד' י"ב ע"ב ובמנחות ד' ד' ע"ב ועיין בס' מכתב לחזקיהו בחי' לסופה לד' י"ב ע"ב מה שהק' ע"ד רש"ל שמשק תיבת אמר מר ונר' דטעמיה דרש"ל דאי גרסי' אמר מר הו"ל למיגרסיה ברישא בתלוקה דזכרים פשרה עי"ש וקרב קהלת יעקב במ"ל ח"ב אות צ"ב הביא עוד ג' דוכתי אמר מר אמיתא דאמורא ושוב הביא דברי תוס' פתובות צ"ט ע"ב ד"ה ה"ג שהשיגו על רש"י דגרסו וקאמר מר דהול"ל והתנן פנין דמתני' היא עי"ש ונר' דאין פונתו להבין מדבריהם דמתני' לא שייך אמר מר דהא מהי כא תיתי הלא הרגיל לומר אמרו מר הוא על משנה וברייתא אלא פונתו להשמיענו דהגם דדרך הש"ס דכי מיתי משנה או ברייתא וקאמר שקו"ט ביהדר תפיס בהאי לישנא דאמר מר מ"מ פי בעי למיפרך ממשנה או ברייתא על איזה דין שהביא מקודם אינו אומר בלשון והאמר מר אלא והתנן ועפ"י האמור נלע"ד ליישב מאי דק"ל בס' משק ביתי סי' צ' ע"ד קרב מירא דכ"א עי"ש ועיין לקמן אות רל"ט ומשק בית במע' הת"י"ו אות תקז"ן מקנה אברהם במהדורא ב' אות מ"ח ד"ה כ' ובס' פל החיים אות ע"ו ציין שבת של מי ד' קל"א ועיין פתובות מ"ד ע"א אמר מר וקאי אמילתא דרב הונא: רכו אין סדר למשנה כתב קרב יד מלאכי באות כ"ח בשם קרב נחפה בפסך דלא אמרינו הכי אלא היכא דהאמוראים מסתפקים בדבר עי"ש ונמשך בזה קרב שער החצר סי' תק"ל ועיין מ"ש לפקפק בכלל זה בס' מכתב לחזקיהו בח' השיטה ד' ה' ע"ד ובד' ז' וקרב מקנה אברהם במ"ב אות ט"ו ועיין נדרים ד' ד"ן ביהר"ן ד"ה ולענן הלכה ובהרא"ש ר"פ פל בשר: רכו אין סדר למשנה אי בתרי סדרי יש סדר למשנה עיין להרב מקנה אברהם במ"ב תוך אות ט"ו ובאות ז"ך מכתב לחזקיהו ד' ה' וד' ז' וי"ל ביהר"ן וקרא"ש הנז"ל באות רכ"ו וכו' בס' פל החיים במע' ה' אות כ' בשם לב מבין ד' ט"ו ע"ב אע"ג דאין סדר למשנה לומר ס' נאח"פ מחלוקת אין הל' כס' בב' מסכתות מיהו במס' ברכות י"ל דלכ"ע יש סדר והיא ראשונה לסדר אמונה דיש בה קבלת עומ"ש ומילי דתפלה וברכות השבח ע"כ: רכח אהל זרוק אי שמיה אהל פלוגתא דתנאי היא רבי ס"ל לא שמיה אהל ור"י בר ר"י ס"ל דשמיה אהל כדאיתא בעירובין ל"א ע"א וקרא"ש פסק דלא שמיה אהל וכתב הג' שבות יעקב ח"א סי' פ"ה דהיינו מדרבנן אבל מדאורייתא אהל עי"ש ומזה י"ל עליה דמרו מוהרד"ף בתס"ד פ"ב דסופה הובא בבית השואבה בדיני הישן בסופה אות ז שכ' דבתוס' שם תניא סופה שע"ג העגלה הישן תחתיה פישן תחת המעה ותנא דמתני' תני מטה ולא תני העגלה משמע תחת העגלה יצא משום דעגלה הוי אהל זרוק ולא הוי אהל וקאי קי"ל ולכן השמיט הרמב"ם דין ישן תחת העגלה וכו' עי"ש ולפי דברי הג' שבות יעקב פנין דמדאו' שמיה אהל הו"ל למיפסק לחומרא דלא יצא פדיו ישן תחת המטה ותו קשה דא"כ דהתוספתא ס"ל אה"ז שמיה אהל ומאר"י דהאי דינא דהתוס' הוא ר"י בר ר"י בשם ר' יוסי כיעי"ש א"כ הרי מפניך דר"י בר ר"י ס"ל דאה"ז שמיה אהל ואי הכי בנזיר ה"ן ע"א דמותיב למאי דמוקים דר"י בר ר"י ס"ל אה"ז שמיה אהל מברייתא דמיתייתא התם דס"ל דל"ש אהל כיעי"ש תקשי ליה דר"י בר ר"י אהדדי ואי משום דמשמיה דר"י קאמר ואימור דליה לא ס"ל מ"מ לא הו"ל לש"ס למישתק מינה ועיין לקמן במע' הי"ו ד אות ד' אלא ודאי לאו הא בהא תליא ותו קשה לפי מ"ש הרב משנה למלך בפ"א מהל' טו"מ ה"א לדקדק מדברי הרמב"ם דדוקא בשינה תיבה ומגדל הפורחין באויר הוא דאמרי' אהל זרוק ל"ש אהל אבל במהלכין ונגרין ע"ג הארץ הוי אהל גמור וחוצץ

בפני הטומאה עי"ש א"כ לפי"ז בסופה שע"ג עגלה והעגל' מהלכת על הארץ לכ"ע תשיב אהל והו"ל להרמב"ם להשמיע לנו דין זה.

וראיתי להרב אהל יעקב בד' ב' וג' האריה להוכיח דלא כהרמ"ש ל' ו"ל וא"כ יתכן דגם הרב מוהרד"ף ס"ל פ' וק"ל ועיין עוד להרב ו"ל בשו"ת מכתם לדוד באו"ח סוס"י א' אחר שהאריה לאסור האומברלא בשבת עלה בדעתו לצדד להקל משום דהוי אה"ז דקי"ל דל"ש אהל ושוב דחה זה מדיקדוק דברי הרמב"ם עי"ש ולפי מ"ש הג' שבות יעקב דמדאו' אה"ז שמה אהל אין מקום לצדד להקל וק"ל ועיין להרבנים ארעא דרבנן אות ע"ה מקנה אברהם אות ע"ג ערוף השלחן א"ח בהשמטות לסי' קע"א ובקהלת יעקב במ"ל ח"ב סי' צ"ח ברפת מועדיה לחיים ד' ט"ו חתם סופר או"ח סי' ע"ב חיים ומלך ד' ו' ע"א: רכט אינו עובר עליו יש אומרים דאסור תורה איפא וי"א דליפא אפ"ל איסור דרבנן הרדב"ז בחדשות סי' קצ"ט כ"כ הג' חקרי לב בזכרונות שבס' ישרי לב ד' צ"ח אות קס"ט ועיניתי בשו"ת הרדב"ז ולא ראיתי שהזכיר די"א דאפ"ל איסור דרבנן ליפא אלא מ"ש שם הוא דעת הסוברים דאסור מה"ת והסוברים דאינו אלא מדרבנן וכן בדין שהרי במאי דעסיק הרדב"ז (היינו בדם שמשלחו או בישלו) ג' סברות הוא דאיפא ענוש פרת איסור תורה איסור דרבנן ואילו שרי מדרבנן לא שמענו ומסוגיית חולין ק"ט ע"ב אינו עובר עליו ומותר והאנן תנן וכו' מוכח תנן ודאי דמשמעות לשון זה מסתמא הוא דאים איסור אלא דנחלקו הפוס' אי איסורו מה"ת או מדר' עיין להרב כנה"ג יו"ד סי' ס"ו הגב"י אות ל"ד הביא דבריו הרב יד דוד שם הגב"י אות ו' ולהרב המב"ט בק"ס פ"ו דמ"א הו"ד ביד דוד סי' ס"ט הגה"ט ו"ו אות ב' ובאות כ"א בשם הרקח סי' תי"ט ועיין פסחים כ"ח ע בר"ש אומר חמץ לפני זמנו וכו' אינו עובר בלא פלום מני מתני' אי ר' שמעון דישאל נמי שרי ומוקי לה רבא בד' כ"ט ע"א כר"ש וקנסא קניס עי"ש ומוכיח מזה הרב אבגי שהם בחי' על הטור סי' תמ"ב דליפא איסור פלל כיעי"ש וא"כ מצינו אינו עובר ומותר אלא דלענ"ד אין ד"ק מובנים דהא דשרי ר"ש היינו בהנאה אבל באכילה מודה דאסור עיין תוס' כ"ח ע"ב ובר"ש ריש ד' כ"ט ובאיסור אכילה הוא דקאמר ר"ש אינו עובר ואית ביה איסורא והתוס' שם הנכרחו להוכחות דמודה ר"ש דאסור מה"ת דאי לא הנהי דמשמעות לשון זה דאיפא איסורא מיהו הנה אמינא איסורא דרבנן הוא דאיפא וק"ל ומ"מ נמצא לפעמים לשון אינו עובר עליו והפונה בו דמותר פאותה ששנינו (בסנהדרין פ' נגמר הדין) הלינו לכבודו אינו עובר עליו ובמס' שמחות פי"א אמרו אם לחפור לו קבר או פדי שביבאו קרוביו ממ"א מלינו ואין בכך פלום ע"כ הרי מבואר דמ"ש אינו עובר פלומר ומותר ועיין עיקרי הד"ט א"ח סי' י"א אות י"ג ד"ה האמנם (ובמשמעות לשון אינו לוקה).

אין לוקין עליו רשמתי לעיל אות ל"ח): רל אומנות דחייב אדם ללמד את בנו עיין להרב ישרי לב בחיו"ד במע' החי"ת ד' ט"ז ע"א מה שציינן ע"ד השמיטה שהשמיטו הפוסקים דין זה ועיין להרב הפרד"ס בס' אות היא לעולם ח"א מער' זו אות א' ה"ד במקתב לחזקיהו בח' השיטה ד' מ"א ע"ג וע' בס' הברית בח"ב מאמר י"ב פרק יו"ד מוסר השפל בנזעם שיח דברים המושכים לבו של אדם לקרבה אל המלאכה ולקיים מילי: דאבות אהוב את המלאכה ושנוא את הרבנות בא לו בארנפה בדברים היוצאים מן הלב שא נא עיניו וראה.

והבט ימין ורָאָה בִּס' לֵב הָעֵבְרִי לְרַב אֶחָד בְּדוֹרָנוּ בַח"ב ד' ע"ב ע"ב (דפוס לבוב) הָאָרִיף ג"כ בְּתוֹכָהּ מְגוּלָה עַל זֶה וְהִנְמָשֶׁה מִזֶּה וְאֵתָה תִּחְזֶה: רלא אָנְמוֹת שְׁחִיב אָדָם לִהְתַּלְמֵד לְפָרְנָס אֶת עֲצָמוֹ אִם הוּא מְדַאֲרִיתָא אוֹ מְדַרְבְּנָן עֵינָן בְּמִכְתָּב לְחִזְקִיהוּ ד' מ"א ע"ג רלב אֶסְמִכְתָּא פְתַב בְּאַרְעָא דְרַבְּנָן אוֹת ט"ן בְּשֵׁם הַרְמַב"ם בְּהַקְדָּמָה לְפִיָּה מ' דְּזִימְנִין קְאָמַר בְּש"ס קַר אֶסְמִכְתָּא וְאִין הַפְּנִיָּה דְהוּי דְרַבְּנָן אֶלָּא דְאֲרִייתָא הִיא וְעִיקַר קְרָא לְמִילְתָּא אַחֲרִיתִי וְכו' ע"כ וְעִי"ש בָּאוֹת שִׁמ"ט מ"ש בְּשֵׁם הַרְמַב"ף וְלְפִי הַנַּר' הוּא ט"ס וצ"ל הַרְמַב"ם וְעֵינָן רִיב"ה בַּא"ח סוֹס"י ר"ט שִׁכ' דְּבִרְכַת מ"ג דָּאו' הִיא דְמִסְמִיךְ לָהּ אֶקְרָא וְכו' מְרַן בְּב"י דְאִין הִלְשׁוֹן מְכַוֵּן דְהוּ"ל לְמִימַר דְמַפִּיק לָהּ מִקְרָא וְהַרְב"ח נִדְחַק דִּס' דָּאו' קְאָמַר עִי"ש אֶכּוֹן הַרְבּ הַפְּרִישָׁה כ' דְמִדָּאו' הִיא מִקְרָא אַחֲרִינָא אוֹ מֵהַלְלַמ"נַר וְהִיא קְרָא אֶסְמִכְתָּא הוּא עִי"ש וְיֵשׁ סַעַד לַד"ק מְדַבְּרִי הַרְמַב"ם הַנַּל וְהַרְבּ פְּתַח הַדְּבִיר בַח"ב ד' ב' ע"ד לָא זָכַר שׁוֹר דְבָרֵי הַרְבָּנִים אַרְעָא דְרַבְּנָן שָׁם וּבָאוֹת ע"ח וּבְיַד מְלָאכִי אוֹת מִתּוּ"ק וְיַעִיר אֲזַן מַע' הַקּוּ"ף אוֹת ה' שו"ר דַּמ"ש הַרְבּ אַרְעָא דְרַבְּנָן בָּאוֹת שִׁמ"ט בְּשֵׁם הַרְמַב"ן הוּא מ"ש בְּהַשְׁגוּתוֹ לִס"ה כַּמ"ש בְּשֵׁמוֹ בְּהַקְדָּמַת סְפָרוֹ אַרְעָא דְרַבְּנָן הַנַּל: רלג אֶלִּיו הוּא מְוַרְגָּשׁ יוֹתֵר וְהוּא בְּיַחְוֵד טְפִי מִתִּיבַת לוֹ הַר"ן הוּבָא בְּגִלְיוֹן רִש"י ר"ס וְיִקְרָא כ"כ בִּס' יִשְׁמַח חַיִּים ד' ג' אוֹת ס' נ"ב דְבָרֵי הַר"ן הוּבָאוּ בְּהַרְחֵב"ה בְּשׁוֹ"ת הַרְבּ מוֹהַר"ם אֶלְאָשְׁקַר ס' צ"ג אֵהִיא דְאֲמַרִּינָן בְּרִישׁ יוֹמָא קוֹל לוֹ קוֹל אֶלִּיו וְהַסְבִּיר דְדַרְשַׁת רז"ל נוֹסֵד עַל עֲנֻמָּה דְקָדוּקַת הִלְשׁוֹן עִי"ש: רלד אִין אָדָם מִתְחַיִּיב בְּדָבָר שְׂאִינוֹ קָצוּב בְּדִין זֶה רִשְׁמִתִּי לְקַמֵּן בְּמַעֲרַכַת הַדְּלָ"ת עִי"ש.

רלה אִין אִם מִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן זֶה הוּא בְּדוּקָא דְלִיכָא פְּלָל אוֹ עַל הַרְוּב עֵינָן מַה שְׁרִשְׁמִתִּי לְעֵיל אוֹת ע"ז וְעֵינָן לוֹטוֹ אוֹת רִס"ב וּבָאוֹת שִׁאח"ז. רלו אִין אֵשֶׁה מִתְעַבְרַת וְחִזְרַת וּמִתְעַבְרַת אִם הוּא עַל הַרְוּב אוֹ דְלִיכָא פְּלָל עֵינָן לְמָרְן חִיד"א בְּבִרְכֵי יוֹסֵף אַה"ע ס' ד' אוֹת ח' וּבְמַה שְׁרִשְׁמִתִּי בְּסִמוּךְ וְהַרְבּ מְקַנָּה אַבְרָהָם בָּאוֹת כ"ה פְּתַב בְּשֵׁם תּוֹסְפִי הָרָא"ש לִיבְמוֹת ח' ע"א דְדוּקָא בֵּן קִיָּמָא וּמִיָּהוּ בַּפ' הַמְּפָלֵת מִשְׁמַע אֶפְּלוֹ נָפַל ע"כ וְלֹא זָכַר שׁוֹר אֶת יוֹסֵף צְדִיקָא מַה שְׁהָאָרִיף בְּבִרְכֵי יוֹסֵף שָׁם עִי"ש וְעֵינָן יַד מְלָאכִי בְּכִלְיֵי הַדִּינִים אוֹת קכ"ד יַעִיר אֲזַן אוֹת צ"ה: רלז אָמַר מַר הַדְּבָר פְּשׁוּט מְאֹד דְכָשְׂאוּמַר בֵּן בְּש"ס אִינוֹ ר"ל דְמַר הוּא שֵׁם אֲמוּרָא אֶלָּא בֵּן אַרְחוֹת סוּגִיַת הַש"ס כִּי בְּעֵי לְמִישְׁקֵל וּלְמִיטְרֵי בְּמֵאֵי דְאִיִּתִּי מַעֲיַקְרָא תַּפְּס בְּהֵאִי לִישְׁנָא דְאָמַר מַר וְלֹא יַעֲלָה עַל לֵב תְּלַמִּיד קֶטָן לְפָרֵשׁ דְמַר הוּא שֵׁם אֲמוּרָא וְחִלְיָה לְחֻשׁוֹב עַל הַגָּאוֹן הַמְּנַבְּהֵק בְּאֵר שְׁבַע שְׁיִטְעָה בְּדָבָר פְּשׁוּט וּמ"ש הַגָּאוֹן מוֹהַר"ץ הִירֵשׁ חֵיוֹת בַּח' לְיוֹמָא ד' כ"ה דְטַעוֹת נִזְרַק מִפִּי הַרְבּ ב"ש שִׁכ' דְמַצִּינוֹ בִּירוּשְׁלַיִם חוֹלְקִים עַל מַר וּלְדַעֲתוֹ מַר הוּא שׁוּם אֲמוּרָא אֶבְל בְּכָל הַש"ס אָמַר מַר הִיָּינוּ אֲמוֹר לְעֵיל וְהוּא עֲצָמוֹ בְּפִיִּסְקָא ב' כ' דָּגַם עַל מְשָׁנָה נוֹפֵל אָמַר מַר וצ"ע עכ"ל מוֹהַר"ץ אַנ"ל אוֹמַר אֲנִי בְּמִטּוֹתֵיהָ דְמַר לֹא תִיָּתְלוּ בִּס' בַּה"ג ב"ש ז"ל וְהַדְּבָר פְּשׁוּט דְלִישְׁנָא קִטְיַעָא הוּא וּכְאִילוֹ אָמַר דְבִירוּשְׁלַיִם חוֹלְקִים עַל הָא דְאָמַר מַר וְהִיָּינוּ לִישְׁנָא דְש"ס הֵתָם וְהָאָמַר מַר אִין יִשְׁיבָה בְּעִזְרָה וְכו' וק"ל וּמ"ש דָּגַם עַל מְשָׁנָה נוֹפֵל אָמַר מַר עֵינָן בַּמ"ש לְעֵיל אוֹת רכ"ה וק"ל: רלח אוֹמַר מוֹתֵר נְחָלְקוּ אַבְיֵי וְרָבָא מְכוּת ד' ז' לְעַנְיָן גְּלוּת לְרָבָא קְרוּב לְמִזִּיד וְלְאַבְיֵי קְרוּב לְאַנוּס וְהַתּוֹס' בַּמַּס' שְׁבַת ד' ס"ח ד"ה אֶבְל פְּתַבוּ הַסְּבָרוֹת מוֹחְלָפוֹת וּפְשׁוּט דְהוּא ט"ס וּכְבָר הוּגָה בְּש"ס חֲדָשִׁים בְּמִקּוּם רָבָא אַבְיֵי וּבְמִקּוּם אַבְיֵי רָבָא כַּמ"ש הַרוּאָה וְהַרְבּ מִטָּה אַהֲרֹן ד' ל"ג ע"ד לָא נְחִית לּוֹמַר דַּט"ס הוּא וְכו' דְדַבְּרֵי

התוס' יושבים בסת"ר המדרגה ממ"ש התוס' בשאר דוכתי עי"ש ובמטו מניה הדבר
פשוט פאמור ועיין לקרב קהלת יעקב בקונטרס מענה לשון אות ע"ב ד' ה' ע"ב (מ"ד
אשכנז) ודוק וקרב צפיהת בדבש ד' קס"ח ע"א שקו"ט בענין זה הביא דברי התוס'
בשלישה מקומות הנ"ל שבת מכות סנהדרין ותימה שלא נרש בסיטרה ד"ק ועיין בשו"ת
עמודי אש לידידי הגאון מוהרי"א יצ"ו בד' ל"ב ע"ד רלט אומר מותר אי תשיב שוגג
לענין איסורין מידי עוברי בענין זה במלתייהו דרבנן קדישי קזי הנית אמבוקא דרבנן
סברי מרנן דלענין איסורין נקיטי דאו"מ תשיב שוגג עיין להרט"ז יו"ד סי' צ"ט סק"ט
והרפ"ח שם סקי"ב מדברי תוס' בכורות כ"ג ד"ה סברי וכ"כ הרב צ"ץ סי' מ' ועיין
לקרבנים מ"א סי' ק"ד סק"ו ומוהר"ש זלמן בש"ע ש"ל שם ס"ד חיי אדם כלל כ"ה אות
י"א ובהל' שבת כלל ט' אות י"א וכן נקיט בפשיטות הרב נו"ב בח"א א"ח רס"י ל"ה
ובח"ב אה"ע סי' ח"י ד"ה ומעתה וכן נר' דעת הרב ארעא דרבנן במערכה זו אות י"ז
ד"ה ויש וכן דעת הרב חתם סופר יו"ד סי' פ"ח וכן דעת הרב מוהרמ"ן בדרשותו על
רבו בס' בן פדה צור עי"ש בד' קמ"ד גם הרב ערף השלחן א"א סי' שי"ח אות ג' האריף
בזה ודעתו דתשיב שוגג עי"ש גם הרב מטה אהרן בסי' י"ד האריף בזה וכן בחתימת
דבריו דאפילו בשאר איסורים שאינם מענייני שבת אמרי' דאו"מ שוגג הוא וכמ"ש הא"ז
ותה"ד סי' רט"ז ומוהראנ"ח ומוהר"ש הלוי והט"ז וכמ"ש גם הרמב"ם בהל' א"מ וכו'
עי"ש וכ"כ הבי"מ הובא בפ"ת אה"ע סי' קע"ח סק"ח ובשו"ת זכרון צבי מנחם סי' א'
ד' ב' ע"ד ושם סי' ח' ד' ח' ע"ד כ' דפסקו כל האחרונים דאו"מ שוגג הוא והרפ"ג יו"ד
סו' צ"ט בשפתי דעת אות י"ב בד"ה ואם ביטל במזיד פתב פבר הכריע הט"ז בסק"ט
וכו' עיין שם וכן דעת הרב חו"ד סי' צ"ט סק"ו ה"ד הרב פתח הדביר בח"א ד' ק' ע"א
ולזה נראה מספיק הולך הרב כעל שו"ת שואל ומשיב בהסקמתו לס' אור זרוע הנד"מ
בזיטאמיר עי"ש בסוף ההסקמה (אחר זמ"ר ראיתי מ"ש בשו"מ מהדורא ב' ח"א סי' צ"ג
בזה עי"ש) ובפתח הדביר שם כ' בשם הרב שרשי הים דמבואר בש"ס ורמב"ם דאו"מ
אנוס הוא הרי לפניך שרים רבים ונכבדים דקנימי בשיטה זו דאו"מ לא תשיב מזיד אלא
אנוס או שוגג למר פדאית ליה ולמר פדאית ליה ואולם ראיתי לקרב מוהרי"מ בס' אהל
יעקב ד' ד"ן ע"א הביא דברי הרט"ז והרפ"ח הנ"ל וכו' דצ"ע על דברי התוס' דזו פלוגתא
דאביי ורבא ורבא או"מ קרוב למזיד והלכתא פרכא כמ"ש הר"מ הל' רוצח פ"ד והל'
תרומה פ"ה ה"ח ושוב הביא דברי תוס' בשבת ד' ע"ב ד"ה באומר וסנהדרין ס"ב ד"ה
ורבא שכתבו לחלק דשאני גלות דטובא בשגגה כתיבי וסיים דמשום הכי מספקא לן
לתוספות בכורות הנ"ל וכו' דדבריהם בלשון שפא וקרב"ם.

חלוק עליהם וקי"ל פקרב"ם אלו תוכן דבריו קדושים ולא ראה הרב ז"ל פולהו רבנן
קדישי הנז"ל דנקטי פסברת הפוס' ז"ל ומה שהחליט לומר דקרב"ם חולק על התוס'
ז"ל הנה ודאי אין פוננתו על דברי הרמב"ם דהל' רוצח הנ"ל דהא פשיטא דעפ"י דברי
התוס' סנהדרין ושבת הנ"ל דשאני גלות וכו' אין מדברי הרמב"ם סתירה לד' התוס' אלא
ודאי פוננתו ע"ד הרמב"ם דהל' תרומות פ"ה הנ"ל וכן מצאתי לקרב ז"ל בתשו' בס'
באר המים סי' ד"ן שגילה דעתו דמה שהחליט דקרב"ם ונתוס' חולקים הוא מדברי
הרמב"ם דהל' תרומות כיעי"ש בד' ל"ד ע"א ונהנה אמת דכן הק' ג"כ הר' מש"ל סו"פ
ט"ו מהל' מ"א ונעלם מעיני קדשו וכן נעלם מהרב חת"ס יו"ד סי' פ"ח הנ"ל מ"מ שערי

תשובה לא ננעלו וכבר תרי"ץ יתי"ב הרב מוהרמ"ן בס' בן פדה צור שם ולדבריו פיון הרב חת"ס הג"ל כיעי"ש וְלֹא פְּלִיגֵי הַתּוֹס' וְהַרְמַב"ם וּמִמִּילָא נִקְטִינָן פְּדַכְתְּבוּ הַתּוֹס' וְכַאֲשֶׁר נִקְטוּ בְּפְשִׁיטוֹת פֶּל הַרְבָּנִים הַנּוֹז"ל גַּם בְּחוֹד שְׁהֵבִיא פֶה"ד שָׁם מְיִישָׁב דְּלֹא לִקְסָתְרוּ דְּבָרֵי הַתּוֹס' וְהַרְמַב"ם כִּיעִי"ש וּמ"ש הַתּוֹס' בְּלִשׁוֹן שְׁמָא עֵינָן מ"ש בַּעַה"ש שָׁם וְעִיּוֹן בַּפ"מ בַּא"ח סִי ק"ד בְּאַשְׁל סִי"ו שְׁכ' דְּלִדְיָנָא צ"ע וְזֶה נִרְאֶה הַיְפָף מִמ"ש בְּשִׁפְתֵי דַעַת הַג"ל וְצָרִיף לְעֵינָן בְּסִפְר דְּבֵי רַב הַמְצַוִּינִים בַּס' רַב יַד דְּוֹד לִי"ד ד' קט"ו ע"א וְמָה שְׁצִינָן שָׁם לְעֵינָן כְּנֵה"ג אַה"ע סִי כ"ד וְכֵן צִינָן בְּבִן פְּדָה צוֹר שָׁם הִנֵּה בְּכֵנָה"ג אֲשֶׁר לִפְנֵי (וְהוּא דְּפּוֹס חֲדָשׁ) בְּיִקְשִׁתִּיהוּ וְלֹא מְצִאתִיהוּ וְע"ע לְהַרְב צִפְיַחַת בְּדָבָשׁ ד' קס"ח ע"א וְלְהַרְב מוהר"ש זְלָמָן בַּש"ע שְׁלוֹ סִי רַנ"ג אוֹת י"ב וּי"ל שׁו"ת מְעִיל צְדָקָה סִי ס"א שְׁהֵבִיא הַרְב פ"ת אַה"ע סִי קט"ו סִי"א וְאַיִנוּ מְצוּי אֲצִלֵי וְעֵינָן שׁו"ת בֵּית שְׁמוּאֵל אַחֲרוֹן בִּי"ד סִי י"א ד"ה וְהִנֵּה דְּבָרֵי וִידִי"ן רַא"ג הַרְב הַמְגִיָּה לַס' יְמֵי שְׁלֹמֹה נִר"ו בַּפִּט"ו מֵהַל' מ"א הַכ"ה נְמִשָּׁף אַחַר מ"ש הַמִּל"מ דַּעַת הַרְמַב"ם דְּאוֹמֵר מְוָתֵר חֲשִׁיב פְּמַזִּיד לְעֵנָן אִיסוּרֵי וְכִבֵּר פְּתַבְתִּי דְּאִינוּ פְּשׁוּט לֹמֵר כֵּן וְעֵינָן חֲנוּת דַּעַת סִי צ"ט סִי"ו וְעֵינָן בְּשׁו"ת שְׁעַר אֲשֶׁר חִי"ד סִי ט"ז טו"ב ח"י וּבַס' זְכָרוֹן צְבִי מְנַחֵם סִי ב' הַשִּׁיג רַב אֶחָד עַמ"ש הַמְחַבֵּר בַּסִּי א' דְּאוֹ"מ שׁוֹגֵג וְכ' ע"ד אֵין בְּזֶה פְּדֵי לְהַתִּיר אַחֲרֵי שְׁפָל הָאֲחֲרוּנִים חוֹלְקִים עַל הַט"ז פִּידוּעַ ע"כ וְעֵינָן בְּשׁו"ת פְּתַב סוֹפֵר יו"ד סִי ס"ב וְעֵינָן חַת"ס או"ח סִי קִי ט טִית ד"ה אָף אֵי גַם וְכו' לְעֵנָן אֲנֹמֵר מְוָתֵר בְּעַסְק מְכִירַת חֲמִץ וְהֵבֵאתִיו בְּקוֹנְטְרַס אֲסִיפַת דִּינִים מְעַרְכַת חֲמִץ וּמְצָה סִי ח' אוֹת כ"ד וְעֵי"ש בְּאוֹת זִי"ן וּי"ל לְעַת הַפְּנָאֵי בַּמ"ש דִּידֵי הַגְּאוֹן מַנִּי יצ"ו בַּס' מְנַחַת מִנְשָׁה הַנִּז"מ בְּשׁו"ת יו"ד סִי כ"א: רַמ אוֹמֵר מְוָתֵר דַּחֲשִׁיב שׁוֹגֵג מְבֹנָאָר בְּדְבָרֵי הַרְפ"ח יו"ד סִי צ"ט סִי"ב דְּאַפִּי בְּדְבָר דַּכ"ע יְדַעֵי לִיהּ וְלֹא טְעוּ אַמְרֵי דְּאוֹ"מ הֵנִי שׁוֹגֵג וְעֵינָן לְהַרְב פְּתַח הַדְּבִיר ח"א ד' צ"ט ע"ד שְׁיִיחַס לְזֶה דַּעַת הַרְבָּנִים מִשְׁל"מ בְּהַלְכוֹת מ"א סו"פ ט"ו וּמַג"א סִי ק"ד עִי"ש וְתַמִּיָּה לִי עֲלִיהּ דְּרַב מִטָּה אֶהְרֹן ד' ל"ב ע"ב וְג' שְׁכ' לְדַעַת הַרְשָׁב"א בְּהַיְפָף מְזֶה וְלֹא זָכַר מְדְבָרֵי הַרְפ"ח כִּיעִי"ש וּי"ל שׁו"ת מַעִי"צ שְׁרַשְׁמְתִי בְּאוֹת רַל"ט: רַמָּא אֵין מִיְתָה בְּלֹא חֲטָא הֵכִי אַמֵּר ר' אַמֵּי בְּשִׁבְת ד' ה"ן ע"א וְאַתְוֹתָב וְעֵינָן לְהַרְב דְּרַכֵּי שְׁלוֹם ד' א' וּמ"ש ע"ד הַרְב מְשָׁק בִּיתִי בַּמַּע' הִי"ד אוֹת רַכ"ח וּמַש"ש הַרְב הַמְגִיָּה בְּשֵׁם הַרְב מוהר"י"ץ דְּלֹא אַמֵּר ר"א אֶלָּא בְּמִיתָה שְׁלֹא בְּזַמְנָה כ"כ הַרְב מוהר"י"ט בַּפ' חֲקַת וְעֵינָן מֵה שְׁהַק' עֲלִיו הַרְב מְשַׁנַת ר"א בַּח"ב בְּדָרוֹ ד' ט"ו ע"ג וְמָה שְׁיִישָׁב לְזֶה הַרְב יִשְׁמַח לֵב בְּדָרוֹ ד' א' ע"ד: רַמַּב אֵין הַקַּב"ה מְבִיא תְּקֵלָה ע"י הַצְּדִיקִים יְדוּעַ מ"ש הַתּוֹס' בְּכַמָּה דְּוֹכְתֵי דְּדוֹקָא בְּמִידֵי דְּאַכִּילָה וְלֹא בְּשָׂאָר אִיסוּרֵי וְעֵינָן הַגְּהוֹת מְרַדְכֵי סוֹפ"ק דְּעִירוּבֵין שְׁכ' לְעֵנָן אִיסוּר שְׁבַת וְכַלְאֵי בְּהֵמָה דְּאֵין הַקַּב"ה מַב"ת וְכו' וְעֵינָן יַד מְלָאָכֵי בְּכִלְלֵי דִּינִים אוֹת קַל"ז בְּשֵׁם הַרְ"ן בַּח' לְחֻלּוּי וְהַרְב מְזַל שְׁעָה בַּהַל' מַעַהק"ו פִּי"ד הַק' ע"ד הַתּוֹס' מְנַדְרִים ד' יו"ד ע"א חֲסִידִים הֵרָאשׁוּנִים וְכו' לְפִי שְׁאֵין מְבִיא תְּקֵלָה וְכו' דַּש"מ דְּגַם בְּשָׂאָר אִיסוּרֵי אַמְרֵי הֵכִי וְכֵן הַק' מְרֹן חִיד"א בַּס' רַאשׁ דְּוֹד ה"ד הַרְב דְּרַכֵּי שְׁלוֹם ב' וּמַש"ש לִיְיָשָׁב לְעַנ"ד אִינוּ נְכוֹן כַּמ"ש הַרוֹאֶה אוּלָם עֵינָן לְהַרְבָּנִים נְחַמֵּד לְמַרְאֵה ח"א ד' מ"ה ע"א וּפְתַח הַדְּבִיר ח"א ס"ח ע"א מ"ש לִיְיָשָׁב בְּזֶה וּמַש"ש בְּשֵׁם מְרֹן חִיד"א בַּפ"ע לְחַלְק בֵּין דוֹרוֹת הֵרָאשׁוּנִים וְכו' עֵינָן לְהַר' תַּה"ד סו' רַמ"ג וְעֵינָן מוהר"ק"ש יו"ד סִי א' בְּטַעַם הַחִילּוּק שְׁבִין אַכִּילָה לְדְבָר אַחַר: רַמַּג אֵין הַקַּב"ה מַב"ת וְכו' בְּמִידֵי דְּאַכִּילָה גּוֹפֵא חִילְקוּ הַתּוֹס' בֵּין אַכִּילַת אִיסוּר

ממש לאכילת היטר בזמן איסור כיוה"כ וכיוצא וקרב אגדת אליהו מדמי אכילת פירות שאינם מתוקנים לאכילת היטר בזמן איסור והם דברים תמוהים וכבר עמדו עד"ק הרבנים בן פדה צור ד' ד' ע"ב ונח"ל ח"א ד' מ"ד ע"א ועי"ש לענין גזל אי תשוב אכילת היטר בזמן איסור וכן לענין אם אפשר לעשות מעשה על סמך דאין הקב"ה מב"ת וכו' עי"ש בשם הרב ארעא דישראל והוא ז"ל השיב ע"ד דברים נכונים ועיין להרב תה"ד סי' רמ"ג ודו"ק: רמד אין מלמדין תורה לתלמיד שאינו הגון עיין מח' ב"ש וב"ה באבות דר"ן סופ"ב וקרב אבות הראש פתב בשם מרן חיד"א בפתח עינים דסברי ב"ה דינש ללמד לכל אדם והתורה מגנא ומצלא ויחזור למוטב ואין לדקדק בדבר עי"ש בד' ח"ק ע"ד נר' מד"ק דסברי ב"ה דמלמדין גם לשאינו הגון על סמך פי תורה מגנא שאו"ר שבו מחזירו למוטב וזה היפך מ"ש בפ"ע בשם הרשב"ץ וה"ד באבות הראש קל"ב ע"א שכ' ובה"א מלמדין לכל אדם ומ"ש השונה לתלמיד שאינו הגון הוא בתלמיד שמעשיו מקולקלים וסנו שונמניה אבל סתם בני אדם א"צ לבדוק אחריהם ע"כ וקצ"ת על הרב אבות הראש שהביא ד"ק שמים זו ולא יעיר דנראין פסותרים ועוד קשה דברכ"י א"ח סי' קנ"ו אות ג' העמד מתמיה ע"ד הרפ"ח דנר' דס"ל דגם בידוע דאין תוכו פברו נכנס לבהמ"ד דהוא היפך הר"מ והטור עי"ש וש"מ י"ל דהיא דפ"ב דאדר"ן לא מיירי במי שמעשיו מקולקלים בעבירה רק שהיא גאה והגם פי הוא איסור חמור מ"מ אינו בסוג מעשיו מקולקלי ודוחק וס' פ"ע א"מ אצלי לראות ד"ק והן עתה נדפס ספר ברפת מועדיה לחיים ועי"ש בד' ל"ב ע"ד ובד' ל"ג ע"א ודו"ק: רמה אונס דשותה בעציצו אם יכול לאונסה עליו בנדר עיין במה שרשמתי לקמן במערכת הנו"ן אות ל"ד: רמו ארץ ישראל בקונטרס אסיפת דינים מערכת ארץ ישראל רשמתי אינה עניינים השייכים לארץ ישראל ומה שכתבתי שם באות ב' כמסתפק אם מה שאסור לצאת מא"י לחו"ל הוא מדאורייתא עתה נלע"ד דמדברי הסמ"ג בלאונון סי' זכ"ר וכן בהגמ"י פ"ה מהל' מלכים שכתבו בשם ר"א ממי"ץ דמה שאסרה תורה לשובלמצרים אינו אלא בדרך הזה פלומר מארץ ישראל למצרים אבל משאר ארצות מותר עכ"ל מתבאר דרק למצרים הוא דאסרה תורה לצאת מארץ ישראל אבל לצאת מארץ ישראל לשאר ארצות חו"ל מדאורייתא שרי ואין לומר דאף דגם לשאר ארצות חו"ל אסור היינו לגור שם אבל לסחורה שרי אבל למצרים גם לסחורה אסור דהא מפונש בסופרי דלסחורה גם לארץ מצרים שרי וכמ"ש בסמ"ג שם וכ"כ הריטב"א ליומא על ד' ל"ח ע"א וכן פסק הרמב"ם בפ"ה מהל' מלכים עי"ש אלא ודאי מדאורייתא שרי לצאת מארץ ישראל לשאר ארצות חוצה לארץ לגור שם חוץ למצרים ובגוף ישיבה בארץ ישראל בזמן הזה פתב הרב מעשה אברהם בחיו"ד סי' מ"ג ד"ה ובהיותי דמדברי הרב המבי"ט בח"א סי' לק"ט מתבאר דס"ל דהוא מדאורייתא וכדעת הרמב"ן בהשגותיו לספר המצות למצות ששכח סי' ד' ובפ"י על התורה בפרשת מסעי והרשב"ץ בזהר הרקיע סי' רכ"ו והרשב"ש בנו סי' א' וקרב ספר התרדים סי' ט"ו אף מדהשמיט זה הרמב"ם נראה דס"ל דהיא מדרבנן כמ"ש הרשב"ש וכן פתב הרב מוהרר"ן נחמ"אס כמ"ש בכנסת הגדולה יו"ד סי' רל"ט הגהות הטור אות ל"ג: רמז אסמכתא לא קניא פתב הרב ב"ח ח"מ סי' ר"ז סי"א לחד שינויא לדעת ריב"ה דכל ענייני אס' אינו אלא מדר' דמדאו' אס' קניא עי"ש וה"ד הרב ארעא דרבנן אות ע"א וכו' שכ"כ רש"י שבועות מ"ז ע"א עי"ש ולפי שיטתו בכונת דברי

רש"י ו"ל אַפְשָׁר לְהִבִּיא עוֹד רִש"י שְׁבוּעוֹת ד' ל' ע"א גְּבִי מ"ש בְּש"ס מְשַׁח בְּקִנְיָא
 מְדָאוּ מִיְחָזָא חֲזִי וּרְבָנָן הוּא דְּפִסְלוּהוּ עִי"ש אֶלָּא דְּלַעֲנָ"ד אַחֲרֵי הַמְּחִי"ר הָא לֹא שְׁמִיָּה
 מְתִיבָא כְּלָל דְּאִין פְּנִינָת רִש"י ו"ל לֹמַר בְּדִרְךָ כְּלָל דְּכָל עֲנִינֵי אִס' הָוּוּ מִדְּר' כַּמ"ש הֶרֶב"ח
 אֶלָּא פְּנִינָתוֹ לֹמַר דְּמְשַׁח מְדָאוּ לֹא חֲשִׁיב אִס' וּרְבָנָן הוּא דְּאָמַר דְּהָנִי אִס' וְעֵינָן סְנֵהֲדָרִין
 כ"ד ע"ב וְאַף לְמ"ד דְּפִסְלוּ מְשַׁח מְשׁוּם אֶסְמִכְתָּא הוּא אִינוּ אֶלָּא מִדְּר' מְשׁוּם דְּמְדָאוּ
 לֹא הָנִי בַּכָּה"ג אֶסְמִכְתָּא פְּדָאֵר רַב שֵׁשֶׁת שָׁם וּק"ל וּבְעֵינָר סְבָרַת הֶרֶב"ח אֲנִי תְּמִיָּה
 מְהָא דְּנִחְלָקוּ הֶרֶאשׁוּנִים ו"ל אִי שְׁיָיָד דִּין אִס' בְּמִילֵי דְּמַצְנָה פְּהִקְדַּשׁ וְצָדֵקָה וְיֵשׁ מֵהֶם
 שְׁפִסְקוּ דְּגַם בְּמִילֵי דְּמַצְנָה אֲמָרִי אִס' לֹא קִנְיָא וְאִי מְדָאוּ בְּעֵלְמָא אֶסְמִכְתָּא קִנְיָא הַדְּבָר
 תְּמִיָּה לְהַקְל בְּהִקְדַּשׁ וְצָדֵקָה עַפ"י מֵאִי דְּאָמַר רְבָנָן אִס' לֹא קִנְיָא גַם הַסּוֹבְרִים דְּאִין דִּין
 אִס' בְּהִקְדַּשׁ וְצָדֵקָה אָמַר רְבָנָן בְּטַעֲמָא דְּבִפְיָה זֹו צָדֵקָה וְאֲמִירָה לְגְבוּהָ כַּמֶּס"ל כַּמ"ש
 בִּי"ד ס' חֲר"ן וְהִנֵּה לְהֶם לֹמַר דְּמִשׁוּ"ה אִס' קִנְיָא בְּהִקְדַּשׁ דְּמוֹקְמִינָן אֲדִינֵיהָ דְּאֲרִינְיָתָא
 בְּמִדְּיָה דְּמַצְנָה וְכִי תִקּוּן רְבָנָן אִס' ל"ק בְּעֵלְמָא הוּא דְּתִקּוּן וְלֹא בָּאוּ לְהַקְל אֲדִין תּוֹרָה
 דְּכִינּוּן דְּלֹא אֲשַׁכְּחוּ בְּהִדְיָא בְּש"ס דְּדִינֵי אִס' אִימְתָּהוּ גַם לְעֲנִינֵי הִקְדַּשׁ וְצָדֵקָה מְסִתְמָא יֵשׁ
 לָנוּ לֹמַר דְּדוֹקָא בְּדָבָר הֶרְשׁוּת תִּקּוּן וְלֹא לְהַקְל אֲדִין תּוֹרָה אֶלָּא וְדֵאִי מְשַׁמַּע דַּס"ל לְכָל
 הֶרֶאשׁוּנִים ו"ל דְּמְדָאוּ הוּא דַּאִס' ל"ק וְצ"ע וְלִפִּי הַנֵּר' לֹא רָאָה הֶרֶב אֲרַעָא דְּרְבָנָן דְּהֶרֶב
 שְׁ"ף שָׁם ס"ק ח"י כ' ע"ד הֶרֶב"ח שְׁדָבְרֵי תְּמִוּהִים וְדָחָה רְאִינָתוֹ דְּשָׁנֵי עָרֵב וְכו' עִי"ש
 שְׁנָרְאָה דְּאִין פְּנִינָתוֹ לְדַחֲוֹת רְאִינָת הֶרֶב"ח וְלַהוֹרוֹת לוֹ בְּעֵינָר סְבָרַתוֹ אֶלָּא פְּנִינָתוֹ לְדַחֲוֹת
 דְּבָרֵי לְגַמְרֵי וְהִנֵּה לְהֶרֶב אֲרַעָא דְּרְבָנָן לְתַמּוּהָ ע"ד מַמ"ש רִש"י שְׁבוּעוֹת הַנֵּ"ל לְפּוּם
 שְׁיִטְתִּיָּה וּק"ל וְאִח"ז רְאִינָתִי לְהַג' יְדוּת נְדָרִים בְּיַד שְׁאוּל ס' חֲר"ן אוֹת ז' שְׁהִבִּיא סְבָרַת
 הֶרֶב"ח הַנֵּ"ל וְהִבִּיא בְּיַדוֹ שְׁכ"כ הַמְּרָדְכִי פָּרַק שׁוּר שְׁנַגְח בְּשֵׁם ר' נְתַנְאֵל עִי"ש מַה
 שְׁפִילְפֵּל בְּזָה אַחַר שְׁפִתְבְּתִי כָּל הַנֵּ"ל רְאִינָתִי דְּבָרֵי שְׁבַס' קַהֲלַת יַעֲקֹב בְּתוֹסְפֵת דְּרְבָנָן
 אוֹת כ"ב שְׁהַק' ע"ד הֶרֶב"ח מְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּבִנְדָר מְהֵנִי אִס' וְהִבִּיא רְאִיָּה מֵאִם יְהִיָּה
 אֱלֹהִים עַמְדִי וְלַהֲרַב"ח אִין רְאִיָּה דְּהָא מְדָאוּ אִס' קִנְיָא עִי"ש אֶלָּא דְּתַמְיָה לִי דְּאַחַר שְׁנָרְאָה
 דְּבָרֵי הַמְּרָדְכִי בְּפָרַק שׁוּר שְׁנַגְח אִיף לֹא רָאָה סִיּוּם הַלְשׁוֹן שְׁכ' בְּשֵׁם רַבִּינוּ נְתַנְאֵל
 כְּהֶרֶב"ח וּבְסִיגְוֹן רְאִינָת הֶרֶב קַהֲלַת יַעֲקֹב יֵשׁ לְהִבִּיא רְאִיָּה גַם מְדָבְרֵי הֶרֶא"ש בְּתִשׁוּ'
 ה"ד מְרָן הַבֵּי בְּסִי' ר"ז ס' סוד"ה וְאַפְתִּי אִיכָּא וְכו' שְׁכ' וְנ"ל וְכִי מְתָנָה שְׁנַתָּן מִש"ר
 לְרַאוּבְנֵי אֶסְמִכְתָּא הִיָּתָה עִי"ש מוֹכַח דַּס"ל דַּאִס' לֹא קִנְיָא הוּא מַה"ת וְיֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל
 הֶרֶב"ח שְׁיִיחָס לְרִיב"ה הִיָּפָה מַה שְׁנָרְאָה מְדָבְרֵי הֶרֶא"ש וּבְסָפֵר זְכָרְנוּ לְחִיּוּם ח"ב בְּד'
 ע"ו ע"ב צִינָן גְּזַע יֵשִׁי אוֹת קַצ"ב וַאֲמ"מ אֶצְלֵי לְרִאוּת אִם הִבִּיא ס' רַבִּינוּ נְתַנְאֵל הַנֵּ"ל
 וְעֵינָן שׁו"ת שׁו"מ מְהֵדוּ' ג' ח"א ס' מ"ט לְחַלְקָא בֵּין מְכַר לְמַתָּנָה דְּבְמַתָּנָה וְדֵאִי לֹא קִנְיָה
 מַה"ת וּבְחַתָּם סוֹפֵר ח"מ ס"י ס"ו פְּתַב דְּמַחְלֻקְתָּ הַרְמַב"ם וְהֶרֶאָב"ד אִי אִיכָּא דִין
 אֶסְמִכְתָּא בְּנִכְרֵי תְּלִי בְּאִם אֶסְמִכְתָּא דְּלֹא קִנְיָה הוּא מְדָאוּ אוּ מְדָרְבָנָן וּשְׁקו"ט בְּזָה וְהו"ד
 בְּקִיצוֹר בַּפ"ת ח"מ ס' ר"ז ס"ק ט"ו: רַמַּח אֶסְמִכְתָּא אִי אִיכָּא דִינֵי אִס' בְּמִדְּיָה דְּמַצְנָה
 צָדֵקָה וְהִקְדַּשׁ שְׁנַחְלָקוּ הֶרֶאשׁוּנִים כַּמ"ש בִּי"ד ס' חֲר"ן עֵינָן בְּעֵינָן זָה שְׁקו"ט בְּאֲנֹרְךָ
 לְהֶרֶבְנִים חַתָּם סוֹפֵר יו"ד ס' רַמ"ב שְׁנִנּוֹת יָמִין ח"א ד' פ"ט וְהִלָּאָה.

מְקַנָּה אֲבָרְהָם ד' ז' ע"א שׁוֹאֵל וּמְשִׁיב בַּח"א ס' ע"ב וּבִישְׁרֵי לֵב ד' מ"ח ע"א צִינָן עֵינֵי
 דְּוֹד ד' מ"ג וְעֵינָן בַּח"מ ס' ר"ז ס"י ט' וּבְמַה שְׁצִינָן הֶרֶב פ"ת בְּסִי' חֲר"ן סְקִי"ב עֵתָה נְדַפְס
 ס' פֶּרֶת יוֹסֵף לְהַג' מְסִלְאָנִים וְרִאִינָתִי בְּסִי' י"ד בְּד"ה עַת"ה וְכו' שְׁכ' בְּפִשְׁטוֹת דְּבְהִקְדַּשׁ

אין דין אסמכתא והאמת שכן הוא בח"מ ויו"ד הנ"ל ומ"מ לפי מה שרשמתי שמתלקותן של ראשונים הוא יש ליישב תמיהתו שם והיינו פדי ליישב לדעת הסוברים דיש אסמכתא בהקדש ועיין הרדב"ז ח"ב סי' תת"ב (בדפוס ווארשא): ואי איכא דין אסמכתא בנכרי רשמתי במער' הגימ"ל אות ה"ן ס"ק י"ז: רמט אסמכתא הגאון שואל ומשיב בח"א סי' ע"ב שקו"ט ב"מ שנתחייב ליתן תקיעת פף עפ"י ב"ד שחייבוהו ואמר התובע לב"ד אם יתן הוא ת"כ אמת כו"כ לביהכ"ן וקדם ונתן המעות והנתבע תקע פף אם יש לפוטרו משום אסמכתא עיש"ב ונעלם ממנו דברי מרן החבי"ב בכנה"ג ח"מ סי' כ"ב הגב"י אות כ"ה ה"ד הרב קהלת יעקב בתוס' דרבנן אות כ"ג דבגשבע עפ"י דיבורו לא שייך לפוטרו משום אסמכתא עיש"ש וה"ה בתוקע פף על פיו דאין שייך אסמכתא: רן אסמכתא באומר אם אעשה פן אמת פך וכך לצדקה ולפלוני כו"כ אי חייב מיהא חלק הצדקה פדין קני את נחמור דקני מחצה עיין להרט"ז יו"ד סי' חר"ן סק"ו ומ"ש ע"ד הג' דות נדרים ביד שאול שם אות ח' ובשואל ומשיב ח"א סוס"י ע"ב.

רנא אסמכתא בתנאי דלשעבר עיין להג' שער המלך בפ"א מהל' מכירה ומ"ש ע"ד הרב שבת בנימין סי' רמ"ב שמן המשחה ד' ח"ן ע"א שפת היים סוס"י מ"ג מט"ש סי' ר"ז אות פ"ה שציין הרב זכר דבר ד' מ"ג ע"ב ועיין מ"ש בנה הג' שואל ומשיב בח"א סי' ע"ב: ואי בתנאי דבשעת נישואין איכא אסמכתא עיין בשבת בנימין סי' צ"ח דרא"ם ח"א סי' ז"ך ולקח רב סי' כ"ה ורכ"ה ס"ל דאיכא אסמכתא ושהריב"ש בס"י שמ"ה כ' בשם הגאונים דבשעת נישואין אסמכתא קניא ושכנה"ג סי' ר"ז כ"כ באות צד"ק בשם מוהרש"ח ומוהראד"ב חולק.

ועיש"ש לענין גזרת ב"ד ודבר שהוא מתנאי ב"ד אם יש לחוש משום אסמכתא: רנב אסמכתא אם ניתן ההתחייבות ביד שלישי אי מהני למידי דאס' עיין זכרנו לחיים ד' ט"ן ע"א בישרי לב ד' מ"ח ע"א אות ס"א בשם אהל יצחק סי' פ"א ופוק חזי מ"ש הרב משפנות יעקב סי' ס' ה"ד הרב פתחי תשובה יו"ד סי' רל"ב סק"ג ועיין שואל ומשיב בח"א סו' ע"ב ודוק: רנג איסורין דרבנן אם מנדין עליהם עיין להרבני' ארעא דרבנן אות ע"ז ויעיר און אות קי"ז שיורי ברכה יו"ד סי' קי"ז אות י"ז: ואם העובר איסור דרבנן בשוגג צריך פירה עיין מה שרשמתי במערכת הש"י"ן אות ד"ן: רנד אודיתא אם הוא קנין דאורייתא או אינו אלא מדרבנן עיין מה שרשמתי בס"ד במערכת הקו"ף אות טו"ב: רנה אנוס מי שאנסוהו לאכול דבר האסור פתח הגאון חתם סופר א"ח רס"י ר"ב דאף לאבוה דשמואל בכתובות נ"א ע"א דאשת איש שאנסה אסורה לבעלה משום סופה ברצון מ"מ לא חשיבא מעלה מעל בה' אלא מעל באישה ומשו"ה אסורה אבל לענין עונש לכ"ע אף בסופו ברצון פטור עיש"ש ולענ"ד י"ל מעובדא דבמדר' ס' גשוא דהיא איתתא דנאנסה ובעי רבי למיסרא על בעלה משום דסופ' ערב לה ואמרה לו אם יטבול אדם אצבע דבש לפיה ביוה"כ אינו רע לה ולבסוף ערב לה וקבל דבריה והתירה ועי' מג"א סי' ר"ד ס"ק כ': רנו אין שליחות לנכרי ולחומרא יש אם הוא מדאו' או מדר' הרבשמן המשחה ד' י"ט ע"ד ד"ה וראיתי הביא דברי הרב מאמר המלך ד' ל"ח דנר' דסבירא ליה דהוא מה"ת והוא ז"ל פתח דהא דלחומרא יש שליחות אינו אלא מדר' עיש"ש ועיין להרבנים חתם סופר א"ח סי' פ"ד שהכריח פן בן פדה צור ד' ק"א ע"ג תפארת אדם בשו"ת יו"ד סי' מ"ה וסי' מ"ו שו"ת פני יהושע ח"א יו"ד סוס"י ג': גזר אין תורמין

שלא מן המוקף לקמן במערכת התי"ו אות כ' כ"א רשמי בזה בס"ד עי"ש: רנח אכילה
שלא פדרה הנאתה לענין איסורין שלא פדרה הנאתן רשמי לקמן אות שס"ד עי"ש ואי
חשיבה אכילה לענין קיום מצות כמו אכילת מצה וק"פ וכיוצא עיין להגאון משל"מ פ"ה
מהל' יסודי התורה ה"ח שחקר חקירה זו וכתב דלא מצא הדבר מפורש ועי"ש להג' שער
המלך ולהרב מוהרש"ח בס' מלאכת שלמה ד' א' ולמן חיד"א במחב"ר א"ח סי' עת"ה
אות ה' ד"ה ומפלל הדברים ולהג' מוהרש"ל בס' נו"ב ח"ב א"ח בהשמות לסי' קט"ו
ולהגאונים תפארת יוסף בא"ח סי' ט"ז שו"מ מהדורא ג' ח"א סי' ז' עמודי אש גרו סי'
ד' סוף פל' א': רנט אב שחייב ללמד את בנו תורה אומנות וכיוצא כשיכול ללמדו הוא
בעצמו אם יכול ללמדו ע"י אחר עיין ראה חיים ד' כ"ו ע"ד ובמה שצינתי במערכת
המ"ם אות ה"ן ע"ד הג' ש"ף ח"מ סי' שפ"ב לענין מילה: רס אין אדם דומה לחבירו הכי
תנו בסנהדרין ל"ז ע"א וכתב הג' נו"ב באה"ע ח"א סוס"י ס"ה דאין הפננה דעל הרוב
הוא דאינו דומה ויתכן אחד מני אלה שיהיה דומה אלא לא ימצא פל' עי"ש דנפ"מ
לעדות מוכחשת ועיין לעיל אות ע"ז ד"ה ומצאתי וכו' ובאות רל"ו: רסא אין הולכים
במזון אחר הרוב אם הוא דוקא להוציא ממון או אה"ע ד' יו"ד ע"ד ועיין מה שרשמי
לעיל אות פ"ז: אפילו להחזיק ממון עיין להרב נהרות דמשק בתשו' רסב אין שליחות
לנכרי ולחומרא יש אם הוא דוקא באיסורי רבית או גם בשאר איסורין אמרי' דיש
שליחות לחומרא עיין מ"ש בזה הרב מוהר"ר הלוי הו"ד בס' שמן המשחה ד' י"ד ע"ד
ואילך ומה שהשיב ע"ד הרב המחבר בד' י"ט ומזה זמ"ר פתבתי עה"ג דמדברי רש"י
שבת קג"ן ע"א ד"ה מאי טעמא שרו ליה מוכח דגם באיסורי שבת אמרי' דיש שליחות
לחומרא.

שוב גרפס ס' פתח הדביר ח"ג וראיתי מ"ש הרב ז"ל בדר קפ"ז ע"ג עי"ש ועיין רש"י
שבת ח"י ע"א ד"ה אלא פדי ובח' הג' מוהר"ש הי"ח שם. ועיין שואל ומשיב בח"ב סי'
ס"ט וסי' ק"י ד"ה ומה שרצה ולהרב בן פדה צור ד' ק"א ע"ג ובס' שו"ת רמ"ץ ביו"ד
סי' ע"ה נקיט בפשי' דלא אמרי' די"ש להחמיר אלא ברבית.

ובבאר יעקב ד' צ"ב ע"א כ' הרב השואל לענין מכירת בכור די"ש לנכרי לחומרא.
ובשו"ת ח"מ סוס"י ק"ה כ' דבחידושויו לשפת ק"ן ע"א האריף דמבואר ברוב הראשונים
בפ' איזהו נשף דדוקא ברבית י"ש לנכרי לחומרא ועיין ישועות יעקב בקו"א להל' פסח
בד"ה ונהה הרב מוהרש"ק וכו' שהק' קושא גדולה אהש"ס דע"ז ד' ס"ג ע"א מהא
דקי"ל דלחומרא יש שליחות וקושיתו היא רק לדעת הפוס' דבכל איסורין שבתורה קי"ל
יש שליחות ועיין בס' עמודי אש הנד"מ בדר מ"ח ע"ג מ"ש לישב קושא זו וישבו אין
נח לי וכמו שרשמי במערכת החי"ת אות ל"ח.

ובשו"ת בית שלמה אור"ח סי' פ"א כ' דמשמע מתשו' הרא"ש פל' ק"ח ונהריב"ש סי'
ש"ה דדוקא באיסור רבית ומדברי רש"י שבת קנ"ג ובסו' פ"ק דע"ז ותוס' שם נראה
דגם באיסורי שבת ובשו"מ סי' ס"ט הנ"ל פתב בשם הב"מ סי' ה' דגבי שבת ל"ש לומר
יש שליחות לחומרא דמ"מ גופו נח והאריף לפלפל בזה עי"ש: רסג אין אדם משים עצ"ר
הרב מוהר"י אזולאי בפ"ש יתרו כ' בשם מוהר"ח ה' סאנג"י דלא אתמר האי דינא לגבי
נכרי ועיין להרב הנמק"י ביבמות פ"ק עכ"ד הרב משנת רבי אליעזר ח"ב בזכרונותיו

מערכת הג' ד' ה' ע"ד אות יו"ד ואין גם אחד מס' דרשות מן חיד"א על ס' הפרשיות מצוי אצלי ואנכי לא ידעתי למאי נפקא מינה אי להכשיר עדותו בדבר שמשים עצמו רשע דנימא פלגינן דיבוריה הרי בעדות אשה הוא דהגוי נאמן והלכה פסוקה באה"ע סי' טו"ב ס"ז דנוי שאמר הרגתיו נאמן במסל"ת מטעם דבלא"ה גוי אינו ראוי להעיד אלא משום היותו מסל"ת עי"ש וק"ל ומ"ש לעיין להרב הנמק"י יבמות ולא ציין איה מקומו נר' דהוא מ"ש בפ' החולץ עמ"ש שם ד' מ"ז ע"א שהוא דאמר נתגיירתי ביני לבין עצמי וא"ל ר"י נאמן אתה לפסול את עצמך עי"ש ועיין חזקת ח"ב ד' כ"ט ע"ד שכן משמע מדברי הראשונים בסו' הג"ל: רסד אין הלכה פשיטה עיין להרב ערך השלחן א"ח סי' חנ"ק אות ג' שכ' ליישב דעת הר"מ פי"ו מהל' טו"א ה"ד מי פירות שנתעברו וכו' דפס' כר"מ משום דראב"י קאי פנתיה ואף דבירושלמי אמרו שהיא שטה לא אמרי' אין הלכה פשיטה אלא בבבלי ולא בירושלמי כמו שכתב הרב שפתי פהו יו"ד סי' רצ"ט ע"כ ותמיה לי הרי מבואר שם בפ"ק ס"ק ל"א דהרמב"ם ס"ל דגם בירוש' אין הל' כשי' ולא כ"כ הרש"ך אלא לדעת הרא"ש כיעי"ש ואיברא דהג' יד מלאכי באות ח"ן הביא פלל זה בסתם מ"מ אפ"ש דסמך על המעיין אשר עין בעין יראה בדברי הרש"ך שם דאין זה פלל מוספם דנדאי לא יתכן לייחס פן להר"מ פן אפ"ש להליץ בעד זה הי"מ גדול להצילו ממה שהשיג עליו מן חיד"א בס' יעיר און אות ג' דש"למים וכן רבים לית להו האי פלל עי"ש ומ"מ דברי הרב עה"ש צע"ר אצלי והרב פרי צדיק בד' צ"א רע"ב שכ' ע"ד הרש"ך דנר' שהוא פלל נכון אפ"ש שאין פונתו אלא להרא"ש ודעמיה דהרמב"ם נדאי לא סל"ה וכמ"ש הרש"ך שם וק"ל: רסה אין מקבלים עדות שלא בפני בע"ד אם הוא מדאו' עיין לקמן במע' הקו"ף אות א': רסו אסור לאדם שילמד את עבדו תורה עיין לקמן במע' העי"ן אות ז"ך וכ"ח: רסו אמרי תרנונייהו עיין לקמן במע' הדל"ת אות נו"ן: סרח אין הולכין בממון אחר הרוב הג' שעה"מ פ"ט מהל' טו"מ פשיטא ליה דפדיון הבן חשיב ממון ואמרי' ביה אין הולכין וכו' עיין בכס"ן פלל קמ"ד ד' י"ד ע"א וכתב בזכרונותי דהרב גזע ישי סו' דר"ך חולק עליו והקריח מברכות מ"ט גפי פודה בנו תוף ל' אע"ג דהל' פרב באיסורי וכו' דחשיב איסור ואף למאן דל"ג הכי וכו' עי"ש ועתה א"מ אצלי ונלע"ד דלפי מ"ש הרב מוהריק"ו ה"ד מן מוהריט"א בס' הלכות יו"ט בפ"ח אות ע"ה ד' צ"ו ע"ב (מדפוס ונרשא) לק"מ דנדאי ממוןא חשיב אלא דכיון דיש צד מצוה חשיב לה איסור לענין לפסוק פרב וכו' עי"ש ועיין בהל' יו"ט רפ"ג ד"ה והנה בענין זה דאין הולכים וכו' ובשו"ת בגין ציון החדשות בסי' ע"ב הביא קו' השעה"מ אהיה דבכור שנטרף בב"ק ד' י"א וכו' דלא אמר שמואל אין הולכין במאחר"ו אלא פשדנין על דבר שבממון לבד אבל היכא שהספק שאנו דנים עליו עיקרו לענין איסור רק שפא מזה גם ענין ממון בזה הולכין בממון אחר"ו דאין לחלק באותו ס' עצמו דלאיסור גלף אחר הרוב ולא לממון וכתב שכ"כ גם בהפלאה סופ"א דכתובות וכ"כ שם בסי' קי"ז ויש סעד לדבריו מדברי התוס' בכורות כ' ע"א ד"ה ורבי יהושע וכו' ומיהו קצת תימה דלענין ללקות וכו' עיין פספ נבחר פלל קמ"ד אות כ"ו ועיין לידידי הגאון מוהרי"א גרו' בס' עמודי אש סי' ט"ז ד' פ"ג אנה מ"ז מ"ש בכלל זה וע"ד השעה"מ הג"ל כ' ליישב קושיתו דכיון דמצוה היא אזלינן בתר רובא גם בממון וסברא זו מצאתי בשיטה מקובצת לב"ק ד' י"א בשם תלמיד ר"י ישאל ונ"ל דמשום מצוה הו"א דאזלי בממון

אחור"ו לקיים העשה עי"ש וכן יש לנו לומר באמת פן וכ' ליישב בזה פמה עניינים עי"ש שלא זכר דברי ההפלאה ושייש סעד לזה מדברי התוס' בדבורות כמ"ש בכס"ן וכבר הזכיר שם דברי התוס' במה שכתבו לענין ממון שאין לו תובעים.

ולפום ריקטא מפאן קשה לענ"ד עמ"ש מרן מוהריט"א ברפ"ב דבכורות אות י"ז ד"ה ואולם וכו' דבדבר דאיפא ממון ואיסור איסור' בתר ממונ' גריר וכיון דלענין ממון ל"מ ס"ס להוציא ממון ל"מ נמי לענין איסור עי"ש ומפל הנז"ל נראה בהקפה דאדרבא פיון דלגבי איסור הולכין אה"ר מהני ג"כ לממון ומצאתי בס' שבילי דוד ליו"ד בקונט' הקניינים (שאחר סי' ש"ד) בחקירה ו' אות א' שכ' ע"ד מוהריט"א הנ"ל ובאמת תוס' רפ"ג בס' בלידה כ' דאף דאיפא רוב ואין הולכים בממון אחה"ר פיון דמוכח רוב נידון פודאי לענין האיסור הממון גריר בתר האיסור נרמב"ן כ"ח בדיניה ועכ"פ לא גריר בתר הממון ונ"ל שם הנידון ממון חד ענין עם הבכורה ביחד מש"כ בזה הוא בעניינים אם קנה הנכרי הממון ואם לא קנה אם חייב בבכורה עכ"ל ועפי"ד אפ"ל מה שהק' בהגהת פליל תפארת בשו"ת תפארת יוסף חיו"ד סי' ל"א אות א' ע"ד מוהריט"א מב"ב ד' פ"א ע"ב בענין ביכורים בקנה אילן אחד לר"מ דמספק"ל אם קנה קרקע וכן בב' לרבנן מביא מספק ולא אמרי' איסורא בתר ממונא גריר עי"ש ולהנ"ל ניחא דהם שני עניינים ובסברת ההפלאה הנ"ל ראיתי לידידי הגאון מוהרמנ"י גרו בס' מנחת משה בחיו"ד סי' כ"ג שפילפל בזה ליישב פמה עניינים ורמזה שם בס' ב' עי"ש ועיין בשו"ת פן יאודה בס' יו"ד (ד"ה ובספר) מה שפילפל בענין זה אם סברת ההפלאה מוספמת ועל דברי מרן מוהריט"א הנ"ל פתבתי במקום אחר דיש להעיר ממ"ש מרן הב"י בח"מ סי' ס"ז סי"ג בפלוגתא שבש"ס במלנה לחברו לעשר שנים משמטתו שביעית שפסק הרא"ש דאין שביעית משמטתו פיון דשביעית בזה"ז דרבנן אזלינן לקולא והקשה מרן דהא בספקא דממונא נקיטינן קולא לנתבע ותירץ דטעמו משום דשמטתה איסורא הוא ומקילינן דלא תנהוג פיון דרבנן היא בזה"ז ונהי דנפ"מ לענין ממונא מ"מ פיון דבעיקרא דדינא לא אתי למיבעי אי מפקינן ממונא מהאי גברא אלא לענין איסורא אי נוהג שביעית אי לא נקיטינן לקולא עכ"ל דלפי זה נראה דה"ה לענין בכור (דאירי ביה מרן מוהריט"א) יש לנו לומר פיון דלא אתי למיבעי אי מפיקינן ממונא אלא אי איפא קדושת בכור או לא אית לן למיזל בתר איסורא: ואי בממון שאין לו תובעים אמרינן דכ"ע מודו דאין הולכין בממון אחר הרוב עיין מ"ש הג' עמודי אש נר"ו שם ומה שציינן ט"ז יו"ד סי' כ"א לפי הנראה הוא ט"ס וצ"ל ס"א ומה שכתב שגם המשל"מ פ"ד דבכורות כ' כדברי התוספות (דבממון שאין לו תובעים לכ"ע אין הולכים בו אחה"ר) לפי הנראה פונתו למ"ש המשל"מ בסוף התשו' בד"ה ודע שאף שכתבנו וכו' לענין אם עי"ס מוציאין ממון מיד המוחזק דאף למ"ד דמוציאין מ"מ בממון שאל"ת לכ"ע אין מוציאין עי"ש ומזה למד דה"ה לענין רוב י"ל דבממון שאל"ת לכ"ע אין הולכים אחה"ר ועיין בשו"ת חת"ס ח"ו סי' י"ז מ"ש ע"ד הט"ז הנ"ל סרט אין אדם לומד רוב חקמתו אלא בלידה הרמב"ם פ"ג מהל' מ"ת וריב"ה יו"ד סי' רמ"ו וכתב הרב שנות ימין ח"א ד' ק"א ע"ג דה"ד פשלומד לאור הגר ולא פשלומד לאור הלכה ומיישב בזה ההיא דאמרי' בפ' הגדר ס"ה ע"א מחדדן שמעתתא וכו' דיממא ניהו עי"ש: ער אבות העולם דקימו פל התורה דוקא פשהו בארץ כמ"ש הרמב"ן ז"ל חידוש הרב מוהר"י זאבי דהיינו דוקא פשהו דעתם

לחזור לארץ אבל יוסף שיזעע שלא ישוב עוד לארץ קנים גם פשהיה בחו"ל כ"כ מרן חיד"א בס' יעיר אונן בקונטרס מדבר קדמות מערכת היו"ד אות ה"ן ולקמן במערכת הפ"ף אות צ"ט ד"ה ועוד יש לומר וכו' הבאתי דאין זה מוכרח: ערא אונן דפטור מפל המצות פתב הרב פ"ת יו"ד סי' שמ"א סק"ט דטעם פטור האונן הוא משום דהתמיר הקב"ה בכבוד מת יותר מכבודו ית' ע"כ משמע דפטור האונן הוא מדאורייתא אמנם שם בסק"ו פתב בשם הרב שבות יעקב סי' ז' דהוא מדרבנן וכ"כ מרן חיד"א בס' ברכ"י א"ח סי' ע"א אות א' ובברכ"י יו"ד סי' שמ"א אות ו' הזכיר שו"ת שבות יעקב הג"ל והרב פתח הדביר שם אות ז הביא דברי הראשונים והאחרונים דסברי דהוא מדר' ועמד מתמיה על הרב עוגת אליהו שכתב שהוא מן התורה ע"ש שלא הזכיר דברי הרב ברכ"י הג"ל ועיין להרב ארעא דרבנן אות ל"ו וכ"כ הרב ח"ץ סי' א' לנישב השגתו על הרב מוהרימ"ט ע"ש ומוהר"ץ הירש חיות בהגהותיו לריש יבמות דשקו"ט בהשגת הר' ח"ץ על הרב מוהרימ"ט ולא פתב לתרץ בפשיטות דפטור אונן הוא מדרבנן אבל מדאורייתא עולה ליבום היינו לפי הס"ד דהח"ץ הג"ל דהגוי מדאורייתא וק"ל ועיין להרב בית יהודה חיו"ד סי' ל"ה ד"ה עוד יש איסור: וכן איסור בשר ויין לאונן הוא מדר' כמ"ש בספר הג"ל ונחמד למראה ח"א ד' חנ"ק ע"א פתב בשם הרב מלאכת הקדש סדר אמור ד' קמ"ג (על פטור אונן מהמצות דמייירי ביה כיע"ש) דאנינות דאורייתא ע"ש וס' הג"ל אמ"א לראות ד"ק: ערב אין ב"ד יכול לבטל וכו' אם פשטל הטעם יכולים לבטל עיין מ"ש בזה הרב מוהר"י אלפאנדרי בס' פורת יוסף ד' מ' ע"א ודברי החולק שהביא שם הובאו בהרחבה בס' חיים ושלום ח"ב ד' יו"ד ע"ד ואילף ועיקר סמיכותו היא עמ"ש ריש מ"ק ג' ע"ב אימור כף התנו פל הרוצה לבטל יבטל ע"ש וכבר האריכו רבנן בתראי בזה דלא אמרי' פן מסתמא אלא היכא דידוע שפך הנה או דאיכא סבא לומר פן עיין משק ביתי אות ז ומכתב לחזקיא ד' צ"ה ועי"ש במש"ב אות ה' ד"ה אמר וכו' ומה שרשמתי במערכת הדל"ת אות כ' ועיין שו"ת תפארת חיו"ד סי' כ"ח שער אשר במצויין במפתחות הספר ד' קל"ה ע"א ובמחלוקת הרמב"ם והראב"ד פ"ב מהלכות מקרים בהיכא שנתבטל הטעם אם יכול לבטל עיון בחיים ושלום הג"ל בד' י"א סוף ע"א ובס' אפריון שלמה בקונטרס מנבח אבנים אות ח"י: רגע אמרו חכמים מצינו לשון זה אף במידי דהגוי מדאורייתא עיין פ"ג דסוטה מי"ג אמרו חכמים אין אדם יוצא י"ח בלולבו ש"ח וכו' ופ"ג דב"מ ד' ל"ג ע"ב שהרי אמרו שומר חנם נשבע ויוצא וידוע דשבועת שומרין מדאורייתא ועיין הרמב"ם רפ"א מהלכות תפלה אמרו חכמים אינהו עבודה שפלב זו תפלה אף דדעתו דתפלה מ"ע דאורייתא.

ובריש פרק יו"ד מהלכות גירושין גבי ריש הגט פוסל בכהונה פתב אמרו חכמים וכו' וכתב הרב שאג"א בתשובות התדשות סי' ב' דהרמב"ם נמי ס"ל דהוא מדאורייתא ומ"ש אמרו חכמים הוא לפי שאינו מפורש בתורה ועיין לקמן במערכת הטי"ת אות ב' שפתבתי דממ"ש הרמב"ם בדין טבילת פלים אמרו חכמים וכו' אין הכרח דס"ל דהוא מדרבנן.

וגם במערכת הפ"ף אות ע"ג פתבתי דמ"ש בסוף פרייתות (גבי האב קודם לאם בכ"מ) אמרו חכמים וכו' ר"ל שהחכמים פירשו מה שסתום בתורה. ושם באות פ"ב פתבתי דמ"ש אב"י בב"ב קס"ח ע"א אע"ג דאמור רבנן פיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד ר"ל דפירשו רבנן.

דנדאי הא דכינן שְהגיד וכו' דאורייתא הוא עי"ש ובמערכת החי"ת אות ל"ז גבי תצרו ש"א קונה לו וכו' וכ"כ הרב קובץ על יד פ"ו מהלכות חמץ הי"ב שאף שפתב הרמב"ם אסרו חכמים (לאכול מצה בע"פ) אינו מוכרח שהוא מדרבנן וסייג עיין ריש הל' יו"ט ע"כ ולא ידעתי מה הציון הלז דאם פונתו למ"ש הרמב"ם שם בפ"א ה"ה גבי מלאכת אוכל נפש שאפשר מערב יו"ט וכו' אסרו חכמים לעשות ביו"ט מי זה אמר דהוא מה"ת הלא דברי הרמב"ם ברור מללו דמדרבנן בעלמא הוא משום גזרה וכו' עי"ש ולה"ה ואפשר שפונתו לציין למ"ש הוא עצמו בריש הל' יו"ט ולא קאי עמ"ש דאסרו יתכן שהוא מה"ת אלא קאי אמ"ש דאכילת מצה בע"פ אית בי' לאו הבא מכ"ע.

דברי ריש הל' יו"ט שקו"ט בענין פנה עי"ש אבל למ"ש דאסרו חכמים יתכן לומר שהוא מה"ת לא הוצרכו לראיה פי הדבר פשוט בעיניו דיתכן לפרש פן והרב דברי חמודות בפ"ג דמס' ברכות אות פ"ד כ' דלשון אסרו חכמים ודאי משמעויותו מדרבנן מדלא כתב אמרו חכמים אמנם דעת מרן שיהביא שם היא דגם בלשון אסרו חכמים יתכן לומר דהוא מה"ת.

ובקובץ על יד רפ"ד מהל' דעות ציין דברי הרב תב"ש סי' י"ג סק"ב ששם השיג על הד"ח במאי דפשי"ל דאסרו חכמים הוא מדרבנן דהא בפ"א מהל' רוצח פתב הרמב"ם הרבה דברים אסרו חכמים משום ספנה ופשיטא דהוא מה"ת ומרן חיד"א ביעיר און מערכת הל"מ דאות יו"ט השיג על התב"ש וס"ל דלשון אסרו חכמים הוא מדרבנן והארי"ו להוכיח פן.

וכ"כ הרב קהלת יעקב בתוספת דרבנן אות קס"ד שרמז שם. ועיין מה שרמזתי לקמן במערכת הבי"ת אות ח"י בהא דלא תשקצו אם הוא מה"ת.

ומתוך מ"ש ביעיר און שם מתבאר דגם באמרו חכמים ס"ל דהוא מדרבנן דרק כשכותב הרמב"ם מד"ס או מדבריהם, הוא די"ל דהוא מדאו' עי"ש אף ממה שכתבתי למעלה נתבאר דגם באמרו חכמים יתכן לפרש שהוא מה"ת ועיין מ"ש בשו"ת אור לי סי' ס"ב ד"ה איברא וכו' דמ"ש בא"ח שלא אמרו ח' ימים אלא לקרבן וכן מ"ש לא הצריכו ח' יום אלא וכו' ר"ל מה"ת.

והרב חק יעקב סי' ת"ס סק"ב פתב דמאי דבעינן שימור לשם מצה הוא מדרבנן כמ"ש הרמב"ם בפ"ה מהל' חמץ והיינו ממ"ש בהלכה ט' לפיכך אמרו חכמים וכו' והרב בית מאיר שם פתב דאין ראיה מדברי הרמב"ם דשם קאי על האזנה יתירה משעת קצירה וכו' עי"ש הנה רואה שני גביאים מתנבאים בסיגנון אחד דמשמעויות לשון אמרו חכמים בעלמא הוא מדרבנן ממש וכבר פתבתי דיש סתירה לזה ממ"א.

ועיין בחי' הרש"ש לב"ק ד' ק' ע"ד התוס' ד"ה אומר וכו' ואע"ג דבכמה דברים איסור חמור מטומאה כדאמרי' אם אמרו ס"ט לטהר וכו' דכוננתם דמלשון אם אמרו וכו' יאמרו מוכח דמדרבנן הוא עי"ש ועיין מכות ה' ע"ב א"ל ר"ש בן שטח וכו' שהרי אמרו חכמים אין העדים זוממין נהרגים עד שיוזמו בניהם.

ובס' היראים להרא"מ פתב בסי' קכ"ג וכשם שהקפידו חכמים על גובהה (של סופה) שלא יגביהנה (למעלה מעשרים אמה) כף הקפידו חכמים שלא ישפילנה וכו' עי"ש ולפי

הנר' פיסול תרוננייהו מדאורייתא הווי ואפ"ה קאמר הקפידו חכמים וכו' ובשו"פ שו"מ מהדורא ב' ח"ג סי' קכ"ב בד"ה ונהגה בהיותי וכו' הבין דברי הרמב"ם בהל' רוצח הנז"ל כפשוטן דמדרבנן הוא ופירש טעמו למה לא יהא אסור מן התורה פכל דבר סכנ' ע"ש ומרן חיד"א בברכ"י א"ח סי' מ"ו אות ו' הביא תשו' הרמב"ם בספר פאר הדור סי' כ"ו שכתב והם אמרו פל המברך ברכה שאינה צריכה עובר משום לא תשא אף דהרבה פוסקים מייחסים להרמב"ם דס"ל דברכה שאינה צריכה אסור מדאורייתא (עיין במה שכתבתי במערכת הבי"ת אות קט"ו) ושמענין דגם בדבר שהוא מן התורה שיניף לומר הם אמרו ואמרו חכמים וכיוצא ותמיה לי על מרן מוהרד"ף בס' שושנים לדוד בפ"א דמס' פאה מ"ד שכתב דלישנא דמתני' פלל אמרו בפאה וכו' דייקא פדעת התוס' בפוסחים ד' נ"ו ע"ב והרש"מ ופירושו א') דאין חיוב פאה מדאורייתא אלא דגן תירוש ויצהר וקראי דבת"כ אסמכתא נינהו וז"ש פלל גדול אמרו פלומר חכמים הם שאמרו פה דמדאורייתא לא מחייבי עכ"ל ובמחכתה"ר נראה דלא זכר שר דמצינו בכמה מקומות שנו חכמים בלשון זה והוא מדאורייתא אף שאומרים בפירושו אמרו חכמים כמש"ל וכ"ש לשון אמרו בלבד ול' ידעתי מה יענה למאי דתנן ברפ"ז דמס' שבת פלל גדול אמרו בשבת ונהוא ודאי מן התורה הוא וכן פלל גדול אמרו בשביעית ריש ס"ז: וראיתי לידידי הגאון מוהרי"א יצ"ו בס' עמודי אש ד' ה' ע"ב שהאריך קצת בכלל זה וארשום בקצרה מה שיש להעיר על דבריו הנה הביא מ"ש הרב קובץ על יד בפ"ו מהלכות חמץ הנז"ל שציין לריש הלכות יו"ט והשיגו לפי שחשב שפונתו להביא ראיה מדברי הרמב"ם פמו שחשבתתי גם אני הדל אמנם פבר פתבתי דאין זאת פונתו אלא מראה מקום הוא לדברי עצמו עוד פתב נשם דהתב"ש הוכיח מפמה מקומות דאמרו חכמים יתפרש על שהוא מה"ת והמענין בתב"ש יראה שלא הביא אלא מההיא דהלכות רוצח וכבר פתב ע"ז בפיעיר און שם דאינו מוכרח.

ומ"ש שם ליישב קו' הלח"מ פ"ד מהלכות אישות הי"א עמ"ש הרמב"ם צווי חכמים שיתן אדם לבתו וכו' דהא מה"ת הוא נכתב ע"ז דאה"ן דדאורייתא הוא ולשון זה יתפרש שהוא מה"ת ושוב פתב דצווי חכמים משמע דכל עיקרו מדרבנן ולא דמי לאמ"ח די"ל דאמרו פן בבואור המקרא לא ידעתי איה נחה דעתו בזה דלפי שיטתו דמוכח מפמה מקומות דאסרו חכמים מתפרש מדאו' א"כ מה בין אסרו חכמים לציווי חכמים.

ועוד פלפל שם בפחמטו ותבונתו חריפותו ובקיאיותו פנרפו בקדש עי"ש ובדף ד' סוף ד"ה ובזה: ערד אין אדם פורע תוה זמנו פחזק' זו רשמתי לקמן במערכת החי"ת אות פ"ד עי"ש: ערה אמר ר' פ' אמר ר' פ' אי חשיבי רבים רשמתי במערכת היו"ד אות ד': ואם לשון זה מורה שהאומר הנה תלמיד בעל השמועה ידוע מה שהביאו בעלי הפללים דברי רשב"ם בב"ב ד' קי"ד ע"ב דקשאומר פן הוא רבו מונהק וכשאומר אמר פ' משום פ' אינו מונהק וראיתי בס' בית ועד לחכמים להגאון מלא הרועים פקונט' האחרון ד' ס"ד פלל א' שהאריך בזה ונהביא מ"ש בב"ק ד' ל"ח ע"ב אר"א ב"א אמר ר"י פן קרחה פודאי ר' חייא בר אבא לא ראה את ריב"ק שהיה בימי רבי זקן מופלג וברך את רבי שגייע לחצי ימיו מגילה כ"ח ואפשר פינון דאיפלג איפלג ועוד הביא מ"ש פיומא ד' ט"ל ע"ב אמר חייא בר אבין אמר ר"י פן קרחה וכו' וכבר הקשיתי לעיל פזה מב"ק ל"ח עי"ש מה שכתבתי עכ"ל עוד הביא מ"ש פיומא ד' ע"ט אמר רבא אמר רב יאודה וקשה הא

ביום שמת רבא נולד ר"י וצריף לומר דט"ס הוא וצ"ל רבה עכ"ד מתבאר דמינישב דברי רשב"ם ומקנינים שלא יהיה סתירה לדבריו ממה שמצינו בש"ס אמר פ' אמר פ' על בעל שמועה שלא ראה מימיו ובכן לא הבנתי מ"ש בהגהות המעתיק בד' ד"ן ע"א אמ"ש המחבר באות י"א להק' ע"ד רש"י כתובות ע"ג ע"ב דרבה לא ראה את רב ושמואל מעולם דהרי בגטין ד' ל"ח ע"ב איתא אמר רבה אמר רב משמע דהיה בימיו וכמ"ש בכלל א' וע"ז פתב בהגהות הנ"ל ונ"ל ולדידי ל"ק מידי דכבר הביא המחבר בכמה דוכתי בשם סופרים וספרים היכא דאמרו אמר פ' אמר פ' לא ראה אותו מימיו עכ"ל ותימה דמדברי המחבר שהבאתי מוכח בהקפד דמקנינים דברי רשב"ם דאמר פ' אמר פ' הוא רבו מןבקה וא"כ היה בימיו.

והנה אמת פי איני בקי בס' הנ"ל פי זה היום ראשון הוא שהשגתי ספר זה ומסתמא המעתיק בקי בו ולא העיד שקר ח"ו אף הדברים תמוהים דאיף יתכן לומר פן והתלמוד מלא מזה שאומר אמר פ' אמר פ' על בעל שמועה שהיה בימיו וכמפורסם ובכלל דאמר פלוני משום פ' רשמתי במערכת הפ"ם אות קל"ב וקל"ג: ערו אדם דמעטט עפוי"ם לעיל אות ע"ד וע"ה פתבתי דיש לחלק בזה בין אדם להאדם ובני אדם עי"ש ומזה זמ"ר פתבתי במ"א לדקדק עפי"ז עמ"ש הרב תוי"ט בפ"ג דביכורים מ"ז גבי דם מהלכי שתיים דמאי דלא תני דם אדם הוא לכלול דם עפוי"ם דהנה ליה לתנא למיתני דם האדם או בני האדם ועתה ראיתי להרבנים תפארת ישראל פיה"מ שם ונחמד למראה בח"א ד' קצ"ג ע"ד שקדמוני וכתבו התוס' בסנהדרין ד' ט"ן ע"א ונ"ל והא דקאמר פהגים לא נאמר הכי קאמר לא נאמר אדם פי היכי דלישתמע פהגים ע"כ נראה שנגרשו דלפי מ"ש ר"ת לחלק בין אדם להאדם הול"ל אדם לא נאמר אלא האדם וקושיא זו הקשה הרב נאות יעקב במענה לשון ד' ב' ע"ד ולענ"ד התוס' בעצמם נגרשו מזה עי"ש ובתוס' יבמות ד' ס"א ד"ה ואין ומצינו בדברי חז"ל דנקטי לישנא דאדם ולא ממעטט עפוי"ם עיין לקמן במערכת החי"ת אות ל"ח לענין תצרו של אדם קונה לו שלא מדעתו דהרבה פוסקים סוברים דגם לעפוי"ם הדין פן.

וגדולה מזו מצינו דמשתמשים רז"ל לפעמים בלשון זה וכוננתם רק על עפוי"ם שהרי במה שדרשו שור ולא אדם פתבו התוס' בב"ק ד' יו"ד ד"ה שהשור דולא אדם קאי על עבד ועפוי"ם דאילו ישראל מוהמת יהיה לו נפקא עי"ש.

והרב פתב סופר א"ח סי' ל"ג כתב דמ"ש בתענית ד' כ' מאכל אדם אין מאכלין לבהמה היינו אפילו מאכל האסור לו אם אפשר למכרו לנכרי אסור להאכילו לבהמה ודקדק פן מלשון הש"ס קסבר מאכל אדם וכו' משמע פל אדם אפי' לעפוי"ם עי"ש וא"כ פשוט דלא דחיקא לן לומר דאף דאמור בש"ס לשון אדם לא בא למעט עפוי"ם ולפי"ז לא נפלאת היא לפרש מ"ש בפ"ג דאבות חביב אדם וכו' שגם עפוי"ם בכלל וא"ץ להגיה האדם כמ"ש הרב תפארת ישראל שם ועיין במכתב לחזקיאו בחלק השניטה דוע"ג וק"ל וקצת יש לפקפק על הרב תוי"ט דמ"ש במס' ביכורים הנ"ל מתבאר דס"ל דאדם האמור בדברי רז"ל ממעט עפוי"ם ואילו בההיא דפ"ג דאבות מפרש דתני תנא חביב אדם לכלול גם העפוי"ם ולא נתקרה דעתו במ"ש המפרשים דאדם הוא למעט עפוי"ם ונסמכו אהיהא דאתם קרוי' אדם וכו' דהוי דרש על דרש עי"ש ואין לומר דכוננתו דהתנא דיקדק לומר

דָּם מֵהֶלְכִי שְׁתִּים כָּדִי שְׁלֵא יָבוֹאוּ לְטֹעוֹת בְּמִלַּת אָדָם דְּהָא קָמֵן בִּפְ"ג דְּאָבוֹת לָא חָשׁ לְהִכִּי וְתַנִּי אָדָם אַף שְׁפִנְתּוֹ גַּם עַל עֲכוּ"ם צ"ל דְּהִכָּא סְמִיךְ תַּנָּא אֲמַשְׁמַעוּתָא דְקָרָא דְמִיִּיתִי דְמוּכָח שְׁפִיר דְכִי תַנִּי אָדָם כּוֹלָל גַּם הָעֲכוּ"ם וְעוֹד י"ל דְרַבִּינוּ הֵק' מְדַקְדָּק בְּזָה שְׁלֵא יִטְעוּ וּבְאָבוֹת תַּנִּי מִיִּלְתִּיהָ דְרַע"ק כְּלִשׁוֹנוֹ מִמֶּשׁ וְרַע"ק לָא חֲיִישׁ: וּמִצִּינוּ דְלַפְעָמִים פּוֹתְבִים הַפּוֹסְקִים אָדָם וְכּוֹנְתָם לְמַעַט עֲכוּ"ם שְׁפִן מִצִּינוּ לְהֶרֶב מִשְׁל"מ בִּפְ"א מֵהֶלְכוֹת טוֹמְאָת מֵת דְנִיחָא לִיהָ לְמִימַר דְהֶרֶמְב"ם שְׁפִתְבָּ שֶׁם בְּדִין י"ד אֵין לָהּ בְּכָל מִינֵי נֶפֶשׁ מַה שְׁמַתְטָמָא וְהוּא חֵי וְכו' חוּץ מִן הָאָדָם שְׁפִינֵן בְּמִלַּת הָאָדָם לְאִפּוֹקִי עֲכוּ"ם דְאֵינָם נִקְרָאִים אָדָם עִי"ש וְאִף דְהֶתוּס' פִּתְבוּ לְחִלְקָ בֵּין אָדָם לְהָאָדָם כּוֹלָל גַּם עֲכוּ"ם צ"ל דְהֶרֶמְב"ם ס"ל דְאֵין לְחִלְקָ בֵּין אָדָם לְהָאָדָם וְהָרִי חִלּוּקוֹ שֶׁל ר"ת בֵּין אָדָם לְהָאָדָם אֵינוֹ מְוַכָּרַח לְשָׂאָר שְׁיִנּוּיֵי שְׁפִתוּס' שְׁהִבְאִתִּי לְעִיל בְּאוֹת ע"ד עִי"ש: עוֹר אָדָם אֵי מִמַּעֲטִים עֶבֶד עֵינֵן תּוּס' סְנֵהֲדָרִין ד' ט"ו ד"ה אָדָם וְעֶרְכִין ד' כ"ח מְאָדָם וְלֹא כָּל אָדָם וְרַש"י וְתוּס' שֶׁם וְלְהֶרְבְּנִים גְּאוֹת יַעֲקֹב בְּמַע"ל ד' ב' ע"ד אֶהְלִי יְהוּדָא בְּמַע' בִּי"ת ד' ל"ה ע"א ד"ה וְנַר' וְכו' מִכְתָּב לְחִזְקִיהָ ד' ו' ע"ג וּמְרֵן חִיד"א בְּיַעֲרִי אֲנִן בְּקוֹנְטְרִיס קְלוּרִית לְעֵין ד' ע' ע"א צִינֵן לְעֵנֵן אֵין אָדָם מְע"ר אֵי אֲמַרִי גְבִי עֶבֶד לִס' עֲזַרְתָּ נְשִׁים ד' ל"ב וְאִמ"א לְרֵאוֹת ד"קוֹנְעִינֵן פִּתְחַ הַדְּבִיר בַּח"א ס' ד' אוֹת ז': רַעַח אִיִּתְמַר מַר אֵי נֶאֱמַר לְשׁוֹן זֶה עַל דְבָרֵי הַתְּנָאִים עֵינֵן לְהַג' י"מ אוֹת ה' וּבְמִכְתָּב לְחִזְקִיהוּ ד' פ"א ע"ג וְעֵתָה גְדַפְס סְפָר אֵיִי הֵיִם וְהוּא שׁו"ת רַה"ג עִם הַגְּהוֹת הֶרֶב כְּמוֹהֶר"ם חָזָן וְעִי"ש בַּד' ק"ז ע"ב וְח"ק ע"א מ"ש בְּזָה וְהִבִּיא שׁו"ת רַב שְׁרִירָא גְאוֹן עִי"ש וּבִס' כָּל הַחַיִּים אוֹת צ"ב: עֶטֶר אֵימּוֹר מִצִּינוּ לְשׁוֹן זֶה לְפַעְמִים דְהוּא לְשׁוֹן וְדֵאֵי כְּמ"ש בַּא"ז פְּתוּבוֹת ל"ד מ"ד בְּשֶׁם ס' הַהֲשַׁלְמָה וְהִבִּיא הֵהִיא דְחֻלּוּן ג' ע"ב אֵימּוֹר כְּלָבָא וְכו' כ"כ הֶרֶב אַרְעָא דִּישְׂרָאֵל אוֹת ג' ה"ד הֶרֶב גְּחֻמָּד לְמַרְאָה ח"א ד' קי"ג ע"ד וְקִצְתָּ שְׁלֵא זָכַר שְׁכ"כ הֶר"ן בְּהֶלְכוֹת בְּהֵהִיא דְחֻלּוּן הַגְּ"ל כִּיעִי"ש וְאֶחָד מְדוֹרְנוּ הו"ד בִּס' חַיִּים וְשְׁלוֹם ח"ב ד' יו"ד ע"ד כ"כ עִפִּי"ד הֶר"ן הַגְּ"ל דְלֹא כְּמ"ש בַּחִי הַרְשָׁב"א לְחֻלּוּן שֶׁם וּבִס' תַּה ב וְכְתָב שְׁפִדְבָרֵי הֶר"ן הַחֲלִיט בִּס' לְחַם אֲבִירִים ס' ב' אוֹת מ"ח ע"כ גַּם הֶרֶט"ז בִּי"ו"ד ס' שִׁי"ו בִּסְק"ד קוֹדֵם ד"ה וּמִצְאָתִי פִי כֵּן מ"ש בְּהַגְּזִיקִין ד' נ"ז אֵימּוֹר קוֹשְׁטָא קְאָמַר וְכו' עִפִּי"ד הֶר"ן הַגְּ"ל וְאֵנִי מִצְאָתִי לְרַבּוֹתֵינוּ בְּעֵלֵי הַתּוּס' בְּכּוֹרוֹת ד' ל"ה ד"ה אֵיפָא דְאֲמַרִי וְכו' וְהָא אֵימּוֹר הָנִי וְדֵאֵי כְּמוֹ חֲיִישִׁינֵן שְׁמָא חוּץ לְחוּמָה לְנוּ וְכו' ע"כ וּמִתְבָּאָר מְדַבְּרֵי הַתּוּס' דְאֵימּוֹר וְחֲיִישִׁינֵן פִּי הַדְּדִי גִינְהוּ וּמִיִּיתוּ מְדַחֲיִישִׁינֵן לְאֵימּוֹר וְזֶה פְּשוּט מִסְבָּרָא אֱלָא שְׁלִפִי שְׁרֵאִיתִי בְּנַח"ל שֶׁם שְׁכָשְׁהִבִיא דְבָרֵי הַא"ז שְׁכ' וְכֵן בְּחֻגִיגָה אֵימּוֹר בְּאֲמַבְטִי עֵיבְרָא כ' ע"ז שְׁחַפְשׁ וְלֹא מִצְאָ לְשׁוֹן זֶה אֱלָא חֲיִישִׁי שְׁמָא בְּאֲמַבְטִי וְכו' וּמ"מ לְפִי גִירְסַת הַא"ז הָרִי מִצִּינוּ בַּג' מְקוּמוֹת דְאֵימּוֹר הוּא וְדֵאֵי וְכו' עַכ"ד וְלַע"ד גַּם גִּירְסַת הַא"ז חֲיִישִׁי אֱלָא דְנִקְטַת אֵימּוֹר שְׁהוּא לְשׁוֹן קֶצֶר וּמְדַחֲיִישִׁי מִיִּיתִי לְאֵימּוֹר כְּמ"ש הַתּוּס' בְּכּוֹרוֹת הַגְּ"ל וְעֵינֵן מַה שְׁרֵשְׁמִתִּי בְּמַעְרַכְתָּ הַחִי"ת אוֹת ס"ד גְּבִי חֲיִישִׁי וּבְשׁו"ת בֵּית שְׁלֵמָה א"ח ס' ע"ג ד' מ"ז ע"ב כ' אֵהִיא דַּפ' הַגְּזִיקִין אֵימּוֹר קוֹשְׁטָא קְאָמַר דְהוּא וְדֵאֵי כְּמ"ש הֶר"ן בְּחֻלּוּן וְכו' עִי"ש שְׁלֵא זָכַר דְבָרֵי הַט"ז: רַפ אֲוֹנָס דְאֲמַרִינֵן לְעֵנֵן שְׁבוּעָה הָאָדָם בְּשְׁבוּעָה פֶּרֶט לְאֲוֹנָס כְּפּוֹדַע אִם הָאֲוֹנָס הוּא שְׁיָבֵא לִידֵי מְנִיעַת מְצוּהָ ע"י קִיּוּם שְׁבוּעָתוֹ אֵי חֲשִׁיב אֲוֹנָס הוּא מְחַלְקָתָ עֵינֵן לְהַג' מַח"א בַּהֲל' שְׁבוּעוֹת ס' ב' וְלַעֲנֵן מְנִיעַת הַטּוֹבָה אֵי חֲשִׁיב כְּאֲוֹנָס עֵינֵן לְהֶרֶב מְגוֹן גְּבוּרִים ס' ח' ד' ח"י ע"ד וְלְהֶרֶב שְׁמַע יַעֲקֹב פַּר' יִתְרוֹ ד"ה אַף אֲמַנָּם וְכו' וּבִישְׁרֵי לֵב בְּקוּ"א ד' צ"ז

אות קל"ה כ' אונס דמניעת הטובה ל"ח אונס מוהריק"ו שרש קצ"ד מגן גבורים סי' ח' אורח לצדיק ז"ל עכ"ל סברת מוהריק"ו הובא בב"י יו"ד סי' רל"ב ופסקה הרמ"א שם בסו"ב ומוהריק"ו שם ססי"ד ולפי מה שביאר במחנה אפרים שם דגם הרב מוהריק"ו ס"ל פדעת הרמב"ם בתשו' דמניעת המצוה תשיב אונס (דלא פהרשב"ץ ומוהרש"ך דסברי דלא הוי אונס) ומ"ש ע"ד תשו' הרמב"ם דלאו מר חתים עלה וכו' הוא מטעם אחר כיעי"ש למדנו דאונס דמניעת מצוה עדיף ממניעת הטובה שיקרי הרב מוהריק"ו ס"ל דמניעת מצוה הוי אונס אף דס"ל דמניעת טובה לא הוי אונס: רפא אונס דהפחדה אי הוי אונס או אמרינו דגזים ולא עביד עיין להרבנים קה"י במע"ל ח"ג אות תקפ"ח מקנ"א אות ב' מגן גבורים סי' ח' ד' ח"י ויקרא אברהם נר"ו בקונטרס שדה מגרש סי' ק"י ע"ב צמח צדק החדש באה"ע סי' ט"ל שם אריה סי' צ"ד באה"ע ורבינו מוהר"י אבן מיגאש בתשו' קכ"ב מחלק בענין זה דהפל לפי האדם אם לפי מה שהוא האדם נראה שיעשה מה שאומר להפחיד הוי אונס וכו' עי"ש.

שער המלך פ"ז מהלכות אישות דין ב' בשם מוהרד"ב סי' ח"י: ואי הוראה בטעות חשוב אונס רשמי במערכת הטי"ת אות ז"ך: רב אונס ממון באיזה ענין הוי אונס עיין בח"מ סי' שפ"ח ס"ב בהרמ"א ובש"ך שם ומ"ש לדקדק פדעת הרמב"ן עפ"י מ"ש הרא"ה ורבו של הרא"ה הוא הרמב"ן עיין בספר פרת יוסף להג' מסלאנים הנדפס חדש ממש בד' ק"מ ע"ג דנעלם ממנו דברי הרמב"ן במלחמות בפכ"ת דב"ק ועי"ש מ"ש ע"ד הרמ"א.

דאדרבא מסקנת המרדכי דאונס ממון הוי אונס ועיין יבא הלוי בשו"ת יו"ד סוף סי' ב' ובשו"ת מגן גבורים סי' ח' ד' ט"ז ע"ג שקו"ט בתשו' הריב"ש סי' שפ"ז לענין שבועה אם אונס ממון הוי אונס עי"ש ולפי הנראה לתשו' זו הוא שרמז הרב מוהראנ"ח בח"ב סי' ט"ן ד"ה ומעשה וכו' וז"ל ובאונס ממון אין לאדם לעבור שום עבירה בקום עשה כמו שהאריך בזה הריב"ש בתשו' ע"כ ומר קעסיק בדין שבועה ונדר עי"ש ובד"ה ואפילו (ובגוף סברת הריב"ש הנ"ל רשמתי לקמן במערכת הלמ"ד אות ק"ז) ועיין שו"מ תננינא ח"ד סי' ד' ובמהדו"ג ח"א סי' ס"ו ועיין משל"מ בפ"ג מהל' שבועות בד"ה פתב הריב"ש סי' ק"ג וכו' ומה שהקשה שם דברי הריב"ש מסי' שפ"ז לסי' ת"ס הנה הרב ייטב לב בד' ל"ו ע"א הביא דהרבנים לקחם רב סי' ס"ט ומוהראנ"ח שם וחק"ל יו"ד ח"ב סי' ח"ן ג"כ עמדו בקושיא זו ומני"ר כתב דלק"מ דאם האונס הוא בשעת חלות השבועה מהני אונס ממון לפוטרו אבל אם בשעה שנשבע לא היה לו שום אונס שוב אם בשעת קיום השבועה אירע לו אונס אם הוא אונס הגוף או ספנה פטור אבל אם הוא אונס ממון אין לו מקום פטור וחיוב לקיים שבועתו: רפג אין שבועות במקדש אם יש לחלק בין היכא דלא אפשר לתמן בלא העברת השבועות להיכא דאפשר הנה מרן כ"מ בסופ"ח מהלכות בית הבחירה כתב דונקא כשאי אפשר בלא"ה ומשו"ה לא היו אבוקות בינדם בלילי שבת שאפשר להשתמש לאור הנרות הדולקות שם מבפניו ונהר תיו"ט בפ"ק דתמיד מ"ג (ד"ה ושתי אבוקות) עם שכתב טעם אחר למה שלא היו מטלטלין במקדש בלילי שבת נרות דולקות לפי שקרוב לבא לידי הטיה שהוא מבפניו גזרו במקדש מ"מ לא דחה טעם מרן כ"מ הנ"ל ואדרבא שם בפ"ה מ"ה (ד"ה ובשבת) נשתמש בכלל זה עי"ש גם הרב פ"ר ח' בנימוקיו להל' עבודת יוה"כ בפ"ב הקשה על הרמב"ם דמנ"ל לפרש דמחמין לו

חמין ר"ל מים חמין לערב בתוך הצונן דאם הנה אפשר בזה לא היו מתירין להטיל עשישיות ברזל דאיפא איסור דרבנן ולא אמרו אין שבות במקדש אלא בשאי אפשר בענן אחר עי"ש והוא פדעת מרן כ"מ וכן נקוט בפשיטות רע"ק איגר בתשובה סי' קט"ן (בד"ה ולזה) עי"ש שלא זכר שיש מחלוקת בזה כמו שאכתוב להלן וכן הוא הספמת הרבנים ט"ל אורות ואהל יעקב שאביא להלן בס"ד והרב יד מלאכי בכללי הדינים אות צ"ד פתב זה הכלל בשם הרפ"ח לפי שלא ראה דברי מרן כ"מ ה"ל.

והספיק לכלל זה גאון בדורינו בס' דברי מרדכי פרידבורג שהבאתי לקמן בד"ה ומצאתי עי"ש: אמנם הרב משל"מ בהל' בית הבחירה ה"ל תמה ע"ד מרן כ"מ ממ"ש הרמב"ם בפ"ב מהלכות עבודת יוה"כ שהיו מטילין שפודין להפיג צינת המים ואמאי הרי הנה אפשר להפיג צינתן ע"י עירוב מים שהוחמו מבערב והאריף בענן זה הרב ארעא דרבנן באות ד' גם בתפארת ישראל בפיה"מ דפ"ק דתמיד ה"ל דחה סברת מרן כ"מ מהא דמטילין עשישיות של ברזל ביוה"כ דמוכח מינה דכשהותר שבות במקדש היינו אפי' באפשר בלי שבות עי"ש ולא ידעתי למה לא הזכיר שפבר קדמו הרב משל"ש באותו פרק באותו מקום: ומאי דמשמע להו להרבנים ה"ל דמותר לערב מים חמין לתוך הצונן נראה לכאורה דהיינו פן מדברי הרמב"ם בהל' ערוה"כ ה"ל דאם גם היתר תערוכת מים חמין הוא משום שאין שבות במקדש הנה לו לומר פן אחר שפתב או מערבין לו מים חמין.

אף הרדב"ז בח"א סי' צ"ה הביא דבריו הרב פתח הדביר בח"ג סי' שי"ק אות ז פתב לדחות ראיה זו ומ"מ סיים אעפ"י שדחייתי ראיה זו לא שאני סובר שאוסר הרב ליתן מים חמין לתוך הצונן אלא שאין מפאן ראיה עכ"ל וכבר הביא הרב פה"ד שם דהרבנים בגדי ישע וערף השלחן השיגו על הרדב"ז שלא ראה דברי הרמב"ם בפ"ב מהל' שבת דמתבאר דס"ל דמותר לערות חמין לתוך הצונן וכתב ליישב דעת הרדב"ז דס"ל כמ"ש הרשב"א בחי' לשבת על ד' מ"ב שפסק דאסור ליתן מים חמין לתוך צונן פשהוחמו לרחיצה ואין הקרח מהרמב"ם וכו' שפן דעת הרבנים הרמ"א וחקד משה וכו' עי"ש והרב משה אהרן בד' יו"ד ע"ד לא נחית לחלק בין מים שהוחמו לשתייה למים שהוחמו לרחיצה ואהכי תמה על הרדב"ז דנעלם ממנו דברי הרמב"ם וגם בעיקר פלליה דמרן כ"מ (דלא אמרו אין שבות במקדש היכא דאפשר בלא העברת השבות) האריף בדברי הרבנים משל"מ וארעא דרבנן ה"ל עי"ש: גם הרב טל אורות בד' צ"א ע"א והלאה האריף בכלל זה לבנות ולסתורנהביא תשו' הרדב"ז ה"ל ושקו"ט פה וכתב דמדברי הה"מ ר"פ י"ב מהל' שבת במ"ש דמוכח מדברי הרמב"ם בהל' עבודת יוה"כ דאיפא בצירוף חיוב מדכתב שהיו מחמין עשישיות מערב יוה"כ ואם לא הנה אלא שבות הנה להם לעשות ביוה"כ עצמו דמוכח מזה דלא ס"ל הכלליה דמרן דא"כ מה הוכח יוכיח מזה דלמא משום דאפשר לעשות בנא העברת השבות הוצרכו לעשות מבערב אלא ודאי דלא ס"ל כמ"מ וכו' ושוב הקשה לסברת הה"מ מדין סמיכה ביו"ט דלב"ש אין סומכין ביו"ט אלא מעריו"ט ואע"ג דאינה אלא שבות.

וב"ה דסברי סומכין היינו משום דסברי תכף לסמיכה שחיטה הא לאו הכי לא הנה שרי ביו"ט פיון דאפשר מערב יו"ט ועוד הוכיח ככלליה דמרן מדתנן אם הנה כ"ג זקן או

חולה מחמין לו וכו' דאי לא תימא פדברי מרן למה לי זקן או חולה אפילו לקריא נמי פיון שאין שבות במקדש לישתרי אלא ודאי דדוקא פשאי אפשר בענגן אחר הוא דשרי ומשו"ה דוקא זקן או חולה שאי אפשר לו לסבול הצינה וכו' אתוד"ק: ותימה לי במה שהוכיח מדברי הה"מ דלית ליה פכלליה דמרן דמאחר דהרב המגיד סיים ואמר שיש לדחות ראיה זו א"כ נוכל לומר דכוננתו לדחות הראיה מטעם זה דאע"ג דאין בחימום שום חיוב פי אם שבות ואין שבות במקדש מ"מ פיון דאפשר לעשותו מבערב בלא העברת השבות כלל לא התירו לעשות ביוה"כ וכסברת מרן כ"מ דלא התירו שבות במקדש אלא פשאי אפשר בענגן אחר ועיין להרב שער המלך בפ"ב מהל' שבת ה"א בד"ה עוד פתב ה"ה וכו' מ"ש בדעת הה"מ דס"ל פדעת הרב לח"מ בפ"א מהל' קרבן פסח הי"ח דלא אמרינן אין שבות במקדש אלא בשבות שאי אפשר לעשותו מבערב וכו' ומה שדחה לזה וגם הרב מטה אהרן בד' י"א סוף ע"ג דחה זה כיעי"ש ומתבאר מדבריהם דאם להתיר בשבת משום שאין שבות במקדש בדבר שהיה אפשר לעשותו מער"ש או לא אינו נכנס בפכלליה דמרן כ"מ והוא פלל אחר בפ"ע כיעי"ש: והרב חק"ל בזכרונותיו שבסו"ס ישרי לב במערכת הדל"ת אות מ"ב הקשה עמ"ש הרב מג"א בס"י שכ"ב סק"ט דמותר להטיל גורל לצורך מצוה מדמפיסין ביוה"כ דהא אין שבות במקדש וא"כ אין ראיה מפי"ס וכתב דס"ל להמג"א דכיון דאפשר לעשות מבע"י יש שבות ואולם בפו"כ ס"י קנ"ד נראה ה"פ מזה ועיין משל"מ סוף הל' בית הבחירה ועיין פר"ח בהל' עבודת יוה"כ פ"ב שכ' פדברי הב"י ועיין לח"מ מהל' ק"פ (לא ציין פרקו נאה) ובג"י דוד שם נדוק והרב המגיד פתב עיין מ"ש הרמב"ם בפ"ד מהל' תו"מ ה"ט וצ"ע עכ"ל הגה רמז בדברים קצרים הללו מה שחלקו בענגן זה דאין שבות במקדש אם הוא דוקא פשאי אפשר בע"א כנז"ל ומשמע ליה דדבר שאפשר לעשותו מבערב חשיב אפשר לעשותו בענגן אחר ולזה ציין למ"ש המשל"מ בהל' בהב"ח ולפי זה צ"ל דדעת המג"א פדעת מרן כ"מ דדוקא אם אי אפשר בע"א הוא דאין שבות במקדש ומ"ש שמהפו"כ ס"י דק"ן נראה ה"פ מזה מבואר פונתו פדברי הרב משל"מ דהל' בית הבחירה שציין הוא ו"ל כיעי"ש ועיין מה שהאריך בזה הרב מטה אהרן בד' ט' ע"ד והלאה עמ"ש מרן כ"מ בפ' כ"ג מהל' שבת ה"ד דהא דמפין לפניו באצבע צרדא הוא משום דאין שבות במקדש ומה שהביא מדברי הרב לח"מ בהל' ק"פ נראה פונתו למ"ש בפ"א הי"ח הנז"ל והיינו לפי שיטתו דדא ודא אחת היא דאם נאמר דלא התירו שבות אלא כשא"א בע"א ה"כ נמי לא התירו שבות שאפשר מבערב אף לפי הנראה אין מוכרח לומר פן והוא פלל אחר דשבות שאפשר לעשותו מע"ש לא הותר לעשותו בשבת ולא אמרי' בכה"ג אין שבות במקדש וגם הרב ארעא דרבנן באות ד' קבעו בפ"ע לכלל אחר והשיג על הרב לח"מ וכתב ג"כ שפבר השיגוהו רבנים אחרים וכ"כ הרב שער המלך בהל' שבת פי"ב ה"א ד"ה עוד פתב עי"ש: וכן ראיתי להרב אהלי יעקב במערכה זו אות כ"ה שאחר שהאריך קצת ליישב השגות הרב משל"מ על מרן כ"מ מדברי הרב תה"ד בפו"כ (דמרן לא ס"ל פונתיה כמ"ש בכ"מ ובב"י א"ח כ"י של"ט) ואהיה דמחמין לו חמין פתב דלפעמים לא סגי בלא עשישיות לפי שמים חמין לא יחממו המקוה כ"כ והפל לפי חולשת הכ"ג וכו' (וכן תי' הרב מטה אהרן שם בסיגנון אחר) והביא ראיה לסברת מרן כ"מ מדתנן בפרק שתי הלחם ד' צ"ו לא סידור הקנים ולא גטילתן דוחה את השבת ומסקינן בשבת ד' קכ"ד

רע"א דה"ט דקנים משום דלא מיפשא ביהאי פורתא דש"מ אפי' היכא דליכא שום שבות דטילטול אסור פשאפשא בלא"ה כ"ש בדבר שיש בו משום שבות והביא תשו' הרדב"ז ח"ב סי' תשל"ז ע"ז ושוב כתב ומהו בשבות דאי אפשא בלאו הכי אף דהנה אפשא לעשותו מער"ש דוחה את השבת פדתנן חותכין יבלת וכו' והביא דברי הרב לח"מ בהל' ק"פ ה"ג"ל ותמה עליו עיי"ש דב"ק הרי דס"ל דשני עניינים חלוקים הם.

ובס' ימי שלמה בהל' ק"פ ע"ד הרב לח"מ ה"ג"ל פתב דכללא דכנייל הלח"מ לאו מלתא חדתא שפבר כ"כ מרן כ"מ בסוף הל' בית הבחירה ולכן תמה על הרב עץ החיים שמה שהקשה על הלח"מ הי"ל להקשות על מרן והגדיל התקמה על הרב ארעא דרבנן שבראש אות ד' פבר ראה דברי מרן ואיך אס"פ הביא דברי הרב עה"ח בשתיקה וכ' ששו"ר להרב בני דוד שעמד עליו בזה וציין עושה שלום ד' ע"ו וגזע ישי סי' מ"ח ואין גם אהד מג' ספרים ה"ג"ל מצ"א לראות דב"ק פ' לענד"ן ברור דדברי הלח"מ אינם ענין לדברי מרן פאמור: ומה שפתב (הרב חק"ל ה"ג"ל) דהרב מג"א קאי בשיטת מרן כ"מ כנו"ל פבר השיב ע"ד הרב פתח הדביר בח"ג סי' שכ"ב אות ג' דבמאי דעסיק הרב מג"א אין שייך לומר אין שבות במקדש משום דבהיה גם במדינה שרי וכו' וגם על דברי הרב המגיה שם השיב על מה שהצ"ע מדברי הרמב"ם בהל' תו"מ עיי"ש: ועל מה שהקשה הרב ארעא דרבנן ממה שפסק הרמב"ם בפ"א מהל' ק"פ דהיו תולין הק"פ במקלות וכו' ולא חילק בין אם חל בחול לשחל בשבת דמוכח דאף שאפשא בלא העברת השבות (דמניח ידו על פתח חבירו ותולה ומפשיט) אמרינן אין שבות במקדש תירץ מ"מ בסה"ב מנחה טהורה ד' קט"ו ע"ב דונקא בדבר שכל עיקר חיובו הוא מדרבנן פי' שהיא דהיו הולכין באבוקות הוא דמחלקינן בין היכ' דלא אפשא בענין אחר להיכא דאפשא אבל בענין קרבן פסח דהוא מצנה דאורייתא ודחי שבת א"כ אם מלאכה גמורה מותרת כל שכן שיש להתיר השבות אף אם אפשא בענין אחר עיי"ש וכיוצא לזה פתב הרב מקנת אברהם בח"ב אות ל"ד בשם הרב שער המלך בח"ב ד' ג"ן ע"א דאפילו למ"ד שבות רחוקה התירו היינו דונקא דבר הצריך לשבת שניה מן התורה אבל לא למידי שהוא מדרבנן ומשום מעלה עכ"ל אלמא דיש לחלק בענין שבות להקל בו משום צורך דאורייתא ולא להקל משום צורך דרבנן וא"כ כמו כן י"ל דמשום צורך דאורייתא אמרינן אין שבות במקדש אפילו בשאפשא בע"א ומשום דבר שהוא מדרבנן לא אמרינן אין שבות אלא בדאי אפשא בע"א ועפ"י דבריו אפשא לישוב תמיתה הרב פר"ח על הרמ"ם במז"ל דאם איתא דאפשא ע"י עירוב מים חמין לא הנה לנו להתיר ליתן עצושישיות של ברזל כיון דאפשא בלא העברת השבות די"ל דכיון דמשום חיוב מצנה דאורייתא דטבילה ביוה"כ הוא דעביד לא מחלקינן ואמרינן אין שבות במקדש אפילו בדאפשא בלא העברת השבות ומתיישב ג"כ תמיתה הרב משל"מ ע"ד מר"ן כ"מ מהא דעצושישיות של ברזל וק"ל ומ"מ אף שהחילוק נראה נכון עכ"פ מתבאר דהרבנים משל"מ ופר"ח לא סברי לחלק בהכי וגם מדברי מרן כ"מ לא משמע שפונתו לחלק בזה בין דרבנן לבין דאורייתא אלא פונתו לומר בדרה פלל דכשאמרו אין שבות במקדש לא שהתירו אותו אלא דחוי הוא לעת הצורך (כמו בטומאה דאמרינן דחוייה היא בציבור ולא הותרה) והרב נחמד למראה בפ"ז דמס' שבת ד' נ"א ע"ד השיב ע"ד הרב מנחה טהורה ולא הבנתי מאי ק"ל ובפרט מ"ש ולומר דעיקר חיוב הטבילות ביוה"כ הוי מדאורייתא וכו' הא נדאי

ליתא וכו' עי"ש אינו מוכן לענ"ד כמו שיראה הרואה ובספרו קהלת יעקב בקונטרס
תוספת דרבנן אות ג' הקשה לשיטת מרן כ"מ הנ"ל דמאי שנא מההיא דיומא ד' ז' דמסיק
ללישנא בתרא דלר"ן דס"ל טומאה הותרה בצבור אפ"י איפא טהורים בהוא בית אב
דאפשר למיעבד בטהורים עבדי טמאים ואמאי בשבות לא שרי היכא דאפשר בלא"ה
מאחר שאיסור שבות הותר במקדש ותיירץ דעשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה
ובמחכ"ת איני מבין מאי ק"ל מסברת רב נחמן דס"ל טומאה הותרה בצבור דהא אנו
קי"ל כמ"ד טומאה דחוייה היא כמו שפסק הרמב"ם וכתב מרן כ"מ ברפ"ב מהל' שבת
שכ"פ הרשב"א ונהר"ן גבי שבת דדחוייה שבת אצל חולה בטומאה שדחוייה אצל צבור
וא"כ כי אמור רבנן אין שבות במקדש מנ"ל דר"ל דהותר שבות אצל מקדש הרי נוכל
לומר דאינואלא דחוי ולכן פשאפשר בענין אחר יש שבות (שו"ר מ"ש בזה בשו"ת דברי
מרדכי פרידבורג רס"י ל"ד עי"ש ודו"ק) ומה שתיירץ דס"ל למרן דחכמים עשו חיזוק
יותר משל תורה יש לפקפק דאינו פשוט לומר כן במקום שלא אמרו כן בש"ס כמו
שרמזתי במערכת החי"ת אות קכ"ד עי"ש: ומצאתי בעניינים אלו בשו"ת דברי מרדכי
פרידבורג בסיומן ל"ד ל"ה ל"ו שהאריך בכלליה דמרן כ"מ ולא יכולתי לעיין בדב"ק
ואכתוב רק מסקנתו בזה בסוס"י ל"ד מסיק ונ"ל הינצא מזה נתבאר דהא דהותר שבות
במקדש הוא דוקא היכא דא"א באופן דליכא שבות וכן מצאתי להדיא בחידושי הריטב"א
לעירובין ק"ב ע"ב ונ"ל ונראה דכל שבות שאין בו צורך גדול במקדש לא התירוהו וכן
משמע ממ"ש התוס' עירובין דף ל"ב ד"ה ולא דלקי פהו שעלתה לו יבלת חברו חותכה
לו בשנינו משום דהוא לא פשע לכן הותר לחבירו לעבור על שבות מוכח דהיכא דאפשר
שלא לעבור פלל שבות נדאי אסור וכן משמע לשון פיה"מ להרמב"ם סוף עירובין
וכדעת הפוסק משנה סוף הל' בית הבחירה וכ"כ הרב באר שבע בתמיד פ"א עכ"ל ובסי'
ל"ה גסתפק דאף למה שביאר בסי' ל"ד דדוקא היכא דא"א באופן אחר הוא דשרי מ"מ
היכא דהיה אפשר מע"ש ופשע ולא עשהו י"ל דמותר בשבת ואחר שהאריך בזה והביא
דברי הרב לח"מ בפ"א מהלכות קרבן פסח הי"ח הנ"ל ודחה ראיותיו דשפיר י"ל דאף
אם היה אפשר מע"ש אמרינן אין שבות במקדש אלא דמדברי רבינו יהונתן ורבינו
עובדיה בפירוש מתני' דסוף עירובין קושין גימא בשבת משמע ליה דסברי דשבות
במקדש לא הותר אלא פשע ולא היה אפשר מאתמול ובסימן ל"ו האריך קלת לפלפל ע"ד
הרב ארעא דרבנן במה שהקשה על פלל מרן ויישב קושיותיו ובסי' ל"ז פתב בשם הרב
מרפכת המשנה בפכ"ג מהלכות שבת דבהר הבית לא אמרינן אין שבות במקדש ושקו"ט
בזה עי"ש דב"ק: ודע דמה שפתבתי בריש אות זו בשם תויו"ט פ"א דתמיד דבדבר שהוא
קרוב לבא לידי איסור תורה גזרו שבות במקדש ומפני זה לא היו מטלטלין גרות דולקות
בלילי שבת במקדש כ"כ הריטב"א בחי' לעירובין ד' ל"ב ה"ד הרב מטא אהרן ד' יו"ד
ע"ג ונ"ל ונראה דכל שבות שאינו לצורך גדול במקדש לא התירו וכן לא התירו בדבר
שנראה כמלאכה דאורייתא או שהוא קרוב לבא לידי איסור תורה עכ"ל וכ"כ שם בשם
הרשב"א בחי' לסופה בפ' החליל (עיין מה שרשמתי בזה בקונטרס פללי הפוסקים סי'
יו"ד אות ו') שכתב דמה שלא היה החליל דוחה שבת אע"ג דאין שבות במקדש היינו
דכל פי האי שבות שהוא דבר מצוי דאתי לידי תיקון פלי שיר דאיסורא שהתיקון מצוי
בהם גזרו בו אפילו במקדש כשאינו מעכב דאגב טירדניהו אתו ומתקני ליה ודחו שבת

במלאכה דאורייתא דבר שאינו בחובה פחליל שהוא שמחה יתירה עכ"ל והביא תנרף
דברי הרשב"א הללו הרב יד מלאכי בכללי הדינים אות פ' ואין החידושים הנ"ל מצויים
אצלי לעיני בדב"ק דלפום ריהטא נראה שיש חילוק בין מ"ש בחי' לעירובין למ"ש בחי'
לסופה וכדברי הרב תוי"ט הנ"ל פתב הרב מרפכת המשנה בפכ"ג מהל' שבת ע"ד מרן
כ"מ דהלכות בית הבחירה כמ"ש בשמו הרב דברי מרדכי הנ"ל בסי' ל"ד אות ד' עי"ש:
עוד ראיתי פלל חדש שחדש רעק"א בתשו' סי' קט"ן (בד"ה ונלע"ד) דלפי מ"ש הרע"ב
בפיה"מ דעירובין פ"ג מ"ג במאי דקי"ל דלא גזרו שבות בבין השמשות דהיינו דוקא
שבות אחד אבל שני שבותים גזרו בביה"ש ופירש דבריו באכו העוזר דדוקא בפשטי
שבותים עובר עליה' פאחת אבל אם הם בזה אחר זה גם בשני שבותים לא גזרו בביה"ש
א"כ י"ל דגם לענין שבות במקדש אם הם שני שבותים הפאים פאחד חמירי וגזרו עליהם
במקדש ומינישב בזה קושית השאג"א סי' ביהיא דיומא דף י"ג דמסקינן אלא דמגרש
לתרנוניהו וכו' דלמה לי פולי האי יקדש האחרת בתנאי אם תמות חכרתה ולאשתו יגרש
בתנאי שאפנס לבהכ"ן ואי מייטה עייל לבהכ"ן ומשני ליה גט למפרע והאחרת נתקדשה
ואי לא מייטה לא עייל לבהכ"ן ולא נתגרשה והאחרת לא נתקדשה אף עפ"י פלל הנ"ל
ניחא דלא מצי מקדש ע"מ שאפנס דא"כ במה דמקינים התנאי גורם שני שבותין הקידושין
והגירושין בבת אחת ואסור אף במקדש גם י"ל בפשוט דמה דאפשר למעט בשבותים
עדיף דהשתא עובר רק שבות אחד ואם יעשה פנ"ל יעבור על ב' שבותים קידושין
וגירושין עכ"ל ודבריו נחמדים עפ"י דברי הרע"ב אלא דהרב יד דוד בחי' לעירובין על
ד' ל"ה (ע"א בד' ע"ב ע"ד בד"ה רש"י) פתב וכוונאי דאין חילוק בין שבות אחד לב'
שבותים ודברי הברטנורא שחילק בכך פכר תמה עליו בשער אפרים ועיין בשער המלך
עכ"ל נראה דהרבנים הנ"ל דחו דברי הרע"ב בזה וס' שער אפרים אין בידי אף בשער
המלך עיניתי ודבריו בזה הם בסוף פ"א מהל' עירובין וראיתי שהק' על הרע"ב מסוגיית
הש"ס שם וכתב דמה שתי' הרב שע"א בא"ח סי' כ"ו לקושיתו לא יגהה מזור לקושית
זו ושוב פתב ליישב דברי הרע"ב עי"ש שלפי זה אין דברי הרע"ב דחויים לא מהרב
שע"א ולא מהרב שעה"מ: רפד אין שבות במקדש פתב מרן חיד"א ביציר און אות ק"א
דנראה מדברי התוס' בשבת ד' מ"ב ד"ה אפילו דדוקא באיסורי שבת הוא דאמרי' אין
שבות במקדש אבל לא בשאר איסורין ושכ"כ שם הרב מוהרש"א בת"ה ושכ"כ הרב
מחנה ראובן על פסחים ד' ל' ביהיא דקדורות בפסח ישברו ליישב תמיהת הרב תפארת
שמואל ע"ד ראב"ה שהביא הרא"ש בסי' ז' מדקי"ל דאין שבות במקדש די"ל דראב"ה
ס"ל דדוקא באיסורי שבת הוא דאמרינן אין שבות במקדש עי"ש ונלע"ד דאין הפל
מודים בזה דמדברי המרדכי בפ"ב במס' שבועות רמז תש"ן מתבאר דס"ל דהא דאין
שבות במקדש נאמר גם בשאר איסורין שהרי פתב פן גבי גזרת מרחצאות עי"ש והטיב
אשר דבר הרב יד מלאכי בכללי הדינים אות צ"ו שפשהעתיק פלל זה בשם מוהרש"א
פתב שפתב פן לדעת התוס' פלומר שלדעת התוס' מוכרחים לומר פן ואין ה"ן דיתכן
דאין הפל מודים בזה ואיני מבין מה שהצ"ע הר' אבני שהם בסוף ד' ב' דברי מוהרש"א
הנ"ל דאישתמיטתיה דברי המרדכי שהביא הרדב"ז בסימן צ"ו דכלל זה נאמר בכל
האיסורין עי"ש דהרב מוהרש"א לא בא לחדש פלל זה מדנפשיה רק כ"כ ליישב דעת
התוס' ואין לסתור דבריו אלא א"כ נמצא בדברי התוס' עצמם בהיפך ומן התמיה עליו

שְׂאֵחַר שְׂפָכַר רָאָה דְּבָרֵי הָרַב יָד מְלֹאכֵי כְּמִבְּנֹאֵר בְּדְבָרָיו לֹא הִי"ל לְהַצ"ע שְׁהָרֵי כְּתַב שְׂלֻדְעַת הַתּוֹס' הוּא ש"כ"כ.

וּס' גִּזַּע יִשְׂרָאֵל שְׂצִינָן בְּזֶה הַמַּגִּיבָה שֶׁמֶן אֵין מְצוּי אֲצִלֵי וְגַם תְּשׁוּ' הַרְדָּב"ז לֹא הָיָה נִמְצָא אֲצִלֵי וְנִזְהָר זַמ"ר אֲשֶׁר כְּתִיב לְאַחַד מִיַּדֵּי"ן גַּב"ר מְרַבֵּי דוֹרֵינוּ יצ"ו שְׂיַעֲזִיבֵנוּ בְּדְבָרֵי הַרְדָּב"ז וַיִּוֹדְעֵנוּ אֵיזָה מְקוֹם כְּבוֹד דְּבָרֵי הַמְרַדְּכֵי וְהוֹדִיעֵנוּ כִּי מ"ש הַרְדָּב"ז פֶּן הוּא מְדַבֵּר הַמְרַדְּכֵי שְׁהַבְּאֵתִי לְמַעַלָּה וְעַתָּה שְׁהַשְׁגִּיתִי שׁוֹ"ת הַרְדָּב"ז (דְּפוּס וּנְאֻרְשָׁא תַרמ"ב) חֲפֹשְׁתִי שׁוֹ"ת הַרְדָּב"ז בְּקִשְׁתִּיהָ וְלֹא מְצִאתִיהָ.

וַיִּדְיִין הָרַב הַמַּגִּיבָה לִס' יָמֵי שְׁלֹמֹה יצ"ו בְּד' צ"ב ע"ג הַק' ג"כ ע"ד מוֹהַרש"א מְתֻשׁוֹ' הַרְדָּב"ז פְּקוּשְׁתֵּי הָרַב אֲבָנֵי שְׁהֵם (וּבְהַשְׁמָטוֹת הָס, הַזְּכִיר דְּבָרָיו) וְכ' שְׁשׁוֹ"ר ש"כ"כ הָרַב גִּזַּע יִשְׂרָאֵל וְכָבֵר כְּתִיבֵי הַנְּלַע"ד בְּזֶה וּמָה שְׂצִינָן שֶׁמֶן לְעִינָן בְּתוֹי"ט פִּי"א דַּמְס' מְנַחֹת מ"ז ד"ה אוֹכְלִין אוֹתוֹ ש"כ' דְּבָקְדָשִׁים לֹא גָזְרוּ דְּאֵין שְׁבוֹת בְּמַקְדָּשׁ לֹא יִדְעָתִי מֵאֵי שְׂיִאֲטִיָּה הָכָא שְׁהָרֵי הָרַב תּוֹי"ט מְיִירֵי לְעִנָּן אִסּוּר מְלִיחָה בְּשִׁבְתָּ וַיִּוּה"כ וּבְזֶה נִדְּאֵי לִכ"ע אֲמַרִּינָן אֵין שְׁבוֹת בְּמַקְדָּשׁ: וְרֵאִיתִי לְהַג' כְּתַב סוֹפֵר בַּח"א ח"ס ס' קט"ו שְׁהַקְשׁ' לוֹ רַב א' אֲלִיבָא דַר"ל דַּס"ל ח"ש מְוֹתֵר מַה"ת וְרַק מְדַרְבְּנָן אִסּוּר אֲמַאי תְּנִינָן בְּמַנְחוּ"ד צ"ט ע"ב הַחֲלוֹת הָיוּ מִתְחַלְקוֹת לְעָרֵב הָרֵי אֲפֹשֶׁר שְׁפָל א' יֵאָכֵל כְּפִיטָה שְׁהוּא ח"ש לְגַבֵּי יוֹה"כ וְאֵין שְׁבוֹת בְּמַקְדָּשׁ וְלָמָּה נִדְּחָה עַד הָעָרֵב וְהַשִּׁיבּוֹ בַּמַּח"כ נִעְלַם מִמֶּנּוּ מ"ש מוֹהַרש"א בַּפ' כִּיָּרָה דְּדוֹקָא שְׁבוֹת דְּשִׁבְתָּ אֲבָל כָּל אִסּוּרֵי דְּדְבָרֵיהֶם אִסּוּרֵינָן גַּם בְּמַקְדָּשׁ וְכֵן מוֹרָה לְשׁוֹן אֵין שְׁבוֹת בְּמַקְדָּשׁ וְלֹא אֲמָרוּ אֵין אִסּוּר דְּרַבְּנָן בְּמַקְדָּשׁ עַכ"ל הַנֶּחָד רֹאָה דְּנִקְיָט בְּפִשְׁטוֹת כְּדְבָרֵי מוֹהַרש"א וְנִעְלַם מֵעֵינֵי דְּמַר שִׁיטַת הַמְרַדְּכֵי וְהַרְדָּב"ז הַנֶּחָ"ל דְּגַם בְּשִׁאֵר אִסּוּרֵינָן אֲמָרֵי אֵין שְׁבוֹת בְּמַקְדָּשׁ וְלִדְיָדְהוּ הַדְּרָא קוּשְׁתֵּי הָרַב הַשּׁוֹאֵל לְדוֹקָת' וְתִמְיָהֶתּוּ עַל הָרַב הַשּׁוֹאֵל הִי' לוֹ לְתַמְנָה ע"ד מַר אֲבִיו הַג' חַת"ס וְע"ד הַג' בְּנֵי יוֹנָה דְּנִקְטִי נָמִי הָא דְּאֵין שְׁבוֹת בְּמַקְדָּשׁ כְּכָל דְּבָר דְּרַבְּנָן עֵי' בַּחַת"ס א"ח ס' מ"ג שְׁהַקְשָׁה בְּשֵׁם הָרַב בְּנֵי יוֹנָה ס' עַד"ר עַמ"ש בַּפ' בְּמָה מְדַלִּיקִין בְּסוּגָיָא דְּקִינְסָא דְּפִשְׁיט הַש"ס מְמַנְרָה דְּמַקְדָּשׁ מְמַנְרָה הָיוּ מְדַלִּיקִין וְכָּה הָיָה מְסִיִּים הָא שְׁלֵהֶבֶת אֵינוֹ אִסּוּר אֲלֵא מְדַרְבְּנָן וְאֵין שְׁבוֹת בְּמַקְדָּשׁ וּמִיָּהֲדָר לִיִּישֵׁב קוּשְׁיָא זֹו כִּיע"ש וְהֵלֵא לְדְבָרֵי הָרַב מוֹהַרש"א מְעִיקְרָא קוּשְׁיָא לִיתָא כְּמוֹכָן.

אֲבָל בְּאַמַּת אֵין לְתַמְנָה עֲלֵיהֶם לְפִי מָה שְׁפִתְבְּתִישָׁהֲג' מוֹהַרש"א כְּתַב כֶּן לְדְעַת הַתּוֹס' אֲבָל לֹא שְׂיִהֵה זֶה כָּלֵל מְסֻפָּם שְׁהָרֵי הַמְרַדְּכֵי וְהַרְדָּב"ז לֹא סָבְרֵי הָכִי וְלִדְיָדְהוּ דְּלֹא שְׂאֵנִי לְהוֹ צְרִיכִים לִיִּישֵׁב בְּפָנִים אַחֲרֵים וְעוֹד נִעְלַם מֵהַג' כַּת"ס דְּבָרֵי מְרָן כ"מ בַּפ"ד מְהַלְכוֹת עֲבוֹדַת יוֹה"כ ה"א וְבַד"ה כָּבֵר בְּיִאֲרֵנוּ) שְׁפִתְבֵי הוֹלְכָה בְּשִׁמְאָל לְחַד שְׂיִנְוִיָּא דְּמֵאֵי דְּלֹא פְּסְלוּ בְּעֲבוֹדַת יוֹה"כ הַהוֹלְכָה בְּשִׁמְאָל הוּא מְשׁוּם דְּפִיטוּל דְּרַבְּנָן הוּא וּמְשִׁמַּע דְּכּוֹנְנָתוֹ לֹמַר דְּכִינּוֹן דְּמַדְר' הוּא לֹא גָזְרוּ בְּמַקְדָּשׁ וְכִמוֹ שְׁהַבִּין יִדִּין הָרַב הַמַּגִּיבָה בַּס' יָמֵי שְׁלֹמֹה עֵי"ש וְשְׂבָר כְּתַב בַּחַת"ס שֶׁמֶן דְּמַדְבָּרֵי הָרִיב"ש בַּסוּס"י קַס"ג ש"כ' לְעִנָּן בְּדִיקַת הַרִיבָּה בְּקָרְבָן דְּכָל שְׂאֵין מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ וְהַרְחָקָה דְּשִׁינָה לֹמַר כְּהֵנִים זְרִיזִים כ"ש לְאַסּוּר בְּמַקְדָּשׁ מְשִׁמַּע קִצָּת כָּל שְׂהוּא מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ וְהַרְחָקָה גַּם לְעִנָּן אִסּוּר לֹא אֲסּוּר בְּמַקְדָּשׁ הָרֵי דְּגַם בְּשִׁאֵר אִסּוּרֵינָן שְׂיִינָה לֹמַר דְּלֹא אֲסּוּר בְּמַקְדָּשׁ וְכִי עוֹד שֶׁמֶן דַּמ"ש הַתּוֹס' בְּחֻלְדֵי ד' קִי"ב ע"א דְּבַכְלֵי מַקְדָּשׁ אוֹקְמוּהָ אֲדֹאֲרִיָּתָא וְכ"כ בְּזַבְּחִים ד' צ"א (ט"ס הוּא וַצ"ל ד' צו בַּד"ה

ואם ט"ש) היינו משום הפסד פלי מקדש ברגל אוקמוה אדאורייתא אבל בלא"ה לא דאל"כ קשה מרקיב דנגע ברקיב ובבבחים ר"פ התעורבות גזרה שמה יקח מן הקבוע עכ"ל: עתה יצא לאור קובץ שמעתתי דרבנן קונטרס ג' הארות השמש נראיתי שם אגב ריקטאי בד' י"ג ע"ב שכ' בשם הג' מוהרש"ק בס' טטו"ד מה"ב שכ' בפשיטות דבבבבמת קדשים אין צריף בדיקה דבדיקת הריאה דרבנן ואין שבות במקדש וע"ז השיב גאון אהד יצ"ו ובאות י"ג) שדבריו מן קפיקים שמ"ש אין שבות במקדש זה לא קאי כ"א בדבר שלא אסרו לאכול וכו' אבל בדבר שאסרו לאכול בחולין לא התירו כלל בקדשים אף בדבר שאין בו כ"א מדרבנן ואף בדבר שאין בו כ"א משום ישראל קדושים נהגו בו איסור כ"ש בדבר שיש לחוש שימצא טרפה ותו ליכא מצוה והקרנן פסול בנדאי לא שייך בזה אין שבות במקדש עכ"ל ולפי חילוק זה מתנישב שפיר קושית הרב הסואל שבסו"ס חת"ס הנ"ל פינו דלענן אכילת איסור ליתיה להאי פללא וצריף להתנישב לעת הפנאי בל"ן: פרה אין אדם אוסר דבר שאינו שלו הא דקי"ל דע"י מעשה אדם אוסר דבר ש"ש אם הוא מדאורייתא או מדרבנן פתוב אצלי לעינין בגזע ישי סי' קמ"ה ועתה אמצ"א ועינין להג' שער המלך פ"ח מהל' לולב ה"א ד"ה ודע עוד וכו' שהביא מחלוקת בזה והו' ז"ל הכריח דהוא מדאורייתא עי"ש ועינין למ"מ בסה"ב מנחה טהורה ד' ז"ך ע"ב (התחלת ענין זה חסר בספר שבדי) ולהרב בן פדה צור של לה ועינין בעיקר דין זה להג' זית רענן (שו"ת הנד"מ) בד' קפ"ג ואילך שואל ומשיב ח"א סי' צ"ד: פרו אין הלכה פשיט' רבינו עקיבא איגר בתשו' הביא בס"ג דברי הג' מ"ד שעמד מתמיה על רי"ו הובא בש"ף יו"ד סי' רצ"ד שכ' בדעת הרמב"ם דפ' ופ' אמרו דבר אהד הני שיטה דהלא בפ"א מפלי המקדש פסק דמדת יבש מקדש אע"ג דאמרי' במנחות ז"ן ע"ב אמרו ד"א וכו' ועי"ש בסוס"י קמ"ד מ"ש ע"ד ועינין להרבננים י"מ ס' ע"א ויעיר און אות ד' ומקנה אברהם במ"ב אות ל"א דמתבאר יפה מד"ק דדעת הרבה מהראשונים ומפלגם הרמב"ם בדוכתי טובא דכה"ג הני שיטה ושפיר קאמר רי"ו בדעת הרמב"ם: והיא דפסיק הש"ס הלכתא פחד מנייהו אפקה משיטה כ"כ הר"ן בפ"ק דסנפה אהיא דאמרי' בד"ז פולהו ס"ל סנפה ד"ק בעינין ובפ"ג דמס' קידושין אהיא דאמרי' בד' ס"ב פולהו ס"ל אדם מקנה דבר שלא ב"ל והרב המגיה לס' משק ביתי במערכת החי"ת אות קצ"ז ד' פ"ו ובד"ה אלא) הביא דברי הר"ן הנ"ל וציינן לעינין בס' גור סי' תקכ"ה ותקכ"ו (בדף השערה אני אומר שמ"ש גור דמשמע שהוא ר"ת גנת ורדים הוא ט"ב וצ"ל גו"ה והוא ר"ת גופי הלכות) ובהליכות אלי סי' תרצ"ו ותרצ"ז ואין גם אהד מצוי אצלי לראות אם חולקים או מקיימים כלל זה וממ"ש הרב ש"ף יו"ד סי' רצ"ד ס"ק ל"א לדעת הראש מתבאר דמספים לכלל זה עי"ש והביא דבריו הרב יד מלאכי באות ז"ן.

פרז אין אומרים לאדם חטא בשביל שינפה חבירה הנה נ"ל מסבא דלא אמרי' פן אלא פשיצטריף לחטא בקום עשה אבל לבטל בשואת"ע לית לן בה אלא שראיתי להרב נחמד למראה בח"א ד' ק"מ ע"ג דפשיטא ליה דגם בביתול מ"ע אמרי' פן עי"ש.

ומה שהוקשה שם אעובדא דבירושלמי סו' פ"ט דשביעית עי"ש לפי מה שפכתבו הראשונים יוד דבמידי דלא פשע אמרי' ניחא ליה לחבר וכו' נראה די"ל שפיר וכ"ש בהיה דהני בשואת"ע וצריף להתנישב בזה בל"ן: פרח אבק רבית דאינה יוצאה בדינינים אי חייב להחזיר בבא לצאת ידי שמים הרב מחנה אפרים בהלכות מלנה סי' ט"ו דקדק

מדברי הרשב"א שהביא הה"מ בפ"ו מהלכות מלוה הלכה ב' דאם הנה אבך רבית הנה חייב להחזיר לצאת ידי שמים ועי"ש מ"ש בדעת הר"ן ואתה תחזנה להרב מטה אהרן במערכת הגימ"ל ד' ס"ד ע"ג והלאה שעמד בדברי הרשב"א דנראים פסותרים ממקום למקום ומ"ש ליישב דברי הר"ן מתמיהת הרב מח"א עי"ש ולענן דינא מבואר ביו"ד סי' קס"א ס"ב ועי"ש בפ"ת: פרט אישתקאי אי אמרינו דמדשתק אודוני אודי ליה עיין להרב יד מלאכי באות כ"ה ונאני הדל פתבתי בזה במערכת הש"י"ן אות ל"ו עי"ש.

רץ אין מעבירין על המצות מצוה דרבנו שהגיע זמנה ומצוה דאורייתא שלא הגיע זמנה נראה מדברי הרב מג"א סי' ער"א סוס"ק א' דמצוה דאו' קודמת שפתב דקידוש שבת קודם לקידוש יו"ט ומיירי ודאי פשחל יו"ט בע"ש ועי"ש להרב פרמ"ג באש"ל אברהם אף לפי מ"ש הרב לבושי שרד שם הטעם משום דאפשר לקדש על הפת עי"ש משמע הא לא"ה הגיע זמנה עדיף והרב בית השואבה ד' קע"ח ע"ב פתב בשם הרב תו"ש סי' רס"ג פדברי הרמג"א דקידוש שבת קודם ואמ"א לראות מאיזה טעם כ"כ ועיין להרב ארעא דרבנו בסי' א' ד"ה ועוד ובמכתב לחזקיהו ד' ע"ז ע"ב ובמה שהבאתי לעיל באות ק"ג בשם הרב זר"י רצא אין מעבירין על המצות כתבו תוס' יומא ד' ל"ג ד"ה אין דהיינו דוקא היכא דבעי למיעבד תרנוניהו עיין להרבנים מג"א סוס"י קע"ז סוס"ק י"א ומחצ"ה שם ונהר שלום אות ב' וברכ"י א"ח סי' כ"ה אות ב' וערף השלחן שם ודוק היטב והג' מוהר"ף בשו"ת מכתם דוד א"ח ד' י"ב ע"ג תפס משמעות דברי תוס' דיוטא ולא זכר סתירת דבריהם כיעי"ש: רצב אין מעבירין על המצות אם מעביר על מצוה אחת פדי לקיים שתי מצות אי גם בכה"ג איכא משום מעה"מ עיין מ"ש במכתב לחזקיהו ד' ע"ח ע"א ועיין למרן חיד"א בס' יעיר אנון אות טו"ב (כד"ה אי נמי) שגם מד"ק יש ללמוד על דרף שכ' במכת"ל ללמוד מדברי הרב ארעא דרבנו עי"ש: רצג אין מעבירין על המצות פתב הרב מקנה אברהם בשם הרב הלך"ט ח"א סי' ג"ן דשתי מצות האחת חובת גברא והב' אינה חובה גמורה ליכא בהיהא שאינה חו"ג משום מעה"מ ע"כ ולע"ד מדברי הרבנים מג"א סי' כ"ה סק"ד וא"ר וש"ע הרב מוהר"ש זלמן שם יש ללמוד דלא סברי הכי שפתבו דאעפ"י שפא הטלת גדול לידו קודם שהניח תפילין א"ץ להתעטף בו בביתו פינן שאין דעתו ללבושו פאן והרי צצית לאו חו"ג הוא שאם אין לו פת ד' כנפות אינו חייב עיין בסי' כ"ד וטעמא משום שאין דעתו ללבושו פאן הוא אם הנה דעתו ללבושו פאן הנה צריף להתעטף קודם שניח תפילין משום אמעה"מ ועיין למרן חיד"א בברכ"י שם סוף אות ג' בשם הרב מוהר"י מלבו ומ"ש ע"ד ונראה דמספיק לדעת הרמג"א הנ"ל: רצד אין ישיבה בעזרה אלא למלכי ב"ד בלבד עיין להרבנים מוהר"ץ הירש חיות בהגהותיו ליומא כ"ה ע"א מלאכת שלמה חפים ד' א' ע"א שו"ת די השיב בח"מ סי' א' מלא הרועים במערכת היו"ד שער החצר נר"ו סי' תקע"ז ד' קפ"ב ע"ד ארעא דרבנו אות ג' ובעפרא דארעא שם ובמה שציין הרב המגיה לס' משק ביתי באות קכ"א רצה אין מזהרין מן הדיו היכא דהעונש מפורש אי מיייתנו אזהרתיה בק"ו הוא מחלוקת הראשונים עין להרב ברית יעקב פייטוסי די"ד ע"ד: רצו אין ספק מוציא מידי ודאי אי אמרי' במידי דרבנו עיין להרב קהלת יעקב בתוס' דרבנו אות מ בשם תוס' פסחים ט' ע"א ד"ה פדי ועיין מה שהאריף בזה מרן חיד"א בברכ"י א"ח סי' קפ"ו אות ד' והרב שעה"מ בהלכות מקראות בכלליו פלל ז' וע"ע במחבר יו"ד סי' ס"ט אות י"ד פרמ"ג

במ"ז ססי' תמ"ה שו"מ בְּמִהְדוֹ' ג' ח"ב סי' א ובצל"ח לְבִרְכוֹת ד' כ"א ע"א ובמ"ש ע"ד בְּשׁוֹ"ת פֶּתַח סוֹפֵר א"ח סי' ל' ד"ה נְחֻזָּר וּבְעֶרְךָ הַשְּׁלֶחֶן סי' תל"ז אות ב': רצו אין שְׁלִיחוֹת לְעַפּוֹ"ם עֵינָן רַש"י מְנַחוֹת ס"ב ע"ב ד"ה שְׁהַתְּנוּפָה וְכוּ' ויכולים עפּוֹ"ם וְנָשִׁים לְעֵשׂוֹת שְׁלִיחַ ע"כ וְלִכְאוּרָה צ"ע דָּאִין שְׁלִיחוֹת לְעַפּוֹ"ם וּא"כ ל"ל קָרָא בְּתַנּוּפָה לְמַעוּטֵי עַפּוֹ"ם הָא יִלְפִינָן מִסְמִיכָה וְאוּלַי רַש"י ז"ל דְּנִקֵּט עַפּוֹ"ם לְאוּ דְנִקֵּט וּקְרָא דְתַנּוּפָה אִיזְצֻטְרִיף לְמַעוּטֵי נָשִׁים וצ"ע: רצח אין אָדָם רוֹצֵחַ שְׁתַּתְּבִיזָה אֲשֶׁתּוּ בְּפָנָי ב"ד אֲמַרְיִנָן אִפִּי בְּאַרוּסְתּוֹ כ"כ הָרַב קֹהֵלֶת יַעֲקֹב בְּחֻלְקַ מְדוּת חֲכָמִים אוֹת ט' לְאַפּוֹקֵי מִמֵּי שְׁהִיָּה מְנוֹטְעָה בְּזָה עי"ש וְכ"כ הָרַב מוהרי"ט בְּשׁוֹ"ת בֵּית יְהוּדָה אה"ע סי' ט"ו בְּפִשְׁטוֹת עי"ש.

וע"ל אות שמ"ה: רצח אֲמוֹרָאִים אִם הָיוּ בְּקִיָּאִים בְּמִקְרָאוֹת פֶּתַח הָרַב בְּאַר יַעֲקֹב ד' קל"ג פְּלִל י"ג דבס' ת"ח פֶּתַח בְּשֵׁם כ"ג דְּפַעְמִים שְׁהָאֲמוֹרָא לֹא יָדַע הַפְּסוּק כמ"ש בב"ק ד' ד"ן אִינֵי יוֹדַע אִם נֶאֱמַר בָּהֶם פִּי טוֹב וְסִיִּים הוּא וְאִין זֶה רָאוּי לְהַעֲלוֹת עה"ד דְּאֲמוֹרָא לֹא יָדַע מִקְרָא מְלֹא וְכוּ' ע"כ וְאָמַת פִּי דְבָרָיו נְכוֹנִים בְּטַעְמָם אִף תְּמִיָּה לִי אִף נֶעֱלַם מִמֶּנּוּ ש"כ"כ הַתּוֹס' ב"ב ד' קי"ג וְהוֹכִיחוּ מִש"ס דב"ק הַנ"ל וְאִין ס' ת"ח וְכ"ג מצי"א לְרֵאוֹת ד"ק וְכַתֵּב הָרַב שְׁזָה יְהוֹשֻׁעַ בַּפ"ק דְּמַגִּילָה ה"ט גְּבִי תְּלִיַת הַשֵּׁם שְׁהִבִּיאוּ מִקְרָא דְאֵל אֱלֹהִים ה' וְלֹא הִבִּיאוּ מִקְרָא מְלֹא ה' ה' אֵל רַחוּם מְשׁוּם שְׁלֹא נִזְכְּרוּ הַפְּסוּק הַזֶּה וְתַמָּה ע"ד הָרַב מְקַנָּה אֲבָרְהָם בַּמ"ב בְּמַעֲרַכַת הַה"א אוֹת ק"ך דְּקָשָׁה לוֹמַר עַל הָאֲמוֹרָא שְׁלֹא נִזְכַּר הַפְּסוּק וְגַם הוּא לֹא זָכַר דְּבָרֵי הַתּוֹס' דב"ב וְדְבָרֵי הַרְבָּנִים הַנ"ל אֶלָּא שְׁדַבְּרֵי הָרַב שְׁזָה יְהוֹשֻׁעַ אִינָם מְוַכְרְחִים דִּי"ל דְּהַש"ס רַוִּישׁ פְּשִׁיטָא לִיָּה דְשִׁלַּשׁ שְׁמוֹת בַּס"ת וְדָאִי אִין תּוֹלִים וְרַב בְּנִבְיָאִים וְכַתּוּבִים הוּא דְאִיכָא לְמִימַר לְחַד טַעְמָא דְתּוֹלִין אִי נָמִי מְשׁוּם דְלֹא שְׁכִיחַ שְׁיִשְׁמִיט הַסּוֹפֵר ג' שְׁמוֹת בַּס"ת מְשׁוּ"ה לֹא נִקֵּט הִנְהוּ ג' שְׁמוֹת כַּמ"ש הָרַב מְרָאָה הַפְּנִיָּים שָׁם (בד"ה רַב חֲנַנְיָאֵל בְּשֵׁם רַב) וְעֵינָן עוֹד בְּעֵינֵיךָ פְּלִלִין לְמַרְן חֵיד"א בַּס' יַעֲרִי אֲזַן בְּמַעֲרָכָה זֹאת אוֹת קי"ט שְׁתַּמָּה ע"ד הַתּוֹס' דב"ב הַנ"ל דְּהַדְּבָרִים קָשִׁים לוֹמַר פֶּן עַל הָאֲמוֹרָאִים וּמָה גַם דְּאֲמָרוּ רז"ל דְּצֻרִיף ת"ח לְהִיּוֹת בְּקִי בַּכ"ד סְפָרִים וְהִבִּיאוּ רַש"י בְּפִרְשֵׁת פִּי תִּשְׂא וְסוּגִיַת קָמָא אִינָה רֵאָזָה וְכַבֵּר הַמְּפָרְשִׁים אֲסַבְּרוּהּ נִיחָלָן גַּם אֲנִי בְּעֵנֵי פִּירְשֵׁתִי בְּמִקּוּמוֹ קָרוֹב לְאָמַת עכ"ל אֲמָנָם הָרַב פֶּן אֲבָרְהָם בְּכַלְלִים שְׁפָסוּף הַס' ד' ג"ן ע"א אוֹת כ"ב מְלַבֵּד שְׁהִבִּיאוּ דְבָרֵי הַתּוֹס' דב"ב הַנ"ל בְּשִׁתִּיקָה הוֹסִיף דְּהִכִּי מִשְׁמַע בַּמַּס' ע"ז ד' ב"ן ע"ב וְכּוֹנְתוֹ מְדַאֲמַר רַבִּי שָׁם מִקְרָא הִיָּה בְּיַדְנּוֹ וְשִׁכְחָנוּהוּ וְע"י שְׁהַקְשָׁה לוֹ ר' יוֹסִי בֶּן שְׂאוּל מִמִּקְרָא בַּדַּה"י נִזְכַּר וּבְכּוֹ שְׁהַחֲזִיר לוֹ אֲבָדְתּוֹ וְכֵן אֲמָרוּ בַּמַּס' זְבַחִים ד' ט"ן ע"א דְּאֲמַר רַב מִקְרָא הִיָּה בְּיַדְנּוֹ וְשִׁכְחָנוּהוּ וְשׁוּב ע"י דְּרִשְׁתָּ ר' שְׁמַעוֹן ב"ר אֲשָׁפַח רַב פְּהִיָּה קָרָא דְאִשְׁתְּמִיט לְרַב עי"ש וּבִתְשׁוֹ מוהרי"ל סי' קמ"ט פֶּתַח (עמ"ש הַתּוֹס' בְּמַגִּילָה דָּף כ"ב ד"ה אִין מִתְחִילִין וְכוּ' ע"ש) וְז"ל וְהִיא דְּנִהַקְרַבְתֶּם לֹא שְׁמַעְתִּי עָלְיוּ תִּירוּץ מְקוּנָבֵל דְּדוֹחַק לוֹמַר דְּבִימֵי הַר"י הָיוּ הַפְּסוּקִים בַּע"א וְכָל רַבּוֹתֵינוּ הַמְּחַבְּרִים דְּבַתְרָאִי אִינוֹן מִיַּתִּי לִיָּה וְהַתּוֹס' פִּי בְּפִרְקֵי יֵשׁ נוֹחֲלִין דְּזִימְנִין לֹא הָיוּ הָאֲמוֹרָאִים בְּקִיָּאִים בְּפְסוּקִים וְכֵן מִשְׁמַע בְּפִרְקֵי הַפָּרָה וְאִם נֹאמַר ג"כ עַל רַבּוֹתֵינוּ הַמְּחַבְּרִים צ"ע עכ"ל דְּבָרֵי מוהרי"ל מְרָאִים שְׁהַדְּבָרִים כְּפִשְׁטָם שְׁלַפְעָמִים לֹא הָיוּ הָאֲמוֹרָאִים בְּקִיָּאִים בְּמִקְרָא וְהָרַב מוהרצ"ח בְּהַגְהוֹתָיו לַב"ק מְפָנֵי שְׁלֹא זָכַר דְּבָרֵי הַתּוֹס' דב"ב וְדְבָרֵי מוהרי"ל הַנּוֹז"ל נִדְחַק בְּפִירוּשׁ הַש"ס אֲבָל הוּא דְרָף דְרָשׁ וְאִינוּ פִּשְׁטַת הַש"ס כִּיעֵי"ש.

והרב אבות הראש נר"ו בח"א דף נ"ה ע"ד משמע ליה ממ"ש ב"ש"ס פ"ק דע"ז דף ד' ע"א דרב ספרא לא הוה בקי בקראי אלא שפתיב דדוחק לומר על סתמא דש"ס דלא הנה בקי בקרא ומזה הוקשה לו עמ"ש בפרק אחד דיני ממונות דף ל"ח ע"א דזרובבל על שם שגזרע בבבל ומה שמו נחמיה בן חכליה שמו דאמאי לא פריה הש"ס מקראי דעזרא ב' ונחמיה ז' דקא חשיב זרובבל וקא חשיב נחמיה כדפריה כה"ג במגילה דף ט"ו ע"א עיי"ש.

והנה מה שהביא מש"ס דע"ז דזימנין לא הוו בקיאי בקרא אין משם ראיה על זה דרב ספרא בקי הנה בהוא קרא אלא דלא הוה ידע דרשה דדריש ר' אבהו וכן מדוקדק הלשון שם ולא ידע למימר פירושא דהאי פסוקא ואמר ר' אבהו דמשום דלא שכיחי מינאי בי רב ספרא לא רמי אנפשיה לעיוני בקראי כלומר בפירושא דקראי וזה פשוט וטפי הוי ליה להרב הג"ל להביא דברי התוספות דב"ב שהוכיחו מש"ס דב"ק דזימנין לא ידע האמורא האי קרא ודברי המוהרי"ל וישנה יהושע הג"ל ולעיקר קושיותו רציתי לומר דקים ליה לש"ס דנחמיה דכתיב בעזרא ונחמיה לאו ניהו נחמיה בן חכליה אף מפני כי ידעתי חסרון בקיאותי לא אוכל להחליט פן: והנה מצינו בע"ז דף כ"ט ע"ב דאמר ליה ר' יהושע לר' ישמעאל היאך אתה קורא פי טובים דודיה וכו' דנראה דהתנאים לא היו בקיאים בנתיקודי הפסוקים וא"כ לא נפלא לומר דאמוראים לא היו בקיאים בגוף המקרא אמנם לפי מה שביאר מוהרש"א בחי' אגדות שם (על דף ל"ה ע"א) דשאלתו היתה אי עבדינו עיקר המקרא שהוא מלא ני"ו דודיה או פהמסורת והוא דודיה חסר ני"ו מלשון דד וקאי על גזרת החלב והגבינה וכו' עיי"ש אין מזה הוכחה דלא היו בקיאים בנקודות וכ"ש שאין הכרח שלא היו בקיאים במקראות ונראה דאין פוננת מוהרש"א לומר דר' ישמעאל דאמר דודיה בני"ו ס"ל יש אם למקרא דבאמת רי"ש ס"ל יש אם למוסרת כמ"ש בסנהדרין דף ד' ע"ב לטטפת לטטפת הרי פאן ד' אלא פוננת הרב לומר דר' רמז ודרש במקרא הנה ע"ש בדב"ק.

ומדברי רש"י בדר' כ"ט מתבאר דהדברים פפשטן דהשאלה אם קורא דודיה לשון זכר או דודיה לשון נקבה אלא שדחקו למוהרש"א דבלשון לנוכח אין חילוק בין זכר לנקבה ומדלא קשיתיה איה יעלה על הדעת שישתפקו בקריאה זו והא איפא נקודות והן יוכיחו נראה דאין מזה הכרח דאפשר שלא היו בקיאים: אף באמת כבר נשאל ע"ז הריב"ש וז"ל בסי' רפ"ד מה שהקשה לה בהיהיא דא"ל רי"ש לרע"ק (נוסחא אחרת היתה לו לפי הנראה) היאך אתה קורא פי טובים דודיה וכו' איה אפשר בחכם גדול כרע"ק שישתמש בקריאת פסוק שהתינוקות יודעין אותו אם לא נאמר שהספרים שלהם לא היו נקודים והקשית עוד מעובדא דרביה דיואב המוןכר בב"ב (כא) דאי ר"ע טעמי בין דודיה לדודיה הא לא עדיף רביה דיואב מר"ע ועביד איניש דטעמי בין זכר לזכר תשובה אף אם הספרים שלהם היו נקודים אינו קשה אי טעמי ר"ע בקריאת אותו פסוק שהרי אפשר שהיה מחלוקת בזאת המלה בספריהם כמו שיש היום בהרבה מלות בין מערבאי למדינתאי ובין בן אשר ובין בן נפתלי והלא אפ"י בחילוף אותיות הנה מחלוקת בין החכמים והוצרכנו לילה אחר הרוב כמ"ש במס' סופרים ג' ספרים נמצאו בעזרא ס' מעון וכו' באחד מצאו מעון וב' מצאו מעונה וקימו שנים ובטלו אחד באחד מצאו וישלח את זאטוטי בני ישראל ובשנים את נערי בני וכו' ומעתה לא יקשה לה שהיה דרביה דיואב

אף לפי פירושוֹ שְׁהִיָּה טוֹעָה בֵּין זָכַר לְזָכַר לְפִי שֶׁבְּכָל סִפְרֵיהֶם הִיָּה פְּתוּב כְּמוֹ שֶׁאָנוּ קוֹרִין וְלֹא הִיָּה מַחְלֹקֶת בְּאוֹתָהּ מִלָּה וְהוּא לְבַדּוֹ הִיָּה טוֹעָה אֲמָנָם עֵינֵךְ הַפִּירוּשׁ בְּהִיא דְיוֹאֵב כְּמוֹ שֶׁפִּי ר"ת דְּרַבִּיָּה דְיוֹאֵב לֹא טָעָה וְזָכַר אָמַר כְּמוֹ שֶׁאָנוּ קוֹרִין אֲלֵא שְׁלֵא הַשְּׁגִיחַ בְּלִמְדוֹ לְיוֹאֵב כְּשֶׁהָיָה קוֹרֵא בְּטָעוֹת וְשֶׁבִשְׁתָּא דְעַל עַל וּמְשׁו"ה קָרְאוּ דָּוָד עֲנִישָׁה מְלֹאכַת ה' רְמִיָּה דָּאם הַמְלַמֵּד הִיָּה טוֹעָה מַה רְמִיָּה יֵשׁ פֶּאן הֲלֵא לְמַד כְּפִי יְדִיעַתוֹ וְע"ז שְׁאֵל דָּוָד לְהַמְלַמֵּד הִיכִי אֶשְׁרִיָּיָה שְׁאָם יֵאמַר בְּטָעוֹת כְּמוֹ שֶׁאָמַר יוֹאֵב לֹא יַעֲשֶׂה לּוֹ מְאוּמָה כִּי הוּא שׁוֹגֵג שְׂגַגַת תְּלִמוּד וְאָם יֵאמַר כְּתוּבֵנוּ אִז עֲשֶׂה מְלֹאכַת ה' רְמִיָּה עַכ"ל הֲרִי שֶׁהָרַב הַשְּׁוֹאֵל הִיָּה נִרְאֶה לּוֹ שֶׁהַסְּפָרִים שֶׁלָּהֶם לֹא הָיוּ מְגֻנָּקִים וְלָכֵן לֹא הָיוּ בְּקִיָּאִים בְּגֻזְדוֹת וְנִרְבִּינוּ הַמְחַבֵּר הַשִּׁיבוּ דְלֹא מַחֲמַת חֶסְרוֹן בְּקִיאוֹתָם אֲלֵא מִפְּנֵי שֶׁנִּפְּלַ בְּזֶה מַחְלֹקֶת.

וְכִיּוֹצֵא לְזֶה פָּתַח מֶרֶן חֵיד"א בַּס' יַעִיר אֲזוֹן רִישׁ מְעַרְכַּת הַחִי"ת גְּבִי חֲמֵשׁ מְקַרְאוֹת שְׁאִין לָהֶם הַכְּרַע שֶׁפָּתַח מֶרֶן הַב"י בְּתַשׁו" אַבְקַת רוּכַל בְּסוֹס"י ד' וּמַה שֶׁתְּמַהֵּךְ אֵהִיא דַּפ"ק דַּחֲגִיגָה וְאֵהִיא דַּחֲמֵשׁ מְקַרְאוֹת שְׁאִין לָהֶם הַכְּרַע לְמַה לֹא הַכְּרִיעוּ מִפִּסּוּק טַעֲמִים שֶׁפָּתַח עֲזָרָא אִין זֹו קוֹשֵׁיָא דְבַסִּיפּוּק טַעֲמִי עֲזָרָא אִיפָּא כְּמַה מִיְלִי דְאִית בְּהוּ פְּלוּגְתָּא בֵּין מְעַרְבָּאִי לְמַדְיָנְחָאִי וּבֵין בֶּן אֲשֶׁר לְבֵין בֶּן נִפְתְּלִי עַכ"ל וְל"ו יַעִיר שְׁלֵא זָכַר שֶׁפְּדַבְּרִיו פָּתַח הֲרִיב"ש בַּס' רַפ"ד הַג"ל וְתוֹ דְלֹא זָכַר דְהַרִיטְב"א בַּח' לְיוֹמָא עַל ד' ב"ן פָּתַח בְּהָא ד"ה מְקַרְאוֹת דְהַשְּׁתָּא דְאִיפָּא פִּסּוּק טַעֲמִים נִתְּבַרַר הַסִּפֵּק וְכ"כ הָרַב יָבִין שְׁמוּעָה בְּכָלֵל תַּפ"ג בְּשֵׁם הָרַא"ש בְּתוֹסְפוֹתָיו וְהוּא שְׁלֵא כְּדַבְּרִיו עַכ"ל.

וְהִנֵּה מ"ש הֲרִיב"ש בְּשֵׁם ר"ת לֹא מְצָאֵתִי בְּתוֹס' שֵׁם רַק שְׁבַנְמַק"י שֵׁם כ"כ בְּשֵׁם הַרְנַב"ר בְּשֵׁם הַמְּפָרְשִׁים וְכ"כ הָרַב הַחֲזִינוּךְ בְּפָרְשַׁת כִּי תֵצֵא סִי תַר"ד וְכָבַר טָעָה בְּגִיְקוּד תִּיבָה זֹו גְּדוּל הַדוֹר וְהוּא יוֹאֵב בֶּן צְרוּיָה וְהַשְּׁאִיר מִהֶם הַנְּקֻבוֹת לְפִי שֶׁרְבוּ לֹא הַשְּׁגִיחַ יָפָה עָלָיו כְּשֶׁלְּמַדּוֹ מְקַרֵּא זֶה וְנִשְׁתַּבֵּשׁ יוֹאֵב וְקָרָא זָכַר כַּמ"ש בַּב"ב ד' כ"א עַכ"ל: וְלִפִּי מַה שֶׁמְתַבָּאֵר מְדַבְּרִי מֶרֶן חֵיד"א הַג"ל דְּפְלוּגְתָּא הִיא בֵּין הֲרִיב"ש וּבֵין הַרִיטְב"א וְהָרַא"ש הַג"ל בְּעַנְנֵן חֲמֵשׁ מְקַרְאוֹת דְלַהַרִיטְב"א וְהָרַא"ש אִית לְהוּ הַכְּרַע ע"י פִּסּוּק טַעֲמִי עֲזָרָא וְלַהַרִיב"ש הֵן עוֹד הַיּוֹם אִין לָהֶם הַכְּרַע יֵשׁ לְהַעִיר עַל הָרַב יֵד מְלֹאכִי בַּס' רַע"ח שֶׁהִבִּיא דְבַרִי הַרִיטְב"א וְהָרַא"ש הַג"ל (דִּישׁ לָהֶם הַכְּרַע ע"י פִּסּוּק טַעֲמִים בְּשִׁתִּיקָה וְלֹא זָכַר דְהַרִיב"ש וּמֶרֶן הַב"י בְּתַשׁו" אַבְקַת רוּכַל לֹא סָבְרִי הִכִּי וְחִזְדוּשׁ הוּא שֶׁמֶרֶן חֵיד"א שֵׁם לֹא זָכַר בְּזֶה דְבַרִי זֶה הִי"מ גְּדוּל אֵף כִּי בְּאוֹתִיּוֹת הַסְּמוּכוֹת מְלַפְּנֵיו וּמְלֹאחֲרֵיו מְבִיא וְקוֹרֵא שְׁקִיל וְטָרִי בַּהֲדִי הָרַב יֵד מְלֹאכִי כִיעִי"ש וְעֵינֵן לְקַמֵּן בְּמַעְרְכַת הַחִי"ת אוֹת צ"ח: וְכַתֵּב עוֹד הָרַב יֵד מְלֹאכִי דְמִשְׁוֹקְדִים כְּדָקָאִי קָאִי וְלֹא כְּתוּבוֹ הַרִיטְב"א וְהָרַא"ש דִּישׁ לָהֶם הַכְּרַע ע"י פִּסּוּק טַעֲמִי עֲזָרָא אֲלֵא אֲשָׁאֲרָא עִי"ש וְרֵאִיתִי בַּס' נְתִיבוֹת עוֹלָם שְׁנַדְפַּס בְּוִילְנָא שְׁנַת תַּרִי"ט עִם חִזְדוּשִׁים וּבִיאוּרִים מִהָרַב מוהר"ץ הִירֵשׁ וְשֵׁם בְּחִזְדוּשִׁים בַּד' ס"ג ע"ב הִבִּיא מ"ש הָרַב יֵד מְלֹאכִי דְמִשְׁוֹקְדִים כְּדָקָאִי קָאִי וְכַתֵּב דְזֶה סוֹתֵר לְמַדְרַשׁ שִׁיר רַבָּה וִירוּשְׁלָמִי פ"ק דַּע"ז (ט"ס הוּא וַצ"ל פֶּרֶק שְׁנֵי הַלָּכָה ז') הַג"ל עַד פֶּאן לְשׁוֹנוֹ וְשֵׁם קוֹדֵם לָכֵן הִבִּיא דְבַרִי הַמְּדַרְשׁ רִישׁ שִׁיר הַשִּׁירִים עַל פִּסּוּק כִּי טוֹבִים דוֹדִיָּךְ וְכו' וְדַבְּרִי הִירוּשְׁלָמִי שֶׁעַל מַה שֶׁשְּׁנִינוּ הַשִּׁיאוֹ לְדַבֵּר אַחַר הַיָּאָךְ אַתָּה קוֹרֵא כִּי טוֹבִים דוֹדִיָּךְ וְכו' אָמְרוּ רַב הוֹנָא בְּעִי וְרַחֲב"א מְקַשֵּׁי אִם לְהַפְּלִיגוֹ בְּדַבְּרִים הִנֵּה מְבַקֵּשׁ הִנֵּה לּוֹ לְהַפְּלִיגוֹ מַחֲמֵשׁ מְקַרְאוֹת שְׁבַתוֹרָה שְׁאִין לָהֶם הַכְּרַע וְאֵלוֹ הֵן שְׁאֵת אֲרוּר מְחַר מְשׁוֹקְדִים וְקָם עַכ"ל הַמַּד"ר וִירוּשְׁלָמִי שֶׁהִבִּיא שֵׁם וְאִינִי מְבִין בְּעֲנִיּוֹתַי אִיזוֹ סְתִירָה יֵשׁ מִזֶּה לְדַבְּרִי הָרַב יֵד

מלאכי ה' ל' וכתב עוד שם דממה שאמרו במדרש ה' ל' בזה הלשון השיאו לדבר אחר אל' היא אפה קורא כי טובים דודיה מ'ין או דודיה מ'ין מבואר ששאלתו היתה אם מלות כי טובים שייכי לעיל ומקרא נדרש לפ'נו ישקני מנשיקות פיהו כי טובים.

ומלות דודיה מ'ין הם ע'נו בפני עצמו ומוש' במובן ע'ובים ה' ל' או כי טובים שייכים למטה הינו כי טובים דודיה מ'ין וראיה ברורה לזה מסיום המדרש והירוש' שאם להפליגו מבקש היה לו להפליגו בחמש מקראות שאין להם הכרע שמזה נראה בעליל ששאלתו היתה ג"כ מע'נו הכרע וצרי' להגיה הגמרא עפ"י המדרש ומה שהוכיחו מן לריח שמנה טובים ר"ל שקמו שמלת טובים מנספם על השמן וא"א לפרש באופן אחר כמו כן כי טובים הם תואר על הינו ודוק היטב עכ"ל ולא נחה דעתי העניה בפירושו דאיה נאמר דכי טובים נדרש לפ'נו וקאי אנשיקות דא"כ כי טובות מבעי ליה ומלות דודיה מ'ין אם ע'נו בפני עצמו הנה הנם פגוף בלא נשמה ואין להם שום קישור ומובן פשוט לענ"ד ומי יעצור כ"ח להגיה משנת שלמה בש"ס דילן וגם בירושלמי היא פג'רסת'ינו אשר לא שיערו אבותינו ורבותינו קמאי ובתראי ומה שהביא לראיה ברורה מסיום לשון המדרש ובירושלמי אם להפליגו מבקש וכו' הנה לא ראה דברי הרב פ"מ ובמראה הפנים שאין הפונה שהיה לו להשיאו באלו החמש מקראות ממש דמאי שנא באלו דוקא אלא הפונה שהיה לו להודיעו הטעם בלשון דמשמע לתרי אנפי בחמש מקראות שאין להם הכרע וכו' עי"ש וראיתי עוד שם שכתב שראה באיזה ס' בשם הרב המבי"ט ללמד זכות על מ"ש רבותינו התוס' בב"ב ה' ל' והוא שהם לא כתבו שנמצאו תנאים או אמוראים שלא היו בקיאים בפסוקים זולת כתבו פעמים וכוונתם שיקרה לפעמים שגם הבקי במקרא ישפח איזה פסוק לשעתו ואח"כ יזכרוהו אם מעצמו אם ע"י מעורר כמ"ש מקרא היה בידינו ושכחנו (הביא שפן אמרו בע"ז ובזבחים וכו') וסיים דבזה תנרץ ההיא דהיא אפה קורא כי טובים דודיה וכו' אף לפירש"י שוב בא לידי סדר זרעים עם שנות אליהו ובליקוטים שבסופו ראיתי מ"ש שם בשם הגר"א בהיא דכי טובים דודיה והזכיר שם בהגהה דברי המדרש ה' ל' עי"ש: ועל דברי מ'ון חיד"א ביעיר א'ון ה' ל' מריש לא הנה ידענא מאי מקשי ע"ד מ'ון שלא זכר שר שפדבריו כתב הריב"ש וכו' הלא לפי מה שהעתיק מדברי מ'ון באב"ר ה' ל' מר קעסיק בחמש מקראות שאין להם הכרע ואמר דמפני שיש מחלוקת חשיב אין להם הכרע ואילו הריב"ש לא מייירי בהא פלל רק אפה ששאל בהיא דכי טובים דודיה וכו' ומה הלשון אומרת שפדבריו כתב הריב"ש ואם פונתו להקשות למה לא נסתיע מדברי הריב"ש מלבד דאין זה קושיא כי היה הדבר פשוט עיניו ולא הוצרך לראיה.

גם אין זה כמשמעות דבריו אף עתה שהשגתי שו"ת אבקת רוכל הבנתי פנונת דב"ק וכלי ספק נשמט ביעיר א'ון בהעתק דברי מ'ון באבקת רוכל סיום הלשון שסיים ואמר ובהכי ניח' הא דתנן בפ"ב דע"ז ישמעאל אחי היא אפה קורא וכו' ובפ"ק דקידושין אמרו א'ון לא בקאינו בחסרות ויתרות ובפסוקי כמי קאמר התם דלא בקאינו עכ"ל הרי דגם בהיא דכי טובים דודיה קעסיק ואמר ליישב פדרה שכתב הריב"ש ואהכי שפיר מותיב דלא זכר שפדבריו ממש כתב הריב"ש והנה עתה יוצא לאור ס' פנסת הגדולה חדש ע"י ידי הרב החר"ף רי"ץ סובאלסקי נ"י וראיתי במחברת ראשונה עמוד צ"ד מאמר אחד מסופר נכבד בשם נקודות מי אמ'ון על שרבים חקרו על דבר הנקודות

שְׁבַמְקָרְאוֹת מִי הַמְצִיאִים י"א הֶלְכָה לְמִשְׁחָה מְסִינֵי הֵם וי"א מְעַזְרֵת הַסּוֹפֵר וכו' וַיֵּשׁ אוֹמְרִים אַחַר חֲתִימַת הַתְּלֻמוֹד וּמְבִיאִים רְאִיָּה מֵהֵיכָל דְּבִירוֹיָה אֲמָרָה לר' מֵאִיר (בְּבִרְכוֹת ד' יו"ד) מִי כְּתִיב חוֹטְאִים חֲטָאִים כְּתִיב וּמְרַבֵּיה דְּיוֹאֵב דְּטַעֲי בֵּין זָכָר לְזָכָר וּלְפִי הַנִּרְאָה סְבָרוֹת אֵלּוּ הוֹבְאוּ בִּס' מוֹרָה הֶלְשׁוֹן נוֹסְפוֹת טַעְמִים שְׁצִינָן שָׁם וְלֹא רְאִיתִי וְלֹא שְׁמַעְתִּי מִסְפָּר זֶה וְכֵן מ"ש שָׁם בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מוהר"ר רַפְפוֹרְט לֹא יָדַעְתִּי אֵיזָה סֵפֶר הוּא וְרָצָה לְסַיַּע סְבָרָא זֹה מֵהֵיכָל דְּכִי טוֹבִים דּוֹדִיָּה וכו' וְשׁוֹב דְּחָה וְהֶאֱרִיךְ בְּעֵנָן זֶה ע"ש שְׁנַת רָאוּ דְּבָרֵי הַרִיב"ש וּמְר"ן בְּתַשׁוּ' אֲבָקַת רוֹכֵל הַנּוֹז"ל.

וּמָה שֶׁהֵבִין הַסּוֹפֵר הַנִּכְבָּד שָׁם מִדְּבָרֵי מוהר"ש"א בַּח"י אֲגָדוֹת דְּבָאִם לְמַקְרָא אוֹ לְמִסְנֵרַת תְּלִי הָא דְּכִי טוֹבִים דּוֹדִיָּה וּבְזֶה יִישָׁב דְּהֵיא דר' מֵאִיר וּבִירוֹיָה דר"מ תְּלַמִּידֵיה דרע"ק אֲזִיל בְּשִׁיטַת רַבֵּיה יֵשׁ אִם לְמַקְרָא וּבִירוֹיָה סְבָרָה יֵשׁ אִם לְמִסְנֵרַת עי"ש כְּבָר כְּתַבְתִּי לְמַעֲלָה דְּלֹא יִתְכַן לוֹמַר דְּכֹנֶנַת מוהר"ש"א דְּבִאֲמַת תְּלִי הָא בְּהָא דְּאִם לְמַקְרָא וכו' (ש"א"כ ר' יִשְׁמַעֲאֵל יִסְבוֹר יֵשׁ אִם לְמַקְרָא וז"ל פְּמַבְּוֹרָר בְּסִנְהֶדְרִין ד' ד' ע"ב) רַק כְּתַב פֶּן דְּרַף רָמְזוּ וְדָרַשׁ.

גַּם מ"ש הַסּוֹפֵר דְּרַבֵּי מֵאִיר סוֹבֵר יֵשׁ אִם לְמַקְרָא עֵינָן לְהַרְבּ מְלֵא הַרְוֵעִים בַּח"ב (בְּמַעֲרַכַת אִם לְמַקְרָא) שֶׁהַחֲלִיט דְּרַבֵּי מֵאִיר ס"ל אִם לְמִסְנֵרַת וְעי"ש בָּאוֹת י"ב וי"ג: שׁ אִין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבִטְלָה עֵינָן הַרְדָּב"ז ח"ג ס' תי"ג דְּבִנְדָרִים לֹא אֲמָרִי אִין אַד"מ דב"ל כ"כ הֵרַב מְקַנָּה אֲבָרְהָם אוֹת ל"א וּלְפִוּם רִיָּהֲטָא הַדְּבָר תְּמוּהָ דְּמִשְׁמַע דְּבַעֲלָמָא קי"ל אִין אָדָם מוֹצִיא דב"ל וּלְפִי הַנִּרְאָה זֹה אֵינָה מְשַׁנָּה דְּהָא פְּלוֹגְתָא דר"מ וְרַבְּנָן הֵיא בְּעַרְכִין ד' ה' וְקִי"ל כְּרַבְּנָן דַּאד"מ דב"ל וְשׁו"ת הַרְדָּב"ז הַנֶּ"ל אַמ"א שׁו"ר לְמָרְן חִיד"א בְּבִרְכֵי יו"ד ס' חר"ן שְׁהֶאֱרִיךְ בְּכָלֵל זֶה וְעַמַּד מִתְמַיָּה עַל פְּמָה גָּאוֹנֵי אַרְצָא דְּנִקְטִי בְּלִישְׁנֵינֵיהוּ דְּקִי"ל אִין אַד"מ דב"ל וְשָׁם בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה עֲמַד גַּם עַל תַּשׁוּ' הַרְדָּב"ז הַנֶּ"ל כִּיעִי"ש וְתִימָה עַל הַמְקַנָּה אֲשֶׁהִבִּיא דְּבָרֵי הַרְדָּב"ז בְּשִׁתִּיקָה וְלֹא יַעִיר דְּדְּבָרָיו הַיְפָּה פֶּסֶק הַהֶלְכָה וְעֵינָן לַמ"מ רל"ץ בַּסֵּה"ב מְנַחֵה טְהוֹרָה ד' כ"ב ע"ג וְלְהַרְבּ אֶהֱל יַעֲקֹב אוֹת ז"ך וְעֵינָן תַּשׁוּ' הַרְדָּב"ז ח"א ס' ד' ה"ד הֵרַב חֲכָמָה וּמוֹסֵר ד' קפ"ה ע"ב אוֹת ד' וְלְהַרְבָּנִים מוהר"ץ הִירֵשׁ חֵיוֹת לְנִזִּיר ד' כ"ב וְנִחְמַד לְמַרְאָה ח"ב ד' קמ"ד ע"ד וְכָל הַחַיִּים ד' ב' ע"א וְבַס' שׁו"ת רמ"ץ א"ח ס' ב' כ' ג"כ דְּקִי"ל כְּרַבְּנָן דַּר"מ.

וּמ"מ כְּתַב דַּאפ"ל דְּדוֹנְקָא בְּדִיבּוֹר פְּלִיגֵי אֲבָל בְּמַעֲשָׂה גַם רַבְּנָן מוֹדוּ דְּאִין אָדָם עוֹשֶׂה מַעֲשָׂה לְבִטְלָה וּמְפָרְשִׁין דְּעַשָׂה הַמַּעֲשָׂה לְכֹנְנָה אַחֲרַת מָה שֶׁלֹּא אָמַר בְּפִיו בְּפִירוּשׁ וְהֶאֱרִיךְ עי"ש וְבַס' כ' אוֹת י"ב וְעוֹד צִדַּד שָׁם דְּהִיכָא דְּאִיכָא אֲנַמְדָּנָא לַכ"ע אֲמָרִינָן אִין אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבִטְלָה.

וְעֵינָן שָׁם בַּחֲיו"ד ס' פ"ו אוֹת ה': שָׂא אִין מִיעוּט אַחַר מִיעוּט אֲלָא לְרַבּוֹת הַתּוֹס' בַּמַּס' קָמָא ד' פ"ו ד"ה וְאִין וּמְנַחֲוֹת ד' ט' ע"ב הַנִּיחוּ בְּתִימָה דל"ל ב' מִיעוּטֵי לֹא לִיכְתוּב מִיעוּטוֹ פְּלָל וּמְמִילָא אִתְרַבֵּי וְתִמָּה הַרְבִּיד מְלֶאכִי בָּאוֹת כ"ט דְּאֵמַאי לֹא תִי כְּמוֹ שְׁתִּי בְּיוֹמָא ד' ס' ד"ה תְּרִי בְּשֵׁם הַר"ש עי"ש וּלְפִי מ"ש מָרְן חִיד"א בְּבִרְכֵי א"ח ס' כ"ה אוֹת ג' דְּתוֹס' יוֹמָא חִיבְרָם מוהר"ם מְרוֹטְנַבּוֹרֶק ז"ל נִיחָא וְעֵינָן לְהַרְבּ מְשַׁק בֵּיתִי אוֹת פ"ב וְעֵינָן הַרמ"ה לְסִנְהֶדְרִין ד' ב"ן ע"א מִהַסְפָּר מָה שְׁפִי בְּהָא דַּא"מ אַח"מ וכו' וְאִין רִיבּוּי וכו' דְּוִיָּק: שָׁב אַחוּרֵי אַרִי וְלֹא אַחוּרֵי אֲשֶׁר הֵרַב שְׁל"ה הוֹכִיחַ מֵהַש"ס דְּגַם סוֹמָא לֹא יִלְךְ אַחוּרֵי אֲשֶׁה

והרב אבות הרא"ש נר"ובח"א ד' צ"א ע"ג עמד מתמיה על הוראה זו וכתב דאין ראיה מהש"ס עי"ש ועם פי דבריו נראים בטעמן כיעי"ש מ"מ נראה דיש להחמיר לפי שגורא שגורבנים שער אפרים ומוהרי" עט"יה ז"ל סברי מרנו פותיה דהרב של"ה מדהביאו דבריו בשתיקה עיין בס' זרע יצחק בקונטרס פלפלת כל שהו ד' פ"ט ע"ב: שג אילימא לשון זה מורה דגם המקושן היה מסופק והיו לפניו ב' דרכים ובשתיים לא עלתה לו משום יתובי דעתא דזה מורה לשון אילימא מדלא מותיב בפשיטות כ"כ מרן חיד"א בברכ"י א"ח סי' שס"ו אות ב' ולפי המשוער בדעתתי ומצא בש"ס במקומות הרבה לשון זה בדרך אחד דלא ניתא ליה מפני הקנשי ואמר הדרך השני לקושטא דמלתא וכעת נזפרתי סוגיא דר"פ הכונס ד' ה"ן סוף ע"ב אמר מר הפורץ גדר וכו' היכי דמי אילימא וכו' עי"ש שגאמר בלשון זה ד' פ"עמים: דש איסורי הנאה אי מיקרי שלו לצאת בהם י"ח מצוה שגאמר בו לך משלכם או לא הנה הרב מטה אהרן במערכת החי"ת ד' קל"ג ע"א עמד בזה והביא שהוא מתלוקת הקדמונים אהיה דתנו בהגוזל ד' ק"ח האומר לבנו קנזם שאי אתה נהנה לי אם מת ירשנו וכו' דהר"ן בנדרים ד' מ"ז פתב דאין הנכסים אסורים לו בהנאה שלא יזכה בהם אלא שלו הם אלא שאינו רשאי ליהנות מהם וכ"כ באס"ז שם בשם הרב המאירי ולדידהו פינו דאית ליה זכי' בנכסים האסורים מיקרו שלו ויכול לצאת י"ח המצוה דאע"ג דאסור ליהנות מהם מ"מ מצות לאו ליהנות ניתנו.

ושפן מוכח מדברי הראשונים גבי לולב של אשרה דמוקי לה הש"ס באשרה דמשה דכתותי שיעורא אכל של נכרי לא יטול ואם נטל פשר דהיינו ביום ב' אכל ביום א' אסור משום דכי אגביה קניה הישראל והו"ל ע"ז של ישראל דאין לה ביטול ואי לא קניה הא לא הוי שלו ובעינן לך מוכח דאם היה באפשרות שהישראל יקנה הלולב ויהיה שלו אלא שלא יקרא בשם ע"ז של ישראל דלשרפה קיימא הנה מהני אף שאסור בהנאה פינו דלאו לשריפה קאי מהני וכן הוכיח מדברי הר"ן והראב"ד בדין לולב של ע"ז לא יטול ואם נטל פשר וכו' אכל הרשב"א ס"ל (גבי האומר לבנו קנזם וכו') שאין לו שום זכיה בנכסים ולא מקרו שלו ולדידהו אינו יכול לצאת ביו"ע ראשון דבעינן משלכם וכתב שגור דעתו בתשו' סי' תשמ"ז דהמנדר מתבירו ונתן לו לולבו ע"מ להחזיר יוצא בו ביו"ט שני דמלל"ן ולא ביו"ט א' דבעינן לך וייחס לזה דעת הטור יו"ד סי' רכ"ג במה שתמה ע"ד הרמב"ם בדין מדיר את בנו וכו' ושהרמב"ם ס"ל פדעת הר"ן דאית ליה זכיה ומיקרו שלו לא שאסור ליהנות ושקו"ט בזה ושוב פתב דמצא שפח"י הרטב"א למס' סנפה ד' ל"ה פתב בשם הראב"ד דאין יוצאין באיסורי הנאה אף דלא מיקמת שיעוריה משום דלא מקרי לך והריטב"א פתב ע"ד ולא נהירא דנדאי כל שהו ברשותו של אדם ואין לאחרים שום זכות ושליט' אף שאסור בהנאה לך קרינן ביה והיה של ערלה אין פסול משום לך עכ"ד הריטב"א וכתב שגם הרמב"ן והר"ן שפירשו טעמא דשל ערלה משום דכתותי שיעוריה מוכח דסברי פהריטב"א דאף דאסור בהנאה שלכם מיקרי אתוד"ק עי"ש: והנה מ"ש לדעת הר"ן והרב המאירי דכינון דסברי דאית ליה זכיה בגויה יוצא בו ג"כ י"ח מצוה ושלכם קרינן לכאורה היה נראה דאינו מוכרח דיש לומר כמ"ש הרב טל אורות בתשו' לא"ח סי' ב' ד' ה' לדעת הרשב"א דס"ל לחלק דאף דלענין שליטה וזכיה נכסי דידיה הווי ומאן דגזל מניה הו"ל גזלן מן התורה מ"מ לענין לצאת י"ח מצוה לא מקרי משלכם ממש והכריח פן ממ"ש הרשב"א בחידושי לוסנפה ד' ל"ה

ע"ב גבי מתני' דש"ל ערלה ושל תרומה טמאה פסול דהראב"ד פירש הטעם דאיסורי הנאה לא מיקרי ש"ל ומאן דגזל מניה לאו גזלן מיקרי ודחה דבריו דא"כ לא היה לנו לפסול אלא ביו"ט א' ומתני' סתמא קתני ותו כיון שהם ש"ל ואין רשות לאחרים לזכות בהם לכם קרינו ביה והנכון דטעם הפסול הוא משום דמיתתו שעורקה עכ"ל ופירש בכונתו דאינו ר"ל דכיון דאין רשות לאחרים לזכות בו לכם קרינו ביה לצאת בו י"ח ביו"ט א' דהא נדאי לא אפשר אלא פלפי מ"ש הראב"ד דמאן דגזל מניה לאו גזלן מיקרי אהא קאמר דכיון דאין רשות לאחרים לזכות בהם לכם קרינו ביה לענין שלא יוכל אחר לגזלו ואם גזלה מיקרי גזלן והיינו דבתשו' סי' תשמ"ו כתב גבי מודר הנאה דאינו יוצא בו יו"ט ראשון דלא מקרי לכם פלומר דאע"ג דש"ל הוא לענין שאין רשות לאחרים לזכות בו מ"מ לענין לצאת י"ח המצוה לא מיקרי שלכם אלו תוד"ק וא"כ לפי זה אין הכרח מדהר"ן והרב המאירי סברי דהוי ממונו ואין אחרים יכולים לגזלו דהה"ד נמי לדידהו לענין לצאת י"ח מיקרי לכם די"ל דלענין מצוה לא מהני: אלא דלענ"ד דברי הרב ט"א אינם מוכרחים דהוא כתב כן לפי שחשב שחי' מס' סנפה הם להרשב"א ומשום דקש"א ליה דבתשו' סי' תשמ"ו כתב דבאיסורי הנאה אינו יוצא ביו"ט א' משום דלא מיקרי לכם ואילו בחידושי פתב דמיקרי לכם לכן נדחק לומר דמ"ש דמיקרי לכם פלומר דאסור לגזול ממנו אבל לצאת בו י"ח מצוה אינו אבל אין הדבר כן דחי' מס' סנפה הם להרישב"א כמו שרשמתי בקונטרס פללי הפיסקים סי' יו"ד אות ו' והדברים פפושטן דס"ל דאע"ג דאיסורי בהנאה מ"מ מיקרי לכם ונפיק בהם גם ביו"ט ראשון והרשב"א ס"ל דלא מיקרי לכם ולכן אינו יוצא ביו"ט ראשון וכמו שהביא הרב מטה אהרן ועיין עוד להרב מחנה אפרים בהלכות זכיה מהפקר סי' ד' שהביא תשו' הרשב"א סי' תר"ב באשה שאסרה עצמה כל נכסי ראובן ושוב קבלה קידושין ממנו דאינה מקודשת דכיון דאסורה בהנאה אינה יכולה לזכות בהן וכתב דנראה דלא ס"ל פסברת הר"ן דאע"ג דנכסים אסורים לו בהנאה זוכה בהם לענין שנותן לאחיו או לכ"ח ושקו"ט להכריח פדברי הר"ן ושוב הביא תשו' הרשב"א דסי' תשמ"ו וכתב דנראה דאזיל לשיטתיה דאין אדם יכול לזכות בדבר שאינו יכול ליהנות ממנו אבל לפי מה מה שכתבתי היה נראה דהא לכם מיקרי דהא קנאו ויש בו היתר הנאה לאחרים ואפ"י ע"י שאלה ולא דמי לשאר איסורי הנאה דאין להם היתר הנאה פלל ולשרפה קיימי ובלולב של ע"ז פתבו דאינו יוצא ביו"ט א' משום דבעינן לכם ואם כיון לזכות בו הו"ל ע"ז של ישראל דלשרפה קיימא משמע דאי לא הוה קאי לשרפה היה יוצא בו אע"ג דהשתא אינו יכול ליהנות בו עדיין עד שיבטלנה ושוב שקו"ט אי איכא משום מצוה הבאה בעב"י עי"ש שנראה דס"ל דאיסורי הנאה חשיב לכם לענין קיום מצוה לדעת הר"ן גם הרב בית מאיר ליו"ד בסי' רכ"א שקו"ט בדין זה דהרשב"א ובהביא דברי הרישב"א בחי' לסנפה ד' ל"ה הנ"ל והבין מדבריו דס"ל דאע"ג דאסור בהנאה מקרי לכם לצאת בו י"ח מצוה ומה שחמץ בפסח מיקרי לאו דידיה הוא מפני שחייב תורה עליו להשביתו הוי פרושות אחרים עליו וכן גבי טביחה ומכירה וכו' עי"ש ובשו"ת שואל ומשיב מהדורא ב' ח"ג סי' ע"א דחה הוכחת הבי"מ פדעת הרישב"א מדכותבין גט על איסורי הנאה וכתב שפ"ל הראיות שהביא שם מוכיחות פסברת הרשב"א דאינו קרוי ש"ל עי"ש ובטיב גטין בהגהות ובקאורים לאה"ע (שפסוף הס' ד' ו' ע"א) סי' כ"ח לענין קידושי אשה באיסורי הנאה

ועל כל פנים דעת הריטב"א ודאי פן הוא דאיסורי הנאה מיקרי לכם גם הרב פרמ"ג בסי' תרמ"ט בא"א סק"ך פתב דדעת חה"ר במס' סנפה ד' ל"ה הוא דאיסורי הנאה מיקרו לכם אלא שלפי שחשב שחה"ר למס' סנפה הם להרשב"א פתב דבתשו' סי' תשמ"ו חזר ממ"ש בחי' לסנפה עי"ש ולדבריו הללו רמז בא"א סי' תל"א ס"ק ב' עי"ש וכבר פתבתי על דבריו בקונט' פללי הפוס' הנ"ל דנעלם ממנו דהם להריטב"א וכתב שם דדעת מרן הוא דהמנדר הנאה מלולב שלו מיקרי לכם לצאת בו ביו"ע א' דלא כמ"ש הרמ"א בס"ב בשם תשו' הרשב"א הנ"ל ותימה בעיני שלא זכר דדיון זה שפסקו הרמ"א פסקו ג"כ מרן ביו"ד ס"י רכ"א וכתב הרב ש"ך הטעם משום דאיסורי הנאה לא מיקרי לכם ונמצא לפי דבריו דמרן מופה שטרך לבי תרי דבא"ח ס"ל פדעת הריטב"א וביו"ד פסק פהרשב"א וצ"ע ועיין להרב מטה אהרן בד' קל"ג ע"ד שהצ"ע דברי מרן ביו"ד ממ"ש בסי' רכ"ג למ"ש בסוס"י רכ"א הנ"ל (וראיתי בס' תורה מציון (היו"ל בעיק"ו ירושת"ו) במחברת שנה ראשונה בקונץ ג' סי' ג' שהביא רב אהרן דברי הפרמ"ג בסי' תל"א סק"ב הנ"ל וכתב ע"ד ובאמת הרשב"א עצמו חזר בו בתשו' סי' תשמ"ו כמ"ש במח"א וכו' עי"ש שלא ראה דברי הרב פרמ"ג בסי' תרמ"ט וגם נעלם גם ממנו דחי' סנפה הם להריטב"א ולא להרשב"א): ובאמת שמדברי מרן כ"מ בפ"ק א' מהלכות ציצית הל' י"א מתבאר דס"ל דאיסורי הנאה מיקרו שלו שכתב שמ"ש הרמב"ם דאין עושין חוטין משל עיר הנדחת אין הטעם משום דאסור בהנאה דמצות לאו ל"ן אלא הטעם משום דמכתת שיעוריה ונהרי בציצית פתיב להם משל להם דמה"ט פסול גזול כמ"ש מרן שם בסמוך ש"מ דאי לאו דלשרפה קאי הנה נפיק בשל עיר הנדחת אע"ג דאסורין בהנאה וכ"כ הרב קובץ על יד ע"ד מרן כ"מ שם דאיסורי הנאה מיקרו שלקהם עי"ש וקשה מזה על מה שפסק מרן ביו"ד ס"י רכ"א (ומאד תמימה לי על הרב פרמ"ג בא"ח סי' יו"ד באשל אברהם ס"ק י"ב (בד"ה ואגב גרר) שכתב ע"ד מרן כ"מ הנ"ל ואני תמה דטעמא דלאו שלקהם הוא דאסור בהנאה וכ"ת דידיה אף דאסור בהנאה הוי שלו אהא בורכא אחרוג ערלה יוכיח סנפה ל"ה וצ"ע עכ"ל ואיני יודע היכי קרי ליה בורכא ומוכיח פן מאחרוג של ערלה דפשיטא ליה דטעמיה משום שאינו שלו וערביה ערבא צריף דמי יימר דטעמי דאחרוג של ערלה הוא משום שאינו שלו הלא להרמב"ן והר"ן והריטב"א הנ"ל טעם פיסול ערלה הוא דלשרפה קאי ומיפתת שיעוריה וא"כ לא נפלא לומר שפן ס"ל למרן כ"מ בדעת הרמב"ם גבי חוטי ציצית שאינם ראויים לאכילה ודמו ללולב שכ' הרב מג"א בסי' תרמ"ט סק"ך לדעת מרן דכיון דלאו מידי דחוי לאכילה הוא פנין שהוא שלו אעפ"י שאסור בהנאה לכם קרינו ביה וכמ"ש מני"ר גופיה בפרמ"ג שם לדעת מרן דהמנדר הנאה מלולבו מיקרי שלו לצאת בו ביו"ט ראשון והיכי קרי ליה בורכא והוא פלא לענ"ד וצ"ע): גם בדברי הריטב"א מצאתי סתירה בענין זה דבחי' לסנפה הנ"ל פתב דאע"ג דאסורין בהנאה מיקרי לכם פנין שהוא ברשותו ואין לאחרים זכות ושלטיטא בהם. ואילו בחי' לקידושין ד' נ"ו ע"ב אמתי' דמקדש בערלה וכו' פתב דאין להקל דנהי דאסירי בהנאה הוא יכול ליהנות שלא פדרפן דכל איסורין שפתורה אין לוקין עליהן אלא פדרף הנאתן דמ"מ מדרבנן אסור ואף דמותרין לחולה שאין בו ספנה מ"מ אסור למוכרו לאותו חולה דנמצא נהנה מאיסורי הנאה ולא חשיב ממון ואפילו היא חולה דראוי לה אינה מקודשת דלאו ממונא יתיב לה וכ"ת הרי ערלה וכה"כ מהנשרפין הן

הנשקפים אפרן מותר והוי דבר של ממון י"מ דמידי שאין באפרן שו"פ ומורי תירץ דאפי' יש באפרן שו"פ פיון דהשתא לית בהו דין ממון אינה מקודשת דכי שריף להו לבערינהו לאו דידיה נינהו וכל הקודם זכה באפרן עכ"ל וכתב הרב אבני מילואים בסי' כ"ח ס"ק נ"ו (ד"ה ומשמע) דמשמע מדברי הללו דאיסורי הנאה לית להו בעלים פלל ומשו"ה פל הקודם זכה באפרן ונשכו משמע מתשו' הרשב"א בסי' תר"ב דאיסורי הנאה לית להו בעלים וכתב עוד דהרמב"ם שכ' בפ"ג קנה חמץ בפסח לוקה ס"ל דאיפא זכיה באיסורי הנאה ושכ"כ הריב"ש בסי' ת"א ורמ"ז למ"ש בספרו קצה"ח ואמ"א לראות דב"ק עי"ש ומעשה אף אם נפרש בדברי הריטב"א שכתב' לנספה הנ"ל כמ"ש הרב טל אורות דלא אמר דהוי לכם לענין לצאת י"ח מצנה רק הוי שלו לענין דהנוטל ממנו הוי גזלן מ"מ קשה דכתב' לקידושין הנ"ל פתב דבאיסורי הנאה לית להו בעלים וכל הקודם זכה ואין דעתי העניה נוחה לומר הא דידיה הא דרביה דמ"ש בחי' לקידושין משמיה דרביה הרשב"א אמרה דהרשב"א ס"ל דאיסורי הנאה לית להו בעלים מיקרי כמו שמוכח מדבריו בכמה מקומות וכמו שכתבו הרבנים הנ"ל בדעתו דמ"מ לא הו"ל להריטב"א לאתויי דבריו בשתיקה פהודאה וצ"ע: ודברי הריטב"א הללו נעלמו מהרב חת"ס בחא"ח סי' ק"פ (ד"ה שפתי נראיתי) שכתב וז"ל ולענ"ד פשוט נמי דאפר ערלה וכלאי הפך שייכים לבעלים ונהי דעמדו תוס' בזה בקידושין ופסחים ובע"ז מ"ט המקדש בערלה אינה מקודשת בשיווי אפרה ותירצו מה שתי' מ"מ הבעלים יש להם הזכיה דלא נפיק מרשותיה ומיקרי לכם עכ"ל ונהי הריטב"א בשם רבו פתב דכל הקודם זכה באפרן דלאו דידיה נינהו.

והאריף שם בחת"ס בדין זה אי איסורי הנאה מיקרו שלכם והביא מ"ש הרמב"ם בפיה"מ בפרק לולב הגזול בטעם אחרוג ערלה ותרומה טמאה משום שנאמר פרי ואלו אינם ראויים לאכילה בשום פנים ודקדק מדבריו דס"ל דמטעם לכם לא איכפת לן דמיקרי לכם כמ"ש המג"א סי' תרמ"ט סק"ד והוקשה לו מדבחמץ אמרינו להדיא דאינו ברשותו לבטלו אחר זמן איסורו וכתב לחלק בין חמץ לשאר איסורי הנאה ומסיק (בד"ה ואפי' נותר) בהא סלקינו דשאני חמץ משאר איסורי הנאה ולעולם איסה"ן מיקרי של בעלים רק דלא מיקרי פרי פדעת הרמב"ם אמנם התוס' בסופה לא ס"ל כהרמב"ם כמו שרמז המג"א מדהקשו מלולב ועדיין אני אומר התם פתיב ולקחתם לכם שתקחו אותו לעצמם ואין בו קנין לעצמו אבל בקרבן לא פתיב שיקחנו לעצמו שיהא שלו לא יקריב קרבנו ולא של אחר וכן בהקדש יקדיש ביתו ולא של אחר אבל כל שאינו של אחר.

אע"ג דגם לו אין בו קנין לא אימעות אלא היכא דכתיב קיחה שאז צריף שיקחו לעצמו שיהיה לו בו קנין וכו' הנ"ל לכ"ע כל איסורי הנאה לבד מחמץ מיקרי של בעלים ראשונים רק לא שייף ביה קנין ולקחתם לכם וגם פרי לא מיקרי אבל ביתו וקרבנו מקרא ומינשב פל הקושיות אתוד"ק עי"ש שלא ראה דברי הריטב"א בחי' לנספה שפובר פדעת הרמב"ם הנ"ל וכבר פתבתי לעיל מ"ש הרב מטה אהרן פן מוכח דעת הרמב"ם והר"ן שכ' טעמא דפוסולא משום פתותי מיקתת שיעוריה דמשמע דאי לא הכי לא הנה פסלינו משום לכם דאיסורי הנאה מיקרו לכם (אלא דלעד"ן דאין הרכח מדברי הרמב"ן והר"ן דיש לומר דהוצרכו לטעמא דכתותי משום דמתני' סתמא קתני דפסול בין ביום טוב א' בין ביו"ט שני ומשום לכם לא היה פסול אלא ביו"ט ראשון וכמו שדחה הריטב"א

מטעם זה פ'י הָרָאָב"ד כנז"ל) וכן הוא דעת מְרַן כ"מ בהל' ציצית כנז"ל ומספקא לי לפי מה שחילק הרב חת"ס לדעת התוס' מה תהיה עת התוס' בציצית אם מאי דכתיב ועשו להם הרי הוא דומה לולקחתם לכם או פנין דלא פתיב ביה לקיחה פבלולב הרי הוא כשאר איסורי הנאה דמיקרי של בעלים: איך שיהיה לדאתאן עלה אי איסורי הנאה מיקרוו שלו הוא מחלוקת כנז"ל וענין זה הוא מקצוע גדול ומי שדעתו רחבה יכול לטייל בו ארוכות ואני עני בדעת לא פאתי אלא להעיר און ולהראות מקום דברי חכמים (אשר ראו עיני) המדברים בזה ואת זה אגיד כי מקרוב נדפס בווילנא ס' שו"ת הריב"ש מןקתור בציונים והגהות מרב גדל בדורינו יצ"ו ובסוף הספר נדפס ממנו קונטרס נחמד בעניינים אלו באריכות ואיתי מרגייתא דאשפח בענין זה תשו' הרשב"א בח"ד סי' ר"ב שפמה פילפולים פלפלו רבנן קדישי המח"א ומטה אהרן ודכונתייהו בדברי הרשב"א ח"א סי' מחמת שלא ראו דבריו שבח"ד הנ"ל עי"ש אפריון נמטייה וע"ב בס' חתן סופר במערכת הה"א ד' ס"ז בדינים אלו פמה סעיפים גם בס' ברפת משה הנדפס חדש ממש לידידי הגאון בע"ס מנחת משה נר"ו בקונטרס התשו' סי' י"ד ראיתי פלפלא חריפא בעניינים אלי ולא יכולתי פעת לעיין במשאוי ומתנו לך נא ראה ומה שהביא שם באות ז' קושיא חמורה בשם חכם שפספרא דבי רב הקדוש מוהרש"ז בתשו' סי' י"ד עיין בזה בשו"ת חת"ס ח"מ סי' קס"ה ובחתי סופר שם: ועל דברי הרשב"א דסי' תשמ"ו הנז"ל שפתיב דיןא ביו"ט שני דלא בעינן לכם ומלל"ן האריף לתמוה הרב פרי העץ (בסו"ס תורת גזיר) בד' קי"ג ע"ב דהא איכא הנאת הגוף דמשתרשי ליה דמי לולב שהיה צריף לקנות והוכיח מסוגיא דגדרים ד' ל"ג ע"ב (גבי מחזיר לו אבדתו) דמשום פרוטה דרב יוסף חשיב הנאה ומאן דלא חשיב ליה הנאה היינו משום דפרוטה דרב יוסף לא שכיחא אלמא דמאי דהנה בעי למיהב ריקפתא לעני חשיב הנאה וא"כ ככה"ג לא אמרינן מלל"ן וכו' עי"ש ונראה דלא ראה הרב דעת הראשונים הנז"ל דסברי דאיסורי הנאה חשיבי שלו ויכול לצאת י"ח אף ביו"ט א' זולת באיסורין הטעונים שריפה משום דמיכמת שיעוריהו ועליהם היה מגדיל תמיהתו דהיכי מצוי נפיק באיסורי הנאה גם ביו"ט א' והרי הוא נהנה מאיסורי הנאה ועיין עוד בגדרים ד' ל"ו סוף ע"ב גבי לא ילמדנו מקרא דמתבאר ג"כ דכל היכא דמשתרשי ליה שהיה צריף ליתן שְכָר לקיים המצוה ואינו נותן חשוב הנאה וכ"כ פמה רבנים דכה"ג הניא הנאה הלא בספרתם וכבר פתבתי בענין זה במערכת המ"ם אות פ"ו עיש"ב: שו' איסורי הנאה דטעונים קבורה אינו אלא מדרבנן דלא ליתו לידי תקלה כ"כ הג' פנ"י בשו"ת א"ח תוף סי' י"ב ועי"ש לענין חמץ בפסח וכ"כ במק"ח סי' תל"א בהפתיחה בד"ה לכו נראה.

והרמב"ם בפיה"מ בסוף תמורה בד"ה ואלו הן הנקברין פתיב דהקבורה קבלה בידינו היא ואינו פשוט בעיני דמדרבנן בעלמאקאמר ועיין שבילי דוד ליו"ד סי' ש"י ובמה שרשמתי לקמן במערכת הפ"ף אות ל"ח.

ובפנים מאירות ח"ב ס"י ל"ד הובא בזרע אמת ח"ב סי' מ"ב ד"ה ודע שמצאתי וכו' פתיב לענין ע"ז פנין דשרפה אינו חייב מדאורייתא לאבדה אלא מדרבנן שלא יבא לידי תקלה וכ' על דבריו דז"א דאת ל דאפרה אסור מדאורייתא לא סגי בשריפה אלא צריף לפזרה וכ"ן מתוס' פסחי' ד' כ"ח וע"ז ד' מ' שהק' לרבנן איך יקיים מצות פיעור בע"ז וכו' עי"ש: ואי שרי למפור איסורי הנאה עיין נו"ב מ"ת א"ח סי' ס"ג ובשו"פ בית

שְׁלֵמָה א"ח סי' ס"ט וסי' ס"ד ובמה שְׁרַשְׁמֵתִי בְּקוֹנְטְרִיס אֲסִיפֹת דִּינִים בְּמַעֲרַכַת חֲמִיץ
וּמִצָּה ס' ה' אֹת ח"י וּבִס' זָכְרוֹן כְּהוֹנָה ד' ד' הָאָרִיזָה לְהוֹכִיחַ דָּאֵם עֶבֶר וּמְכָרָן אוּ הַקְדִּישׁוֹן
חַל הַהֶקְדָּשׁ וְהַמְכִירָה וְלֹא אֲמַרִי דְלֹא מְהַנִּי מִשׁוּם שְׂאִינוּ בְּרִשׁוּתוֹ וּמֵה בֵּיתוֹ בְּרִשׁוּתוֹ וְכו'
חוּץ מִשׁוֹר הַנְּסָקֵל וְכו' עִיש"ב וּבְעֵנִינִים אֵלּוּ אֵי שִׁינָה זְכִיָּה וְהַקְדָּשׁ בְּאִיסוּרֵי הַנָּאָה הָאָרִיזָה
מֵאֵד אֶחָד מִרְבֵּי דוֹרְנֵי יצ"ו בְּקוֹנְטְרִיסוֹ שְׁבִסוּף תִּשׁוּ הָרִיב"ש שְׁנִדְפָּסוּ חֲדָשׁוֹת מַעֲתָה
(בְּשִׁנַּת הַתְּרַט"ל) וַיִּסוּד דְּבָרָיו ע"ד תִּשׁוּ הָרִיב"ש ס' ת"א וּבֵא"ר רַחוּבֵי"ת דְּעוֹת
הָרֵאשׁוֹנִים וְהָאֲחֵרוֹנִים עֵנִין זֶה וְאֲבִינְרִיָּה עִיש"ש נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתוֹ וְעֵינֵן שׁו"מ מִהַדוּרָא ג'
ח"א ס' קכ"א וּבִשׁוּ"ת רמ"ץ א"ח סי' ל"ו אֹת א' ד"ה וְאוֹלָם וְכו' פֶּתַח דְּלִשְׁיֵטַת כְּמָה
פּוֹסְקִים יֵשׁ קִנְיָן לְאִיסוּרֵי הַנָּאָה וְשִׁפְנוּ דַּעַת הָרַמְבַּ"ם מ"ש דְּקוֹנָה חֲמִיץ בְּפִסְחָה לְוִקָּה
(וְכַדְבָּרָיו פֶּתַח בְּאֲבָנֵי מִילּוּאִים ס' כ"ח ס"ק נ"ו בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם הַנִּזְ"ל) וּשְׁבֵא"ז לְכַתְּנוּבוֹת
ד' ל' פֶּתַח דְּאִין קִנְיָן בְּאִיסוּרֵי הַנָּאָה: וּמֵה שְׁאָסוּר לְמַפְנֵי אִיסוּרֵי הַנָּאָה אִם הוּא
מִדְּאוּרִינְיָתָא אוּ אִינוּ אָסוּר אֲלֵא מִדְּרַבְּנָן כִּינּוּן שְׂאִינוּ נִהְנָה מִגּוֹף הָאִיסוּר מִמֶּשׁ עֵינֵן בְּשׁוּ"ת
חַת"ס א"ח סי' קי"ב וּבִס' שְׁרַשְׁמֵתִי בְּסִמּוּף וּבְמִשְׁל"מ פֶּרֶק י"ד מֵהַלְכוֹת אֲבָל הַלְכָה כ"א
וּבַהֲלָכוֹת יְסוּדֵי הַתּוֹרָה שְׂצִינֵן שָׁם (דִּישׁ פּוֹסְקִים דְּאָסוּר מִן הַתּוֹרָה וְלוֹקָה ג"כ וְדַעַת
הָרַמְבַּ"ם דְּאָסוּר מֵה"ת וְאִינוּ לוֹקָה כְּדִין חֲצִי שִׁיעוֹר) וּבַחַת"ס יו"ד רס"י שֵׁל"ו: שׁוּ אִיסוּר
שְׁבִי לְהִיכֵן הַלֵּף הֵכִי אֲמַרִי בַע"ז כ"ט ע"ב לְעֵנִין חוּמְץ שֶׁל נְכָרִים אִטּוּ מִשׁוּם דְּהַחֲמִיץ
פִּקְעָה לִיהָ אִיסוּרָא וְכ"כ מוֹהֲרֵי"ל לְעֵנִין פֶּתַח שְׂאֵפָאָה נְכָרֵי בְּלִי חִיתוּי יִשְׂרָאֵל דְּאִין ה' ע"י
שְׂיַבְשֵׁל אוֹתוֹ הִישְׂרָאֵל אַחַר הָאֲפִיָּה מִשׁוּם דְּאִיסוּר שְׁבִי לְהִיכֵן הַלֵּף וְהִבִּיא דְּבָרָיו הָרַב
טַל אוֹרוֹת ד' מ' ע"ג וְיִלְיָף מִינָהּ לְמִי שְׁנִשְׁבַּע שְׁלֵא לְאֲכֹל בְּשֵׁר צְלִי שְׂאִין לוֹ תִּקְנָה לְבִשְׁלוֹ
וְלְאֲכֹל מִשׁוּם דְּאֵף שְׁמִבְטַל טַעַם הַצְּלִי מ"מ אִיסוּר שְׁבִי וְכו' עִיש"ש וְלַעֲנֵן ד' אֲפִשֵׁר לְדַחוֹת
דְּבַנְדָּרִים דְּאֲזִלִי אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם וְאִין בִּישׁוּל בְּכֻלָּל צְלִי אִין לְאָסוּר מִשׁוּם מֵה שְׁהִיָּה
צְלִי הָא לְמָה זֶה דוֹמָה לְנוֹדֵר מְזִיתִים וְעֵנִבְנִי דְּמוֹתָר בְּשִׁמּוֹן וַיִּין (נְדָרִים ב"ן ע"ב) וְאֲמַאי
נִימָא זִיתִים וְעֵנִבִים אֲסוּרִין לוֹ אִיסוּר שְׁבִיָּה לְהִיכֵן הַלֵּף אֲלֵא לֹא כִּינּוּן שְׂאִין הַדְּבָר עֲצָמוֹ
חַתִּיקָה דְּאִיסוּרָא אֲלֵא דְּאֲסוּרִים מִחֲמַת נְדָרוֹ אִין לְאָסְרוֹ בְּמֵה שְׁלֵא אָסֵר הוּא עַל עֲצָמוֹ
וְזִיתִים וְעֵנִבִים אָסֵר עָלָיו וְלֹא שְׁמֵן וַיִּין הֵכִי נְמִי צְלִי אָסֵר וְלֹא מְבִשְׁלֵל וְהָרַב ב"ד ס'י
רמ"ח אָסֵר בַּע"פ מִצָּה מְבִשְׁלֵת מֵה"ט דְּאִיסוּר שְׁבִי וְכו' וְחַלְקוֹ עָלָיו כָּל הָאֲחֵרוֹנִים וְחַלְקוֹ
בֵּין דְּבָר שֶׁהוּא חַתִּיקָה דְּאֲסוּרָא לְמִצָּה דְּרַק הַזְּמַן גְּרָמָא וּבְמִקּוּם אַחַר הָאֲרַכְתִּי בְּזֵה
וְהַבְּאֵתִי דְּבָרֵי הָרַב מִשֶּׁה יְדָבֵר ד' י"א ע"ג שְׁרַצָּה לְהוֹכִיחַ מְנַדְרִים ב"ן ע"ב הַנִּזְ"ל דְּלֹא
כְּהָרַב ב"ד וְכַתְּבֵתִי ע"ד דְּנְדָרִים שְׂאֵנִי וְכו' וְנִשְׂאֵתִי וְנִתְּמֵתִי בְּדְבָרֵי הַחֻלְקִים עַל הָרַב ב"ד
הַנִּזְ"ל בַּס"ד וְעֵינֵן לְהָרַב אוֹת הִיא לְעוֹלָם ח"א ד' ס"ו ע"א פְּרִי חֲדָשׁ יו"ד ס'י ק"ג ס"ק א'
תוּס' נְזִיר מ"ז ע"ב ד"ה אֵי בְּרַחוּקִים וְעֵינֵן מֵה שְׁרַשְׁמֵתִי בְּקוֹנְטְ' אֲסִיפֹת דִּינִים בְּמַעֲרָ'
בִּישׁוּלֵי נְכָרִים אוֹת א': וְדַע שְׁפֶתַח מִרְן חִיד"א בְּשִׁינְרֵי בְּרַכָּה ס'י עַת"א דְּלֹא אֲמַרִי הֵכִי
(אוֹסוּר שְׁבִי וְכו') אֲלֵא מִדְּרַבְּנָן כְּגוֹן סֶתֶם יֵינָם וּבִש"ג אֲבָל לֹא מִדְּאוּ' וּמִשׁוּם הֵכִי דָם
שְׁבִשְׁלוֹ לְהָרַבָּה פּוֹסְקִים מוֹתֵר מֵה"ת עִיש"ש וְצ"ע בְּהֵיָא דַּפ' כ"ש ד' מ"א ע"א עַמ"ש
גְּבִי קָרְבָן פִּסְחָה בְּשִׁלּוֹ וְאֲח"כ צְלָאוֹ צְלָאוֹ וְאֲח"כ בְּשִׁלּוֹ חֲזִיב בְּשִׁלְמָא וְאֲח"כ צְלָאוֹ דְּהָא
בְּשִׁלְיָה עִיש"ש וּבָאוֹת הִיא לְעוֹלָם הַנִּזְ"ל וּמִדְּבָרֵי הָרַב פְּרִי חֲדָשׁ בִּי"ד ס'י פ"ז תוֹף ס"ק ב'
שְׁכ' דְּשִׁלּוֹק בְּחֻלְבֵי אָסוּר מֵה"ת דְּהָא מְבִשְׁלֵל הֵנִי וְעוֹד הָרִי נִתְּבִשְׁלֵל וְנִגָּאֵר וְהִיכִי תִּפְקַע
אִיסוּרֵי מִינְיָה וְעֵינֵן עוֹד בְּשׁוּ"ת שְׂאֵגַת אֲרִיָּה בְּקוֹנְט' אַחֲרוֹן לְסִי' פ"א (הַבְּאֵתִי לְקַמּוֹן

אות שכ"ח) וכן דעת הי"ד ופני יהושע (שהבאתיו שם) ומוכח דגם מדאורייתא אמרי קכי וק"ל: שז אין אדם מע"ר לענין אי מלקינן למי שמודה שעבר איזה עבירה או נימא דאינו משים עצ"ר עיין להגאון רש"ל ומוהרש"א ע"ד תוס' שבועות ל"ז ע"א ד"ה הזיד דנראה דעת רש"ל דמלקינן עפ"י הודאתו ותימה בעיני דהא פתב הרמב"ם פ' י"ח מהל' סנהדרין בהדיא דאין ממיתין ומלקין בהודאת פיו וכ"כ הרא"ש בתשו' פל"ל י"א סי' ו' ומרן חיד"א בברכ"י ח"מ סי' ל"ד אות ל"ג הביא שו"ת הרשב"ש סי' תקל"א ותקל"ב דמלקין עפ"י הודאתו ועמד ע"ד עיש"ב ועיין רש"י יבמות כ"ה ע"ב דאין מלקין עפ"י הודאתו ונעלם מהרבנים הנ"ל מ"ש הרשב"ש לפרש דברי הר"מ א"א לפרש פן בדברי רש"י אלא פונתו משום דאין אדם מע"ר הוא כיעי"ש ונהר"ן בהלכות פרק כל הנשבעין אמתני' דכשנגדו חשוד על השבועה אחד שבועת העדות וכו' פתב דהרשב"א הצ"ע דאי במודה שהזיד אין אדם מע"ר עי"ש ודבריו נראים לכאורה היפה מ"ש בתשו' ח"ב סי' רל"א שהביא בברכ"י שם ד"ה ותו שכ' שאם הודה שהדליק גדיש חבירו ביום הפפורים חייב ולא אמרי' דאינו נאמן לפסול את עצמו עי"ש והיה אפשר לומר דמודה הרשב"א דאם כשפאו לדין והנחלה עליו שבועה הודה ולא בוש שהוא חשוד הא נדאי לא אמרי' ככה"ג אין אדם מע"ר ומחייבין ממונא אפומיה אלא דהא ק"ל דמלישנא דמתני' משמע דמפמי הכי הוא מוחזק בק"ו ולא שהתחזק ע"י מעשה זה אלא שכתב הוא מוחזק מקודם וכשפאו עתה לדין אנו הוא דלא שבקינן ליה לאשתבועי משום מאי דאתחזק מקמי הכי ואהא הוא דק"ל היכי אתחזק אלא דאין נראה פן מדברי הר"ן בכונת הרשב"א וצ"ע ועיין לעיל אות ט"ף.

שוב ראיתי שם בברכ"י באות ל"ז מ"ש ע"ד הרשב"א שהביא הר"ן הנ"ל עי"ש ועיין חזקא וחסדא ח"ב ד' כ"ט מ וע"ג ועיין בדברי הרמ"א שהבאתי לעיל אות ק"ע שכ' ג"כ דאין מנקין וכו' עפ"י עצמו ובתשו' הגאונים שבסו"ס נהרות דמשק סי' ז' ובס' איי היים סי' ז' נשאל מי שיצא עליו ש"ר שעבר עברה היש מן הדין להחרים בפניו אם עשה או לא ואם הודה חייב מלקות או לא שאין אדם מע"ר.

תשובה אין מן הדין להשביע אדם אם עבר או לא אלא פשיטברר לב"ד יענישוהו פרשעתו וכו' ע"כ משמע לי דכוננתם שיתברר לב"ד שלא מחמת הודאתו ודבריהם מכווננים למ"ש רבינו ירוחם שהביא בברכ"י שם בשם תשו' הגאונים עי"ש ובקונטרס אסיפת דינים מערכת גירושין סי' א' אות י"ב ד"ה ונשאל הבאתי מ"ש הרב מ"ץ דאין מלקין ומענישין עפ"י הודאתו אלא אם יראה לב"ד משום מגדר מילתא: שח אין גזרה שנה למחצה וכן הקיש עיין יד מלאכי אות ל' אשר מלא את יד"ו להוכיח מהש"ס ומרש"י ותוס' בדוכתי טובא דהפירוש הוא דצריף שגלמוד הלמד מן המלמד בכל פרטיו ואין הפי' כמ"ש הרב מדות אהרן דצריף שילמוד זה מזה וזה מזה עי"ש ותימה לי על הג' מוהרש"ל בשו"ת נודע ביהודה מ"ת אה"ע סי' קכ"ט ד"ה דע וכו' דמצדד אם התוס' יסברו כפירוש הרמ"א הנ"ל עי"ש ששעלם ממנו דוכתי די רשים זה הי"מ גדול ויש לעיין בספרים שציין בס' כל החיים במער' הגימ' ל אות יו"ד ואות י"ב ובשו"ת הלכות ח"ב ד' ע"ג ע"ד והרב קרית חנה סי' ו' נקיש כפי' ה"א ועיין מוהרש"א על דברי תוס' פסחים ד' ס"ב ובשו"ת בגני ציון החדשות סי' קס"א פתב דמי שמפרש אין גזרה שנה למחצה כפירוש המדות אהרן יש לו לסמוך כמ"ש בהגהת יד מלאכי שכ"מ בב"ב ד' ק"כ וכ"כ תוס' נזיר ד' ק"ך

ועיין למרן מוהריט"א פ"ה דבכורות אות מ"ב: שט אין גזרה שנה למחצה כ' הרב פריתות דאיכא למ"ד יש גז"ש למחצה ונלאו המפרשים למען דעת מי בעל דברים דס"ל הכי עיין להרבנים באר יעקב בכללי הסוגיא כלל ל"ה ומלא הרועים במ"ב ד' ז' ע"ד אות ט' ועיין להרב מוהרש"ל ומר בריה בשו"ת נודע ביהודה יו"ד סי' קצ"ו והלאה: ולענן סמוכים כתב בתפארת ישראל (פי' המשניות) בפ"ב דפסחים מ"ה דיש סמוכים למחצה ולא דמי לגז"ש עי"ש: שי אמירתו לגבוה פמסירתו להדיוט אם הוא מדר' הרב ארעא דרבנן פאות מ"ג הביא מ"ש הרב המגיד רפ"ט מהל' מכירה הוא מדרבנן עי"ש והרב מזל שעה בפ"ד מהל' זכיה דף פ"ג ע"א הביא דברי הרב המגיד ומרן כ"מ שם והרבה להשיב דמכמה סוגיאות בש"ס מתבאר דאפילו מחשבה מועיל בהקדש פדכתיב פלנדיב לב עולות ואיך אפשר לומר דאמירה לגבוה מגרע גרע ואינו אלא מדרבנן ומירץ דלא אמרו דהוא מדרבנן אלא באמירה דמקח וממכר שאומר למפור דבר להקדש דכיון שאין פגנתו להקדיש דבר לא הוי אמירתו פמסורה אלא מדרבנן אבל האומר להקדיש דבר הוי אמירתו פמסורה מדאורייתא עי"ש.

ודבריו חיים וקיימים ונאמנים שפן מתבאר מדברי הריטב"א בחי' לקידושין אמ"ש בש"ס דף כ"ח ע"ב פיצד רשות הגבוה בכסף וכו' תמיה לי למה לי כסף בלא כסף נמי קנה דאמירתו לגבוה וכו' והנכון דמדינא קציצת דמים לא חשיבא אמירה לגבוה ולא נחית להכי וכו' אלא דרבנן הוא דגזור שיקניים דברו משום דדמי פאמירה לגבוה וכו' עי"ש וה"ד מרן החבי"ב בתשו' בעי חיי ח"מ ח"א סי' קכ"א (ד"ה ועוד) הרי מבואר דעיקר הדין דאמירה לגבוה וכו' הוא מדאורייתא ורק בדרף מקח וממכר דלא נחית להכי לאקדושי מידי הוא רק מדרבנן דמדמו ליה לאמיר' לגבוה וע' בתו' קידושין ד' כ"ט ע"א וב"ב ד' קל"ג ד"ה ולא ועיין במ"ש הרב אהלי יהודה הפהו ד' כ' ע"ד דהא הא דאמרי' אמירתו לגבוה וכו' אינו אלא מדרבנן וכו' וק"ל וראיתי להרב פסוף נבחר כלל כ"ג אות ד' שאחר שהביא דברי הרב המגיד ומרן כ"מ דהל' מכירה ה"ל כ' וז"ל ועיין רשפ"ם ב"ב ד' קל"ג שכ' דנפקא לן ממוצא שפתיף תשמור עכ"ד מחשבתו ניכרת שפונתו לומר דדברי רשפ"ם הם היפך דברי ה"ה וכ"מ שהם פתבו שהוא מדבריהם ורשפ"ם גליף מקרא ורשפ"ם מייירי בעובדא דיוסף בן יועזר והיינו דרף מקח וממכר ושמענו לפי זה דגם במקח וממכר אמירה לגבוה מדאורייתא ואפשר לדחות דכונתו רק על עיקר דבר זה שאמרו דאמירה לגבוה כמש"ל שזה למדנו ממוצא שפתיף אבל גם הוא מודה דבמקח וממכר הוא רק מדרבנן ועיין חידושי דינים בכלל זה בינד מלאכי בכללי הדינים אות ל"ו וע"ו ואות צ' ומקנה אברהם בח"א אות נ', וע"ד הריטב"א ה"ל עיין שו"מ מהדו' ב' ח"ב סי' ט"ל וע"ע מחנה אפרים בהל' צדקה סי' ב' ובס' חתן סופר ד' ד"ן האריף בעניינים אלו מנא הא מילתא דאמור רבנן אמירה לגבוה וכו' אם מקרא דכי יקדיש איש ביתו או מקרא דמוצא שפתיף כמ"ש רשפ"ם בב"ב ה"ל והרא"ש בפירושו לנדרים ד' כ"ט והנפקותות שביניהם ואם נאמר במתנות פהונה ובמזון עניים ואם נאמר גם במקר ואי מהני ביה שאלה א' חשיב פאלו פא ליד גזבר ואינו יכול לישאל עליו עיש"ב: ואי בצדקה לעניים אמרינן אמירתו לגבוה וכו' עיין בפוס' ביו"ד סי' חר"ן ולהרב מחנה אפרים בהלכות צדקה סי' ב' ולהרבנים צרור החיים ד' קמ"א ע"ב.

מְלֹאכֶת שְׁלֹמָה חֲפִים ד' ס"א ע"א רַבִּינוּ מוהרימ"ט בח"א סי' כ"ב וד"ה וְאִין לְהַקְשׁוֹת) וּבִישְׁרֵי לֵב ד' מ"ו אוֹת א' צִיָּין חֲק"ל ח"ב יו"ד סי' י"ג וג"ן וד"ן וח"ג סי' קי"א וּבִתְשׁוּ' הַרְדָּב"ז (בְּדָפוּס וּוְאֶרְשָׁא הִיא) בח"ב סי' תת"ב פְּתַב שְׁהַרְשָׁב"א יַחֲדִיד הוּא בְּסִבְרָתוֹ שְׁהָרִי כָּל גְּאוּנֵי עוֹלָם ס"ל דְּבִאֲמִירָה לַחֹד קִנּוּ הָעֵנִיִּים וּמְחַיֵּיב עֲלֵיהֶּ לְאַלְתֵּר וְאִם לֹא נָתַן עוֹבֵר בְּכָל תְּאַחֵר דְּאֲמִירָה לְגִבּוֹהַּ כְּמִסִּירָה לְהַדְיוּט וּכְכֹר רְאִיתִי מִי שְׁהַפְרִיז עַל הַמְדָּה דְּאָפִי' בְּמַחְשָׁבָה חַל הַהַקְדָּשׁ עַכ"ל וּמִשְׁמַע קֶצֶת דְּלֹא ס"ל פְּהַמְפְּרִיז דְּאָפִילוּ בְּמַחְשָׁבָה וּכּו' דְּמָמָה שְׁאֲמָרוּ בְּלִשׁוֹן אֲמִירָתוֹ וּכּו' מִשְׁמַע אֲמִירָה בְּפֶה מִמֶּשׁ וְלֹא מַחְשָׁבָה וּכ"כ הָרַב יֵד מְלֹאכֵי בְּכָלֵל הַדְּיָנִים אוֹת צ' בְּשֵׁם הָרַב מוהר"ם גְּאֹלְנֵטִי ס' י"ג דְּדוֹקָא אֲמִירָה בְּפֶה אֲכָל בְּכַתֵּב בְּלֹא הַזְכָּרָה בְּפֶה לֹא פְלוּם הוּא עִי"ש וּכ"כ הָרַב בְּאֵר הַמִּים בַּח"ו ד' ס' מ"ב (ד"ה אֲמָנָם וְעִיָּין מַה שְׁרִשְׁמַתִּי לְעִיל אוֹת קס"ח בְּלִשׁוֹן אֲמִירָה בְּדַבְרֵי חַו"ל אִי ר"ל בְּלֵב אוֹ בְּכַתֵּב: וְלִגְבֵי ת"ח שְׁאֵינּוּ עֵנִי אִי אֲמָרִינּוּ אֲמִירָתוֹ לְגִבּוֹהַּ וּכּו' הָרַב פ"ת בִּיּו"ד ס' חר"ן ס"ק י"ג וּבַח"מ ס' קכ"ה סק"ג הִבִּיא מַחְלֻקַּת הַכְּנֵה"ג וּשְׁבוּ"י בְּדַעַת הָרַב הַמְבִּי"ט וְהָרַב מַחְנֵה אֲפָרִים בְּהַלְכוֹת שְׁלוּחֵין ס' ד' פְּתַב פִּינּוּן דְּלוֹי הוּא ת"ח אַעפ"י שְׁאֵינּוּ עֵנִי הו"ל כְּנוֹדֵר לְעֵנִי וּכּו' וּבִשְׁכַּנְה"ג לִיּו"ד ס' חר"ן אוֹת י"ב פְּתַב בְּשֵׁם מוהר"א נ' יַעֲי"ש דְּאֲמִירָה לַת"ח שְׁאֵינּוּ נִצְרָף לֹא כְּמִסִּירָה לְהַדְיוּט דְּמִי וְכֵן יֵשׁ לְדַקְדָּק מִדְּבָרֵי הָרַב מוהריט"ץ בְּסִי' רפ"ד דְּדוֹקָא אִם הַת"ח הוּא עֵנִי הֵנִי הָאֲמִירָה כְּמִסִּירָה (הָרַב הַגְּדוֹל מוהר"א ר' גְּרוּ בְּס' תְּנוּפָה חֲיִים ד' שִׁי"ב ע"ג הַזְכָּרָה מַחְלֻקַּת זֶה וְכַתֵּב דְּהָרַב מוהריט"ץ פְּתַב דְּדוֹקָא אִם הוּא עֵנִי וּכּו' עִי"ש נִרְאָה שְׁאֵין כְּנֻנְתּוֹ לּוֹמֵר שְׁכֵן פְּתַב מְפֹרֵשׁ אֲלֵא ר"ל שְׁכֵן מוֹכַח מִדְּבָרֵי כְּמוֹ שְׁפַתְבָּתִי וְהָרַב מֵר אָבִיו בְּס' נִשְׁמַת כָּל חֵי ח"א ס' ס"א פְּתַב אִיבְרָא דְּמִדְּבָרֵי הָרַב מוהריט"ץ ס' רפ"ד מִתְבָּאֵר (מְבֹרָאָר כְּתוּב שֵׁם אָף צ"ל מִתְבָּאֵר) דְּדוֹקָא בַּת"ח עֵנִי הוּא דְּאֲמִירָתוֹ לְגִבּוֹהַּ וּכּו' הָא לֹא"ה שֶׁהַת"ח עֲשִׂיר לֹא מְחַיֵּיב בְּאֲמִירָה עַכ"ל וְהֶאֱמַת שְׁכֵן מִתְבָּאֵר דַּעַתּוֹ מְדִיָּהִיב טַעְמָא בְּנִדּוּנּוֹ שְׁהָרִי הַת"ח עֵנִי וּכּו' עִי"ש אֲכָל עַכ"פ לֹא פְתַב מְפֹרֵשׁ לְחַלְקָא כֵּן) וּבְסִפֵּר אֲבָרְהָם אֶת יָדוֹ הַנְּד"מ רְאִיתִי שְׁפַתֵּב בְּדְרוּשׁ ד' לְהַלְבָּשָׁה ד' מ"ו ע"ד דְּהָרַב מוהריט"ץ פְּתַב לְהַדְיָא דְּדוֹקָא בַּת"ח עֵנִי הוּא דְּאֲמִירָתוֹ לְגִבּוֹהַּ וּכּו' עִי"ש וְאֵינּוּ כֵּן פְּאָמוֹר וּמַה שְׁתַּמָּה עַל הַכְּנֵה"ג שְׁלֵא זָכַר דְּבָרֵי הָרַב מוהריט"ץ כְּכֹר פְּתַבְתִּי בְּקוֹנְטְרִיס כְּלָלִי הַפּוֹסְקִים ס' ט"ו אוֹת ה' דְּנִעְלָם מִמֶּנּוּ עֲדוּת הָרַב יֵד אֶהְרֵן שֶׁהַכְּנֵה"ג לֹא רְאָה סִפְרוֹ וְאֵינּוּ מְזַכְרֵי כְּלָל): שִׂיא אֲבִי הִיָּה תַלְמִיד רַבָּא וְלִכְּן דוֹקָא פְּלִיגִי אֲלִיבָא דְּנִפְשֵׁיָהּ הוּא דְּקִי"ל כְּרַבָּא לְגַבֵּי אֲבִי מִשׁוּם דְּאִין הִלְכָה כְּתַלְמִיד בְּמִקּוּם הָרַב אֲכָל כִּי פְּלִיגִי אֲלִיבָא דְּאֶחָרִינִי קִי"ל כְּאֲבִי דְּבַתְרָא הוּא כ"כ הָרַב בְּרִכּוֹת הַמִּים ד' ב' וְהָרַב בַּע"ס מִשְׁק בֵּיתִי הוּבָאוּ דְּבָרֵי בְּס' בֵּית אֶהְרֵן קְרִיסְפִין בְּדָף אֶחָרוֹן שְׁבַס' אַחַר לִוַח הַטְּעִיּוֹת הַרְפָּה לְהַשִּׁיב עַל דְּבָרֵי דְּלֹא יִתְכּוֹן דְּאֲבִי תַלְמִידֵי דְּרַבָּא וְאֶדְרָב' הִיָּה גְּדוֹל מִמֶּנּוּ וּכּו' יַעֲי"ש: וְהָא דְּקִי"ל כְּרַבָּא לְגַבֵּי אֲבִי אִם הוּא דוֹקָא כִּי פְּלִיגִי לְדִינָא אוֹ אָף אִי פְּלִיגִי בְּטַעְמָא רְשָׁמִתִּי בְּמַעְרַכַת הַה"א אוֹת ס"ה: שִׁיב אֶזְהָרָה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁיַפְרָשׁוּ מִנְּשׁוֹתֵיהֶם סְמוּךְ לְוִסְתָּן עִיָּין לְקַמֵּן בְּמַעְרַכַת הַפֶּה אוֹת כ': שִׁיג אֶזְפָּרָה הַרְבֵּנִים יֵד מְלֹאכֵי בָּאוֹת ס"ט וְיַעֲזִיר אֶזֶן אוֹת מ"א וּבְרַכ"י יו"ד סִימָן ער"ו הֶאָרִיכוּ לְהוֹכִיחַ דְּגַם שֵׁם אֲלֻקִּים וְכִינּוּצָא נִקְרָא אֶזְפָּרָה וְלֹא דוֹקָא שֵׁם הַנּוֹנֵ"ה ב"ה דְּלֹא כְּהַרְדָּב"ז שְׁהִבִּיאוּ שֵׁם עִי"ש וּמִתְשׁוּבַת הָרִיב"ש סִימָן ת"ח שְׁהַזְכָּרָה הָרַב מִשְׁל"מ בַּפ"ז מֵהַלְכוֹת בְּרִכּוֹת לְעֵנִין שֵׁם אֶלְהֵינוּ וּמִתְשׁוּ'

הרמ"ה שְׁהִיבֵי הַרִיב"ה בַּטֵּא"ח סִי ס"א לַעֲנִין נֶשֶׁם אֶל שְׁהֵם בְּכֻלָּל מוֹצִיא ש"ש לְבִטְלָה מִתְּבַאֵר דְּסִבְרֵי דְהֵם בְּכֻלָּל אַזְכְּרוֹת לַעֲנִין קְדוֹשָׁתָם.

וְעֵינִין בְּבֵרֵכ"י שְׁמֵה שְׁהִקְלִיט לֹמֵר דַּמ"ש הִירוֹשׁ' פֶּרֶק אֵין עוֹמְדִין הֵ"א הִיָּה פּוֹתֵב ב' שְׁמוֹת פְּגוֹן אֶל אֱלֹהִים ה' וְכו' הֵם דְּבָרֵי אֵיזָה מְפָרֵשׁ וְהַכְּנִיסוּהוּ בְּפָנִים עֵי"ש שְׁהִלִּיץ פֶּן לְדַעַת הַמְּפָרֵי הִירוֹשׁ' שְׁהֵנִיחַ שְׁמוֹת הַרְבֵּה מְלֻכּוֹתְכֶם וְנִלְע"ד דַּאֲע"ג דְּהַרְמְב"ם פֶּתֵב דִּין זֶה בְּתַפְלִין פ"א הַט"ו וּבְתַפְלִין אֵי אַפ"ל פֶּן דְהו"ל שְׁלֵא פְסֻדָּן י"ל דְּהַרְמְב"ם בְּאוֹתָהּ בְּבֵא נִקְט דִּינוֹ בְּכּוֹלָל סְתוּ"מ וְכַתְּבֵהּ מַה שְׁשִׁינְךָ לְסְתוּ"מ וְאַח"כּ כ' מַה שְׁשִׁינְךָ סִת וְעֵינִין לְהַרְב מִרְאֵה הַפָּנִים שְׁמ וְק"ל וְהַרְבָּנִים מוֹהַרֵשׁ"ק בְּשׁוֹ"ת חֲכַמַת שְׁלֵמָה הַנְּסַפֵּחַ לִס' הַר הַמּוֹר סִי י"א (ד"ה וּמַש"כ לְהַשְׁיִיג עַל הַרְדֵּב"ז) בְּגִדֵי יִשַׁע בְּשׁוֹ"ת יו"ד סִי לְמַ"ד וְיִקְרָא אֲבָרְהָם בַּד' ב' ע"ב וְזִכּוֹר לְאַבְרָהָם בַּח"ג ד"א ע"א נְשָׂאוֹ וְנִתְּנוֹ בְּסִבְרַת הַרְדֵּב"ז עֵי"ש וּמ"ש הַרְב הַלְבוּשׁ בַּאֲה"ע סִי ל"ד ס"ג שְׁלֵא לְהַזְכִּיר ה' בְּפִירוֹשׁ רַק הַשֵּׁם אֱלֹהֵינוּ מַה"ע דְּנִרְאָה דַּס"ל דְּאַלְהֵינוּ אֵינוֹ אַזְכְּרָה כְּכָר תְּמַה ע"ד הַרְב טַל אוֹרוֹת ד' ה' ע"ג וְעֵינִין לְהַרְבָּנִים דְּבָרֵי מִנְחָם סִי ד' אוֹת ד' פֶּתַח הַדְּבִיר ח"ב סִי קַצ"ט אוֹת י"א ד' כ"ב ע"ג וע"ד.

וְלַעֲנִין שְׁמ שְׁלוֹם אִם יֵשׁ בּוֹ קְדוֹשָׁה מִשּׁוּם שְׁהוּא שְׁמוֹ שְׁל הַקַּב"ה כַּמ"ש בַּא"ח סִי פ"ט ס"ב עֵינִין לְמָרְן חֵיד"א בְּבֵרֵכ"י א"ח סִי פ"ה שְׁהִבִּיא מְחֻלְקָת אִם נִיתָן לְיִמְחַק דְּלַר' יְחִיאֵל הוּבָא בַחִי הַרְ"ן לְשִׁבְתָּ עַל ד' יו"ד ע"ב אֲסוּר וְכו"מ מִתּוֹס' סוּטָה וְלִהְרָא"ש וְהַרִיטְב"א שְׁרֵי וְרַמְזוּ מ"ש הַשְׁ"ף בְּנִקְה"כ ע"ד הַרְמ"א סִי רַע"ו עֵי"ש וְהוּבָא בְשַׁע"ת סִי פ"ד וּבַפ"ת יו"ד סִי רַע"ו ע"ד הַרְמ"א בְּסוּף הַסִּי וּמִשְׁם בַּאֲר"ה וְקִצְתָּ יֵשׁ לְהַעִיר ע"ד הַרְמ"א דְּבִיּו"ד שְׁמ פֶּתֵב דִּישׁ גְּזֵהִים מְלַכְתָּן בְּאַגְרוֹת וּשְׁטָרוֹת שְׁמ שְׁלוֹם שְׁלֵם כְּדֵי שְׁלֵא יָבוֹאוּ לִידֵי בְּזִיוֹן וְכו"כ הַרְב הַלְבוּשׁ וְאֵילוֹ בַּא"ח סִי שַׁל"ד סִי"ג שְׁפֶסֶק מָרְן מ"ש הַרְב הַמְרָדְכֵי דְמַגְלַת אֲסִתֵּר שְׁלֵא נִכְתְּבָה כְּמִשְׁפָּטָה אֲשׁוּרִית וְכו' אֵין בָּהּ קְדוֹשָׁה לְהַצִּילָה מִפְּנֵי הַדְּלִיקָה לֹא הִגִּיָּה כְּלוֹם וְהַרְב הַלְבוּשׁ הַעֲתִיק דְּבָרֵי מָרְן וְאַמְאֵי הָא בְּמַגִּילָה כְּתוּב בָּהּ דְּבָרֵי שְׁלוֹם וְאַמְתָּ וְא"כ לְהַגְזֵהִים שְׁהַזְכִּירוּ בִּיּו"ד נִרְאָה דַּה"ה דִּישׁ לְהַצִּילֵם מִפְּנֵי הַדְּלִיקָה וְהִיָּה לְהֵם לְהַגִּיָּה בְּסִי שַׁל"ד אוֹלֵי שׁ לְחַלֵּק בֵּין קוּם עֲשֵׂה לְשׁוֹאֲת"ע דְּלָא הִחְמִירוּ אֶלָּא שְׁלֵא לְכַתְּבֵי לְכַתְּחֻלָּה כְּדֵי שְׁלֵא יָבֵא לִידֵי בְּזִיוֹן וּבְמִכְתָּב לְחַזְקִיהוּ בְּחַלֵּק הַשִּׁיטָה ד' ח' ע"ב וע"ג כ' קִצְתָּ בְּעֵנִין זֶה אֵי שְׁלוֹם חֲשִׁיב הַזְכְּרַת ש"ש עֵי"ש וּבְמִטָּה אֲפָרִים סִי תַקֵּפ"א בְּאַלְפָּה לְמִטָּה אוֹת ט' וְרֵאִיתִי בְּס' מֵר וְאַהֲלוֹת הַנֵּד"מ בַּד' ה' בְּהַגְהָה וּד"ה וְעֵלָה בְּלִבִּי) שְׁאַחַר שְׁצִינִין דְּבָרֵי הַפ"ת בְּשֵׁם בְּרַכ"י הַנְּ"ל כְּתוּב וְקִצְתָּ י"ל רְאֵיהָ דְּלָא חֲשִׁיב אַזְכְּרָה מִמ"ש בַּא"ח סִי שַׁל"ד סִי"ו דְּמַגְלַת אֲסִתֵּר אֵין בָּהּ אַזְכְּרָה וְאֵין מִצִּילִין מִפְּנֵי דְלִיקָה.

אַף דִּישׁ בָּהּ שְׁלוֹם וְלַעֲנִין דַּאֲנו צוֹדֵק כְּזֶה לְשׁוֹן רְאֵיהָ דְהֵיָא דַּסִּי שַׁל"ד לָאו רְבִינָא וְרַב אֲשִׁי חֲתִימֵי עֲלָה וְהֵם רַק דְּבָרֵי רַב הַמְרָדְכֵי שְׁהוּבָא בְּב"י וּמַה זֶה רְאֵיהָ לְהַרָא"ש וְהַרִיטְב"א מִהַמְרָדְכֵי וְהַכִּי הוּל"ל דְּהַרְב הַמְרָדְכֵי קָאֵי בְּסִבְרַת אֲמִתִּירִים וְעֵי"ש שְׁצִדָּד לְאַסְוֹר לִיתָן יָד לְהַאֲנִשִּׁים הַמִּתִּירִים לְעֲצָמָם לִישֵׁב בְּגִילוּי רֵאשׁ וְלוֹמֵר לְהֵם שְׁלוֹם כִּי גַם הֵם יִשְׁבוּ שְׁלוֹם וְאַסוּר לְהַזְכִּיר בְּרֵאשׁ מְגוּלָה וּמִסִּיק דְּבִמְקוּם צִנְרָף גְּדוּל יֵשׁ לְהַתִּיר לְמַעַן הַשְׁלוֹם וְהַאֲרִיף הַרְב הַגְּדוּל הַמְחַבֵּר נַר"ו בְּדְבָרִים גְּכוּנִים כְּדָרְכוּ בְּס' הַנְּחַמְד עֵי"ש: וְהִנֵּה לַעֲנִין מַלְכוּת (מְלָךְ הָעוֹלָם) נִרְאָה לְכַאוּרָה דַּאֲיִן שׁוּם חֲשִׁשׁ הַזְכְּרַת שְׁמ הַמְלָכוֹת אֵינוֹ שְׁמ וְכֵן מִתְּבַאֵר לַעֲנִין מִמ"ש בְּשׁוֹ"ת חַת"ס א"ח סִי קַנ"ו בְּשֵׁם הַג' מוֹהַר"ד פ"ץ

דמשום שְׁהִיָּה מְסוּפָק אִם לְבָרֵךְ עַל בְּנֵי בַּהֲכָ"ן שְׁהַחְיֵינוּ אוֹ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב אָמַר פְּקוּרָא מְקַרָּא וַיְבָרֵךְ דָּוִד וְכוּ' וַיֹּאמֶר דָּוִד בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מְלִךְ הָעוֹלָם הַטּוֹב וְהַמְּטִיב.

וְהִנֵּה עַל מ"ש אֱלֹהֵינוּ שְׁאִינוּ לְשׁוֹן הַמְּקַרָּא יֵשׁ קִצָּת לְפַקְפֵּק כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתֵי בְּקוֹנְטְרִיס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעְרַכַת בֵּית הַכְּנֻסַת אוֹת י"ג וַי"ל דְּכִינּוֹן דִּישׁ בְּמְקַרָּא סְמוּדָה לְתִיבַת ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְהוּא אָמַר סְמוּדָה לְתִיבַת ה' אֱלֹהֵינוּ חֲשִׁיב שְׁפִיר פְּקוּרָא מְקַרָּא אָף מַה שְׁאָמַר מְלִךְ הָעוֹלָם אָף דְּכַתִּיב שֵׁם לָהּ ה' הַמְּמַלְכָה מ"מ פִּינּוֹן שְׁמֹנְפֶּלֶג מְתִיבַת ה' וְהוּא אָמַר ה' אֱלֹהֵינוּ מַהֲע"ו אִם אֵיתָא דִישׁ בְּזָה נְדָוִד לֹא הִיָּה לוֹ לֹמַר אֱלָא בְּלִשׁוֹן הַפְּתוּב לָהּ ה' הַמְּמַלְכָה וְכוּ' וְלֹא מְלִךְ הָעוֹלָם וְעֵינּוֹן בִּש"ע א"ח ס"א מ"ו ס"ח כָּל הַבְּרָכוֹת וְכוּ' אוֹמַר אוֹתָהּ בְּרָכָה בְּלֹא הַזְּכָרָת שֵׁם וּמְדָלָא פְּתַב בְּלֹא שֵׁם וּמְלָכוֹת מוֹכַח דְּבְמַלְכוּת לִיפָא קְפִידָא.

וְכָבֵר כ"כ בְּפִי בְתִשׁוֹ הָרִיב"ש ס"א ת"ח שְׁהִבִּיא הָרַב טַל אוֹרוֹת שֵׁם שְׁתַּמָּה עַל הַחֲכָמִים שְׁמוֹנְעִים מְלֵהֲזַפִּיר מְלָכוֹת וּבְמִקּוֹם שְׁיֵשׁ סְפָק בְּבְרָכָה) וְכַתֵּב וַאֲיֵנִי מִבֵּין טַעְמָם שְׁאִין הַמְּלָכוֹת ש"ש וַיְכוּל לְבָרֵךְ בְּרוּךְ אַתָּה הַשֵּׁם מְלִךְ הָעוֹלָם וְכוּ' (דְּסוּבֵר דְּכִשְׁאִינוּ מְזַפִּיר ה' בְּלִשׁוֹן אֲדָנוֹת רַק אוֹמַר הַשֵּׁם לֹא הָוִי הַזְּכָרָת שֵׁם שְׁמִים עֵינּוֹן מַה שְׁרַשְׁמֵתֵי בְּקוֹנְטְרִיס אֲסִיפַת דִּינִים מַעְרַכַת בְּרָכוֹת ס"א א' אוֹת י"ג) וּמִזָּה תַּמָּה הָרַב ט"א שֵׁם עַל מְרָן דְּבְכַמָּה מְקוֹמוֹת וּמֵהֶם בְּס"א ר"ח פְּסָק דְּכִשְׁיֵשׁ סְפָק טוֹב לְבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמְלָכוֹת דְּלָמָּה לֹא יֹאמַר מְלָכוֹת אִטּוֹ אִם יֹאמַר מְלִךְ הָעוֹלָם כְּמָה פְּעָמִים מִי אֵיפָא מְשׁוּם סְרָף בְּרָכָה כָּלָל עֵי"ש וְלַעֲנֵד י"ל דְּכִינּוֹן דְּמַצִּינוּ לְאוֹתָם הַחֲכָמִים שְׁהַזְכִּיר הָרִיב"ש דְּלֹא נִיחָא לְהוּ לְהַזְכִּיר מְלָכוֹת אָף דְּלֹא נְקִיטִינוּ הָכִי דְּכָבֵר דְּחָה דְּבְרִיָּהֶם הָרִיב"ש מ"מ אִין לְתַמּוּהָ אִם בְּאֵנוּ לְהַסְתַּלַּק מִכָּל חֲשִׁישׁ סְפָק וְלָכֵן בְּכָל פִּי הָאִי הַהֲעֵדֵר טוֹב מְמַצִּיאֻתוֹ.

וּלְפִי הַנְּרָאָה נְעֵלַם מְהֵרַב ע"א דְּבְרֵי הָרַבָּנִים חֲמ"ח וּב"ש ס"א ל"ד סק"ו שְׁנַרְגְּשׁוּ מִזָּה דְּמַדְבְּרֵי הָרִיב"ש מְשַׁמַּע דְּמְלָכוֹת מְזַפִּירִין וּבְדוּכְתֵי אַחְרִיתֵי אֲמַרִּינוּ טוֹב לְבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמְלָכוֹת וְהוּבָא בְּבֵאָה ט"ע עֵי"ש שְׁנַרְגְּאָה שְׁלֹא רָאוּ דְּבְרֵיו שְׁבָסִי ת"ח כ"א מ"ש בְּס"א פ"ב וְרֵאִיתִי שֵׁם לְהָרַב פ"ת שְׁכ' וּבְדוּכְתֵי אַחְרִיתֵי לֹא דוֹקָא הוּא כִּי לֹא נִמְצָא פֶּן בְּשׁוּם מְקוֹם בִּש"ע זוֹלַת פְּעַם אַחַת בֵּא"ח ס"א רכ"ה ס"ב ע"ב וּבְמַחֲכ"ת לֹא נִכּוֹן בְּעֵינֵי לְהַחֲלִיט פֶּן כִּי מִי יוּכַל לְזַפֹּר כָּל הַפְּתוּב בְּד' שְׁלַחְנוֹת לְהַעֲיֵד פֶּן וּמְלַבֵּד שְׁפָכֵר נִמְצָא עוֹד בְּס"א ר"ח כִּמ"ש הָרַב ט"א וְהַעֲיֵד שְׁכ"כ מְרָן בְּכ"מ כְּנֻז"ל וּבְאַמַּת פֶּן הוּא בִּש"ע אה"ע ס"א קס"ט בְּסוּף סֵדֵר חֲלִיצָה כְּשִׁיעֲמוּדוֹ.

אָמַר הָרַב וְכוּ' וַיֵּשׁ לְאָמְרוֹ בְּלֹא הַזְּכָרָת שֵׁם וּמְלָכוֹת ע"פ (וּב"ב כָּל הַמְּסַדְרִים וְכֵן הוּא מְנַהֲגֵנוּ פִּדְוּעַ) וְעוֹד יִמְצָא פְּהֵנָה וְכַהֲנָה. וּבְהֵיא דְּס"א מ"ו ס"ס"ח לְפִי הַנְּרָאָה צ"ל שְׁנַשְׁמַט בְּדְבָרֵי מְרָן תִּיבַת וּמְלָכוֹת וְלֹא רֵאִיתִי מִי שְׁנַרְגְּשׁ בְּזָה רַק אֵת זֶה רֵאִיתִי לְהָרַב יָפָה לְלֵב גַּר"ו בְּס"א ר"ח שְׁפַתְב (לְמֵאִי דְּעָסִיק שֵׁם) וַאֲנִי אוֹמַר דְּטוֹב שְׁיִבְרָךְ בְּלִי שֵׁם וּמְלָכוֹת עֵינּוֹן בְּס"א מ"ו ס"ח וּבְס"א ר"ח וְס"א ר"ח ט"ט (וְעוֹד שֵׁם בְּס"ג) וְס"א רכ"ה ס"ג עכ"ד מְדַמְחֵתִינְהוּ בְּחֻדָּא מְחַתָּא נְרָאָה דְּס"ל דְּגַם מ"ש בְּס"א מ"ו בְּלֹא הַזְּכָרָת הַשֵּׁם צ"ל בְּלֹא הַזְּכָרָת שֵׁם וּמְלָכוֹת וּלְפִי דְּרַבְנּוֹ רֵאִינוּ עוֹד שְׁתֵּי מְקוֹמוֹת שְׁפַתְבִּי בִּש"ע בְּלֹא שֵׁם וּמְלָכוֹת וְהָרִי כְּאֵן חֲמֵשׁ מְקוֹמוֹת וְתַגְדֵּל הַתַּמָּה עַל הָרַב פ"ת שְׁהַחֲלִיט שְׁלֹא נִמְצָא אֱלָא בְּמִקּוֹם אַחַד: אַחַר זמ"ר קְבֵלְתִי סה"ב מְלֵאכַת חֲרַשׁ ח"ב דִּי שְׁדַר לֵן הָרַב הַמְּחַבֵּר ז"ל וְרֵאִיתִי בְּד' מ"ג ע"ד אוֹת ט"ו שְׁהַתְּפֵלָא ע"ד הָרַב פ"ת הַנְּז"ל וּמְלַבֵּד מְקוֹמוֹת הַנְּז"ל כְּתַב שֵׁם

בסוף הסי' שכ"כ הטור א"ח בסי' פ"ח (לפי הגר"א יש ט"ס בציון הסימן ולא ידעתי כעת תקונו פי עני אגני חפשי ולא מצאתי שם מזה כיעי"ש) בשם הר"ב ד' וז"ל וכתב עוד שאין לומר בהן לא שם ולא מלכות ושם בהשמות הספר בד' ב"ן ע"ב הביא מ"ש בס' ברפת משה וברלין תקצ"ג) שכתב פדברי הפ"ת וז"ל ואאלה אתפלא על החמ"ח וב"ש וכו' ובאמת לא יראה ולא ימצא בראשונים ואחרונים בכל השלחנות רק זאת הפעם בברוך שפטרני (היגנו ה' דסי' רכ"ה שבפ"ת) והרב המחבר נר"ו כתב ע"ז תוכחת מגולה בנעם שיח עי"ש דבריו הנעמים חיים וקיימים: וראיתי עוד שם במל"ח הג"ל באות יו"ד הביא החמ"ח וב"ש דמשמע להו מדברי הריב"ש דש"ד לומר מלך העולם ותמה ע"ד דמסיגנון דברי הריב"ש שהובא בב"י מבואר להדיא שגם מלכות אין להזכיר שהרי כתב שלא היו מזכירים ש"ש וכו' ואומר ברוך אתה השם אקב"ו על העריות וכו' וכן תמה ע"ד הבית הלל שכ' דמשמע מתשו' הריב"ש די"ל מלך העולם דהא בלשון הריב"ש שהובא בב"י מבואר דלא היו אומרים מהע"ו וכו' עי"ש ותמיה לי איה נעלם מגיה דמר דברי הריב"ש שפסי' ת"ח (שהביא דבריו מרן הב"י שם בקיצור) דקרי בחיל דאין שום חשש באמירת מלך העולם ויכול לומר ברוך אתה השם מלך העולם כנז"ל ומאחר שכן פשיטא ודאי דגם בתשו' דסי' פ"ב בסיגנון שהביא מרן הב"י אין לנו לומר דבדקדוק כתב לומר ב"א השם אקב"ו וכו' בלא מלך העולם דא"כ יהיו דבריו סותרים למ"ש בסי' ת"ח ובע"כ שבקיה לקרא דדחיק ומוקי אנפשיה דלאו בדוקא קאמר.

איברא דמוכח ודאי דהרבנים הג"ל לא ראו בגוף תשו' הריב"ש סי' ת"ח דא"כ לא היו צריכים לדקדק ממ"ש בלא הזכרת ש"ש מפלל דמלך העולם אומרים דברי פן מפורש בדברי הריב"ש וכבר כתב פן הרב המו"ל מחדש שו"ת הריב"ש דהרבנים הג"ל לא ראו שו"ת הריב"ש הג"ל אלא מיהא מאי דסברי מרנו לדקדק מדברי הריב"ש דמלך העולם אומרים פיון שאין במהע"ו שום הזכרת ש"ש שפיר קאמרי וכמבואר בדברי הריב"ש עצמו ולכן נלע"ד דאף דנדאי הנכון הוא שלא להזכיר מלכות בספק בברכה כמו שהזכיר פן בפוס' (ואפשר שחששו לדעת החכמים שהביא הריב"ש שנגמנו מהזכיר מלך העולם) מ"מ לדינא אין שום איסור לאמר מלך העולם ג"כ וכדפשיט"ל להרב טל אורות הג"ל וכ"כ הרב פרמ"ג במ"ז סי' רי"ט סק"ג ומה שתמה שם ע"ד הרב הלבוש דמותר לומר אלקינו והרי בדברי הריב"ש מבואר דאין לומר אלקינו כ"כ פבר כתבתי למעלה שכן הקשה הרב טל אורות אף מה שהוסיף לתמוה שפך כתב הרמ"א בד"מ שהביא הבית הלל לענ"ד אין כ"כ מהתימה אם לא ראה בזה דברי הד"מ דאפשר דלא ראה כלל את ספר ד"מ כמו שלא ראהו הרב כנה"ג פידוע או שלא היה תמיד בידו כמו שרשמתי בקונטרס פללי הפוסקים סי' ט"ו אות גימ"ל על הרב בית חדש עי"ש ומ"ש עוד במל"ח הג"ל על אמירת השם עיין מה שרשמתי בקונטרס אסיפת דינים במערכת ברכות סי' א' אות י"ג: שיד אין אדם לומד תורה אלא במקום שלבו חפץ עיין מה שהאריך בענין זה הרב דבר משה בח"ג בשו"ת ח"מ סי' י"ט דנפקא מינה טובא לענין דין שוכר מלמד ועיין להרב משנת רבי אליעזר ח"ב בזכרונות ד' כ"ג אות ק"ו ולהרב שער אשר בחיו"ד סי' י"ב ד' כ"ד סוף ע"ב: שטו אשת חבר הרי היא פחבר אי איפא חיובא דאורייתא או דר' לקום מפני' או אינו אלא מדת חסידות בעלמא עיין למרן חיד"א בברכ"י ח"מ סי' י"ז אות ה' רמזו

בס' ברית עולם (פי' על סה"ח) סי' תקע"ח ועיין להרב רנו ליעקב בנמיקיו לשובעות ד' ל' ולענין אשה חקמה שאינה אשת חבר נסתפק הרב פר"ח אי חייבים לקום מפניה מצד חקמתה ולא פשיטא ליה והרב מוהר"י עטנייה בס' זרע יצחק בקונטרס פלפלת כל שהוא ד' פ"ח ע"ד פשיט"ל דאחד האישי ואחד האשה חקמה שונים בזה עי"ש ומשמע דס"ל דאיפא חיובא דאורייתא וכן דעת הרב בית יהודה בחיו"ד סי' כ"ח שלא לחלק בין חכם לחקמה עי"ש.

ולענין אשת חבר עיין להרב מעשה אברהם בחיו"ד סי' ח"ן ושקו"ט באשת חבר שמת בעלה או שגרשה שלא מחמת קטטה וכינצא כ"א בהיותו שכ"מ לפנותה מחליצה אם חייבים בכבודה: שטז אישתמטייתה הרב נהר שלום בתשו' פי באה בס' מכתם לדוד בא"ח סי' י"א (ד"ה וכל) כתב על הרב מג"א דאשתמטייתה דברי הרמב"ם עי"ש ומר רבו מרן מוהרד"ף בסי' י"ב ד"ה הגם מסלסל בצער"ו ע"ז דאין זו ל' של זהורי"ת ולא זו הדרך שתפסו בה תופסי התורה והוכיחו ע"פ תוכחת מגולה מאהבה כאשר יסר איש את בנו דלפחות הי"ל לומר ונלע"ד דאשתמטייתה וכו' ולא להחליט וכו' וסיים לכן בני הוי זהיר להבא פן יקרף עון בזה ע"כ ובהורגנותיה דמר אמינא דנלע"ד דאשתמטייתה מ"ש הרב חוט השני סי' כ' והביא דבריו הרב יד מלאכי באות ל"א דהוא לשון נקיה ודרך פבוד לומר דבאותה שעה נשמט ממנו הדבר ההוא פי השכחה היא טבע אנושית פוללת כל האישים ואם יש חילוק ביניהם בין רב למעט ע"כ והביא ראיה לדבריו כיעי"ש וכן ניצול אותו צדיק תלמידה דרב ז"ל (אמר לנצח תלמידו הקטן היו עיין בייעיר און מער' האל"ף אות י"ב): שיז איסור תורה בשואת"ע ואיסור דרבנן בקום עשה ולא יבצר מלעבור על אחד מהם הימנייהו ינדחה מפני חברו הנה לענין ספק בכה"ג היינו ספק איסור תורה בשואת"ע וספק איסור דרבנן בקום עשה ראיתי בזכור לאברהם ח"ג ד' כ"ב ע"א דבספר דב"מ הביא בשם רב אחד שכ' דלמ"ד דברכה שאינה צריכה אינו עובר בל"ת אלא מדרבנן.

אי ס"ל ג"כ דברכה מעין ג' דאורייתא אם מסתפק בברכת מ"ג אם בירך או לא יש לו לברך דאיתי ספק דאורייתא ודחי ספק דרבנן והרב דב"מ חולק עליו וס"ל דטפי עדיף לדחות ס' איסור תורה בשואת"ע מלעבור על ספק איסור דרבנן בקום עשה עי"ש ולכאורה גם בנדאי תורה בשואת"ע נודאי דרבנן בקום עשה יהיה הדין פן למר פדאית ליה ולמר כדא"ל ועיין במ"ש במכתב לחזקיהו בתשו' סי' ה' ד' כ"ח שם הובא מחלוקת רבני האחרונים במי שצדד להתענות ושכח ובירך על האוכל ונזפר טרם שיאכל אם אפשר לתמן שיאכל כל שהו דאינו אלא איסור דרבנן כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה ושם בד"ה וכל היד וכו' הובא מ"ש הרב מוהר"י עיניאש בקונטרס שבט יהודה דכיון דאיסור ברכה לבטלה הוא מדרבנן ונדחה בשואת"ע ואיסור אכילת כל שהו הוא בקום עשה מוטב שידחה דרבנן בשואת"ע ולא לדחות איסור דרבנן בקום עשה עי"ש ועתה אמ"א ס' ה"ל ומדקדוק לשונו המובא במכת"ל משמע קצת דאם היה איסור ברכה לבטלה מדאורייתא לא הנה דחינו ליה אף בשואת"ע נגד איסור דרבנן אף שהוא בקום עשה ויש לדחוק דקושטא דמלתא קאמר דתננוניהו הוי דרבנן ואה"ן דאף אם איסור הברכה היה מדאו' פיון שהוא בשואת"ע הנה נדחה מפני איסור אכילה דרבנן בקום עשה ובאמת הסברא פשוטה נראה כמ"ש במכת"ל שם דיותר יש לנו לחוש שלא לעבור איסור

דַּרְבָּנָן בְּקוּ"ע מְלַעְבֹר אַאיִסוּר תּוֹרָה בְּשׂוֹא"ת דְּכֻלְלָא הוּא שׂוֹאֵת"ע וַיֵּשׁ כַּח בְּיָדָם לַעֲקוֹר
דְּבָר מַה"ת וְלַהֲעֵמִיד דְּבְרֵיהֶם בְּמִקּוֹם אִיסוּר תּוֹרָה בְּשׂוֹאֵת"ע וְכֵן קוּ"ל בְּיוֹ"ד סִי' רַל"ט
ס'ו דְּהַנְשַׁבֵּעַ לַעֲבֹר עַל ל"ת דְּרַבָּנָן אֵין שְׁבוּעָה חֻלָּה עָלָיו דְּש"מ דְּדַחֲיִנָן אִיסוּר תּוֹרָה
בְּשׂוֹאֵת"ע מִפְּנֵי יִסוּר דְּרַבָּנָן בְּקוֹם עֲשֵׂה וְעַיִן בְּשׂוֹ"ת פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ ח"א ח"מ סִי' ט' וּבְקַוְבָּץ
יְגִדִיל תּוֹרָה קְוֹנְטְרִיס ח' סִי' ק"א ד' בְּק"ע ע"ב: אֶלָּא דְקַלַּע"ד מְדַאֲמְרִינָן בְּשַׁבַּת קכ"ח
ע"ב מְבַטֵּל כְּלֵי מְהִיכְנוּ מְדַרְבָּנָן וְצב"ח דְּאוֹרְיִיתָא אֶלְמָא דְּחִינָן אִיסוּר דְּרַבָּנָן בְּקוֹם עֲשֵׂה
מִפְּנֵי אִיסוּר תּוֹרָה בְּשׂוֹאֵת"ע וּבְהֵיחֵי דְּיוֹ"ד סִי' רַל"ט יֵשׁ סוֹבְרִים דְּיַעֲבֹר אַדְרַבָּנָן בְּקוּ"ע
וְלֹא יַעֲבֹר אַדְאוֹרְיִי' בְּשׂוֹאֵת"ע עַיִן בְּשׂוֹ"ת מוֹהַרְלַנ"ח סִי' ק"ג בְּנִשְׁבַּע לַפְּרוֹעַ רַבִּית
דְּרַבָּנָן (וּבְשׂוֹ"ת מְטָה יוֹסֵף ח"ב י"ד סִי' י"ד סְק"ך הֵבִיא דְּבְרֵי מוֹהַרְלַנ"ח אָף כ' דְּהֶרֶב
הַמְבִי"ט ח"א סִי' כ"א חוֹלֵק עָלָיו וְלכ"ע לֹא יַעֲבֹר אַדְרַבָּנָן בְּקוֹם עֲשֵׂה) וְעַיִן מִשְׁל"מ
הַל' מְלוּה פ"ד ה"ב ד"ה עוֹד כְּתַב הֶרְשֶׁבֶ"א וְכו' וְאַרְעָא דְּרַבָּנָן אוֹת תַּר"ג וּבְשׂוֹ"ת
שְׁבַסו"ס אֲבָנֵי מְיֻלּוּאִים סִי' י"ד ד"ה וְנִרְאָה וְעֵרוּף הַשְּׁלַחָן א"ח סִי' תפ"ה וּלְפּוֹם רֵיהֶטָא
מְסַתִּיפָא מְלַמְיָהוּ מַהֵהִיא דְּשַׁבַּת קכ"ח דְּדַחֲיִנָן אִיסוּר דְּרַבָּנָן בְּיָדָם מִשׁוּם צב"ח
בְּשׂוֹאֵת"ע וְלֹא נִיח"ל לֹמַר דְּכֵינָן שְׂיֵשׁ בְּיָדוֹ לְהַצִּיל הַצַּב"ח וְאַיְנוּ מַצִּיל חֲשִׁיב כְּעוֹשֵׂה
מְעֲשֵׂה בְּיָדָם וּמַצִּינוּ כִּינְצָא בְּזָה שְׁכ' הֶרִיטְב"א ה"ד מָרָן כ"מ כְּסוּף הַלְכוּת פְּלֵאִים דְּכֵינָן
שְׂיֵשׁ בְּיָדוֹ לַפְּשׁוּט הַפְּלֵאִים וְאַיְנוּ פּוֹשֵׁט חֲשִׁיב לֹא שְׂיֵשׁ בּוֹ מְעֲשֵׂה וְעַיִן לח"מ פ"ג ה"ד
מַהֵל' אֶבֶל לַעֲגוּן פִּהָן שְׁמַשְׁתַּהֵּה בְּאַהֵל הַמַּת דְּלוֹקָה דְּחֲשִׁיב לֹא שְׂיֵשׁ בּוֹ מְעֲשֵׂה מַה"ט
וְכַדְבְּרֵי הֶרִיטְב"א כְּתָבוּ הַתּו' נָזִיר ד' ט"ז סו' ע"א עֵי' בְּקַהֲלַת יַעֲקֹב בְּמַעֲנָה לְשׁוֹן ח"ג סִי'
תַּשְׁכ"ו וּבְשׂוֹשְׁנַת הָעֵמֶקִים כָּלָל ו' ד"ה סוּף דְּבָר וְכו' וְהָכִי נְמִי נִימָא כֵינָן דְּיֵשׁ בְּיָדוֹ לְהַצִּיל
הַצֶּעֶר ב"ח חֲשִׁיב כְּעוֹשֵׂה מְעֲשֵׂה וְאַהֲכִי דִין הוּא שְׂיִדְחָה יִסוּר תּוֹרָה לְאִיסוּר דְּרַבָּנָן כֵּינָן
דְּתַרְוּוּיָהוּ קוֹם עֲשֵׂה נִינְהוּ דְּזָה אֵינּוּ כֵינָן דְּהוּא עֲצָמוֹ לֹא עֲשֵׂה שׁוּם דְּבָר וְאַיְנוּ הוּא הַגּוֹרֵם
הַצֶּעֶר ב"ח כִּי הַבְּהֵמָה נְפִלָּה מֵאַלְיָה אֵינּוּ דוֹמָה כָּלָל לְהֵהִיא דְּשִׁהִיָּה בְּכֻלְאִים וּבְאַהֵל הַמַּת
דְּהוּא גּוֹרֵם לְהֵאִיסוּר אֶהֱכִי הוּא דְּאַמְרִינָן כֵּינָן שְׂיֵשׁ בְּיָדוֹ לְתַמְנָן וְאַיְנוּ מְתַמְנָן חֲשִׁיב כְּעוֹשֵׂה
מְעֲשֵׂה וְיָמָה גַּם דְּבַהֲהִיא כֵינָן שְׂיֵשׁ בְּיָדוֹ לְתַמְנָן וְאַיִן מִי שְׂמַעְפֵּב עַל יָדוֹ י"ל דְּחֲשִׁיב שְׁפִיר
עוֹשֵׂה מְעֲשֵׂה מִשְׂא"כ כְּשֵׁהוּא מְעוֹפֵב מִצַּד אִיסוּר דְּרַבָּנָן הִזָּה לָנוּ לֹמַר דְּאֵינּוּ לּוֹ שׁוּם
אִיסוּר אִם מְבַטֵּל דְּאוֹרְיִיתָא בְּשׂוֹאֵת"ע דְּוִגְמָא לַמ"ש הַתּוֹס' בְּשַׁבַּת ד' ד' ד"ה קוֹדֵם שְׂיָבֵא
דְּהִיכָא דְּמַחְמַת הָאִיסוּר דְּרַבָּנָן הוּא שְׂעֲשֵׂה הַמְּלַאכָה פְּטוּר מְסַקִּילָה כֵּינָן שְׂע"י מַה שְׂאַסְרוּ
לוֹ חו"ל הוּא שְׂנַעֲשִׂית מְלַאכְתּוֹ עֵי"ש וְכ"כ קֶצֶת פּוֹסְקִים גְּבִי אִיסְר בַּל יִרְאָה עַיִן מַג"א
סִי' תמ"ו סְק"ב הָכִי נְמִי הִזָּה לָנוּ לֹמַר דְּיִדְחָה אִיסוּר תּוֹרָה בְּשׂוֹאֵת"ע וְאַיִן לוֹ עוֹן אֲשֶׁר
חֻטָּא בְּזָה כִּי כְּדִי שְׁלֹא לַעֲבֹר עַל אִיסוּר דְּרַבָּנָן הוּא עוֹשֵׂה וְצָרִיף עֵינּוּ בְּכָל זָה וְאַנִּי אֲמַרְתִּי
בְּחַפְזֵי אַחַר כְּפָה שְׁנַיִם רֵאִיתִי דְּמָה שְׂהַעִירוּתִי מַהֵהִיא דְּשַׁבַּת קכ"ח ע"ב כְּבָר קְדַמְנֵי הֶרֶב
אַרְעָא דְּרַבָּנָן בַּמ"ב אוֹת ט' וְהֶרֶב מוֹהַר"י עַיִנְאֵשׁ בְּעַפְרָא דְּאַרְעָא שָׁם כ' לִינְשֵׁב הֵהִיא
דְּשַׁבַּת דְּזוֹקָא בְּמִקּוֹם בִּיטוּל מְצוּה דְּאוֹרְיִיתָא כְּשׁוֹפֵר וְלוּלָב אֲמַרִינָן דְּיֵשׁ כַּח בְּיָד חו"ל
לְדַחֲוֹת דְּאוֹרְיִיתָא בְּשׂוֹאֵת"ע אֶבֶל צב"ח הוּי אִיסוּר דְּאוֹרְיִיתָא נְדַחָה אֶפְלִי בְּשׂוֹאֵת"ע וְעוֹד
דְּמָה שְׂמַנִּיחַ כָּל הַיּוֹם הַבְּהֵמָה בַּצַּב"ח הוּי כְּדִיחוּי בְּקוֹם עֲשֵׂה וְלֹא דְּמִי לְבִיטוּל מְצוּה ע"כ
וְהֵהִי מַאי דְּפַשְׁט"ל לְחַלֵּק בֵּין מְצוּה לְאִיסוּר לְפִי הַנְּרָאָה אֵינּוּ פְּשוּט לֹמַר כֵּן עַיִן בְּדְבְרֵי
הַפּוֹס' בְּסִי' תמ"ו גְּבִי חֶמֶץ שְׂנַתְחַמֵּץ בִּיו"ט שְׁלֹא הִזָּה בְּכֻלָּל הַבִּיטוּל שְׂיֵשׁ סוֹבְרִים שְׂאֵינּוּ
יְכוּל לְטַלְטְלוֹ אָף שְׂעוֹבֵר בְּ"י כֵּינָן שְׂהוּא בְּשׂוֹאֵת"ע וְאַנּוּס מִכַּח גְּזַרְת חו"ל לִית לָן בַּה

ומ"ש דכיון דמניחה כל היום הוי בקום עשה אם פונתו דדוקא פשמניחה כל היום ר"ל שגפלה לאמת המים בפוקר שאם לא יתן פרים וכסותות תעמוד בצב"ח כל היום הוא דאמור רבנן להניח פרים וכסותות דבכה"ג הוא דחשיב הצב"ח בקום עשה לא ידעתי מנ"ל הא ומאן פלג לן בהכי ולא ראיתי רמז מזה בדברי הפוסקים ואם פונתו לומר כמ"ש בעניינותין דכיון שיש בידו לתקן חשיב בקום עשה הנה מלבד דיש לפקפק כמ"ש"ל גם לא ידעתי למה לו לתלות הדבר במה שתעמוד כל היום בצב"ח ועי' מג"א סי' ש"ה סק"א דאין לדמות גזרות דרבנן אהדדי ועי' ערוך השלחן שם אות ו' ובמה שציין בזה בדברי מנחם שם ויש להתנייב בכ"ז והדברים ארונים וע"ע שם בעפ"ד מ"ש ליישב ההיא דסי' רל"ט דלעגנן חלות השבועה שאני וכו' ושם אתה רואה דמה שפתבתי למעלה דממ"ש במטה יהודה מוכח דס"ל דטפי עדיף לעבור אדרבנן בקום עשה מלעבור אדאורייתא בשוא"ת פן הוא האמת בדעתו כמו שמתבאר ממ"ש בעפ"א דארעא הנ"ל (ויישוב שם ההיא דסי' רל"ט דשאני לעגנן חלות שבועה וכו' עי"ש) ולפי מ"ש הרשב"א שיהביא ה"ה בסוף כ"ה מהל' שבת דלאו נדאי מבטל כלי מהיכנו הוא אלא דילמא מבטל כלי מהיכנו קאמר אין שום הוכחה משם דנדאי כשאיסור תורה נדאי ודרבנן אינו אלא ספק אף דשל תורה בשוא"ת ודרבנן בקום עשה אין ספק מוציא מידי נדאי ואהכי אמרינן שפיר דצב"ח דוחה לספק ביטול כלי מהיכנו.

אף הרמב"ם משמע ליה דנדאי מבטל כלי מהיכנו הוא וכו' דמשום צב"ח לא גזרו אכל להעלותה בידי אסור עי"ש נראה דס"ל דרק איסור דמבטל כלי מהיכנו דגוף המעשה בשעת מעשה דהיינו בשעה שמשליכם למים אינו עושה איסור בעת השלכתו למים רק גורם הוא שאחר שיפלו וינשרו במים מתלחלחים ואין ראויים למלאכתם אהכי באיסור פי האי לא גזרו אכל להעלותה בידי דגוף המעשה הוא איסור לא התירו לעשות מעשה באיסור דרבנן משום צב"ח וידחה צב"ח בשוא"ת ולא לדחות איסור דרבנן בידי.

ועיין בקונטרס אסיפת דינים במערכת אכילה אות ד' ד"ה ומי: שיח אונאה דקי"ל בח"מ סי' זכ"ר סל"ג דהשובר את חבירו אין לו אונאה חדש הרב השואל בשו"ת מים חיים להג' מוהר"ח רפפורט בח"מ סי' כ"ו דדוקא בשובר ליותר משלש שנים חשוב כעבד ואין לו עליו אונאה אכל בפחות משלש שנים יש לו אונאה והוא ז"ל השיג ע"ד עי"ש ודין אונאה לקרקעות רשמתי באות קמ"ח.

ובאונאת ממון ואונאת דברים אם יש חילוק בין אדם פשר לרשע רשמתי לקמן אות ת"ג: שיט אם לפעמים יתפרש לשון אפילו כ"כ ה"ה בס' אות היא לעולם ח"ב ד' ק"ד ע"ד בשם הרב מוהר"ש אבוהב בס' דב"ש סי' ס"ז: וכתב הרב נאות יעקב בקונטרס מענה לשון ד' ה' ע"ב בשם רש"י פרשת משפטים דיש אם שאינו תלוי כמו אם פסך תלנה אם פופר יושת ובמחכ"ת דבריו בזה הם שלא בדקדוק דהרואה בדברי רש"י סוף משפטים (ע"פ ואם מזבח אבנים) יראה דאין בכלל החובה שמונה שם אם פופר יושת עליו ושם פרט שלשה אלה אם מזבח אבנים אם פסך תלנה אם תקריב מנחת ביכורים וכן הוא לשון המכילתא שם ואף דבאמת גם אם פופר יושת עליו היא חובה אליבא דכ"ע פבר ביאר הרב משל"מ בהלכות עבדים פ"ג הלכה ג' דלפי שאינה בסוג השלש מצות שמונה ר' ישמעאל (אם מזבח אבנים וכו') שאלו השלש אינן תלויות בשום דבר אכל

כּוֹפֵר תְּלוּי בָּאֵם יִגַח הַשּׁוֹר וְכוּ' וְכֵן פִּיּוּצָא לְזֶה בָּאֵם אֶדְוָנוּ יִתֵּן לוֹ אִשָּׁה וְכוּ' מִשּׁוּם הֵכִי לֹא תִנִּי תִנָּא דְבִי רַבִּי יִשְׁמַעְיָאל אַרְבַּע אוֹ חֲמִשׁ עִי"שׁ: שֶׁהָ אִיִּדִי אֶמְרִי' בַּת"ק אִיִּדִי תִנָּא דְבַתְרִיהָ כ"כ הֵרַב יָד מִלְּאֲכִי בָאוֹת ז' וְהִסְבִּיר מַה שְׁלִכְאוּרָה תְּמוּהָ דְאִידָּהּ? תִּכְנֵן שְׁהַתִּנָּא קִמָּא שְׁעֵדִינָן לֹא שְׁמַע וְלֹא יָדַע דְבָרֵי בַר פְּלוֹגְתִּיהָ יָדְבַר דְבַר לְרַבּוּתָא דְבַר פְּלוֹגְתִּיהָ וְאָמַר מַר דְרַבִּינוּ הֵק' אַחַר שְׁלִפְנָיו נִגְלוּ דְבָרֵי שְׁנֵיהֶם שִׁינָּה לְשׁוֹן הַת"ק וְשִׁנָּאוּ בְּלִשׁוֹן אַחַר דְשִׁנָּה לְתַרְנוּנֵיהוּ אַתְד"ק עִי"שׁ וְלַעֲנַ"ד תִּכְנֵן דְרַבִּינוּ הֵק' לֹא שִׁינָּה הַלְשׁוֹן מִכְּפִי שְׁאָמְרוּ בַּעַל הַשְּׁמוּעָה וְהָא דְאֶמְרִי' בַּת"ק אִיִּדִי בְּדַתְבְּרִיהָ הַכּוֹנֵנָה דְבַתְרִיהָ פְּלוֹגְתָא תִנָּא דְבַתְרִיהָ קָדִים וְאָמַר מִיְלִתִּיהָ מַעֲיָקְרָא וְבַתֵּר הֵכִי פִי שְׁמַע ת"ק סְבַרְתָּ שְׁכַנְגְדוּ וְבָא לְחַלּוֹק עָלָיו נִקְיֵט מִיְלִתִּיהָ בְּאִיִּדִי דְבַר פְּלוֹגְתִּיהָ אֵלָּא דְרַבִּינוּ הֵק' הַקָּדִים שְׁנוֹת סְבָרָא הַמְּאֻחֶרֶת מֵאִינְזָה טַעַם סִיבָּה אוֹ מִפְּנֵי הַכּוֹבֵד כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ גַּבִּי רַב וְשְׁמוּאֵל דְּלַפְעָמִים אָף שְׁשְׁמוּאֵל הַתַּחֲתִיל לְדַבֵּר בְּעֵינָיו אַחַד וְרַב שְׁמַע סְבַרְתּוּ וְחָלַק עָלָיו מִקָּדִים הַש"ס דְבָרֵי רַב לְדַשְׁמוּאֵל מִפְּנֵי הַכּוֹבֵד כַּמ"ש בְּמַכְתָּב לְחַזְקִיָּהוּ ד' כ"ח ע"א בְּשֵׁם הֵרַב שְׁמֹן הַטּוֹב ע"ש וּבְמִקּוֹם אַחַר הַבְּאֵתִי שְׁכַתְּבָה הָרֵא"ש פִּיּוּצָא לְזֶה בַּהֲלַק"ט הַלְכוֹת צְצִית ס"י י"ז ע"ל ב"ש וּב"ה דַּאֲפ"ל דַּב"ה אֶמְרִי דְבַרְיָהֶם תַּחֲלָה וּמְרוּב עֲנוּתָנוּתָם הַקָּדִים לְדְבָרֵי ב"ש וַא"כ לֹא נִפְלְאָת לִוְמַר דְבַתְרֵי דְוָכְתִי דְאֶמְרִינוּ דְתַנִּי ת"ק בְּאִיִּדִי הֵכִי הֵנִי עוֹבְדָא דְבַר פְּלוֹגְתִּיהָ קָדִים אֶמְרָה לְמִיְלִתִּיהָ וּמִפְּנֵי סִיבָּה כָּאֵן שְׁנָה רַבִּי דְבָרֵי הַת"ק תַּחֲלָה: שְׁכַא אֵין לְמִיִּדִין מִקּוֹדֵם מַת"ת בְּמַכְתָּב לְחַזְקִיָּהוּ בַחֲזִי לְפִסְחִים ד' ד' הֵק' עַל הַיְרוּשְׁלִמִי בְּזֶה דְבַאֲבָלוֹת אֶמְרוּ דְאֵין לְמַדִּין מִקּוֹדֵם מַת"ת וְגַבִּי אֵין מְעַרְבִין שְׁמַחָה בְּשַׁמְחָה יְלִפִי מְמַלָּא שְׁבוּעָה זֹאת אֶלְמָא דְלַמְדִּין מִקּוֹדֵם מַת"ת.

וְהַשְּׁגָתִי עֵתָה ש"ס יְרוּשְׁלִמִי וְרֵאִיתִי בְּמִרְאָה הַפְּנִים בַּפ"ק דַּמ"ק ה"ז ד"ה ר"י בַר אֲבָא שְׁיִישֵׁב בְּטוֹב טַעַם וְתו"ד דְדְבַר שְׁאֵין בּוֹ טַעַם אֵלָּא גְזֵרַת הַפְּתוּב אֵין לְמַדִּין דְדִילְמָא נִיְתָנָה תּוֹרָה וְנִתְחַדְשָׁה הַלְכָה וְאֵין גְזֵרַת הַפְּתוּב הַזֶּה לְאַחַר מַת"ת.

אֲבָל דְבַר שְׁיִישׁ בּוֹ טַעַם כְּמוֹ אֵין מְעַרְבִין שַׁב"ש דְאֵין עוֹשִׂין מְצוֹת חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת לְמַדִּין אָף מִקּוֹדֵם מַת"ת וְהוּא קְרוּב לַמ"ש בְּמַכְתָּ"ל שְׁם עַפ"י מ"ש הַג' שְׁבו"י בַח"א ס' כ"ו דְמִלְתָּא דְמִסְתַּבֵּר לְמַדִּין מִקּוֹדֵם מַת"ת עִי"שׁ שַׁכ"כ בְּשֵׁם ס' תַּחֲלַת חֲקָמָה בְּחֻלְק א' מְדַרְשׁוּתֵיּוֹ פֶלֶל א' (וּמ"ש בְּמַכְתָּ"ל בְּסוּד"ה עוֹד רֵאִיתִי וְכוּ' חֲפְשִׁתִּי שׁו"ת הַשְּׁבו"י וְלֹא מְצִאתִי וְכוּ' הוּא שְׁלֵא בְּהַשְּׁגָחָה פִי בְּאֶמֶת כ"כ בְּסוּס"י כ"ו כַּמ"ש הָרֵאָה) וְעֵינָן בְּנַחֲמָד לְמִרְאָה ח"ב ד' ר"ל שְׁהָאֵרִיךְ בְּכָלֵל זֶה הֵן בְּסִתִּירַת דְבָרֵי אֵינְזָה אֶמּוֹרָאִים אֶהְדְּדִי וְהֵן בְּגוּף פֶּלֶל זֶה.

וּבַס' דְבָרֵי מְנַחֵם ס' תַּקַּע"ד אוֹת ו' וְכ' שְׁם בְּשֵׁם מוּהַר"ש יָפָה בַב"ר פַּל"א וּבַס' יָפָה מִרְאָה בַּפ"ק דְתַעֲנִית אַהֲהִיא דְאָסוּר לְשַׁמֵּשׁ בְּשִׁנַּת רַעְבוֹן דְיִלְפִינָן מִדְּכַתִּיב וְלִיוֹסָף יָנֹלַד וְכוּ' בְּטָרָם תְּבֵא שְׁנַת הָרַעֲב דְדוֹקָא דְבַר שְׁאֵין הַסְבָּרָא מְחִיבָתָּ כְּמוֹ אֲבָלוֹת הוּא דְאֵין לְמַדִּין מִקּוֹדֵם מַת"ת אֲבָל הָא דְסְבָרָא הוּא לְהַצְטַעַר עִם הַצְּבוּר יְלִפִינָן וְהוּא תִימָה עַל מוּהַר"ץ הִירֵשׁ חֵיוֹת הוּבָא בְּמַכְתָּ"ל שְׁם שֶׁהֵק' אַש"ס יְרוּשְׁלִמִי אֶהְדְּדִי מ"ש בְּאֲבָלוֹת עַמ"ש בְּדִין אֵין מְעַרְבִין שַׁב"ש וְהַנִּיחוּ חֻלְק וְלֹא רָאָה דְבָרֵי הַרְבָּנִים הַנָּ"ל.

וּמ"ש בְּמַכְתָּ"ל אַהֲהִיא דְהַשְּׁמִיטוּ הַפּוֹס' מ"ש בְּש"ס כָּל הַקּוּרָא לְאַבְרָהָם אַבְרָם עוֹבֵר בְּעֵשָׂה שְׁהוּא מִשּׁוּם שְׁאֵין לְמַדִּין מִקּוֹדֵם מַת"ת עֵינָן בְּהַגְהוֹת מוּהַר"ץ ה"ח הַנָּ"ל בַּחֲזִי

לברכות ד', י"ג שכ"כ והביא דברי הרמב"ם בפ"ה המשנה סו"פ גיד הנשה דהא דאמרו
שם בסני נאמר אלא שנכתב במקומו היינו דעקר תורת אבות אינם עלינו לחוב רק מה
שאסרה תורה עלינו בסני והרמב"ם לשיטה זו אָזיל והשמיט הא דהקורא לאברהם וכו'
משום דאין למדין מקודם מת"ת ולא ראה דברי הרמב"ם בחבורו בפ' יו"ד מהל' אישות
הי"ד דיליף אין מערבין שב"ש ממלא שבוע זאת ש"מ דס"ל דלמדין מקודם מת"ת ועכ"ל
כמ"ש במכתב לחזקיהו שם דמשום דמלתא דמסתברא הוא למדין.

ומה שסיים בהגהות הנ"ל וכבר הבאתי בספרי מ"ש בערוף ערוף שחר עמ"ש ביומא כ"ח
ע"ב ואנו מאברהם ניקום ונגמור דהיינו דתורת האבות אינם עלינו לחובה עכ"ל ספרו
אין בידי ולכאורה אדרבא מדברי הערוף נשמע בהפך שהרי דברי הערוף הם בפ"ה קושית
הש"ס ואנו מאברהם וכו' נהרי רבא משני ואמר פמתמיה תנא גמר מאברהם ואנו לא
נגמור דתניא וכו' א"כ מוכח לפי דברי הערוף דאית לן למילף חוב מהאבות ובתו"י שם
כ' תנא גמר מאברהם שפקי בהלכה הנה ואעפ"י שקודם מת"ת הנה עכ"ל נראה דכוננתם
לומר דאע"ג דבעלמא אין למדין מקודם מת"ת אברהם אבינו שאני שפקי בהלכה הנה
ולמדין ממנו.

וא"כ מוכח דממילא דאבות העולם למדין אף שהוא קודם מת"ת. ובס' יד דוד ביומא שם
הביא מ"ש בכפתור ופרח שפי' ואנו מאברהם וכו' שאין אנו מקיימים המצוות משום
שעשו פן האבות רק בשביל שנצטווה משה בסני ותי' רבא דגוף המצווה אין למדין אבל
תכסיס המצווה למדין כמו שלמדין לענגן זריזות המצווה ועוד כ' די"מ תמיתה רב יוסף
ואנו מאברהם וכו' דאין ללמוד מקודם מת"ת וכו' היד דוד ולפ"ז זה לא ידעתי מה תי'
וצ"ל ג"כ דמשום זריזות שפיר יש ללמוד כמו שלמדים במילה לענגן זריזות עכ"ל ונראה
דכוננתו לומר דלפירושו זה ג"כ פונת תירוץ רבא הוא לחלק בין גוף המצווה לתכסיס
המצווה ועכ"פ הנה רואה דלפי דברי רבנו קדישי הנ"ל ל"ק מה שהק' במכת"ל שם היכי
ילפי' זריזין מקדימין למצוות מנישכם אברהם דהא אין למדין מקודם מת"ת.

ומ"מ גם מ"ש במכת"ל דמשום דמסתבר ילפינו וכו' נראה נכון וע"ע בהגהות מוהרצ"ח
הנ"ל בתענית ד' כ"ח עמ"ש בש"ס הללו דברי תורה ופירש"י ותוס' דמנחה היא ד"ת
דיצחק תקן וכו': והנה מתבאר מדברי הירושלמי ומהמ"ד בראשית פרשה ק' סי' ז' דהא
מילתא אי ילפינו אבלות מויעש לאביו אבל ז"י הוא שנוי במחלוקת ויש אמורא שלומד
מזה ואף שהשיבו ע"ז בלשון תימה וכי למדין מקודם מת"ת מ"מ לא נדחה סברתו לגמרי
ובגמרא למראה שם כ' ג"כ דהוא מחלוקת אמוראים והביא פן גם בשם רבנים אחרים
וכ"כ במראה הפנים פ"ק דסנהדרין הלכה ד' ד"ה אם מתוך את יליף (מה שהק' שם דברי
התוס' בזה וצ"י דבחבורו פני המנורה ביאר בזה ספר זה אין בידי והנה לו לצ"י מ"ש
במראה הפנים בפ"ק דמ"ק הנ"ל ועי"ש בצ"י ירושלים שכ' ליישב קושית המה"פ דמה
שהוא דבר נכון מהראוי דגם אחר מת"ת נלמוד ממנו אבל דבר שאין לו טעם רק חקה
הוא אין למדין מקודם מת"ת.

ואילו המה"פ הנה מצ"י לדרביו שבמה"פ במ"ק הנ"ל אף הוא ראה שפבר קדמו בזה
המה"פ ואין פל חדש) ולפי זה נראה דאין כ"כ תימה מה שרש"י בגזיר ד' ט"ו ע"ב כ'
דאבלות שבועה סמכו מקרא דויעש לאביו אבל ז' ימים דאף דבש"ס ירוש' ובב"ר הנ"ל

אָמרו ע"ז פּמתמיה וּלְמַדִּין דְּבַר מְקוֹדֵם מַת"ת מ"מ פִּינּוּן דְּמֵאן דְּיַלְיָף מְזַנְיָה לָא הָדַר
מְסַבְרַתְיָה וְלַעֲנִין דִּינָא הַפֵּל מוֹדִים וְזוּ דְרָשָׁה פְּשׁוּטָה מְבוֹאֲרַת נְקִיט לָהּ רַש"י שָׁם וְאִין
פְּדָאי לַהֲצַע"ג ע"ז כַּמ"ש בְּהַגְהוֹת מוהרצ"ח שָׁם בְּנִזִּיר עִי"ש וְעֵינּוּ בִּשְׁאֲלֹתוֹת דְּרַא"ג
בַּפ' וַיְחִי שְׁאֲלֵתָא ל"ה שֶׁכ' טַעְמָא דְנִפְשֵׁיהָ דְלִיכָא לְמִילָף מְזַנְיָעֵשׂ לְאַבְיוּ אָבֵל ז"י דְשִׁאנִי
יַעֲקֹב מְשׁוּם דְהָוָה חָשׁוּב עֲבָדוּ לִיהּ מְקִלְתָּא יְתִירָה וּבִשְׁאֲלֵת שְׁלוֹם שָׁם בִּיָּאָר טַעְמוֹ אַמְאִי
לָא נִיח"ל בְּטַעַם הָאֲמֹר בִּירוּש' דָּאִין לְמַדִּין מְקוֹדֵם מַת"ת וְלֹא בְטַעַם הַתּוֹ דְשִׁאנִי הֵתֵם
דְקוֹדֵם קְבוּרָה הָוָה.

וְגַם הַק' עַמ"ש בִּירוּש' מַמ"ש בְּדִין א"מ שַׁב"ש וְכַה"ג אִיכָא דְוֹכְחִי טוֹבָא דְיַלְפִי מְקוֹדֵם
מַת"ת אִפִּי לְהַקֵּל וּבִיָּאָר לִיִּשְׁבֵיב דַּעַת הִירוּש' דְדוֹקָא הִיכָא דְאִיכָא לְמִילָף מְאָחַר מַת"ת
הוּא דְלֹא נִיח"ל לְמִילָף מְקוֹדֵם מַת"ת אָבֵל הִיכָא דְלִיכָא לְמִילָף מְאָחַר מַת"ת לְמַדִּין מְקוֹדֵם
מַת"ת אַתְד"ק וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְפַקְפֹּק שְׁהָרִי מְאַרְיָה דְשִׁמְעָתָא בִירוּש' פ"ג דַּמ"ק ה"ז שְׁלֵמַד
אַבְלוֹת מְקָרָא וּפְתַח אֶהֱל מוֹעֵד וְכו' הוּא ר' יַעֲקֹב בַּר אֲחָא דְנִינְיָד מְיַלְפוּתָא דְוִיעֵשׂ לְאַבְיוּ
אָבֵל ז"י מְשׁוּם קוּשְׁיָא דַמְק' הַש"ס וּלְמַדִּין מְקוֹדֵם מַת"ת.

וּא"כ אִיךָ יַלְיָף ר"י בַּר אֲחָא גּוֹפְיָה בַּפ"ק דַּמ"ק ה"ז דָּאִין מְעַרְבִין שַׁב"ש מְקָרָא דְמְלֵא
שְׁבוּעָה זֹאת דְהִכִּי אָמְרִינוּ הֵתֵם ר' לֹא שָׁמַע לָהּ (דָּאִין מְעַרְבִין שַׁב"ש) מִן הָדָא פִּי חֲנוּפַת
הַמְזַבְחַת עֲשׂוּ שְׁבַעַת יָמִים וְכו' ר"י ב"א שָׁמַע לָהּ מְהֵדָא מְלֵא שְׁבוּעָה זֹאת עִי"ש וְכִינּוּן דְאִיכָּ
לְמִילָף מְבַתֵּר מַת"ת פְּדִילִיף ר' לֹא אִיךָ לֹא נָחָה דַּעַתוֹ בְּזָה וּמְזִינִי יַלְפוּתָא מְקָמִי מַת"ת
וְצ"ל דְרַקְבָּאֲבְלוֹת דְיַלְפוּתָא דְבַתֵּר מַת"ת ג"כ הִיא מְמַקְרָא שְׁבַתוּרָה הוּא דְלֹא נִיח"ל
לְלַמּוֹד מְקוֹדֵם מַת"ת מִשָּׂא"כ בְּדָאִין מְעַרְבִין וְדוֹחֵק וְגַם לְשׁוֹן בִירוּש' לֹא מְשַׁמַּע כְּפִירוּשׁוֹ
שְׁהָרִי עַד דְלֹא יָדַע דְאִיכָּ יַלְפוּתָא מְקָרָא אַחֲרֵינִי דְבַתֵּר מַת"ת קָא מְתַמָּה וּלְמַדִּין מְקוֹדֵם
מַת"ת וְאִין נִרְאָה דְסַתְמָא דְש"ס דְמַתְמָה הִכִּי כְּבָר הָוָה יָדַע לֹאֲיָדָהּ יַלְפוּתָא וְאֶהֱכִי הוּא
דְקַמְתַּמָּה: וְגָדוּל בְּדוֹרְנוּ הַגָּאוֹן נְצִי"ב מַל"ך נר"ו בְּהַעֲמֵק שְׁאֲלָה שָׁם כ' דְרַא"ג לֹא טַעְמָא
דְנִפְשֵׁיהָ קָאָמַר (כַּמ"ש בַּש"ש) אֶלָּא שְׁהוּא מְפָרֵשׁ דַּמ"ש בִירוּש' בְּאַבְלוֹת דָּאִין לְמַדִּין
מְקוֹדֵם מַת"ת הוּא מְשׁוּם דִּישׁ סְבָרָא לְחַלֵּק דְשִׁאנִי יַעֲקֹב מְשׁוּם דְהָוָה חָשׁוּב עֲבָדוּ לִיהּ
מְקִלְתָּא יְתִירָה אָבֵל בְּעֵלְמָא הִיכָא דָּאִין סְבָרָא לְחַלֵּק וְדָאִי לְמַדִּין מְקוֹדֵם מַת"ת וְדְבָרִיו
נְאֻמָּנוּ מְאֹד לְקוּע"ד רְאוּיָם הֵם לְמִי שְׁאֲמָרֵם וּמָה מְתוּק לְפִי זֶה גִירְסַת הַנֶּזֶר הַקּוֹדֵשׁ
(שְׁהִיָּא בְנַחמ"ל ד' ר"ל ע"ג) בְּדַבְרֵי הִירוּש' וּלְמַדִּין דְבַר זֶה מְקוֹדֵם מַת"ת.

דְדִיִּיק לֹמַר דְבַר זֶה פְּלוֹמֵר דְבָהָא דְמַסְתַּבְּרָא לְחַלֵּק דְשִׁאנִי יַעֲקֹב וְכו' לֹא יַלְפִינּוּ מְקוֹדֵם
מַת"ת וְהָרַב נִזְה"ק כ' דְדַקְדְּקוּ לֹמַר כֵּן מְשׁוּם דִּי"ל דְהֵתֵם קוֹדֵם קְבוּרָה אֶהֱכִי אֲמֹר רַבְּנִין
וּלְמַדִּין דְבַר זֶה מְקוֹדֵם מַת"ת פְּלוֹמֵר הָא הֵתֵם מְקָמִי קְבוּרָה הָוָה עַכ"ל וּלְפִירוּשׁ הַג'
הַעַמ"ש נר"ו נִיחָא טְפִי לְקוּע"ד וְנִכּוֹן לֹמַר דְכָל הָאֲמוּרָאִים סְבָרִי דְלְמַדִּין בְּעֵלְמָא מְקוֹדֵם
מַת"ת זוּלַת בְּאַבְלוֹת מְטַעַם הַנְּל.

וּר' לֹא בַּפ"ק דַּמ"ק הַנְּל דְיַלְיָף דָּאִין מְעַרְבִין שַׁב"ש מְקָרָא אַחֲרֵינָא וְלֹא יַלְיָף מְמֵלֵא
שְׁבוּעָה זֹאת י"ל דְמְשַׁמַּע לִיהּ דָּאִין לְהוֹכִיחַ כ"כ מְסִיפּוֹר דְבָרִי לְבָן וְטְפִי נִיח"ל פִּיִּלְפוּתָא
אַחֲרִיתִי וְכֵן דַּעַת הַש"ס דִּילֵן בִּיִּלְפוּתָא דָּאִין מְעַרְבִין שַׁב"ש וְרִיב"א ס"ל דְכִינּוּן דְנִכְתַּב
בְּתוּרָה לֹא עַל מְגַן נְכַתֵּב פִּי אִם לְלַמּוֹד מְמַנּוּ דִין דָּאִין מְעַרְבִין שַׁב"ש וְאִין לְנוּ הַכְּרַח
דְפִלְגִי הָאֲמוּרָאִים בְּזָה כַּמ"ש הַרְבָּנִים הַנְּל וְק"ל: וְהִנֵּה בְצִיּוֹן יְרוּשָׁלַיִם בַּפ"ק דְסַנְהֶדְרִין

הנ"ל כ' שמצא להרמב"ן בפ' ויצא בפסוק מלא שבוע זאת שמה שלמדו בב"ר ממלא שב"ז שאין מערבין שב"ש מנהג בעלמא של הקדמונים קודם התורה ובגמר שלנו לא למדו מפאן וכ' שדבריו תמוהים דהרי אכלות למדו בירוש' מויעש לאביו וכו' ופריף הא אין למדין מקודם מת"ת א"כ הא יציבא בארעא דמיוסף שהיה ישראל לא נלמוד מחמת קודם מת"ת ומלפן גילף עכ"ל ולענ"ד לא על הרמב"ן תלונתו כי גם על הירושלמי יש לתמוה שהרי עינינו הרואות דבפ"ק דמ"ק ה"ז מיייתי גלפותא לענין אין מערבין שב"ש מקרא דמלכים נהדר מיייתי מלתיה דריב"א מקרא דמלא שבוע זאת בשתיקה ולא מתמה עליה וכי למדין מקודם מת"ת.

ואילו בפ"ג דגילף מויעש לאביו וכו' מתמה סתמא דש"ס ולמדין וכו' ותיקשי אי ניח"ל לש"ס למילף מלפן אמאי לא ניח"ל למילף מיוסף יציבא בארעא. ובמה שגיישב לשיטת הש"ס ירו' (דהיבא דהוא חקה הוא דלא ילפינן כמ"ש הרבנים הנ"ל או דשאני יעקב דמשום חשיבותיה וכו' כמ"ש בשאלתות הנ"ל) תינישב גם דברי הרמב"ן פמוכן.

ועיין בכללין בשו"ת שו"מ מהד"ק ח"ג סי' כ"ו: הן עתה קבלתי מכתב רחמתי עזינא הפהן הגדול הגאון המפורסם פהן שדעתו יפה פלפלא חריפא מוהר"ר שלמה הפהן נ"י מ"ץ מוילנא ושקו"ט בענין זה ואידי דחביבים עלי דב"ק אמרתי אעלה את דב"ק על הספר למזכרת אהבה וז"ל ראיתי בס' מכת"ל בפ"ק דפסחים שהעיר בהא דילפינן זריזין מקדימין מאברהם וזה כ' התוס' במ"ק לענין אכלות דאין ללמוד מויעש לאביו אבל ז"י דאין למדין מקודם מת"ת וכ"ה בירוש' ושוב תמה דהירוש' סותר א"ע דגילף דאין מערבין שב"ש ממלא שבוע זאת ולע"ד יש ליישב בפשיטות דנדאי כל שאין בכתוב שום חיזוק ושבח בסיפור הזה אם לא שנלמוד ממנו דין לדורות כמו קרא דמלא שבוע זאת ע"כ דנכתב זה בתורה ללמוד ממנו דין לדורות דאין מערבין שב"ש אבל גבי יוסף ויעקב דבא הכתוב לספר כבודו של יעקב שעשו לו במצרים אחר מותו ותדע דמספר גמי דמצרים פכו עליו שבעים יום ובזה בנדאי לא שייף דבא לאשמועינן דין לדורות ובלא"ה לא שייף ללמוד דין לדורות שהרי יוסף נהג אבל קודם הקבורה וזה ל"ש לדורות ושפיר אמרו בירוש' דאין למדין מקודם מת"ת אבל לענין זריזות אף די"ל דבא הכתוב לספר זריזות אברהם שהשפים בפוקר קיים מצות ה' נשמע מזה דמי שרוצה להיות זריז במצות ולאחזן במדתו של א"א צריף להשפים בפוקר כמו שעשה אברהם וזהו דלא ילפינן מזה דחייב הוא להשפים ולמול בפוקר משום די"ל דאינו חייבא רק דבא הכתוב לספר זריזותיה דאברהם וכמ"ש בחולין ט"ז לענין שחיטה שהיא בתלוש דאין ראיה מאברהם דקרא זריזותיה דאברהם קמ"ל ולזה פינו הירוש' דאין למדין מקודם מת"ת אבל לענין זריזות יש ללמוד שפיר מאברהם וא"ש הפל עכ"ד נר"ו הנה רואה שפינון בזכות שכלו לדעת מי שגדול חז מקמיא רא"ג בשאלתות שכ' דמויעש לאביו וכו' אין ראיה דשאני יעקב וכו' וזהו פונת הירוש' שאמרו אין למדין וכו' כמ"ש בהעמ"ש הנ"ל.

אף בזאת יש להעיר במ"ש ובלא"ה וכו' שיוסף נהג קודם הקבורה וכו' דמשמע דר"ל דמה"ט גמי אמרו בירוש' דאין למדין מקודם מת"ת דאיבא דכ"כ ג"כ בס' נחמד למראה שם בשם הרב גזר הקודש אף לענ"ד לא משמע פן מדברי התוס' שהרי כתבו תחלה דמויעש לאביו לא ילפינן אכלות דהתם קודם קבורה וכלומר וכי היכי דלא ילפינן מהתם

להזקיק אבילות קודם קבורה הכי נמי לא ילפינו מנין הימים ושוב כ' התוס' ובירושלמי משני דאין למדין מקודם מת"ת.

מתבאר דתרי שינוי ניהו ומ"ש בירוש' דאין למדין וכו' לאו משום דהתם קודם קבורה הנה. גם מ"ש לענין זריזין מקדימין למצות דמי שרוצה להיות זריז וכו' דנראה דדבר זה לא רמי עלן חובה ואי בעי עביד אי בעי לא עביד לישרי לן מר דנדאי חוב ומצנה הוא להיות זריז כמ"ש הרמב"ם בפ"א מהל' מילה ה"ח ואעפ"כ מצנה להקדים בתחלת היום שזריזין מקל"מ.

וכן הוא משמעות דברי הפוס' שהעתיקו הא דזריזין מק"ל דחובה הוא ולא דאי בעי עביד: פכ"ש אין מבטלין איסור לכתחלה לא אמרו אלא באיסורין שאין להם תקנה זולת הבטול אבל איסורין שמלבד הבטול יש להם תקנה באופן אחר והבטולים חזרו אחר התיקון שהוא וסברו שתקנו אותו כדין ושוב נודע שלא תקנו כדין בזה לא אמרינן אין מבטלין וכו' לפי מ"ש התוס' בפסחים ד' ל' ע"א ד"ה לישנהו דטעם איסור הבטול אף איסורין דרבנן הוא משום דאל"כ מה הועילו בתקנתם הא יכול להוסיף ולבטל האיסור אבל היכא שהיה יכול לעשות בהיתר והשתדל לעשות בהיתר רק ששכח למה פחוש שירצה לבטל איסור פיון שיכול לעשות בהיתר פן ביאר הגאון שו"מ בח"א סי' ע"ז (לענין מי שפכת שט"מ חמץ כדין רק ששכח פרט אחד ממיני החמץ שיש לו מלקתבו בשטר המכירה ונודע לו אחר הפסח דמותר לערבו ולבטלו וכו') ועי"ש עוד בסי' פ"ד וסי' צ"ה שגמשה אחר סברא זו וגם בסי' רי"ד פתב להתיר לערבו אחר הפסח וכו' אלא דשם לא הצריף לערבו אלא מהיות טוב עי"ש וכ"כ עוד במהדורא תניינא בח"ב סי' ע"ז ובמהדורא ג' ח"א סי' ס"ג עי"ש ומקרום נדפס ס' מנחת משה לידידי הגאון דקאמינקא יצ"ו וראיתי שם בד' י"ב דין כ"ח שהביא דברי השו"מ שבמה"ק ח"א סי' ע"ז הנ"ל וכתב שדבריו תמוהים דמה בכך שהיה יכול מקודם לעשות בהיתר הא מ"מ פעת שיש על החמץ איסור דרבנן מחמץ שעבר עה"פ שוב אין לו אופן עשות בהיתר רק ע"י שיבטלו ואיך יכול לבטל לכתחלה איסור חמץ שעשה"פ שאסור מדרבנן ודעת הג' שו"מ היא דבכי האי גוונא לא אסרו חז"ל לבטל איסור לכתחלה פיון שאין מקום לחוש שא"כ יבטלו פל האיסורים וכו' פמוכן: שכג אורחיה דקרא סיפיה מפרש לרישיה לקמן במערכת הקו"ף אות כ"ט רשמתי בזה עי"ש: שכד אמצע מצינו לשון זה אף בדבר שאינו נקודת האמצע אלא לאפוקי הקצוות כ"כ רבינו מוהרי"ט באה"ע סי' ח' והביא דבריו הרב קהלת יעקב במענה לשון ח"ב אות מ"ב ועיין להרב שו"מ בהשמות לציון ירושלים (בירושלמי דפוס זיטאמר) על מס' תרומות ד' י"ב ע"א: שכה אין מעילה במחנך וילענין תלוש ולבסוף חיברו עינין להרבנים מש"ל פ"ה מהל' יסודי התורה ה"ח (ד"ה וכן יש) קהלת יעקב בקונטרס תוספת דרבנן אות ז מטה אהרן במע' הבי"ת ד' ל"ח מקנה אברהם אות ל"ו: שכו אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז מבואר בדברי מרן בבד"ה ליו"ד סי' זק"ן דהוא איסור קיל ואין מלקין ואין מנדין אלא קורין אותו עובר על תק"ח ועינין למרן חיד"א ביעיר און מער' האל"ף אות קי"ז ובשו"ב שם אות ט"ז דרובא דעלמא לא זהירי וכו' ועינין בסוס"י תק"ס ובברכ"י שם ובפיפה ללב שם אות ח' כ' בשם עמודי שמים ח"ב דף ע"ה ע"ב דאפילו לדבר מצנה אסור אכן בזהרפ' אחרי ד' נ"ו ע"א אסור לב"ן למיחדי יתיר בעלמא דין במילי דעלמא אבל במילי דאורייתא

ובפקודי דאורייתא בעי למחדי הרי דבדבר מצנה שרי עכ"ד ועם פי לענ"ד אין מזה"ק סתירה להעמ"ש דשחוק לחדוד ושמחה לחדוד מ"מ לפי מ"ש דאסור קיל הוא מסתיין לאסור לדבר הרשות הבו דלא לוסקף עלה גם לדבר מצנה: שכו אין מתירין הנדר עד שיחול כ' הרב בית יהודה ביו"ד סוס"י ז' (רמזו הרב מקנ"א) דהוא מדאו' עי"ש וכן מתבאר לקוע"ד מתשו' הר"ן סי' נ"א והכי רהטי דברי המפר' בסוגיית נדרים ד' צ' ע"א: שכתב אין מזהירין מה"ד עיין ביצה ז ע"ב וליכתוב רחמנא חמץ וכו' והק' המפר' דהא קי"ל דאין מזהירין מה"ד עיין להג' שאג"א סי' פ' ובקו"א שם לסי' פ"א תירץ פיון ששאור זה הנה חמץ מקודם א"כ אסור חמץ להיכא אזל ואינו ענין למזהירין מה"ד ע"כ ושלח אלי במכתב אחד מרבני דורינו יצ"ו דק' ע"ז מש"ס מפות ה' ע"ב גבי בת אביו ובת אמו דגם שם נימא הלא היתה בת אביו וכי מיגרע גרע בזה ושהיא גם בת אמו וכו' שפצא קו' זו בטעם המלך אשר בשעה"מ פ"ב מהל' שחיטה והוא נר"ו כ' דדבר זה הוא מחלוקת אב"י ורבא (תמורה ט' ע"א) גבי טוב ברע דאמר אב"י מי גרע רע משוב עי"ש ובפירש"י דזהו סברת אב"י וזהו מאי דאמרי' בסנהדרין ד' ד"ן ע"א וקמפלגי בפלוגתא דאב"י ורבא דלאב"י אין זה עומה"ד אלא גילוי מילתא אלא דצריך עיון איך יחלוק אב"י על ברייתא דמפות הנ"ל ורש"י עצמו בסנהדרין ד' ע"ו ד"ה ואין זה כ' דגם אב"י מודה בהיא דמפות דנקרא עומה"ד ולפי מ"ש אב"י בתמורה הנ"ל דמי גרע וכו' יקשה ג"כ בהיא דבת אביו וכי מיגרע גרע וצ"ע עכ"ל נר"ו ולעד"ן די"ל בנשואים דהנה בדבר אחד שהיה אסור כבר אסור קל ושוב ניתוסף הפעולה המביאה לידי אסור יותר הנה אף אי נימא אין עמה"ד מ"מ דל מהכא הפעולה ההיא כאילו אינה הא מיהא נשאר באיסורו הראשון.

ולכן חמץ אסור וכשנתחמץ יותר יש סברא לאסרו ביותר ועכ"פ אף אם תחשוב מה שנתחדש בו כאילו אינו הא מיהא נשאר באיסורו הראשון והרי מצינו בכמה דוכתי דאמרי' אסור שבו להיכן הלך עיין לעיל אות ש"ו (אף שנתחדש בו פעולה המביאה לידי היתר) וכשנתחדש בו דבר המביאו לידי אסור יותר איך יתכן להתירו ולא שייך בזה אין עומה"ד וכבר אסור ועומד אבל דבר שלא חל עליו שם אסור אלא מחמת שאנו דנים בו ק"ו מדבר אחר בזה הוא דשייך לומר אין מזהירין מן הדין ובהיא דבת אביו אילו הנה במציאות דנאסר בתחלה משום בת אביו לחודה או משום בת אמו לחודה ושוב נתוסף להיות בת אביו ובת אמו ודאי לא הנה שייך לומר אין מזהירין מה"ד.

אבל אינו כן אלא פשהיא בת אביו היא ג"כ בת אמו ואינו באים לדון מבת אביו לחודה דאסור וזהו ק"ו ממ"ש ושייך בזה אין מזהירין מה"ד כנלע"ד וההיא דכ"ג שמתחלה הנה כהן הדיוט שציין הרב טעם המלך דמא ממש לההיא דחמץ כיעי"ש ועיין להרב ז' דוד (שיטה) בחי' לביצה שם שגם הוא כ' כמ"ש בקו"א לשאג"א הנ"ל והם דברים נכונים וברורים לענ"ד ופשוט הוא לדרכם הנ"ל מ"ש בש"ס ק"ו הוא לשון מןשאל ואינו ק"ו ממש ועיין להרב משפט צדק ח"ב סי' ו' ודוק ואחר כמה שנים הגיע לידי שו"ת בנין ציון הדקדקות וראיתי בסי' זק"ן שכ' בשם הפנ"י לביצה כמ"ש בקו"א לשאג"א הנ"ל ורב השואל הק' מסו' דמכות הנ"ל והרב המחבר השיבו כמש"ל: שכט אין עומה"ד היכי דהוי גילוי מילתא בעלמא אי ענשינו נר' מד' הג' מה"ר בח"ב ד' ל"ו אות ט"ו דאב"י ורבא דפליגי סנהד' ד' ע"ו על בת בתו ענוש פרת וכו' הכי נמי פליגי בכל מידי דהוי גילוי

מִקְלָתָא דְלִרְבָּא גַם בְּכַהֲנָי אֵין עוֹמָה"ד עִי"ש אָף הֵג' שֶׁאֵינָא בְּתִשׁוּ' הַתְּדִשׁוֹת שְׁלוֹ בְּד' כ"ט ע"א כ' דְרָבָא לֹא פְּלִיג לְהָאֵי סְבָרָא דְגִילוּי מִקְלָתָא לֹא הָוֵי עוֹמָה"ד אֱלָא דְהֵיִיא לֹא חֲשִׁיב לִיָּה גִילוּי מִקְלָתָא עִי"ש ד"ק: שְׁל אֵין עוֹמָה"ד נְחֻלְקוּ הַמְּפָרְשִׁים בְּטַעְמָא דְמִקְלָתָא עֵינָן לְהִרְבָּנִים טַעַם הַמְּלָךְ עַל שַׁעַר הַמְּלָךְ פ"ב מֵהַל' שְׁחִיטָה (וְדָבְרֵי מוֹהֲרֵשׁ"א שְׁרַמְזוּ הֵם בְּסִנְהֶדְרִין ד' ס"ד וּמְבֹאֵר שֶׁם דְּלֹא דְבָרֵי הַסְּמ"ג הֵם אֱלָא מְדָבְרֵי הַסְּמ"ג לְמִנְחָה לְמַד מוֹהֲרֵשׁ"א לֹאֵין עוֹמָה"ד) שֶׁאֵינָא בְּתִשׁוּ' הַתְּדִשׁוֹת שְׁלוֹ ד' ס"ט וּמוֹהֲר"ץ הִירֵשׁ חִיּוֹת בְּחֵי לְנִדְרִים ד' ד' וּמְנָא הָרוּעִים בְּח"ב ד' ל"ז אוֹת ח' ט' ט"ו קוּבְיָן ע"י בְּפ"ו מֵהַל' ע"ז ה"ד.

וּמִשׁ"ש מְסַבְרָא דְנִפְשֵׁיהּ דְהַטַּעַם הוּא מְשׁוּם דִּי"ל אוֹלֵי יֵשׁ פִּירְכָּא לְהַק"ו וְנִנְעֵלֵם מֵאַתְּנֹו וְכו' טַעַם זֶה פְּתוּבָהוּ הָרַבָּנִים הַלִּיכּוֹת אֱלֵי וְקָרְבָן אֶהְרֹן כַּמ"ש בְּשִׁמְם בַּס' הַנָּל וּבְמִלָּא הָרוּעִים שָׁם כ' דְבַס' בְּאֵר יַעֲקֹב דְחָה טַעַם מוֹהֲרֵשׁ"א.

וּבְקוּבְיָן ע"י כ' דְנַפ"מ בֵּין הַטַּעְמִים לְעַנְנֵן לְעַנְנֵשׁ מְמוֹן מֵה"ד. עֵינָן לְעֵיל אוֹת ז"ך וְעֵינָן שׁוֹשְׁנַת הַעֲמָקִים פְּלָל א' ד"ה שְׁאֲלֵנִי וְכו' דְלַטַּעַם אוֹלֵי יֵשׁ פִּירְכָּא א"כ הִיכִי עֲבָדִינָן ק"ו לְהַקְלֵ וְשָׁם ד"ה וְהִנֵּה מ"ש הַמְּדוֹת אֶהְרֹן וְכו' וְעֵינָן בְּחֵי הָרֶשׁ"ש בְּחֵי לְב"ק ד' ב' ע"ד הַתּוֹס' ד"ה וְלֹא זֶה נִזְהָ דְלִרְש"י בְּסִנְהֶדְרִין ד' ע"ג הַטַּעַם דְּאֵין עוֹנְשִׁין מֵה"ד הוּא מְשׁוּם דְדָן ק"ו מְעַצְמוּ אֲבָל הִיקָשׁ לֹא נִיֵּתֵן לִידְרֵשׁ מְעַצְמוּ אָף לְהַתּוֹס' סוֹפָה ל"א דְכָל הַמְּדוֹת דָּן מְעַצְמוּ חוּץ מֵהַג"ש וְאִפִּי"ה ע"י הִיקָשׁ עוֹנְשִׁין צָרִיף לְחַלֵּק מְטַעַם אַחַר עֵינָן כ"מ פ"ב מֵהַל' עֲדוֹת ה"ב ע"כ נֵר' דְכּוֹנְתָו לְהַסְבִּיר טַעַם עַפ"י מ"ש מְרֹן שָׁם לְעַנְנֵן פְּאָשֵׁר זָמַם וְלֹא פְּאָשֵׁר עֲשֵׂה דְבַד"ן אֲמַרִי כֹן מְשׁוּם דְכִינֹן דְגָדוֹל עוֹנֹו מְנָשׂוּא לֹא לִיָּהוּי לִיָּה פְּפָרָה בְּהִיכִי וְכו' עִי"ש וְהִינְנוּ כַּמ"ש מוֹהֲרֵשׁ"א בְּסִנְהֶדְרִין הַנָּל וְאֵין כָּל חֲדָשׁ וְעִיקָר סְבָרָא זֹו דְהִיכָא דְחִמִּיר י"ל שְׁלֹא לְלַמּוֹד עוֹנְשׁוּ מֵהַקְלֵ דְלֹא תִיָּהוּי לִיָּה פְּפָרָה יֵשׁ לָה שְׁרֵשׁ בַּש"ס בְּמַכּוֹת ד' ב' ע"ב ר"י אֲמַר ק"ו וְכו' וְהִיא הַנּוֹתְנָת הוּא שְׁעֲשֵׂה מְעֲשֵׂה וְכו' הֵן שְׁלֹא עֲשׂוּ מְעֲשֵׂה וְכו' תִּיָּהוּי לִיָּה פְּפָרָה עִי"ש וְתַלְמִידֵי הַחֲבִיב לְנַצ"ח הִי"ו הָרֵאֲנִי מ"ש שָׁם ד' ח' ע"ב שְׁגַגַּת סִינֵי נִיֵּתֵן לְכַפֵּרָה וְכו' עִי"ש וְעוֹד הָרֵאֲנִי מ"ש בְּחֻסְדֵי דָוִד עַל הַתּוֹס' פ"ו דְסִנְהֶדְרִין ד"ה לְעוֹלָם מוֹסִיפִין וְכו' ע"ד מְרֹן כ"מ עִי"ש וְעֵינָן שָׁם אֲרִיָּה בְּחַלֵּק יוֹרָה דְעָה סִי מ"ו ד"ה וְרֵאֲיִתִי וְכו' דְנִקְיֵט פְּהַטַּעַם שְׁהוּא מְשׁוּם שְׁנִיֵּתֵן לְדְרוֹשׁ מְעַצְמוּ וְשִׁמָּא יִטְעָה וְהוֹלִיד מִזֶּה לְעַנְנֵן הָרוּפָא דְאָף אִם נִאֲמִין וְסוּמְכִין ע"ד בְּאִסְוִרִין אָף לְעַנְנֵשׁ עַל פִּי דְבָרֵי אֵי אֲפָשֵׁר מְשׁוּם דְחִיָּשִׁי דְטַעֲמֵי כְּמוֹ שֶׁאֵעוֹנְמָה"ד עִי"ש וְעֵינָן בְּקוּבְיָן יָגְדִיל תּוֹרָה קוֹנְטְרִיס ה' רִישׁ סִי ד"ן וְלִפִּי מ"ש בְּחֵי הָרֶשׁ"ש הַנָּל בְּדַעַת הַתּוֹסְפוֹת פְּשׁוּט דְלֹא שְׁיָיָף בְּנִדּוֹן הֵהוּא לּוֹמֵר אֵין עוֹנְשִׁין מֵה"ד וְעֵינָן מְלֹא הָרוּעִים שָׁם אוֹת כ"ה וְק"ל וְבַס' נְחֻלֵי מִיָּם לְהַג' מוֹהֲרֵי"מ בְּקוֹנְטְרִיס עֵין הַמִּיָּם סִי י"ז כְּתַב בֶּן הַמְּחַבֵּר דְפְּלִיגֵי בְּהִנֵּי טַעְמֵי אַבְיֵי וְרָבָא וְאַבְיֵי ס"ל פְּטַעַם הַהִלְיכּוֹת עוֹלָם וְכֹן נִקְיֵט הַש"ס בְּהָא פְּאַבְיֵי וְכ"ד הַרְמְב"ם עִי"ש בְּאִנְרָה: אֲשֵׁל אֵין זֶה אֲמַת לְשׁוֹן זֶה אֵינוֹ לְשׁוֹן זִילְזוֹל שְׁהֵרִי ה"ה כ"כ בַּפ"ה מֵהַלְכוֹת חוֹל הַמוֹעֵד הַלְכָה י"א כ"כ בַּס' כָּל הַחֲזִיִּים מֵעַר' ה"ה ד' ח"י אוֹת כ"ה וְעֵינָן לְהִרְבָּ ב"ח א"ח סִי ק"ב ס"ד וְהַרְפ"ח יו"ד סִי ק' סִק"ג כ"כ ע"ד הַתּוֹס' עִי"ש.

וְלִכְתוּב זֶה שְׁקָר אִם הוּא לְשׁוֹן מְגוּנָה עֵינָן שׁו"ת מוֹהֲרֵיט"ץ סִי רַח"ל ד"ה נִאֲנִי וְכו' וּמָה שְׁהֵשִׁיב הָרַב מוֹהֲרֵיט"ץ שָׁם ע"ד בַּד"ה תִּשׁוּ: בְּשֵׁל אֵינוֹ פְּלוּם אֵין רָאוּי לְכַתְּוֵב ע"ד הָרֵאֲשׁוֹנִים אֵינוֹ פְּלוּם מְרֹן הַחֲבִי"ף בְּסִפְרָא פְּל הַחֲזִיִּים ד' ח"י ע"ג בְּשֵׁם הָרַב מִט"י בְּקוֹנְטְרִי

שָׁבֵט יֶאֱנֹדָה רִישׁ סִימָן שַׁע"א וְעֵינָן לְהַג' מוֹהֲרֵש"ל בִּס' יָם ש"ש לְקַמָּא בְּפָרְק בְּתָרָא סִי כ"ט ע"ד הָרִי"ף.

וּמָרְן ב"י בִּא"ח סִי קכ"ח ד"ה וְהַרְמַב"ם וְכו' ע"ד רִיב"ה וְהַרְמ"א בִּאֵה"ע בִּסְה"ג ס"ד ע"ד הֲרַע"ב וּמָרְן הַב"י יו"ד סִי שַׁע"ח עַל דְּבָרֵי הַתּוֹס' וּבְסִי ס"ד (ד"ה וּמ"ש שְׁנֵרָאָה) כ"כ ע"ד הַרְשָׁב"א מִתְבָּאָר דָּאִין זֶה לְשׁוֹן זִילְזוּל [אָמַר לְנַצ"ח תְּלַמִּידוֹ וְהָרַז"ה בְּמִפּוֹת פ"א בְּמִשְׁנֵה בָּאוּ אַחֲרֵים וְהַזְמִימוֹם כ' עַל פִּי דְקַמָּאֵי [שְׁדַחָה שָׁם הָרִי"ף ז"ל] וְז"ל וּבְנֻדָּאֵי שְׁזָה הַפִּי לָאוּ פְלוּם הוּא]: שְׁלַג אִם תִּמְצָא לּוֹמַר אֵי הָוֵי פְּשִׁיטוּתָא עֵינָן מַה שְׁרַשְׁמֵתִי בְּקוֹנְטְרִיס פְּלָלִי הַפּוֹסְקִים בִּסִי א' בִּס"ד: שְׁלַד אַרְבַּע אַמּוֹת שְׁל אָדָם קוֹנוֹת דְּהוּא תְּקַנְתָּא דְרַבְּנָן עֵינָן אֹר לִי סִי ל"א אֹת מ"ג מ"ו ב"ן ד"ן ס"ב וְכֵן הוּא מְשַׁמְעו' דְּבָרֵי הַפּוֹס' עֵינָן בְּטוֹר וּב"י חו"מ סִי סר"ח וְנִרְאָה דֵּאֵע"ג דְּבִירוּשְׁלָמִי פ"ח דְּגִטִּין ה"ג וּבְשָׁאָר דְּוֹכְתִי דְרִישׁ דד"א קוֹנוֹת מְדַאָּמַר דְּוֹד הִנֵּה בְּעַנְיֵי הַכִּינּוּתִי וְכו' עֵי"ש וּבְדַמָּאֵי וּב"מ (שְׁנֵרָאָה בְּצַדוֹ) לֹא מְפָנִי זֶה חֲשִׁיב מְדַאֲוֹרֵייתָא וְאֶפְשָׁר דָּאִינוּ אֶלָּא אִסְמַכְתָּא בְּעַלְמָא.

וְעֵינָן תְּשׁו' הַרְדָּב"ז בְּחֻדְשׁוֹת סִי תל"א שְׁפַתְב וְהַרְבֵּה מְפָרְשִׁים כ' דָּאִין קִנְיָן ד' אַמּוֹת אֶלָּא בְּהַפְקָר. אוּ בְּגַט מְשׁוּם עֵיגוּנָא.

אֲבָל מִהִירוּשְׁלָמִי הַנָּ"ל מְשַׁמַּע דְּבָכָל הַקִּנְיָנִים תְּקִינּוּ רַבְּנָן ד"א וְלֹא סְמַכִּינוּ עַלְיָה מְשׁוּם דָּאִין דְּנִין ק"ו בְּמִילְתָּא דְּתַקְנָתָא דְרַבְּנָן פְּדַתְנָא בְּמַס' סוֹפְרִים אִין דְּנִין דְּבָרֵי סוֹפְרִים מַד"ס וְכו' כ' הָרָא"ש בְּתִשׁו' וְצ"ע עַל הָרָא"ש שְׁפַסְק בְּזֶה פִירוּשְׁלָמִי עֵי"ש וּשְׁמַשְׁמַעוֹת דְּבָרֵי הוּא דְּגַם הִירוּשְׁלָמִי ס"ל דְּהוּא מְדַרְבְּנָן וְאֵהֲכִי לֹא סְמַכִּי עַלְיָה פִינָן דְּנִקִּיטִי דָּאִין דְּנִין ד"ס מַד"ס דָּאָף אִי גִימָא דַּמ"ש בִּירוּשְׁלָמִי מְקַרָּא דְּבְעַנְיֵי הַכִּינּוּתִי הִיא יִלְפּוּתָא גְּמוּרָה מ"מ לֹא נִחְשָׁב זֶה קִנְיָן דָּאֲוֹרֵייתָא מִיַּדִּי דְּלֹא רְמִיזָא בְּאֲוֹרֵייתָא פְּלָל.

וְאָף מַה שְׁפַתּוֹב בְּדְבָרֵי דְּוֹד אִינוּ מְוַכְרַח כ"כ פְּמוֹ שְׁדַחוּ שָׁם בִירוּשְׁלָמִי עֵי"ש: וְדַע דְּבַמָּה שְׁנַחְלִקוּ הָרָאשׁוֹנִים בְּמ"ש בְּש"ס גְּבִי קִנְיָן ד"א פִינָן דְּנָפֵל גְּלִי אַדְעַתְיָה דְּבַנְפִּילָה נִיח"ל דְּלִיקְנֵי בַד"א לֹא נִיחָא דְּלִיקְנֵי אִי אָמְרִי פֵּן בְּקִנְיָנִים דָּאֲוֹרֵייתָא עֵי"ש לְמָרְן הַב"י שְׁדַעַת הַרְשָׁב"א דְּגַם בְּקִנְיָנִים דָּאֲוֹרֵייתָא אָמְרִי פֵּן כְּתַב ע"ז הַרְדָּב"ז שָׁם דַּנ"ל לְפִסְטִיק פְּהַרְשָׁב"א דְּהוּא ס' מְצִיעַתָּא וְכו' עֵי"ש וּבְשַׁטְמ"ק בַּפ"ק דְּמְצִיעַתָּא ד' יו"ד בְּסוּגָ' דְּכִינוּן דְּנָפֵל גְּלִי אַדְעַתְיָה וְכו' הַבִּיא בְּשֵׁם חֵי הָרַ"ן (וְהֵם פְּדַבְרֵי הָרַ"ן שְׁהַבִּיא מָרְן הַב"י כִּיעֵי"ש) שְׁהַבִּיא ס' הַרְשָׁב"א וְשְׁהָרָא"ה חוֹלֵק אִפִּי בְּקִנְיָנִים דְּרַבְּנָן מְשׁוּם דַּר"פ פְּרִיק תִּיּוֹבָתָא דַּרְחַב"י בְּפִירוּקָא אַחְרֵינָא שְׁבָקִינוּ הַד סַבְר' דְּלֹא נִיח"ל דְּלִיקְנֵי לְגַמְרִי וְכו' ע"ד וְאִינוּ מְוַחְוֹר דַּל"ל לְמַדְחֵי פִירוּקָא דְּסַתְמָא דְּתַלְמוּד' מְקַמֵּי פִירוּקָא דַּרְחַב"י וְכו' ע"ש מְשַׁמְעוֹת הַדְּבָרִים הוּא שְׁחוֹלֵק רַק עַל הָרָא"ה אֲבָל עַל סְבַרְת הַרְשָׁב"א אִינוּ מוּכָן שְׁחוֹלֵק כִּיעֵי"ש וְרֵאִיתִי בִּס' עֲמוּדֵי אֲשֶׁר ד' מ"ח ע"ג אֹת חֵי"ת שְׁכ' בְּשֵׁם חֵי הָרַ"ן שְׁדַחָה רֵאִיתִי הַרְשָׁב"א דְּגַם בְּקִנְיָן דָּאֲוֹרֵייתָא יְכוֹל אִי אֶפְשִׁי לְקַבּוֹת מִהֵיא דַּב"מ דִּי"ל דַּד"א הֵן קִנְיָן דְּרַבְּנָן וְהֵן ע"ד הָרַ"ן דְּרֵאִיתִי הַרְשָׁב"א הִיא מְוַכְרַחַת מִהִירוּשְׁלָמִי הַנָּ"ל דַּס"ל דְּקִנְיָן ד"א מְדַאֲוֹרֵייתָא וּבְכ"ז ס"ל דְּאָמְרִי גְּלִי אַדְעַתְיָה וְכו' עֵי"ש וַיֵּשׁ לְפַקְפַּק ע"ד חֲדָא דַּנְר' מְדַבְּרֵי דְּהַרְשָׁב"א מוּכִיחַ מְסוּגָּא דַּב"מ דְּגַם בְּדָאו' אָמְרִי פֵּן וַא"כ מְשַׁמַּע לִיהֵ לְהַרְשָׁב"א דַּד"א קוֹנוֹת הוּא מְדַאו' וְהָרַ"ן דוֹחָה סְבָרָא זֹו דָּאִינָם אֶלָּא דְּרַבְּנָן וְאִילוּ מְדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א שְׁהוּבָא בְּשַׁטְמ"ק וְשׁו"ת רַדְּב"ז הַנָּ"ל נִרְאָה בְּעַלְלִיל דְּגַם הַרְשָׁב"א מוֹדָה דְּקִנְיָן זֶה הוּא מְדַרְבְּנָן אֶלָּא דְּמַכְרִיחַ

מסבֵּרָא דְגַם בְּדָאוֹ הִדִּין פֶּן מִשׁוּם דְּאִינוּ קוֹנֵה בַע"כ וְגַם מְדַאֲמְרֵי בְּעוֹדֵר בְּנַכְסֵי הַגֵּר וְקִסְבוֹר שְׁהֵם שְׁלוֹ וְתוּ דְאָרְף אִי נִימָא שְׁהוּא פְּדֻבְרֵי דְהַרְשָׁבָא מְבִיא רְאִיָּה מְסוּגִיא דְב"מ הַנְּ"ל מִשׁוּם דְּמִשְׁמַע לִיה דְּקִנְיָן ד' אֲמוֹת מְדָאוֹ שְׁפִיר דְחוּ לֵה הָרָ"ן (לְפִי ע"ש בַּע"א הַנְּ"ל) דְּמַהֲשֵׁ"ס דִּילָן וְדָאי אִין הִכְרַח וְהִכֵּי הַרְשָׁבָא לֹא הִבִּיא מְהִירוֹ פְּלָל רַק מְהִשֵׁ"ס דִּילָן וְשְׁפִיר דְחֵי.

וְתוּ מ"ש דְּהִירוֹ ס"ל דְּהִנֵּי מְדָאוּרִינִי לַפְעֵנָ"ד אִינוּ פֶּן וְכַמֶּש"ל וְאִין לְהֶאֱרִיף וּבְעֵיקָר פְּלָלִין הֶאֱרִיף בַּס' חֲתַן סוֹפֵר בַּד' ז"ן וְהֶלְאָה בְּכַמְהָ פְּרִטִי בְּעֵנִין זֶה עִי"ש: שְׁלֵה אֹתוֹ חַד מִשְׁמַע יוֹמָא ד' נ"ה ע"א חֲגִיגָה ד' ט' כ"כ בְּקוֹ"א שְׁבַס' יִשְׁרֵי לֵב ד' צ"ח אֹת קפ"א וְעֵינִין עוֹד בְּפִסְחִים ד' פ"ו ע"א בְּרִשֵׁי ד"ה עַל הַבְּתִים וְכו' דְכַתִּיב יֹאכְלוּ שְׁנַיִם אֹתוֹ חַד פֶּסַח וְכו' וְכ"כ הַרְע"ב נְשָׁם.

שְׁלוֹ אַחֲרִים לַפְעֵמִים ר"ל נְכָרִים בְּכוֹרוֹת ד' ט' ע"ב וְנ"ל שְׁלֵזָה קָרָאוּ לְאַלְיָשָׁע בֶּן אֲבוּיָה אַחֵר וְכ"ה בַּזֶּה ק' פ' מְקִץ ד' ר"ה ע"ב כ"כ בְּקוֹ"א שְׁבִינְשָׁרִי לֵב בַּד' צ"ח אֹת קס"א וְע"ע בַּע"ז ד' מ"ג ע"ב שְׁאֲנֵי ר"ג דְּאַחֲרִים עָשׂוּ לוֹ וּבְרִשֵׁי חֲנֻלִין ד' קכ"ט רַע"ב וּבְמִנְחֹת ק"א ע"ב וּבְמִסְ' בְּרִכּוֹת ד' ל"ה ע"ב בְּזִמְן שְׁיִשְׁרָאֵל עוֹשִׂים רַש"מ מְלֹאכְתָּן נַעֲשִׂית ע"י אַחֲרִים וּבְסִפְרוֹ פְּרִשְׁתָּ כִּי תִצֵּא פִיִּסְקָא רַנ"ה ע"פ כִּי יִהְיֶה בְּךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה טְהוֹר מְקַרְה לִילָה דְרָשׁוּ בְּךָ וְלֹא בְּאַחֲרִים וְר"ל נְכָרִים אִין מְטַמְּאִין בְּקָרִי כַּמ"ש בַּז"ר הוֹבָא בְּזַרְע אֲבָרְהָם נְשָׁם וּבְמֵאֵי דְדַרְשִׁינָן בְּפִסְחִים מְלֹא יִרְאָה לְךָ שְׁלֵף אִי אַתָּה רוֹאֶה אֲבָל אַתָּה רוֹאֶה שֶׁל אַחֲרִים עֵינִין בְּבֵית מֵאִיר א"ח ס' תמ"ג ס"ב ד"ה וְתוּ וּבְחֻלִין ד' ח"ק בְּאִיזָה בִּישׁוּל אָמְרוּ בְּבִישׁוּל שְׁאַחֲרִים אוֹכְלִים אֹתוֹ פִּירִשֵׁי אַחֲרִים גּוֹיִם וְכו' אֵלָּא דְבְעֵיקָר טַעְמוֹ יֵשׁ לַפְקַפֵּק לַעֲנִ"ד דְּאִי בְּדַקִּינָן בְּשָׂמָא לִיתָן טַעַם לְשִׁבְחָ וְטַעַם לַפְגָּם תְּקִשִׁי לָן אֲמֵאֵי אֲסִיקוּ לַר' מֵאִיר אַחֲרִים אוֹמְרִים אֵלָּא וְדָאי לֹא מִן הַשָּׁם הוּא זֶה וְאִין טַעַם בְּשִׁמוֹת וּבִירוּשְׁלָמִי פ"ז דְּכִלְאִים ה"ג הוֹבָא לְשׁוֹן הַסְּפָרִי עַל פְּסוּק לֹא תִזְרַע פְּרִמָּה פְּלֹאִים אִין לִי אֵלָּא פְּרִמָּה פְּרָם אַחֵר מִיָּין וְכו' וְפִי' ר"א דְּאֵתְיָא כַּר"מ דְּאָמַר אִין לְגוֹי קִנְיָן בַּא"י וְכו' עִי"ש בְּפִנֵּי מַלְשָׁה ש"מ דְּמִפְּרִשׁ לְשׁוֹן אַחַד הָאֲמוּר בְּבִרְיֵיתָא דְּהֵינָנוּ נְכָרִי וּבְכַן מ"ש הֶרֶב חַק"ל (בְּקִי"א שְׁבִינְשָׁרִי לֵב הַנְּ"ל) דְּלַפְעֵמִים אַחֲרִים ר"ל נְכָרִים דְּמִשְׁמַע דְּעַל הָרוּב אִין ר"ל נְכָרִים נִרְאָה דְּאִינוּ מְדוּקְדָק אֵלָּא עַל הָרוּב אַחֲרִים הֵינָנוּ נְכָרִים שׁוֹב מְצֵאתִי בְּפִתַח הַדְּבִיר ח"ג ס' רמ"ו ד' כ' ע"ד (ד"ה וּמְדַבְּרִי) שְׁכַתְּב בְּשֵׁם הֶרֶב חַק"ל עַצְמוֹ בַּחֲזוֹ"ד ד' ל"ב ע"ד דְּבָרוּב הַמְּקוֹמוֹת אַחֲרִים הֵינָנוּ נְכָרִים וְכַתְּבָ שָׁם (בַּד"ה שׁו"ר) בְּשֵׁם הַרְדֵּב"ז בַּס' יְקָר תְּפָאֲרַת פ"ג דְּכִלְאִים ד' ל"ה דְּמִפְּרִשׁ הִירוּשְׁלָמִי הַנְּ"ל דְּאַחֲרִים ר"ל יִשְׂרָאֵל עִי"ש דְּב"ק: וּבָהָא דְּאֲמַרִּינָן דְּאַחֲרִים הֵינָנוּ ר"מ עֵינִין מ"ש בְּאוּר לִי ס' ס"ח ד' ח"ן ע"ב: שְׁלֹז אֲנֹנְס הַבָּא לְאָדָם ע"י עַצְמוֹ אִי חֲשִׁיב אֲנֹנְס הִנֵּה מְדַבְּרִי הַרְדֵּב"ז בַּח"א ס' קנ"ז שְׁהִבִּיא הֶרֶב חֲכָמָה וּמוֹסַר בְּקוֹנְטְרִיס חֲסִי נְשִׁים ד' פִּק"ח אֹת י"ט מִתְּבָאָר דְּלֹא חֲשִׁיב אֲנֹנְס שְׁכַתְּב בְּמֵי שְׁמֵפָה אֶת אֲשֶׁתוֹ דְּמִיִּסְרִין אֹתוֹ ב"ד הַקַּל קַל תְּחַלֶּה וְנֹאם לֹא יִשְׁמַע עוֹנְשִׁין אֹתוֹ ע"י גּוֹיִם בְּגוֹפּוֹ שְׁעֵבֵר עַל פֶּן יוֹסִיף לְהַכּוֹתוֹ וְחוּבְשִׁים אֹתוֹ ע"י שְׁמֵפָה אֹתָהּ וְאִין מְזַפְרִין לוֹ שְׁיִוצִיא אֲשֶׁתוֹ וְנֹאם מְעַצְמוֹ מִחֲמַת עוֹנְשׁוֹ גִירֵשׁ אִין זֶה אֲנֹנְס שְׁהִרִי הוּא מְבִיא הָאֲנֹנְס עַל עַצְמוֹ מְדַעְתּוֹ לֹא יִכְנֶה לֹא יִגְרָשְׁנָה ע"כ (חִידוּשׁ הוּא שְׁלֵא הַזְּכִיר שְׁתָּשׁוּ' זֹו הִבִּיאָה הֶרֶב כְּנַה"ג אַה"ע בַּסִּי דַק"ן הַגַּב"י אֹת מ"ט פְּמוֹ שְׁמִזְכִּיר בְּשָׂאָר הַתָּשׁוּ' שְׁמִבִּיא שָׁם עִי"ש) וְכ"כ הַרִיב"ש בַּסִּי תכ"ב (הוֹבָאָה בְּקִיצוֹר בְּדַבְּרֵי מְרָן הַב"י בִּי"ד

סוס"י רכ"ח בד"ה נכתב הריב"ש) ואין צ"ל שאם מפני הקהל סבבו הציווי ההוא שְהרי הם מועלים בח' שהאחרים י"ל שהם אנוסים אבל הגורמים האנוסים ומספבים אותו אינם אנוסים אבל הם מזידים ועוברים על הח' ברצון עכ"ל וכ"כ שם בסי' רל"ב (בד"ה פתב הרא"ש בתשו' פל"ט) בשם הרמב"ן סי' ער"ב במי שנשבע לדור במקום חמיו אם לא יעכבנו אנוס אם סבב הוא או אחרים בשבילו איום עליו שלא לילך למקום חמיו אין זה אנוס ועי"ש בש"ע סי"ז ובאה"ע בחמ"ח סי' נ' ס"ק ט"ז אנוס פשמו ואין הרצון אנוס ואם מסבב אנוס לעצמו אין זה אנוס אלא רצון ע"כ וכ"כ הרב ישרי לב בחח"מ במערכה זו אות מ"ד מי שעבר על השבועה במקום אנוס אם הוא נתראה במקום הגוים נמצא דהוא מביא עליו את האנוס כ"כ הריב"ש בסי' קע"א וכ"כ בסי' תכ"ב משאת משה יו"ד סי' כ"ז ועיין בסי' שפ"ז שאם בידו לבטל האנוס ולא בטלו הוא מזיד וכ"כ הרב מעשה חייא סי' כ"ה ומוהרימ"ט ח"א סי' י"ט נכא דאם רצונו לעבור והוא סבב את האנוס או אחרים סבבו בשבילו לא הוי אנוס כמ"ש הרשב"א במיןחסות עכ"ל הרב יש"ל והרב קהלת יעקב במענה לשון בלשון בני אדם סי' תקפ"ח סק"ה פתב וז"ל ה' מ"ש בתשוב' מוהרמא"י סימן פ"ו ואנוס דמחמת עצמו לא מיקרי אנוס ועיין בב"י סי' קל"ד והריב"ש קכ"ז בפשיטות ומכתב מאליהו ד' קל"א עכ"ל הרמ"א שם פתב (בד"ה מעתה) והאונסין שטענה אינם אנוסים שטוענת שהוצרכה לעשות מפני שהיתה דחוקה למעות וזה אינו אנוס פדאיתא בפ' חזקת הבתים דכל אנוס הבא מחמת עצמו לא מיקרי אנוס וכתוב שם במנסגר ליתא בפירוש רק שבעל העיטור פירש פן מעשה דפרדיסא עכ"ל ומה שציין למרן הב"י בסי' קל"ד פונתו למ"ש בב"י אה"ע סי' קל"ד (בד"ה פתוב בקונדריסין) פתב הר' מיימון גאור שפשאל וכו' והשיב לא אמרינו גט מעושה אלא פשפוהו שלא מדעתו בדבר שאינו רוצה לעשות וכפוהו עד שעשה או הפחידוהו להפסידו אם לא יגרש אבל בנדון זה שהוא חייב עצמו במה שהוא רוצה לעשות אין זה פפיה שפל זמן שהוא מגרש ברצונו מגרש ואעפ"י שאין בידו להחזירה אם לא יפסיד לא הו"ל אנוס שזהו רצונו הנה מתחלה לגרש וברצונו הוא מגרש והקנס ברצונו עשאו לחזק עצמו לגרש ולא הוי אנוס וכו' עי"ש ושם בסמוך אחרי כן הביא מרן הב"י תשו' הרשב"א בענין אנוס בגט וכתב דאונסין שהם אנוסא מדנפשיה אין פוסלין בגט וראיה מדאמרי' בפ' חזקת ד' מ"ו גבי תליהו וזבין ודילמא שאני אנוסא דנפשיה מאנוסא דאחרינא עיש"ב בעניינים אלו ומ"ש בשם הריב"ש סי' קכ"ז הוא מ"ש שם (בד"ה ולנדון שלפניו) דאע"ג דעונתה לא יגרע הוא לאו שאין בו מעשה ואין לוקין עליו מ"מ מנדין אותו או מכין עד שיקבל עליו לקיימה ואם הוא מעצמו פדי להנצל מזה יגרש אין זה מעושה שהרי אין ב"ד כופין אותו על הגט אלא לקיים מה שחייב לעשות וכו' עי"ש והרב מקנה אברהם באות ב' פתב אנוס שבא לאדם מצד עצמו שהוא מביאו עליו אינו אנוס כ"כ בזכרון דברים ד' טו"ב ע"ד וכ"כ מוהריב"ל ח"ב סי' כ"ח וכ"ן מתשו' הרשב"א הביאה מוהרי"ק באה"ע סי' ק"ל וכ"כ מוהרש"ך ח"ב סי' קכ"ט ועיין מ"ץ ח"ג ד' י"ט ע"ד וחקם צבי סי' מ"א עכ"ל מ"ש בשם הרשב"א פעת לא מצאתי בדברי מרן הב"י בסי' ק"ל וקרוב בעיני לומר שט"ס הוא וצ"ל סי' קל"ד וכונתו למ"ש מרן הב"י שם בשם הרשב"א כנז"ל ובב"י סי' קנ"ד פתב בשם הריטב"א בתשו' על מי שנשבע לגרש ויגרש קודם שיתירו לו ואח"כ פערער לפסול הגט שהיה אנוס מחמת השבועה דאין הגט נפסל בדיעבד שלא מצינו שהיה חשוב

אונס בגט אלא באונס שפא לו שלא מעצמו אבל שבועה הוא הביאה על עצמו שפרצונו חייב עצמו בשבועה וכו' והרב שם אריה בחאה"ע סי' ק"י (בד"ה וע"ד השאלה השניה) הביא מ"ש החמ"ח בסי' נ' ס"ק ט"ז בשם הרמב"ן אני אומר דודי כלל אונס פשמו ואין הרצון אונס ואילו מסבב אונסין לעצמו אין זה אונס אלא רצון וכ' שבמ"א פתב שמטעם זה תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב פגון דסבב האונס לעצמו אין זה אונס אלא רצון ואמה תחזה תשובה ארנפה בשו"ת דברי מרדכי להרב מוהר"ם גלאנטי בקונטרס גדולת מרדכי סי' ט"ז ולהרב אורים גדולים מלימוד פ"ז והלאה בדין גט מעושה באונס הפא ע"י עצמו ועפ"י חילוק זה ראיתי דבר נחמד בשו"ת ענג יו"ט סי' י"ג ד' י"ט ע"א ליישב דברי הרמב"ם בפ"ה מהלכות יסודי התורה דין ד' ודין ו' שגראים פסותרים שבדין ד' פתב שאין עונשין למי שעבר באונס על אחת מג' עבירות ובידין ו' פתב דאם נתרפא בע"א וכו' עונשין אותו אפי' שהוא חולה שיש בו סכנה והיגו משום דבדין ו' הוי אונס דנפשיה שהוא בוחר ברפואה זו להנצל מסכנה ולא חשיב אונס משא"כ בדין ד' שפאנסיים אותה הוי אונס עי"ש ובשו"ת פרת יוסף להג' מסלנאים בסוס"י ל' הכריח חילוק זה (דאונס דנפשיה לא חשיב אונס) מנישואי יעקב אע"ה עם לאה שהקשה הרב החזקוני שהרי היו קידושי טעות ותיגרין דבעל אח"כ לשם קידושין וקשה הא יעקב אנוס היה שהיה רוצה ליקח את רחל ולא סגי בלאו הכי אלא ודאי דאונס שפא ע"י עצמו לא חשיב אונס שבדין לבטל רצונו ולא יקח לא את לאה ולא את רחל: שלח אין הלכה פתלמיד במקום הרב הנה בענין זה האריף קצת הרב יד מלאכי באות ל"ח וביא"ר עליה הפהג דארף נגד רבו שאינו מובהק אמרי' פן דלא פהרב זקן אהרן עי"ש ולענ"ד נראה להכריח פן מדקי"ל פרב הונא לגבי רב חסדא משום האי פללא דאין הלכה פתלמיד וכו' כמ"ש התוס' והרא"ש בכמה דוכתי שרמז הרב סדר בדורות וגבי רב הונא) וע"ע תוס' והרא"ש בשבועות מ"ז ד"ה בהדי אע"ג דר"ח פתלמיד חבר לר"ה הנה ולא פתלמיד גמור עיין תוס' עירובין ס"ב ע"ב ולהרב סדר הדורות במע' ר"ח וכ"כ תוס' יבמות ד' פ"ג עיון להרב משק ביתי אות ת"ך ש"מ דגם ברבו שאינו מובהק איתיה להאי פללא וק"ל: שלט אין הלכה פתלמיד במקום הרב נראה מדברי תוס' ברכות כ"ד ד"ה פסק דלא אמרי' האי פללא להקל עי"ש בשם ר"ח וגם מ"ש שם בשם הרי"ף דפסק כר"ה משום דמק' הש"ס מניה משמע דאי לאו הכי הנה מודה לר"ח דפסקינן כר"ח לחומרא ולכאורה הוא תמוה דלפי הנראה גם לקולא אזלינן בתר האי פללא פדמשמע מדברי תוס' שבועות ד' מ"ז ד"ה בהדי ומדברי הרא"ש שם וכן מתבאר מדברי הרב לח"מ פ"ה מהלכות ע"ז ה"א שרמז הרב יד מלאכי אות תר"ג עי"ש ולפי השערת דעתי העניה פן מתבאר מדוכתי טובא.

והנה בדברי הרי"ף שלפנינו פתוב דקי"ל כר"ה חדא דרביה דר"ח הנה וכו' ונשמט מדברי התוס' ועיין בס' ברכה המשולשת בתוספי ריה"ח ובתוס' הרא"ש בסוגיא הנ"ל. ולפי מ"ש הרר"י ע"ד הרי"ף הנ"ל בכונת ר"ח ו"ל גיחא דנדאי בעלמא גם לקולא איתיה להאי פללא אלא דבההיא היה רחוק בעיניהם להקל כ"כ והחמירו מסבא עי"ש: שמ אתנייה איפקא פי היכי דניקום רבנן לאיסורא הכי אמרינן בפסחים ד' ז"ך ע"א אליבא דשמואל וכתב מרן מוהרד"ף בס' למנצח לדוד ד' ז' דלא סמך הש"ס אהאי שנינויא, דאטו משום חשש שלא יאמינו היה שונה שפת שקר ותלי תניא בדלא תניא ואני עני ואביון

פתבתי על דבריו דאין זה מן הקנשי ומצינו בש"ס בכמה מקומות פיוצא לזה עיין לקמן במערכת השני"ן אות ז"ך: שמה אסור לאכול ולשתות קודם שיתפלל הוא מדרבנן ולא מדאורייתא כ"כ הרב מוהר"י אבוהב"ד מ"ן בב"י סי' ט"ף ד"ה ומ"ש בשם אבי העזרי ועיין להרב בית יהודה סי' כ' והרב עיקרי הד"ט א"ח סי' י"ז אות ל"א הוכיח פן מדברי הרמב"ם והרא"ש והטור וכ"כ בפשיטות הרב פרמ"ג בח' א"א סי' קס"ז סקי"ז ומה שציין שם לס' אור לו בציון פונתו הוא לשו"ת אור נעלם בקו' אור לו בציון עי"ש פאות ר"ך דפשיט"ל דאסור זה מה"ת ומפני זה הקשה מה שהקשה עי"ש ודבריו תמוהים דאורייתא המחיר אגיל בטר איפכא והפרמ"ג פיון דפשי"ל דאסור רק מדר' כ' ע"ד ולמ"ש א"ש פלומר דאינו כמ"ש האור נעלם דאסור מה"ת וידידי הגאון מוהרי"א נ"י בס' עמודי אש ד' ט"ו אות ל"ב השי"ג ג"כ על האור נעלם הג"ל אלא דלא זכר דברי הפוסקים הג"ל שהבאתי שכ"כ בפי' דהוא מדר'.

וגם לא דברי הפ"מ הג"ל ועיין לעיל אות ק' מ"ש עוד האו"ל בציון הג"ל: שמב אין עיבוד באונקלים עיין במערכת העי"ן אות ע' מה שרשמתי בזה בס"ד: שמג אינה מגורשת אינו מוכרח מלשון זה דהוא מדאורייתא דהא אמרי' בגטין ד' ל"ד ע"ב אינה מגורשת עד שיגרש אשתו שבגליל וכו' והוא רק מדרבנן כמ"ש בב"י סי' קכ"ט ד"ה ואם לא עשה פן פסול כ"כ בשו"ת צמח צדק החדש בחאה"ע רס"י רמ"ח ותמה על הג"פ סי' קכ"ט ס"ק צ"ו דהבין מלשון מ"ן ב"י בהקפ"ד עי"ש ועיין שם בס' ר"ג אות ג' ובס' ק"ץ אות ד' ודוק שמה אידי עי' מה שרשמתי לעיל אות קי"ח ועתה ראיתי מ"ש התוס' בקידושין ד' ב' ד"ה אי תנא קונה וכו' דניקנית משמע מדעתה ומשמע בע"כ ע"כ ונראה מדבריהם דאי לא הוה משתמע אלא מדעתה לא הוה תני הכי משום אידי אהכי הןצרכו לומר דמשמע הכי וראיתי להרב מקנה אברהם במהדורא ב' אות מ"ב שהוכיח מדברי הרב רע"ב בריש קידושין בהקפ"ד עי"ש והיינו משום דמשמע ליה דניקנית משמע דוקא מדעתה ולא ראה דברי התוס' הג"ל וכ"כ שם הר"ן דמשמע הכי והכי ודברי הרע"ב הם בקיצור ואין ספק שפונתו למ"ש התוס' וכ"כ הרשב"א והריטב"א בחי' שם ועיין בתוס' רי"ד שפכתבו דניקנית לא משמע בע"כ ולפי מ"ש בהגהות זר וזה שם בכונתם מוכח דתני באידי דבר שאינו עי"ש וע' ברית יעקב פיייתוסי בקונט' יגל יעקב ד' ק"ט ס"ו ע"ג מחלוצה דתני תנא באשגרת לישן ואחד מידי"ן מרבני דורנו יצ"ו השיב עמ"ש באור לי (שרשמתי באות קי"ח) שאינו מן התקנה אי תני תנא באידי מה שאינו פן לפי האמת שהרי כעין זה מצינו בעירובין ד' ל"ה הרי זה חמר גמל ופירש"י כאדם המנהיג חמור וגמל וכו' אע"ג דלפי האמת אסור לעשות פן משום פלאים לא חייש התנא ותני דרף דמיון מה שאינו אמת וה"ה דתני באידי וכו' והאר"ן בפלפולים בזה וכתבתי לו דמלבד שיש לחלק בנושאים לא ידעתי מי הגיד לו שישאל הוא המנהיג דנדאי קשה לדקדק מלשון רש"י באדם וכו' דר"ל ישאל דאתם קרויים אדם וכו' ולפי שמה שפלפל בזה לא ישר בעיני לא ראיתי להאר"ן שמה אשתו אי ארוסתו מיקרא אשתו הרב קהלת יעקב במענה לשון ח"ב אות ס"ה פתב בשם הרב ג"פ ד' לק"ט ע"ד דארוסה מיקרי אשתו כדמוכח מפ"ק דקידושין הרי את אשתי מקודשת ועוד מכמה דוכתי שהביא שם עי"ש (מ"ש שם דאמרינו בפ"ק דקידושין ויצאה אשתו עמו להוציא ארוסתו שאינה עמו דמשמע דאי לאו הכי הוה אמינא אשתו מיקרא עי"ש פעת לא מצאתי מקומו) ואין ס'

ג"פ מצוי אצלי לראות אם הביא דברי מרן בב"י סי' קכ"ו תוך ד"ה ונהרי את מותרת לכל אדם בשם הביא בשם הרשב"א ורי"ו ותה"ד דארוסה מיקרנא אשתו עיי"ש וכ"כ בכנה"ג אות צ"ח בשם הרבנים מוהרד"ך ותומת ישרים ומוהרשד"ם וכתב דמדברי האגודה משמע דאם כתב לארוסה אנתתי פסול ואינו מצוי אצלי לראות טעמו ונמיקו דמסתמא נדאי גם הוא מודה דארוסתו מיקרנא אשתו פדמוכח מפמה דוכתי כמ"ש רבנותא הנ"ל.

ואולי משמע ליה פינון שאין דרף בני אדם לקרות אשתו לארוסתו איכא למיחש שיוציאו לעז על הגט שאינו מהמתגרשת הזאת שהיא אינה אשה אלא ארוסה ואח"כ בא לידי (בשאלה) ס' ג"מ לה"ה מוהר"מ בולה נראיתי בסי' ס"ה אות ח' (דאחר שהאריה בענין זה דארוסתו מיקרנא אשתו פדכתיב הבא את אשתי ואבואה אליה וביאר טעם רבנותא הנ"ל שלא הביאו ראיה ממקרא הנ"ל ומפי יקח איש אשה והוצרכו להביא מהש"ס) הביא מ"ש הכנה"ג הנ"ל וכ' ע"ד דאין הכרח מדברי האגודה דפסול בדיעבד דדוקא לכתחלה קאמר אבל בדיעבד מודה לכל הפוסקים הנ"ל עיי"ש ב' וקצת תימה שלא הזכיר מדברי הג"פ הנ"ל כיעי"ש ועיין באה"ע סי' א' סעיף יו"ד דתקנת רגמ"ה שלא לישא על אשתו ליתא בנושא על ארוסתו ואין להוכיח מזה דארוסה לא מקרנא אשתו דהתם הטעם הוא משום דמסתברא להפוס' דלא גזר בזה משום דמי יכריחונו לכתוב לה פתובה בע"כ ולהתחייב בשאר כסו"ע וגם שם יש פוסקים דס"ל דגם בארוסה גזר עיין מה שרשמתי בקונטרס אסיפת דינים מערכת אישות סי' ב' אות י"ג ועיין שו"ת ח"ץ סימן קט"ז דמבמות ס"א ע"א מוכח דארוסה מקרי אשה דתנן פונס את ארוסתו ולא יבמתו ואמרי טעמא משום דכתיב אשה ולא יבמה ומזה למד לחרגמ"ה לענין יבמה דאם לגבי ארוסה לא גזר כ"ש ביבמה דלא מקרי אשה עיי"ש ש"מ דאף דמקרי אשה אין הכרח מזה לחרגמ"ה: שמו אינו גט אם ר"ל בטל מדאורייתא עמש"ל אות קנ"ו ועי' ביש"ש פ"ק השולח סי' ט"ז דמתבאר דס"ל דאינו גט ר"ל בטל וע"ע בב"ש סי' קכ"ט סק"ה דמפרש מ"ש מרן אינו גט ר"ל בטל וכן נקיט בפשיטות בשו"ת צ"ץ החחדש בחאה"ע סי' רמ"ז אות א' וכן מתבאר מדברי מרן בב"י סוס"י קמ"ט על דברי הרמב"ם ובאמרות טהורות סי' קנ"א ס"ב כ' דמ"ש הרא"ש פ"ל מ"ה סי' ח"י אינו פלום הוא אשגרת לישן ור"ל אינו גט מדרבנן וכ"כ הג' ארי' ליב בס' גט מקושך בסג"ר אות ר"ח ד' ס"ה ע"ג עמ"ש בתשו' רבינו שמשון שהביא מרן הב"י בסי' קי"ט דמגרש אשה שיש בה חשש גרידה אינו גט.

דלא דוקא אלא ר"ל אין מגרש לכתחלה. ובצ"ץ הנ"ל פ"ב בסי' ד' דמ"ש בתשו' מוהרמב"ב בשם רגמ"ה דהמגרש בעל פרוה אין הגט פלום פירש הג' מוהרצ"ה בתשו' שבסו"ס ושב הפהן בפרצה דחוקה מאד ולא נתקרה דעתו להוציא הלשון מפשוטו: שמו ר' אלעזר בן פדת הנה תלמיד חבר לר' יוחנן כ"כ בס' יוחסין בסדר האמוראים אות האלף (ד' צ"ב ע"א מדפוס זיטאמר) ולפי הנראה יש הוכחה לזה מדמצינו בתגיגה י"ג ע"א א"ל ר' אסי לר"א תא ואגמרף מעשה המרפכה א"ל אי נכינא גמירנא מרי"ו רבך ואם הי' רבו ממש לא הול"ל מרי"ו רבך פדמוכח ביבמות ק"ה ע"ב בעובדא דרי"ש בר' יוסי ואבדן דא"ל רי"ש וכי רבך אליקו"ם הוא ואמרי' שקליה ר' למטרפסין דא"ל רבך ולא רבי דמוכח דאור ארעא לומר רבי או רבינו לאדם גדול אף שאינו רבו ממש דרי"ש

בר"י לא הי' לרבי אלא חב"ר ולא תלמיד וכ"ש תלמיד גמור ודאי אינו הגון לומר לחב"ר על רבו רב"ה (וכן ראינו ביד מלאכי מערכת הרי"ש אות תר"א שכ' בשם מרן הב"י והתוס' וכנה"ג בשם רלב"ח ומשפטי שמואל דר"ה הש"ס למימר רביה על מי שגדול ממנו בחכמה ומה שצי"ן למ"ש במערכת ה"ה הוא באות רי"ד עי"ש) דאף דבהיה דרי"ש אמר הכי קמיה רבי מדאמרי' שקלי' למטרפסי'.

ואילו בהיה דר"א לא הנה קמיה דר"י מ"מ אם ר"א תלמיד גמור הנה נר' דשלא בפני ר"י דידיה הנה בפני רבי בהיה דרי"ש בר רבי יוסי וקצ"ת על הרב ס' היוחסין שלא הכריח סברתו מהיה דחגיגה ושם בסמוך מלפניו הזכיר ש"ס הג"ל עי"ש.

ובחפשי מצאתי ביד מלאכי באות תרס"ד שהאריה בזה וערוך הפהן מערכה מול מערכה דיש סוברים דת"ח הי' וי"ס דתלמיד גמור הנה וכן הוא דעתו והוקשה לו מהיה דחגיגה וכ' לנישב דכ"ן דר' אסי למד מר"י מעשה מרפכה והוא לא הנה ידע שייך שפיר לשון רב"ה פלומר שפיר לומר דב"ה מעמ"ר דב"ה ר"ה הוא רב"ה ולא רבי ע"כ ואולי מפני זה לא הכריח ביוחסין סברתו מש"ס הג"ל.

אלא דלענ"ד דח"ק לומר פן דאם על מי שגדול ממנו בחכמה אף שאינו רבו אורח ארעא למימר רביה (כמו שהוכיח הוא עצמו באות תר"א הג"ל) כ"ש לרבו מןב"ה אף שלא למד ממנו דברים אחרים.

ומה שקיל מט"פסי' שייך לרבי בעובדא דאב"ד הג"ל. וראיתי להרב אח"א בס' השומר אמת ד' מ"ד ע"ב והלאה שהאריה בענין זה להוכיח דר"א הנה ת"ח לר"י וגם בס' ניקרא אברהם ד' קי"ז אות ד' שקו"ט בזה והביא דהרשב"ץ ס"ל שהוא תלמיד גמור והרדב"ז ס"ל דהוא חב"ר עיש"ב ובס' שיש יצחק ליומא ד' ה"ן ע"א ד"ה שם ר"א אומר שלא יטעה וכו' נקיט בפשיטות דר"א תלמיד גמור לר"י הנה והוק' לו בזה פסק הרמב"ם כיעי"ש ולא זכר דאינו פשוט לומר פן: שמת אסור שנעשה פירשא בעלמא באיזה ענין שרי יש לעיין בא"ח סי' רט"ז ס"ב במחלוקת הרמ"ה והר"י לענין המ"ר (היינו אל מישקלי) ובמג"א סק"ג ובחוננים לשם ופר"ח בתשו' סי' יו"ד ופרי תואר סי' פ"א סק"א ושואל ומשיב ח"ג סי' קנ"ג ובתי פנסיות בקונטרס בית אבטינס בית ע"ז ושו"ת חת"ס יו"ד סי' קי"ז ומה שהשיב שם על דברי המקור חיים סי' תס"ז הנה בשו"ת נחלת יעקב להמק"ח הג"ל בסי' ב' השיב להחת"ס בזה עי"ש ועיין חת"ס א"ח סי' קל"ה בית שלמה בחיו"ד סוס"י קע"ז ישועות יעקב סי' תס"ז סק"ה בית מאיר סי' תס"ב ס"ג ד"ה מעתה גנת נרדים להפרמ"ג בכלל נ"א.

מים חיים ראפפורט בחיו"ד סי' מ"ט (ע"ד הח"א בדין נזיר אם יש בו משום פלאים לפי שעשוי מבגדים בלונים מצמר ופשתן) שבות יעקב ח"ב סי' ע' בני חיי הובא בעיקרי הד"ט חיו"ד סי' ז' אות י"ד זרע אמת ח"ב רס"י מ"ח: שמת אגלין בתר השתא או בתר מעיקרא כ' בס' דברי מנחם סי' תרי"ט אות י"ד בשם ס' פני משה אשפנזי מ"א דאיבעי' לן בגדרים אי אגלי' בתר השתא או ב"מ ע"ש וכעת לא ידעתי מקומו איה וע' מג"א סי' רט"ז סק"ג ובס' שרשמי באות שמ"ח וע' תשו' הרשב"א סי' תס"א ותשו' הרא"ש פל"ב סי' י"ד ובתוס' פתובות ד' מ"ה ד"ה הנערה ועיין בית השואבה בדיני דברים הפוסלים באתרוג אות צ' וצ"א באתרוג שהיה בו פשיעור נפחת משיעורו או שעתיד לפחת בימי

החג אי פֿשר לַיָּמִים הָרֵאשׁוֹנִים וּבַיּוֹמֵי לַבַּיִת לְבַד ד' מ"ח ע"ד אֹת י"א וְשֵׁם ד' צ"ט ע"ב אֹת ח' צִיָּין דְּוֹכְתִי טוֹבָא בְּעֵינֵי זֶה וּמִפְּלִלָּם הַרְשָׁבָא וְהָרָא"ש וְתוֹסְפוֹת הַגָּ"ל נְעוּד צִיָּין ש"ס נְדָרִים ד' פ"ט ע"א דְּפִלְיָגִי רִי"ש ורע"ק אי בְּתַר חֲלוֹת הַנְּדָר אֲזַלְיָנָן אוּ בְּתַר שְׁעַת אַמְיָרָה (וְאוּלַי לְזֶה נִתְפָּנֵן הַפ"מ שֶׁהֵבִיא הַד"מ הַגָּ"ל) וּלְפִי מַאי דְקִי"ל הֵתָם כְּרַע"ק דְּאֲזַלְיָנָן בְּתַר אַמְיָרָת הַנְּדָר ש"מ דְּאֲזַלְיָנָן בְּת"מ וְעֵינֵין בְּמָה שְׁנַחְלָקוּ הַפּוֹס' בְּסִי' ר"י בְּאוּכַל פְּחוֹת מְפֻזָּת שְׁשֻׁרָה אוֹתוֹ בְּמִשְׁקָה וְנִתְפַּח וְיֵישׁ בּוֹ כְּפֻזָּת אִם יִבְרַךְ בְּרַכָּה אַחֲרוּנָה וְצִיָּינְתִי דְב"ק בְּקוֹנְטְרִיס אַסִּיפַת דִּינָים מְעַרְכַת בְּרַכּוֹת סִי' א' אוֹת ז' וּבְמַעְרַכַת חֲמִץ וּמִצָּה סִי' ה' אוֹת מ"א וְעֵינֵין בַּא"ח סוֹס"י פִּק"ח לְעֵנֵין הֵיזָה אוּכַל סְעוּדָה ג' וְיִצְאָ שְׁבַת אי אֲזַלְיָנָן בְּתַר הַתְּחֵלַת הַסְּעוּדָה וְעֵינֵין שׁוֹאֵל וּמְשִׁיב מִהַדּוּרָא ה' סִי' ג"ן בְּלוּלָב שְׁאִינוּ יָבֵשׁ כְּעַת אֲבָל סוּפוֹ לְהַתְּיָבֵשׁ בְּתוֹךְ הַחֲג אִם פֿשר לְצַאת בּוֹ וְעֵינֵין בַּאֵה"ט אַה"ע סִי' ס"ב סִי' לְעֵנֵין בְּרַפַּת חֲתָנִים וּפ"ת שְׁם סְקִי"ב וְעֵינֵין בְּשֵׁם יוֹסֵף פ"א מֵהַל' חֲמִץ דִּין ה' ד"ה נְרָאִיתִי בְּהָרָא"ש וּבְשׁו"ת בֵּית שְׁלֵמָה א"ח סִי' ס"ז הָרָאָה כְּמָה מְקוֹמוֹת בְּש"ס וּפּוֹס' דְּאֲזַלְיָנָן בְּתַר מְעִיקְרָא וְעַמְד ע"ד הַנּו"ב מֵה"ת יו"ד רס"י קמ"ב וְעֵי"ש עוֹד בִּיּו"ד סִי' קע"ו בְּהַגְהָה וְעֵינֵין שׁו"ת הַשִּׁיב מְשֵׁה יו"ד סִי' ל"ח ד' כ"א ע"ג וּבְשׁו"ת תּוֹרַת חֶסֶד א"ח הַנְּדָפֶס חֲדָשׁ מְמֵשׁ בְּסִי' כ"א אוֹת ו' הָאָרִיף בְּזֶה וְגַם בְּשׁו"ת מֵיָם חַיִּים רַאפּוֹפּוֹרַט בַּחֲיו"ד סִי' מ"ט וְחֲדָשׁ שְׁם דְּבִאֲסוֹר פְּלָאִים לְכ"ע לָא אֲזַלְיָנָן בְּתַר מְעִיקְרָא וְנִקְיֵט עֵיקֶר בְּעֵלְמָא דְּאֲזַלְיָנָן בְּתַר הַשְׁתָּא עֵי"ש גַּם בְּצ"ץ הַחֲדָשׁ בַּחֲיו"ד סִי' ט' אוֹת ו' כ' בְּשֵׁם הָא"ר סִי' רט"ז דְּהַמְע"מ וּט"ז וְרִי"ו וְשֵׁה"ג וְכִנֵּה"ג סְבָרִי כְּהַרְרִי וְכַתְּב הַכְּנֵה"ג שְׁכָן עֲמָא דְּבַר וְהָאָרִיף קֶצֶת לִיִּישֵׁב הַשְּׁגוֹת הַמַּג"א עַל הַרְרִי אֵלָא שְׁבִסוּף הַסִּי' כ' וְכ"ז לְפִלְפּוּלָא אֲבָל לְמַעֲשֵׂה מִי יִכְרִיעַ בֵּין הַרְרִי לְהָרָא"ש רַק לְצַדֵּד לְהַקְל וְכו' עֵי"ש: שֵׁן אֲבָלוֹת יוֹם רַאשׁוֹן אִם הוּא מְדַאֲוֵרִיתָא הוּא מְחַלְקַת הָרֵאשׁוֹנִים פִּידוּעַ וְכו' הַרִיב"ה בְּטוֹר יו"ד סִי' שצ"ח דְּהַרְמְב"ן מְסִיק דְּאֲבָלוֹת יו"א כְּשֵׁהוּא יוֹם מֵיָתָה וּקְבוּרָה הוּא מְדַאו' וּכְדַעַת הַגְּאוּנִים וְדַעַמִּיָּהוּ.

וּבְס' חַיִּים בְּיַד ד' קכ"ז אוֹת ע"ג כְּתָב מִי וּמִי הַסּוֹבְרִים דַּאו' וּמָנָה אֶת הַרְמְב"ן מְכַלְלָן וְעֵינֵין בְּאַרְעָא דְּרַבְּנָן אוֹת ל"ז. וְכֵן הוּא בְּאַמַּת בְּס' תה"א בְּדִינֵי אֲבָלוֹת דְּמִתְחַלְהָ הֵבִיא רְאִיוֹת חֲכָמֵי הַצְּרַפְתִּים שְׁכ' לְהַכְרִיחַ דְּהוּא מְדַרְבְּנָן בְּאַנְרָף וְכַתְּב לְדַחוֹת כָּל רְאִיוֹתֵיהֶם וּמְסִיק ע"כ הַשִּׁיגָה דַּעַתִּינוּ לִיִּישֵׁב דְּבָרֵי הַג' וּלְלַמֵּד זְכוּת עֲלֵיהֶם וְלְמַדְנֵו דְּאֲבָלוֹת יו"א שְׁהוּא יוֹם מו"ק דַּאו' וְכו' אַח"כ דַּה"ד בְּז' מַתִּים אֲבָל לָא בְּמַתִּים שְׁהוּסִיפוּ וְכו' עֵי"ש"ב מַד"ה וְהֵי שְׁבָעָה יוֹמֵי דְּאֲבָלוֹת וְכו' נְהַלָּאָה (וּמְדַבְּרֵי הַרְדָּב"ז בַּח"א סִי' תַקכ"א מְשַׁמַּע קֶצֶת דִּיּוֹם קְבוּרָה לְבַד הוּא מְדַאו' אִף מֵאַחַר שְׁמִבּוּאָר בְּדַבְּרֵי הָרֵאשׁוֹנִים דְּבַעֲלֵי יוֹם מֵיָתָה וּקְבוּרָה יֵישׁ לוֹמַר דְּקְבוּרָה דְּנִקְט לָאו דְּנִקְטָא) וְזֶה פְּשׁוּט בְּעֵינֵי וְלֹא הַנְּצַרְכְּתִי לְכוֹתְבוּ אֵלָא לְפִי שְׁרָאִיתִי לְהַגְּאוֹן מוֹהַר"י בְּרַלִּין נר"ו בְּפִי הַעֲמֵק שְׁאֵלָה ד' כ"ב ע"ב שְׁכ' נְאֻסְבִיר עוֹד דְּהַרְמְב"ן לְטַעֲמֵיהָ דְּנוּטָה דַּעַתוֹ דַּעֲיָקֶר אֲבָלוֹת דְּרַבְּנָן אִפִּי דִּיּוֹם רַאשׁוֹן וְכו' דְּסו' דְּמ"ק דְּקַאֲמַר וְדַחֵי עֲשֵׂה דִּיחִיד ל"ד אֵלָא עֲשֵׂה דְּדַבְּרֵיהֶם וְכו' אֲבָל הָרִי"ף וְהַר"מ ס"ל דִּיּו"א וְדַאי מְדַאו' וְכו' עֵי"ש וּבְמַח"ב חֲלַק עֲלִינוּ אֶת הַשְּׁוִין דְּנֻדַּי גַּם הַרְמְב"ן ס"ל כְּהָרִי"ף וְהַרְמְב"ם דִּיּו"א הוּא מְדַאו' כְּשֵׁהוּא יוֹם מֵיָתָה וּקְבוּרָה.

וּמ"ש עַל הַסו' דְּמ"ק. הֵם דְּבָרֵי חֲכָמֵי הַצְּרַפְתִּים שֶׁהֵבִיא הַרְמְב"ן שְׁם כְּמִבּוּאָר: וְהֵנָּה הַרְמְב"ן שְׁם כ' לְהַכְרִיחַ דְּמ"ש בְּמ"ק אֶתִּי עֲשֵׂה דְּרַבִּים וְדַחֵי עֲשֵׂה דִּיחִיד ל"ד עֲשֵׂה אֵלָא מְדַבְּרֵיהֶם מְמ"ש בְּזַבְּחִים ד' ק' ע"א דְּלְעֵנֵין אֲנִינּוֹת לָא אֶתִּי עֲשֵׂה דְּוִשְׁמַחַת בְּחֻגֵיהָ וְדַחֵי

לאַנגינות דאָמער אַפּי פֿשַׁמַת קוֹדֶם חֲצוֹת וְלֹא אֵינְתוּנִי לְפֶסַח חַיִּיל עַלֶיהָ אַנְיָנוֹת אַלְמָא דְקָדִים דְּחֵי וְאֵילֹו הֵבֵא אַמְרִינֵן אִי אַבְלוֹת דְּמַעֲיָקְרָא אַתִּי עֲשֵׂה דְרַבִּים וְכוּ' אֶלָּא ש"מ קוֹלָא הֵיא בְּשַׁל דְּבַרְיָהֶם לֹוּמֵר שְׁלֵא הַעֲמִידוּ דְּבַרְיָהֶם בְּעֲשֵׂה דִּיחִיד בְּמִקּוּם עֲשֵׂה דְרַבִּים ע"כ וכו' ע"ז בהעמ"ש ש"מ דלק"מ דאַנגינות יש בו ל"ת וכו' עי"ש וְכֹנְנָתוּ דַּמְשׁו"ה אֵינֹו נְדָחָה מְשׁוּם דְּאֵין עֲשֵׂה דְּוִשְׁמַחְתָּ דוֹחָה ע"י וּל"ת דְּאַנְיָנוֹת וּלְעַד"ן דְּדַעַת הַרְמַב"ן דְּכִינֹו דְּבַעֲלָמָא קי"ל דְּאֵין עֲשֵׂה דוֹחָה עֲשֵׂה וְהֵבֵא אַמְרִי דְּעֲשֵׂה דְּוִשְׁמַחְתָּ דוֹחָה ע' דְּאַבְלוֹת (לְשִׁיטַת הַס"ו דַּמ"ש וְדְּחֵי ע' הוּא פֿפֿשֶׁטִּיָּה) ש"מ דְּאַלִּים וְדְּחֵי א"כ ה"ן לְעַנְנֵי דְּחִיָּיתָ לֹא וְעֲשֵׂה שְׁפִיר מְצִי לְמִי דְּלִיָּדְחֵי.

אַלָּא ש"מ קוֹלָא הֵיא וְכוּ' וְאֵין לֹוּמֵר דַּע"ג דְּדְּחֵי עֲשֵׂה מ"מ לֹא וְעֲשֵׂה חֲמִיר טוֹבָא וְלֹא דְּחֵי לְהוּ דְּהַרִי מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' זְבָחִים ל"ג ד"ה לְעַנְנֵי מְלָקוֹת מְתַבָּאָר דְּכִי הִדְדִי נִיגְהוּ עי"ש וְרֵאִיתִי בַּס' אַבְרָהָם אֶזְנָפֹר בָּאוֹת י"א שְׁכ' בְּשֵׁם הָרַב מְשָׁפִיל לְדוֹד בַּפֿר' שְׁמִינִי ד"ה אַל תַּפְרָעוּ דְּהַרְמַב"ם ס"ל דְּאַבְלוֹת יו"א מְדַאוּ' וְרַש"י ס"ל מְדַרְבְּנֵן וְחִידוּשׁ הוּא שְׁלֵא זָכַר דְּבַרִי מֵר אָבִיו בַּס' חַיִּים בְּיַד הַנְּ"ל כִּיעִי"ש: וְכו' עוֹד בַּהֲעַמ"ש דְּקָרוֹב לֹוּמֵר דְּעֵיקָר אַבְלוֹת יו"א שְׁכ' הַפּוֹס' שְׁהוּא מַה"ת אֵינֹו אֶלָּא בְּמִילֵי דְּצִינְעָא ר"ל לְהַצְטַעַר בְּלֵב וְנִכְלָל בְּזַה אַכ"י קְדוּשִׁים דְּמִשְׁמַח הַלֵּב וְת"ת וְכִינְצָא אַבְל לְנֶהוּג אַבְלוֹת בְּרַבִּים לַכ"ע אֵינֹו אֶלָּא מְדַרְבְּנֵן וּמְשׁו"ה אֵינֹו נוֹהֵג בְּשַׁבַּת וְקָרוֹב לְזַה כ' הַרְמַב"ן שְׁעֵיקָר אַבְלוֹת מַה"ת אֵינֹו אֶלָּא בְּעִידוּנֵין פְּגוֹן רְחִיצָה וְכוּ' אַבְל מְנַעַל וְסַנְדַּל וְעֵטִיפָה אֵינֹו אֶלָּא מְדַר' ע"כ וְדְּבַרִי הַרְמַב"ן הִבִּיאָם בִּישׁוּעוֹת יַעֲקֹב יו"ד בְּדִינֵי אַבְלוֹת בְּדַבְּרֵי נֶכֶד הַמְחַבֵּר ד' ל"ג ע"ג וְכו' שְׁמַ בַּד"ה וּבַעֲוֹבְרֵי דְּכָל שְׁסַפֵּק תוֹרָה וְדַרְבְּנֵן בָּאִים פְּאָחַד מְחַמְרִינֵן בְּשִׁנְיָהֶם ע"ד כ' הַפּוֹס' לְעַנְנֵי סַפֵּק בַּבַּהַמ"ז דְּמַבְרָךְ גַּם בְּרַכָּה ד'.

וּבְזַה מְתִינְשֵׁב אַצְלֵי מ"ש בְּחַיִּים בְּיַד הַנְּ"ל לְעַנְנֵי מַח' הַפּוֹס' אִי אַבְלוֹת נוֹהֵג בְּפּוֹרִים דְּמַסְקִנַת הָאֲחֵרוּנִים דְּאֵינֹו נוֹהֵג אֶלָּא אִם הוּא יו"א דְּלַדְעַת פְּמָה רַאשׁוֹנִי הוּא מַה"ת וְכוּ' עי"ש וּמַסְתַּמִּיּוֹת הַדְּבָרִים נִרְאֵה דְּכִשְׁהוּא יו"א נוֹהֵג כָּל דִּינֵי אַבְל כְּמַעֲשֵׂהוּ בְּחוֹל לְאַסְוֹר בְּנַעֲלַת הַסַּנְדַּל וְכִינְצָא מְשׁוּם דִּיו"א הוּא מַה"ת וְהוּא לְכַאוּרָה הַפֿךְ מ"ש הַרְמַב"ן אַף לְהַנְּ"ל נִיחָא דְּכִינֹו דְּלַעַנְנֵי רְחִיצָה וְכִינְצָא צְרִיכִים לְהַחְמִיר מְשׁוּם דְּהוּא ס' תוֹרָה הֵן בְּנַעֲלֵי הַסַּנְדַּל יֵשׁ לְהַחְמִיר בּוּ אַף שְׁהוּא מְדַר' (וּבְדַבְּרֵי הַיְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב רְשָׁמְתִי בְּמַעֲרַכַת הַסַּמ"ךְ אוֹת ע"ט עי"ש): וְכו' עוֹד בִּישׁוּעוֹת יַעֲקֹב שְׁמַ דַּנ"ל דְּאִסּוֹר רְחִיצָה וְסִיכָה דְּאִסּוֹר מַה"ת כַּמ"ש הַרְמַב"ן אֶלָּא כְּשִׁמְכּוֹנוֹ לְעִידוֹן וְתַעֲנוּג.

אַבְל אִם אֵינֹו מְכּוֹנֵן לְזַה רַק לְסִיבָה וְכּוֹנְנָה אַחֲרַת אֵינֹו אִסּוֹר מַה"ת עַכ"פּ וְכַעֲיֵן יוה"כ דְּאֵינֹו אִסּוֹר אֶלָּא רְחִיצָה שְׁלַ תַּעֲנוּג וְכוּ' וּמִינְשֵׁב בְּזַה מַה שְׁדוֹד מ"י רַחֵץ וְסָף אַחַר שְׁמַת הַיָּלָד וְעִי אַרְעָא דְּרַבְּנֵן אוֹת תַּצ"א דְּמַדְבְּרֵי הַרְמַב"ם פ"א נִרְאֵה דְּעֵטִיפַת הָרֵאשׁ בְּיוֹם א' הוּא מַה"ת וּמְהִירוּשׁ נִרְאֵה שְׁהוּא מְדַרְבְּנֵן וְלֹא זָכַר דְּבַרִי הַרְמַב"ן הַנְּ"ל שְׁכַת מְפּוֹרְשׁ דְּעֵטִיפָה וְנַעֲלַת סַנְדַּל הֵם מְדַרְבְּנֵן: וְדַע דְּאִיפָא מְקַצַת רַבּוֹנוֹתָ דַּס"ל דְּאַבְלוֹת כָּל ז' הוּא מְדַאוּרִינִי עֵינֵי בְּהַרִי"ף וְהָרֵא"ש פ"ב דְּבַרְכוֹת ס' ט"ו.

וּמ"ש הָרֵא"ם בַּפ' וְיָצָא בַּד"ה וְהֵם ז' יְמֵי הַמְּשַׁתָּה דְּלַכ"ע הֵם מְדַרְבְּנֵן כְּבָר עָמַד ע"ד בְּלִשׁוֹן לִימוּדִים א"ח ד' ל"ו ע"ד. וְכֵן הֵק' בְּבֵית אַהֲרֹן ד' ל"ה ע"ד ע"ד הִיפ"מ.

וכ' שם בַּשֵּׁם הָרַב שֶׁלְחַן גְּבוּהַ דְּמִקְצַת גֵּאוֹ וּמְפִלְלִים רַה"ג ס"ל דְּכָל ז' הַיָּמִים מֵה"ת וּכ"כ
בִּשְׁה"ג בְּבִרְכוֹת שֵׁם בְּדַעַת דַּה"ג ע"ש: וְאִם לְגַבֵּי נְשִׁים אֲמַרְי' בְּהוּ דְאַבְלוֹת יוֹם א' מֵה"ת
רְאִיתִי בִּס' עֲמוּדֵי אוֹר סִי ע"ו אוֹת ו' שְׁנֹסְתַּפֶּק בְּזֶה אִי תְּלִי אַבְלוֹת בְּטֹנְמָאָה לְקִרְוֵי
וְכִינּוּן דְּאִין מְצוּוֹת עַל הַטְּנֹמָאָה לְקִרְוֵיָהּ אִין לְהֵם אַבְלוֹת וּשְׁקו"ט וְהִבִּיא דְּבַרֵּי הָרַב
הַחִינּוּף פ' אֲמוֹר דְּגַם נְשִׁים בְּכָלֵל וְהִקְו' לוֹ דַּא"כ יִהְיֶה אַבְלוֹת נוֹהֵג בְּרַגְלָא בְּאַשְׁה לְמ"ד
דְּנְשִׁים לִיתְנָהוּ בְּשִׁמְחָה וְהַצ"ע ע"ש: וְיוֹם שְׁמוּעָה קִרְוֵה דְּהַיּוֹם פְּיוֹם קְבוּרָה אִי אַבְלוֹתוֹ
הִיא דְּאוֹרְיִיתָא לְהַפּוֹס' דְּיוֹם א' דְּאוֹר' עִי' בְּדַגּוּל מְרַבָּה סִי שִׁפ"ח דְּפִשִׁיט"ל דְּהוּא
מְדַרְבְּנָן שְׁפָן מְבוֹנָר בְּדַבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הַלְכוֹת בִּיאַת מְקַדָּשׁ פ"ב ה"ט וְרַדְבָּ"ז בַּח"א סִי
תַק"כ"א כ' דְּיוֹם שְׁמוּעָה קִרְוֵה הוּא אַבְלוֹת דְּאוֹרְי' וְתַמָּה עָלְיוּ יְדִידֵי הַגָּאוֹן מוֹהֲרִיא יצ"ו
בִּס' עֲמוּדֵי אֵשׁ סִי י"ט אוֹת י' ע"ש וּמ"ש שֵׁם שְׁכ"כ הַט"ז בִּסִי קצ"ח סק"א הוּא ט"ס
וצ"ל סִי שִׁצ"ח כִּיעִי"ש וּמְפִלְלִים נְעֻלָּם מ"ש הָרַא"ש בִּפ' וְאֵלוּ מְגַלְחִין סוֹס"י נו"ן דְּיוֹם
שְׁמוּעָה קִרְוֵה הוּא מְדַרְבְּנָן בְּדִיאִיתָא בִּפ' טְבוּל יוֹם ד' ק' וּמְשַׁמֵּעַ דְּהַיָּשׁ מְקַשִּׁים שְׁהִבִּיא
הָרַא"ש מְשַׁמֵּעַ לְהוּ דְּהוּא מְדֹאוֹ וְעִי' בִּס' הַעֲמָק שְׁאֵלָה בְּהַשְׁמָטוֹת ד' קִי"א אוֹת י"ז דְּנִקִּיט
כֵּן דְּשְׁמוּעָה קִרְוֵה רַק מְדַרְבְּנָן וּכ"כ בְּשֵׁם שׁו"ת בְּאֵר יִצְחָק יו"ד סִי ל"ב ע"ש: בְּשֵׁן
אִישׁ לְמַעוּטֵי קָטָן רְאִיתִי בִּס' יָקָר הַנְּד"מ מְלַבּוּשֵׁי יוֹם טוֹב לִידִידֵי אִישֵׁי כ"ג הַגָּאוֹן
מוֹהֲר"ר יו"ט הַפְּהֵן יצ"ו בִּסִי ד' (בַּד"ה ע"כ נ"ל וכו') שְׁכ' דְּכִי הִיכִי דְּמַמְעֻטִּין קָטָן
מֵאִישׁ הִכִי נְמִי מְמַעֻטִּין מֵאִישׁ חֲרַשׁ וְשׁוֹטֵה כְּדַמוּכַח בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת גְּבִי עוֹנֵשִׁין מֵאִישׁ
אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מְפַל חֲטָאת הָאֵדָם וְלַעֲנִין שְׁבוּעָה עַל טַעֲנַת קָטָן מְדַכְתִּיב אִישׁ כִּי יִתֵּן וְלַעֲנִין
שְׁלִיחוֹת מְדַכְתִּיב וְיִקְחוּ לְהֵם אִישׁ עֵינֵי רִשׁ"י גִּיטִין כ"ג ד"ה דְּלָאוּ וְהִק' לוֹ מִמ"ש בִּיבְמֹות
ד' ק"ד דְּחֲרַשׁ פְּסוּל מִשׁוּם שְׁנֵאָמַר וְאָמַר וְת"ל מֵהִיכָא דְּמַמְעֻטִי קָטָן וּנְפ"מ לְדַעַת
הַפּוֹסְקִים דְּחֲרַשׁ חֲלִיצָתוֹ פְּסוּלָה וְאֵילוּ חֲלִיצַת קָטָן אֵינָה פְּלוּם.

ותי' דְּהַפְּלֵל הוּא דְּנִקָּא כִּי מְמַעֻטִי קָטָן מִשׁוּם שְׁאֵינּוּ בְּן דַּעַת הַה"ן חֲרַשׁ. אַבְל לְחֲלִיצָה
חֲרַשׁ וְקָטָן בְּנֵי דַּעָה הֵן כַּמ"ש הָרַאשׁוֹנִים וְרַק גַּזְה"כ הוּא.

וּמִמ"ש הַיְרוּשׁ שְׁהִבִּיא הַרַע"ב רִישׁ תְּרוּמָה דְּקָטָן מְמַעֻטִי מְחַד קָרָא וְחו"ש מְקָרָא
אֲחִרְיָנָא ל"ק אֲמַאי לָא מְמַעֻטִי בְּנִלְהוּ מְחַד קָרָא דְּכָבֵר כ' הַתּוֹס' חוּלִין ד' י"ב תוֹף ד"ה
וְתַבְעֵי דְּקָרָאִי הֵם אֲסַמְכְּתָא בְּעֻלְמָא אֵלוּ תוֹד"ק וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ בְּן מִמ"ש כִּפִּי
רַגְמ"ה עַל מִס' עֲרִכִין בִּפִּי מִתְנִי' דְּרִישׁ עֲרִכִין חֲרַשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן נִדְרִין וְנִעְרְכִין אַבְל לָא
נִדְרִין וְלָא מְעִרְכִין מִפְּנֵי שְׁאִין בְּהֵם דַּעַת דְּיִלְפִינּוּ בְּן מְדַכְתִּיב אִישׁ כִּי יַפְּלִיא דְּבַעֵי אִישׁ
שְׁיִוְדַע לְהַפְּלוֹת לְשֵׁם מִי מְעַרִי אוֹ נִדְרַ ע"כ מוֹכַח דַּחַש"ו פּוֹלְהוּ יִלְפִינּוּ מִתְיַבֵּת אִישׁ
וְכַדְבְּרֵי הַגָּאוֹן מִלִּי"ט נר"ו אָף י"ל דְּלָאוּ מִתְיַבֵּת אִישׁ יִלְפִינּוּ חֲרַשׁ דְּאֲפִשְׁרַ דְּגַם חֲרַשׁ
מִיְקָרִי אִישׁ אֵלָא מְדַכְתִּיב אִישׁ כִּי יַפְּלִיא דְּהֵינּוּ שְׁיִוְדַע לְהַפְּלוֹת הוּא דְּמַמְעֻטִי דְּחֲרַשׁ אִישׁ
הוּא אַבְל אֵינּוּ יוֹדַע לְהַפְּלוֹת וְאֲמַרִינּוּ בְּיְרוּשְׁלַמִי פ"א דַּמִּס' קִידוּשִׁין ה"ג ר"י בְּעֵי קוּמִי
ר"ז הִילָךְ פְּסָף שְׁתַּצָּא שְׁדָף לְחֲרוֹת וְכו' הַגַּע עֲצָמָה שְׁהוּא חֲרַשׁ.

א"ל אִישׁ. וְכַתֵּב הָרַב פ"מ אִישׁ פְּתִיב בְּזִכְיָה וְאֲפִילוּ חֲרַשׁ.

הַרִי דְּחֲרַשׁ בְּכָלֵל אִישׁ. אֵלָא דְּהָרַב קָרְבַּן הָעֵדָה כְּתִב וְנ"ל א"ל אִישׁ פְּלוּמֵר הוּאִיל וּמִינּוּ
בְּנֵי דַּעָה נִינְהוּ אֲמַרִינּוּ לָא פְּלוּג.

מוכן דלאו מתיבת איש הוא דמרבינו חרש אלא משום ל"פ. ומשמע דאי לאו משום ל"פ לא מרבינו חרש משום דחרש אינו בכלל איש.

וצריך להבין מ"ש דבשאר דוכתי לא אזלינן בטר מינו אלא בטר דידיה וחסבינן ליה שאינו בן דעת והכא אזלינן בטר מינו. יל"ד לפי פירושי מאי בעי בטר הכי הגע עצמך קטן ונהי דעל מה שהשיבו קטן דרפו ליגדל אין לתמוה אמאי לא אמר משום ל"פ וכדאמר ליה גבי חרש די"ל דעדיפא מינה קאמר אף על השואל נדאי י"ל דמאי בעי בקטן מי שנייה ל"פ.

ואולי י"ל בדוחק דהכי בעי מי נימא דנצטרף לומר בקטן נמי ל"פ או איכא טעמא רויחא. וא"ל דאיכא טעמא רויחא: והנה מ"ש הגאון מלבושי יו"ט נר"ו דלענין שבועה ממעטי מאיש חש"ו עי' בשבועות ד' מ"ב ע"א.

דאיתמר בש"ס הכי. אף מ"ש דה"ן ממעטינן לעונשין כעת לא ידעתי מקומו בש"ס.

וע' להרע"ב סופ"ה דמס' אבות גבי בן י"ג למצות. ובדברי הרבנים שרשמי ליעיל אות קט"ן דהרא"ש ומהרי"ל וכו' פתבו דבן י"ג למצות הוא הלל"מ עי' בגוף דב"ק ועיין רש"י פתובות ד' ע"ג ע"ב ד"ה קטן אין קדושתו פלום וכו' פי יקח איש (וי"ל בנחל יצחק ח"ב הנד"מ למר קשישא הגאון המפורסם מוהר"י אלקנה נ"י בד' ככ"ו ע"ב עי"ש ודו"ק ומה שכתב לענין שליחות מדברי רש"י גטין וכו' הנה מצאתי בירושל' פ"ב ה"א קרוב לסופו (דף כ"ב ע"ב דפוס זיטאמר) מה נפיק מביניהון הנה החנוני חרש על דעתיה דר"ז לא חשש שאין שליחות לחרש וכתב הרב קרבן העדה דמדכתיב איש ממעטי חרש ועיין בדברי רמב"ם פ"ב מהל' שלוחין הל' ב' ולהרב לח"מ פ"ט מהל' עדות הי"א דכיון דמיעטת תורה קטנים דלאו בני דעה הה"ד חרש ושופט וכו' ומדקדוק לשונו נראה כמ"ש הרב מיו"ט נר"ו דדוקא בדבר שהוא משום דלאו בני דעה: ואי ממלת איש ממעטי בהמה ורוח שקו"ט בזה הגאון מוהר"ם לופלין בתשו' סי' קט"ז לענין אשת איש שנובעלה לרוח אי נאסר על בעלה משום דכתיב ושכב איש וגו' עי"ש ולמך חיד"א בס' ברכ"י אה"ע סי' ו' וביעיר און אות ק"ט כתב שדברי ס' חקי דרף באה"ע סי' ו' שלא בדקדוק הם פונתו ששם הביא דינו של הרב מוהרמ"ל וכתב בהגה דנ"ל שזהו פירש"י בפ' נשא ושכב איש אותה איש פרט לקטן ושאינו איש דשאינו איש היינו למעט רוח ויש ועין רואה שמוהרמ"ל עצמו כ' פן במה ששנינו ע"י פל העריות מקנין חוץ מע"י קטן וממי שאינו איש עי"ש: ודע דכי היכי דמאיש ממעטינן קטן הכי נמי מאשה ממעטינן קטנה ביבמות פרק הבא ע"י ד' ס"א ע"ב בתולה יכול קטנה ת"ל אשה אי אשה יכול בוגרת ת"ל בתולה הא פיצד יצאתה מפלל קטנות ולכלל בגרות לא באתה וכו' הם דברי הרמב"ם בהלכות איסורי ביאה פרק י"ז הלכה י"ג אשה ולא קטנה נראיתי להרב חקרי לב בקו"א שבסו"ס ישרי לב ד' צ"ז אות קמ"ח שהביא סוגיא הנ"ל וכתב וז"ל אף קשה ממ"ש בפרק מצות חליצה ד' ק"ה ע"ב גבי קטנה שחלצה דפסולה אמרו בש"ס זו דברי ר"מ דמקיש אשה לאיש אבל חכ"א איש פתוב בפרשה אבל אשה בין גדולה בין קטנה וצריך תלמוד ומר בריה ר' אליעזר הגדול סיים ע"ז וז"ל הנה יכול להקשות מפ' הע"י עצמו דלמה לי היקשא עכ"ל והנה מ"ש מר בריה דהנה יכול להקשות מפ' הבע"י לפי הנראה הוא ט"ס וצ"ל דהנה יכול להקשות מדר"מ גופיה בפ' מצות חליצה והיינו דשם מקמי הכי אמרינן

דְּטַעֲמָא דר"מ דְּפוֹסֵל בְּקַטְנָה הוּא מְשׁוּם דְּמַקִּישׁ אִשָּׁה לְאִישׁ וְכוּ' וְאֵהָא קִשְׁיָה לְמָה לִי
הֵיקְשָׁא הֵלֵא מֵאִשָּׁה מְמַעְטִינָן קַטְנָה כַּמ"ש בַּד' ס"א הַנ"ל אֲמַנְם גּוּף דְּבִרְיָהֶם תְּמוּהִים
מְאֹד בְּעֵינֵי דְּמִי פְּתִיב אִשָּׁה בְּעַנְיִינָא דְּחִלְיָצָה כָּלֵל הָרִי יְבַמְתּוּ הוּא דְּכַתִּיב וְלֹא אִשָּׁה וּפְשׁוּט
דַּמ"ש בַּש"ס אֲבָל אִשָּׁה בֵּין גְּדוּלָה בֵּין קַטְנָה הוּא לְשׁוֹן מְוַשְׁאֵל וְהֶרְצוֹן בְּזָה דְּלַגְבֵי דִּידָהּ
כִּינּוּן דְּלֹא פְּתִיב בְּהֶדְיָא אִשָּׁה כְּדַכְתִּיב גְּבִי חוּלְזִן אִישׁ מִשְׁמַע בֵּין גְּדוּלָה בֵּין קַטְנָה וְכ"כ
רַש"י וְהֶרֶב הַנִּמְקִי שֵׁם (בַּמ"ש בַּש"ס וּמַקְשִׁינָן אִשָּׁה לְאִישׁ) וְאִשָּׁה נְמִי אַע"ג דְּלֹא פְּתִיב
מִיעוּטָא (כְּלוּמַר דְּלֹא פְּתִיב אִשָּׁה בְּהָא עַנְיִינָא) בְּעֵינֵן גְּדוּלָה כְּאִישׁ דְּאִתְקַשׁ לָהּ דְּכַתִּיב
בְּהֵהוּא קָרָא וְעָלְתָה יְבַמְתּוּ הַשְּׁעָרָה עַכ"ל וְאִין הָכִי נְמִי דְּאִי הָהוּא פְּתִיב אִשָּׁה הָהוּא מְמַעְטִינָן
קַטְנָה לַכ"ע וְאָף בְּלֹא הֵיקְשָׁא כְּנֹלַע"ד וְכֵן שְׁנִינּוּ בְּסַפְרָא בְּפִרְשֵׁת מְצוּרַע וּנְיָקְרָא ס"ו
י"ט) וְאִשָּׁה כִּי תִהְיֶה זָבָה אִין לִי אֲלֵא אִשָּׁה גְּמוּרָה בַּת יוֹם אֶחָד מִיָּנִין ת"ל וְאִשָּׁה מִכָּאֵן
אָמְרוּ וְכוּ' וּפְיָרֵשׁ הָרַב קְרַבֵּן אֶהְרֹן ה"ד מְרֵן חֵיד"א בַּס' בְּרַכ"י סִי תַנ"ז אוֹת ח' (בַּד"ה
וְנִרְאָה דְּלַק"מ) וְנ"ל אִין לִי אֲלֵא אִשָּׁה גְּמוּרָה גְּדוּלָה דְּכָף מִשְׁמַע וְאִשָּׁה ת"ל אִשָּׁה בְּנִי"ו
לְרַבּוֹת אַפִּי קַטְנָה בַּת יוֹם אֶחָד עַכ"ל וְגַם מְרֵן חֵיד"א שֵׁם מְסַפִּים לְזָה דְּמִשְׁמַעוֹת אִשָּׁה
הֵינּוּ גְּדוּלָה זוּלַת כִּי פְּתִיב נִי"ו רִיבּוּיָא וְהוּא בְּרוּר וְנִפְלְאָת הִיא בְּעֵינֵי שְׁשָׁנֵי גְּדוּלֵי הַדּוּר
שְׁגוּ בְּרוּאָה בַּמַּחֲכ"ת וַצ"ע: וְאִישׁ כִּי פְּתִיב בְּקָרָא מְמַעְטִינָן אִשָּׁה אִי לִיכָא רִיבּוּיָא וְאָף
בַּל"ת דְּקִי"ל הַשְּׁנֵה הַפְּתוּב אִשָּׁה לְאִישׁ הֵינּוּ דְּנֹקָא כִּי פְּתִיב לְשׁוֹן זָכָר אֲבָל כִּי פְּתִיב אִישׁ
וְלִיכָא רִיבּוּיָא מְמַעְט אִשָּׁה כ"כ מְרֵן חֵיד"א בְּיַעֲרִי אֲזַן אוֹת ק"ז עַפ"י סוּגִיאוֹת הַש"ס
וְדְבָרֵי הַתּוֹס' בְּסִנְהֶדְרִין ד' ס"ו וּפ"ד עִי"ש וַע"ע בַּתּוֹס' סוּפָה ד' כ"ח ד"ה הַשְּׁנֵה הַפְּתוּב
וּבַב"ק ד' ט"ו וְלֹא דְּנֹקָא כִּי פְּתִיב בַּתּוֹרָה אֲלֵא גַם בְּנִבְיָאִים וּכְתוּבִים הַדִּין כֵּן עֵינֵן לְהֶרֶב
פַּר"ח סוּס"י תַרְצָה ס"ד שְׁדָחָה מ"ש הַרְמ"א דְּאִשָּׁה חֵיבָת בְּמִשְׁלוֹחַ מְנוֹת דְּהָא אִישׁ
פְּתִיב בְּפְתוּב וְלֹא אִשָּׁה וְהֶרֶב שְׁבוֹת יַעֲקֹב בַּח"א סִי מ"א קִיָּים פְּסַק הַרְמ"א מְשׁוּם שְׁאָף
הֵן הִיוּ בְּאוֹתוֹ הֵינּוּ וְאִישׁ דְּכַתִּיב בְּקָרָא הוּא לְפִי שְׁאִישׁ סִיפֵק בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת כְּדִאֲמַרִּינָן גְּבִי
תִּירָאוּ וּמְרֵן חֵיד"א בְּבִרְכ"י שֵׁם אוֹת ח' הָאֲרִיף לְפַקֵּק ע"ד הָרַב שְׁבוֹת יַעֲקֹב חֵידוּשׁ הוּא
שְׁהָרַב שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה לֹא הַזְכִּיר דְּבָרֵי הַבְּרַכ"י שְׁהַשִּׁיג עַל הַשְּׁבו"י בְּעַנְיָן זָה) וְהֶרֶב עָרַף
הַשְּׁלַחֲוֹן הַשִּׁיב ע"ד הָרַב פַּר"ח דְּדִנְקָא כִּי פְּתִיב אִישׁ בְּרִישָׁא דְּעַנְיִינָא מְמַעְטִינָן אִשָּׁה אֲבָל
הָכָא דְּלֹא פְּתִיב וְאִישׁ לְרַעְהוּ מִשְׁלוֹחַ מְנוֹת אֲלֵא וּמִשְׁלוֹחַ מְנוֹת אִישׁ י"ל וּמִשְׁלוֹחַ מְנוֹת
מ"מ דְּוּמְיָא לַמ"ש בְּסַפְרֵי וְהִבִּיאוּ רַש"י סו"ף עַקֵּב לֹא יִתְיַצֵּב אִישׁ אִין לִי אֲלֵא אִישׁ אִשָּׁה
מִיָּנִין ת"ל לֹא יִתְיַצֵּב מ"מ וְכוּ' דִּי"ל עִי"ש וְכִיּוֹצֵא לְזָה כ' הָרַב קְרַבֵּן חֲגִיגָה דְּלֹא מְמַעְטִינָן
קִטְוֹן מֵאִישׁ אֲלֵא כִּי פְּתִיב אִישׁ בְּרִישָׁא דְּקָרָא כְּמוֹ וְאִישׁ כִּי יַקְלֵל וְאִישׁ כִּי יִנְאָף וְאִישׁ כִּי
יָכֵה אֲבָל כִּי פְּתִיב אִישׁ בְּתַר רִישָׁא דְּעַנְיִינָא אוֹרְחִיָה דְּקָרָא הוּא וְלֹא מְמַעְט אִשָּׁה עִי"ש
אֲמַנְם הָרַב מְקַנָּה אַבְרָהָם בַּמ"ב אוֹת ל"ז הַקִּיפּוֹ בְּהִלְכוֹת מְרַבּוֹת דְּאִין לְחַלֵּק בְּזָה עִי"ש
וְעֵינֵן בְּמָה שְׁהָאֲרִיף הָרַב חַת"ס בַּסִּי קַצ"ו ע"ד הָרַב פַּר"ח הַנ"ל הַצַּד הַשְּׁנֵה שְׁבָהֶם כִּי
הִכִּי דְּמֵאִישׁ דְּכַתִּיב בְּאוֹרֵייתָא דְּמִשָּׁה מְמַעְטִינָן אִשָּׁה זוּלַת כִּי אִיכָא רִיבּוּיָא (אוֹ אֵיזָה
כְּלָלִים שְׁנֵאֲמָרוּ בְּזָה כְּמוֹ שְׁרַמְזוּ בְּיַעֲרִי אֲזַן הַנ"ל) הָכִי נְמִי מְקָרָא דְּנִבְיָאִי וּכְתוּבֵי מְמַעְטִינָן
מֵאִישׁ אִשָּׁה דְּאָף דְּכַתְּבוּ הַתּוֹס' בְּקִידוּשֵׁין ד' ל"ז ד"ה מְמַחֲרַת דְּכָשֵׁם שְׁאֲמָרוּ לְשׁוֹן תּוֹרָה
לְחוּד וּלְשׁוֹן חֲכָמִים לְחוּד הָכִי נְמִי לְשׁוֹן נְבִיאִים לְחוּד מ"מ מְסַתְּמָא לִית לָן לְמִימַר הָכִי
אֲלֵא לִישְׁנָא דְּנִבְיָאִים וּכְתוּבִים נְמִי כְּלִישְׁנָא דְּאוֹרֵייתָא אֲמַנְם בְּלְשׁוֹנוֹת הַפּוֹסְקִים מְסַפְקָא
לִי אִי אֲמַרִּינָן דְּאִישׁ מְמַעְט אִשָּׁה וְאִיה"ש יִתְבָּאָר בְּקוֹנְטְרִיס כְּלָלֵי הַפּוֹסְקֵי סִי ט"ז: גְּשׁוֹן

איש נראה להדיא מש"ס בנבחים ד' ק"ג ע"א דמתקבת איש לא ממעטינו גר דאמרין אטו גר לאו איש הוא ובגילקוט רשת נשא רמז תשו' דבר אל בני ישראל ע"י ישראל מקנין וכו' או בני פרט לגרים אמרת איש לרבות הגרים ע"ש בשם ס"ז.

ושם רמז תש"י ד"ה דבר אל בני וכו' או בני פרט לגרים אמרת איש לרבות הגרים וראיתי בשו"ת זכרון צבי מנחם בנדף ע"א ע"ג עמ"ש הת"כ ריש ויקרא אדם (פי יקריב מכם) לרבות הגרים שהק' בשם הרב הקב"א ל"ל קרא לגרים ת"ל דאפי' עפו"ם מרבינו ליה מקרא דאיש וכו' ותירץ הרב צ"מ דאי לאו אדם הנה מוקמינו ריבויא דאיש איש לגרים ולא הנה ידעינו עפו"ם פלל והשתא דכתיב אדם לרבות גרים פש לן איש איש לרבות גרים וכ"כ בס' אור החיים ע"כ ולפי האמור יש לפקפק דלרבות גרים לא הנה צריך איש איש דמחד איש מרבינו גרים פאמור.

ומיתורא דאיש איש נרבי עפו"ם ול"ל אדם. ועיין תוס' ב"ק ד' פ"ח ד"ה יהא עבד דמה"ד פשר לעדות דכתיב ועמדו שני האנשים והאי איש הוא ועפו"ם אע"ג דאיש הוא מ"מ אין אחיו אבל עבד איש ואחיו הוא ע"כ הרי דמשמעות איש כולל עבד ועפו"ם וכ"ש גר.

והגרל"מ בס' התורה והמצות בפכ"ש ויקרא סי' קצ"א עמ"ש בספרא אין לי אלא בני מנין לרבות גרים ועבדים ת"ל נפש. כתב וז"ל ר"ל שלא אמר איש רק נפש שכולל כל הנפשות ע"כ נראה דר"ל דאי הנה פתיב איש הנה אמינא דאין גרים ועבדים בכלל אהכי כתב נפש לרבויהו ואינו פן פאמור והנה בתשו' אחת ששלח לי ידידי הגאון בע"ס עמודי אש נר"ו ראיתי שכתב בתו"ד דמוכח מדברי המד"ר בויקרא פ"ב דאיש ממעט גר דאמרו שם דלקח נאמר אדם פי יקריב ולא אמר איש לרבות הגרים.

אולם בנבחים ק"ג ע"א אמרינו אטו גר לאו איש הוא דאיש כולל גרים עכ"ד נר"ו. ולפי הנראה התורה מנמשך אחר משמעות דברי המדרש ולא זכר את הרשום למעלה ועיין ערכין ד' ה' ע"ב דאיש מרבה עפו"ם ופי' רש"י דאיש משמע כל דהו וא"כ כל שכן דאיש מרבה עבד וגר ומה שהק' ע"ז דבכמה דוכתי משמע דאי לאו דכתיב כפל איש לא מרבינו עפו"ם מחד איש עיין בס' שו"ת רמ"ז או"ח סי' י"ד אות יו"ד ושם שקו"ט באיש דכתיב גבי לא תלין נבלתו וכו' אם הוא גם עפו"ם עייש"ב.

ולעיקר החקיר' אמאי אצטריך אדם לרבות גרים הנה אין בידי ס' קרבן אהרו לעיין בדב"ק אמנם אעתיק לפני הקורא מ"ש בזה רבינו ישעיה הובא בס' הא"ז הגדול בח"א סי' תשד"ן קרוב לסופו ומאי דכתב מר דבת"כ אדם לרבות גרים ובעולה קיימי ולא יהא אלא עפו"ם ומאיש איש נפקא ותו פיון שנתגיייר פקטן ישראל שנולד דמי מאי דמרבי גרים מאדם לאו לקבולי קרבן מנייהו דאפילו מעפו"ם מקבלין אלא שיהא דינם כישאראל פי קרבן עפו"ם אינו טעון סמיכה ומאדם ריבה שקרבן גרים טעון סמיכה פקרבן ישראל עכ"ל צא ולמד דשאלת הראשונים היא והישוב נכון ראויים הדברים למי שאמרו.

דשן אין אדם מע"ר לאו דוקא כשלא נודע משום דבר רק מפי עצמו אלא אף אם גוף הדבר ידוע בלעדו והנה יכול להתנצל שלא עשה באופן שהוא רשעות. והודה שעשה מעשה רשע אמרינו אאמע"ר כמתבאר משו"ת מ"ב סי' נ"א ומוהר"ם לובלין סי' פ"א ואף דבמל"מ פ"ד מהלכות מלוה ה"נ (ד"ה וכתב בעל כ"ה) מסופק באם הנה אפשר

להתנצל שהיה שוגג והודה שעשה במזיד אי אמרינן בזה אין נפסל עפ"י עצמו והיכא שיש אומדנא שעשה במזיד וכן הודה נפסל עפ"י ע"ש שהוכיח פן מהנמק"י היינו כשפל המעשה ידוע עפ"י עדים שעבר עבירה אלא שהיה יכול להתנצל שעשה שוגג בזה נאמן לומר מזיד אבל כשבלעדו אין ידוע אם עשה מעשה רשע אף להמל"מ לא אזלינן בתר הודאתו לפוסלו.

ואף בדינו של המל"מ צ"ע כי במוהרי"ט ח"ב אה"ע סי' מ"ג סוד"ה ועל מה שבא וכו' מבואר להקפד כ"כ הרב בית שלמה בחיו"ד סי' ב' ד' ד' ע"ג ועיין רואה דמ"ש בשם מרן המל"מ דע"י אומדנא והודאה נפסל עפ"י הנה המל"מ לא מייירי בהודה רק באומדנא לבד והיא דהנמק"י בהכי מייירי כיע"ש וכן ההיא דמוהרי"ט אומדנא לבד היא ובעיקר סברת המל"מ כשהאיסור ברור והיה מקום להתנצל וכו' ראיתי להרב ישרי לב שכתב בד' מ"ז אות ל"ח דבילקוטי ס' הגיד מרדכי ד' ג' תמה עליו מדברי התוס' סוף פרייתות וב"מ ד' ג' ולפי הנר' הוא ט"ס וצ"ל תוס' פרייתות ד' י"ג וכונתו הוא מ"ש שם וב"מ ד' ג' ד"ה מה דבעדים אומרים לא אכלת חלב ואומר שאכל במזיד אינו נפסל משום דאמע"ר נרק שלא להביא חוב"ע מהימנינן ליה דש"מ דגם כשהאיסור מבואר בלא הודאתו אין לפוסלו על מה שאומר שהיה מזיד ובאמת נראה שהיה הוכחה נכונה ועיין בארעא דרבנן סוף אות י"ז וברכ"י ח"מ סי' ל"ד אות ל"ב וחינא וחסדא ח"ב ד' כ"ח ע"ב שעמדו בזה.

ומ"ש ביישרי לב שם לדחות דהעדאת עדים לא מיקרי איסור ברור דשמא שקר ענו בו או נדמה להם. ולא דמי לנדון המל"מ ע"כ אין דבריו נראים כלל דאין לנו להסתפק בהעדאת עדים כלל דא"כ לא שבקת חיי והתורה האמינם והרי הוא כאילו ראינו בעינינו וא"כ שפיר מוכח מדברי התוס' דגם כשרק מעשה הרשע ידענו מפיו אמרי' אאמע"ר.

ועיין שאג"א סי' ע"ח שכ' להקריח דאזנת ל"ת על חמץ ד"ז הוא אף בחמץ שאין עובר עליו דאל"כ למ"ש התוס' בשם ר"י דמשקה חמץ ודעתו לבערו אינו עובר היכי משפחת מלקות על שחי' פסח ע"ח הא יכול לומר שדעתו היה לבערו וא"א להכחישו דהוי דברים שבלב וכו' מוכח דס"ל דגם כשהמעשה ברור לנו ורק שאין אנו יודעים אם עשה מעשה רשע אין סומכין על הודאתו דגם זה בכלל אאמע"ר דאל"כ הא משפחת לה כשהודה שלא הי' דעתו לבערו: וכן מוכח ממ"ש בשו"ת שו"מ ח"ב סי' מ' ד"ה ודרף אגב שהקשה למ"ד בפסחים דף ס"ג דשוחט פסח ע"ח שלא לשמו פטור איף חייב בלשמו הא יכול לומר שלא לשמו שחטתי והיינו משום דלא מהני מה שיוודה ששחט לשמו.

ובשו"ת נו"ב מ"ת א"ח סי' ס"א ד"ה ומה וכו' וז"ל ואני תמה ע"ד השואל (שר"ל דמחמץ בע"פ אחר זמן איסורו הוי הת"ס דשמא בכלו קודם) א"כ איף ילקה אפי' בתוף הפסח וכו' דזה לא יתברר לעולם דמי יודע דברים שבלב ואם הוא יודה אח"כ שלא בטלו וכי על דבורו ילקה ע"כ וכונתו דלא ילקה על דבורו דאאמע"ר ואע"ג דהחמץ בפני עדים כל שאין ידוע שפונתו לאיסור אלא מפיו אנו חיינן הדרי' לכללין דאאמע"ר.

וכ"כ ברוב דגן בחי' על א"ח סי' שי"ז בשם החק"ל ד' ק"ו שחקר לדעת הסוברים דקושר קשר ש"ק דחייב תלוי בדעת הקושר אם דעתו להניח הקשר לעולם חייב ואם דעתו

להתירו פטור א"כ איך יתחייב סקילה ואיך יתרו בו פיון שתלוי בדעתו ואף אם אומר שדעתו לעולם איך יתחייב על דבורו דילמא משקר ואינו נאמן דאמע"ר ע"כ.

וכן חקר בפתח הדביר ח"ג סי' שי"ט אות ז גבי בורר דקי"ל דאינו חייב אלא בבורר להניח ולא בבורר לאכול דאיך חייב וכו' עי"ש וכן הק' בקו"א שבישרי לב ד' צ"ח אות קפ"ב ע"ד הרא"ש בנדורים ד' כ"ד בשם הירו' דבמעמיד דבריו בשבועת הבאי לקי דאיך לוקה עפ"י שנעשה רשע ואמע"ר עי"ש: ובדברי אמת קונט' ה' סוד"ה וכבר ראיתי וכו' (ד' ס"ג ע"ב מדפוס חדש) כ' דממה שהק' הרשב"א ה"ד הר"ן בפ' פל הגשבעין אמתני' דשפגדו חשוד עה"ש פיצד אהד שבועת העדות וכו' מאן מוכח דבמזיד עבר אי במודה אאמע"ר וכו' ונטפלו ליישב מוכח דאף פשאין מהנה האיסור אמרי' אאמע"ר דאל"כ מה פל התרדה הא משפחת לה שפיר שיש עדים שהתרו בו והוא מודה דבמזיד עבר וסיים וכ"כ מ"ב סי' כ"ח (צ"ל סי' נ"א והיא התשו' שציין במל"מ ועיין בברכ"י סו' ל"ד אות ל"ב שכ' שאין הקרח משו"ת מ"ב הג"ל) אף לא הזכיר ראיה זו עכ"ל הדב"א.

ולפי הנר' פן יש ללמוד ממ"ש שם בד"ה איברא שהרי"ף וכו' בשם ראב"ן דבפלוני רבעני הטעם דלדיקה לא מהימן הוא משום דאף דהוא אומר שהנה לרצונו הרי אין העד יודע מזה וכו' עי"ש ועיין חשק שלמה סי' ל"ד סוף אות מ"א ובס' אחי וראש ד' צ"ח ע"ג שקו"ט ע"ד הרבנים הג"ל ושרשי הים ד' קמ"ד (אחר זמ"ר ראיתי מ"ש בשו"מ מהדורא ג' ח"א סי' ער"ב דל"ש אאמע"ר רק היכא דהוא מהנה האיסור אבל פל שראינו בעינינו רק שלא נדע אם עשה בכונה אז נאמן לומר מזיד הייתי וכמ"ש המל"מ וכו' עי"ש הרי גילה דעתו דבכה"ג אמרינו דמע"ר והוא היפך דברי הרבנים הג"ל ודלא כמו שייחסתי אליו בתשובתו שבמ"ק ח"ב הג"ל ולפי זה לא אדע מאי ק"ל בההיא דשוחט פסח שלא לשמו הא משפחת לה בשהודה ששחט שלא לשמו וי"ל וק"ל) וראיתי בשו"ת הרב רמ"ץ חיו"ד סי' א' אות יו"ד.

שהאריך בענין זה ולא יכולתי פעת לעיין בדב"ק פוק חזי. ומ"ש המל"מ דכשיש אומדןא שעשה מעשה רשע משים ע"ר נר' שפן דעת נו"ב הג"ל שתי' לקו' ממחמץ הג"ל דכיון שמתרים בו וקבל התראה ולא השיב שבטלו אין זה ספק עי"ש הרי דסמכינו על ההתראה ולא אמרי' בזה אאמע"ר.

גם בפתח הדביר שם הביא בשם הפר"מ בפתיחה שהק' במחמץ בפסח אמאי לוקה דילמא בטלו וכן בשוחט פסח ע"ח וכו' ותי' שפיין שקבל התראה וכו' עי"ש שכ' פן בשמו בפת' הפוללת ובפת' להל' פסח.

וכ"כ בפה"ד סי' שי"ז אות א'. ובשו"ת תפארת יוסף א"ח סי' ב': שנה אין אדם משים עצמו רשע בפ"ת ח"מ סי' ל"ד סק"מ כ' בשם שו"ת שמ"ר ח"א סי' ס"א דהמרדכי בפ' חזקת סי' תקכ"ח גבי נספא דר' אבא כ' בשם ראב"ן דאי איפא חד סהדא והוא מודה לדברי העד נעשה רשע עפ"ע והעד.

וכ"כ הכנה"ג שם אות ז"ן שכ"ד הרשב"א ומוהריק"ו ומוהרשד"ם ומ"ץ ע"כ ובחשק שלמה שם אות מ"א כ' דבב"ד א"ח סי' כ"ט חולק ע"ז וס"ל דאינו נפסל אלא עפ"י ב'

עדים דהודעתו לדברי העד אינו מועיל פינון שאדם קרוב א"ע הו"ל פשני עדים אָחָד
פֶּשֶׁר וּא' קָרוֹב דְּאִינוּ מוֹעִיל וּמוֹהֲרִיק"ו אֵין רְאָיָה דֵּהוּא מִיָּרִי לְעֲנִין הוֹדְעָת מְמוֹן.
לְהִיּוֹת חֵיִב וְכו'. וְתָמָּה ע"ד דִּקְרִי בּמוֹהֲרִיק"ו מְבֹאָר דְּלֹא מִיָּרִי בְּהוֹדְעָת מְמוֹן.

וּמָה שְׁמַדְמָה לִב' עֵדִים קָרוֹב וְכֶשֶׁר ל"ד כָּלֵל דֵּהָכָא ע"א נֶאֱמָן אִם אִינוּ מְכַחֲשׁוּ וְאֵין זֶה
נִפְסָל עפ"י עֲצָמוּ אֶלָּא עפ"י הָעֵד שְׁאִינוּ מְכַחֲשׁוּ וְכו' וְשׁוֹב הוֹק' לוֹ דֵּהִיכִי נִימָא דְמִהֲנִי
הָא אָמַר רָבָא בְּפִלוֹנִי רָבְעוּ לְרִצּוֹנִי דְּפִלְגִינן דִּיבּוּרְיָה וְלֹא מְהִימֵן לְגַבֵּי דִידְיָה לְיִפְסָל כּמ"ש
רש"י וְקִי"ל פְּרָבָא הָרִי דְאַף דִּישׁ ע"א שְׁרָבְעוּ לְרִצּוֹנִי וּמוֹדָה לְדִבְרֵי הָעֵד אָמְרִי אֲמַע"ר
וּמוֹהֲרִיק"ו וּמוֹהֲרִשְׁד"ם לֹא מִיָּירוּ לְפִסְלוֹ לְעֵדוֹת כִּי אִם לְשִׁחִטָּה וְכִינְצָא פִינוּן שְׁאִין
מְכַחֲשׁוּ.

וְאֵין לוֹמַר דְּמִיָּרִי דֵּהָעֵד אִינוּ מַעִיד אֶלָּא שְׁרָבְעוּ אֶבְל אִינוּ מַעִיד שְׁהִיָּה לְרִצּוֹנִי וְרַק הוּא
הָאוֹמֵר שְׁהִיָּה לְרִצּוֹנִי וְאֲמַע"ר דְּמִדְּבָרֵי תוֹס' מִכּוֹת ד' ו' ד"ה נְרָבְעוּ יִצִּיל מִשְׁמַע דְּגַם הָעֵד
הִב' הָעֵיד שְׁרָבְעוּ לְרִצּוֹנִי וְעֵינן פ"מ ח"א ס' פ"ט דְּאַף דְּאִיפָּא ע"א וְהוֹדָה לוֹ אָמְרִי
אֲמַע"ר וְפִלְגִינן דִּבּוּרְיָה ע"כ הִנֵּה רוֹאָה דְמֵאֵי דְפִשִׁיט"ל לְהַשְׁמֵן רוֹקַח דְּשִׁפִּיר עֲבָדוּ
הִב"ד שְׁפִסְלוּ אֶת הַנִּידוֹן לְעֵדוֹת עפ"י סְבֵרַת רְאָב"ן.

אִינוּ פֶּשׁוּט לוֹמַר כֵּן וְאִם הִיָּה רוֹאָה דְּבָרֵי הַח"שׁ הִנֵּה לֹא הִיָּה מִתְפַּיִס בְּזֶה פִינוּן שְׁהוּא
מְחַלְקֵת (כְּשֵׁם שְׁלֵא נִתְפַּיִס בְּמָה שְׁרָבְעוּ לְקֵינִים פֶּסַק הִב"ד עפ"י ס' הַג' מְקַרְאָא
שְׁבִשׁוּ"ת מוֹהֲר"ם מְלוּבְלִין לְפִי שְׁיֵשׁ חוֹלְקִים וְכו' כִיעִי"ש) וְלִפִּי הַנֵּר' לֹא רְאָה ג"כ מ"ש
בְּכִנְה"ג ס' פ"ז הִגָּה ט"ו אוֹת ס"ו שְׁכ' לְדַעַת הָרִי"ף וְשִׁהֲבִיא הַטּוֹר שְׁם סְמ"ג) דְּאַף
דֵּאֲמַע"ר עפ"י עֲצָמוּ וְלֹא עפ"י ע"א מ"מ בְּהַצְטָרְפוֹת שְׁנִיָּהֶם נַעֲשֶׂה חֲשׁוֹד עִי"ש.

וְזֶה כִס' רְאָב"ן הִנֵּה ל'. וְכֵינן שְׁכ' רִבִּינוּ הַטּוֹר דְּרַבִּים תְּמָהוּ עֲלֵיו אִיךָ נַעֲשֶׂה חֲשׁוֹד עפ"י
עֲצָמוּ ש"מ דְּרַבִּים ס"ל דְּגַם בְּכַה"ג חֲשִׁיב מְעַ"ר וְהִדְרִינן לְכַלְלִין אֲמַע"ר וְצ"ע וּבְדִבְרֵי
אָמַת קוֹנְטְרִיס ה' בְּד"ה אִיבְרָא שְׁהִרִי"ף וְכו' אִף הוּא יִחַס ס' רְאָב"ן לְהִרִי"ף וְפִי' פְּנִינַת
רְאָב"ן דְּמִדְּקָדֵק מ"ש רָבְעֵנִי וְלֹא אָמַר רַבְעֵתִי וְכו' וְעֵינן בְּשׁוּ"ת תְּפִאָרַת יוֹסֵף א"ח ס' א'
ב': גַּם רְאִיתִי בְּקוֹנֵן דְּבַר אֶלְיָהוּ שְׁבִסוּ"ס מְשַׁנֵּת ר' אֶלְיָעֶזֶר ח"ב ד' א' אוֹת א' דְּאַחַר
שְׁהֲבִיא ס' רְאָב"ן וּמ"ש הַדְּב"א הִנֵּה ל' וְנִדְחָה דְקָדוּקוֹ דְּכֵינן דְּרָבָא מִיָּרִי עִמ"ש רַב יוֹסֵף
פ' רַבְעֵנִי לְאֹנְסִי וְכו' וּבְלֹאֹנְסִי אֵין שְׁיִיךָ רַבְעֵתִי דְּאֵין קִישׁוּי אֶלָּא מִדַּעַת מִשׁוּ"ה אָמַר
רָבָא נְמִי פ' רַבְעֵנִי וְכו' סִינִים וְנ"ל אֶבְל מִדְּבָרֵי הָרִיב"ש ס' רפ"א מוֹכַח דִּס"ל דְּאַף דַּע"א
מְסִינֵעוּ אָמְרִי אֲמַע"ר ע"כ.

וְשֵׁם רְמֵז לִמ"ש הַשְּׁבִיתָה יו"ט ד' ק"ל ע"ג וְעֵינֵנִי שְׁם וְהִרְבֵּה לְהַשִּׁיב עִמ"ש כְּנֵה"ג
בְּאוֹת ז"ן (שְׁהֲבִיא הַשְּׁמֵן רוֹקַח הִנֵּה ל') דָּאִם ע"א מַעִיד שְׁגַנְבַּ וְהוּא מוֹדָה לוֹ נִפְסָל לְדַעַת
הַרְשָׁב"א וּמוֹהֲרִיק"ו וְנִימּוּקֵי הַרְמ"ה וְכו' דְּזֶה לֹא יִתְכַן כָּלֵל.

וְהֵם לֹא אָמְרוּ אֶלָּא לְעֲנִינן נֶאֱמָנוֹת לְגַבֵּי אִיסוּרִין אֶבְל לֹא לְעֲנִינן לְהִיּוֹת נִפְסָל עפ"י הַע"א
וְהוֹדְעָתוֹ דְּכָל דְּלִיפָּא ב' עֵדִים אָמְרִי אֲמַע"ר. וְע"ע בְּמִשְׁנֵת ר"א הִנֵּה ל' בְּזַכְרוֹנוֹתֵיו ד' ט'
אוֹת ל' שְׁהֲבִיא מַח' הַרְב"ד ס"ל דְּאִינוּ נִפְסָל וְהַרְדַּב"מ ס"ל דְּנִפְסָל וְכו' דְּנֵר' דְּזֶהוּ מַח'
הָרִי"ף וְכו' הַנִּז"ל וְשִׁקוּ"ט ע"ש.

באופן דנר' דאינו פשוט לומר כס' ראב"ן הג"ל ואין הכרח שפן דעת הרשב"א ומוהריק"ו וכו' ומדברי הרמב"ם שבפ"ב מהל' טוען ומדברי הריב"ש הג"ל מוכח בהיפוך. ומ"ש בכנה"ג אות ז"ן הג"ל מהמ"ץ ח"ב סי' מ"ט ד' קמ"ו עינתתי שם בקשתייהו ולא מצאתיהו.

ועיין ימי שלמה בד' ק"ס ובשו"ת אחי וראש סי' ט"ז האריה בזה בד' צ"ט ע"ב והלאה ומסיק בד' ק' ע"א ד"ה אלא וכו' וז"ל האמנם פבר פתבנו דהתוס' במפות חולקים ע"ז וגם עיקר ראית הכנה"ג מהרשב"א ומהריק"ו ל"מ וכמ"ש הרב"ד ומדברי הרמ"מ אדרבה מינה תבא וכמ"ש בפשישי הים ד' קס"ז ע"ד והכריח פן מדברי הריב"ש שהביא מרן בב"י יו"ד סי' רכ"ח ובנדאי דהכי נקיטינו פהספמת הרב"ד ע"כ וע' מקנה אברהם אות ל"ז ולא זכר סברת הרדב"מ וח"ש הג"ל.

ועיין חינוך וחסדא ח"ב ד' כ"ח ע"ד ובד' כ"ט רצה לחלק בין פשהעז העיד תחילה והודה לדבריו בזה נפסל ע"י הודאתו. ובין פשהתחילה הודה הוא ואח"כ בא העד דבזה לא נפסל ונזכר בו מדברי הר"ן בפ' כל הנשבעים בשם הרשב"א נר' דלא ס"ל חילוק זה.

ובספר נחלת יעקב להג' חו"ד בתשו' שבסוה"ס בתשו' הג' מוהר"א תאומים סי' ג' ד' מ"ה ע"א ד"ה ועוד וכו' עפ"י ד המרדכי בפירק חזקת דאף דאין אמע"ר מ"מ פי איפא חד דמסייע ליה מע"ר והארבנו במ"א להביא ראיות לס' זו והעליתי פן בכונת דברי ראב"ן שכ' דהיא דפ' רבעני לרצוני מיירי שאחר אינו מעיד שגריבע לרצונו רק שמעיד שגריבע פונתו דאי גם האחר מעיד עליו שגריבע לרצונו הרי איפא חד דמסייע ליה ומע"ר ואף פי יש לדון פונה אחרת בדבריו עיין ב"ש וחמ"ח סי' קט"ו לענד"ן כמ"ש וכס' המרדכי מצינו להרשב"א בחי' לב"ק מ"א לענין מודה בקנס ע"כ ועיין בבית שלמה בחיו"ד סי' ל"ב שהאריה בענין זה: שנו אין אדמע"ר הג' מוהר"פ מקראקא הו"ד בשו"ת מוהר"ם מלובלין סי' פ"א כ' דדוקא אם יודע שהוא עושה ע"ד בזה.

אבל אי חזינו דעתו שאינו רשע בזה (פנון שאומר שגזל מאביו ואומר וכי אין לי רשות ליקח משל אבי פלום) אלא דלדין נעשה בזה רשע אינו בגדר אאמע"ר והג' המחרב השגי עליו בזה ניפה פנון דהא מאי דאמרי' אאמע"ר הוא משום דאדם קרוב א"ע וא"כ אין עדים בדבר כ"מ פתוב בפנקסי בשם שו"ת מוהר"ם מרוטונבורג האחרונים בא"ח סוס"י ג' ועתה אינו מצוי אצלי ועיין בפ"ת ח"מ סי' ל"ד סק"מ שכ' דבכנה"ג הגה ט"ו אות ס"ב בשם שו"ת הרמ"א שכ' בשם המרדכי בפ' החולץ דאם בא להעיד לטובתו ועי"ז מע"ר נאמן (ודברי המרדכי הם בסו"פ החולץ גבי מ"ש בש"ס ד' מ"ז ע"א נאמן אתה לפסול עצמך וכו' כמ"ש חינוך וחסדא ח"ב דף ז"ך ע"ג ותמה על הכנה"ג שפדק ולא מצא עי"ש) נר' דקאי בס' הג' מקראקא הג"ל ובשם שו"ת שמ"ר כ' דרבים חולקים על ס' זו.

ובחשק שלמה שם אות מ"ח כ' בדבר דלא משמע לי דעביד איסור אינו מע"ר בכך אע"ג דעל האמת פסול מדרבנן כ"כ הפ"מ ח"ב סי' ק"ה ונר' דלא כ' דמהימן לא לענין הטענה אבל לא מהימן לפסול עצמו לעדות אע"ג דלא משמע זה דעביד איסורא פנון דמ"מ מיפסיל מדרבנן דאלת"ה קשה עליו מההיא דבר בגימנס שהק' הרב ז"ל לחילוק מוהר"ש עכ"ל.

ומ"ש הכנה"ג באות ס"ב הנ"ל דאם בא להעיד לטובתו ועי"ז מע"ר דנאמן בח"ש שם אות נו"ן צי"ן דב"מ או"ח סי' ה' ובחינא וחסדא ח"ב ד' כ"ח ע"ג כ' דמדברי הנמק"י והרא"ש והריטב"א בהחולץ ד' מ"ז ע"א אהיה דנאמן אפה לפסול עצמה וכו' דהוקשה להם כקו' המרדכי שם ולא פי' כמ"ש המרדכי דמשום דבא להעיד על טובתו מוכח דלא ס"ל פהמרדכי ושכ"ן מתשו' מוהרימ"ט אה"ע סס"י מ"ג ד"ה ועל מה שפא ותשו' הרשב"ש רס"י תקל"ה וסי"ם דדבר זה במחלוקת הוא ונשו' שו"מ ח"ג סוס"י ס"ב כ' וז"ל והעיקר נ"ל דהסופר ע"ה הנה ולא נודע שפנה נעש"ר ושו"ג הנה בדין זה ובכה"ג ל"ש אאמע"ר וכו' אם פננתו לחלק פחילוק הג' מקראקא (כמו שפראין הדברים) כפר נתפאר פי כרבים היו החולקים בזה ועי"ן בהג"א ע"ד הרא"ש בפ' הגזל עצים סי' ח"י ואבי מורי אומר דאמע"ר פלל.

והקא משו"ה נאמן שלפי דעתו שרוצה לשלם לראובן מעותיו היתר עבד ע"כ משמע כס' הג' מקראקא הנ"ל ובמקנה אברהם אות ל"ז כ' בשם שו"ת מ"ץ ח"ג סי' ח' דל"א אאמע"ר בהיותו סבור שהוא מות' ע"כ נר' דקאי בש"י הג' מקראקא ואין ס' מ"ץ ח"ג מצוי אצלי: ומ"ש בארעא דרבנן אות י"ז ד"ה ויש וכו' דעדים שאמרו הרגנו נפש לפי שסברנו שמתר דנפסלין עפ"י עצמם דהא הם אומדים מותר הנה ולא שייך בהו לומר אאמע"ר שלא אמרו אלא במע"ר במזיד גמור אבל באומר מותר דרציחה אע"ג דהוא קרוב למזיד ומשו"ה אינו גולה לא חשיב מע"ר גמור בהא עכ"ל אין נר' שיהא פן דעת המוהר"ם מלובלין הנ"ל דלדעתו נר' דאינו נפסל עפ"י עצמו פלל משום דאדם קרוב וכו' ואף לסברת הג' מקראקא נר' דיתכן דמודה בזה דקרוב למזיד דאמרי' אאמע"ר.

ועי"ן לעיל אות ל"ג דיש סוברים דאפי' משים עצמו שאינו עושה חסידות אינו נאמן דלא בעינן שיהיה מע"ר גמור. ובשו"ת הריב"ש סי' שצ"ו ראיתי שכ' לענן מןפה משפון שלא ברשות ב"ד וז"ל אבל שנאמינהו לומר מכרתי בשעת הזול אין להאמינו וכו' ואע"ג דלא משמע להו לאינשי דליהוי רשע בשביל מכירת משפון על חובו בלא ב"ד מ"מ פיון דלית ליה למיעבד הכי לא מהימנינו ליה במיגו דהכי אמרינן גפי' אמנה היו דברינו דא"ן דעולה היא ופי' המפרשים דאף באכ"י יוצא ממ"א ואע"ג דלא משמע לסהדי דליהווי רשיעי בהכי וכו' מ"מ פיון דעולה היא לא מהימני במיגו ה"ן במשפון או פקדון אם אין עדים שנמפר לא מהימן במיגו לומר מכרתי בשעת הזול עכ"ל וק"ל ובשו"ת דברי ריבות סי' יו"ד פתב בגדונו דהמקדש בחפץ של אחרים אמר בב"ד פי לקחו בשאלה שלא מדעת בעלים דאינו נאמן משום דהוי מע"ר דקי"ל שואל שלא מדעת הוי גזלן.

ולפי הנראה לא משמע לאינשי איסורא ליקח מחברו בשאלה שלא מדעת ובפרט אם הוא אוהבו וגייסי אהדדי ובכ"ז כ' דאינו נאמן לשים ע"ר ועי"ן בשו"ת בית שלמה בחיו"ד סי' ל"ב ובשו"ת בית יהודה הנד"מ באה"ע סי' ב' ד' כ' ע"ב: שנו אין אמע"ר היקא דאית ליה מיגו אי מהימן עי"ן כנה"ג סי' ל"ד אות ס' ובסי' פ"ב בכללי המיגו אות קנ"ד וקנ"ה והאריף בזה בשו"ת אחי וראש סי' ט"ז ד' ק' ד"ה ודע.

ועי"ן חשק שלמה סי' ל"ד אות מ"ב מ"ג ובשעה"מ סוף הל' מכירה הביא מ"ש הכנה"ג בכללי המיגו אות כ"ד וצ"ל קנ"ד) והוק' לו מזה עמ"ש רשב"ם דהאומר זה בני אינו נאמן אלא לנכסים שיש לו עתה מיגו דאי בעי הנה יהיב ליה מתנה.

כִּינֵן דָּאִין רו"ח נֹחֶה בְּזֶה וְאִיפֹא אִיסוּרָא הָרִי בְּכַה"ג לֹא אֶמְרִינֵן מִיגוּ וְתִי דְשָׁמַא הָא דְלֹא אֶמְרִינֵן מִיגוּ בְּמִקּוּם שְׁמַע"ר ה"ד בְּאִיסוּר תּוֹרָה וְלֹא בְּדַר' וּבְשׁו"ת יַד יוֹסֵף ס' ז"ך כ' ע"ד דְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ דְהַרְיב"ש ס' שצ"ו כ' דָּאִין נֶאֱמָן לְשִׁים ע"ר אֶפְיָלוּ בְּמִיגוּ אַף בְּאִיסוּר דְרַבְּנָן: שְׁנַח אִיסוּר דְרַבְּנָן לֹא מְצִינוּ שְׁגָזְרוּ חֲכָמִים בְּדָבָר שְׁאִיסוּר מִן הַתּוֹרָה דָּאֵם לֹא יְחֻשׁוּ לְאִיסוּר תּוֹרָה לֹא יְחֻשׁוּ עַל גְּזֵרַתְּם כ"כ הַג' פּר"ח יו"ד ס' כ"ו ס"ק כ"א וּמְשַׁמַּע דְהַרְשֵׁב"א שְׁהֵבִיא ס"ל דִּיתְכֹן שְׁיִגְזְרוּ חֲכָמִים בְּמִיָּדֵי דְאִיסוּר מִן הַתּוֹרָה עִי"ש וְהִנֵּי מִיָּלִי דְמַר הַפ"ח מִיָּלִי דְסִבְרָא נִינְהוּ וְעֵינֵן מ"ש בְּשׁו"ת אֹר לִי ס' ב' ד"ה שׁוֹב רְאִיתִי וְסִי קל"ה אוֹת ג' וּבְהַשְׁמָטוֹת ד' קמ"ו ע"ד ד"ה שְׁם דְמַתְבָּאָר דכ"כ מְרָן הַב"י בִּי"ד ס' פ"ז ע"ד הַטּוֹר שְׁם בְּדִין בְּהֵמָה טְהוֹרָה בְּחֻלָּב טְמֵאָה אוּ בְהֵפֶה.

וּמִתּוֹס' סְנֵהֲדָרִין מ"ח ע"א ד"ה מְשַׁמְשִׁין וְשַׁכ"כ בְּשׁו"ת רַעַק"א ס' עק"ב. וּבְשׁו"ת שׁו"מ ח"ב סִימָן ע"א.

וּמִש"ש בְּהַשְׁמָטוֹת דְמַדְבְּרֵי תוֹס' מִכּוֹת י"ג ד"ה גְּרוּשָׁה מְשַׁמַּע דָּאִי לֹא אֶתְרוּ בֵּיהּ מְשׁוּם גְּרוּשָׁה לֹקָה מ"מ מְשׁוּם חֲלוּצָה דש"מ דְגַם בְּדָבָר דְאִיסוּר מַה"ת חָל אִיסוּר חֲלוּצָה דְרַבְּנָן שְׁלֹא בְּדָבְרֵי מְרָן הַב"י עִי"ש נַר' שְׁמֵלְבַד שְׁאִינוּ מְוַכְרָח לְהַבִּין מַדְבְּרֵי הַתּוֹס' דְבִדְלָא אֶתְרוּ בֵּיהּ מְשׁוּם גְּרוּשָׁה לֹקָה מ"מ דַּאֲפ"ל דְכּוֹנְנַתְּם לֹא מְרָבְרֵי דְדִינָה לְלִקּוֹת מַה"ת אַף בְּעֵינֵן שְׁאִינוּ לֹקָה מְשׁוּם גְּרוּשָׁה כְּגוֹן דְלֹא אֶתְרוּ בֵּיהּ מ"מ לְאַלְקֵי מ"מ דְרַבְּנָן מְשׁוּם שְׁלֹא נִטְפְּלוּ חו"ל בְּזֶה וְכִסְבַּרְת מְרָן הַב"י.

עוֹד יֵשׁ לְחַלֵּק דְשְׁאֵנֵי חֲלוּצָה כִּינֵן שְׁתַּקְנַת חֲכָמִים מְצָאָה מְקוּם לְחוּל בְּחֲלוּצָה דְעֵלְמָא לֹא פְּלוּג וְהִטִּילוּ תַקְנֵתְּם גַּם בְּחֲלוּצָה מְגוֹרְשָׁת. מִשְׁא"כ בְּהֵיָא דְבִשְׁר טְמֵאָה בְּחֻלָּב טְהוֹרָה דָּאֵם נֹאמַר דְאִיסוּר מְדְרַבְּנָן נִמְצָא דְכָל עֲצָמָם לֹא בָּאוּ אֶלָּא לְאַסּוֹר אֶת הָאִיסוּר מַה"ת נֹזֶה לֹא יִתְכֹן וְק"ל וְע"ע בְּשׁו"ת שׁו"מ ח"ב ס' ז' אֶבֶל גּוֹף הָאִיסוּר דְנִימָא דְאִיסוּרֵי רַבְּנָן זֶה א"א דְעַל אֶכְלָה לֹא הִנְצָרְכוּ לְגִזּוֹר דְהוּא אִיסוּר תּוֹרָה וְכו' עִי"ש וּבְשׁו"ת נו"ב מ"ק א"ח ס' כ"ו ד"ה אֶמְנָם אוֹמַר אֲנִי וְכו' כ' ג"כ סְבָרָא זֹו לְעֵינֵן חֲמִיץ דְתוֹרָה הַפְּסָח לֹא שְׁיִיף לֹא מְרָבְרֵי דְקִנְסוּ חֲכָמִים שְׁאִין מְקוּם לְקוֹנְסוֹ מְדַר' שְׁהַרִי בְּלֹא"ה אִיסוּר מַה"ת כָּל יְמֵי הַפְּסָח וְכו' ע"ש וְנִמְשָׁף אֶתְרֵי בְּשׁו"ת יַד יוֹסֵף ס' קי"ג ד"ה אֶכֶן וּמְצִינוּ בְּאִיסוּר דְרַבְּנָן שְׁלֹא אֶסְרוּ כְּשֶׁבְּכָר אִיסוּר בְּלֹא זֶה מְחַמַּת אִיסוּר חֲמוּר אַף שְׁאִינוּ מְדַאֲוֵרֵיָתָא עֵינֵן בְּש"ף יו"ד ס' ש"מ"ב סק"ז בְּשֵׁם הַב"ח בְּהַכִּין צָרְכֵי סְעוּדָה וּמַת אֲבִיו שֶׁל חֲתָן אוּ אִמָּה שֶׁל פֶּלֶה דְבוֹעַל בְּעִילַת מְצוּה וּפּוֹרֵשׁ אַח"כ דְהֵאִידְנָא דָּאִין בּוֹעֲלִין עַל דָּם בְּתוּלִים מְוַתֵּר לְהַתְיַחֵד עֵמָה שְׁם דַּאֲע"ג דְמְשׁוּם אֲבִלוּת דְרַבְּנָן הִיָּה צְרִיף לְפָרוֹשׁ מ"מ כִּינֵן דְאִיפֹא אִיסוּר חֲמוּר דְלִבְעוֹל עַל דָּם בְּתוּלִים אַף דָּאִין בְּזֶה אִיסוּר תּוֹרָה לֹא גְזָרוּ מְשׁוּם אֲבִלוּת.

וּמַה שְׁהַסְבִּיר הַפּר"ח דָּאֵם לֹא יְחֻשׁוּ עַל אִיסוּר תּוֹרָה לֹא יְחֻשׁוּ עַל שֶׁל דְבְרֵיהֶם) מְצָאֵתִי לְהַג' מִשְׁל"מ בְּפִי"ד מַה'ל' אֶבֶל הַכ"א סוּד"ה וְרִאִיתִי לְרַבִּינוּ וְכו' שַׁכ"כ לְדַעַת הַרְמַב"ם עִי"ש וְכֵן נִרְאֶה דַעַת רַש"ל ס' ק' ה"ד הֶרֶב כְּנַה"ג ס' פ"ז הַגַּב"י אוֹת ז"ן וְז"ל מְוַתֵּר לְבַטֵּל בְּשֵׁר טְמֵאָה בְּחֻלָּב טְהוֹרָה אוּ אִיפֹא וְלִקְהוֹת מִמֶּנּוּ שְׁהַרִי לֹא גְזָרוּ עֲלֵיו חֲכָמִים מִיָּדֵי שְׁכָבָר אִיסוּר בְּאֶכְלָה עַכ"ל וּבְשׁו"ת שׁו"מ מְהַדוּרָא ה' ס"י ה' פְּתַב לְדַעַת הַרְמַב"ם בְּהַפֶּה מְזֶה דַּאֲע"ג דְנוֹטֵל שְׁכָר לְהַעִיד חֲשִׁיב נּוֹגַע בְּדָבָר וּפְסוּל מְדַאֲוֵרֵיָתָא מ"מ אִיסוּר מְדְרַבְּנָן מְשׁוּם קָנְס וְכו' עִי"ש וְהוּא ג"כ הִקְפֶּה שְׁיִטְתוּ שְׁבִתְשׁוּ הַנּו"ל: עֵתָה נְדַפְס גּוֹנְטְרִיס

יו"ד מְקַנְבֵּץ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְרֵאִיתִי שְׁם בְּסִי קַנ"ג ד' רַס"ה אוֹת ה' ו ז שְׁדַבֵּר בְּעֵנָן זֶה אִי
 בְּמַה שְׁאָסוּר מְדַאֲרֵינָא חָל נְמִי אִיסוּר דְּרַבְּנָן וְכַתְּב סְבָרָא לְחַלְק דְּדוֹקָא בְּאִיסוּרִין
 אֲמַרִּין דְּכָבֵר חֲמִיר לְאִינְשֵׁי אִיסוּר תּוֹרָה וְלֹא הִנְצָרְכוּ חַו"ל לְאַסְרָא אֲבָל בְּמִיָּד דְּקוּם
 עֲשֵׂה י"ל דְּאִיפָּא חַיִּיב מְדַרְבְּנָן גַּם לְמִי שְׁחֵיב מְדַאֲרֵינָא וּנְפ"מ שְׁאָם אִין יָכוֹל לְצַאת
 יָדֵי חַיִּיבוֹ דְּאִיסוּרָא יִהְיֶה חֵיב לְצַאת י"ח דְּרַבְּנָן עִי"ש ש"כ"כ עפ"י מ"ש הַג' טוֹרֵי אֲבָן
 לְמַגִּילָה ד' ד' (ד"ה נְשִׁים חֵיבּוֹת בַּמ"מ) אָמְנָם אִיכִי הָרוּאָה דְּבִשׁוּ"ת שְׁאֲגַת אַרְיָה סִי
 ס"ד פְּתַב דְּמֵאן דְּמַתְּנִי בְּבִיצָה ד' ל"ד ע"א מְפַנֵּי שְׁצָרִיף לְחַסְמֵן י"ל דְּאִית לֵיה נְמִי טַעְמָא
 דְּמְפַנֵּי שְׁצָרִיף לְבִדְקוֹן אֲלֵא שְׁמִפְרֵשׁ טַעַם שְׁיֵישׁ בּוֹ אִיסוּר בְּנֻדָּי ע"ש מְשַׁמַּע דַּס"ל דְּגַם
 בְּדַבֵּר שְׁאָסוּר מִן הַתּוֹרָה אוֹסְרִים חַו"ל דְּלֹא כַּמ"ש בְּקַנְבֵּץ הַנְּ"ל לְדַעְתּוֹ בַּס' טוֹרֵי אֲבָן
 וּבַס' מוֹר וְאַהֲלוֹת הַנְּד"מ בְּאַהֲלֵ אֲרָץ נוֹד ד' ע"ז ע"ג ד"ה וְהִנֵּה וְכוּ' הָאֲרִיף לְפַלְפֵּל עַל
 דְּבָרֵי תִשׁוּ' רַע"ק אִיגְר הַנְּ"ל וְעֵינָן בַּס' בְּרַפְתּ מִשֵּׁה סִי מ"ד ד' ס' ע"ב: שְׁנַט אָנוּס רַחֲמָנָא
 פְּטָרִיָּה אֲמַרִּין רַחֲמָנָא חֵיבִיָּה לְאִידָף לֹא אֲמַרִּין יָד מְלֶאכִי בְּכִלְיֵי הַדִּינִים אוֹת נו"ן עֵינָן
 בַּס' שְׁרָשָׁם בַּפ"ת ח"מ רַס"י כ"ח וּבְנו"ב מ"ק אַה"ע ס' ס"ז ד"ה וְכִינָן אֲמַרִּי בְּרוּף יו"ד
 סִי רַל"ב וּבִשׁוּ"ת מְהַר"ם מְרוֹטְרוֹנְבוּרְק הָאֲחַרְוֹנִים סִי ט"ז הַבְּאִתִּי דְּבָרֵי בְּקוֹנְטְרִיס
 אֲסִיפַת דִּינִים מַעַר' ר"ה אוֹת ט"ז רְמֵז דְּבָרֵי הַט"ז יו"ד סִי רַל"ו ס"ק י"ג וְעֵינָן יִשׁוּעוֹת
 יַעֲקֹב אַה"ע סִי ע"ה ס"ב וּבַס' בֵּית מְאִיר לֹא ח"ח סִי ח"ק כ' דְּבַבְתִּי עָרִי חוֹמָה אִין טַעֲנַת
 אָנוּס מוֹעִיל לְחֵיב אֵת הַלּוֹקַח לְהַחֲזִיר דְּאָנוּס פְּטָרִיָּה אֲמַרִּי וְלֹא חֵיבִיָּה לְאִידָף וְעֵינָן
 הַפְּלָאָה לְכַתְּבוֹת בְּקו"א סִי קי"ח ס"ק י"ג וּבְפֶרַת יוֹסֵף לְהַג' מְסַלְאָנִים סִי מ"ח שֵׁם אִין
 מְבַטְלִין אִיסוּר לְכַתְּחֵלָה בְּשׁוּ"ת שְׁם אַרְיָה סִי ח' הָאֲרִיף לְהוֹכִיחַ דְּכָל שְׁפָכֵר נִתְעַרַב בְּיַד
 נְכָרִי וְרוּצָה הַיִּשְׂרָאֵל לְקַבּוֹת מְמַנּוֹ לִיפָּא מִשׁוּם בִּיטוּל אִיסוּר לְכַתְּחֵלָה דְּזֶה מִיקָרִי דִּיעֲבַד
 עִי"ש וְכ"כ בְּשׁוּ"ת בֵּית שְׁלֵמָה א"ח סִי צ"ז כָּל הַנְּעֻשָׂה בְּיַד נְכָרִי דִּיעֲבַד הוּא כַּמ"ש
 בִּיּו"ד סִי קכ"ב ס"ו וְכֵן פְּשׁוּט בְּש"ס וּפּוֹסְקִים.

וְאַף שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל עוֹמֵד בְּשַׁעַת עֲשִׂיַת הַצּוֹקָאָר לְשִׁמּוֹר שְׂיִהְיֶה נְעֻשָׂה בְּהַכְּשֵׁר לְמוֹכְרוֹ
 לְיִשְׂרָאֵל כִּינָן שְׁאֲפַתִּי הוּא שְׁל נְכָרִי לֹא שְׂיִיף בְּזֶה אִי"מ אִיסוּר לְכַתְּחֵלָה כַּמ"ש מוֹהַר"ם
 מְלוֹבְלִין סוֹס"י ק"ד ע"כ וְע' בְּשׁוּ"ת כ' סוֹפֵר סִי פ"ז שְׁהִבִּיא תִשׁוּ' הַרְדָּב"ז שְׁפַתְב
 דְּמִילְתָא דְּפְשִׁטָּא הִיא דְּתַעֲרוֹבַת או"ה בְּשִׁיעוּר בִּיטוּל שְׁל נְכָרִי אִיסוּר לְיִשְׂרָאֵל לִיקַח
 מְמַנּוֹ דְּהוּי בְּשַׁעַת שְׁלוֹקַחוֹ מִהַנְּכָרִי כְּמַבְטְלוֹ לְכַתְּחֵלָה דְּלֹא הִתִּירוּ לוֹ בְּדִיעֲבַד אֲלֵא מְפַנֵּי
 הַפְּסֵד מְמַנּוֹ אֲבָל לְקִיחְתּוֹ מִהַנְּכָרִי לְכַתְּחֵלָה הוּא וְאִיסוּר וְדָבָר בְּרוּר הוּא ע"כ וְהָאֲרִיף בְּזֶה
 עִי"ש וְדְבָרֵי הַרְדָּב"ז הוּבְאוּ בְּשִׁיּוּרֵי בְּרַכָּה יו"ד סִי צ"ט וְהֶעֱתִיקוּ בַּז"ל א"ח ח"ג בְּמַעַר'
 בִּיטוּל עִי"ש וּבְנֻכְרָנוּ לְחֵיִים ח"א ד' כ"ב סוּע"א פְּתַב דְּבָר הַבְּטֵל שְׁבִיד נְכָרִי שְׁאָסוּר
 לְקַנּוֹת מְמַנּוֹ לְכַתְּחֵלָה פִּידוּעַ עֵינָן לְהַמְגִּיחַ בַּז"ל א"ח ח"ג אוֹת בִּיטוּל שְׁרַמְזוֹ לְעָרוּף הַשְּׁלֵחַן
 שְׁכ' דְּקַנְיָה חֲשִׁיב דִּיעֲבַד וְכוּ' וְלִיתְנָהוּ לְהַנִּי מְקִלֵי בַּז"ל א"ח כַּמ"ש הָרוּאָה וְסָפֵר מַחז"א
 וַיִּש"מ שְׁצִינָן שְׁם אַמ"א וּבִשׁוּ"ת רַמ"ץ א"ח סִי כ"ה אוֹת ו' פְּתַב וְאַף דְּזֶה וּז"ג אִיסוּר
 לְכַתְּחֵלָה מ"מ דְּבָר הַנְּעֻשָׂה בְּיַד נְכָרִי וְא"א לְמַצּוֹא אַחַר הוּי כְּדִיעֲבַד כַּמ"ש בִּיּו"ד סִי צ"ו
 וְכוּ' עִי"ש וְעֵינָן מְגוֹן הָאֲלֵף סִי תַמ"ח ס"ק י"י הַבְּאִתִּי תו"ד בְּקוֹנְטְרִיס אֲסִיפַת דִּינִים בְּמַעֲרַכַת
 חֲמֵץ וּמִצָּה סִי ב' אוֹת ד' וְעֵינָן בַּט"ז יו"ד סִי ח"ק ס"ד בְּשֵׁם הַת"ח לְעַנְנָן נוֹטֵל"פ דְּאִיסוּר
 לְכַתְּחֵלָה הַקְּנִיָּה מִהַנְּכָרִים לֹא חֲשִׁיב לְכַתְּחֵלָה וְלָכֵן נוֹהֲגִים הַקְּיָתֵר וְכוּ' וְעֵינָן בְּגִילְיוֹן רַש"א
 סִי ק"ג ס"ה וְהָרַב מוֹהַר"י אִירְגָּאז בְּתִשׁוּ' שְׁבַס' מִיָּם רַבִּים חִיּו"ד סִי ט"ז כ' צָרִיף לְבָאָר

אי מיקרי דיעבד מה שהולכים לכתחלה לקנות מהם ויעניין בתומת ישרים סי' ל' שהשיב דהוי דיעבד ולא מיקרי לכתחלה אלא פשאומרים להם לבטל וכן מתבאר מדברי הרמ"א סי' קכ"ב ס"ו עכ"ל.

ובשו"ת תורת חסד א"ח הנד"מ בסי' כ"א פתב לענין זוז"ג דלקנותו מן הנכרי משמע מדברי הש"ך יו"ד סי' ס' סק"ה דחשיב לכתחלה וי"ל קצת שוב הביא מ"ש הרמ"א בסי' קכ"ב ס"ו הנ"ל וט"ז סי' ח"ק סק"ד בשם התו"ח.

ואח"כ הביא לענין ביטול איסור לכתחלה מ"ש בהגהות שערי דורא שער א' דמותר לקנות מן הנכרי פשנתבטל האיסור ביד נכרי ושכ"כ מוהר"ם מלובלין סס"י ק"ד ואף שבתשו' הרדב"ז ח"ג סוף סי' תקמ"ח פסק דאסור לקנותו לכתחלה דהוי פאילו מבטל עכשיו מ"מ העיקר כהגש"ד ומוהר"ל והרדב"ז עצמו הרגיש שמדברי הרשב"א משמע להתיר בכה"ג עכ"ד בסוף אות א' וענין בדברי הרמ"א ביו"ד סי' ח"ק ס"א וכן אם א"י אפה פת עם איסור אסור לקנות אותו פת אם יש פת אחר דזה מיקרי לכתחלה וכו' והרב זכור לאברהם בח"א ד' ר"ל ע"ב (ד"ה דבש) פתב לענין דבר שנעשה נוטל"ף ביד נכרי דמותר לקנות ממנו אף דנוטל"ף אסור לכתחלה הוא מיקרי דיעבד כמ"ש הרמ"א בסי' קכ"ב וכו' עי"ש: אחר זמ"ר השגתי ספר ערך השלחן חיו"ד וראיתי בסי' צ"ט אות ח' שהאריך להוכיח מדברי הרמב"ם והמ"מ והרמ"א דמה שנעשה ביד נכרי חשיב דיעבד ומה שקונה אותו הישראל לא חשיב לכתחלה ותשו' הרדב"ז שהביאו הרבנים הנ"ל הביאה גם בעה"ש ומצא להרדב"ז עצמו תשו' אחרת שמספמת לדעת רבנו קדישי הנ"ל דחשיב דיעבד הלא היא בח"ב סי' תק"ף.

ואף דבתשו' הפ"ח סי' קכ"ג נראה דחשיב לכתחלה אין הלכה פן אתוד"ק וראיתי עוד שם שפתב דמ"ש מוהר"ם מלובלין בסי' ק"ד דלאו דוקא אם פבר עשה הנכרי למכור אלא אפילו הנה ישראל אצל הנכרי בשעת עשייה מותר לקנות ממנו כיון שלא צינהו ישראל ליתא דאם נעשה בשביל ישראל אפילו לא צינהו אסור פדמשמע מדברי הרשב"א בתה"ב סוף בית ד' וכן פסק מוהרל"ח סי' קנ"א והריב"ש בסי' תצ"ח (בד"ה אבל מ"מ) פתב אסור להעמיד מי שאינו יודע לבדוק לאכול על סמך בדיקתו דהוי כמבטל איסור לכתחלה וכו' ונהרי הוא פנתבטל בשביל כל הקהל למי שירצה לקנות פדאמרינו הפא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר וכו' ובמוהרשד"ם סי' נ"ב משמע דאפי' לא ידע זה שנתבטל בשבילו אסור וכ"כ הרשב"ש סי' תק"ס דאם הגוים מוסיפים בשביל ישראל כשקונים מהם הו"ל פאומר בשל לי עכ"ל עה"ש ויש לתמונה לפי זה על הבית שלמה שהבאתי למעלה שפסק כמ"ש הרב מוהרמ"ל ולדברי הרב עה"ש דבריו דחויים מפח דברי הפוס' הנ"ל וצריך להתיישב ולענין בדברי הפוסקים שהביא הרב עה"ש אולי נוכל ליישב שלא יהיו דבריו נדחים מהם ועכ"ף תמיה לי מה פל התרדה על הרב מוהרמ"ל ונהרי בערך השלחן שם אות ז הביא תשו' הרדב"ז ח"ג סי' תקמ"ז דאם אומר לגוי לבטל אסור לו אבל אם הנכרי עשה מעצמו אעפ"י שמפירו מותר ע"כ ולא רפרף ע"ד הרדב"ז ואמאי הרי הנכרי עשה בשביל ישראל ולפי דבריו שבאות ח' אף שהישראל לא צינהו ואפילו לא הנה מפירו הנה ראוי לאסור כ"ש כשמפירו אלא עכ"ל כיון שאין הנכרי עושה עפ"י דעת ורצון הישראל פי אם מעצמו עושה פן שפיר דמי וא"כ כ"ש

בעובדא דמוהרמ"ל דהנכרי עושה פן בשביל ציווי השר אלא שהשר עשה מקח עם הישראלי למכור לו סחורתו והישראלי יושב ומשמר משום חשש איסור והנכרי העושה לא לדעת הישראלי עושה כי אם לדעת השר ואדעתא דנפשיה לבא על שכונו נראה דלא שינוי לאסור על הישראלי הקונה ועיין ג"כ בדברי הרב כתב סופר בתחלת סי' פ"ז מה שלמד לנדון העשיית צוקאר לפסח מדברי הרדב"ז הנ"ל וצ"ע בקל זה נאני אמרתי בקפזי רק להעיר אנו שומעת: שסא אי הכי בכ"מ הוא לשון קושיא ויש שהוא סייעתא עיין קידושין מ"ו ע"א אי הכי היינו דתנינן מהר ימהרנה וכו' ועי"ש בתוס' שפן רגיל רב יוסף וכו' וי"מ שהוא לשון קושיא עי"ש ויש אי הכי כמו אם פן עיין שפת ד' ג"ן אמר שמואל אי הכי אמר אבא וכו'.

וכן בחולין ד' מ"ה ע"ב. ומשמעות לשון זה הוא דנאמר בדרה"א אי אמרת בשלמא אף כתב הרשב"א בחלק חמישי סי' ל"ו דנמצא בש"ס אי הכי דאינו מתפרש בדרה"א זה וקושיא בפני עצמה היא ואחד מהם בפ"ק דב"מ ד' ט' אי הכי ניתני רכוב במוסרה וכו' וקושיא בפ"ע היא ויישב בזה מ"ש בב"ב ד' ק"ג אי הכי פחות מפאן נמי עי"ש בהגהה: שסב אין שליחות לנכרי כתב הרב מוהרש"ק בקונטרס תיקון עולם שבסו"ס ישרי טהרה ד' ג' ע"ד דהיא דבע"כ עביד יש שליחות לנכרי כדאמרינן גבי שלד"ע דבכה"ג יש שלד"ע וכו' י"ב ע"ב כתב שבנו"ב מ"ק ח"מ סי' ל"ז כ"כ פן מצאתי פתוב בקונטרסי שהעתיקתי פשהיה בידי ס' הנ"ל בשאלה ועתה ראיתי להרב תפארת יוסף בשו"ת אה"ע סי' כ"ד שכתב על דבריו שפדמה דמינות נפרדות דהתם הטעם משום דל"ש דברי הרב וכו' והקא גזה"כ הוא וכו' והביא ראיה להפך עי"ש: שסג אפנה דשמואל פי פליג עם שמואל בריה פמאן אית לן למינקט בספר מכתם לנדוד למרן מוהרד"ף בשו"ת יו"ד סי' ט"ל כתב דרבני דורו פשיטא להו דהלכה פאבונה משום דאין ה"ל תלמיד במקום הרב והוא ו"ל חולק וס"ל דאית לן למינקט פשמואל דמאריה דתלמודא טפי הוא והוכיח פן מתוך דברי הראשונים שהביא הון בנדרים ד' מ' בההיא דאמר שמואל נהרא מפיה מיבריך עי"ש ומתוך דברי הרב מראה הפנים בפ"ז דמס' סוטה הלכה א' ד"ה זרע וכו' משמע דאי לא דשיטת הירוש' פאבונה דשמואל הנה פסקינן פשמואל (אומר לנצ"ח תלמידו הצעיר עיין להרב מראה"פ בפ"ח דתרומות ה"ב ד"ה ובאת דמאי דפסקי פאבונה דשמואל הוא ממאי דהביא הש"ס מכות י"ב ע"א דרשה דאבוד"ש עי"ש וק"ל): שסד איסורין שפתורה דאין לוקין עליהן שלא פדרה הנאתן עיין מה שרשמתי במערכת הפ"ף אות כ"א: ואי בליעת איסור חשיב שלא פדרה הנאתו רשמתי במערכת הבי"ת אות ק"ה: ואי איפא עונש פאיסורי לאנין פשוגג רשמתי במערכת השי"ן אות ד"ן: שסה אמר ר' פ' הרגילות בש"ס הוא דכשלא פא לחלוק על דברי הקודם אומר אמר ר"פ ובמס' ברכות ד' מ"ט ע"ב פליג רע"ק אר"י הגלילי פלשון אמר רע"ק מה מצינו בבהכ"ן וכו' ועיין להרב נחמד למראה ח"א דף קע"ב ע"ב שהכריח מלשון הירושלמי ריש פ"ה דמעשרות דאף באמר ר' פ' יש שהוא לחלוק ונמצא.

דאמר ר' פלוני הוא כר' פ' אומר דכשם שר' פ' אומר אף שמשמעותו הוא שפא לחלוק נמצא ג"כ יוצאים מן הפלל כמו שאכתוב בסמוך פן נמי באמר ר' פ' אף דמשמעותו שלא פא לחלק כמ"ש הרב משק ביתי פאות ב' בשם הראשונים נמצא נמי יוצא מן הפלל.

דלא כדמשמע מדברי הרב חק"ל בזכרונותיו שבס' ישירי לב ד' צ"ח רע"א שכתב אמר ר' פ' אינו חולק לשפנגדו וזה פשוט אף פתב הרב תוי"ט פ"ט דברכות מה דאינו מוכר ולפעמים אומר ר' פ' אומר ואינו חולק ועיין מציעא ד' ס"ח ע"א עכ"ל נראה דכונתו לומר דאמר ר' פ' אינו פא לחלוק פלל ובד' פ' אומר נמצא לפעמים דאינו חולק וזה לא יתכן אלא על הרוב הוא דאמר רבנן דאמר ר' פ' משמעו שאינו חולק והרב יבין שמועה פלל תכ"ה פתב דפעמים מביא הש"ס בלשון אמר ר' פ' אף שחולק אסברת הקודם ולא אמר ר' פ' אומר לפי שלא היה בזמנו של הקודם ולמד פן מדברי הרא"ש בקידושין ד' צ"א (דבריו הם בפ"ק סי' נ"ו) עיי"ש ומוהרש"א בחי' הלכות במס' סוכה ד' מ"א ע"א (אמ"ש בש"ס אומר רב נחמן ריב"ז בשיטת ר"י אברה) פתב דרש"ל הגיה ר"ן אומר וכו' והוא פתב דאין צריך לשבש הגנוסחאות אלא י"ל דמשום דבמס' מנחות מיתנינו מלתיה דר"ן והתם אחי שפיר לישנא דאמר ר"ן סירכיה נקיט ואמר הש"ס הכי אף בסוכה ור"ה עיי"ש ומרן מוהרמב"ח ביום תרועה (על דף ל' ע"א) לא נתקרה דעתו במ"ש מוהרש"א וניחא ליה דמשום דשינויא קמא לא אברה הש"ס לקושטא דמילתא אלא לפום מאי דטעי ר"י בסברת ריב"ז אבל קושטא דמילתא הוא מאי דשני ר"ו אהכי אמר פי האי לישנא אמר ר"ן לרמז דשינויא קמא לא פליג ארב נחמן וכו' עיי"ש נמצינו למדין דאינו פלל מןחלט ויש יוצאים מהפלל מאיזה טעם שיהיה למר פדאית ליה ולמר כדא"ל (אמר המעתיק תלמידו הקטן לנצ"ח הי"ו עיין בהרי"ף בפ"ק דמכות עמ"ש בש"ס ד' ג' ע"א אומר ר' פפא באשה וכתובתה שכתב בשם גאון מדאמרינן אמר ר' פפא ולא אמרינן רב פפא אמר אמרינן דאטעמיה דר"ן בר הושעיא סמיה ופרושי פרשיה או הוסיף ביה וכו'): ולשון ר' פ' אומר אם הוא מוכרח שפא לחלוק ידוע מ"ש רבינו התוי"ט בפ"ג דביכורים מ"ו ובשאר דוכתי דנמצא במקומות הרבה לשון זה ואינו חולק ועיין להרב משק בתי שם ומצאתי מפורש בש"ס חולין ד' ב"ן ע"ב אהא דתנן ר' יהודה אומר דרוסת הגאב וכו' דאמרינן לא פא ר"י אלא לפרש דברי חכמים ומרן הב"י בא"ח סי' רכ"ח אהא דתנן בפירק הרואה ר"י אומר הרואה את הים גדול וכו' פתב דמשמע להרמב"ם בחבורו דלא אתא ר"י לחלוק אלא לפרש דברי ת"ק ושמצא שכ"כ הרא"ש בתשו' וכו' והרב ב"ח שם סבר וקביל דברי מרן הב"י עיי"ש אמנם ממ"ש בב"ח א"ח סי' ה"ך"ן מתבאר דס"ל דכל היכא דתני ר' פ' אומר אינו אלא לחלוק וכן מתבאר ממ"ש בסוף סי' ש"ן וכתב השיגו הרב מאמר מרדכי בסי' ה"ך"ן וסי' ש"ן ה"ך"ל עיי"ש גם הרב קרבן נתנאל על דברי הרא"ש בדין דסי' ש"ן פתב שדברי הב"ח תמוהים ע"ש ובמאי דתנן במעילה דף י"ג ע"ב ר"א ב"ר צדוק אומר נוהגין היו הזקנים שהיו נותנים אותן בלולביהן ע"ש בדברי הרמב"ם בפיה"מ וכתב הרב שער המלך בפ"ח מהלכות לולב הלכה א' (בתוך ד"ה ואחר זמן רב) דצריך להגיה בדברי הרמב"ם במקום אינו מודה אינו אומר וכו' ונכתו לומר דראב"ן אינו חולק את"ק וכו' ע"ש: שסו אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות הרב תורת גטין בסי' קכ"א בבבאוריים סק"ה פתב חזקה זו גבי חרש ונדפס עתה ספר יקר מלאכת חרש ח"ב וראיתי להרב נר"ו באות ל"ח שכתב דבספר נודע בשערים השיגו בזה וכתב דקשה מאד לומר חזקה זו בחרש: שסו אפשר לצמצם או לא עיין להרבנים מלא הרועים במערכה זו באורה וקסוף נבחר פלל כ"ז וישירי לב דף צ"ז ע"ד אות ב' וד' צ"ט אות

קצ"א וּלְמָרְן מוהריט"א בפ"ב דְּבְכוּרוֹת גְּבִי מִתְנִי' (בד' י"ז) רַחֵל שְׁלֵא בְּפֶרָה וְיִלְדָה שְׁנֵי זָכָרִים וכו'.

וּבְסֵפֶר עֲמוּדֵי אֵשׁ הַנֶּדֶם לִידֵי הַגָּאוֹן מוהר"י אֵיזִישְׁטֵיִן יצ"ו בסי' ב' אות יו"ד הָאָרִיף מְאֹד בְּעֵינָיו זֶה בְּדִבְרֵי הַש"ס וְהַפּוֹסְקִים וּבְאֵם יֵשׁ לְחֻלְקָא בֵּין בִּידֵי שָׁמַיִם לְבִידֵי אָדָם ע"ש נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתוֹ: שְׁפָח אָכִילָה אִם נִקְרָאת בְּלִשׁוֹן חֲזוֹ"ל טְעִימָא עֵינָן מֵה שְׁרִשְׁמִתִּי בְּמַעְרַכַת הַטִּי"ת אוֹת ל"ב: שֶׁסֶט אָכִילָה ע"י הַדְּחָק לֹא שָׁמָּה אָכִילָה כ"כ הָרַב רַע"ב בְּמַס' פֶּאֶה פ"א מ"א וּבִפ"ק דְּמַעֲשָׂרוֹת מ"א פְּתַב (עַל סְטִים וְקוֹצָה) אַעֲפ"י שֶׁהוּא נֶאֱכָלִין ע"י הַדְּחָק אֵינָן חֲיִיבִים בְּמַעֲשֵׁר וְהָרַב חֲק"ל בְּזִכְרוֹנוֹתָיו שְׁבַסְפָּר יִשְׂרָי לֵב דָּף צ"ח אוֹת חֲק"ן פְּתַב אָכִילָה ע"י הַדְּחָק אִי שָׁמָּה אָכִילָה בִּש"ע יו"ד סי' קי"ג נִרְאֶה שֶׁהוּא מִחֻלְקַת וְעֵינָן בְּבַעַל הַמִּפְּהָ וְכֵנֶה"ג שֶׁם וּבִפֶּאֶה פ"ג מ"ד וְשֶׁם פ"ו לר"ע וּמ"ש הַתּוֹס' יו"ט ספ"ג שֶׁם לְדַעַת הָרַב וְהָרַב הַמַּגִּיֵּה שֶׁם פְּתַב עֵינָן בְּשַׁבַּת דָּף מ"ו וְקָמָא דָּף י"ט וְקִידּוּשֵׁין וְנִזְיָר דָּף כ"ג וְתוֹס' דְּב"מ דָּף פ"ז ד"ה וְאָכִילָת וּבִיבְמוֹת דָּף ט' עכ"ל וְהִנֵּה מֵה שְׁצִיִּין לִיּו"ד סי' קי"ג הוּא מ"ש בְּסַעֲיָף י"ב דְּגִים מְלוּחִים גְּדוּלִים אֵינָם נֶאֱכָלִים אֲלֵא ע"י הַדְּחָק לְפִיכָף דָּאֵם צֵלָאן נְכָרֵי אֲסוּרִים וְיֵשׁ מִתִּירִים דְּמִשְׁמַע וּבְהָא פְּלִיגֵי דְהַאֲוֹסְרִים סְבָרֵי דְלֹא חֲשִׁיבָא אָכִילָה וְאֲסוּר מִשּׁוּם בִּש"ג וְהַמִּתִּירִים סוּבְרִים דְּחֲשִׁיבָה אָכִילָה וּמֵה שְׁלֵא הַחֲלִיט כֵּן הוּא מִשּׁוּם דִּי"ל דְּגַם הַמִּתִּירִין סוּבְרִים אָכִילָה ע"י הַדְּחָק לֹא שָׁמָּה אָכִילָה וְרַק לְעֵנָן בִּש"ג לֹא גָזְרוּ חֲכָמִים אֲלֵא כְּשֵׁאִינוּ נֶאֱכָל כָּלָל וּמֵה שְׁצִיִּין לְתוּ"ט ספ"ג שֶׁם נִרְאֶה דְּט"ס הוּא וְצ"ל בִּפ"ג שֶׁם וְהֵינָנוּ בְּמ"ד דְּשֶׁם (בְּד"ה הָאֲמָהוֹת) הוּא דְּמִיָּרֵי בְּהִכֵּי דְאֵילוּ בְּסוּף הַפֶּרֶק לֹא מִיָּרֵי בְּהָא כָּלָל כִּיעִי"ש אָף מֵה שְׁצִיִּין לְפ"ו שֶׁם לֹא יִדְעָתִי אֵיזָה ט"ס הוּא.

וּמֵה שְׁצִיִּין לְמַס' שַׁבַּת דָּף מ"ו נִרְאֶה דְּט"ס הוּא וְצ"ל ע"ו וְהוּא מ"ש בְּפֶרֶק כָּלָל גְּדוּל ד' ע"ו ע"א פְּלוּגְתָא דְר"י וְר"ל בְּמוֹצָיא עֶצְהָ כְּמֵלֵא פִי פָּרָה לְפָרָה דְר"י אָמַר פְּטוּר אָכִילָה ע"י הַדְּחָק (שְׁעֶצְהָ הוּא מֵאֲכָל גָּמֵל) לֹא שָׁמָּה אָכִילָה וְר"ל אָמַר חֲיִיב אָכִילָה ע"י הַדְּחָק שָׁמָּה אָכִילָה וְגִירְסַת הַרְמַב"ם הִיא ר' אוֹשְׁעֲנָא אָמַר חֲיִיב וּפְסַק כְּמוֹתוֹ (וְכֵן הִיא גִירְסַת רַבֵּינוּ חֲנִנְאֵל בְּהַש"ס חֲדָשׁ דְּפוּס רַא"ם) כִּיעֵינָן בְּדִבְרֵי הַה"מ בְּפִי"ח מֵהַלְכוֹת שַׁבַּת הַלְכָה ג' וְכֵן בְּהִיא דְב"ק ד' י"ט ע"א פְּסַק הַרְמַב"ם בְּהַל' נִזְקֵי מָמוֹן פ"ג הַלְכָה ו' דְּאָכִילָה ע"י הַדְּחָק שָׁמָּה אָכִילָה וְכֵן פְּסַקוּ הַפּוֹס' בַּח"מ סי' שצ"א וְלֹא הִנּוּכְרָ כָּלָל דֵּיִשׁ מִי שְׁפוּבֵר שֶׁם דְּאָכִילָה ע"י הַדְּחָק לֹא שָׁמָּה אָכִילָה מִשְׁמַע דְּכ"ע מוֹדוּ דְּחֲשִׁיבָה אָכִילָה הִיפּוּף מֵאִי דְּמִשְׁמַע מִמ"ש בִּיּו"ד הַנ"ל וְהַתּוֹס' בְּשַׁבַּת שֶׁם פְּתַבוּ אֶלְיָבָא דְר"י דְּאָמַר דְּלֹא שָׁמָּה אָכִילָה דְּמ"מ לְעֵנָן נִזְיָקִין מוֹדָה דְּלֹא חֲשִׁיב מְשׁוּנָה וְאָכִילָה ע"י הַדְּחָק שָׁמָּה אָכִילָה אֲבָל לְעֵנָן שַׁבַּת לֹא חֲשִׁיבָה אָכִילָה וְלִפִּי זֶה נוֹכַל לֹאמַר דְּגַם לְעֵנָן בִּש"ג לֹא חֲשִׁיבָה אָכִילָה אֲבָל לְמֵאִי דְּפְסַק הַרְמַב"ם בְּהַלְכוֹת שַׁבַּת דְּחֲשִׁיבָה אָכִילָה נִרְאֶה דְּגַם לְעֵנָן בִּש"ג אֵית לָן לְמִימַר דְּחֲשִׁיבָה אָכִילָה וְדָגִים מְלוּחִים גְּדוּלִים שְׁצֵלָאן נְכָרֵי מְוַתֵּרִים וְרֵאִיתִי בְּהַגְהוֹת הָרַב מוהר"ץ הִירֵשׁ חִיּוֹת לְב"ק ד' י"ט ע"ב אִמ"ש בִּש"ס דְּאָכִילָה ע"י הַדְּחָק שָׁמָּה אָכִילָה שְׁכַתְבּוּ וְז"ל בְּכ"מ קי"ל אָכִילָה ע"י הַדְּחָק לֹא שָׁמָּה אָכִילָה כְּמוֹ לְעֵנָן שַׁבַּת פְּסַק הַרְמַב"ם בְּפִי"ח מֵהַלְכוֹת שַׁבַּת דְּל"ש אָכִילָה וְכֵן לְעֵנָן פֶּאֶה פְּתַב הַרְע"ב פ"א דְּמַס' פֶּאֶה מ"ד וְהוּא בִּש"ס שַׁבַּת ס"ה ע"א דַּעֲפ"י שְׁנַתְאֲכָלוּ ע"י הַדְּחָק וְע"ג כ"כ תוּ"ט פ"ג דְּפֶאֶה ד"ה הָאֲמָהוֹת וּבִיּו"ד סי' קי"ג סי' ב' אָכִילָה ע"י הַדְּחָק לְעֵנָן בִּשְׁוֹלֵי נְכָרִים מ"מ פְּתַבוּ הַתּוֹס' (שַׁבַּת ע"ו ע"א) דְּבַכ"מ לֹא שָׁמָּה אָכִילָה רַק בְּנִזְיָקִין שְׁאֵנִי וְאֶפְשָׁר לְחֻלְקָא ג"כ בֵּין עֵנָן

אכילת אדם לאכילת בהמה דבבהמה אכילת דחק שמה אכילה וכאן לענין בהמה איירי
עכ"ל והנה מ"ש דדברי הרע"ב הם מש"ס דשפת ד' ס"ה הוא ט"ס וצ"ל ס"ח עיי"ש
ובנדה ד' ק' מ"א ובפסחים ד' נ"ו ע"ב אלא שמ"ש דאמרו שם אעפ"י שנתאכלו ע"י
הדחק ליתנהו להגי מילי בש"ס בתלת דוכתי הנ"ל כמו שיראה הרואה ומ"ש דהרמב"ם
פסק בהלכות שבת דלא שמה אכילה הם דברים תמוהים דהרואה יראה דנהפוך הוא
דבהדיא פתב הרמב"ם דשמה אכילה גם מ"ש בשם התוס' דבכל מקום קי"ל לא שמה
אכילה זולת בנזקין אינו מדוקדק דהתוס' לא פתבו דקי"ל ל"ש אכילה אלא הם פתבו
דר"י דאית ליה בשבת שם אכילה ע"י הדחק לא שמה אכילה מודה דבנזקין שמה אכילה
אבל לדינא בשבת אפשר דמודו לסברת הרמב"ם שפסק דשמה אכילה.

גם מ"ש דאפשר לחלק ג"כ דבבהמה דוקא שמה אכילה אם פננתו ליישב קושית התוס'
עפ"י חילוק זה אינו מוכן שהרי גם בשבת בבהמה איירינן ואמר ר' לא שמה אכילה
ואולי פננתו לומר דמאן דס"ל בבשולי נכרים דאכילה ע"י הדחק לא שמה אכילה אתי
שפיר גם למאי דאמרינן בב"ק שם דאכילה ע"י הדחק שמה אכילה דהיא בבהמה.

וה"ה דאתי שפיר גם למ"ד בשבת דשמה אכילה זה אפ"ל בדוחק ושאר דבריו קשים
פאמור (נחזור למ"ש בישרי לב) ומה שציין לנזיר ותוס' ב"מ וש"ס דב"ק ד' ק"י בוא
בענין אוכל אכילה גסה אי חשיבה אכילה ולא מיירי באכילה ע"י הדחק וכן מה שציין
לש"ס יבמות ד' ט' והוא ט"ס וצ"ל ד' מ' מיירי נמי באכילה גסה ולפי הנראה משמע ליה
דדא ודא אחת היא ואינו מוכרח ובענין אכילה גסה האריף הרב משל"מ כמו שאכתוב
בסמוך: נאכילה גסה אי חשיבה אכילה לענין איסורין באם אכל איזה איסור אחר שהיה
שבע הרבה אם חייב או לא נסתפק הרב משל"מ בפ"ס מהלכות יסודי התורה הלכה ה'
(בד"ה עוד פתבו התוס' שם בפ' כל שעה קרוב לסופו) והוכיח מפמה מקומות דכי פתיב
אכילה ממעטינן אכילה גסה וה"ה להיכא דכתיב לא תאכל אינו חייב באכילה גסה אבל
איסורא מיהא איפא ובבשר בחלב וכלאי הפרים דלא פתיב בהו אכילה מילקא נמי לקי
על אכילה גסה: שע אכילה סתם היא בכזית הרב משק ביתי באות ט"ו הנפיר סוגיאאות
בש"ס ודברי רש"י והפוס' דאכילה אינה בפחות מפזית וגם הרב המגיה ציין בזה ושיירו
הא דאמרינן בפרק גיד הנשה ד' ק"ב אמר רב אבר מה"ח צריף פזית מ"ט אכילה פתיב
ביה ומה שציין שם לקהלת יעקב ד' ל"ז הנה ס' קה"י שבידי הוא דפוס חדש ואין הדפים
מכוננים להדפוס ישן וקשה לחפש לדעת איה מקום פב"ד דב"ק ומה שציין עוד לקה"י
בלשון חכמים אות רכ"ט (צ"ל רפ"ט) אינו ענין לכללין כמו שיראה הרואה.

וכן פתב הרא"ש בפרק ערבי פסחים סי' כ"ה דמדמברכין על אכילת מרור מוכח דבענין
פזית דאין אכילה פחותה מפזית ומה שיקשה על הרא"ש דלמה ליה מנוסח הברכה תיפוק
ליה דבקרא פתיב אכילה על מצות ומרורים יאכלוהו עיין להרב שאגת אריה בסי' ק'
ובקו"א שם בשם הרב מוהרי"ץ בהגהותיו לסמ"ק מה שפיקלפלו בזה ובמה שבאר בזה
פוננת הרא"ש הרב חת"ס בא"ח סי' ק"מ דאכילה דכתיב בקראי לא קאי אמרור פלל לא
בפסח ראשון ולא בשני ותמה על הרב שאג"ה שלא ירד לעומק הענין עיי"ש ואילו היה
רואה דברי רבינו התה"ד בפסקים סי' רמ"ה היה שמת לקראתם ונ"ל התה"ד גם אכילת
מרור אם אדם יכול לצאת י"ח בקלח אחד עם העלין שלם כמו שהוא אף שאין בו פזית

מטעם דבריה חשיב ולא בענין פזית כי ההיא דירושלמי שהביא הרא"ש בכיצד מברכין אפילו לא אכל אלא פרידא אחת צ"ל אחריו ולע"ד הרי דברים ק"ו דאפילו ברכה דכתיב בה אכילה בהדיא באורייתא אפי"ה חשבנין בריה פחות מפזית כ"ש מרור דלא פתיב ביה אכילה פלל דיאכלוהו אפסח קאי וכ"כ הרא"ש בע"פ להדיא טעמא דבענין פזית במרור משו דמברכנין על אכילת מרור ואין אכילה פחותה מפזית ולא יהא לשון ברכה כמאי דכתיבא באורייתא וכו' עכ"ל הרי שהבין מדברי הרא"ש דיאכלוהו לא קאי אמרור וכן השיג על השאג"א רב גדול בדורנו בשו"ת דברי מרדכי פרידבורג בסי' מ"ח שפגעלם ממנו דברי התה"ד הג"ל, ומ"מ מכריח שם דמעיקר הדין אכילת מרור אינה אלא בכזית ולא משום הברכה עי"ש ולענין אכילת מצה למי שאין לו פזית שלם נחלקו רבנו בתראי אם חייב לאכול מה שיש לו או דילמא פנין דאין אכילה פחותה מפזית אינו מקיים שום מצוה בזה או דומה לחצי שיעור באיסורין ענין להרבנים שבוי"ח סי' ח"י ומחזיק ברכה סי' עת"ה אות ד' ושערי תשובה שם וחת"ס א"ח סי' מ"ט ובשו"ת דברי מרדכי הג"ל סי' נ' ובסי' ח"י אות ו' ובאות ט' לענין אם יש לחלק בזה בין לשון תורה ללשון בני אדם ומה שציינו במשק ביתי לקהלת יעקב כ"ד ל"ז לפי הנראה פונתו היא למ"ש במערכת החי"ת אות קל"ז בסברת הרא"ם בתוספותיו על הסמ"ג דמדאורייתא אכילה בכל שהו אלא דהלכה למ"מ אפיקתיה לשיעורא דכזית לעונשין וכו' וגם הרב אהל יעקב פאות י"ז שקו"ט בזה וענין בשו"ת בגני ציון החזקות סי' קע"ז שרב אחד הקשה לסברת הרא"ם דא"כ אמאי לא מנו הא בכלל המקומות שהלכה עוקבת מקרא והרב המחבר השיב דלא חשיב עוקבת אלא כשמשנה משמעות המקרא אבל הכא נהי דאכילה כ"ש משמע הרי גם פזית במשמע וכו' ובדברי השאג"א הג"ל ענין מה שפלפל בחקמה ידידי הגאון מנחת משה נר"ו בא"ח סי' יו"ד ובמה שהביא בזה עוד בספרו ברפת משה הנדפס חדש ממש בסי' מ"ב אות ג': ודע שפכת בשו"ת בגני ציון הג"ל סוס"י קכ"א דדוקא אכילה האמורה בתורה אמרי' דהוא בכזית.

אבל לא בכתובים (שם מייירי בקרא וצומו עלי ואל תאכלו) דלשון תורה לחוד ולשון גביאים לחוד כמ"ש תוס' קידושין ד' ל"ז וכ"כ ידידי הגאון בס' עמודי אש נר"ו בהשקפות הס' לדרף ג' ע"א שורה כ"ה דשיעור עינוי הוא עד פכותבת ואף דכתיב בזכריה ז' ה' וכי תאכלו וכו' לשון תורה לחוד וכו' ומ"ש שם דבערוף לפר תי' לקו' היערות דבש אהא דאמרינו ויעבור מרדכי שהעביר יום א' ש"פ בתענית דאמאי לא נקט שבטלו אכילת מצוה ותי' הע"ל דש"י מצוה פזית ואכלו פזית ולא בטלו התענית כי שיעור עינוי בככותבת וחקם אחד הק' בשו"ת ב"ץ החזקות סי' קכ"א דהא שיעור העינוי בכזית עי"ש ולפמ"ש (בפנים דדוקא פנודר שיעורו בכזית דאמרי' שקבל שלא לאכול כס' אכילה שהיא בכזית אבל בט"ב ושאר צומות פעין דאורייתא תקון בככותבת) צדקו דברי הע"ל דבד' צומות השיעור בככותבת ע"כ הנה הרואה בגוף תשו' ב"ץ הח' הג"ל יראה דאינו מתישב בזה דהא קושיתו היא עפ"י מ"ש בש"ס דאי הנה פתיב ביוה"כ לא תאכלו הנה בכזית.

א"כ גבי תענית זה דכתיב וצומו עלי ואל תאכלו הרי הוא בכזית דאף אי נימא דבד' צומות השיעור בככותבת דכעין דאורייתא תקון ואינו פשוט לומר פן ענין במה שפכתתי בקונטרס אסיפת דינים במערכת בין המיצרים סי' ב' אות ט"ז) מ"מ בתענית זה דפירש ואל תאכלו משמע דהוא בכזית כסתם אכילה דאין לומר דכיון דכתיב וצומו לא משגיחין

במאי דכתי' ואל תאכלו לומר שהוא בכונת אלא אמרי' שהוא בככותבת דא"כ ביוה"כ אמאי לא פתיב אזהרה בעינוי דלימא וצומו ואל תאכלו ואין לנו ביישוב קושית הקחם הנ"ל אלא עפ"י החילוק בין לשון תורה וכו' דהיינו מ"ש בשו"ת בנ"ן ציון וק"ל: שעא אכילת מצה בע"פ אם אסור מדאו' עיין להרבנים חק יעקב סי' תע"א ובקובץ על יד ע"ד הרמב"ם הל' חמץ פ"ו ועמודי אש דף ה' ע"ב ולעיל אות עד"ר פתבתי קצת בזה: שעב אח פינוי לחי ולא למת כ"כ בדרכי שלום ד' קל"ג ע"ב בפשם מענה לשון (שבסו"ס נאות יעקב) ד' ג' ע"ב ועיניתי שמהוא על ונקלה אחיה משמעותו פשהוא חי ולא פשהוא מת כדאמרי' בסנהדרין ד' יו"ד ע"פ זה כי מחיית אגבא דחיי מחיית וכו' ופרש"י ע"ש וקצת תימה שלא זכרו שרים משנה שלימה שנינו מכות ה' ע"ב והלא כבר נאמר פאשר זמם לעשות לאחיו ונהרי אחיו קיים ופרש"י משמע שהרי אחיו עדיין קיים מוכח דמשמעות אחיו הוא פשהוא חי ולא פשהוא מת.

וה"ה לאחיה. וי"ל דמתני' אין ראיה דהפונה לומר דמשמע שנאמר לעשות (ולא פתיב שעשה) מוכן שפצעדיין אחיו קיים דבר הפתוב ואפשר שמפני זה תפס רש"י לעשות לאחיו וכו' דאם לא בא אלא לומר דמשמעות לאחיו הוא פשהוא קיים לא הי"ל לתפוס אלא תיבת פאחיו וק"ל שו"ר בתוס' רעק"א במתני' דמכות הנ"ל ונ"ל כ' הריטב"א לא דנפק"ל מאחיו דנדאי מיקרי אחיו אף לאחר מיתה כדכתיב להקים לאחיו שם.

קרבו שאו את אחיכם. ולא נפק"ל מכאשר זמם ולא אפשר עשה וכו' אלא לרונחא דמילתא נקטי ועדיין אחיו קיים אע"ג דלא נפק"ל מלאחיו ודכונת' טובא דנקט חז קרא במקום קרא אחרניא ע"כ ועם פי ד"ק מוכרחים מקראי דמיייתי אף יגדל התימה אהיהא דסנהדרין דא"כ היכי שמעי' מאחיה פשהוא חי וכו' וכי מה בין זה לשאו את אחיכם והוא תמוה וצ"ע לקוע"ד.

ומצאתי בחי' הרש"ש בסו' דסנהדרין הנ"ל ונ"ל משמע דאחר מיתה לא נקרא אח וכו"מ במכות ה' ע"ב ונהרי אחיו קיים עיי"ש פרש"י ותימא דביבמות ד' ה"ן ע"ב אמרי' דאחר מיתה גמי מיקרו שארו ופרש"י מדכתיב לשארו גבי טומאה (וכ"ה האמת כמ"ש התוס' ב"ב קי"ד ד"ה מ"ה דלא כמ"ש התוס' ביבמות) ושם פתיב ג"כ אח.

ונ"ל דנדאי אח מחמת קורבה הוא גם לאח"מ מיקרי אח אבל אחיה דהכא הוא אחיה במצות וכשמת דנעשה חפשי מהמצות לא נקרא תו אח עכ"ל והוא תירוץ נכון. אלא דכעת לא ידעתי אמאי תלה קושיותו עפ"י מ"ש בש"ס בשארו ולא ק"ל בפשיטות מאחיו דכתיב בטומאה.

ואפתי קשה מה יענה הריטב"א לסו' דסנהדרין דהא איהו לא ס"ל לחלק בהכי מדמיייתי אקרא דכאשר זמם וכו' מלהקים לאחיו ומשאו את אחיכם וצ"ע: שעג אח הנה נ"ל פשוט דגם אח מן האם נקרא אח בלשון בני אדם כי אפילו סתם קרובים ואוהבים נקראים אחים.

כי אנשים אחים אנחנו. וכן בן אחיו וישמעעל כי נשבה אחיו וכו' ועיין בנאות יעקב במע"ל ד' ג' ע"ב ודרכי שלום קל"ג ע"ב וישמח חיים במע' זו אות מ"ב.

וכן מת'שו' הר'ב"ז שבבאה"ט באה"ע סי' זק"ן סק"ב. אף בקונטרס אסיפת דינים מערכת חליצה סי' א' אות מ"א הבאתי מה שכתב אלי ידידי הגאון המפורסם מואריז"ש בע"ס זכר יוסף נר"ו בשם תשו' הרב מוהרשד"ם אה"ע סי' רל"ט דכן פשי"ל להרב השואל והרב מוהרשד"ם כ' דאין אה מאם נקרא אה והוי כפת סתם דהוי פת חטים עי"ש (בד"ה ומ"ש) גם ידידי הגאון מוהרי"א בע"ס עמודי אש נר"ו כתב אלי דהג' מוהרש"ק בס' תיקון העולם ד' ל"ג ע"ב הוכיח כס' מוהרשד"ם ונשם בד' ל"ח ע"ד הוכיח בהקף ושהמענין בב' המקומות יראה שאין דבריו מוכרחים.

וכ' דממ"ש הג' הרח"ך רפפורט סי' פ"ב ונשם בקונטרס שאלת חכם ד' ק"ט ע"א בתשו' הג' בעל מאיר נתיבים מוכח דס"ל דבלשון בני אדם אחיו הוא מן האב מדלא העירו שיש לצרף שמה אחיו מאמו הוא.

(אין הכ' מצ"א לחזות בנעם דב"ק) והוא נר"ו ג"כ הביא שו"ת הר'ב"ז ומוהרשד"ם ודעתו נוטה לומר דגם אה מן האם נקרא אה בלב"א דם שוב נדפס קונ' מ'כילתא דרב'נן וראיתי שם מ'כילת' ב' ד' י"ח ס"י ג' הובא דבתשו' הר'ב המבי"ט בח"ב סי' פ"ג התיר בקמה זקוקה למומר שהיה ספק שמה אה מהאם הוא וכתב דאין ספקו של מוהרשד"ם מוציא מידי ודאן של הר'ב"ז והרב המבי"ט שחשבו זה לספק שקול.

ונשם בד' כ"ב סוף ע"א בתשו' הגאון המפורסם מוהרי"ץ אלקנה נ"י הובא מ"ש בסוטה ד' י"א ע"ב דמאי דכתיב עתניאל בן קנז אחי כלב דהיה אחיו מאמו עי"ש: שעד אנוס מי שעשה דבר עפ"י מי שהורה לו בטעות אי חשיב אנוס וכן מי שהוא אנוס מחמת זמן.

או מחמת שהיפחידוהו אי חשיב אנוס רשמתי לעיל באות רפ"ב ונשם באות רפ"א לענין אנוס מחמת מניעת מצוה ומניעת טובה: שעה אף אנו נמי תנינא ולפעמים אומר בדר' קוש'א מאי קמ"ל תנינא פידוע עינין מה שרשמתי במערכת החי"ת אות ק"ג ד"ה ותו: שעו איסור הנאה מהמת אם הוא מדאורייתא רשמתי במערכת הפ"ם אות צ"ב וצ"ג: שעזו אין אשה מתעברת אלא סמוך לונסתה או סמוך לטבילתה היינו על הרוב כמ"ש התוס' שרשמתי לעיל אות ע"ז ועי"ש ומדברי הא"ז בח"א סי' תרי"ג נראה קצת דס"ל דלאו על הרוב הוא אנה בנדוקא שכ' היכי דמי דכלו חדשיו פבר פ'י רבותי ע"י מעשה שאם היתה אמו מונה ט' חדשי מטבילת' עד יום לידתה כה"ג לא קי"ל דכלו חדשיו ואינו פוטר מחליצה דלשון דקי"ל משמע שהוא ברור ופשוט וכו' וזו שמנין טבילתה בידה אין זה ברור שמה לא נתעברה סמוך לטבילתה עד סמוך לונסתה דפליגי בה דאמר ר' יצחק אמר ר' אמי אין אשה מתעברת אלא סמוך לונסתה ור' יוחנן אמר סמוך לטבילתה ולא איתבריר לן הלכתא ושמה איתא למר ואיתא למר וכן מעשים בכל יום שנשים משנות וסתן פעם קרוב ופעם רחוק מעתה אימור הרחיקה וסתה ואשתכח דלא כ"ח וה"ד דקי"ל דכ"ח פגון וכו' ע"כ לענינינו.

מבואר דלא מצא מקום לדחות שאין זה כ"ח אלא לפי שדבר זה במחלוקת הוא שנוי ואין לנו ברור בספק ההלכה בזה. ואי הנה ס"ל פהתוס' דעל הרוב הוא דאמרי' הלא אף אי הנה פשיטא לן דהל' כמ"ד סמוך לטבילתה אין זה מיקרי קי"ל דכ"ח לפטור מן החליצה דכיון דאיכא מיעוטא דאין מתעברות סמוך לטבילתה איך נוכל לפוטרה מהחליצה ולא נחוש דשמה אשה זו לא נתעברה סמוך לטבילתה.

אָלאַ ונדאי מוכח דהא"ז ס"ל דבדונקא קאָמרי' למר סמוף לטבילתה ולמר סמוף לנספה.
ומ"מ אינו מוכרח די"ל דס"ל דאזלינו בטר רנבא ולא חיישי' למיעוט בזה אפי' מדרבנן
וצ"ע: ומ"ש הא"ז דלא איתבריר לן הלכתא בהא.

אני בער ולא אדע אמאי לא בריר לן מפלגא דאין הלכה פתלמיד במקום הרב והרי ר'
אמי תלמיד ר"י הנה ועיין במה שרשמתי במע' ה' אות ל"ב בהיכא דפליגי במילי דאגדא
בדרשת הפתובים אי אית לן למיזל בטר פללי שבש"ס דה"ל כפ' נגד פ' או לא ובמידי
דנפ"מ לענן דינא נר' דלכ"ע אית לן למיזל בטר הני פללי עי"ש וקא דנפ"מ לענן
דינא אי חשיב פלו חדשיו או לא אית לן למיזל בטר פלגא דהל' פרב לגבי תלמיד איברא
דלפי מ"ש קצת מבעלי פללים דלא אמרי' אין הל' פתלמיד במקום הרב אלא פשנחלקו
פנים בפנים והיננו בדאיכא בש"ס בההוא עניינא אמר ליה וכו' א"כ ה"א דליכא האי
לישנא יש לומר דלא נחלקו פנים בפנים ואהכי לא בריר לן הלכה כמאן אלא דאין פלל
זה פשוט ומוסכם כמו שמתבאר ממה שרשמתי לעיל אות קס"ב עי"ש.

וצריך לעיין בכל הרשום שם אולי יתברר מאי דעתיה דהא"ז בזה ותנוס דעתינו אלא
דאין הפנאי מספים (ומד' המג"א סי' תר"ו סק"ח נראה דמסק"ל אי הלכה כר"י אמ"ר
אמי או כר"י עי"ש ובבאה"ט סק"ט ובש"ע מוהרש"ז שם אות י"א אף בס' מטה אפרים
שם ס"ט השמיט מ"ש המג"א או סמוף לונסטה ונמשך אחריו בזה בקיצור ש"ע להג'
מוהרש"ג נר"ו בסי' קל"א אות ו' עי"ש נר' דנקטי כר' יוחנן דסמוף לטבילתה ולא ידעתי
מנ"ל ואולי מה שהשמיטו סמוף לונסטה הוא משום דק"ל דהרי סמוף לונטה אסורה
לשמ"ש ועיין בזה במחצית השקל שם וק"ל): ועוד נ"ל פעת גיישב לפום ריהטא במה
שיש לדקדק דאמאי הקדים הש"ס מילתו דר' אמי לדר' יוחנן רביה והנה נמצא בזה
הרבה בש"ס דכ"פ מקדים דברי התלמיד לדברי הרב ודברי האחר"ן להקדמ"ן מטעמים
שונים עיין בהקדמת ס' סדר הדורות בתועלת ידיעת הדורות אות ג' בשם הרא"ש פ"ק
דב"ק סי' ה' ותוס' נהרא"ש ר"פ אין מעמידין וס' הכריתות וס' ה"ע דמאחר הפוקדום פדי
לקבוע הל' פמותו עי"ש ושם לקמיה (בד' ו' ע"ב מדפוס ווארשא ש"ע"י הר"א משפיל
לאיתן) כ' בשם התוס' בכמה דוכתי פי לפעמים מקדים ס' המאןחר לפי שרוצה לשנות
הדברים לפי סדרן עי"ש ובמשק ביתי אות שפ"ח.

א"כ ה"א נמי י"ל דמה שהביא דברי ר' יוחנן לבסוף הוא לקבוע הלכה פמותו (דאילו
מפלגא דהלכה פרב במ"ת אין לנו הברח בזה שפנחלקו פנים בפנים) ויש לומר דמה
שהקדים ס' ר' אמי הוא פדי להביא הדברים על סדרן דבתחילה קובעת נסת ואח"כ
טובלת.

אהכי לא בריר לן הלכה כמאן. וגם ישוב זה לא יגהה מזור למאן דס"ל דאין לחלק
בפלגא דאין הל' פתלמיד במה"ר באם נחלקו פנים אל פנים או לא פמוכן.

ועיין בשו"ת מלבושי יו"ט הנד"מ לאישי כה"ג הגאון מוהר"ו"ט הפהן יצ"ו בסי' כ"ד
שהאריך בזה דאין אשה מתעברת וכו' וראיתי שכ' בפשי' דקי"ל כר' יוחנן משום דאין
הלכה פתלמיד במה"ר (ואין זה מוכרח כ"כ לפי מ"ש לעיל) ובחלקות ישית דדונקא
בזמנא שהיו טובלות בזמן טבילה שייך לומר דאשה מתעברת סמוף לטבילה משא"כ
בזה"ז דלפי מה שמתמירות על עצמן מרחיקות הטבילה וכו' עי"ש שהאריך בדברים

נכוחים אף לא הנפיר דברי הא"ז הנ"ל דלא בריר לן הלכתא פמאן וכו' כיעי"ש וראיתי עוד שם שכ' דרש"י ס"ל דנקיטינן דלא כר' אמי ומשו"ה פ"א בגדה ד' ל' ע"א המפלת ליום מ' לטבילתה.

והול"ל לשימושה אלא דבא למעוטי מס' ר' אמי עי"ש ובמחכ"ת נעלם ממנו דברי רש"י ביבמות ס"ד ע"ב ד"ה שלשה וכו' דאשה מתעברת סמוך לונסתה וכו' ע"כ לכן יותר נכון לומר דרש"י מספק"ל הלכה פמאן ואהכי מפרש פדמר וכדמר.

ומצאתי לידדי הגאון מוהרי"א יצ"ו בס' עמודי אש סי' כ' אות ב' דשקו"ט בעיקר פלגין והביא הירוש' ודברי המג"א סי' תקע"ד סק"ה שהביא במלבושי יו"ט דמשמע דאשה מתעברת סמוך לטבילה ולא סמוך לונסתה דא"כ הו"ל להתיר גם סמוך לונסתה וכו' דלפני מרן הב"י בהירוש' דלא קאי אחשוכי בנים אין הכרח מזה.

ועיין פסקי תוס' בתענית ד' י"א דבליל טבילה מותר לכל אדם. וא"כ פ"א הירוש' הוא כמ"ש מרן דלכל אדם שרי בליל טבילה ולא קאי אחשוכי בנים.

גם הרמ"א בד"מ סי' ר"מ כ' דלקמן בסי' תקע"ד מותר בל"ט וכו' וכן בקלקת מחוקק סי' כ"ה סק"ה. וישם בעמודי אש הביא דברי ריא"ז הנ"ל והוסיף שכ"כ ג"כ בשה"ג ר"פ שני דשבועות ועוד דחזקה אין אשה מתעברת אלא סמוך לונסתה או סמוך לטבילת' וכ"ה במוהרי"ל הל' עיוה"כ וכו' דבשו"ת מוהר"ח הפהן רפפורט יו"ד סי' ל"ז כ' חכם אחד דהל' כר' אמי דאינה מתעברת אלא סמוך לונסתה והמ"ח חולק עליו (וחפשיתי בשו"ת מ"ח ולא מצאתי בזה דבר ואולי הוא ספר אחר ממנו) והביא דברי רש"י דיבמות ס"ד ע"ב הנ"ל.

ונר' פונתו להוכיח בדברי החכם הנ"ל אף פבר פתבתי למעלה דרש"י מספק"ל הא מילתא ומפרש הכי והכי פדמוכח מדבריו בגדה הנ"ל ואין להאריך וע' בשו"ת צמח צדק החדש אה"ע סי' י"ב אות ו': שעח אין אשה מתעברת מעומד עיין לעיל אות ע"ז שכ' דמוכח מהש"ס דהוא בדיקא ולא על הרוב בלבד: שעט אין סומכים על הנס עיין תוי"ט ריש דמאי ד"ה והחומץ וכו' פדאשכחן בריש יומא שהיו מתקנים פהן אחר ולא סמכו עה"ן דלא איבע קרי וכו' וכו' ע"ד במכתב לחזקיהו ד' ע"א ע"ד דמגוף המשנה אין הכרח דשפא מתקנין פהן אחר משום חשש שאר פיסול אלא דממ"ש רש"י והריטב"א ורע"ב דחששו לקרי מוכח כהתוי"ט.

ושוב כ' די"ל דמאי דתקון רבנן להמין כ"ג תחתיו היינו משום שלא היו יודעים שיעשה גם וכו' עי"ש וכו' בס' עמודי אש בחי' על הירוש' ד' י"א ע"ג דפי' הראשון אינו נראה דנראה במשנה עיקר החשש הוא משום קרי כפרש"י וכן הוא בירושלמי וכו' ואם היו בטוחים מקרי לא היו חוששים משום שאר טומאות שיכול ליתנה וכו' עיין שם ואיני מבין השגתו דהא פתב במכת"ל שם דמגוף המשנה אין הכרח אכל מפרש"י וכו' מוכח פן.

ומסתמא פירש רש"י וכו' הוא עפ"י הירוש' והרב תוי"ט לא הי"ל לסתום אלא לפרש דהוכחתו היא מפרש"י וכו' ולא מגוף המשנה (פמשמעות לשונו) ועמ"ש במכת"ל שלא היו יודעים וכו' כ' ע"ז שם הנה הפרישה היא קבלה מפי מרע"ה והוא בנדאי הנה יודע

שְׁהִיָּה גַם ע"כ וְאִינִי מִבֵּין מֵה עֲנִין הַפְּרִיָּשָׁה מִבֵּיתוֹ לְמָה שְׁמִתְקַנִּים פֶּהוּ אַחַר דְּהַמְסַתְּפֵל בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם בְּרִישׁ הַל' עִוְהוֹ"כ יִשָּׁר יִחְזַה דְּרַק הַפְּרִיָּשָׁה מִבֵּיתוֹ הִיא קַבְּלָה מִמֵּרַע"ה.

וְלֹא מֵה שְׁמִתְקַנִּים פֶּהוּ אַחַר. וְא"כ לֹא נִפְלְאָת לֹאמֵר שְׁלֹא יִדְעוּ הַמְתַּקְנִים שְׁיַעֲשֶׂה גַם זֶה וְעֵינֵן בְּתוֹס' חֲדָשִׁים רִישׁ דְּמֵאֵי שִׁכ' ג"כ כִּמ"ש בִּמְכַת"ל דְּאִין רְאִיָּה מִמֵּה שְׁמִתְקַנִּים פֶּהוּ אַחַר דְּשָׁמָּא מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ שְׁאָר פְּיִסּוּל וְכו' עִי"ש וְעַד"ז הַשִּׁיג יִדִּין הָרַב הַמַּגִּיָּה בִּס' יְמֵי שְׁלֵמָה בִּד' צ' ע"ב וְז"ל וְעֵינֵן וְכו' בְּמִכְתָּבוֹ הַבְּחִיר מ"ש ע"ד הַתּוֹי"ט וְכִבֵּר קִדְמוֹ הַתּוֹ"ח עַכ"ל וְהִדִּין עִמּוֹ וְעִי"ש מֵה שְׁהָאֲרִיָּה בְּעֵנֵן זֶה אֵי הָא דְּאִין סוּמְכִים עֵה"ן הוּא מְשׁוּם לֹא תִּנְסוּן שִׁפ אִין נְהִינֵן מִמְעֵשָׂה נְסִים עֵינֵן רִש"י תַעֲנִית כ"ד ע"א ד"ה אֵלָא פְּאָחַד מְעַנֵּי יִשְׂרָאֵל שִׁכ' אֲסוּר לִיקְהוֹת מְמ"ן וּמְרֵן חִיד"א בְּיַעֲרֵר אֲזֵן בְּמִדְבַּר קִדְמוֹת מַע' הַמ"ם אוֹת ג' פֶּתַב וּמֵה שְׁאֲמָרוֹ בְּפִרְקָא דְּחִסְדֵי אִין נְהִינֵן מִמַּע"ן וְכו' מְשַׁמַּע דִּס"ל דְּלִיפָא אִיסוּרָא אֵלָא מִד"ח וְעֵינֵן לְעֵיל אוֹת מ"ו שְׁרַשְׁמַתִּי דְּאִיפָא לְשׁוֹן אֲסוּר דִּר"ל מִד"ח.

וְעֵינֵן יִד דָּוִד בִּסו' דְּתַעֲנִית הַנְּ"ל שִׁכ' דְּבַרְבִּים דְּאִין שְׁיִיָּה לֹאמֵר דְּמִנְפִּין מְזַכִּיּוֹתֵיהֶם לִיפָא אִיסוּרָא רַק רְאוּי לְהַתְּרַחַק הִיכָא דְּאִפְשָׁר. וְלִפִּי זֶה בְּפֶן שְׁהִיָּה לְכָל יִשְׂרָאֵל וְאֵי אִפְשָׁר לְהַתְּחִיּוֹת בְּלַעְדוֹ וְדֵאֵי דְּאִין שְׁיִיָּה שׁוּם חִסְדוֹת וּמ"ש בִּמְדַב"ק שֶׁם בְּטַעַם הַפֶּן פִּינּוֹן שְׁהַקִּב"ה נִתְּנוֹ לְמַזְנוּתָם ש"ד.

אִין לְהַק' מִמ"ש בְּתַעֲנִית שֶׁם ע"ב אֲמַר לְהוּ מְהָא לֹא תִזְבְּנוּן דְּמַעֲשָׂה נְסִים וְכו' וְהַתֵּם נְמֵי לְמַזְנוּתָם נִתְּנָם הַקִּב"ה. דְּכִינּוֹן דְּאִפְשָׁר לְהַתְּרַחַק שְׁאִנִּי וְכִמ"ש רִש"י שֶׁם.

מִשָּׂא"כ בְּפֶן דֵּא"א בִּאוּ"א וְעֵינֵן בְּזֶה תְּפִאָרַת יִשְׂרָאֵל פ"ג דְּמִדּוֹת וְעֵינֵן בְּסִנְהֵד' ד' ט"ן ע"ב בְּעֵנִבְדָּא דְּנַחֲתוֹ תְּרֵי אֲטַמְתָּא ר' שְׁמַעוֹן בֶּן חֶלְפָתָא וְכו' וְאִיִּתְּנִיה לְבֵי מְדַרְשָׁא וְשָׂאֵל דְּבַר טְהוֹר אוֹ אִינוֹ טְהוֹר וְא"ל אִין דִּב"ט יוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם וּמְשַׁמַּע דְּבַעֲי לְמַכְלָה וְעִי"ש בַּח"א וְאִמָּאֵי לֹא חָשׁ לְמַעֲשָׂה נְסִים וְאִין לֹאמֵר כִּמ"ש בִּמְד"ק הַנְּ"ל לְעַנְיָן מִן דְּשָׁאִנִּי מִן דְּלֹא הִי אִפְשָׁר בְּעֵנֵן אַחַר.

וְאִפ"ל דְּלֹא שָׂאֵל אֵלָא לְעַנְיָן אִם הִיָּה נִדְחַק שְׁהִי קֶשֶׁה לוֹ בְּזוּלְתוֹ וְעֵינֵן מְנַחֲוֹת ס"ט ב' חֲטִיִּם שְׁיִרְדוּ בְּעַבִּים מֵהוּ לְשִׁתֵּי הַלְחָם וְכו' הַתּוֹס' שְׁיִרְדוּ דְּרָךְ גַּם וְאִתִּי שְׁפִיר לִמ"ש בְּיַד דָּוִד לְחַלֵּק בֵּין יַחִיד לְרַבִּים וְק"ל וְעֵינֵן עֲמוּדֵי אֵשׁ בַּחִי לִירוּשָׁלַיִם ד' י"א ע"ד מְחִזִּיק בְּרַכָּה סוּס"י תִּרְע"ז: שִׁפָּא אִין שִׁלְד"ע אֵי אֲמָרִי כְּשֶׁהַשְּׁלִיחַ שׁוֹגֵג עֵינֵן בָּאָר יַעֲקֹב קִי"ג ע"ב נו"ב מ"ק אֵה"ע סִי' פ' פ"א פ"ב מוֹהַר"ץ הִירָשׁ חִיּוֹת לְקַמָּא ל"ב ע"ב שׁו"ת תְּפִאָרַת יוֹסֵף בֵּאֵה"ע סִי' כ"ד בְּהִגָּהַת בְּנוֹ מְלֵא הָרוּעִים בַּח"ב ד' ה' ע"ב וְהִלָּאָה מַחֲנֵה אֲפָרִים הַלְכוֹת וְשְׁלוּחֵין סִי' ט' דְּרַכִּי שְׁלוֹם ד' ק"ג ע"ב שֶׁם אֲרִיָּה בְּשׁו"ת יו"ד סִי' מ"א מְרֵן מוֹהַרִיט"א בִּפ"ד דְּבַכּוֹרוֹת אוֹת ל' ד' ז"ן ע"ד (מְדַפּוּס וְאֲרָשָׁא ד"ה שׁוֹב רְאִיתִי וְעֵינֵן בְּשׁו"ת פּוֹרַת יוֹסֵף לְהַגָּאוֹן מְסַלְאֲנִים בִּסִי' ט' מ"ש בְּעֵנֵן מִי שְׁנֹשְׁבַע שְׁלֹא לְמַכְּוֹר סְחוּרְתוֹ וְעֵשָׂה שְׁלִיחַ לְמַכְּוֹר וְהַשְּׁלִיחַ לֹא יִדַּע מְשֻׁבְעַת הַמְשַׁלְּחוֹ שְׁבִילֵי דָּוִד לִיו"ד סִי' קס"א וּבְשׁו"מ מְהַדוּ' ב' כ"ב סִי' ס"ט הָאֲרִיָּה בְּזֶה וּבְעֵינֵקֶר הַפְּלֵל עִי"ש כְּמָה חִידוּשִׁים.

שִׁכַּב אִין מִיעוּט אַחַר מִיעוּט אֵלָא לְרַבּוֹת אֵי אֲמָרִי כִּן בְּיוֹתֵר מְשַׁנֵּי מִיעוּטֵין עִי' לְקַמּוֹן בְּמַעֲרַכַת הַבִּי"ת אִית ד' ד"ה וְדַע: וּבְטַעַם הַדְּבַר דְּאִין מִיעוּט אַחַר מִיעוּט אֵלָא לְרַבּוֹת וְכִן בְּרַבּוּי אַחַר רַבּוּי דְּהוּא לְמַעַט כְּתַב הַרְמ"ה לְסִנְהֵדְרִין עַל דָּף מ"ו ע"א טַעַם לְשִׁבְחָ וְלִפִּי

שְׂאִין הַסֵּפֶר הַיְקָר הַזֶּה מְצוּי בְּיַד כָּל אָדָם אֲעֵתִיק דב"ק ונ"ל וְאִיכָּא לְפָרוּשֵׁי דְהֵינּוּ טַעְמָא דְאָמְרִי אִין מְיַעוּט אַח"מ אֶלָּא לְרַבּוֹת דְּכִינּוּן דְּמְיַעוּטָא בְּתַרְא לָא אִיזְטְרִיךְ לְמְיַעוּטָא דְנִפְקָא לִן מְיַעוּטָא קַמָּא אִיכָּא לְמִימַר דְּלִגְלוּי עֲלֵיהּ דְּמְיַעוּטָא קַמָּא הוּא דְאַתָּא לְאַשְׁמוּעֵינּוּ דְכִי הֵיכִי דְּמְיַעוּטָא בְּתַרְא לָא אַתָּא לְמְיַעוּטָא מְיַעוּטָא קַמָּא נְמִי לָא אַתָּא לְמְיַעוּטָא אֶלָּא דּוּגְמָא בְּעֵלְמָא נְקֻט וּמְאַחַר דְּטַרַח קָרָא וְאַשְׁמוּעֵינּוּ דְלָאוּ לְמַעוּטֵי הַהוּא מְדַעַם קְאָמַר מִמִּילָא שְׁמַעֵינּוּ דְדַעְתֵּי לְרַבּוּנֵי וְיֵשׁ לְפָרַשׁ אִין מְיַעוּט אַחַר מְיַעוּט אֶלָּא לְרַבּוֹת כְּלוּמַר שְׁהַמְיַעוּט הַשְּׁנַי מְמַעַט מִן הַמְיַעוּט הָרֵאשׁוֹן וְנִמְצָא מְרַבָּה בְּעֵיקַר וְהֵכִי נְמִי אִיכָּא לְפָרוּשֵׁי גַבֵּי אִין רַבּוּי אַחַר רַבּוּי אֶלָּא לְמַעַט כִּי הֵנִי תְּרִי טַעְמֵי דְּכַתְּבִינּוּ וְטַעְמֵי מְעֻלֵי אִינוּן עַכְד"ק וְעֵינּוּ לְקַמֵּן בְּמַעְרַכְתָּ הַמ"ם אוֹת רִי"ב: שֶׁפַּג אֶלֶם שְׁשׁוּמַע וְאִינוּ מְדַבֵּר הֲרִי הוּא פְּקֻס לְכָל דְּבָרֵי עֵינּוּ מַה שְׁרַשְׁמַתִּי בְּמַע' הַחֵי"ת אוֹת כ"א לְעַנְנֵן מְדַבֵּר וּא"ש וְעֵינּוּ שְׁבוּת יַעֲקֹב ח"א ס' קנ"ו לְעַנְנֵן שְׁבוּעָה מְאָמַר מְרַדְכִי לְגִטִּין בַּד' קכ"ה ע"ב לְעַנְנֵן עֵדוּת אִם פְּסוּל מְדָאוּ דְלֵהֲרַא"ם בְּפַר' שׁוּפְטִים ס' י"ט ד"ה עפ"י שְׁנַי עֵדִים בְּדַעַת ר"ת פְּסוּל מְדַר'.

ב"י א"ח ס' ה"ן ד"ה מְצָאֵתִי פְּתוּב וְכו' לְעַנְנֵן צִירוּף עֲשָׂרָה. כ"מ פ"ד מֵהַל' שְׁחִיטָה וּבִיּוֹד ס' א' וּבְשׁוּנָה הַלְכוֹת ח"ב ד' ל"ב וּל"ג לְעַנְנֵן שְׁחִיטָה וּתְרוּמָה עִי"ש.

וּבְנו"ב ח"א אה"ע ס' ד"ן לְעַנְנֵן יָבוּם. וְלְעַנְנֵן אִם קוֹדֵשׁוֹ קִי מִן הַתּוֹרָה.

עֵינּוּ מַה שְׁרַשְׁמַתִּי לְקַמֵּן בְּמַע' הַחֵי"ת אוֹת ק"ו ד"ה וּמ"ש וְאִי הֵנִי מוּם בְּאִשָּׁה עִי"ש בְּאוֹת ק"ז וְכו' לְעַנְנֵן פְּסוּל עֲבוּדָה עִי"ש. וְעֵינּוּ עוֹד לְעַנְנֵן שְׁבוּעָה וְעֵדוּת בְּשׁו"ת אַחֵי וְרֵאשׁ ד' ג"ן וְהֵלָאָה בְּאוֹרָה וּבְרוּחָב.

וְלְעַנְנֵן אִם פָּשַׁר לְכַתּוּב תְּפִלִּין דְּהָא יִשְׁנֹו בְּקוֹשִׁיָּה או"ד דַּל פִּינּוּן שְׁצָרִיךְ לוֹמַר שְׁכוּתָב הָאֲזַפְרוֹת לְשִׁמּוֹן וְכו' עֵינּוּ פְּתַח הַדְּבִיר ס' ט"ל אוֹת ג' וּבְאוֹר לִי ס' קכ"ח ד' ק"ט ע"ד: שֶׁפַּד אֶלֶם שְׁהֵיָה מְדַבֵּר מְעִיקָרוּ וְנִשְׁתַּמַּק אַח"כ עֵינּוּ הַר"מ בְּפִיָּה מ' רִישׁ תְּרוּמוֹת דְּעֵדִיף מֵאֵלֶם מְעִיקָרוּ דְּזֵה תוֹרֵם לְכַתְּחִילָהּ וּבְתוֹס' רַעַק"א תְּמַה ע"ד עִי"ש וְעֵינּוּ מַה שְׁהֵאָרִיךְ הֲרַב שׁוּנָה הַלְכוֹת בַּח"ב ד' ל"ג בְּזֵה וְעֵינּוּ בְּמֶרֶן הַב"י בַּאֵה"ע ס' קכ"א ד"ה וְדוֹקָא בְּנִשְׁתַּמַּק וְכו' שֶׁכ' בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א דְאַפְשָׁר דְּפַקְס וְנִשְׁתַּמַּק עֵדִיף מֵאֵלֶם מְעִיקָרוּ.

וְעֵינּוּ תְּשׁו' הַרְשָׁב"א שְׁהֵבִיא מֶרֶן הַב"י שְׁם בְּסִי צ"ו תוֹף ד"ה וּמ"ש אֶבֶל נִתְגַּרְשָׁה וְכו' וְאַעֲפ"י שְׁהֵיָתָה פְּקֻסָּת וְנִשְׁתַּמַּקָּה לְכָאוּ לָא גְרַעָה מֵאֵלֶם מְעִיק' וְכו'. וְעֵינּוּ בְּקוֹדֵשׁת יִשְׂרָאֵל עַל גִּטִּין ל"ד ע"א בַּד"ה עוֹד שְׁם בְּגַמ' וְכו' שֶׁכ' בְּשֵׁם הַפְּנִי דְּדוֹקָא בְּחַרְשׁ הוּא דִּישׁ לְחַלֵּק בֵּין חֶרֶשׁ מְעִיקָרוּ לְנִתְחַרְשׁ אַח"כ אֶבֶל לָא בְּאֵלֶם וְהַסְבִּיר הַדְּבָר.

וְכו' ע"ד שְׁנַעְלֵם מְנוּ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם בְּרִישׁ מַס' תְּרוּמוֹת הַנ"ל דְּגַם בְּאֵלֶם שְׁיִיךְ לְחַלֵּק כֵּן עִי"ש וְנַעְלֵם מִשְׁנֵיָהֶם דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א הַנ"ל. וְעֵינּוּ הַרְמַב"ם בַּפ"ד מֵהַל' שְׁחִיטָה ה"ט מוֹמְחָה שְׁנִשְׁתַּמַּק וְכו' וְכו' מִי שְׂאִינוּ שׁוּמַע ע"כ וּמוּכָן מִדְּבָרֵי מֶרֶן כ"מ וּבב"י יו"ד ס' א' דְּלְעַנְנֵן הַדִּין מוֹמְחָה שְׁנִשְׁתַּמַּק וְאֵלֶם מְעִיקָרוּ שְׁוִין.

וְעֵינּוּ בְּשׁו"ת אַחֵי וְרֵאשׁ ד' ג"ן ע"א וְיָדוּעַ דְּאֵלֶם מְעִיקָרוּ נִשְׁתַּמַּק חַד דִּינָא אֵית לְהוּ ע"כ: שְׁפָה אוֹקִי מְמוּנָא בְּחֻזְקָתָהּ מְאַרְיָה לְעַנְנֵן עַפּו"ם בְּמַעְרַכְתָּ הַגִּמ' ל' אוֹת ה"ן ס"ק ט"ז רְשַׁמְתִּי בְּזֵה בַּס"ד: שֶׁפּו אִין לְמַדִּין דְּבָרֵי סוֹפְרִים מַד"ס כ' מוֹהַרְד"ךְ בְּתְשׁו' כ"ח סוֹף

אות ד' דרך היכא דהוא לעקור ד"ת כעין תקנתא דר"ת לעקור ירושת הבעל מד"ת (עיין באה"ע סי' קח"י).

אף פשט דברי הרא"ש בתשו' פלל ד"ן מורה דאין למדין אפילו היכא דליכא עקירת ד"ת. משום הבו דלא לוסוף עלה.

כ"כ בשו"ת רמ"ץ או"ח סי' י"ב אות ג': שפז אומדנא בס' שו"ת רמ"ץ הנד"מ בא"ח סי' ט"ו אסף איש טהור דוכתי טובא בש"ס ופוס' ראשונים בענייני אומדנא ואי מהני אמתלא בדבר התלוי בדעת שניהם ולא בדעת הלוקח לבד (עיין תוס' ב"ק ד' ק"י ד"ה דאדעתך וכו') ואי מהני אומדנא להוציא ממון לפי מאי דקי"ל דאין הולכים בממון אחה"ר וכו' והאריף בקל הפרטם ברוחב שכלו עי"ש ובחיו"ד סי' ג' ועיין ישרי לב בחח"מ במערכת האל"ף מאות כ"ח עד ל"ח ובס' ייטב לב ד' י"ג ע"ג והלאה האריף בכמה חילוקי דינים באומדנא ודרשינהו לקראי בפר' ויגש ויפוח יוסף עם אחיו כמין חומר עי"ש: ואומדנא דמוכח טובא אי אלימא לאפוקי ממונא בס' אהל יעקב אות י"א פתב בשם מרן באבקות רוכל סי' פ"ז דלא אלים להוציא ושכ"כ מוהרשד"ם ח"מ סי' מ"ה והרדב"ז בשניות ח"א סי' קכ"ח וח"ב סי' תרע"ח ובראשונות סי' קמ"ח נכתב שיש ללמוד משם דהרבה אומדנות מוכיחות מהני להוציא.

וכן הסכים הרב דרכי נועם סי' מ"ט ונ"א ובית יהודא ח"ב סי' י"ג ושהכנה"ג בתשו' ח"מ סי' מ"א כ' דלהחזיק מהני לכ"ע ולהוציא הוא פלוגתא את"ד והמובן מזה דדונקא באומדנות הרבה המוכיחות הוא דס"ל להרבנים ד"ן וב"י דיכולים להוציא.

ובס' יפה ענף ד' ב' אות ט"ז כ' באומדנא דמוכח מפיקינן ממונא עיין בזכרונות ובני אברהם סי' ח"י ועיין בס' אהל יעקב ה"ד בס' מנחת זכרון עכ"ל והיה נר' דכונתו דמ"ש באה"י הוא היפך מ"ש הזכרונות ובני אברהם דלדידהו גם באומדנא אחת דמוכח מפיקינן ממונא אולם עיניתי בס' מנח"ז וז"ל באומדנות מוכיחות מפיקינן ממונא.

עיין ד"ן וכו' ובני אברהם סי' ח"י וציין המגיה לס' אה"י הנ"ל עי"ש ומשמע דגם הבני אברהם לא אמר אלא כשיש הרבה אומדנות וצריף לעיין בגוף הס'. ועיין כנה"ג ח"מ סי' ט"ו הגב"י אות י"ג דמי שנגב ממנו פלי כסף ונהב ויש כמה אומדנות מוכיחות שאיש פ' גנבם מותר למנסרו ביז אוה"ע בשביל חוב קרוב לשיווי הזהב והכסף ולכפותו עד שיוזה הדברים אחרים מוהרשד"ם סי' ש"ס מוכח דהרבה אומדנות מהני להוציא.

והרב מוהר"י אלפנדרי בתשו' שבס' יבא הלוי חיו"ד סי' ב' פתב ולא תימא דאומדנא לא מהני כי אם להחזיק ולא להוציא דמתשו' הרא"ש ששהביא הטור אה"ע סי' נו"ן בהמירה אחות המשנדקא מוכח דמהני להוציא.

וכן ראיתי בד"ן סי' מ"ט שכ' ועוד פל הפוס' פלם האריכו בענין אומדנות דעבדינן בהו עובדא להוציא ממון וכו' ע"כ מדבריו ג"כ מוכח דדעת הדרכי טעם דבאומדנא אחת דמוכח מפיקינן ממונא ושוב הביא (ביה"ל הנ"ל) מ"ש הכנה"ג בס' ט"ו בשם רדב"ז לחלק בין להוציא ללהחזיק וכ' לחלק בין פשםספקא לן בגוף הענין לכשםספקא לן בדעת המתחייב (ולפום ריהטא לא נתברר לי חילוקו וצריף להתיישב במ"ש במשנת ר')

אֲלֵעֶזֶר ח"א ד' ז"ך ע"ג וע"ד עי"ש ובמשל"מ פ"ט מְזַכֵּה מ"ש ע"ד מוהריק"ו וְעֵינָן
גִּדְדִיל תּוֹרָה קוֹנְטְרִיס יו"ד סי' ק"ן אות י"ג ד' רס"א ע"ד).

ומ"ש בְּשֵׁם תְּשׁוּׁה הַכְּנֵה"ג דְּלֹאֲקוּמֵי מְהֵנִי לְכ"ע כ"כ בַּכְּנֵה"ג סי' ט"ו הַגְּבִי אֹת ח"י
וְנ"ל אֲפִילוּ לְמֵאן דְּלֹא אֲזִיל בְּתֵר אֲנִימְדָּנָא בְּמִמּוֹנָא ה"מ לְהוֹצִיא אֶבְל לְאֹקוּמֵי מְמוֹנָא
אֲזִילִינָן הֶרְדָּב"ז ח"א סי' ר"ד. וּבְאֹת י"ט כ' בְּשֵׁם הֶרְדָּב"ז ח"א סי' ר"ך דְּלֹכ"ע אֲזִילִינָן
בְּתֵר אֲנִימְדָּנָא לְפִטוֹר מִשְׁבּוּעָה וְעֵינָן מֵה שְׁרִשְׁמֵתֵי בְּקוֹנְט' אֲסִיפֵת דִּינִים בְּמַעְרַכַת בֵּית
הַכְּנֵסֵת אֹת מ ד"ה וְרִאִיתִי.

ובס' מְשַׁנֵּת ר' אֲלֵעֶזֶר ח"ב בַּאֲה"ע סי' ח' ד' ס"א מ"ב כ' בְּשֵׁם מִט"ש ד' ז' דְּנִרְאָה בְּרוּר
מְדַבְּרֵי הֶרְבָּנִים הַרֵא"ם וְת"י וּמוֹהֲרִיב"ל וּמ"ץ דְּלֹא כ' דְּלֹא אֲזִילִינָן בְּתֵר אֲנִימְדָּנָא אֲלֵא
לְהוֹצִיא אֶבְל לְהַחְזִיק אֲזִילִינָן בְּתֵר אֲנִימְדָּנָא דְּמוֹכַח.

וְעֵינָן בְּשׁו"ת יִשְׁמַח לֵב ח"ב סי' כ"א בְּשֵׁם תְּשׁוּׁה כ"י: וְאֵי מְהֵנִי אֲנִימְדָּנָא בְּהַסְכָּמוֹת וְתַקְנֹת
רְשָׁמֵתֵי בְּקוֹנְטְרִיס אֲסִיפֵת דִּינִים בְּמַעְרַכַת בֵּית הַכְּנֵסֵת אֹת מ ד"ה וְרִאִיתִי וְכו' עי"ש:
וְהִיכָא דְּאִיפָא אֲנִימְדָּנָא וְעַד אֲחָד אֵי מְהֵנִי לְהוֹצִיא מְמוֹן עֵינָן בְּתְשׁוּׁה יִשְׁמַח לֵב ח"ב סי' כ"א
דְּשָׁקוּ"ט בְּזֵה וְשֵׁם הִבִּיא תְּשׁוּׁה כ"י לְהֶרֶב מוֹהֲר"א ב' אֲלֵעֶזֶר דְּהוֹכִיחַ מִתְּשׁוּׁה הֶרְדָּב"ז
דְּאִיפָא עַד אֲחָד וְאֲנִימְדָּנָא לֹא מְהֵנִי לְאִפּוּקֵי מְמוֹנָא וְשָׁקוּ"ט בְּדַבְּרֵי הֶרְדָּב"ז וּמִסִּיק פֶּן
דִּיכּוֹל הַמְּוַחֲזֵק לֹמֵר קי"ל כִּמ"ד דְּלֹא מִפִּיקִינָן מְמוֹנָא בַּע"א וְאֲנִימְדָּנָא: וְלַעֲנֵן אֵי מְהֵנִי
אֲנִימְדָּנָא לְעֵבּוֹר עַל הַשְּׁבּוּעָה בְּקוּם עֲשֵׂה אוֹ לֹא מְהֵנִי אֲלֵא לְפִטוֹרוֹ מִהַשְּׁבּוּעָה בְּשׁוֹאֲת"ע
בס' פֶּן אֲבָרְהֵם בְּתְשׁוּׁה שְׁבָסוֹף הַסְּפָר בַּאֲה"ע סי' א' כ' דְּהֶרֶב מוֹהֲרָאנ"ח בַּח"ב סי' כ'
גְּסַתְּפֵק בְּזֵה וְש"כ הֶרֶב פ"מ בַּח"ג סי' י"ט דְּאֵין סְפָקוֹ מוֹצִיא מִיַּדִּי וְדֹאֵי שְׁל הֶרְבָּנִים
מוֹהֲרֵשֵׁד"ם וּמוֹהֲרִיב"ל ח"ב סי' כ' שְׁהוֹכִיחַ פֶּן מִתְּשׁוּׁה הֶרְשָׁב"א שְׁהִבִּיא הֶרֶב מוֹהֲרִיק"ו
שְׁרֵשׁ ק"א דְּמְהֵנִי גַם לְקוּם עֲשֵׂה.

וּבְשׁו"ת יֵד יָמִין אַה"ע סי' א' ד' ל"ד ע"ד וְהִלָּאָה שָׁקוּ"ט בְּזֵה וְהִבִּיא מ"ש בְּשׁו"ת מְשַׁאֲת
מְשֵׁה חִי"ד סי' ט' לְצָרֵף סְפָקוֹ שְׁל מוֹהֲרָאנ"ח לְעֲשׂוֹת סְפָק שְׁלִישִׁי בְּנִדּוּנוֹ וְשְׁבָשׁו"ת
נְשַׁמֵּת חִי"ם אַה"ע סי' ג' הִבִּיא שׁו"ת פִּמ"א סי' ק"ו שְׁמוֹהֲרָאנ"ח עֲצָמוֹ בַּח"א סי' מ"א
הַתִּיר הַשְּׁבּוּעָה.

וְסִיּוּם הַתְּשׁוּבָה שְׁבַח"ב הַנֶּ"ל לֹא נִמְצָא וְאֵין סְפָק שְׁבָסוֹף הִיָּה מְסָפִים לְזֵה וְהִיָּד יָמִין
הִבִּיא שׁו"ת פ"מ ח"ב סי' קי"ז דְּגַם מוֹהֲרָח"ש בַּס"ל ל"ג מִתִּיר הַשְּׁבּוּעָה בְּקוּם עֲשֵׂה ע"י
אֲנִימְדָּנָא וְלֹא שְׁבָקִינָן פְּשִׁיטוֹת מוֹהֲרֵשֵׁד"ם וּמוֹהֲרִיב"ל וּמוֹהֲרָח"ש מְפָנֵי סְפָק מוֹהֲרָאנ"ח.

וְהִבִּיא מ"ש בְּשׁו"ת עֵין מְשַׁפֵּט אַה"ע סי' א' שְׁגַמְגָם ע"ד הַרְפ"מ וְשְׁגָם בַּח"ק ל' יו"ד ח"ג
סי' כ"ז דְּחָה דְּבָרֵי הַרְפ"מ שְׁמַדְּבָרֵי הֶרִיטָב"א וּנְמַק"י בַּח"י לְנִדְרִים ד' כ"ז בְּסוּגָא דְּנִדְרֵי
אֲוֹנָסִים מִתְּבָאָר דְּלֹא שְׁרִי לְעֵבּוֹר בְּקוּם עֲשֵׂה וְאֵילוּ הִיוּ רוֹאִים דְּבָרֵיהֶם (פִּי גְדָפְסוֹ מְקָרוֹב)
לֹא הִיוּ חוֹלְקִים עֲלֵיהֶם וְנִקִּיטֵי פְּהֵרִיטָב"א וּנְמַק"י וְהִיא הַשִּׁיב ע"ד דְּאֹלֵי אָף אֵי הָיוּ חָזוּ
דְּבָרֵי הֶרִיטָב"א וּנְמַק"י לֹא הָיוּ הֶדְרֵי בְּהוּ פִּינָן דְּמִתְּבָאָר דְּהֶרְשָׁב"א וּמוֹהֲרִיק"ו ס"ל דְּמְהֵנִי
גַם לְקוּם עֲשֵׂה וְכו' בַּסו"ד דְּמִיַּדִּי סְפָקָא לֹא נִפְיָק.

ובס' מְשַׁנֵּת ר"א ח"ב בְּשׁו"ת אַה"ע סי' ל"ח ד"ה וְרִאִיתִי וְכו' כ' בְּשֵׁם הַכְּנֵה"ג בְּתְשׁוּׁה
חִי"ד סי' ר"ב וּבַשְּׁכֵנָה"ג יו"ד סי' דְּלֹא שְׁבָקִינָן פְּשִׁיטוֹ מוֹהֲרִיב"ל וּמוֹהֲרֵשֵׁד"ם מְשׁוּם ס'

מוהראנ"ח ושכ"כ הפ"מ ח"ב סי' קי"ז וכ' המשר"א גם אָנן בְּדִין מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם אָנוּ מְתִירִים וכו' אַף שֶׁהוּא בְּקו"ע שֶׁלֹא פָּדַעַת מוהראנ"ח וְכַתּוּב שְׂכַמ"א כ' לִיִּשְׁב הַמְּנַהֵג שֶׁלֹא יִהְיֶה הוֹפֵף דְּבָרֵי הָרִיטְבָ"א הַגָּ"ל וּמָה שֶׁרָמַז לַמ"א הוּא מ"ש בַּח"ו ד' שָׁם בְּסִי' מ"א עי"ש וּבְסִי' ל"ז וּבְשׁו"ת רֹאשׁ מִשְׁפִּיר ח"ב סי' ס"ט ב'ד' צ"ב ע"א הֵבִיא ס' מוהראנ"ח דְּאֶפְשָׁר לְחַלֵּק בֵּין שׁוֹאֵת"ע לְקוּם עֲשֵׂה וְכ' דְּמִשׁוּם הָא לִיכָא לְמִיחָשׁ כַּמ"ש הֶרְבְּנִים נִחְפָּה בְּפִסְף (ח"א) סי' ב' ד' ס"ג ע"ב וּפ"מ וּפ"מ"א דְּתִשׁוּ' זֶה שֶׁל מוהראנ"ח הוּא הִיפֵף דַּעַת פֶּל הַפּוֹס' וּמְפָלְלֵם הֶרְשֵׁב"א וּמוהריק"ו וכו' וּמְדַבְּרֵי הַגְּדוֹלִים שֶׁהֵבִיא שָׁם ב'ד' צ"א ע"ב נִרְאֶה ג"כ דְּפִשְׁטָא לְהוּ דְּמַהֲנֵי אֲנִימָדְנָא גַם לְקו"ע עי"ש וּבְשׁו"ת בָּאָר מִים חַיִּים אַה"ע סי' ב' ד' ט"ל רע"ג רְאִיתִי שְׂכ' בְּשֵׁם מוהרש"ך ח"ב סי' ל"ו דְּאִין לְחַוֵּשׁ עַל מָה שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹא לִישָׂא אַחֲרֵת דְּאִדְעָתָא דְּהִכִּי לֹא נִשְׁבַּע אֶלְמָא פְּשִׁטָא לִיה דְּמַהֲנֵי אֲנִימָדְנָא גַם לְקוּם עֲשֵׂה וּקְצַת תִּימָה עַל הָרַב בַּמ"ח שֶׁלֹא זָכַר סְפָקוֹ שֶׁל הָרַב מוהראנ"ח בְּזֶה וְעִי"ש ב'ד"ה אֲמַנָּם וכו' מ"ש בְּשֵׁם הַפ"מ ח"א סי' כ"ד וּמְתַבָּאָר ג"כ דַּס"ל דְּמַהֲנֵי לְקו"ע.

וְכֵן מְתַבָּאָר מְדַבְּרֵי הֶרְבְּנִים מִשְׁפָּטֵי שְׁמוּאֵל וּל"ר שֶׁהֵבִיא בַּמְשַׁל"מ פַּכ"ג מַהֲל' אִישׁוֹת הַט"ז. וְעֵינֵינוּ לְהֶרַב מוהרש"ד"ם בַּח"ו ד' סי' קכ"ג: וּבְשׁו"ת שְׁעַר אַה"ע סי' ב' סוּד"ה תְּשׁוּבָה כ' וְאִין לְפַקְפֵּק מַמ"ש מוהראנ"ח ח"ב וכו' דְּרַבִּים לוֹחֲמִים עָלָיו וְסַבְּרֵי דְגַם בְּק"ע שֶׁפִּיר אֲמַרִּינוּ אִדְעָתָא דְּהִכִּי לֹא נִשְׁבַּע וְהוּא לֹא אָמַר אֶלְמָא בְּלִשׁוֹן אֶפְשָׁר וְאִין סְפָק מוֹצִיא וכו' וְכֵן הִסְפִּימוּ רַבְּנֵינוּ בְּתַרְאֵי וכו' וּשׁו"ר דְּמוהראנ"ח גּוֹפִיָּה לֹא עֲמַד בְּסַבְּרָתוֹ וְשִׁינָה אֶת טַעְמוֹ שָׁם בְּסִי' קכ"ט (צ"ל בְּסִי' ט"ו) דְּמִבְּנָאָר דְּהִדְר מִשְׁמַעְתִּיהָ וְקִאֵי בְּשִׁיטַת הַסּוֹבְרִים דְּגַם לְעַבּוֹר בְּקו"ע מְהֵנֵי שׁוֹב הֵבִיא מ"ש הַחֵק"ל הַגָּ"ל דְּמְדַבְּרֵי הָרִיטְבָ"א וּנְמַק"י מוֹכַח דְּלֹא מְהֵנֵי לְקו"ע וְדָחָה רְאִיָּתוֹ עִיש"ב וְשָׁם בְּצִיּוּנִים שֶׁבְּסוֹף הַסִּי' בְּאוֹת ב' צִיּוּן שׁו"ת מִטָּה יוֹסֵף ח"א אַה"ע סי' י"ג וְלֹא אִדְעָא פְּעַת אִיזָה ט"ס יֵשׁ וּבְס' יָפָה עֲנָף ד' ד' סוֹף ע"ג הֵבִיא ס' מוהרא"ח וְהַחֲלֻקִים עָלָיו וְכ' דְּהָרִיטְבָ"א בַּפ"ג דְּנִדְרִים ס"ל פְּהֶרַב מוהראנ"ח וְהִיא הָרְאָיָה שֶׁהֵבִיא הָרַב חַק"ל.

וּבְס' יָמֵי שְׁלֵמָה ד' ס"א הֵבִיא דְּבָרֵי רַבְּנֵינוּ בְּתַרְאֵי בְּזֶה וְכַתּוּב שָׁם ע"ב דְּאֶף דְּהִסְפִּימוּ הָאֲחֵרוֹנִים דְּלֹא כְּמוהראנ"ח מ"מ יֵשׁ לְחַוֵּשׁ לְסַבְּרָתוֹ אַף אִם הִיא סְבָרָא יְחִידָאָה שְׂכ"כ הַכְּנֵה"ג בְּתִשׁוּ' לַח"מ בַּח"ב סי' ק"ב דְּאֶף דְּסַבְּרַת מוהר"ם יְחִידָאָה הִיא הִוֵּי סְפָק שְׁבוּעָה לְהַחְמִיר דְּכִינּוּן דְּהִסְפֵּק הוּא אִם הָאָמַת פְּסַבְּרָא זֶה מָה לִי אֶחָד וּמ"ל שְׁנַיִם וְתָמָה עַל הַכְּנֵה"ג דַּא"כ אֲמַאי לֹא חָשׁ לְסַבְּרַת מוהראנ"ח עַפ"י שְׁסַבְּרָא יְחִידָאָה הִיא וְכֵן תָּמָה עַל הָרַב פ"מ וְכַתּוּב לִיִּשְׁב דְּדוֹקָא פְּשִׁמְחֻלּוֹקַת הוּא בְּגוּף הַדִּין (לְעַנְנֵן מֵת אֶחָד מִן הַשְּׁוֹתְפִין אִם מְתַבְּטַל הַשְּׁוֹתְפוֹת דְּהַרְמַב"ם וְהַטּוֹר בְּסִי' קע"ו ס"ל דְּמְתַבְּטַל וְסַבְּרַת מוהר"ם דְּאִינוּ בְּטַל הִיא סְבָרָא יְחִידָאָה) בֵּינּוּ דְּאִיכָּא שְׁבוּעָה חִיִּישִׁינוּ לְסַבְּרָא יְחִידָאָה דְּבַעֲיָקֵר הַשְּׁבוּעָה אִין פְּאֵן מְחֻלּוֹקַת אֲבָל פְּשִׁמְחֻלּוֹקַת הִיא בְּשְׁבוּעָה עֲצָמָה וְרַבִּים סַבְּרֵי דְּמוֹתְרַת לֹא חִיִּישִׁי' לְסַבְּרַת יְחִיד וכו' אַת"ד וְחִלּוּק זֶה אִינוּ מְבֻרָר לְעַנ"ד וְצָרִיף לְעֵינֵינוּ בְּגוּף תִּשׁוּ' הַכְּנֵה"ג וַאֲמ"א.

אַף לְעַנְד"ן דְּאֶף אִי בְּמְחֻלּוֹקַת בְּשְׁבוּעָה עֲצָמָה נְקִיטִינוּ לְחַוֵּשׁ לְסַבְּרַת הַיְחִיד. מִיְהוּ ה"ד פְּשִׁמְחֻלּוֹקַת הַיְחִיד הִיא בְּרוּרָה אֲבָל פְּשִׁמְחֻלּוֹקַת מְסוּפָּק וְלֹא הִחְלִיט בְּסַבְּרָתוֹ וְרַבִּים שֶׁפְּגָדוּ פְּשִׁיטָא לְהוּ לְהַקְל.

אין לנו לחוש לסבבתו ונאף אם היו נשנים יחיד ויחיד רבים ורבים נקיטינו כל היכא דלמר פשיט"ל ולמר מספק"ל אין ספק מוציא מידי ודאי וכלל זה שריר וקיים כמו שמתבאר ממה שרשמתי בקונטרס פללי הפוסקים בסי' ט"ז אות י"ט כ"ש ביחיד מסתפק ורבים פשיטא להו.

וא"כ פיון שערב מוהראנ"ח לא החליט בשפת חלקות בין שואת"ע לקום עשה רק בלשון ספק אמר פן יפה אמר מר הכנה"ג דאין לחוש לסבבתו. ומה גם למאי דאשפח מרגניתא קרב שער אשור דגם רבינו מוהראנ"ח עצמו כתב בתשובה אחרת פדפשיטא להו להרבנים החולקים עליו כנז"ל והג' נו"ב במ"ק יו"ד סי' ס"ט ד"ה ונאני אומר כתב לענין שבועה דאף באיסור חמור דאורייתא איה בשביל מוהר"ם לחוד ידחה הרמ"א ג' פוסקים עי"ש ועיין בשו"ת בני בנימין לה"ה תנא רישלמא מוהרמב"ן בסי' יו"ד ד' י"ד ע"ג ד"ה והנה וכו' והלאה וראיתי בס' בית אהרן קריספין בחאה"ע במערכת האל"ף ד' ה' ע"ג והלאה האריף בזה ולא יכולתי פעת לעיין בדב"ק לה נא ראה: שפח אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה אי סמכינו ע"ז בזמן הזה י"ל בשו"ת מוהר"ם אלשקר סי' ט"ף ואהל יצחק סי' ו' בשו"ת אה"ע ובמה שציין בזכרנו לחיים ח"א ד' מ' ע"ב ובעיקר הפלל עוין משק ביתי אות ס"ג ובקונטרס אסיפת דינים במערכת גירושין סי' א' אות י"ב ובסי' ב' אות ב' ואות ג' הבאתי קצת מדברי הפוסקים המדברים בזה וע"ע בתשו' הרדב"ז ח"ד סי' קי"ח (בדפוס ווארשא ש' תרמ"ב היא אלף קפ"ח): שפט איסור פחות מכוזת שנתפח ועמד על פזית אם לוקין עליו י"ל במה שרשמתי במע' הש"י"ן אות כ' ולמה שרשמתי בקונטרס אסיפת דינים מערכת ברכות סי' א' אות ז לעה"פ בל"ן: שצ אירוסין אם הם בכלל נישואין עיין מה שרשמתי לקמן במערי' הנו"ן אות כ"ט: שצא איסורא בתר ממונא גריר עיין מה שרשמתי בזה לקמן במערכת הסמ"ך אות פ"ו ד"ה ובמזון: שצב אפילו תיבת אפילו אם הוא דוקא כגון מ"ש גבי ריאה שנימוקה אפילו רביעית פשרה או אפילו יותר פשרה מרן חיד"א ביעיר און אות נ"א הביא מ"ש בזה מרן הב"י ביו"ד סי' ל"ו ופר"ח שם ס"ק כ"ד וכו' דמתשו' הרב מוהרימ"ט יו"ד סי' ל"א נראה דהני פלוגתא דרבנותא ועיין בס' בי"א לטרפיות בקונטרס הראיות סי' נו"ן פלפלא אריכא בזה בתשו' הרבנים הריב"ש והרשב"ץ ומוהרימ"ט וב"ח בתשו' סי' ח"ק ומסיק דאין לנו כלל מיקחלט בזה דזימניו דאפילו דוקא וזימניו לאו דוקא ועיין להרב קהלת יעקב במענה לשון ח"ב אות ה"ן מ"ש בשם הרמב"ן פא"ט ושם באות נ"ו כתב החילוק שפין אפילו לאף עי"ש: שצג אף הן היו באותו הנס אי מהני טעם זה לחייבן במצות דאורייתא או רק למצות דרבנן מתוס' פסחים ד' ח"ק ומרדכי ריש מגילה נראה דלא מהני לדאורייתא ומדברי ר"י איש ירושלים שבתוס' מגילה ד' ד' ומתשו' מוהר"ם הארנכות סי' תמ"ג נראה דגם לדאורייתא כ"כ מרן חיד"א בס' דבש לפי אות כ"ח ודבריו באו הנה בקצ"ר אמיץ וד"ת עשירים במ"א עיין למני"ר בס' הנורא ברכ"י א"ח סי' תע"ג אות ט"ו (ועי"ש בסוס"י תפ"ע) ועיין בזה בשו"ת בני ציון החדשות בסי' מ"ג ושם ביאור אי סברא זו לחייב משום מה שהיו באותו הנס היא מדאורייתא או אינו אלא מדרבנן: שצד אף פששונה התנא דבר אחד בלשון זה אם בא להוסיף ע"ד תנא דמפיה או בא לחלוק עיין בדברי הרע"ב סוף פ"ק דשבת ר"י אומר אף בפסחין כל שהו והלכה כר"י דליכא מאן דפליג עליה והרב שושנים לדוד בפרק יו"ד מ"ד אמאי דתנן ר"י אומר אף מקבלי פתקין הקשה

על מה נפסק שם הרע"ב דלא כר"י דלפי מ"ש בפ"ק דהלכה כר"י דליפא מאן דפליג וכתב שם התוי"ט דמשום דקתני אף משמע ליה שאינו חולק אלא מוסיף א"כ ה"א נמי הו"ל לפסוק כר"י דתני אף ולמימר דלא פליג וזה סיוע להרמב"ם שם עכ"ל מבואר דס"ל דדבר זה במחלוקת הוא שנוי להרע"ב כל היכא דתני תנא פי האי לישנא משמעו דלא פא לחלוק אלא להוסיף ולהרמב"ם הגם דתני אף אין מזה הכרח שלא פא לחלוק ויש לתמוה לפי זה עמ"ש הרע"ב בפ"ה דמעשרות מ"ה ר"י אומר אף ישפוך פועלים וילקט דלת"ק לא ישפוך פועלים דתיישינו וכו' דאמאי לא פא ה"א נמי דלא פא לחלוק מדתני אף ומנ"ל דלת"ק לא ישפוך פועלים.

וכן קשה אמ"ש הרע"ב בפ"א דמס' ביכורים מי"א ר"י אומר אף בעלי ארסות וחקירות מביאין וקורין דר"י פליג אתנא דמתני' ב' דתני הארסין והחקירות אין מביאין ואין הלכה כר"י עי"ש ואמאי לא פא דלא פא לחלוק אלא במתני' ב' מייירי בסתם ארסין ור"י מייירי בארסי בתי אבות ודיקא נמי לישנא דמתני' דבמ"ב תני ארסין וכו' ור"י נקט בעלי ארסין וכו' דמשמעו שמוחזקים בזה וכמו שפי' פן הרש"מ עפ"י הירוש' עי"ש וא"כ מוכח מדברי הרע"ב עצמו דלא ס"ל כמ"ש הרב שושנים לךוד לדעתו דכל דתני אף לא פא לחלוק דהא איהו גופיה ס"ל דאיפא לשון אף הגם שפא לחלוק.

ועיין עוד בחלה פ"ב מ"ד ר"א אומר אף הרודה ונותן בסל הסל מצרפן לחלה ואמרין בפסחים ד' מ"ח דהלכה כר"א והלכה מקלל דפליג ש"מ דגם פי פליגי תני בלשון אף. גם בפ"ב דשביעית מ"ב ר"ש אומר אף נוטל את העלה מן האשכול בשביעית פליג את"ק דאינו מתיר אלא בתוספת שביעית דאין הלכה כר"ש וכן שם במ"ד ר"א ב"ר צדוק אומר אף משקה הוא את הנוף בשביעית ואין הלכה כמותו.

ושם בפ"ג מ"ב ר"ש אומר אף על האשפות ואין הלכה כר"ש. ועוד שם בפ"ט מ"ה ר"י אומר אף על האחרון וחולק על ר"א עי"ש.

ובר"פ י"ב דשבת רשפ"ג אומר אף המפה בקורנס וכו' ואין הלכה כרשפ"ג ובפ' יו"ד דעירובין מ"ה ר"י אומר אף מי שנתלש רוקו וכו' ואין הלכה כר"י (פן הגירסא במשנה שבמשניות ובהש"ס וכן הוא בקרי"ף אף בקרא"ש ראיתי שגורס רי"א מי שנתלש רוקו וכו' ולא גריס אף).

אמנם בקרבן נתנאל שם תופס בדברי הרא"ש רי"א אף מי שנתלש וכו' כנראה שפן הנה הגירסא לפניו בדברי הרא"ש. ומרן הב"י בסי' ש"ן העתיק רי"א אבל מי שנתלש וכו' ובב"ח שם נראה דגריס בדברי מרן הב"י בלשון אף ועכ"פ גירסתו במשנה זו היא רי"א אף מי שנתלש וכו' ופשיטא ליה דר"י פליג את"ק ותמה עמ"ש מרן בדעת הטור דמשמע ליה דלא פליג וכו' עי"ש) וברפ"ג דפסחים ר"א אומר אף תכשיטי נשים ואין הלכה כר"א ושם רפ"ב וחקמים אומרים אף מפרר וזורה לרוח ופליגי אר"י דאמר אין ביעור חמץ אלא שריפה.

ושם פ"ו מ"ה ר"מ אומר אף השוחט לשם אמוני צבור פטור ואין הלכה כר"מ. ובפ"ב דשקלים מ"ד ר"י אומר אף לשקלים א להם קצבה.

ויפליג אר"ש דאמר שקלים יש להם קצבה. ובסופה פ"ג מ"ט וב"ש אומרים אף באנא ה' הצליחה נא.

ובביצה פ"א מ"ח ר"ג אומר אף מדיח ושולה ואין הלכה כר"ג. ושם מ"י ר"י אומר אף לא מנעל לכו.

ושם בפ"ב מ"ח אכל מקרצפין וחכ"א אף לא מקרצפין ובפ"ג דחגיגה מ"ז ר"י אומר אף לא ביום חמישי ואין הלכה כר"י. ובמכות פ"ג מ"ח חנניא בן כנניא אומר.

אף הלובש פלאים. ובפ"ז דתמיד מ"ב ר"י אומר אף פהו גדול מגביה ידיו למעלה מן הציץ ואין הלכה כר"י.

ובפ"ב דנדה מ"ג ואינה מטמאה את בועלה רע"ק אומר אף מטמאה את בועלה: ובפסחי ד' ט"ן ע"א ת"ר אין לה דבר וכו' ור' ישמעאל בנו של ריב"ק אומר אף מקחוסר פפורים וכו' בשלמא לת"ק וכו' אלא לר"י וכו' ע"ש דמבואר דפליגי דבשבעות ד' ל"ה סוף ע"ב וי"א אף זה קודש וכו' ות"ק סבר וכו' מבואר ג"כ דפליגי הגם דתני אף ובמכות ד' ב' ע"ב ת"ר ד' דברים וכו' משום רע"ק אמרו אף אין משלמין עפ"י עצמן ומדיקדוק לשון הש"ס מ"ט דרע"ק קסבר קנסא הוא ולא אמרו סתם מ"ט קנסא הוא נראה קצת דרע"ק רע"ק הוא דס"ל הכי וחולק את"ק וכן יל"ד ממ"ש שם ג' ע"א כמאן דנא כרע"ק דאי רע"ק הא אומר וכו' דאי במלתיה דרע"ק גם ת"ק מודה הנה לו להקשות ביד חזקה והתניא אין משלמין עפ"י עצמן והרמב"ם בפ"ח מהל' עדות ה"ח פסק כרע"ק ומיהדר מן כ"מ אטעמיה ואמר מר דמשקלא וטרקא שבש"ס מוכח דקי"ל כרע"ק עי"ש ולא נחית לומר דמדתני רע"ק בלשון אף מוכח דלא פליגי ש"מ דאין מזה הכרח.

אכן יש לדחות דהכא נדאי פליגי דמדתנו רבנו ד' דבנים נאמרו וכו' משמע דמנינא למעוטי דרע"ק אתא וליכא למימר דשייר הא דרע"ק דמאי שייר תו. ומה גם להסוכרים דבמנינא לא אמרינו תנא ושייר עמ"ש לקמן במערכת הת"ו אות ל"ד בס"ד ומ"מ למדנו דגם אם בא לחלוק שייר למיתני בלשון אף וא"כ נדאי דאין לנו הכרח בשאר מקומות בכה"ג שלא בא לחלוק אלא לפרש ובמכות ד' כ"א ע"ב דתניא המנפש וכו' רע"ק אף המקנים ואיתא בשאר דכותי ומבואר בריש מ"ק דלרב יוסף פליגי ת"ק ורע"ק ש"מ דגם במידי דפלוגתא שייר למיתני אף ובמס' ביצה ד' י"ט ע"א רשש"ז אומר אף בחול אין מטבלין אותו שצריך הערב שמש ות"ק לא בעי הערב שמש עי"ש דפליגי וכן במס' מ"ק ד' ח' ע"ב תניא להא דת"ר וכו' רשב"ג אומר אף מביאין עצים ומנסרין וכתבו הפוסקים דהלכה כרשב"ג דסתם מתני' פנותיה: הנה מתבאר מכל הרשום למעלה שכן דרך התנאים פומר סברתם בלשון אף גם כשפאים לחלוק ואי הכי קשה טובא על שיטת הרע"ב (לפי מה שהבין בדעתו הרב שו"ל) דמדתני ר"י בלשון אף מוכח דלא בא לחלוק את"ק ותימה על הרב שו"ל שלא הקשה עליו מפל הני דוכתי דמתבאר דגם כשחולק תני בלשון אף: איברא דלע"ד אחרי המחיר נ"ל דמ"ש הרע"ב דהלכה כר"י דליכא מאן דפליג עליה לאו דדייק הכי מדתני בלשון אף דהא נדאי לא מקרע אלא מסברא משמע ליה הכי דמר אמר חדא ומאמ"ח ולא פליגי ומ"ש הרב שו"ל שכן כ' הרב תוי"ט דמדתני אף הוא דמשמע ליה דלא פליגי אנא עניא לא חזינא כי האי סימנא שהרי הרב תוי"ט לא כתב אלא דברי מרן בכ"מ שכל לדעת הריב"ה ור"י דפסקו כר"י משום

דמשמע להו דאינו חולק על ת"ק אלא מוסיף על דבריו ע"כ ומנ"ל דכוננתו דמדדתי בלשון אף הוא דמשמע ליה הכי אימא לה דמסברא בעלמא הוא דמשמע להו הכי גם אי לא הוי תני בלשון אף.

וכן בדין שיקרי הרא"ש לא גרים בדר"י אף אלא רי"א בפסחמין כל שהו ובכל זאת פסק ברמזים כר"י וכן פסק בטור סי' הר"ן וכו' מרן בב"י ומ"ש ובפסחמין כ"ש משנה שם רי"א בפסחמין כ"ש ומשמע לרבינו אינו חולק על ת"ק וכו' עי"ש הנך רואה דהגם דהעתיק לשון המשנה בלא אף אמר מר דמשמע לרבינו דלא בא לחלוק וכו' ש"מ דלאו הא ביהא תלי אלא מסברא הוא דאמור רבנן דר"י לא בא לחלוק את"ק: וכן מתבאר לע"ד מדברי הרב ב"ח שם שאחר שהביא דברי מרן הב"י הקשה מדאמר רי"א בפ"מ דלא אמר ר"י אמתי ובמה לפרש דמוכח דבלא אמתי ובמה לחלוק בא והוכרח לומר דנדאי ר"י פליג אלא דמסוגיית הש"ס מוכח דנקיטי' כר"י עי"ש ואם משמעות דברי מרן דלא אתא לחלוק היינו מדדתי אף לא הנה ק"מ דמאי דאמרי' בעלמא היינו היכא דלא תני אף והכא שאני דתני אף ולא ניחא לי לומר דהגם דהבין מדברי מרן דהוא מדדתי אף מ"מ היא גופא ק"ל דמהש"ס מוכח דדוקא אמתי ובמה הם לפרש דאל"כ הו"ל למימר כל היכא דתני אמתי ובמה ואף לפרש דמלבד דעינינו הרואות דגם הרב"ח לא הזכיר בגרסת המשנה תיבת אף כיעי"ש ועוד דנדאי אין זו קושיא דהכלל דאמתי ובמה לא נאמר אלא על ר"י פדדייקי למימר כל מקום שאמר ר"י אמתי ובמה וכו' (עיין מה שרשמתי בזה לעיל אות קל"ד) אבל בלשון אף אי נימא דמשמעותו הוא להוסיף ולא לחלוק לאו על ר"י בלחוד אמרינו הכי אלא לכל מי ששונה בלשון זה ומשו"ה לא הנה מצי למימר נמי אף בהדי אמתי ובמה ומאי ק"ל ע"ד מרן אלא נדאי דברים פפשטם דלאו תיבת אף הוא דקאמר מרן דמשמע להו דלא בא לחלוק אלא מסברא בעלמא.

והרב ט"ז שם תירץ לקו' הרב"ח דאמתי ובמה הוא נדאי לפרש הא לא"ה משמע הכי והכי והפל לפי הענין והכא אין סברא דהת"ק לא יחלק בין סתם עצים לפסחמין דעינינו רואות דכל שאחז האור בהם בכ"ש חולק והולך וכו' עי"ש הרי מבואר דמסברא בעלמא הוא דאמר רי"א דלא בא לחלוק אלא להוסיף ולא תלי בלישנא דאף דגם אי לא גרסינו במלתיה דר"י אף מסברא נדאי כן פמובן.

גם הרב מאמר מרדכי שם סק"ב כ' לתרץ קושית הרב"ח פדברי הרט"ז (ולא זכר דבריו) דאמתי ובמה הוא לפרש אבל ר"פ אומר בלא אמתי ובמה איכא הכי והכי ואשפחן דוכתי טובא דתני תנא ר"פ אומר בלשון מחלוקת ואינו חולק כמ"ש התו"ט בפ"ב דביכפורים מ"ו והביא תשו' הרא"ש שבב"י סי' רכ"ח אהא דתנן רי"א הרואה את הים הגדול וכו' ונדברי הרא"ש שבב"י סי' תר"ל אהא דתנן רי"א אם אינה יכולה לעמוד בפ"ע וכו' ועוד הביא פמה מקומות בזה וסיים וכן מצאתי בפ"י הרע"ב אהא מתני' גופא שכ' ונהלכה כר"י דליכא מאן דפליג עליה עכ"ל מתבאר יפה דהבין מדברי הרע"ב דמסברא הוא דמשמע ליה הכי ולא משום דתני אף דומיא לשאר דוכתי דמיייתי וכן מתבאר ממה שסיים הרב תו"ט ע"ד מרן כ"מ שהביא דאין להקשות מדלא נקט אמר ר"י שהרבה נמצאים כן עי"ש דמבואר דהוקשה לו לישנא דר"י אומר דנראה שהוא לשון מחלוקת ואי הנה משמע ליה דמאי דדייקי דלא פליגי היינו מדדתי אף מאי ק"ל ול"ל לתרוצי דנמצאים

הרבה וכו' הרי לשון זה אינו מורה שהוא לחלוק אלא להוסיף ולא דמי כלל להיהיא דבכיפורים פ"ג מ"ו דהתם תנן ר"י אומר עד ארמי בלא אף ושם צריכים אנו לכלל זה משא"כ בהא דפ"ק דשבת וע"ע בתוי"ט פ"ד דמגיל' מ"ז אמתני' דרי"א אף מי שקיו ידיו צבועו' וכו' שדבריו הם בסיגנון א' עמ"ש בפ"ק דשבת ומוכח דאין פונתו מדתני אף: וראיתי בקרבן העדה שכ' עמ"ש בירוש' פני מתני' אף בפסחמין כ"ש וז"ל ודייק לה דאל"כ קשיא פסחמין מאן דכר שמייה אלא ודאי מלתא באנפי נפשיה קאמר ולא לאיפלוגי את"ק ומשו"ה פסק הטור כר"י וכו' עכ"ל נראה דאין פונתו לפרש מ"ש בירוש' פני מתני' אף וכו' דר"ל דכיון דתנן אף א"כ מוכח דלא פליגי דאם בהא תלי היאך יתנישב פסק הטור ובפרט בהקמזים הלא עין רואה דלא הונכר הירוש' בדברי הרא"ש כלל כ"א המשנה בצורתה וכגירסתו רי"א בפסחמין כ"ש.

אלא ודאי הוא מפרש דברי הירוש' פני מתני' ר"ל אמת ויציב הוא מה ששינונו בפסחמין כ"ש ומפרש דמדייק פן בירוש' משום דאל"כ מאן ד"ש וכיון דהירוש' מאשר דברי ר"י משו"ה פסק הטור פמותו ומרן חיד"א בברכ"י שם הביא מ"ש הא"ר דהטור דפסק כר"י סמוך אהירוש' ומפרש פני פלומר כדת וכדין וכ' ע"ד דאינו מחנור דלשון זה אינו לפסוק הלכה וכו' והנכון דסברי דר"י אינו חולק והראיה שהטור בק"פ כ' בפסחמין כ"ש משמע דסבר הכי מגופא דמתני' דאי חיליה דהטור מהירוש' הרי לא הונכר הירוש' בדברי הרא"ש אלא מוכח דהכי משמע מצד המשנה ומפח הסבא עכ"ל ובין למר ובין למר עכ"פ מודו מיהא דאין הקרח מלשון אף פמוכו.

ועיין במאמר מרדכי שם שהשיג ג"כ ע"ד הא"ר ולא זכר שר את יוסף מרן חיד"א בברכ"י ה"ז"ל. הרב פני משה מפרש דמ"ש בירוש' פני מתני' אף וכו' בא לומר דר"י פליג את"ק ונהאריף להשיג ע"ד הרע"ב שכ' דליכא מאן דפליג עליה שפועלם ממנו ש"ס דירוש' וכו' עי"ש ועם פי לע"ד יש לפקפק בדב"ק הא מיהא חזינא דס"ל דלשון אף בא לחלוק: וכן מתבאר דעת הרי"ף והרא"ש בסו"ף במה אשה שעמ"ש בש"ס ד' ס"ו ע"ב ת"ר יוצאין באבן תקומ' משום ר"מ אמרו אף במשקל אבן תקומה כתבו דהלכה כר"מ מדמתרצי אמוראי אליביה וכו' עי"ש ומדלא הכריחו מדקתני לשון אף לומר דאינו חולק שפענין דסברי דאין מזה הקרח ושפיר י"ל דחולקים ומיהדרו אטעמי למיפסק כר"מ: העולה מפל הרשום למעלה דלשון אף האמור בדברי איזה תנא אינו מוכרח שלא בא לחלוק דיש ויש מקומות רבים בש"ס דנאמר לשון זה אף בדבר שהוא לחלוק ודברי הרב שושנים לדוד תמוהים לקוע"ד וצ"ע.

וראיתי עתה להרב הפרד"ס בס' אות היא לעולם ח"ב במערכת הרי"ש אות ק"ז דשקו"ט בעיקר פללין אם לשון זה מורה שאינו חולק את"ק ולא פניתי לעיין בדב"ק ואתה תחזנה: שצה אדם חשוב שאני אי אמרינו פן בכל האיסורין או נוקא בבבלישולי נכרים עיין ביד מלאכי סי' ו' שהשיג על הרב באר שבע דס"ל דדוקא בביש"ג הוא דיש לאדם חשוב להחמיר מפמה דוכתי בש"ס דאמרינו פן גם בשאר איסורין ובקונטרס מילדותי מ"כ שהק' ידי"ן חברי לומר"ן לומר"ן ז"ל ממ"ש בכתובות ד' ב"ן וד' פ"ו גפי עורכי הדינים אדם חשוב שאני.

ובעניוּתֵי הַקְּשִׁיּוֹתֵי מַמ"ש בַּע"ז ד' מ"ח ע"ב לְעוֹלָם דְּלִיפָא דְרַבָּא אַחְרֵינָא וְאָדָם חָשׁוּב
שְׂאֵנִי וְעַתָּה אֲנִי רוֹאֶה שְׁפָבֵר קָדָם וְנִזְכָּה בְּהַשְׁגָּה מְדוּכָתִי הַנְּ"ל מֶרְוֵן חֵיד"א בְּיַעֲרֵי אֲזֵן
מַעְרְכָה זֹאת ל' וּבְבֵרְכֵי ח"מ ס' טו"ב אוֹת כ"ג וְעִי"ש מֵה שְׁהָאֲרִיף בְּזָה וְע"ע בִּי"מ
אוֹת שס"א וְיַעֲרֵי אֲזֵן מַעְרְכַת הַלְּמ"ד אוֹת י"א עַמ"ש בְּנִדְרִים ד' ס"ב וְהָאִיפָא לַפ"ע וְכו'.

שְׂצוּ אֶת אֲמָרֵינוּן בַּפ"ק דְּמַגִּילָה אֲתָא אֶת וּפְסִיק וְהָק' בְּשֵׁם הָרַב שְׁעָר אֲפָרִים מְדַאֲמָרִי
גַּבִּי וְרַחְצוּ אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם שְׂיִהְיוּ בְּבֵת אַחַת ש"מ דְּאֶת לָא פְסִיק וְכו' מֶרְוֵן חֵיד"א
בְּיַעֲרֵי אֲזֵן אוֹת ל"ב בְּשֵׁם אֲשֶׁר דָּת וִישְׁרָשׁ יַעֲקֹב דְּהֵתָם מַעֲנִינָא דְקָרָא וְהָא מַעֲנִינָא
דְקָרָא דְבַמְגִילָה אִי לָאו אֶת הָנָה מִשְׁמַע לְמַיְעָבַד תְּרַוְוִיָּהּוּ א"כ אֶת לְמַאי אֲתָא אִי לָאו
לְהַפְסִיק.

וּבְרַחֲמֵי אִי לָאו אֶת הָנָה מִשְׁמַע בְּזָה אַח"ז שְׂאִין דְּרַף בְּנִי אָדָם לְרַחוּץ יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם
בְּבֵת אַחַת א"כ כִּי אֲתָא אֶת עַכ"ל דְּלְמַיְעָבַד תְּרַוְוִיָּהּוּ בַב"א הוּא דְאֲתָא. כֵּן הוּא פְּנִינַת
תְּרַוְוָצִים כְּמוֹ שְׁמַתְבָּאָר מַמ"ש הָרַב עֲבֹדַת יִשְׂרָאֵל בַּד' ע"ח סוּף ע"ב בְּשֵׁם הָאֲשֶׁר דָּת.

וְשֵׁם שְׁקו"ט בְּזָה מְדַרְפֵּי ע"ז ע"ב וְהִלָּאָה וּבַד' ע"ט ע"א כ' ע"ד הָאֲשֶׁר דָּת שְׁהֵם נְפָלְאִים
דְּאֲדַרְבָּא אִי לָאו אֶת הָנָה אֲמִינָא שְׂיִרְחָצוּ בְּבֵת אַחַת דְּוּמִיָּא דְגַבִּי מַגִּילָה וְכו' וְאִין זֹאת קוּשְׂיָא
וּפְלִיאָה דְּנֻדְאֵי הַסְבָּרָא נוֹתְנַת דְּנִרְחָצוּ כְּדָרְפֵּי בְּנִי אָדָם הוּא דְקָאֲמַר וּכְבָר הַשְׁיָגוּ בְּזָה מֶרְוֵן
חֵיד"א בַּס' דְּבָשׁ לְפִי אוֹת ל"ו וְעִי"ש מ"ש ע"ד הֵיזְד דָּוֵד בַּח' לְרִישׁ מַגִּילָה.

שְׂצוּ אֲפָר שֶׁל הַנְּקָבִים דְּאָסוּר כַּמ"ש בְּתַמּוּרָה ד' ל"ד וְכֵן אֲפָר שֶׁל עֲצֵי אֲשֶׁרָה שֶׁל
עַפּוּ"ם וְעֲצֵי הַקֶּדֶשׁ דְּאָסוּרִים (כְּדַאֲמָרִי הֵתָם כָּל הַנְּשָׂרְפִין אֲפָרֵן מוֹתֵר חוּץ מִעֲצֵי אֲשֶׁרָה
וְהַקֶּדֶשׁ) הָרַב זָרַע אֲמַת ח"ב ס' מ"ב ד' ל"ח ע"ג הָאֲרִיף לְהוֹכִיחַ מַגּוּף הַדִּין דְּאִינוּ אָסוּר
אֲלֵא מְדַרְבְּנוּ וְעוֹד דְּהוּי שְׁלֵא כְּדָרְפֵּי הַנְּאֲתוּן וְקִי"ל בְּכָל הָאִיסוּרִין דְּשְׁלֵא כְּדָרְפֵּי הַנְּאֲתוּן אִינוּ
אֲלֵא מְדַרְבְּנוּ עִי"ש וּבַד' ע"ל ע"ג לְחַלְקַת בֵּין אֲשֶׁרָה שֶׁל נְכָרִי לְשֶׁל יִשְׂרָאֵל וּבַד"ה וְדַע
וְכו' הַבֵּיא מ"ש הַב"ח וְט"ז וְש"ף יו"ד ס' קמ"ב סק"י גַּבִּי הַנְּאֲת גְּחֻלַת שֶׁל ע"ז.

וּמִסִּיק דְּאָפֵר ע"ז אִי אָסוּר מְדַאֲרִיָּתָא אוֹ אִינוּ אֲלֵא מְדַרְבְּנוּ תַלְיָא בְּפִלּוּגְמָא וְשְׂמִדְבְּרִי
הַתּוֹס' מוֹכַח דְּהוּא מְדַאֲרִיָּתָא: שְׂצַח אִי אֲפֹשֶׁר כְּתַב הָרַב קַהֲלַת יַעֲקֹב בַּמַּע"ל ח"ב אוֹת
ס' בְּשֵׁם כְּנַה"ג דְּכַתְּבַת בְּתַשׁוּ' מוֹהַרלֵנ"ח ס' קי"ב כְּבָר לְמַדְנֵו הַרְמַב"ן בַּח' פ"ק דְּמַכּוֹת
דְּכָל דְּבָר שֶׁהוּא רַחוּק דְּאִי אֲפֹשֶׁר לַעֲשׂוֹת בְּנִקְלָה שְׂיִיף לֹאמַר לְשׁוֹן אִי אֲפֹשֶׁר וּבַהֲכִי נִיחָא
אוֹתָהּ שְׂשִׁנֵּינוּ א"א לְכוּיִן מַעֲשָׂרוֹת בְּשַׁבָּלִים דַּאֲע"ג דְּאֲפֹשֶׁר ע"י מְשַׁקְל נְקַט א"א כְּלוּמַר
בְּנִקְלָה בְּלֵא טוֹרַח וְהַפְסַד אַתְד"ק עִי"ש וּבָאוֹת כ"ג וּלְפּוּם רִיָּהֲטָא נְרָאָה דַּמ"ש וּבַהֲכִי נִיחָא
אוֹתָהּ שְׂשִׁנֵּינוּ וְכו' הוּא שְׁלֵא בְּדַקְדוּק אַחְרֵי הַמַּחֲזִי"ר כִּי לְשׁוֹן זֶה הוּא דְבָרֵי רַבִּינוּ שְׂמִשׁוֹן
פ"ה דְּפָאָה מ"ב שְׁכ' דַּא"א לְכוּיִן וְכו' וְהַקְּשָׁה הָרַב מוֹהַר"ש הַלּוֹי בְּתַשׁוּ' מוֹהַרלֵנ"ח סו'
קִי"ב דְּאִיף קָאֲמַר דַּא"א וְכו' נִהִי דַּא"א בְּאֲנֻמָּד.

מ"מ אֲפֹשֶׁר ע"י מְשַׁקְל וְנִיחָא לִיהֵ עַפ"י כָּלֵל הַרְמַב"ן כִּיעִי"ש וּלְפִי דְּרַכִּינוּ לְמַדְנֵו דְּגַם
בְּלְשׁוֹן הַפּוֹס' יִתְכֵן לְפָרֵשׁ דַּא"א דְּקָאֲמַר אִיזָה פּוֹסַק פּוֹנְתוּ דְּאִי אֲפֹשֶׁר בְּנִקְלָה אֲלֵא ע"י
טוֹרַח וְהַפְסַד עִי"ש בַּס' קִי"ד בְּתַשׁוּ' רַבִּינוּ מוֹהַרלֵנ"ח בַּד"ה הַקּוּשְׂיָא הַשְּׁבִיעִית דְּנְרָאָה
קָצַת דְּאֲזִיל וּמוֹדָה דְּגַם בְּדַבְּרֵי הַמְּפָרְשִׁים נוֹכַל לֹאמַר דְּמִשְׁתַּמְשִׁים בְּכָלֵל זֶה אִיף שֵׁם בְּפּוֹסַק
הַסְּמִיכָה בַּד' ט"ן ע"ג (מְדַפּוּס חֲדָשׁ בַּד"ה תְּשׁוּבָה דְּבָר בְּרוּר הוּא זֶה) כְּתַב לְהוֹכִיחַ דְּמַה

שנושאים ונותנים בכתב והרוב מסכימים לדבר אחד לא חשיב זה הספמת הרוב ממ"ש בתשו' הרשב"א לפי שישאל מפורזים ואי אפשר שיסכימו פלם וכו' ואם מועיל משא ומתן והספמה ע"י פתב איך אמר שא"א דלפי האמת אפשר הוא ואם הנה אומר שהיא דבר קשה ניחא אבל בלתי אפשרות לא ידעתי מנין לו וכו' עכ"ל מבואר דלא ניחא ליה לפרש בדברי הרשב"א דלשון אי אפשר פלומר בנקל אלא בקושי ומדברי הרמב"ן אין סתירה לסברתו זאת דיש לחלק בין לשון חכמים בש"ס לדברי הפוסקים.

אך דידיה אדידיה קצת קשה וגם על הרב קה"י יש לתמוה שפעלם ממנו מ"ש מוהרלנ"ח עצמו בפסק הסמיכה וס' כנה"ג א"ח אין מצ"א: שצט איסורין דרבנן אם העובר עליהם עובר בעשה ול"ת דעפ"י התורה אשר יורה וכו' לא תסור וכו' שפחלקו בזה אבות העולם דהרמב"ם בסה"מ שרש א' ובמ"ע קע"ד סובר שעל פל דברי חכמים נצטוינו בעשה ול"ת וכו' והרמב"ן בהשגותיו הרבה להשיב ע"ד פידוע ראיתי בדברי בקונטרס ו' ד' פ"א ע"א (מדפוס העלברשדאט) בד"ה ואבא לבאר על מה וכו' שכתב דמה שהשיג הרמב"ן והקיר בהלכות בענין זה הוא משום שהבין הדברים כפשוטן וזה לא יאמן כי יספר שישטעה בזה רבינו הגדול הרמב"ם ו"ל והטיב אשר דבר הרב לב שמת שלא אמר הרמב"ם אלא על העובר דרף המראה פזקן ממרא ובתנאים הידועים אבל העובר בדרף איסור באיסורי דרבנן לא אמר בזה שעובר על עשה ול"ת והרב דברי אמת חתם בחותמו אמת ואמר רב והאמת אתו עי"ש מה שהאריך לבאר מנין יצא לו להרמב"ם דבר זה ושהרמב"ם אינו יחיד בסברא זו ונחלקו בזה רב אחא משבחא ור"ה גאון וס' לב שמת אין מצ"א ולפי הנראה הן הן הדברים אשר דבר משה רבינו המבי"ט בס' קרית ספר ה"ד הרב לח"מ בריש הלכות ממרים דנדאי העובר איסור דרבנן דרף עבירה קיל מעובר איסור תורה שפן היתה עיקר תקנתם.

וכן לענין ספק לילה להקל ומ"ש הרמב"ם הוא לענין זקן ממרא וכו' וסיים הלח"מ ונכון הדבר בעיני. וראיתי בשו"ת חת"ס ח"מ סי' ק"ף שהביא מ"ש הסמ"ע בח"מ סי' רל"ד בטעם הרמב"ם דמוכר טרפה לתברו מה שאכל אכל והמוכר מחזיר הדמים ובמוכר טרפה דרבנן ואכלה אין המוכר מחזיר הדמים דהוא משום דאכילת איסור תורה רע בעיני האוכל והלואי לא אכל משא"כ באיסור דרבנן וכו' ע"ז דהש"ף ביו"ד סי' קי"ט סקכ"ז לא נראה בעיניו סברא זו אלא הטעם הוא דרבנן לא אסרו איסור של דבריהם להפסיד ממון על ידם וכו' שיש ראיה ברורה לכאורה לשי' הש"ף שהרי הרמב"ם ס"ל פל איסור דרבנן הוי ממש איסור תורה וכו' והדבר מבואר בלח"מ הל' ממרים ובזהר הרקיע וכו' וא"כ אין חילוק בין איסור תורה לאוכל איסור דרבנן הפל משוקץ ומתועב ועכ"ל כתי' הש"ף וכו' ע"כ לענינינו ותמיה לי אחרי שקבר ראיה דברי הלח"מ איך כ"כ שהרי לפי דברי הרב המבי"ט שהביא הלח"מ יש חילוק רב לענין עצם האיסור בין דאורייתא לדרבנן דליכא בדרבנן שום לאו או עשה בעובר על דבריהם דרף עבירה ולא דרף המרה לחלוק על דבריהם וא"כ טעם הסמ"ע הוא נכון דנדאי יש לחלק בזה בין איסור תורה לאיסור דרבנן פדרף שמתקנינו בעלמא בין דאורייתא לדרבנן וצ"ע ועיין בתשו' שבסו"ס אבני מילואים סי' י"ד מאי דשקו"ט ע"ד הזהר הרקיע ומגילת אסתר בענין זה ולא זכר מדברי הלח"מ הנ"ל ועיין בענין זה בס' אפריון שלמה לאחד מרבני דורנו יצ"ו בקונטרס מזבח אבנים האריך מאד ליישב שיטת הרמב"ם לסלק מעליו פל

תמיהות והשגות הרמב"ן והרשב"ץ ולא פניתי לעיני בדבריו ואגב ריקטאי לא ראיתי שהזכיר דברי הלח"מ הנ"ל ונמשך הוא אחר פשטות דברי הרמב"ם כמו שהבינו הרמב"ן והרשב"ץ ובהנחה זו האריף ליישב עי"ש דב"ק ועיני בקובץ יגדיל תורה קונטרס ח' ד' קע"ב סוף ע"ד.

ומרן חיד"א בייעיר און מערכת החי"ת אות י"ט נראה דמספיק למ"ש הרב לב שמת וכתב שבדבריו כתב הרב קנאת סופרים ועי"ש במערכת הל"מ ד אות י"ז ועיני שושנת העמקים פלל זו ונחמד למראה ח"א ד' קכ"ב ע"ד הבאתיו במערכת הל"מ ד אות ח"ן ובשו"ת שו"מ מהדורא ב' ח"ד סי' מ"ח האריף בענין זה עי"ש והרב ארעא דרפנן עם שבס' הגה במ"ק אות שמ"ב ובמ"ב במערכת החי"ת אות ע"ב לא הזכיר דברי הרב לב שמת.

מ"מ בספרו קהלת יעקב (בספר חדושי ראיתי שמיניחם את ס' קה"י למר ברקיה הג' מוהריט"א וטעות הוא בידו כי המתבר אבי מוהריט"א הוא הרב הקסיד מוהר"י אלגאזי ויש לבנו שקו"ט במקומות הרבה ומציני דבריו באה"ב (אמר הבן) וזה פשוט) במערכת האל"ף אות מ"ה הביא הסכמת הרב לב שמת ע"ש ועיני בענין זה באריכות בקונטרס שית שמעתא אשר בס' שבילי דוד ליו"ד בשמעתא ג' ד' י"ט מסעיף י"ט והלאה ובפתיחה לס' יאיר נתיב ד' ה' ע"א: ובמה שהמציא הש"ך דלא אסרו איסור של דבריהם להפסיד ממון על ידם נראה לפום ריקטאי להביא ראיה לזה ממ"ש הרמב"ם בפ"ב מהל' גנבה ה"ח דגנב ושחט חולין בעזרה משלם תשלומי ד' וה' שאעפ"י שחולין שנב"ע אסורין בהנאה הואיל ואיסורן מדבריהם ה"ז חייב לשלם ד' וה' עכ"ל הרי שלא היה בכחם להפסיד ממון הנגנב ע"י מה שאסרו מדבריהם ואוקמוה אדין תורה דחשיב שחיטה הראויה וחיבו לגנב לשלם ד' וה' ובפסולי עדות מדרבנן דקי"ל דכל עדות שהעיד קודם הכרזה עדותו פשרה פתב הרמב"ם (הובא בסמ"ע סי' ל"ד סכ"ג ס"ק ה"ן) דכינן דאין פסולו ידוע קודם שהכריזו עליו לא רצו להפסיד ממון הבריות מאחר שפבר העידו ואין פסולן אלא מדרבנן הרי דבמקום שיגיע הפסד לבני אדם העמידו הדבר על דין תורה שעדים אלו פשרים הם: וראיתי בהגהות יד שאול ע"ד הש"ך הנ"ל דנצטער שדבריו הם היפה פל הש"ס והפוס' דא"כ חמץ נוקשה למ"ד דרבנן לא גזרו להוציא ממון ואוקמא על ד"ת ואיך אפשר זאת וכל שפאסר מדרבנן ודאי מוציאין ממון עי"ז וכו' ודברי הש"ך צע"ג עכ"ד ולא יכולתי להבין מאי ק"ל אם פננתו ממה שחמץ נוקשה למ"ד דאיסורו מדרבנן ואסור בהנאה דמזה מוכח דעמדו על דבריהם גם במקום הפסד ממון אמתמה וכי אין לנו עוד פיוצא לזה דברים רבים שאסרו חכמים בהנאה ולא חשו להפסד ממון (ומאי שנא חמ"ן דנקט).

אבל אינם ענין לדברי הש"ך דנדאי יש פח בידם לאסור ולהפסיד ממון כשיפעלו ע"י דבריהם לאסור הדבר שהוא שלא לאוכלו ושלא ליהנות ממנו אבל מה שפבר נאכל ולא יפעלו ע"י דבריהם אלא היזק ממון בזה קאמר הש"ך שלא היה בכחם לפעול בדבר שהוא רק הפסד ממון: ת רבי אליעזר קים להו לבעלי התלמוד דכל דבריו דר"א כב"ש כ"כ בס' סדר הדורות בסדר תנאים ואמוראים אות האל"ף (עי"ש ר"א הגדול אות יו"ד) בשם תשובת זאב ד' שמ"ג.

ספר זה לא ראיתיו מעולם ולפי הנראה אינו כלל מוקלט עיני עירובין ד' י"א גבי הכשר מבוי דנחלקו ב"ש וב"ה ור"א ס"ל לא כב"ש ולא כב"ה. ובגדה ד' מ"ז ע"ב נחלקו ב"ה וב"ש.

ור"א מכריע ביניהם עי"ש א"כ שמעינן דלא בכל מקום נקיט ר"א כב"ש ואולי מ"ש כל דבריו הוא טה"ד וצ"ל רוב דבריו וצ"ל ע בגוף דבריו והג' חת"ס בא"ח סי' קכ"ז לפי הנראה נמשך אחר מ"ש בסדר הדורות הנ"ל ונטפל לנישב מאי דתנן (גבי הפרשת חלה בטומאה ביו"ט) ר"א לא תקרא לה שם וכו' דלא אתי אליבא דב"ש דסברי חמץ בכפותבת עיש"ב ועיין בקובץ שמעתתי דרבנן סי' ז' ד' ט"ו אות ג' שעמד ע"ד הח"ס ורשם פמה מקומות דר"א לא קאי בסברת ב"ש ושבוש"ת שו"מ רביעאה ח"ג סי' ק"מ ציין עוד פמה מקומות ושבס' ערוף ליד בחי' לגדה כ' דרוב פעמים ר"א ס"ל כב"ש.

וספרדים הנ"ל אין מצויים אצלי לראות אם הביאו דברי סדר הדורות הנ"ל תא איסור דרבנן שאין לו עיקר מה"ת והוא לח בלח אם בטל ברוב עיין מג"א סי' תצ"ח ס"ק כ"ח שכ' גבי אפר דבטל ברוב דאע"ג דקמח בקמח הוי לח בלח מ"מ פיון דעיקר איסורו מדבריהם בטל ברוב וכ"כ בסי' י"ש ס"ק ח' והבין מדבריו הרב הערף השלחן שם אות ז דבכל איסור דרבנן לח בלח שעיקר איסורו מדבריהם בטל ברוב וכ' ע"ד דהאמת דכן דעת הג"א בשם א"ז ובה"ג והרמב"ן הרשב"א ורש"מ והר"ן סברי דלא הקלו אלא בתרומת ח"ל וחסין לאחה"פ שאינו אלא קנסא וכ"כ הנמק"י בפ' הערל והספים עמו רבו הר"טב"א וכן הספים הפר"ח ביו"ד סי' צ"ב ס"ק וכו' שם במקצה (דאיירי ביה המג"א) דחמיר פועין דאורייתא ע"כ תו"ד וכ' פן לפי מה שהבין בכונת הרב מג"א אף הרב מחצ"ה שם פירש פונת הרמג"א דכיון שעיקר איסורו מדרבנן סמכינן ע"ד הפוס' דקמח בקמח הוי יבש ביבש ושפיר בטל ברוב ולפי"ז בלח בלח ממש המג"א מודה דאף שעיקר איסורו מדרבנן בעינן ששים: תב אחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזקינן אי סמכינן בזה בזמן הזה ג"כ ואם יש לחלק בין כשבאנו להחזיק איש ידוע לומר שזה האיש עשה מעשה רשע לכשבאנו לומר שהדבר נעשה באיסור ע"י איזה איש שבעולם שלא ידענו מי הוא עיין במה שפתי ביקונטרס אסיפת דינים במערכת ס"ת בהתשו' אם מותר למפור ס"ת לקראים (בד"ה נעם פי איני): תג אחיה וכן אחיו פי פתיב בקרא אם הוא דוקא אדם פשר או אף רשע בכלל אחיו ואחיה הוא הנה ראיתי להרב ב"ח בח"מ רס"י רכ"ח שכתב בשם מרדכי הארוך בשם ס' התקמה גבי הא דדרש רב הונא בריה דרב אידי (בב"מ ד' ט"ן ע"א) לא תונו איש את עמיתו עם שאתה בתורה ומצות על תוניהו דמדכתיב האי קרא באונאת ממון אף שאינו מקיים המצות אסור להונותו דאל תונו איש את אחיו כף אמר לי מורי הפהן עכ"ל מתבאר דיש חילוק בזה בין אחיו לאחיה דאחיה ממעט רשע ואחיו אינו ממעט רשע והס' התקמה כתב ע"ד מורו הפהן וז"ל נאני אומר א"כ מצינו אונאת ממון חמור מאונאת דברים ונאני הא קאמרינן גדול אונאת דברים מאונאת ממון וכו' ואפשר דלא ממעט הכא פי אם אונאת עכומ"ז מתרנייהו אבל ישראל לא אפי' אינו עושה מעשה עמה ומיהו מדקתני לעיל אם הנה בעל תשובה לא יאמר לו וכו' משמע דאם אינו בעל תשובה אין בו משום אונאת דברים עכ"ל ומשמע לפי זה דכיון דבאונאת דברים מוכח דאם אינו בעל תשובה מותר כ"ש שמוותר להונותו בממון (וכן למד הרב ב"ח מדברי המרדכי בפ' מי שמת שהביא שם וסיים דלמעשה צ"ע עי"ש ויתכן דגם הרב ב"ח מה

שְׁלֵמַד דְּכ"ש לְמִמּוֹן לֹא מִדְּבָרֵי הַמְרָדְכֵי שִׁבְפ' מִי שְׁמַת בְּלִבָּד אֶלָּא גַם מִמ"ש בִּס' הַחֲכָמָה
וְאֵי אֹמֶר) וְא"כ צ"ל דְּאֲחִיו דְּכְתִיב בְּאוֹנָאֵת מְמוֹן (אֵל תּוֹנוּ אִישׁ אֶת אֲחִיו) מְמַעַט רְשָׁע
דְּלֹאוּ אֲחִיו מִקְרִי וְהַדְּבָר תְּמוּהָ בְּעֵינֵי דַא"כ בְּאֲחִיָּה דְּכְתִיב גַּבִּי רַבִּית לֹא תִשְׁיָה לְאֲחִיָּה
וְכו' וְלְאֲחִיָּה לֹא תִשְׁיָה מִי נִימָא דְּסִבְרֵי מְרַנֵּן (ס' הַחֲכָמָה וּמִוְרוֹ) לְהַלְוֹת בְּרַבִּית לְרְשָׁע
וּבְעַל עֲבִירוֹת (עֵינֵן בְּדְבָרֵי הָרַב מוֹהֲרֵש"א בַּח' אֲגָדוֹת אֵהֵיָא דְּעַם שְׁאֲתָהּ בַּתּוֹרָה
וּבְמִצְוֹת אֵל תּוֹנֶהוּ שְׁכַתְּב דְּאֲחִיו דְּכְתִיב בְּאוֹנָאֵת מְמוֹן אִינוּ מְמַעַט אֶלָּא עֲכו"ם וְלֹא בְּעַל
הַעֲבִירָה וּכְמוֹ בְּלֹאֲחִיָּה דְּגַבִּי רַבִּית) וְדוֹחֵק לֹמַר דְּשִׁאֲנֵי הָתָם דְּגַלִּי קָרָא לְנִכְרֵי תִשְׁיָה
מְפָלֵל דְּלִישְׁרָאֵל פְּלֵל פְּלֵל לֹא דְּסוֹף סוֹף הָא חֲזִינֵן דְּגַם יִשְׂרָאֵל רְשָׁע נְכַלֵּל בְּלֹאֲחִיָּה וְנִילֵף
מִנִּיהָ לְעֵלְמָא וּמִנ"ל דְּבְעֵלְמָא פִּי כְּתִיב אֲחִיָּה מְמַעַט יִשְׂרָאֵל שְׁאִינוּ כְּשֵׁר וְעוֹד לְדַעַת
הַסּוֹבְרִים דְּלִנְכְרֵי תִשְׁיָה מִצְנֹת עֲשֵׂה א"כ אִי מְשַׁמְעוֹת אֲחִיָּה בְּעֵלְמָא מְמַעַט רְשָׁע נִימָא
א"כ לְעֲכו"ם וְלֹאֲחִיָּה מִצְנֹה וְאִזְהָרָה וְיִשְׂרָאֵל רְשָׁע שְׁאִינוּ אֲחִיָּה לֹא מִצְנֹה וְלֹא אִיסוּר אֶלָּא
רְשׁוֹת וִיהָא שְׁרִי לֹן לְהַלְוֹת בְּרַבִּית לְרְשָׁע חֲלִילָה וְהִס מְלֵהֲזַפִּיר.

וְגַבִּי שְׁנָאָה דְּכְתִיב לֹא תִנְשָׂא אֶת אֲחִיָּה בְּלִבְבָהּ יְהֵא מְוֹתֵר לְשִׁנּוּא בְּלִב אֶת הַרְשָׁע וּבְהִדְיָא
אֲמִרֵינֵן בְּעֵרְכִין ט"ז ע"ב יְכוּל לֹא יִכְנוּ וְלֹא יִסְתְּרוּ וְלֹא יִקְלְנוּ ת"ל לֹא תִנְשָׂא אֶת אֲחִיָּה
בְּלִבְבָהּ בְּשִׁנְאָה שְׁפִלְב הַפְּתוּב מְדַבֵּר וְהִינּוּ מְשׁוּם תּוֹכְחָה כְּדִפִּירֵש"י וּמִדְּצִרִיָּה הַכָּאָה
וּקְלָלָה מוֹכַח דְּרְשָׁע הוּא וְלֹא תַחַת גְּעָרָה וּבְדְבָרִים לֹא יוֹסֵר וְקָרִי לִיהָ אֲחִיָּה וְאִזְהָר רַחֲמָנָא
שְׁלֵא לְשִׁנְאָתוֹ בְּלִב.

הֵן אֲמַת דְּמַהֵיָא דְּדִרְשִׁינֵן וְנִקְלָה אֲחִיָּה לְעֵינֵיהָ פִּינֵן שְׁלֵקָה הָרִי הוּא אֲחִיָּה מְשַׁמְע דְּקוֹדֵם
שְׁלֵקָה לָאוּ בְּכָלֵל אֲחִיָּה וְאֶפְשָׁר דְּעֵלָה סְמִיָּה הָרַב הַכֹּהֵן הַגָּ' לֹא אֶלָּא שְׁצ"ע לִיִּישָׁב מֵאִי
דְּמְשַׁמְע מְדוֹכְתֵי הַגָּ' לֹא עוֹד מִכְּמָה מְקַרְאוֹת שְׁכַתּוּב בְּהֵן אֲחִיָּה וְאִי אִפ"ל דְּלְמַעַט אָדָם
רְשָׁע קָאֲתוּ וְכֵן מֵאִי דְּמְשַׁמְע מִדְּבָרֵי ס' הַחֲכָמָה דְּאֲחִיו מְשַׁמְע שְׁהוּא כְּשֵׁר וְלֹא רְשָׁע צ"ע
דַּא"כ בְּעֵדִים זֹמְמִים דְּכְתִיב וְעֲשִׂיתֶם לוֹ כְּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאֲחִיו לֹא יִהְיֶה הַדִּין כֵּן
בְּמַעֲדִים עַל אִישׁ רְשָׁע וְעֵינֵן בְּב"ק ד' פ"ח ע"א וְכֵן בְּיָבוּם דְּכְתִיב לְהַקִּים לְאֲחִיו שֵׁם
בְּיִשְׂרָאֵל וְכִיּוֹצֵא לְזֶה כְּמָה מְקַרְאוֹת וּמַחֲמַת טְרַדָּא בְּעַנְיֵינִים אֲחֵרִים לֹא יְכוֹלְתֵי כְּעַת לְחַפְּשׁ
אֲחֵרֵיהֶם וּלְפּוֹרְטֵם וּלְבָאָרֵם וְזֹאת לְזַכְרוֹן: סְלִיק מְעַרְכַת הָאֵלֶף